

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τεύχος 9, Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2016

Περιεχόμενα

Σημείωμα του Συντονιστή έκδοσης

Επιστημονικές εργασίες

- «Ο Γρίφος του Συνεταιριστικού Κεφαλαίου», Ανώτατη Επιτροπή για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (ICA) (συλλογικός τόμος).

Αξιόλογα κείμενα

- «Συνεταιρισμοί και ανάπτυξη των γεωργικών προϊόντων διατροφής»
Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, 2012.
- «Οι Συνεταιρισμοί στην κοινωνική ανάπτυξη και την τήρηση του Παγκοσμίου Έτους των Συνεταιρισμών», Έκθεση του Γεν. Γραμματέα του ΟΗΕ, 2013.

Νομοθεσία

- **Νόμος 4384/2016** Αγροτικοί Συνεταιρισμοί , μορφές συλλογικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου και άλλες διατάξεις
- Α. Μητροπούλου: **Νομικά «ολισθήματα» του νέου νόμου για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς:**
- Α. Μητροπούλου: **Η έννοια της προσωπικής εργασίας των Συνεταίρων στον Συνεταιρισμό**

Σχόλια

- Υποχώρηση της εμπιστοσύνης των καταθετών και των δανειοληπτών προς τις Τράπεζες
- Μια άλλη ερμηνεία για τις εισαγωγές φρούτων και λαχανικών
- Η νομοθετική διαδικασία
- Διατάξεις αντίθετες προς τις Συνεταιριστικές Αρχές στον νέο Νόμο
- Μια παγκόσμια πρωτοτυπία
- Ο ελάχιστος αριθμός ιδρυτικών μελών στους συνεταιρισμούς
- Μαργαριτάρια Υπουργού και Βουλευτών στη συζήτηση για τους συνεταιρισμούς
- Ανταγωνισμοί υπουργείων ή ...

Συνεταιριστικές Οργανώσεις

- Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς Πηλίου – 100 χρόνια

Βιβλία

- Αρ.Ν. Κλήμη, «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα», τόμοι 1 έως 5 στο διαδίκτυο ([link](#))
- Edgar Parnell, «Επανεφεύρεση των Συνεταιρισμών», στο διαδίκτυο ([link](#))
- Κ. Παπαγεωργίου – Ο. Κλήμη-Καμινάρη, «Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα» τόμοι 7 και 8, (περίοδοι 1977-81 και 1982-93), έκδοση ΙΣΕΜ, Εκδ. οίκος Αμφιλύκη, Πάτρα, 2014
- Κ. Παπαγεωργίου, «Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία - Θεωρία και Πρακτική (Τρίτη έκδοση), Εκδόσεις Σταμούλη, 2015

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΟ
ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ι.Σ.Ε.Μ.)
Διεύθυνση περιοδικού: Το περιοδικό αναρτάται στην ακόλουθη διεύθυνση:
isem-journal.blogspot.com

Συμβούλιο Έκδοσης (κριτές επιστημονικών εργασιών):

Αλεξόπουλος Γεώργιος	Δρ Γεωργοοικονομολόγος, ΕΕΔΙΠ Γεωπονικό Πανεπιστήμιο
Ανεσιάδης Αντώνιος	Γενικός Διευθυντής Ένωσης Αγροτών Ν. Σερρών
Αποστολόπουλος Κωνσταντίνος,	Καθηγητής Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
Δημάκης Ιωάννης	Γενικός Διευθυντής Ένωσης Αγροτών Αργολίδας «ΡΕΑ»
Δοδόπουλος Σοφοκλής	Πρώην Εντεταλμένος Σύμβουλος της ΣΕΚΑΠ
Καμενίδης Χρίστος	Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης
Καραμέτου Παναγιώτα	Διδάκτωρ Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
Καρυπίδης Φίλιππος	Καθηγητής ΤΕΙ Θεσσαλονίκης
Κλήμη-Καμινάρη Ολυμπία	Επ. Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου
Κορέντζελου Νάνσυ	Δικηγόρος
Κουτσού Σταυριανή	Αν. Καθηγήτρια ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης
Μητροπούλου Ανδριανή-Άννα	Δικηγόρος, π. Νομικός Σύμβουλος ΠΑΣΕΓΕΣ
Παναγιωτόπουλος Φώτιος	Πρώην Υποδιοικητής ΑΤΕ
Παπαγεωργίου Κωνσταντίνος	Ομότ. Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου
Σδράλη Δέσποινα	Επ. Καθηγήτρια Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
Σελλιανάκης Γεώργιος	Πρώην Γεν. Δ/ντής Ελαιουργικής, π. Γεν. Γραμματέας Υπ. Γεωργίας
Σέμος Αναστάσιος	Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης
Σεργάκη Παναγιώτα	Επ. Καθηγήτρια Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης
Σινίκης Ευστάθιος	Πρώην Διευθυντής Υπουργείου Γεωργίας
Σωφρονάς Αντώνιος	τ. Διευθυντής Υπουργείου Γεωργίας
Φεφές Μιχαήλ	Επ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Διεύθυνση επικοινωνίας με το ΙΣΕΜ: isem-institute@gmail.com

Διεύθυνση Συντονιστή Έκδοσης: clpapageorgiou@gmail.com

Σημείωμα του Συντονιστή έκδοσης

Με την είσοδο στο τρίτο έτος ανάρτησής του, το περιοδικό Κοινωνική Οικονομία προσφέρει στους ενδιαφερόμενους μια σημαντική επιστημονική εργασία προβληματισμού για τη σημασία του κεφαλαίου στους συνεταιρισμούς, τις διάφορες κατηγορίες κεφαλαίου και τις ποιοτικές διαφορές τους. Η εργασία αυτή με τίτλο «Ο Γρίφος του Συνεταιριστικού Κεφαλαίου», συνιστά έργο της Ανωτάτης Επιτροπής για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης. Αποτελείται από έναν γενικό σχολιασμό και από οκτώ επιμέρους εργασίες που θίγουν επιμέρους πτυχές και περιπτώσεις χειρισμών θεμάτων του κεφαλαίου από συνεταιριστικούς φορείς. Τα επιστημονικά στελέχη των συνεταιρισμών θα αντλήσουν πολύ χρήσιμες πληροφορίες από τις εργασίες αυτές.

Στην κατηγορία των αξιόλογων κειμένων παρουσιάζεται μια Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τους συνεταιρισμούς και την ανάπτυξη των γεωργικών προϊόντων διατροφής και μια Έκθεση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για τους συνεταιρισμούς και την κοινωνική ανάπτυξη. Και στα δύο κείμενα τονίζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών και η κοινωνική αξία και σημασία τους. Στην Έκθεση του Γενικού Γραμματέα γίνεται αναφορά και στις εορταστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν ανά τον κόσμο για το Παγκόσμιο Έτος των Συνεταιρισμών (το 2012).

Ποσοτικά δραστήρια η Ελλάδα στην παραγωγή νόμων. Το πρόβλημα έγκειται στην ποιότητα. Στην κατηγορία «Νομοθεσία» παρατίθεται ο νέος νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς (Ν. 4384/2016, Α 78), που ψηφίστηκε από τη βουλή με συνοπτικές διαδικασίες. Το ΙΣΕΜ προσπάθησε να συμβάλει στην κατάρτιση ενός νόμου που να ανταποκρίνεται στις αξίες και στις αρχές των συνεταιρισμών αλλά και στη διεθνή πρακτική. Στα δύο προηγούμενα τεύχη (7 και 8) καταχώρισε εκτεταμένο σχολιασμό του αρχικού σχεδίου και του σχεδίου που κατατέθηκε στη Βουλή, από το Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΙΣΕΜ Δικηγόρο Άννα Μητροπούλου, η οποία εξουσιοδοτήθηκε και παρουσίασε και προφορικά μερικές από τις βασικές αδυναμίες του νομοσχεδίου κατά την ακρόαση της Επιτροπής Παραγωγής και Εμπορίου της Βουλής, στον ελάχιστο χρόνο που της διατέθηκε. Όπως θα φανεί και από τα σχόλια που ακολουθούν, οποιαδήποτε προσπάθεια αποδείχθηκε μάταιη. Στην κατηγορία των θεμάτων της νομοθεσίας, περιλαμβάνονται, επίσης, δύο γνωματεύσεις της Α. Μητροπούλου, αναφερόμενες σε νομικά «ολισθήματα» του νέου νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και στην έννοια της προσωπικής εργασίας των συνεταίρων στον συνεταιρισμό τους.

Η κατηγορία των «Σχολίων» περιλαμβάνει αρχικά σχόλιο του πρώην Υποδιοικητή της ΑΤΕ, κ. Φ. Παναγιωτόπουλου αναφερόμενο στον περιορισμό της εμπιστοσύνης των καταθετών και των δανειοληπτών προς τις τράπεζες, με τους χειρισμούς που έχουν χρησιμοποιηθεί. Τα περισσότερα, όμως, σχόλια αναφέρονται σε θέματα της νομοθεσίας. Τεράστια απορία προκαλεί το γεγονός ότι και μετά την ψήφιση του νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, το Υπουργείο Εργασίας επανέρχεται στην προηγούμενη θέση του ότι θα συγκροτηθεί διυπουργική επιτροπή για την κατάρτιση γενικού νόμου για όλες τις κατηγορίες των συνεταιρισμών, οπότε και η νομοθεσία αυτή θα ισχύει και για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Άρα, αλλαγή και πάλι. Τόση αγάπη και τόσο ενδιαφέρον για τους συνεταιρισμούς δεν αντέχονται...

Στα καλά παραδείγματα Συνεταιριστικών Οργανώσεων περιλαμβάνεται ο Συνεταιρισμός Ζαγοράς, ο οποίος συμπλήρωσε έναν αιώνα αποτελεσματικής και επιτυχημένης παρουσίας.

Τα αναφερόμενα βιβλία είναι τα ίδια που αναφέρονταν και στο προηγούμενο τεύχος. Με τη συνεργασία του Δικτύου ΚΑΠΑ προετοιμάζεται η ανάρτηση στο internet και όλων των τευχών του περιοδικού «Συνεταιριστική Πορεία» που εξέδιδε η Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού επί 16 έτη.

Ο Συντονιστής Έκδοσης

Διεθνής
Συνεταιριστική Ένωση

Ο Γρίφος
του Συνεταιριστικού
Κεφαλαίου

Τίτλος πρωτοτύπου: **The Capital Conundrum for Cooperatives**, International Co-operative Alliance.

Μετάφραση: Κ. Παπαγεωργίου. Επιμέλεια διαγραμμάτων Λουκάς Μπρέχας

Απόδοση ορισμένων όρων

Additional tier 1 capital	Πρόσθετο κεφάλαιο κατηγορίας 1
Agency theory	Θεωρία αντιπροσώπευσης
Capitalization	Κεφαλαιοποίηση
Capital ratio	Λόγος κεφαλαίου / υποχρεώσεων
Common equity tier 1 capital	Κεφάλαιο κοινών μετοχών κατηγορίας 1
Contingent convertible bonds	Υπό αίρεση μετατρέψιμα ομόλογα
Credit default risks	Κίνδυνοι αφερεγγυότητας
Credit rating agencies	Οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας
Debt instruments	Χρεόγραφα, χρεωστικοί τίτλοι
Deferred shares	Προνομιούχες μερίδες απόδοσης υπό αίρεση
Equity capital	Ίδιο κεφάλαιο
Financial cooperatives	Χρηματοπιστωτικοί συνεταιρισμοί
Financial mutuals	Χρηματοπιστωτικά αλληλασφαλιστικά ταμεία
Free riders	Ελεύθεροι σκοπευτές
Friendly societies	Ταμεία αλληλοβοήθειας
Hedge funds	Κερδοσκοπικά κεφάλαια
Indivisible reserves	Αδιανέμητα αποθεματικά
Member certificate	Πιστοποιητικό μέλους
Net asset value	Καθαρή αξία ενεργητικού
Philosophical capital	Φιλοσοφικό κεφάλαιο
Preference shares	Προνομιούχες μετοχές
Retained earnings	Παρακρατούμενα κέρδη και πλεονάσματα
Risk weighted assets	Ενεργητικό σταθμισμένο ως προς τον κίνδυνο
Senior bonds	Ομολογίες προτεραιότητας
Shares	Μερίδες (για συνεταιρισμούς)
Shares	Μετοχές (για εταιρείες)
Subordinated bonds	Ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης
Tier 2 capital	Κεφάλαιο κατηγορίας 2

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος

Kathy Bardswick, Πρόεδρος Ανωτάτης Επιτροπής για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο

Εισαγωγή των Συγγραφέων

TAN SUEE CHIEH και **CHUIN TING WEBER**

1. Συγκέντρωση Κεφαλαίου σε Βιομηχανικούς Συνεταιρισμούς και Συνεταιρισμούς Υπηρεσιών
ROELANTS BRUNO

2. Ο Όμιλος Συνεταιριστών Π.Ε.: Μια καναδική Προοπτική
FRANK LOWERY και **WAYNE SCHATZ**

3. Το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο ενός Μεγάλου Χρηματοοικονομικού Συνεταιρισμού: Η Κεφαλαιακή Εξέλιξη της Rabobank
ARNOLD KUIJPERS και **HANS GROENEVELD**

4. Συνεταιριστικό Κεφάλαιο: Ένα Αναγκαίο Κακό - Η Περίπτωση των Πιστωτικών Ενώσεων των ΗΠΑ
BILL HAMPEL

5. Συνεταιριστική κεφαλαίου: Ένας Ουσιαστικός Συνδυασμός Επιστήμης (Management) και Συνείδησης (Συνεταιριστικές Αρχές)
JEAN-LOUIS BANCEL

6. Νέα Κεφαλαιακά Μέσα για Χρηματοδοτικούς Αλληλασφαλιστικούς Φορείς: Ιδέες για τους Συνεταιρισμούς από την Εμπειρία του Ηνωμένου Βασιλείου
PETER HUNT

7. Συνεταιριστικές Αρχές και οι Κεφαλαιακές Ανάγκες του Συνεταιριστικού Τομέα της Αφρικής
GEORGE OMBADO

8. Προοπτικές από τη Βάση: Μελέτη Περίπτωσης του Συνεταιρισμού Fonterra
Καθηγητής **NICOLA M SHADBOLT** και **ALEX DUNCAN**

Η Δήλωση για την Συνεταιριστική Ταυτότητα

Ορισμός

Βιογραφίες Συγγραφέων

Πρόλογος

Το 2012, σε συνεργασία με το Παγκόσμιο Έτος για τους Συνεταιρισμούς των Ηνωμένων Εθνών (IYC), η Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία (η Συμμαχία) δημοσίευσε το Προσχέδιο για μια Συνεταιριστική Δεκαετία, με σκοπό να φέρει τον συνεταιριστικό τρόπο επιχειρηματικής δραστηριότητας σε ένα νέο επίπεδο. Φιλοδοξία του Προσχεδίου είναι να γίνει η συνεταιριστική μορφή επιχειρήσεων ο αδιαμφισβήτητος ηγέτης στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα, το μοντέλο που προτιμάται από τους ανθρώπους και η ταχύτερα αναπτυσσόμενη μορφή επιχείρησης στον κόσμο. Πεποίθησή μας είναι ότι οι συνεταιρισμοί οικοδομούν έναν καλύτερο κόσμο.

Για την επίτευξη αυτού του τολμηρού οράματος, το Προσχέδιο ορίζει μια στρατηγική με πέντε άξονες, δηλαδή, Συμμετοχή, Βιωσιμότητα, Ταυτότητα, Νομικά πλαίσια, και Κεφάλαιο. Για την καθοδήγηση των εργασιών για τον πυλώνα Κεφάλαιο, η Συμμαχία συγκρότησε (στα τέλη του 2012) την Ανώτατη Επιτροπή για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο, για να εξετάσει τα ζητήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί στην πρόσβαση και τη διατήρηση του κεφαλαίου, και ειδικότερα, πώς να "εξασφαλίζεται αξιόπιστο συνεταιριστικό κεφάλαιο, διασφαλίζοντας παράλληλα τον έλεγχο εκ μέρους των μελών".

Οι συνεταιρισμοί, όπως οι επιχειρήσεις όλων των μορφών, αντιμετωπίζουν προκλήσεις στην εξασφάλιση του αναγκαίου ποσού κεφαλαίου του κατάλληλου είδους. Μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ιδιαίτερα, έχουν αντιμετωπίσει αυξημένες ρυθμιστικές απαιτήσεις για την κεφαλαιακή επάρκεια. Οι χρηματοπιστωτικοί συνεταιρισμοί, παρά τις ιστορικά ισχυρές κεφαλαιουχικές θέσεις τους, βρέθηκαν να ενδιαφέρονται για κεφάλαια πέρα από τα παραδοσιακά κεφάλαια των μελών που μπορούν να αποσυρθούν και την παρακράτηση του διαχειριστικού υπολοίπου της χρήσης, για την κάλυψη αυξημένων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Αυτό, με τη σειρά του, έχει προκαλέσει κάποια συζήτηση σχετικά με την καταλληλότητα των διαφόρων μορφών κεφαλαιακών μέσων για τους συνεταιρισμούς. Πέρα από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, οι συνεταιρισμοί σε διάφορους κλάδους και από διαφορετικές χώρες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν μυριάδες προκλήσεις στην προσέλκυση μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης σε επαρκείς ποσότητες, εξαιτίας του ανταγωνισμού για κεφάλαια από επιχειρήσεις άλλων μορφών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της συνεταιριστικής δομής.

Ως ένα πρώτο βήμα προς την κατανόηση του τρόπου αντιμετώπισης του κεφαλαίου από τη Συνεταιριστική Κίνηση, η Ανώτατη Επιτροπή ανέθεσε στο Ερευνητικό Ινστιτούτο Filene να διεξαγάγει μια έρευνα για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο, καλύπτοντας σε παγκόσμιο επίπεδο τις

υπάρχουσες πηγές, χρήσεις και δομές κεφαλαίου για τους συνεταιρισμούς. Η έρευνα ολοκληρώθηκε και δημοσιεύθηκε το Μάρτιο του 2015 και είναι άμεσα διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Συμμαχίας.

Παράλληλα, η Ανώτατη Επιτροπή συνειδητοποίησε από πολύ νωρίς ότι το θέμα του συνεταιριστικού κεφαλαίου δεν ήταν απλά ένα τεχνικό ζήτημα μέσων και εργαλείων. Το συνεταιριστικό κεφάλαιο είναι διαφορετικό από άλλα κεφάλαια, λόγω των θεμελιωδών αξιών, των αρχών και της φιλοσοφίας, που ξεχωρίζουν τους συνεταιρισμούς από τις άλλες επιχειρήσεις. Το έργο της Ανώτατης Επιτροπής έρχεται, επίσης, σε μια εποχή που αμφισβητούνται οι κανόνες και οι αξίες που έχουν στηρίξει το παγκόσμιο οικονομικό μας σύστημα - συμπεριλαμβανομένων πεποιθήσεων σχετικά με τον ρόλο και τον ορισμό του κεφαλαίου. Ως κίνηση, οι συνεταιρισμοί έχουμε την ευκαιρία να κάνουμε τις φωνές και τις προοπτικές μας να ακουστούν, καθώς ο κόσμος ψάχνει για εναλλακτικά οικονομικά μοντέλα, που να είναι ισορροπημένα και βιώσιμα.

Αυτές ήταν οι σκέψεις όταν ξεκινήσαμε αυτή τη σκέψη για μια καθοδηγητική μελέτη για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο ως τη δεύτερη στη σειρά εργασία της Ανώτατης Επιτροπής. Στην Εισαγωγή του, ο Επιμελητής και συνάδελφος, μέλος της Επιτροπής, κ. Tan Suee Tσιεχ - μαζί με την συνάδελφό του, κα Chuin Ting Weber - αποστάζουν για εμάς τα βασικά φιλοσοφικά θεμέλια του συνεταιριστικού κεφαλαίου και μας προκαλούν να διευρύνουμε τα όρια της σκέψης και το όραμά μας ως κίνηση. Οι συγγραφείς των κεφαλαίων - όλοι διακεκριμένοι επαγγελματίες της συνεταιριστικής πράξης και στοχαστές από διάφορες χώρες και τομείς – μοιράζονται τις πολύτιμες εμπειρίες τους και τις ιδέες τους από τις ειδικότερες οπτικές γωνίες τους. Εκ μέρους της Συμμαχίας και της Ανώτατης Επιτροπής, τους ευχαριστώ για τη γενναϊόδωρη συμβολή τους σε χρόνο και προσπάθεια, που κατέστησε δυνατή αυτή τη δημοσίευση.

Όπως οι αναγνώστες θα συνειδητοποιήσουν, η παρούσα έκδοση δεν προσπαθεί να εκβιάσει μια σύγκλιση απόψεων μεταξύ των διαφόρων συγγραφέων. Ούτε είναι καθοδηγητική όσον αφορά το τι πρέπει να κάνουν οι συνεταιρισμοί στο θέμα της κεφαλαιοποίησης. Αντίθετα, παρουσιάζει μια πλούσια ποικιλία απόψεων - που δικαίως αντανακλά την πολυπλοκότητα των θεμάτων που εξετάζουμε - για περαιτέρω προβληματισμό και συζήτηση από τους συνεταιριστές και τη συνεταιριστική κίνηση στο σύνολό της. Ελπίζω ότι αυτό θα το βρείτε ενδιαφέρον και προκλητικό, και ακόμη ενημερωτικό, καθώς ο δικός σας συνεταιρισμός θα διερευνά λύσεις για το κεφάλαιο, προς συνεχή μεγέθυνση και ανάπτυξη.

Kathy Bardswick

Πρόεδρος, Ανωτάτη Επιτροπή για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο

Εισαγωγή των Συγγραφέων

TAN SUEE CHIEH KAI CHUIN TING WEBER

Το κεφάλαιο είναι αναγκαίο και επιθυμητό για τους συνεταιρισμούς, γιατί μας δίνει τη δυνατότητα να ασκούμε τις δραστηριότητές μας, για ανάπτυξη και ανταπόκριση στις απαιτήσεις των βασικών ενδιαφερόμενων μερών μας. Την ίδια στιγμή, σε αντίθεση με άλλες επιχειρήσεις, οι Αρχές και η δομή των συνεταιρισμών παρουσιάζουν μια βαθιά επιφύλαξη και ανησυχία σχετικά με το κεφάλαιο και τη δύναμή του. Όπως το θέτει ένας από τους συγγραφείς της παρούσας συλλογής, το κεφάλαιο είναι «ένα προβληματικό ζήτημα» για τους συνεταιρισμούς.¹

Προβλήματα με το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο

Αυτό δεν είναι μόνο φιλοσοφικό άγχος. Οι συνεταιρισμοί σήμερα έχουν πολλές πρακτικές ανησυχίες σχετικά με την πρόσβαση σε κεφάλαια των κατάλληλων μορφών και σε επαρκή ποσότητα. Η πρώτη σειρά ζητημάτων απορρέει από την αναλήψιμη φύση των συνεταιριστικών μερίδων των μελών. Αυτό είναι ένα μειονέκτημα για τους χρηματοπιστωτικούς συνεταιρισμούς έναντι των ομοειδών εμπορικών φορέων, επειδή οι ρυθμιστικές αρχές δεν αναγνωρίζουν τέτοιες «μη-μόνιμες» μερίδες ως πυρήνα ιδίου κεφαλαίου. Οι χρηματοπιστωτικοί συνεταιρισμοί είναι αναγκασμένοι να στραφούν κυρίως στα αδιανέμητα πλεονάσματα για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις φερεγγυότητας, οι οποίες έχουν αυξηθεί δραματικά μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση. Σε αντίθεση, το μετοχικό κεφάλαιο εμπορικών εταιρειών αναγνωρίζεται, διότι δεν μπορεί να αποσυρθεί από την εταιρεία, ακόμη και αν ο μέτοχος ως πρόσωπο «αποσυρθεί», πλώνοντας ή μεταβιβάζοντας τις μετοχές του σε κάποιον άλλο. Πέρα από τον χρηματοπιστωτικό τομέα, μη- χρηματοπιστωτικοί συνεταιρισμοί, όπως αυτοί του γεωργικού τομέα, έχουν επίσης αντιμετωπίσει αστάθεια κεφαλαίου, λόγω της δυνατότητας απόσυρσης των μερίδων.²

¹ <http://ica.coop/en/blueprint-themes/capital/capital-survey>

² See Chapter 8, Prof. Nicola M Shadbolt and Alex Duncan, “Perspectives from the Ground: Fonterra Co-operative Case Study”

Η άλλη σημαντική δέσμη θεμάτων του κεφαλαίου είναι η υποτιθέμενη οικονομική έλλειψη ελκυστικότητας των συνεταιρισμών σε σχέση με άλλες μορφές επιχειρήσεων, η οποία περιορίζει την πρόσβαση των συνεταιρισμών στο κεφάλαιο. Σε αντίθεση με τις εμπορικές εταιρίες, οι συνεταιρισμοί δεν μεγιστοποιούν τα μερίσματα των μετόχων σε αναλογία προς το κεφάλαιο συμμετοχής, αλλά παρέχουν οφέλη στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές με τον συνεταιρισμό. Ενώ ο μέτοχος μιας εμπορικής εταιρείας έχει απαίτηση επί της καθαρής αξίας του ενεργητικού της επιχείρησης και μπορεί έτσι να προσβλέπει σε «ανατίμηση του κεφαλαίου» των μετοχών του, δεν υπάρχει καμία τέτοια ισοδύναμη απαίτηση σε πολλούς συνεταιρισμούς των οποίων οι μερίδες συχνά διατηρούνται στην ονομαστική τους αξία. Ακόμη, τα περισσότερα χρήματα δεν προσδίδουν περισσότερο έλεγχο, δεδομένου ότι οι συνεταιρισμοί εφαρμόζουν δημοκρατικές διαδικασίες ελέγχου από τα μέλη.

Οι Συνεταιριστικές Αρχές για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο

Γιατί εμείς οι συνεταιρισμοί περιορίζουμε την πρόσβασή μας σε κεφάλαια, καθιστώντας τις μερίδες αναλήψιμες και περιορίζοντας τον εκτοκισμό τους; Η πρόχειρη απάντηση είναι ότι αυτό είναι το αποτέλεσμα των Αρχών που καθορίζονται στη Δήλωση για την Συνεταιριστική Ταυτότητα της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας (Συμμαχία). (Το πλήρες κείμενο βρίσκεται στο Παράρτημα Α). Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά οι συγκεκριμένες Συνεταιριστικές Αρχές οι οποίες διαφοροποιούν το συνεταιριστικό κεφάλαιο από το μετοχικό κεφάλαιο μιας εταιρείας:

α. Αρχή 1 - «Εθελοντική και Ελεύθερη Συμμετοχή των Μελών» και «Ορισμός» των Συνεταιρισμών: Ο εθελοντικός χαρακτήρας των συνεταιρισμών επιτρέπει σε ένα μέλος να παραιτηθεί από τον συνεταιρισμό ανά πάσα στιγμή - συνήθως παίρνοντας μαζί του τις μερίδες του. Ακόμη και αν ο συνεταιρισμός μπορεί να καθυστερήσει την επιστροφή των μερίδων για λόγους φερεγγυότητας ή για τη διαχείριση της ρευστότητας, θα πρέπει τελικά να επιστρέψει τις μερίδες, εάν δεν μεταφερθούν σε άλλο μέλος. Το μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρείας, όμως, δεν μπορεί "δια της βίας" να αποσυρθεί με τον ίδιο τρόπο. Η ίδια η φύση της εμπορικής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης είναι ότι αποτελεί έναν μόνιμο φορέα με μόνιμο κεφάλαιο, εκτός αν αυτή οδηγηθεί προς διάλυση. Οι ανοιχτές πόρτες ενός συνεταιρισμού συνεπάγονται επίσης ότι νέες μερίδες θα εκδοθούν σε νέα μέλη, ως αυτονόητο, και συνήθως στην ονομαστική αξία εάν η απόκτηση μερίδας αποτελεί προϋπόθεση για την ένταξη, σε αντίθεση με τις εταιρείες, όπου οι υφιστάμενοι μέτοχοι έχουν το δικαίωμα να απορρίψουν την έκδοση νέων μετοχών, λόγω ανησυχιών διασποράς του ελέγχου.

β. Αρχή 2 - «Δημοκρατικός έλεγχος από τα μέλη»: Ένα μέλος, μία ψήφος - ή άλλες

δημοκρατικές μορφές οργάνωσης - σημαίνει ότι τα μέλη που συνεισφέρουν περισσότερο κεφάλαιο με τη μορφή μερίδων δεν έχουν μεγαλύτερο έλεγχο (σ.μ. περισσότερες ψήφους) από ό,τι εκείνοι που συμβάλλουν λιγότερο. Αυτό είναι διαμετρικά αντίθετο με το «μία μετοχή (ή μονάδα κεφαλαίου), μία ψήφος», που είναι το σύστημα ελέγχου σε εμπορικές επιχειρήσεις.

γ. Αρχή 3 – «Οικονομική Συμμετοχή των Μελών»: Η αρχή εισάγει διάφορες πτυχές του συνεταιριστικού κεφαλαίου:

1. Τουλάχιστον ένα μέρος του κεφαλαίου αποτελεί «κοινή περιουσία» και η θέσπιση «αδιανέμητων αποθεματικών» ενθαρρύνεται. Όπου αυτό εφαρμόζεται, τα μέλη του συνεταιρισμού δεν έχουν καμία αξίωση έναντι της καθαρής αξίας του ενεργητικού του συνεταιρισμού πέρα από την του κεφαλαίου των μερίδων των μελών τους. Αντίθετα, η μετοχή μιας εταιρείας αντιπροσωπεύει μια αξίωση επί της καθαρής αξίας του ενεργητικού της εταιρείας.

2. Το κεφάλαιο των μερίδων των μελών λαμβάνει περιορισμένη αποζημίωση, αν υπάρχει, ή καθόλου. Φαίνεται ότι το κεφάλαιο, από μόνο του, δεν δικαιούται, κατ' ανάγκη, αποζημίωση. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τον κεντρικό σκοπό μιας εμπορικής εταιρείας, που είναι η μεγιστοποίηση του μερίσματος των μετόχων και της αξίας των μετοχών.

3. Τα οφέλη για τα μέλη του θα πρέπει να είναι ανάλογα προς τις συναλλαγές με τον συνεταιρισμό, όχι σε αναλογία με τη συμμετοχή στο κεφάλαιο, όπως στις εταιρείες.

δ. Αρχή 4 – «Αυτονομία και Ανεξαρτησία»: Η άντληση εξωτερικού κεφαλαίου (π.χ., με έκδοση ομολόγων) προκαλεί ανησυχίες στους συνεταιρισμούς για τη διατήρηση του δημοκρατικού ελέγχου. Αυτό μερικές φορές μεταφράζεται σε εθνική νομοθεσία που απαιτεί την έγκριση των μελών για την γένεση του εξωτερικού χρέους, αλλά όχι για την έκδοση των νέων μερίδων. Αντίθετα, οι περισσότεροι μέτοχοι εταιρείας ευχαρίστως επιτρέπουν στη διοίκηση να χρησιμοποιήσει τη μόχλευση, στο μέτρο που αυξάνει τα μερίσματα στα ίδια κεφάλαια, χωρίς να επηρεάζει αρνητικά την πιστωτική ή κανονιστική κατάσταση της εταιρείας, αλλά σίγουρα θα ανησυχούσαν για την έκδοση νέων μετοχών.

Η φιλοσοφία πίσω από τις Αρχές

Το επόμενο ερώτημα, λοιπόν, είναι γιατί οι Αρχές είναι διατυπωμένες με αυτόν τον τρόπο; Ενώ η τελευταία αναθεώρηση των Αρχών έγινε το 1995, οι βασικές Αρχές για την εθελοντική και ελεύθερη προσχώρηση, τον δημοκρατικό έλεγχο από τα μέλη, τον περιορισμένο τόκο στο κεφάλαιο, και τη διανομή πλεονασμάτων ανάλογα με τις συναλλαγές, διατηρήθηκαν καθ' όλη

την σύγχρονη συνεταιριστική ιστορία. Αυτό δείχνει ότι υπάρχουν βαθιά ριζωμένες και διακριτές πεποιθήσεις, που στηρίζουν τη μεταχείριση του κεφαλαίου από τη συνεταιριστική κίνηση.

Διαπιστώνουμε ότι υπάρχει μια ένδειξη που στηρίζει τη φιλοσοφία για το συνεταιριστικό κεφάλαιο στην ίδια τη Δήλωση για την Συνεταιριστική Ταυτότητα, στο τμήμα που αναφέρεται στις Συνεταιριστικές Αξίες. Οι Συνεταιριστικές Αξίες αναφέρονται ως: «αυτοβοήθεια, αυτευθύνη, δημοκρατία, ισότητα, ισοτιμία και αλληλεγγύη». Θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτές συνδυάζουν τα στοιχεία μιας κοινωνικά και κοινοτικά προσανατολισμένης φιλοσοφίας με εκείνα μιας κίνησης αυτοβοήθειας. Στη Βρετανία – τη γενέτειρα των Αρχών της Rochdale – ο σοσιαλισμός και ο συνεργατισμός δεν απείχαν τόσο πολύ. Στην Ευρώπη, πολλές από τις παραδόσεις που ενέπνευσαν τους συνεταιρισμούς είχαν επίκεντρο τη θρησκεία και την πεποίθηση της αδελφότητας του ανθρώπινου είδους, και οι ιδρυτές είχαν στόχο να βελτιώσουν τα εισοδήματα των συνεταιριζόμενων μελών με την ενδυνάμωσή τους στην αγορά.

Πράγματι, στη ρίζα της πολυπλοκότητας του συνεταιριστικού κεφαλαίου είναι μια τάση φιλοσοφίας και αξιών. Ενώ ο σύγχρονος συνεργατισμός είχε πάντα ισχυρά κοινωνικά και κοινοτικά ερείσματα, οι συνεταιρισμοί λειτουργούν και ρυθμίζονται μέσα σε ένα παγκόσμιο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα που σε μεγάλο βαθμό πλαισιώνεται από αρχές προσανατολισμένες στην αγορά, τις οποίες κάποιος μπορεί επίσης να αποκαλέσει «καπιταλιστικές».

Η συνεταιριστική φιλοσοφία πιστεύει στη δυνατότητα ενός πιο ισότιμου κόσμου. Είναι θεμελιωμένη σε μια κοσμοθεωρία ότι τα ανθρώπινα όντα είναι κοινωνικά πλάσματα που είναι πρόθυμα και ικανά να συνεργάζονται μεταξύ τους για το ευρύτερο καλό. Οι ανθρώπινες σχέσεις, η κοινότητα, και το συνεργάζεσθαι, τονίζονται πολύ περισσότερο από τις περιουσιακές σχέσεις. Ως συντελεστής παραγωγής, η εργασία έχει αξιοπρέπεια και προτεραιότητα έναντι του κεφαλαίου. Το κεφάλαιο, εάν εισάγεται στην εικόνα, θα πρέπει να είναι ένας υπηρέτης της εργασίας.

Αντίθετα, η προσανατολισμένη στην αγορά σκέψη, τονίζει τον ατομικισμό και τον ανταγωνισμό. Η επιδίωξη του προσωπικού συμφέροντος είναι φυσική και φυσιολογική, και το "αόρατο χέρι" της αγοράς θα εξασφαλίσει τα καλύτερα αποτελέσματα. Η ανισότητα είναι μια φυσική αντανάκλαση της κατάστασης της ανθρωπότητας και όχι απαραίτητα ένα κακό πράγμα. Οποιαδήποτε προσπάθεια να μειωθεί η ανισότητα θα πρέπει να έχει φιλανθρωπικό χαρακτήρα και να αντιμετωπίζεται χωριστά από το οικονομικό σύστημα. Σε αυτή τη φιλοσοφία, η έμφαση στην ατομικισμό σημαίνει ότι οι περιουσιακές σχέσεις αποτελούν τον πυρήνα. Το κεφάλαιο είναι ο «εργοδότης» που προσλαμβάνει την εργασία.

Από αυτή την οπτική γωνία, μπορούμε να δούμε γιατί οι συνεταιρισμοί επιστρέφουν το κεφάλαιο ενός μέλους που παραιτείται, περιορίζουν την οικονομική απόδοση στους κατόχους μερίδων, και διανέμουν (το πλεόνασμα) κυρίως κατ' αναλογία προς τις συναλλαγές ενός μέλους. Ο συνεργατισμός είναι πρώτα απ' όλα για τους ανθρώπους που συνεργάζονται για να αντιμετωπίσουν τις κοινές προσδοκίες και ανάγκες. Το γεγονός ότι εμπλέκεται μια επιχείρηση και ότι η επιχείρηση μπορεί να χρειαστεί χρηματοδότηση με κεφάλαιο είναι δευτερεύον.

Στην πραγματικότητα, ένας από τους συγγραφείς μας έχει επισημάνει ότι δεν ήταν πάντα ο κανόνας ότι οι επιχειρήσεις χρειάζονταν κεφάλαια για να ξεκινήσουν: πολλοί Ευρωπαϊκοί χρηματοπιστωτικοί συνεταιρισμοί ξεκίνησαν με βάση τη συλλογική εγγύηση μιας κοινότητας. Η «ιδρυτική ενέργεια» ενός συνεταιρισμού, όπως αναφέρει ο ίδιος, δεν είναι συνεπώς κατ' ανάγκη ο εφοδιασμός με κεφάλαια, αλλά η επιθυμία τους να εργαστούν από κοινού.³ Η συνεισφορά χρηματικού κεφαλαίου, μαζί με άλλα είδη πόρων, αποτελεί ευθύνη των μελών, δεν είναι μια απαίτηση για την ατομική ιδιοκτησία.

Για έναν συνεταιρισμό, η κορυφαία σχέση είναι η ιδιότητα του μέλους μιας κοινότητας «πραγματικών» ανθρώπων. Η εκδήλωση του λόγου ύπαρξης ενός συνεταιρισμού είναι η ενεργός συμμετοχή των ανθρώπων ως παραγωγών, καταναλωτών, ή / και εργαζομένων - των ενδιαφερόμενων μερών, που έχουν κάποια οργανική σχέση με την "πραγματική" επιχείρηση. Έτσι, ένας συνεταιρισμός θα μεγιστοποιήσει τα οφέλη για την ομάδα ενδιαφερομένων για την οποία έχει ιδρυθεί. Για μια εταιρεία προσανατολισμένη στην αγορά, η κορυφαία σχέση είναι αυτή της συμμετοχής στο κεφάλαιο, και δεν έχει σημασία αν πρόκειται για απρόσωπα άτομα ή θεσμικά όργανα, των οποίων οι ταυτότητες αλλάζουν οποτεδήποτε, αφού το μετοχικό κεφάλαιο παραμένει καταβεβλημένο. Ένας μέτοχος δεν χρειάζεται να έχει κάποια οργανική σχέση με τις επιχειρήσεις της εταιρείας, και το νόημα ύπαρξης της εταιρείας είναι η μεγιστοποίηση της αξίας για τους μετόχους, όποιοι κι αν συμβαίνει να είναι σε κάποιο χρονικό σημείο. Άλλες απαιτήσεις των ενδιαφερόμενων μερών μπορούν να «διευθετούνται» ως ενοχλήσεις και δαπάνες και ως θέματα ρύθμισης, εκτός από την περίπτωση που η καλή εξυπηρέτησή τους συμβάλλει επίσης στην αξία των μετόχων.

Από αυτήν την φιλοσοφική οπτική γωνία, μπορούμε επίσης να κατανοήσουμε καλύτερα γιατί παραμένει ένα χάσμα μεταξύ συνεταιρισμών και των ρυθμιστικών αρχών, σχετικά με τα θέματα της δυνατότητας απόσυρσης του κεφαλαίου. Οι συνεταιριστές με σιγουριά πιστεύουν ότι οι συνάδελφοί τους είναι σε θέση να ενδιαφέρονται πέρα από την ιδιοτέλεια. Αυτό περιλαμβάνει την αποδοχή ότι το κεφάλαιό τους θα απορροφά πραγματικές ζημίες ή κόστος ευκαιρίας και (την αποδοχή) σύστασης αδιανέμητου αποθεματικού για διαγενεακή χρήση,

³ Jean-Louis Bancel, Chapter 5, "Co-operative capital: an essential combination of science (management) and conscience (co-operative principles)"

δηλαδή, οι συνεταιριστές μεριμνούν για την κοινότητα των μελλοντικών μελών και όχι μόνο των υφιστάμενων. Σε ένα από τα κεφάλαια, οι συγγραφείς έδωσαν το παράδειγμα για το πώς τα μέλη - που είναι όσοι συνέβαλαν στον σχηματισμό του «φιλοσοφικού κεφαλαίου» - είχαν εφαρμόσει τον "αλτρουισμό" στην ιστορία του ασφαλιστικού τους συνεταιρισμού, όταν συνάντησε δυσκολίες⁴. Σε ένα άλλο κεφάλαιο, διαβάζουμε επιχειρήματα προς την Επιτροπή της Βασιλείας σχετικά με τη διαθεσιμότητα των συνεταιριστικών κεφαλαίων για την απορρόφηση ζημιών⁵. Σε ακόμη ένα άλλο κομμάτι, διαβάζουμε ότι ο συγγραφέας έχει επιχειρηματολογήσει ενώπιον των διοικητικών συμβουλίων των λογιστικών προτύπων, ότι οι συνεταιριστικές μερίδες θα έπρεπε να αναγνωρίζονται ως ίδια κεφάλαια, διότι οι μεταβολές στον αριθμό μελών των βιομηχανικών συνεταιρισμών είναι πραγματικά πολύ περιορισμένες⁶.

Για τα μέλη των ρυθμιστικών αρχών που έχουν εκπαιδευτεί στο προσανατολισμένο στην κυρίαρχη αγορά πλαίσιο, όμως, πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη το χειρότερο σενάριο κάθε ανθρώπου που ενδιαφέρεται για τον εαυτό του: αν ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αδυνατίζει, ποιος λογικός άνθρωπος δεν θα αποσύρει τις μετοχές του, εάν είναι σε θέση να το πράξει; Η Επιτροπή της Βασιλείας, επίσης, δεν αντιλαμβάνεται πώς ένα ίδιο κεφάλαιο με περιορισμένη απόδοση μπορεί να απορροφήσει ζημιές. Με αυτόν τον τρόπο σκέψης που εξατομικεύει και επιμερίζει τον κίνδυνο, είναι αδιανόητο ένας επενδυτής να δέχεται "σταθερό εισόδημα", αναλαμβάνοντας τον κίνδυνο μετοχικών τίτλων.

Η επίλυση του Γρίφου του Κεφαλαίου - Τρεις επιλογές

Αν τα προβλήματα του συνεταιριστικού κεφαλαίου οφείλονται σε μια θεμελιώδη ένταση μεταξύ της φιλοσοφίας που διέπει τις Συνεργατικές Αρχές και αυτής που πλαισιώνει το κυρίαρχο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα, ποιες, τότε, είναι οι επιλογές που προσφέρονται στους συνεταιρισμούς οι οποίοι χρειάζονται κατάλληλο, μακροπρόθεσμο κεφάλαιο; Η πρότασή μας είναι ότι υπάρχουν τρεις γενικές κατηγορίες λύσεων, που καλύπτουν αυτά που η ομάδα των συγγραφέων μας έχουν χειρισθεί σε διάφορους βαθμούς στα κεφάλαια του παρόντος:

⁴ Frank Lowery and Wayne Schatz, Chapter 2, "The Co-operators Group Limited: A Canadian Perspective"

⁵ Jean-Louis Bancel, Op. Cit.

⁶ Bruno Roelants, Chapter 1, "Capital building in industrial and service co-operatives"

1. Προσαρμογή από πλευράς τακτικής και ρεαλισμού, τόσο ως προς την αποδοχή της πραγματικότητας του κυρίαρχου προσανατολισμένου προς την αγορά πλαισίου και διατήρηση των υφιστάμενων Συνεταιριστικών Αρχών, ως έχουν.
2. Αλλαγή του κυρίαρχου προσανατολισμένου στην αγορά παραδείγματος, μέσω της υπεράσπισης και της προώθησης της συνεταιριστικής φιλοσοφίας και των Αρχών, όπως είναι.
3. Μεταβολή του παραδείγματος των Συνεταιριστικών Αρχών μας.

ΕΠΙΛΟΓΗ 1 - ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ

Κατά την τελευταία δεκαετία, υπήρξαν περισσότερες περιπτώσεις συνεταιρισμών που εξέδωσαν νέα κεφαλαιακά μέσα, πέρα από τις μερίδες των μελών. Σε αυτούς περιλαμβάνονται μερικοί από τους μεγαλύτερους συνεταιρισμούς στον κόσμο, κυρίως (αλλά όχι μόνο) χρηματοπιστωτικοί συνεταιρισμοί που αντιμετώπιζαν αυξημένες ρυθμιστικές απαιτήσεις. Μια τυπική λύση αποτελείται από έκδοση μη επιστρεφόμενων επενδυτικών μερίδων, που δεν παρέχουν δικαίωμα ψήφου σε υπάρχοντα μέλη, εάν υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός μελών. Αυτές οι μερίδες μπορεί να είναι ή να μην είναι διαπραγματεύσιμες σε μια εσωτερική αγορά. Όπου υπάρχει μια αναμενόμενη έλλειψη ρευστότητας ή μια απειλή αποτυχίας στην εσωτερική αγορά, μερικές φορές δημιουργούνται ή τροποποιούνται κεφαλαιακά μέσα χωρίς δικαίωμα ψήφου, ώστε να επιτρέπεται να τα κατέχουν εξωτερικοί επενδυτές. Όσον αφορά την απόδοση, οι επενδυτές λαμβάνουν την απόδοση που δικαιολογεί η αγορά ή ένα σταθερό τοκομερίδιο, καθώς και μια μεταβλητή πρόσθετη πληρωμή ανάλογη προς την επίδοση και/ή κάτι επιπλέον.

Πολλά από τα κεφάλαια του παρόντος, περιγράφουν ή υποστηρίζουν τέτοιες καινοτομίες που αναλαμβάνουν οι συνεταιρισμοί. Οι κ.κ. Arnold Kuijpers και Hans Groeneveld μοιράζονται τις προοπτικές της πορείας κεφαλαιοποίησης της Rabobank. Ο κ. Bill Hampel είναι της άποψης ότι οι κανονισμοί των πιστωτικών ενώσεων των ΗΠΑ θα πρέπει να επιτρέπουν νέα κεφαλαιακά μέσα. Ο κ. Bruno Roelants αναφέρει οιονεί συμμετοχικούς τίτλους, όπως τα γαλλικά πιστοποιητικά συμμετοχής που εκδίδονται από συνεταιριστικές ΜΜΕ, ο Καθ. Nicola Shadbolt και ο κ. Alex Duncan εισάγουν τα καινοτόμα κεφαλαιακά μέσα που δημιουργήθηκαν από τον Γαλακτοκομικό Συνεταιρισμό Fonterra το 2012 και ο George Ombado υποστηρίζει την ανάγκη για μια Αφρικανική Συνεταιριστική Τράπεζα για να βοηθήσει στην κεφαλαιοποίηση των αφρικανικών χρηματοπιστωτικών συνεταιρισμών. Από τον αλληλασφαλιστικό τομέα, ο κ. Peter Hunt συμμερίζεται επίσης ιδέες που προέκυψαν από τον νόμο του 2015 του Ην. Βασιλείου για τις προνομιούχες μερίδες απόδοσης υπό αίρεση των αλληλασφαλιστικών συνεταιρισμών, οι

οποίες θα επιτρέπουν στους αλληλασφαλιστικούς φορείς, για πρώτη φορά, να εκδίδουν μερίδες.

Αυτές είναι ουσιαστικά ρεαλιστικές προσεγγίσεις. Η προοπτική, όπως υποστηρίζει ο κ. Ombado, είναι ότι «το κεφάλαιο είναι ο πιο σημαντικός συντελεστής για την ικανοποίηση των οικονομικών αναγκών των μελών». Υπάρχει επαρκής ευελιξία στη διατύπωση των Συνεταιριστικών Αρχών, ώστε να συμπεριληφθούν αυτά τα μέσα, και το πνεύμα της εθελοντικής συμμετοχής θεωρείται ότι πρέπει να διατηρηθεί, διότι η μη δυνάμενη να αποσυρθεί επένδυση είναι συχνά πέρα και πάνω από το ελάχιστο κεφάλαιο των μελών και προαιρετική. Όμως, η κόκκινη γραμμή που δεν μπορεί να ξεπεραστεί, είναι «ο Δημοκρατικός Έλεγχος από τα Μέλη», και σε όλες αυτές τις περιπτώσεις η εισφορά κεφαλαίου δεν συνοδεύεται από δικαιώματα ψήφου.

Μπορεί αυτή η ρεαλιστική προσέγγιση να επιτρέπει στους συνεταιρισμούς να «εξασφαλίζουν αξιόπιστα συνεταιριστικά κεφάλαια, ενώ θα εγγυάται τον έλεγχο από τα μέλη» - που αποτελεί τον στόχο του πυλώνα κεφαλαίου στο προσχέδιο της Συμμαχίας για μια Συνεταιριστική Δεκαετία; Αποδεχόμαστε ότι θα ήταν - αν πρόκειται για έναν συνεταιρισμό του κατάλληλου μεγέθους, της δύναμης και ειδικότερα του σταδίου του κύκλου επιχειρηματικής ζωής στο οποίο βρίσκεται. Ένας μεγάλος και οικονομικά επιτυχημένος συνεταιρισμός δεν θα έχει έλλειψη επενδυτών, τόσο εντός όσο και εκτός των μελών, που είναι πρόθυμοι να συμμετάσχουν στις εκάστοτε εκδόσεις τίτλων δανεισμού, ακόμη και αν δεν έχουν λόγο στη λειτουργία της οργάνωσης. Η ίδια δυναμική είναι απίθανο να εφαρμοστεί σε καινούριους συνεταιρισμούς που αντιμετωπίζουν δύσκολους καιρούς. Για εξωτερικά κεφάλαια, ειδικότερα, οι κ.κ. Frank Lowery και Wayne Schatz υποστηρίζουν σθεναρά ότι το συνεταιριστικό κεφάλαιο είναι «φιλοσοφικό κεφάλαιο», που είναι εγγενώς ασύμβατο με κεφάλαιο επενδυτών, και ότι το κεφάλαιο επενδυτών «σε περιόδους κρίσης ... εκ της φύσεώς του, θα ωθήσει τη συνεταιριστική μορφή επιχείρησης προς τα κάτω»⁷.

Η άλλη αναμφισβήτητη αλήθεια είναι ότι με το υφιστάμενο ρυθμιστικό πλαίσιο δεν μπορούν να σχηματισθούν στον αναπτυγμένο κόσμο νέοι σύνθετοι χρηματοπιστωτικοί συνεταιρισμοί, με εξαίρεση τις πιστωτικές ενώσεις, που παρέχουν βασικές υπηρεσίες.⁸ Αν είναι έτσι, οι συνεταιρισμοί μπορεί τελικά να αποτελέσουν περιθώριο στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, καθώς ακόμη και οι νυν συνεταιριστικές τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες θα έρθουν αντιμέτωποι με φυσικά όρια ανάπτυξης σε κάποιο σημείο στο χρόνο. Δεδομένης της σημασίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην παγκόσμια οικονομία, αυτό μπορεί να

⁷ Lowery and Schatz, Op. Cit.

⁸ This is the broad consensus of the authors working in this sector, when polled by the Editor.

σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί μπορεί να καταλήξουν με ψίχουλα από το κυρίαρχο τραπέζι, εκτός αν είμαστε σε θέση να αναμορφώσουμε το ίδιο παγκόσμιο σύστημα χρηματοδότησης.

ΕΠΙΛΟΓΗ 2 - ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΛΛΑΓΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΚΥΡΙΑΡΧΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ

Αυτό μας φέρνει στη δεύτερη επιλογή, της αλλαγής του κυρίαρχου προτύπου του κόσμου. Η σημερινή εποχή παρέχει στους συνεταιρισμούς μια μοναδική ευκαιρία. Αφού ήταν σε ανοδική πορεία εδώ και δεκαετίες, ο σύγχρονος καπιταλισμός είναι τώρα σε κρίση μετά την αναταραχή της οικονομικής και της χρηματοπιστωτικής αγοράς του 2008-2009. Υπάρχει μια έντονη αίσθηση των αδυναμιών της μέχρι τώρα κυρίαρχης φιλοσοφίας της μονοσήμαντης βραχυχρόνιας επιδίωξης του κέρδους και της ανάπτυξης, και της στήριξης στην αποτελεσματικότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών και των κεφαλαιαγορών.

Οι συνεταιρισμοί έχουν πολλά να προσφέρουν στον κόσμο, καθώς ψάχνουν για εναλλακτικές στον καπιταλισμό. Όπως είχαμε διακηρύξει στο Διεθνές Έτος των Ηνωμένων Εθνών για τους συνεταιρισμούς, το 2012, «οι συνεταιρισμοί οικοδομούν έναν καλύτερο κόσμο», και το Προσχέδιο ελπίζει για την προώθηση των συνεταιρισμών ως την προτιμώμενη μορφή επιχείρησης. Αυτό δεν μπορεί να βασίζεται μόνο σε μεθόδους προβολής ή μια πολεμική εναντίον των δεινών του υπάρχοντος συστήματος. Αντίθετα, η πρότασή μας πρέπει να είναι θεμελιωμένη, εμπνευσμένη, ελκυστική αλλά και πρακτική.

Έχουμε ήδη τα δομικά στοιχεία αυτού του εμπνευσμένου μοντέλου στη συνεταιριστική κληρονομιά και τη φιλοσοφία μας. Ουσιαστικά, πιστεύουμε ότι οι συνεταιρισμοί είναι καλύτεροι, γιατί θέτουν τους ανθρώπους στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων τους. Οι Αρχές της δημοκρατίας και της αυτονομίας διασφαλίζουν την αξιοπρέπεια του ανθρώπου και την τοποθέτηση της κοινότητας υπεράνω των χρημάτων. Ο κ. Bruno Roelants τονίζει ότι στους συνεταιρισμούς, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και όχι οι μεριδιούχοι είναι οι ιδιοκτήτες.⁹

Κοιτάζοντας πέρα από τα χρήματα, μπορούμε να αρχίσουμε να εκτιμούμε ολόκληρο το φάσμα των πόρων ή το «κεφάλαιο» σε διαστάσεις πέρα από το χρηματοπιστωτικό ή λογιστικό κεφάλαιο.¹⁰

Δεύτερον, οι συνεταιρισμοί φέρνουν τις κοινότητες πιο κοντά μεταξύ τους. Ο κ. Jean-Louis Bancel παραφράζει τον ανθρωπιστή λόγιο Jean Bodin: ότι ο «πλούτος των συνεταιρισμών κατοικεί σε άνδρες και γυναίκες που εργάζονται για να τους φέρουν στη ζωή».¹¹ Αυτό είναι πολύ επιζητούμενο σε έναν κόσμο διαιρεμένο από τις ένοπλες και θρησκευτικές συγκρούσεις,

⁹ Bruno Roelants, Op. Cit

¹⁰ Jean-Louis Bancel, Op. Cit.

¹¹ Ibid.

μετατοπίσεις κοινοτήτων, ανισότητες του πλούτου και του εισοδήματος, και μια σειρά από άλλες κοινωνικές εξαρθρώσεις. Στο προκλητικό κείμενό τους, οι κ.κ. Lowery και Schatz καλούν τους συνεταιρισμούς να καινοτομήσουν συνεταιριστικά, για να αποτελέσουν «έναν καταλύτη για μια συνεταιριστική κοινωνία».¹²

Τρίτον, οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν στη μεγαλύτερη βιωσιμότητα. Χωρίς την ανάγκη ώθησης προς τα άνω των αναρτώμενων τιμών των μερίδων (σ.μ.: όπως οι εταιρείες του χρηματιστηρίου), οι μάντζερς των συνεταιρισμών δεν είναι υποχρεωμένοι να αναλαμβάνουν μεγάλους κινδύνους με τα χρήματα των καταθετών ή να χρησιμοποιούν υπερβολική μόχλευση για να μεγιστοποιήσουν τη βραχυπρόθεσμη απόδοση των ιδίων κεφαλαίων, επιλογές που αποτελούν τις δύο κύριες αιτίες της οικονομικής κρίσης. Με λιγότερη πίεση αναφορικά με την εξασφάλιση βραχυχρόνιων χρηματοοικονομικών κερδών, εμείς δεν χρειάζεται να δανειζόμαστε από το μέλλον για να το πετύχουμε. Οι κ.κ. Bancel και Roelants κάνουν λόγο για διαγενεακή σταθερότητα και ανάπτυξη, που καθίσταται δυνατή από τις συνεταιριστικές δομές, όπως τα αδιανέμητα αποθεματικά¹³. Η 7^η Αρχή «Ενδιαφέρον για την Κοινότητα», επίσης αναφέρεται στη βιωσιμότητα, με την έννοια ότι οι συνεταιρισμοί εργάζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους μέσω πολιτικών που εγκρίνονται από τα μέλη τους.

Ερωτάται αν υπάρχουν επιχειρήματα κατά του συνεταιριστικού μοντέλου που προτείνουμε να υποστηρίξουμε στους συνεταιρισμούς, στις κυβερνήσεις και στις ρυθμιστικές αρχές; Ένα σημαντικό ερώτημα, το οποίο η συνεταιριστική κίνηση δεν έχει ακόμη απαντήσει, είναι αν πραγματικά μπορούν να υπάρξουν παγκόσμιες, μεγάλης κλίμακας επιχειρήσεις, οι οποίες είναι επίσης συνεταιρισμοί κατ' εξοχήν. Αυτό είναι ένας γρίφος που είναι σύμφυτος με τη φιλοσοφία των συνεταιρισμών, ο οποίος προκύπτει από την κεντρικότητα των ανθρώπινων σχέσεων στο συνεταιριστικό μοντέλο. Σε μια ξεχωριστή μελέτη για τη συνεταιριστική διακυβέρνηση,¹⁴ διαπιστώθηκε ότι η συνεταιριστική διακυβέρνηση είναι πιο αποτελεσματική σε μικρούς συνεταιρισμούς σε σχέση με τους μεγάλους, και σε συνεταιρισμούς εργαζομένων και παραγωγικούς σε σχέση με τους συνεταιρισμούς καταναλωτών. Στους μεγάλους συνεταιρισμούς, τα μέλη δεν αισθάνονται τόσο πολύ ως ιδιοκτήτες ή ως μέλη μιας κοινότητας. Αυτό μας κατευθύνει σε προβλήματα αδρανών μελών, κομματισμού στην ψηφοφορία, και σε διαχειριστική αιχμαλωσία - πράγμα το οποίο καθιστά άγονη τη μορφή της δημοκρατίας και την ομαδικότητα. Όσον αφορά τους τύπους των συνεταιρισμών, τα μέλη των συνεταιρισμών παραγωγών και των συνεταιρισμών εργαζομένων είναι επίσης πιο πιθανό να αισθάνονται δεσμευμένοι λόγω της «δεσμευτικής» σχέσης τους με τον συνεταιρισμό – συνήθως μέσα σε μια τοπική κοινότητα - σε σύγκριση με τους συνεταιρισμούς καταναλωτών των οποίων τα μέλη

¹² Frank Lowery and Wayne Schatz, Op. Cit.

¹³ Bruno Roelants and Jean-Louis Bancel, Op. Cit.

¹⁴ Ed. Karen Miner and Sonja Novkovic, Various Authors, "Co-operative Governance Fit to Build Resilience in the Face of Complexity", International Co-operative Alliance (2015) <http://ica.coop/en/blueprint-themes/participation>

θα μπορούσαν να έχουν πολλές άλλες επιλογές. Εάν τα συμπεράσματα αυτά είναι σωστά, εμείς ως συνεταιριστική κίνηση θα πρέπει να σκεφτούμε το όραμά μας όσον αφορά την αλλαγή του κόσμου, σε μια συνεταιριστική κοινότητα κάθε φορά, αντί για μεγέθυνση, ώστε να γίνουν παγκόσμιοι συνεταιρισμοί, και κατά πόσον αυτό το όραμα είναι αρκετά ισχυρό για τις κυβερνήσεις και τις ρυθμιστικές αρχές, ώστε να αλλάξουν το πλαίσιο τους για τους συνεταιρισμούς.

Σχετικός με αυτά είναι ο ανταγωνισμός για τους συνεταιρισμούς ως εναλλακτικό οικονομικό μοντέλο, που θέτει ο «νέος καπιταλισμός» και διάφορες ενσαρκώσεις του, όπως «ο καπιταλισμός όλων των ενδιαφερόμενων μερών», ο «κοινοτικός καπιταλισμός», και ούτω καθεξής. Ο «νέος καπιταλισμός» έχει μια ισχυρή πρόταση με τον συνδυασμό των ισχυρών σημείων του καπιταλισμού από την άποψη της αποτελεσματικότητας, την ανάληψη (επιχειρηματικών) κινδύνων, και των οικονομιών κλίμακας, με μια νεο-ανακαλυπτόμενη αίσθηση του νοήματος και της ευθύνης για τους ανθρώπους, την κοινωνία, την ηθική, και το περιβάλλον. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και οι Εταιρείες Γενικότερης Ωφέλειας¹⁵ έχουν αυξηθεί σε δύναμη και αριθμούς, με εντυπωσιακή εμφάνιση γνωστών ονομάτων και ευνοϊκή γενική αντιμετώπιση. Η περιγραφή ότι μπορούν να συνδυάζουν τα κέρδη με τα καλά αποτελέσματα για την κοινωνία είναι ένα ισχυρό και ελκυστικό δόγμα. Αυτό θα πρέπει να μας προβληματίσει, ιδίως αφότου επιδιώκουμε να διεκδικήσουμε το χώρο του νέου τρόπου επιχειρηματικής δραστηριότητας για την συνεταιριστική κίνηση.

ΕΠΙΛΟΓΗ 3 - ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Σε αυτό το τελευταίο μέρος της Εισαγωγής, θα θέλαμε να διευρύνουμε τα όρια, να προκαλέσουμε τη συνεταιριστική κίνηση να εξετάσει κατά πόσον η ανθρωποκεντρική μας φιλοσοφία και οι θέσεις μας είναι επαρκείς και σύγχρονες ή κινδυνεύουμε να θεωρηθούμε αναχρονιστικοί και τελικά απολύτως άσχετοι. Αυτή η τρίτη επιλογή, την οποία θα θέλαμε να θέσουμε στο τραπέζι, είναι να εξετάσουμε μια επαναξιολόγηση του τιμημένου από το χρόνο συνεταιριστικού παραδείγματος και των Συνεταιριστικών Αρχών μας.

Μεταξύ των συγγραφέων μας, οι κ.κ. Lowery και Schatz έχουν προβάλει μια πρόκληση για τους συνεταιρισμούς, να κινηθεί η συνεργασία σε ένα νέο επίπεδο, με την πληρέστερη

¹⁵ Αυτές οι νέες εταιρείες οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τις επιπτώσεις των αποφάσεών τους όχι μόνο στους μετόχους τους αλλά και στους εργαζόμενους, την κοινότητα και το περιβάλλον, και οφείλουν επίσης να δημοσιεύουν μια ετήσια έκθεση που αξιολογεί την συνολική κοινωνική και περιβαλλοντική επίδοση σε σύγκριση με τις επιδόσεις τρίτων. Περισσότερες από το ένα τρίτο των Πολιτειών των ΗΠΑ έχουν θεσπίσει νομοθεσία για τις Εταιρείες Γενικότερης Ωφέλειας.

ενεργοποίηση της 6^{ης} Αρχής: «Συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών». Συγκεκριμένα, οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να διευκολύνουν την πρόσβαση σε κεφάλαια από άλλους συνεταιρισμούς, και ως κίνηση πρέπει να εξετάσουμε δομές όπως ένα Συνεταιριστικό Ταμείο Σταθεροποίησης, μια αλληλέγγυα και συνεταιριστική ένωση γενικής ωφέλειας και άλλα εργαλεία κεφαλαιοδότησης και επένδυσης. Οι συγγραφείς έχουν έτσι διευρύνει τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) των συνεταιρισμών, ώστε εκτός από τα μέλη να περιλαμβάνουν επίσης όλα τα άλλα μέλη της Συνεταιριστικής κίνησης.

Είμαστε σε θέση να διευρύνουμε τον κύκλο μας και να δημιουργήσουμε έναν ευρύτερο κύκλο, μέσα στον οποίο να περιλάβουμε όχι μόνο άλλους συνεταιρισμούς αλλά επίσης την ευρύτερη κοινωνία; Μπορεί η 7^η Αρχή «Ενδιαφέρον για την Κοινότητα» - που εκδηλώνεται μέσω υποστήριξης για βιώσιμη ανάπτυξη – να μην φιλτράρεται πλέον μέσω του φακού της προτεραιότητας των συμφερόντων των μελών; Έχει ωριμάσει ο καιρός για έναν διάλογο πάνω σε ένα τολμηρό νέο μοντέλο όχι απλώς για εταιρείες προσανατολισμένες στην αγορά, αλλά επίσης και για συνεταιρισμούς. Πρέπει να μετατοπίσουμε το παράδειγμα από την απόκτηση ωφελημάτων από μια μόνο κατηγορία προσώπων στην προώθηση των συμφερόντων όλων των ενδιαφερόμενων μερών, και από τη «μεγιστοποίηση των ωφελημάτων» στη βελτιστοποίηση, την ισορροπία, την ομαδικότητα και τη συνεργασία στην ανώτατη μορφή της.

Προτείνουμε για εξέταση από τη συνεταιριστική κίνηση, το θέμα οι επιχειρήσεις όλων των μορφών να θέσουν τις βλέψεις τους ψηλά και να διερευνήσουν την ιδέα μιας βιώσιμης, υπεύθυνης και μακροπρόθεσμης επιχείρησης, που να αγκαλιάζει τόσο τους Ανθρώπους όσο και τον Πλανήτη και το Κέρδος, την τριπλή κατώτατη γραμμή που έθεσε ο John Elkington το 1994, και η οποία τόσο εύστοχα περιγράφει τον επιθυμητό προορισμό του ταξιδιού σκέψης του οικονομικού κόσμου μας.

Για τους συνεταιρισμούς, μιλώντας φιλοσοφικά, αυτό σημαίνει διεύρυνση του ορισμού της αποστολής μας για εξυπηρέτηση όχι μόνο των μελών, αλλά και άλλων ενδιαφερόμενων μερών και της κοινωνίας γενικότερα. Για τους συνεταιρισμούς παραγωγών, αυτό σημαίνει μέριμνα επίσης για τους καταναλωτές και τους εργαζόμενους. Για τους συνεταιρισμούς εργαζομένων μέριμνα επίσης για τους πελάτες. Για τους συνεταιρισμούς καταναλωτών, μέριμνα επίσης για τα συμφέροντα των πελατών που δεν είναι μέλη. Για να είναι αληθινοί πρωταθλητές της βιωσιμότητας, θα πρέπει να επεκταθεί η φροντίδα μας για τους ανθρώπους ως προς τη φροντίδα για τον πλανήτη στον οποίο αυτή η γενιά και οι επόμενες θα ζουν και θα εργάζονται.

Το κεφάλαιο και το κέρδος, τότε, δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως αντίπαλοι, αλλά ως εταίροι και καταλύτες, που συμβάλλουν στη διαχειριστική πειθαρχία και την προώθηση της οικονομικής βιωσιμότητας. Μιλώντας πρακτικά, η διεθνής συνεταιριστική κοινότητα θα πρέπει να επανεκτιμήσει τις τρέχουσες Αρχές για να διαπιστωθεί αν μπορούν να διευρυνθούν και να βελτιωθούν. Οι συνεταιρισμοί θα πρέπει επίσης να βρουν τρόπο μέτρησης για τις νέες

«κατώτατες γραμμές» και για τη μέτρηση της επίδοσής τους με συγκεκριμένο και κατάλληλο τρόπο.

Συμπέρασμα

Αρχίσαμε αυτή την εισαγωγή με την συζήτηση για τη φιλοσοφία και τον πρακτικό προβληματισμό που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί για το κεφάλαιο. Καθώς οι αναγνώστες μας θα αφομοιώνουν τα διάφορα κεφάλαια του παρόντος, ελπίζουμε ότι θα συγκεντρώσουν πολύτιμες απόψεις από την εμπειρία και τις σκέψεις συνεταιριστών από όλο τον κόσμο για το θέμα της κεφαλαιοποίησης.

Τελικά, τόσο σημαντικά και αν είναι τα θέματα του κεφαλαίου, ο μεγαλύτερος θησαυρός που έχουμε να προσφέρουμε στον κόσμο είναι το πνεύμα συνεργασίας. Για να παραμείνει ισχυρό και αδάμαστο το πνεύμα συνεργασίας, οφείλουμε να φέρουμε τα ιδεώδη της συνεργασίας σε μια πιο ολοκληρωμένη μορφή.

Μόνο τότε μπορεί η συνεταιριστική κίνηση να διασφαλίσει τη συνεχή συνάφειά της με την παγκόσμια οικονομία και να ανταποκριθεί στις προσδοκίες μας για την οικοδόμηση ενός καλύτερου κόσμου.

1. Συγκέντρωση Κεφαλαίου σε Βιομηχανικούς Συνεταιρισμούς και Συνεταιρισμούς Υπηρεσιών

BRUNO ROELANTS

Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει μερικές σκέψεις σχετικά με το συνεταιριστικό κεφάλαιο με βάση την εμπειρία σε βιομηχανικούς συνεταιρισμούς και συνεταιρισμούς υπηρεσιών.

Αρχικά, μερικά εισαγωγικά στοιχεία για τους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς και τους συνεταιρισμούς υπηρεσιών στον κόσμο μπορεί να είναι χρήσιμα. Περίπου 65.000 συνεταιριστικές επιχειρήσεις υπάγονται σε μέλη του CICOPA, (σ.μ. Comité International des Coopératives de Production et Artisanales), την κλαδική οργάνωση της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας για τη βιομηχανία και τις υπηρεσίες. Τα μέλη αυτά απασχολούν περισσότερα από 3 εκατομμύρια άτομα, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων είναι μέλη των συνεταιρισμών. Σύμφωνα με το πρόσφατο δημοσίευμα *Industrial and Service Cooperatives – Global Report 2013-2014*”, κύριοι τομείς της δραστηριότητάς τους είναι η βιομηχανία (20%), οι κατασκευές (9%) και, πάνω απ' όλα, οι υπηρεσίες (67%). Μεταξύ των τελευταίων, τις κύριες δραστηριότητες είναι χονδρικό και λιανικό εμπόριο (18%), υγεία και κοινωνική εργασία (16%), επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (12%), εκπαίδευση (12%), διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες (10%), μεταφορές και αποθήκευση (8%) και διαμονής και διατροφής (7%). Η συντριπτική πλειονότητά τους (95%) είναι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ή ΜΜΕ (CICOPA 2015, σ. 9-18).

Το γεγονός ότι είναι ΜΜΕ, χωρίς να είναι στις χρηματοπιστωτικές αγορές, καθιστά τις κεφαλαιακές τους ανάγκες παρόμοιες να μη συνεταιριστικές ΜΜΕ που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση και, ειδικότερα, οικογενειακές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με την προαναφερθείσα Έκθεση, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση είναι πράγματι το πρώτο μέλημα των

συνεταιρισμών που ανήκουν στο δίκτυο CICOPA (CICOPA 2015, σ. 22-23). Όσον αφορά τη διακυβέρνηση, οι περισσότεροι από αυτούς τους συνεταιρισμούς είναι συνεταιρισμοί που ανήκουν στους εργαζόμενους (συνεταιρισμοί εργαζομένων και μέρος των κοινωνικών συνεταιρισμών), ενώ βρίσκουμε επίσης συνεταιρισμούς που ανήκουν σε αυτοαπασχολούμενους παραγωγούς, καθώς και συνεταιρισμούς πολλών κατηγοριών ενδιαφερομένων (δηλαδή με διαφορετικούς τύπους μελών).

Μια πρώτη βασική θεώρηση αναφορικά με το συνεταιριστικό κεφάλαιο είναι ότι, σύμφωνα με την τρίτη Συνεταιριστική Αρχή, "οικονομική συμμετοχή των μελών",¹⁶ το κεφάλαιο ενός συνεταιρισμού περιλαμβάνει τόσο το ονομαστικό κεφάλαιο όσο και τα αποθεματικά. Τα δύο είδη του κεφαλαίου αντανακλούν το γεγονός ότι ο συνεταιρισμός συνδυάζει το ατομικό συμφέρον του συγκεκριμένου μέλους με το κοινό συμφέρον των μελών. Η ταυτόχρονη ύπαρξη των δύο αυτών τύπων κεφαλαίου αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο για την οικονομική διαχείριση των βιομηχανικών συνεταιρισμών και των συνεταιρισμών προσφοράς υπηρεσιών σε όλο τον κόσμο.

Ωστόσο, η συζήτηση σχετικά με το συνεταιριστικό κεφάλαιο, τουλάχιστον από την άποψη των βιομηχανικών συνεταιρισμών, δεν θα ήταν πλήρης, αν δεν περιλαμβανόταν επίσης οι εκτιμήσεις του κεφαλαίου που παράγεται από την ίδια τη συνεταιριστική κίνηση, ως μιας κοινότητας των συνεταιρισμών σε στενή σχέση με το κεφάλαιο στους επιμέρους συνεταιρισμούς.

Στην πρώτη ενότητα πιο κάτω, αναλύουμε το κεφάλαιο **μέσα** στους ίδιους τους συνεταιρισμούς: τόσο το ονομαστικό κεφάλαιο (συχνά αναφέρεται στην αγγλική γλώσσα ως «μετοχικό κεφάλαιο»), όπου τα μέλη συμβάλλουν ισότιμα και ελέγχουν δημοκρατικά¹⁷ και τα συνεταιριστικά αποθεματικά. Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύουμε το κεφάλαιο της

¹⁶ «Τα μέλη συμβάλλουν ισότιμα και ελέγχουν δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Τουλάχιστον ένα μέρος του κεφαλαίου είναι συνήθως η κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα μέλη συνήθως λαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση, ή καθόλου, για το κεφάλαιο που καταβάλλεται ως προϋπόθεση για την εγγραφή. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για οποιονδήποτε ή όλους από τους ακόλουθους σκοπούς: την ανάπτυξη του συνεταιρισμού τους, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, μέρος των οποίων τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητο, διανομή στα μέλη κατ' αναλογία προς τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό και για υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη" από τη Δήλωση για την Συνεταιριστική Ταυτότητα της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας (1995) και τη Σύσταση (No 193) της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (2002) για την Προώθηση των Συνεταιρισμών.

¹⁷ Απόσπασμα από την τρίτη Συνεταιριστική Αρχή, "οικονομική συμμετοχή των μελών", Δήλωση σχετικά με την Συνεταιριστική Ταυτότητα.

συνεταιριστικής **κίνησης** με στόχο την ενίσχυση του κεφαλαίου σε επιμέρους συνεταιρισμούς.

Το κεφάλαιο στους συνεταιρισμούς

1.1. ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΟΥ ΕΙΣΦΕΡΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΛΗ

Το ονομαστικό κεφάλαιο που εισφέρεται από κάθε μέλος στους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς και στους συνεταιρισμούς των υπηρεσιών μπορεί να κυμαίνεται από πολύ χαμηλό μέχρι πολύ υψηλό ποσό. Το μέσο εισφερόμενο ποσό ανταποκρίνεται σε διαφορετικές συνεταιριστικές παραδόσεις και όχι σε ρυθμιστικές διατάξεις, ακόμη και αν και ορισμένες διατάξεις μπορούν να βοηθήσουν τη μόχλευση υψηλότερων ποσών, όπως θα δούμε στη δεύτερη ενότητα πιο κάτω. Στην ίδια χώρα, βρίσκει κανείς βιομηχανικούς συνεταιρισμούς ή συνεταιρισμούς υπηρεσιών ΜΜΕ, όπου κάθε μέλος συνεισφέρει το ισοδύναμο μερικών εκατοντάδων δολαρίων, ενώ σε άλλους οι εισφορές αυτές μπορούν να φθάσουν αρκετές δεκάδες χιλιάδες δολάρια. Συνεταιρισμοί με ένα τέτοιο υψηλό επίπεδο ιδίων κεφαλαίων των μελών, λογικά τείνουν να είναι πιο βιώσιμοι οικονομικά, ιδιαίτερα σε δραστηριότητες εντάσεως κεφαλαίου, όπως αυτά που ο Όμιλος Mondragon σκόπιμα αποφάσισε να αναπτύξει από την ίδρυσή του. Λογικά, τα μέλη τους έχουν επίσης την τάση να παρουσιάζουν ένα ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο ενδιαφέροντος για την κοινή διαχείριση και για συμμετοχή σε αυτή. Το ονομαστικό κεφάλαιο σε συνεταιρισμούς είναι σαφώς ένα διαφορετικό είδος χρηματοπιστωτικού μέσου σε σύγκριση με το μετοχικό κεφάλαιο που κατέχουν οι μέτοχοι (εταιρειών). Για να αποφευχθεί η σύγχυση στην παρούσα ενότητα, δεν χρησιμοποιούμε τον όρο «μετοχικό κεφάλαιο» ούτε «μετοχές» όσον αφορά τους συνεταιρισμούς. Αξίζει να σημειωθεί ότι, σε έναν αριθμό άλλων γλωσσών από τα αγγλικά, χρησιμοποιείται ένας διαφορετικός όρος.¹⁸ Η ίδια η τρίτη Συνεταιριστική Αρχή δεν αναφέρει τον όρο «μετοχικό κεφάλαιο»: αντίθετα, ορίζει ότι «τα μέλη εισφέρουν ισότιμα και ελέγχουν δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού τους», και ότι αυτό το κεφάλαιο «εισφέρεται [από τα μέλη] ως προϋπόθεση για την εγγραφή τους». Ας προσπαθήσουμε πρώτα να αποσαφηνίσουμε τις εγγενείς διαφορές μεταξύ των δύο τύπων κεφαλαίου.

Μια πρώτη θεμελιώδης διαφορά μεταξύ του ονομαστικού κεφαλαίου των μελών και των μετοχών που κατέχουν οι μέτοχοι (εταιρειών) έχει να κάνει με το γεγονός ότι οι άνθρωποι ή /

¹⁸ Για παράδειγμα, στα γαλλικά ο όρος «part sociale» χρησιμοποιείται αντί του "action", ενώ στα κινέζικα ο όρος ".." (gujin) χρησιμοποιείται και όχι ".." (gufen). (σ.μ.: Ομοίως στα ελληνικά χρησιμοποιείται ο όρος «μερίδες» για τους συνεταιρισμούς και «μετοχές» για τις εταιρείες).

και φορείς που έχουν την ιδιοκτησία και τον έλεγχο του συνεταιρισμού είναι τα ενδιαφερόμενα μέρη (σε γενικές γραμμές οι εργαζόμενοι ή οι παραγωγοί στην περίπτωση των βιομηχανικών συνεταιρισμών και των συνεταιρισμών υπηρεσιών) και όχι οι μέτοχοι: με αυτό εννοούμε ότι ο βασικός λόγος για τον οποίο γίνονται μέλη του συνεταιρισμού δεν είναι για να επενδύσουν κεφάλαια σε αυτόν, ώστε να επωφεληθούν από αυτά, αλλά για να εξυπηρετήσουν ειδικές ανάγκες ή τις προσδοκίες που συνδέονται με τη συμμετοχή τους ως ενδιαφερόμενοι. Στην περίπτωση των βιομηχανικών συνεταιρισμών και των συνεταιρισμών υπηρεσιών, τέτοιες ανάγκες συνήθως σχετίζονται με την απασχόληση, την παραγωγή, και / ή κοινοτικές υπηρεσίες. Το «εισφερόμενο κεφάλαιο ως προϋπόθεση εγγραφής» (απόσπασμα από την τρίτη Συνεταιριστική Αρχή) είναι έτσι δευτερεύουσας σημασίας σε σχέση με το γεγονός ότι ο συνεταιρισμός συγκεντρώνει πρόσωπα «που συνεργάζονται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και προσδοκιών» (απόσπασμα από τον Ορισμό του Συνεταιρισμού).

Μια δεύτερη βασική διαφορά, η οποία είναι απόρροια της πρώτης, επειδή ενισχύει τον ρόλο των συνεταιρισμένων μελών ως ενδιαφερόμενων μερών και όχι ως μετόχων, σχετίζεται με το γεγονός ότι «τα μέλη συνήθως λαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση, ή καθόλου, για το κεφάλαιο που εισφέρεται ως προϋπόθεση εγγραφής» (απόσπασμα από την τρίτη Συνεταιριστική Αρχή). Η τελευταία αυτή διάταξη τηρείται γενικά σωστά από τους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς και τους συνεταιρισμούς υπηρεσιών: τα συνεταιρισμένα μέλη συνήθως δεν επενδύουν στον συνεταιρισμό τους με σκοπό τις υψηλές αποδόσεις για τις επενδύσεις τους, αλλά για να κάνουν την εργασία τους ή την παραγωγή τους οικονομικώς πιο βιώσιμη, γεγονός που αποτελεί τη βασική αποστολή του συνεταιρισμού τους. Αν απλώς επιθυμούν να πάρουν υψηλές αποδόσεις από μια επένδυση, λογικά θα επιλέξουν άλλες ευκαιρίες.

Ως πρόσθετη επιβεβαίωση αυτής της δεύτερης διαφοράς, τα μέλη συνήθως λαμβάνουν μεταβλητή απόδοση ως μέρος του πλεονάσματος του συνεταιρισμού, αλλά τέτοιες επιστροφές έχουν στόχο να «επωφελούνται μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό» (απόσπασμα από την τρίτη Συνεταιριστική Αρχή). Οι συναλλαγές που τα μέλη έχουν με τον συνεταιρισμό μπορεί να είναι τριών ειδών (από την άποψη του μέλους): αγορά, στην περίπτωση της μελών-χρηστών, π.χ., σε συνεταιρισμούς καταναλωτών, πώληση, στην περίπτωση του παραγωγού-μέλους συνεταιρισμού παραγωγών που ασχολείται με την εμπορία των προϊόντων των παραγωγών, και αποδοχές, στην περίπτωση των εργαζομένων-μελών (σε συνεταιρισμούς εργαζομένων και σε κοινωνικούς συνεταιρισμούς). Έτσι, οι επιστροφές συνεταιριστικών (πλεονασμάτων) στα μέλη πρέπει να θεωρούνται ως προσαρμογή της τιμής συναλλαγής (της αγοράς, πώλησης, ή της αμοιβής) και όχι ως μερίσματα.

Ως συνέπεια των δύο θεμελιωδών διαφορών που προαναφέρθηκαν (ότι τα μέλη αποτελούν τα ενδιαφερόμενα μέρη και είναι περιορισμένη η απόδοση του επενδεδυμένου κεφαλαίου), έρχεται μια τρίτη, ότι δηλαδή το ονομαστικό κεφάλαιο που εισφέρεται από τα μέλη δεν είναι διαπραγματεύσιμο: δεν είναι ένα οικονομικό μέσον που μπορεί να αγοραστεί και να πωληθεί από το ένα μέλος στο άλλο μέλος, και ακόμη, σε μικρότερο βαθμό, βέβαια, από ένα μέλος σε ένα μη-μέλος. Το ονομαστικό κεφάλαιο επιστρέφεται στο μέλος ύστερα από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Γενικής Συνέλευσης, σύμφωνα με μια σειρά από καταστατικές προϋποθέσεις που συμφωνήθηκαν με το μέλος κατά την είσοδό του στον συνεταιρισμό (π.χ., σταδιακή εξόφληση κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου). Αυτή η πρακτική τηρείται κανονικά από τους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς και τους συνεταιρισμούς υπηρεσιών, όπου ένα από τα κύρια θέματα έχει να κάνει με την περίοδο επιστροφής μετά την αποχώρηση του εργαζόμενου-μέλους ή του παραγωγού-μέλους από τον συνεταιρισμό, ειδικά όταν η συνεισφορά του / της στο ονομαστικό κεφάλαιο του συνεταιρισμού είναι σημαντική.

Σε αντιδιαστολή προς το μετοχικό κεφάλαιο των μετόχων, το συνεταιριστικό κεφάλαιο πρέπει να θεωρείται ως ίδιο κεφάλαιο και όχι ως οφειλή της επιχείρησης. Μετά τη δημοσίευση του IAS 32 από το Διοικητικό Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ) (International Accounting Standards IAS) σχετικά με συμμετοχικούς τίτλους, το 2003,¹⁹ δημοσίευσε την ερμηνεία για τους συνεταιρισμούς της Διεθνούς Επιτροπής Διερμηνεύσης των Χρηματοπιστωτικών Εκθέσεων (IFRIC) 2, η οποία θεωρεί ότι το ονομαστικό κεφάλαιο των μελών των συνεταιρισμών θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ίδιο κεφάλαιο υπό την προϋπόθεση ότι η γενική συνέλευση του συνεταιρισμού έχει τη δύναμη (τουλάχιστον θεωρητικά) να καθυστερήσει την επιστροφή του σε ένα μέλος.²⁰ Το σκεπτικό πίσω από την ερμηνεία του Δ.Σ. των ΔΛΠ. είναι, φαινομενικά, ότι εάν η γενική συνέλευση είναι σε θέση να καθυστερήσει την εξόφληση οποιουδήποτε μέρους του ονομαστικού κεφαλαίου του συνεταιρισμού, ασκεί αποτελεσματικά τον έλεγχο σε αυτό στο σύνολό του.

Από τη δημοσίευση του IAS 32 και του IFRIC 2, το Συμβούλιο των ΔΛΠ (IAS) και το Δ.Σ. των Ομοσπονδιακών Λογιστικών Προτύπων των ΗΠΑ (FASB) έχουν καταστήσει, ολοένα και πιο σαφές, ότι το πιο σημαντικό κριτήριο σχετικά με τη διάκριση μεταξύ ιδίων και δανειακών κεφαλαίων σχετίζεται με τον έλεγχο και όχι με την ιδιοκτησία (Sanchez Bajo & Roelants 2003, σ. 84). Όμως, όπως κοινοποιήθηκε από την CICOPA στο Διοικητικό Συμβούλιο των ΔΛΠ στο πλαίσιο της διαβούλευσης του τελευταίου σχετικά με την "Αναθεώρηση του Ενωσιολογικού Πλαισίου για τη Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση",²¹ στο οποίο οι έννοιες του ιδίου και του δανειακού κεφαλαίου είχαν περίοπτη θέση, δεν είναι απαραίτητο για τον συνεταιρισμό να

¹⁹ Δείτε <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias32>

²⁰ Δείτε <http://www.iasplus.com/en/standards/ifric/ifric2>

²¹ Βλέπε <http://www.ifrs.org/current-projects/iasb-projects/conceptual-framework/discussion-paper-july-2013/documents/discussion-paper-conceptual-framework-july-2013.pdf> και <http://www.cicopa.coop/IASB-Consultation,1227.html>

έχει την εξουσία της παρακράτησης της επιστροφής, προκειμένου να θεωρηθεί ότι το συνεταιριστικό κεφάλαιο αποτελεί ίδιο κεφάλαιο και όχι δανειακό. Πράγματι, στην περίπτωση των συνεταιρισμών, το ίδιο το γεγονός ότι η επιχείρηση είναι «συνιδιόκτητη και δημοκρατικά ελεγχόμενη» (απόσπασμα από τον Ορισμό του Συνεταιρισμού) από τα μέλη, διασφαλίζει ότι υπάρχει τόσο ιδιοκτησία και έλεγχος της επιχείρησης από μια κοινότητα μελών, των οποίων η εναλλαγή είναι πολύ αργή. Είναι ιδιαίτερα αργή στους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς και στους συνεταιρισμούς υπηρεσιών, όπου τα μέλη είναι συγκριτικά λίγα, αλλά στους οποίους ένας εργαζόμενος ή ένας παραγωγός συνήθως παραμένει μέλος για πολλά χρόνια ή ακόμα και δεκαετίες. Σε συνεταιρισμούς χρηστών (όπως οι συνεταιρισμοί καταναλωτών, οι στεγαστικοί συνεταιρισμοί, ή οι συνεταιριστικές τράπεζες), η εναλλαγή μελών μπορεί να είναι πιο γρήγορη, αλλά αυτό αντισταθμίζεται από το γεγονός ότι τα μέλη είναι συγκριτικά πολύ πιο πολλά: και στις δύο περιπτώσεις, η εναλλαγή μεταξύ των παλαιών και των νέων μελών παραμένει οριακή. Ως εκ τούτου, η συντριπτική πλειονότητα των μελών παραμένει σταθερή με την πάροδο του χρόνου και βρίσκουμε συνήθως την ίδια κοινότητα μελών από το ένα έτος στο επόμενο να ελέγχει τον συνεταιρισμό. Τέτοια σταθερότητα και συνέχεια στην κοινότητα των μελών εξασφαλίζει ότι ο αποτελεσματικός έλεγχος από την τελευταία πάνω στη συνολική στρατηγική και τη διαχείριση είναι απόλυτος, και ότι, όπως το ίδιο το Δ.Σ. των ΔΛΠ υποστηρίζει, τα βασικά κριτήρια για τον ορισμό των ιδίων κεφαλαίων είναι ο έλεγχος, το ονομαστικό κεφάλαιο των συνεταιρισμών είναι πράγματι ίδιο κεφάλαιο και όχι δανειακό (liability) για τον συνεταιρισμό.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, έχουμε παρακολουθήσει μια συζήτηση σε ορισμένες χώρες σχετικά με το εάν πρέπει ή όχι το κεφάλαιο των μερίδων να είναι ανοικτό σε εξωτερικούς επενδυτές, σε ποιο βαθμό, και με ή χωρίς δύναμη ψήφου. Βάση για τέτοιες συζητήσεις υπήρξε ανέκαθεν η ανάγκη για περαιτέρω κεφαλαιοποίηση. Αυτή η συζήτηση ήταν ιδιαίτερα ζωνηρή στη Γαλλία, την Ιταλία, και τη Ισπανία στα τέλη της δεκαετίας του ογδόντα και στις αρχές της δεκαετίας του ενενήντα, όταν ψηφίστηκε η νομοθεσία για να καταστεί δυνατό να ανοίξει μερικώς το συνεταιριστικό κεφάλαιο σε εξωτερικούς επενδυτές, υπό την προϋπόθεση ότι θα το αποφασίσει η γενική συνέλευση του συνεταιρισμού και πάντοτε θα διατηρείται ισχυρή πλειοψηφία των μελών, τόσο από την άποψη της αναλογίας στο κεφάλαιο των μελών όσο και από την άποψη των ψήφων. Είκοσι χρόνια αργότερα, τα αποτελέσματα αυτού του κανονιστικού κύματος όσον αφορά την κεφαλαιοποίηση, δεν έχουν επιτευχθεί τα αναμενόμενα αποτελέσματα, αν και λέγεται ότι επέφερε άλλα ενδιαφέροντα αποτελέσματα: οι λεγόμενοι εξωτερικοί επενδυτές, που έχουν επενδύσει κεφάλαια, συχνά το έπραξαν επειδή στην πραγματικότητα είχε ένα άλλο ενδιαφέρον από το οικονομικό, όντας πελάτες, προμηθευτές ή οντότητες που συνδέονται με τον συνεταιρισμό μέσω κοινοπραξιών ή άλλων σχέσεων σύνδεσης.²² Αυτό το φαινόμενο στην πραγματικότητα ενισχύει το γεγονός ότι

²² Προσωπική επικοινωνία με Francois Soulage, πρόεδρο μέχρι το 2010 του γαλλικού χρηματοπιστωτικού ιδρύματος ESFIN-IDES (συνδεδεμένου μέλους της CICOPA).

ο συνεταιρισμός είναι επιχείρηση των ενδιαφερόμενων μερών, διότι τέτοιοι επενδυτές επενδύουν ως ενδιαφερόμενα μέρη (πελάτες, προμηθευτές, συνεργάτες) για να χτίσουν αλυσίδες αξίας μάλλον παρά ως μέτοχοι που αναζητούν οικονομικές αποδόσεις.

1.2. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ

Η τρίτη Συνεταιριστική Αρχή ορίζει ότι «τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για ... ανάπτυξη του συνεταιρισμού τους, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, μέρος των οποίων τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητα».

Όπως μπορούμε να διαβάσουμε, η ιδέα της δημιουργίας αποθεματικών είναι καθοριστικής σημασίας για το σκοπό της ανάπτυξης του συνεταιρισμού. Και πάλι, η ανάπτυξη του συνεταιρισμού συνδέεται με το ότι είναι μια επιχείρηση στηριζόμενη στα ενδιαφερόμενα μέρη: πρέπει να αναπτυχθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα "πρόσωπα που συνεργάζονται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους" (απόσπασμα από τον Ορισμό του Συνεταιρισμού) μέσω του συνεταιρισμού μπορεί να το επιτύχουν ακόμα καλύτερα ποιοτικά (π.χ., μέσω ασφαλέστερων θέσεων απασχόλησης ή μιας πιο σταθερής δραστηριότητας για τους παραγωγούς) ή / και ποσοτικά (π.χ., δημιουργώντας περισσότερες θέσεις εργασίας ή αποδοχής περισσότερων παραγωγών στον συνεταιρισμό).

Όταν είναι σε θέση να το πράξουν, οι συνεταιρισμοί γενικά αφιερώνουν μέρος του πλεονάσματός τους σε οικονομικά αποθεματικά και χρησιμοποιούν τα συσσωρευθέντα αποθεματικά τους για τη μορφή επιχειρηματικής ανάπτυξης που περιγράφηκε παραπάνω. Αλλά τι είναι ακριβώς τα «αδιανέμητα αποθεματικά» που αναφέρονται στην τρίτη Συνεταιριστική Αρχή;

Ας προσπαθήσουμε πρώτα να διευκρινίσουμε τι είναι διανεμήσιμα αποθεματικά. Διανεμήσιμα αποθεματικά είναι μη-ονομαστικά περιουσιακά στοιχεία (δηλαδή δεν αποτελούν μέρος της ονομαστικής αξίας του κεφαλαίου των μελών), τα οποία τα μέλη ενός συνεταιρισμού που διαλύεται δικαιούνται να μοιραστούν μεταξύ τους, μετά την πληρωμή κάθε ανεξόφλητου χρέους.

Η δυνατότητα αυτή, αντίθετα, αποκλείεται εντελώς σε ένα αδιανέμητο αποθεματικό: τα αδιανέμητα αποθεματικά δεν μπορούν ποτέ να διανεμούνται μεταξύ των συνεταιρισμένων μελών, ακόμη και μετά τη διάλυση και την εξόφληση όλων των εκκρεμών χρεών. Η εθνική ή η περιφερειακή νομοθεσία που καθιστά υποχρεωτική τη θέσπιση αδιανεμήτων αποθεματικών (π.χ., Γαλλία, Ιταλία, Κεμπέκ, ή Ουρουγουάη) έχει δημιουργήσει πραγματικά μια *sui-generis* μορφή περιουσίας, σαφώς διακριτή τόσο από την ατομική ιδιωτική περιουσία όσο και από τη δημόσια περιουσία, που μοιάζει περισσότερο με τα "κοινά", που εξετάστηκαν από την

αείμνηστη βραβευμένη με Βραβείο Νόμπελ Οικονομίας Elinor Ostrom στο βιβλίο “Governing the Commons”²³. Αυτός είναι και ο λόγος καθιέρωσης ειδικών φορολογικών καθεστώτων για το ποσοστό των οικονομικών αποτελεσμάτων που κατευθύνονται στα αδιανέμητα αποθεματικά.

Αυτοί οι νόμοι υποχρεώνουν τους συνεταιρισμούς να διαθέτουν σε τέτοια αποθεματικά ένα συγκεκριμένο ελάχιστο ποσοστό των ετήσιων οικονομικών αποτελεσμάτων, π.χ., 30% στην Ιταλία (Zanotti 2011, σ. 81). Πέρα από αυτό το νομικό ελάχιστο, όμως, οι συνεταιρισμοί είναι ελεύθεροι να διαθέτουν ένα μεγαλύτερο ποσοστό των ετήσιων αποτελεσμάτων τους σε αδιανέμητα αποθεματικά: π.χ., στην Ιταλία, ακόμη και μετά από μια δραστική μείωση των φορολογικών πλεονεκτημάτων το έτος 2003, οι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί και οι συνεταιρισμοί υπηρεσιών συνέχισαν να επανεπενδύουν ένα σημαντικό ποσοστό των ετήσιων αποτελεσμάτων σε αδιανέμητα αποθεματικά, με μέσο όρο 86,8% των καθαρών κερδών που επανεπενδύονται στην επιχείρηση και μόνο το 10,2% διανεμήθηκε στα μέλη το 2005 (Petrucci, 2006). Μέχρι το 2009, το μέσο μερίδιο των κερδών που είχε διατεθεί σε αδιανέμητα αποθεματικά δεν οδήγησε σε καμία μείωση στη συσσώρευση αδιανεμητών αποθεματικών (Navarra, 2009).

Που διοχετεύονται τα αδιανέμητα αποθεματικά μετά τη διάλυση; Σε μερικές περιπτώσεις, π.χ., στην Αργεντινή, διοχετεύονται προς το κρατικό φορολογικό σύστημα, αλλά πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την προώθηση των συνεταιρισμών.

Σε άλλες χώρες, όπως η Γαλλία ή η Ιταλία, όταν οι συνεταιρισμοί υπάγονται σε μια ομοσπονδία, συστηματικά διοχετεύονται προς την εν λόγω οργάνωση ή μια άλλη που συνδέεται με αυτήν, η οποία κανονικά την αναδιανέμει για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών (νέους συνεταιρισμούς, μετατροπές, ή αναπτυξιακά έργα σε υπάρχοντες συνεταιρισμούς) στην εν λόγω χώρα. Από τη δεκαετία του 1990, η Ιταλική νομοθεσία έχει καθιερώσει αναπτυξιακά κονδύλια στο πλαίσιο καθεμιάς από τις τρεις κύριες συνεταιριστικές συνομοσπονδίες, οι οποίες, μεταξύ άλλων μηχανισμών, διοχετεύουν όλα τα περιουσιακά στοιχεία διαλυθέντων συνεταιρισμών μελών τους, ενώ ένα παρόμοιο κρατικό ταμείο έχει την ίδια λειτουργία για όλους τους μη ενταγμένους συνεταιρισμούς. Θα επανέλθουμε σε αυτά τα αναπτυξιακά ταμεία στο δεύτερο μέρος.

Η φιλοσοφική λογική πίσω από τα αδιανεμητα αποθεματικά είναι ότι ένας συνεταιρισμός θεωρείται ως μια διαγενεακή επιχείρηση, δηλαδή νοούμενη ως συνεχιζόμενη επί πολλές γενιές, που ιδρύθηκε από την ίδια κατηγορία ενδιαφερομένων (όπως οι εργαζόμενοι, οι παραγωγοί ή οι χρήστες), που παραμένει η ίδια κατηγορία ενδιαφερομένων μερών, με

²³ Ostrom, E. (1990) *Governing the Commons* (Cambridge: Cambridge University Press).

σταθερή εναλλαγή γενεών. Υπ' αυτό το πρίσμα, τα αποθεματικά που έχουν συσσωρευτεί από πρώην μέλη παλαιότερων συνεταιρισμών δεν ανήκουν νόμιμα μόνο στα παρόντα μέλη. Εξίσου, τα αποθεματικά που συσσωρεύονται από τα παρόντα μέλη, επίσης δεν είναι αποκλειστική περιουσία τους, αλλά είναι μια επένδυση και για τα μελλοντικά μέλη. Έτσι, αν τα παρόντα μέλη αποφασίσουν να πάρουν στα χέρια τους αποθεματικά που συσσωρεύτηκαν από τους προκατόχους τους και / ή να καταστρέψουν ένα επιχειρηματικό εργαλείο προορισμένο να υπηρετήσει μελλοντικές γενιές μελών, αυτό θεωρείται άδικο έναντι των προκατόχων ή των γενεών του μέλλοντος.

Γενικά θεωρείται ότι αυτό το είδος των αποθεματικών είναι ιδιαίτερος καθοριστικός για την επιβίωση και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων στην περίπτωση των συνεταιριστικών ΜΜΕ στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες. Οι ΜΜΕ γενικά έχουν χαμηλό ποσοστό επιβίωσης στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας, π.χ., το 50% των Γαλλικών ΜΜΕ κλείνουν μετά από 5 χρόνια, όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε στον παρακάτω πίνακα. Οι συνεταιριστικές ΜΜΕ σε χώρες όπου τα αδιανέμητα αποθεματικά είναι υποχρεωτικά έχουν επιδείξει ένα σημαντικά υψηλότερο ποσοστό επιβίωσης από το μέσο όρο για τις ΜΜΕ, π.χ., στη Γαλλία το 66% των βιομηχανικών συνεταιρισμών και των συνεταιρισμών υπηρεσιών λειτουργούν ακόμα μετά από 5 χρόνια, όπως επίσης φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΤΟ 2012 ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΓΑΛΛΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

	Ποσοστό επιβίωσης σε 5 χρόνια	Ποσοστό επιβίωσης σε 3 χρόνια
Όλες οι γαλλικές επιχειρήσεις (στοιχεία INSEE 1)	50%	66%
Όλες οι συνεταιρισμοί συνδέονται με CG Scop 2	66,1%	82,5%
Μετατροπή υγιών επιχειρήσεων σε συνεταιρισμούς	82,1%	90,5%
Μετατροπή επιχειρήσεων σε κρίση σε συνεταιρισμούς	61,0%	80,2%

Πηγή: CECOP (2013) Μεταβιβάσεις επιχειρήσεων στους εργαζομένους με τη μορφή συνεταιρισμού στην Ευρώπη – Ευκαιρίες και προκλήσεις, Βρυξέλλες: CECOP, σ. 12.

Σε ό,τι αφορά τους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς στο δίκτυο CICOPA, η πυκνότητα, η μέση βιωσιμότητα, και η μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των εν λόγω συνεταιρισμών, και των θέσεων εργασίας σ' αυτούς, φαίνεται να είναι σημαντικά υψηλότερες σε χώρες και περιοχές όπου τα αδιανέμητα αποθεματικά είναι υποχρεωτικά από το νόμο. Αυτό τράβηξε την προσοχή μας ως βασικό κριτήριο για την ανάπτυξη των συνεταιριστικών ΜΜΕ στους πιο ποικίλους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών. Πράγματι, τέτοια χαρακτηριστικά μπορούν να βρεθούν ειδικότερα στην Αργεντινή, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Κεμπέκ, την Ισπανία και την Ουρουγουάη, όπου τα αδιανέμητα αποθεματικά ήταν υποχρεωτικά για χρόνια ή δεκαετίες. Υπάρχουν βέβαια και άλλα κριτήρια με τα οποία οι συνεταιρισμοί σε αυτά τα μέρη έχουν αναπτυχθεί έντονα (όπως ένα καλό δίκτυο φορέων υποστήριξης των επιχειρήσεων που παρέχουν κατάρτιση, συμβουλευτικές υπηρεσίες και μη τραπεζική χρηματοδότηση, ύπαρξη συνεταιριστικών ομίλων ή μια ισχυρή διατομεακή ολοκλήρωση στο επίπεδο των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων), αλλά εμείς δεν βρίσκουμε άλλο βασικό κριτήριο που να είναι κοινό για όλους αυτούς σε τόσο σημαντικό βαθμό.

Τα κύρια πλεονεκτήματα των αδιανέμητων αποθεματικών που έχουν εντοπιστεί είναι τα εξής:

- Τονώνουν την ανάπτυξη της επιχείρησης πέρα από τα επιμέρους συμφέροντα των μελών της: όπως είδαμε ανωτέρω, ο συνεταιρισμός έχει ως στόχο να συνδυάζει τόσο τα ατομικά όσο και τα κοινά συμφέροντα των μελών του. Η σωστή ισορροπία μεταξύ αυτών των δύο στοιχείων φαίνεται να επιτυγχάνεται καλύτερα με την ύπαρξη αδιανέμητων αποθεμάτων.
- Επιτρέπουν στα μέλη να εισέρχονται και να αποχωρούν από την επιχείρηση χωρίς να την αποσταθεροποιεί αυτό, γιατί σταδιακά (τα αδιανέμητα αποθεματικά) γίνονται πιο σημαντικά από το κεφάλαιο των μερίδων: σε ορισμένους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς που έχουν ζωή ενός αιώνα ή περισσότερο, μπορούν να φθάσουν το 90% της αξίας του συνόλου της ακίνητης περιουσίας του συνεταιρισμού. Αυτό είναι μεγάλης σημασίας για τους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς και τους συνεταιρισμούς υπηρεσιών, όπου η ανάγκη για σταθερό κεφάλαιο είναι μεγάλη και ο αριθμός των μελών είναι μικρός. Ως επακόλουθο, σταδιακά (τα αδιανέμητα αποθεματικά) καθίστανται ένα πιο σημαντικό τμήμα των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης από το κεφάλαιο των μερίδων για επενδυτικά σχέδια και ως εγγύηση για τραπεζικά δάνεια.
- Έχουν αποδειχθεί ότι είναι ένα πολύ ισχυρό κίνητρο προς την εντατική επένδυση κεφαλαίου, όπως στους συνεταιρισμούς του ομίλου Μοντραγκόν (Sanchez Bajo & Roelants 2013, σελ. 176-211).

- Παρέχουν μια ιδιαίτερα ισχυρή άγκυρα σε περιόδους κρίσης, παρέχοντας χώρο και το χρόνο για να επανεξετάσουμε τις σημερινές και μελλοντικές στρατηγικές (Roelants et al. 2012, σελ. 30-52).

- Δρουν ως ένας ισχυρός αποτρεπτικός παράγων για οποιονδήποτε επιθετικό ή κερδοσκοπικό δυνητικό αγοραστή, ο οποίος ποτέ δεν θα είναι σε θέση να πάρει στα χέρια του τέτοια περιουσιακά στοιχεία: το ποσό για να αποκτήσει την επιχείρηση του συνεταιρισμού (εφόσον τα μέλη θα αποφασίσουν να κλείσουν τον συνεταιρισμό και να πωλήσουν την επιχείρηση ή τα περιουσιακά στοιχεία) περιλαμβάνει την αξία των αδιανέμητων αποθεματικών, αλλά τα τελευταία δεν θα είναι ποτέ υπό τον έλεγχο των αγοραστών. Ο διεθνώς γνωστός ειδικός στη συνεταιριστική νομοθεσία Hans Munkner λέει για το θέμα αυτό ότι σε καθεστώς αδιανέμητων αποθεματικών, "επιθετική εξαγορά των συνεταιρισμών αποκλείεται. Σε περίπτωση που οι κανόνες αυτοί εγκαταλείπονται: πολλαπλή ψήφος, μεταβιβάσιμες μερίδες και άλλα πιστοποιητικά συμμετοχής, προνομιούχες χωρίς δικαίωμα ψήφου μερίδες, κλπ, οι συνεταιρισμοί και οι συνεταιριστικοί όμιλοι χάνουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους ως οργανώσεις αυτοβοήθειας προσανατολισμένες στα μέλη και γίνονται συνήθεις εμπορικές επιχειρήσεις (δηλ. κατευθυνόμενες από τους επενδυτές προσανατολισμένες στην αξία των μετοχών) για τις οποίες δικαίως ισχύει ο εμπορικός νόμος" (Sanchez Bajo 2013, σ. 3-4).

- Ενεργούν επίσης ως ένας ισχυρός αποτρεπτικός παράγων για τα ίδια τα μέλη, τα οποία θα έχουν να σκεφτούν δύο φορές πριν από το κλείσιμο της επιχείρησής τους, ειδικά όταν τα αδιανέμητα αποθεματικά έχουν γίνει σημαντικά περιουσιακά στοιχεία.

- Συμβάλλουν στην πρόληψη ή στον περιορισμό της διαφθοράς, π.χ., τη διαφθορά των διαχειριστών που μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την ύπαρξη του συνεταιρισμού: δεδομένου ότι τα αδιανέμητα αποθεματικά ρυθμίζονται σαφώς από το νόμο, κανείς δεν μπορεί να τα κλέψει.

Το ενδιαφέρον για τα αδιανέμητα αποθεματικά μεταξύ των βιομηχανικών συνεταιρισμών και των συνεταιρισμών υπηρεσιών σε χώρες όπου δεν υπάρχουν ακόμη ή υφίστανται μόνο μερικώς, βρίσκεται σε άνοδο. Για παράδειγμα, το σχέδιο νόμου για τους Ιαπωνικούς συνεταιρισμούς εργαζομένων εισάγει επίσης την ιδέα των αδιανέμητων αποθεματικών. Μερικοί συνεταιρισμοί εργαζομένων του Ην. Βασιλείου έχουν θεσπίσει τα αδιανέμητα αποθεματικά, τα οποία είναι προαιρετικά στην εν λόγω χώρα. Και η Καναδική Συνεταιριστική Ομοσπονδία Εργαζομένων (CWCF), μέλος της CICOPA, έχει προσφάτως καταθέσει μια πρόταση απόφασης της γενικής συνέλευσης για την προώθηση προαιρετικά των αδιανέμητων αποθεματικών σε άλλες επαρχίες εκτός από το Κεμπέκ, όπου είναι υποχρεωτική, όπως είδαμε παραπάνω.

Επανερχόμενοι στην προαναφερθείσα πρόταση από την τρίτη Συνεταιριστική Αρχή, τώρα που έχουμε διευκρινίσει την έννοια των αδιανέμητων αποθεματικών, η έκφραση «δημιουργία αποθεματικών, μέρος των οποίων τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητο» μπορεί ακόμη να θεωρηθεί και μερικώς ασαφές, λόγω του όρου "θα είναι". Το γεγονός ότι μόνο μέρος των αποθεματικών πρέπει να είναι αδιανέμητα δεν είναι καθαυτό ένα πρόβλημα, δεδομένου ότι ακόμη και σε χώρες όπου τα αδιανέμητα αποθεματικά είναι υποχρεωτικά, είναι δυνατόν να διατεθεί, επίσης, μέρος του πλεονάσματος σε διανεμήσιμα αποθεματικά, αφού το ελάχιστο νόμιμο ποσοστό που προορίζεται για τα αδιανέμητα αποθεματικά έχει τηρηθεί. Όσο για τον όρο "θα πρέπει", είναι πιο ήπια από το "πρέπει", και αποσκοπεί σαφώς να αφήσει ανοικτή την επιλογή για την εθνική νομοθεσία να μην κάνει υποχρεωτικά τα αδιανέμητα αποθεματικά, μολονότι το κείμενο έχει συνταχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε τα αποθεματικά αυτά σαφώς να συνιστώνται.

2. Μια συστημική προσέγγιση του κεφαλαίου στη συνεταιριστική κίνηση

Το συνεταιριστικό κεφάλαιο - είτε πρόκειται για το ονομαστικό κεφάλαιο ή τα αποθεματικά των μελών - δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι περιορίζεται καθαρά στον ίδιο τον συνεταιρισμό, και αυτό συμβαίνει ακόμη περισσότερο στην περίπτωση των βιομηχανικών συνεταιρισμών και των συνεταιρισμών υπηρεσιών ΜΜΕ. Η εξελικτική πορεία αυτών των συνεταιρισμών, όπου η πυκνότητα είναι ισχυρή και η ιστορία της ανάπτυξης είναι μακροχρόνια, (το κεφάλαιο αυτό) είναι χτισμένο σε ένα επίπεδο "μεσο-χρόνιο", με τη χρήση καινοτόμων χρηματοπιστωτικών μέσων.

Το ονομαστικό κεφάλαιο των μελών σε συνεταιριστικές ΜΜΕ μπορεί να ενισχυθεί με μέσα του "οιονεί ιδίου κεφαλαίου», όπως οι γαλλικοί "συμμετοχικοί τίτλοι" ("titre participatif" – πιστοποιητικό συμμετοχής): έναν τύπο ομολόγου που παρέχει στον κάτοχο μια αμοιβή που περιλαμβάνει μια ελάχιστη σταθερή αποζημίωση και ένα μεταβλητό πρόσθετο ποσό συνδεδεμένο με τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης και το οποίο αποκτάται κατά κύριο λόγο από επενδυτές στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας (συνεταιρισμοί, αλληλέγγυοι φορείς κ.λπ.). Το μέσο αυτό θεωρείται ως ίδιο κεφάλαιο και όχι ως δανειακό για την εκδότρια συνεταιριστική οργάνωση, επειδή η τελευταία μπορεί να διατηρήσει αυτό το ομολόγο επί όσο χρόνο το κρίνει σκόπιμο. Η μέση περίοδος αποπληρωμής είναι μεταξύ 7 και 10 ετών, καθιστώντας το "καρτερικό" κεφάλαιο. Τα πιστοποιητικά συμμετοχής που επενδύονται από γαλλικούς εξειδικευμένους χρηματοπιστωτικούς φορείς, όπως SOCODEN ή ESFIN-IDES σε

συνεταιρισμούς οι οποίοι εκδίδουν τέτοιους τίτλους, συνήθως επενδύονται ως ανάλογη συνεισφορά με το συνολικό ονομαστικό κεφάλαιο των μελών, συχνά 1 προς 1. Με τον τρόπο αυτό ενθαρρύνουν την περαιτέρω κεφαλαιοδότηση από τα συνεταιρισμένα μέλη. Η σημαντική αύξηση των ιδίων κεφαλαίων, που επιφέρει αυτό το σύστημα, δημιουργεί μια αισθητή μόχλευση στις τράπεζες, και πρώτα απ' όλα στις συνεταιριστικές τράπεζες, οι οποίες τείνουν να είναι ευαίσθητες στη δυναμική της εμπιστοσύνης που δημιουργείται (Soulage 2011, σ. 166-169).

Ο μηχανισμός αυτός έχει χρησιμοποιηθεί ευρέως σε περιπτώσεις μεταβιβάσεων επιχειρήσεων στους εργαζόμενους με τη συνεταιριστική μορφή, όπου τα επιχειρηματικά σχέδια πρέπει συχνά να προετοιμαστούν μέσα σε λίγες εβδομάδες. Ένας παρόμοιος μηχανισμός υπάρχει στην Ιταλία μέσω άλλων μορφών ιδίων κεφαλαίων, στο πλαίσιο του ηλικίας 30-ετών Νόμου Marcora, επίσης σε μεγάλη έκταση για τις μεταβιβάσεις επιχειρήσεων στους εργαζόμενους. Μέσα από ένα εξελιγμένο σύστημα αντίστοιχων εισφορών – το οποίο περιλαμβάνει αφενός τους εργαζόμενους, οι οποίοι επενδύουν μέρος των επιδομάτων ανεργίας που τους καταβάλλονται ως εφάπαξ τριών ετών, και αφετέρου έναν χρηματοπιστωτικό συνεταιρισμό που ονομάζεται *Cooperazione Finanza Impresa* (συνδεδεμένο μέλος της CICOPA), που παρέχει ισόποσο επιχειρηματικό κεφάλαιο - αρκετές χιλιάδες θέσεις εργασίας διασώθηκαν με βιώσιμο τρόπο τα τελευταία 25 χρόνια σε βιομηχανικές επιχειρήσεις που επρόκειτο να κλείσουν (Zanotti, 2011, p.92-97).

Τα Ιταλικά αναπτυξιακά κεφάλαια που διοχετεύουν αδιανέμητα αποθεματικά από διαλυόμενους συνεταιρισμούς προς επένδυση σε άλλους συνεταιρισμούς, όπως είδαμε στο πρώτο μέρος, επίσης (και κυρίως) διοχετεύουν εισφορές από Ιταλικούς συνεταιρισμούς που αντιστοιχούν στο 3% των αποτελεσμάτων τους. Ο μηχανισμός αυτός περιλαμβάνει όλους τους Ιταλικούς συνεταιρισμούς, αλλά και πολλοί από τους δικαιούχους είναι βιομηχανικοί συνεταιρισμοί και συνεταιρισμοί υπηρεσιών (εργαζομένων και των κοινωνικών συνεταιρισμών) (Zanotti 2011, σ. 87-92). Στη Γαλλία, ένας μηχανισμός, ο οποίος περιορίζεται στους συνεταιρισμούς εργαζομένων, διοχετεύει ένα τοις χιλίους του κύκλου εργασιών όλων των Γαλλικών συνεταιρισμών εργαζομένων που είναι ενταγμένοι στη Γαλλική Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών Εργαζομένων (πλέον του 90% αυτών) σε ένα παρόμοιο ταμείο αλληλεγγύης (Soulage 2011, σ. 172).

Ένας άλλος μηχανισμός που χρησιμοποιείται στο "μεσοπρόθεσμο" επίπεδο και στον οποίο η συσσώρευση αδιανέμητων αποθεματικών σε μεμονωμένους συνεταιρισμούς αποτελεί ένα βασικό στοιχείο, είναι η χρήση εγγυητικών κοινοπραξιών. Για παράδειγμα, η ετήσια λογιστική κατάσταση του *Cooperfidi Italia* (μιας κοινοπραξίας 9 συνεταιριστικών εγγυητικών κοινοπραξιών) για το 2009, έδειξε ότι είχε δημιουργήσει ένα καλό επίπεδο κεφαλαίων, που ισοδυναμεί με 28,8 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων το 18,5% ετηρείτο ως ονομαστικό κεφάλαιο και

το 13,8% στα αδιανέμητα αποθεματικά, ενώ το υπόλοιπο 67,7% αποτελείται από τα συσσωρευμένα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου. Με βάση αυτά τα κεφάλαια, η εταιρεία εξέδωσε εγγυήσεις για αξία περίπου 78 εκατομμυρίων ευρώ, με αναλογία των εγγυήσεων που χορηγήθηκαν προς κεφάλαια λίγο μεγαλύτερη από ένα προς τρία (Zanotti 2011, σ. 98).

Όταν τα αδιανέμητα αποθεματικά δημιουργούνται στο πλαίσιο των συνεταιριστικών ομίλων, συμβάλλουν στους διαγωνισμούς για σύναψη συμβάσεων με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς: Στην Ιταλία, για παράδειγμα, το Consorzio Nazionale Servizi (CNS) - μια μεγάλη οριζόντια κοινοπραξία συνεταιρισμών προσφοράς υπηρεσιών με πάνω από 200 ενεργούς συνεταιρισμούς στους τομείς των υπηρεσιών διαχείρισης, ομαδικών γευμάτων (catering), εφοδιαστικής (logistics), περιβάλλοντος, τουρισμού και καθαριότητας - έχει τοποθετήσει μεγάλα ποσά συλλογικών πλεονασμάτων σε αδιανέμητα αποθεματικά από την ίδρυσή της το 1977. Μέσω συσσωρευμένων αδιανέμητων αποθεματικών και με την εισαγωγή διαδοχικών διαδικασιών για την αύξηση του κεφαλαίου της (με την υποστήριξη του αναπτυξιακού ταμείου Coorfond), η ΚΝΣ έχει καταφέρει να συγκεντρώσει αρκετούς οικονομικούς πόρους για την υποστήριξη των μικρότερων μελών της, ώστε κατόρθωσε να βραχύνει τους όρους πληρωμής της δημόσιας διοίκησης, που ήταν ιδιαίτερα χρονοβόροι και ενοχλητικοί. Η ΚΝΣ δημιουργήθηκε το 1977 από 11 συνεταιρισμούς εργαζομένων στον τομέα των υπηρεσιών, με στόχο την σύναψη συμβάσεων με ιδιώτες πελάτες ή με δημόσιους φορείς, για εργασίες που στη συνέχεια θα διεκπεραιώνονταν από τους συνεταιρισμούς μέλη, ιδιαίτερα στους τομείς της καθαριότητας, της εφοδιαστικής, της συντήρησης, της οικολογίας, των ομαδικών γευμάτων (catering), τεχνών και πολιτιστικών υπηρεσιών, υποδοχής και επιστασίας (caretaker), και, τέλος, υπηρεσίες διαχείρισης εγκαταστάσεων. Η ΚΝΣ ήταν τόσο επιτυχής που είναι τώρα ένας από τους ηγέτες στον τομέα της σε εθνικό επίπεδο (Zanotti 2011 σελ. 65). Παρόμοιοι μηχανισμοί έχουν αναπτυχθεί εντός του ομίλου Μοντραγκόν, όπου, επιπλέον, οι αποδόσεις για τα μέλη κεφαλαιοποιούνται μέχρι τα τελευταία να αποχωρήσουν από τον συνεταιρισμό (Sanchez Bajo & Roelants 2013, σ. 176-211).

Συμπεράσματα

Παρά το γεγονός ότι το κεφάλαιο είναι πράγματι ένα βασικό ζήτημα για την ανάπτυξη των βιομηχανικών συνεταιρισμών και των συνεταιρισμών υπηρεσιών ο συνεταιριστικός τομέας έχει αποδείξει την ικανότητά του να συγκεντρώνει κεφάλαια μέσω καινοτόμων χρηματοπιστωτικών μέσων τα οποία όχι μόνο τηρούν τις διατάξεις που περιλαμβάνονται στην τρίτη Συνεταιριστική Αρχή, αλλά έχουν ακόμη δώσει σε τέτοιες διατάξεις ισχυρές οικονομίες κλίμακας στο επίπεδο της ίδιας της συνεταιριστικής κίνησης, στις πιο ποικίλες συνθήκες: από την ίδρυση νέων συνεταιρισμών από νέους ανθρώπους, σε δραστηριότητες όπως τα μέσα

ενημέρωσης ή η ΤΠΕ (Τεχνολογία Πληροφορίας και Επικοινωνιών), μέχρι τον όμιλο του Mondragon, με τις περίπου εκατό βιομηχανικές επιχειρήσεις του στους σύγχρονους τομείς, έναν από τους κορυφαίους Ισπανικούς επιχειρηματικούς ομίλους και εργοδότες, με συνολικό κύκλο εργασιών 12,5 δις € και απασχόληση 74 000 ατόμων.²⁴

Το επίπεδο της καινοτομίας στους βιομηχανικούς συνεταιρισμούς και στους συνεταιρισμούς υπηρεσιών είναι άνισο ανά τον κόσμο, λόγω των διαφορετικών ιστορικών εξελίξεων. Αλλά οι χώρες και περιοχές όπου τέτοιοι συνεταιρισμοί έχουν περισσότερο αναπτυχθεί, παρέχουν ισχυρές ενδείξεις ότι σημαντικά επίπεδα κεφαλαιοποίησης και ανάπτυξης μπορεί να αναπαραχθεί αλλού υπό την προϋπόθεση ότι οι οργανωτικοί, οικονομικοί, επιχειρηματικοί και ρυθμιστικοί όροι υπάρχουν.

Η εμπειρία των βιομηχανικών συνεταιρισμών και των συνεταιρισμών υπηρεσιών μας διδάσκει επίσης ότι η κεφαλαιοποίηση, αν και είναι ουσιώδες και βασικό μέλημα, είναι σπάνια το μόνο θέμα για να ασχοληθούμε: εξίσου σημαντικό είναι ο σχεδιασμός ενός καλού επιχειρηματικού σχεδίου με επαρκή τεχνογνωσία και κίνητρα, με ισχυρό πνεύμα συνεργασίας, και με τις απαραίτητες εισροές από την άποψη της κατάρτισης και παρακολούθησης από την ευρύτερη συνεταιριστική κίνηση.

Η εμπειρία αυτών των συνεταιρισμών στις περιφέρειες και τις χώρες όπου έχει επιτευχθεί η υψηλότερη εξέλιξή τους (π.χ., Emilia-Romagna στην Ιταλία ή τη Χώρα των Βάσκων στην Ισπανία), συμπεριλαμβανομένου του τρόπου τους για συσσώρευση κεφαλαίου, μπορεί να προσφέρει τόσο στρατηγική έμπνευση και ισχυρό δυνητικό κίνητρο για ΜΜΕ γενικότερα, αλλά και ειδικότερα μέσω της ίδρυσης συνεταιρισμών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες μπορούν να τους παρέχουν τις απαραίτητες εισροές από την άποψη της ομαδοποίησης, της χρηματοδότησης, της καινοτομίας και της διεθνοποίησης.

Παραπομπές

- CECOP (2013) Business Transfers to Employees under the Form of a Co-operative in Europe – Opportunities and Challenges; Brussels: CECOP, available at

http://www.cecop.coop/IMG/pdf/bussiness_transfers_to_employees_under_the_form_of_a_cooperative_in_europe_cecop-4.pdf

²⁴

<http://www.mondragon-corporation.com/wp-content/themes/mondragon/docs/Perfil-Corporativo-MONDRAGON.pdf>

- CICOPA (2015) Industrial and Service Co-operatives – Global Report 2013-2014; Brussels: CICOPA, available at http://www.cicopa.coop/IMG/pdf/cicopa_2013_2014__en_b_web.pdf
- Corcoran H. & Wilson D. (2010) The Worker Co-operative Movements in Italy, Mondragon and France: Context, Success Factors and Lessons, CWCF
- Munkner, H (2005) The need for European wide figure of co-operative groups, which way forward? Model law, harmonisation or SCE? Notes for the presentation at a meeting of the European Association of Co-operative Groups, Brussels, March 22, mimeo.
- Navarra C (2009) Collective accumulation of capital in Italian worker co-operatives: an empirical investigation on employment stability and income smoothing, for the AISSEC XVII Conference, Perugia, Italy
- Petrucci P (2006) Distribuzione del valore aggiunto: co-operative e loro stakeholders, in *Attività e Ricerche del Centro Studi Legacoop*, pages 75 to 84.
- Roelants B, Dovgan D., Eum. H & Terrasi E (2012) The Resilience of the Cooperative Model Brussels: CECOP Publications
- Roelants, B (2103) The specific nature of co-operative reserves, CECOP, 4th February, mimeo
- Sanchez Bajo C. & Roelants B. (2013) Capital and the Debt Trap – Learning from Co-operatives in the Global Crisis; Basinstoke: Palgrave-Macmillan
- Sanchez Bajo C. (2013) Co-operative Indivisible Reserves from a Business Model point of view, mimeo
- Soulage F. (2011) France: an Endeavour in Enterprise Transformation, Chapter 3 in: *Beyond the Crisis: Co-operatives, Work, Finance, Generating Wealth for the Long Term*; Brussels: CECOP publications
- Zanotti A (2011) The case of Italy: the strength of a network system, Chapter 1 in: *Beyond the Crisis: Co-operatives, Work, Finance, Generating Wealth for the Long Term*; Brussels: CECOP publications

2. Ο Όμιλος «Συνεταιριστές» Π.Ε.

(The Co-operators Group Limited)

Μια καναδική Προοπτική

FRANK LOWERY ΚΑΙ WAYNE SCHATZ

Περίληψη

Οι συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν διάφορες ανάγκες και προκλήσεις όσον αφορά την πρόσβαση, την παραγωγή και τη χρησιμοποίηση κεφαλαίου. Το συνεταιριστικό κεφάλαιο είναι διακριτό από άλλα μοντέλα λόγω των θεμελιωδών διαφορών στη συνεταιριστική σκέψη, τις Αξίες και τις Αρχές. Καθώς, ως συνεταιριστική κίνηση, ψάχνουμε για απαντήσεις, είναι σημαντικό να διερευνήσουμε το συνεταιριστικό περιεχόμενο, ώστε να προχωρήσουμε σε στρατηγικές λύσεις, χωρίς συμβιβασμούς στο πνεύμα και την πρόθεση της συνεργασίας.

Με βάση την εμπειρία του συνεταιρισμού «Ο Όμιλος των Συνεταιριστών Π.Ε.» (στο εξής «Οι Συνεταιριστές») στον Καναδά, οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι:

- Το συνεταιριστικό κεφάλαιο είναι εγγενώς ασύμβατο με το κατεχόμενο από επενδυτές (δηλαδή, μη συνεταιριστικό) κεφάλαιο και ότι η εισαγωγή του τελευταίου σε έναν συνεταιρισμό μπορεί να οδηγήσει στη διάλυση του συνεταιρισμού, ιδιαίτερα όπου η κερδοφορία του συνεταιρισμού είναι τόση ώστε να μην είναι σε θέση να εκπληρώσει τις ανάγκες μεγιστοποίησης του κεφαλαίου των επενδυτών ιδιοκτητών του κεφαλαίου ή όταν η οικονομική αποδοτικότητα του συνεταιρισμού είναι ασταθής στο χρόνο.
- Το κεφάλαιο των επενδυτών δεν έχει καμιά εγγενή δέσμευση για τη συνεταιριστική μορφή επιχείρησης ή για την επιτυχία της, και ως εκ τούτου, σε περιόδους κρίσης, από τη φύση του θα λειτουργήσει αρνητικά για τη συνεταιριστική μορφή της επιχείρησης.

- Μια σημαντική απειλή για κάθε συνεταιρισμό, ιδιαίτερα καθώς αυξάνει το μέγεθός του, είναι, αν έχει, από δική του επιλογή, ενσωματωμένο κεφάλαιο επενδυτών στη δομή του, ή, λόγω περιστάσεων πέρα από τον έλεγχο του ίδιου του συνεταιρισμού, το κεφάλαιο των επενδυτών έχει ενσωματωθεί στη δομή του, λόγω αλλαγών στα μέλη του ή στις των φιλοσοφικές προδιαθέσεις των μελών του.²⁵
- Το συνεταιριστικό κεφάλαιο πρέπει κατ' ανάγκη να είναι και να συνεχίσει να είναι κεφάλαιο με διαφορετική φιλοσοφία, επικεντρωμένο σε απολαβές βασιζόμενες στις Συνεταιριστικές Αρχές, συμπεριλαμβανομένης της ικανοποίησης των ενδιαφερόντων των μελών και της κοινότητας, και όχι σε απολαβές που βασίζονται κυρίως στη μεγιστοποίηση της οικονομικής απόδοσης στους ιδιοκτήτες του κεφαλαίου.
- Υπάρχει αφθονία συνεταιριστικού κεφαλαίου στον χρηματοπιστωτικό κόσμο, καθώς και κεφάλαιο ελεγχόμενο ή κατευθυνόμενο από τους ιδιοκτήτες συνεταιριστικού κεφαλαίου.²⁶ Στο μέτρο του δυνατού, οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε αυτό το κεφάλαιο, όχι σε κεφάλαιο επενδυτών. Το πραγματικό θέμα είναι πόσο προσιτό είναι το συνεταιριστικό κεφάλαιο στους συνεταιρισμούς με οργανωμένο και πειθαρχημένο²⁷ τρόπο.
- Το ζήτημα της πρόσβασης των συνεταιρισμών σε κεφάλαιο, και ιδιαίτερα σε συνεταιριστικό κεφάλαιο, μπορεί και πρέπει να αντιμετωπιστεί με νομοθετικές και διαρθρωτικές αλλαγές, υποστηριζόμενες και προωθούμενες από συνεταιρισμούς και υποστηρικτές των ιδεών τους ή από φορείς με παρόμοια δομή²⁸, συμπεριλαμβανομένων αλλαγών στις Συνεταιριστικές Αρχές της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας (της Συμμαχίας).
- Οι επιλογές θα πρέπει να περιλαμβάνουν, κατ' ελάχιστο:

²⁵ Αυτό εννοείται ότι περιλαμβάνει μια κατάσταση όπου το αρχικό συνεταιριστικό κεφάλαιο το οποίο είχε φιλοσοφική έδραση, θεωρείται με την πάροδο του χρόνου από τους διαδόχους των αρχικών συνεταιριστικών μελών όχι με το πνεύμα του αρχικού σκοπού του κεφαλαίου, αλλά περισσότερο ως ένα οικονομικό "περιουσιακό στοιχείο", που πρέπει να αντιμετωπίζεται όπως κάθε άλλο οικονομικό «περιουσιακό στοιχείο» ιδιοκτησίας επενδυτών, χωρίς εξέταση του αρχικού σκοπού, των αρχικών δικαιούχων ή του αρχικού «τραστ» (αν υπήρχε).

²⁶ Το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων μόνο από τις 300 μεγαλύτερες συνεταιριστικές οργανώσεις και τα ταμεία αλληλασφάλισης, όπως αναλύονται στην «Έρευνα Συνεταιριστικού Κεφαλαίου», (της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας, υπό Andrews, Michael), είναι περίπου US \$ 1,347 τρισεκατομμύρια.

²⁷ Το κεφάλαιο δεν πρέπει να παρέχεται μόνο για να διατηρηθεί ένα πλοίο που βυθίζεται. Μάλλον θα πρέπει να παρέχεται (και με επιπλέον ανθρώπινη και επαγγελματική υποστήριξη) για την αποκατάσταση των προβλημάτων του αποδέκτη συνεταιρισμού και για βοήθεια να υιοθετήσει ένα βιώσιμο επιχειρηματικό σχέδιο για τα μέλη του και τους παρόχους του συνεταιριστικού κεφαλαίου.

²⁸ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι συγγραφείς περιλαμβάνουν στην έννοια του «συνεταιριστικού κεφαλαίου», κεφάλαιο που δημιουργείται ή διατηρείται από φορείς με τις ίδιες αντιλήψεις ή με παρόμοια διάρθρωση, όπως τα ταμεία αλληλασφάλισης, ενώσεις αλληλοβοήθειας, και αμοιβαίων ανταλλαγών, μεταξύ άλλων.

- Να καταστεί η διατύπωση των Συνεταιριστικών Αρχών πολύ σαφέστερη όσον αφορά την «Συνεργασία μεταξύ των Συνεταιρισμών», αναφορικά με το συνεταιριστικό κεφάλαιο και το κεφάλαιο που ελέγχεται από συνεταιρισμούς (συλλογικά, «συνεταιριστικό κεφάλαιο»).

-Δημιουργία ενός συνεταιριστικού ταμείου σταθεροποίησης προς υποβοήθηση των συνεταιρισμών που αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικές δυσκολίες.

-Δημιουργία ενός φορέα συνεργασίας αλληλασφαλιστικών ταμείων και συνεταιρισμών, ο οποίος θα επιτρέπει στις αλληλασφαλιστικές εταιρείες να συγχωνεύονται με συνεταιρισμούς και με άλλους φορείς με παρόμοια δομή και στήριξη στα μέλη, χωρίς την ανάγκη να εγκαταλείψουν τον αμοιβαίο χαρακτήρα ή τον συνεταιριστικό χαρακτήρα, και

- Δημιουργία μηχανισμών χρηματοδότησης και επένδυσης, που θα επιτρέπουν στους συνεταιρισμούς να έχουν πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικά μέσα με τους όρους και τις συνθήκες της αγοράς, όπου τα εν λόγω μέσα ανήκουν ή ελέγχονται από τους ιδιοκτήτες κεφαλαίων με τη συνεταιριστική φιλοσοφία.

Ιστορικό: Ο Όμιλος των Συνεταιριστών Π.Ε. («Οι Συνεταιριστές»)

Ο όμιλος «Συνεταιριστές» είναι ένας ομοσπονδιακός Καναδικός συνεταιρισμός, που διέπεται από την Πράξη²⁹ περί των Συνεταιρισμών του Καναδά. Η μητρική εταιρεία και οι λειτουργικές θυγατρικές εταιρείες της (ο "όμιλος των εταιρειών") αποτελούνται κυρίως από Καναδικές εταιρείες³⁰ χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και, λόγω των ρυθμιστικών περιορισμών, είναι δομημένες ως κεφαλαιουχικές εταιρείες και όχι ως συνεταιρισμοί. Η εταιρεία «Συνεταιριστές» είναι ουσιαστικά μια ομοσπονδία συνεταιρισμών. Τα 42 μέλη-ιδιοκτήτες της, με δύο εξαιρέσεις³¹, είναι είτε δευτεροβάθμιοι είτε πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί. Τα 42-μέλη της

²⁹ Η Co-operators Group Limited («Συνεταιριστές») είναι ο μόνος συνεταιρισμός στο πλαίσιο του ομίλου εταιρειών. Η Καναδική νομοθεσία ορίζει τις μορφές εταιρειών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ασφαλιστική δραστηριότητα (συμπεριλαμβανομένων των αμοιβαίων εταιρειών), αλλά δεν καθορίζει (και ως εκ τούτου δεν επιτρέπει) συνεταιριστικές ασφαλιστικές εταιρείες.

³⁰ Οι πρωτοβάθμιες εταιρείες εντός του ομίλου εταιρειών περιλαμβάνουν την εταιρεία συμμετοχών The Co-operators Group Limited ("CGL"), μια ενδιάμεση εταιρεία συμμετοχών, Co-operators Financial Services Limited ("CFSL"), Co-operators General Insurance Company ("CGIC"), Co-operators Life Insurance Company ("CLIC"), και Addenda Capital Inc. Υπάρχει μια σειρά από άλλες εταιρείες εντός του ομίλου, οι οποίες συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα στην Co-operators Financial Services Limited.

³¹ Ένα μέλος-ιδιοκτήτης, η United Steelworkers District 6, είναι μια διοικητική μονάδα μιας συνδικαλιστικής οργάνωσης. Το άλλο: Pacific Blue Cross, είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση χωρίς μετοχικό κεφάλαιο. Και οι δύο οντότητες είναι πρόγονοι, σύμφωνα με το καταστατικό των «Συνεταιριστών», καθώς λειτουργούν σε «συνεταιριστική» βάση.

αποτελούνται από συνεταιριστικά λειτουργούντες φορείς και αντιπροσωπευτικές γεωργικές οργανώσεις που λειτουργούν επί τη βάση των συνεταιριστικών αρχών.

Ο όμιλος «Συνεταιριστές» προήλθε από την συνένωση δύο προκατόχων συνεταιριστικών ομίλων ασφαλιστικών εταιρειών: έναν στο δυτικό Καναδά, Co-operative Insurance Services ("CIS") και έναν στο Οντάριο, Co-operators Insurance Associations of Guelph ("CIAG"). Και οι δύο προκάτοχοι ιδρύθηκαν κοντά στο τέλος του Β 'Παγκοσμίου Πολέμου, για να υπηρετήσουν τις ανάγκες των Καναδών αγροτών και είχαν φιλοσοφική έδραση στη συνεταιριστική κίνηση του Καναδά. Μερικές από τις ιδρυτικές δηλώσεις τους περιλάμβαναν τα ακόλουθα:

- "Για να ενθαρρυνθούν οι άνθρωποι να εργαστούν από κοινού με σκοπό να ιδρύουν, να κατέχουν και να ελέγχουν οικονομικούς φορείς, που οι ίδιοι θεωρούν αναγκαίους για την εξυπηρέτηση των αναγκών τους» (CIS)
- «Για την προώθηση της χρήσης και της ανάπτυξης άλλων συνεταιρισμών, και για την οργάνωση και ανάπτυξη των πιστωτικών ενώσεων.» (CIAG)
- "Για να συμβάλει στην ευημερία και την επέκταση της συνεταιριστικής κίνησης στον Καναδά και στο εξωτερικό. » (CIS)

Όπως πολλοί τέτοιοι συνεταιρισμοί, από τις πρώτες ημέρες οι «Συνεταιριστές» αγωνίστηκαν για την κάλυψη των κεφαλαιακών αναγκών. Οι αρχικές συνεισφορές σε κεφάλαια προήλθαν από ad hoc εισφορές από μεμονωμένες οργανώσεις, όπως η Saskatchewan Wheat Pool του Σασκάτσουαν, καθώς και από άμεσες επενδύσεις από τρεις οργανώσεις χορηγούς στο Οντάριο: την United Cooperatives of Ontario, την Ontario Federation of Agriculture και την Ontario Credit Union League, καθώς και από το ευρύτερο σύνολο μελών της CIS.

Η οργάνωση «Συνεταιριστές» ιδρύθηκε αρχικά ως ανώνυμη εταιρεία στα μέσα της δεκαετίας του 1970, αλλά συνεχίστηκε λίγο αργότερα ως συνεταιρισμός. Άμεσες επενδύσεις, που είχαν οι ιδρυτές στις προκατόχους εταιρείες, μετατράπηκαν σε επενδυτικές μερίδες χωρίς δικαίωμα ψήφου (δηλαδή, προνομιούχες μερίδες) της «Συνεταιριστές».

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΕΣ» - ΑΝΤΛΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΗ

Στην εξέλιξή της, η οργάνωση «Συνεταιριστές» (όπως και οι προκάτοχοί της) χρησιμοποίησε

και πειραματίστηκε με διαφορετικές δομές και διαφορετικές μορφές κεφαλαίου, συμπεριλαμβανομένου αυτού που θα μπορούσε να περιγραφεί ως συνεταιριστικό και μη-συνεταιριστικό εργαλείο ταυτόχρονα. Πολλές από τις μορφές κεφαλαίου που εξετάστηκαν στην έρευνα της Συμμαχίας "Survey of Co-operative Capital"³² αντανakλώνται στην εμπειρία της «Συνεταιριστές».

Λέγεται ότι τα κεφαλαιακά μέσα που χρησιμοποιούνται για να αντληθούν χρήματα, συνήθως αποτελούνται από "κοινές μερίδες, προνομιούχες μερίδες, τα παρακρατούμενα διαχειριστικά υπόλοιπα της χρήσης και ο μακροπρόθεσμος δανεισμός".³³ Η οργάνωση «Συνεταιριστές» έχει χρησιμοποιήσει και συνεχίζει να χρησιμοποιεί τα μέσα αυτά. Οι επιχειρήσεις των ιδιωτών επενδυτών χρησιμοποιούν επίσης αυτά τα μέσα. Ωστόσο, υπάρχει και έχει υπάρξει μια λεπτή διαφορά για το πώς και γιατί αυτές οι μορφές κεφαλαίου έχουν χρησιμοποιηθεί από την οργάνωση «Συνεταιριστές». Αυτό οφείλεται στον "φιλοσοφικό" χαρακτήρα και στη θεμελίωση των αντληθέντων και χρησιμοποιηθέντων κεφαλαίων από την οργάνωση «Συνεταιριστές».

Οι προκάτοχοί της οργάνωσης «Συνεταιριστές» χρηματοδοτήθηκαν απευθείας από τα μέλη τους μέσω απόκτησης κοινών και προνομιούχων μετοχών³⁴ (σ.μ. όταν είχε τη μορφή εταιρείας). Ωστόσο, είναι σαφές ότι αυτές οι μετοχές αποκτήθηκαν από συνεταιριστικούς φορείς, οι οποίες είδαν τις μετοχές ως φιλοσοφικό κεφάλαιο. Τούτου λεχθέντος, λόγω της διαφορετικής δομής των προκατόχων της οργάνωσης «Συνεταιριστές», ο δημοκρατικός έλεγχος δεν εφαρμοζόταν πάντοτε ούτε ανταποκρινόταν στην ιδιοκτησία των μετοχών. Στην περίπτωση της CIAG, ο δημοκρατικός έλεγχος ασκήθηκε με βάση το τι είχε νόημα για τους χορηγούς, υπό την ιδιότητά τους ως διαχειριστών του προγράμματος συνεταιριστικής ασφάλισης στο Οντάριο. Η United Co-operatives in Ontario (UCO), ειδικότερα, παρά με το γεγονός ότι διέθετε τον μεγαλύτερο αριθμό των κοινών μετοχών στην CIAG, εθελοντικά διέθεσε θέσεις μελών στο Διοικητικό Συμβούλιο της οργάνωσης "Συνεταιριστές" σε άλλες οργανώσεις που δεν στηριζόταν στο γεγονός ότι η UCO είχε ανακεφαλαιοποιήσει το ασφαλιστικό πρόγραμμα ή ότι ήταν το κεφάλαιό της σε κίνδυνο, αλλά στο γεγονός ότι με την πάροδο του χρόνου θα υπήρχαν όλο και περισσότεροι «αστοί» ασφαλισμένοι. Η Ontario Credit Union League καθαυτή θα ήταν σε καλύτερη θέση να εκπροσωπήσει τα συμφέροντά της και έτσι θα έπρεπε να έχει περισσότερες θέσεις στο διοικητικό συμβούλιο³⁵. Αυτές οι μετατροπές στον αριθμό θέσεων στο διοικητικό συμβούλιο δεν πραγματοποιήθηκαν για τον οργανωτικό έλεγχο και για οικονομικούς λόγους αλλά για φιλοσοφικούς λόγους³⁶.

³² Op. cit., υποσημείωση 5..

³³ "Status of Co-operatives in Canada" Report of the Special Committee on Co-operatives, , Blake Richards, MP, Chair, September 2012, 41st Parliament, First Session, σελίδα 24

³⁴ Για τη CIS ειδικότερα, προνομιούχες μετοχές αποτελούσαν τον τρόπο εταιρικής χρηματοδότησης, όχι κοινές μετοχές. Η CIA χρησιμοποιούσε τόσο κοινές όσο και προνομιούχες μετοχές.

³⁵ Op. cit., σημείωση 19, σελίδα 3.

Ο αλτρουιστικός προσανατολισμός των αρχικών καταθετών κεφαλαίου στην οργάνωση «Συνεταιριστές», συνεχίστηκε μέχρι τη στιγμή της συνέχισης της οργάνωσης «Συνεταιριστές» ως συνεταιριστικής το 1978 και επέκεινα. Κατά το χρόνο της συγχώνευσης των δύο προκατόχων της, η οικονομική αποτίμηση του προκατόχου της Ontario (CIAG) ήταν σημαντικά μεγαλύτερη από την προκάτοχο της Saskatchewan (CIS).³⁷ Παρά το γεγονός αυτό, η CIAG συμφώνησε σε μια ισότιμη ανταλλαγή μερίδων μία προς μία, ως εάν οι δύο εταιρείες είχαν ίση αξία. Ακόμη, και η φορολογούσα αρχή του Καναδά συμφώνησε ότι δεν υπήρχε φορολογητέα ύλη, δεδομένου ότι η αξία που μεταφέρθηκε θα διατηρείτο εντός της οργάνωσης «Συνεταιριστές» για συνεταιριστικούς σκοπούς.³⁸

Αυτός ο αλτρουιστικός προσανατολισμός αντικατοπτρίζεται όχι μόνο από τους αρχικούς χορηγούς της οργάνωσης «Συνεταιριστές» στο Οντάριο, αλλά και από τα μέλη-ιδιοκτήτες της οργάνωσης «Συνεταιριστές» σε ολόκληρο τον Καναδά, καθώς σε κάθε περιοχή, οι μερίδες ιδιοκτησίας στην οργάνωση «Συνεταιριστές» μεταβιβάζονταν ελεύθερα καθώς εγγράφονταν ή διαγράφονταν μέτοχοι. Καμία σκέψη δεν γινόταν στα πρώτα χρόνια, στην ιδέα ότι το ενδιαφέρον του κάθε ιδιοκτήτη-μέλους στην οργάνωση «Συνεταιριστές» ήταν οτιδήποτε άλλο εκτός από φιλοσοφικό.

Με τα χρόνια, η οργάνωση «Συνεταιριστές» ασχολήθηκε επίσης με αρκετές πρωτοβουλίες άντλησης κεφαλαίων και εισφορών, οι οποίες αντανάκλυσαν τη φιλοσοφική αντιμετώπιση της οργάνωσης και την άποψή της για το κεφάλαιο. Πολλές από αυτές τις προσεγγίσεις δεν θα βρουν ευνοϊκή αποδοχή από τους κεφαλαιούχους επενδυτές, διότι αυτές στηρίζονται στον αλτρουισμό των χορηγών του κεφαλαίου για να επιτύχουν.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΟΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΑΝΤΛΗΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΕΣ»

- 1957: Για να αυξηθεί κατά Καν. \$ 50.000 το κεφάλαιο προς διατήρηση του συνεταιριστικού ασφαλιστικού προγράμματος στο Οντάριο, η εταιρεία ζήτησε από τον καθένα των

³⁶ Βλ. Member Share Monograph, the Ontario Region, CIS και CFCC πρακτικά συνεδρίασης του διοικητικού συμβουλίου, CIAG βιβλίο πρακτικών Διοίκησης, επιστολή στον George Beecroft από Griffin, Beke, Thorson, Oliver και Walter σχετικά με τη μεταβίβαση των μετοχών στη Διοίκηση CIAG, 30 Απριλίου, 1978.

³⁷ Επιστολή προς τον κ C.G. Rounding, Διευθυντή, Rulings Division, Department of National Revenue, Taxation, από George A. Beecroft, Corporate Counsel, CIAG, requesting an advance tax ruling, στις 30 Μαΐου, το 1975.

³⁸ Advance Income Tax Ruling, Cooperators Insurers Association, et. Al., letter to George Beecroft, Corporate Counsel for CIA με ημερομηνία 7 Νοεμβρίου 1975.

ασφαλισμένων της ένα επιπλέον ποσό Καν \$ 2 πάνω από το ασφάλιστρο που απαιτείται για την ασφαλιστική τους κάλυψη.

- 1965: Για την παροχή ασφάλισης για τους νέους άρρενες οδηγούς, η εταιρεία ζήτησε από κάθε νεαρό άρρενα οδηγό να αγοράσει μια δεύτερη προνομιούχο μετοχή Καν.\$ 25 στην εταιρεία όταν ασφαλιζόταν.

- 1988: Η οργάνωση «Συνεταιριστές» εξέτασε την πρόσβαση στις δημόσιες αγορές για ίδια κεφάλαια μέσω μιας δικής της ενδιάμεσης εταιρείας χαρτοφυλακίου χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, CFSL. Για να επιτευχθεί αυτό, τα υπόλοιπα δικαιώματα στο πλεόνασμα που διατηρούσαν οι μεμονωμένοι μέτοχοι στην CGIC παραδόθηκαν σε τιμές σημαντικά κατώτερες από τη δίκαιη αγοραία αξία. Τα Πρακτικά της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της CGIC αντικατοπτρίζουν το γεγονός ότι το έπραξαν με το σκεπτικό ότι οι μετοχές τους είχαν αρχικά αγοραστεί ως «συνεταιριστικό κεφάλαιο» και όχι με σκοπό την κερδοσκοπία.

- 1993, 1995: Μετά από πολλά χρόνια κακών οικονομικών αποτελεσμάτων, η οργάνωση «Συνεταιριστές» προσέφυγε στους ιδεολογικούς εταίρους της στη Διεθνή Συνεταιριστική και Αλληλέγγυα Ασφαλιστική Ομοσπονδία (ICMIF) καθώς και σε συμπαθούσες συνεταιριστικές πηγές κεφαλαίων εντός του Καναδά, για να αγοράσουν μια νέα «συμμετοχική προνομιούχο μετοχή» της «Συνεταιριστές». Αυτή ήταν μια μετοχή που επέτρεψε στο φιλοσοφικό κεφάλαιο να επενδύσει στην οργάνωση «Συνεταιριστές», όταν δεν μπορούσε να συγκεντρώσει χρήματα από τη δημόσια αγορά μετοχών. Με την πάροδο του χρόνου, οι κάτοχοι αυτών των μοναδικών μετοχών, πολλές από τις οποίες ακόμα και σήμερα εκκρεμούν, θα ήταν σε θέση να συμμετέχουν στην οικονομική επιτυχία της οργάνωσης «Συνεταιριστές».

- 1997 έως σήμερα: Η οργάνωση «Συνεταιριστές» έχει συμμετάσχει σε παραδοσιακές τεχνικές άντλησης κεφαλαίων από τις δημόσιες αγορές, μεταξύ των οποίων δύο ξεχωριστές εκδόσεις εισηγμένων στο χρηματιστήριο, προνομιούχων χωρίς δικαίωμα ψήφου μετοχών της CGIC και σε διάφορα ζητήματα χρέους της CFSL. Στο προσωπικό δίνεται επίσης η ευκαιρία να αγοράσει, με μικρή έκπτωση, προνομιούχες μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου της CGIC, στις οποίες καταβάλλεται ένα ανταγωνιστικό μέρισμα πέντε τοις εκατό.

- 2002 μέχρι σήμερα: Η οργάνωση «Συνεταιριστές» εισήγαγε το "Πρόγραμμα Επιβράβευσης των Μελών" της, σύμφωνα με το οποίο οι συναλλαγές των ιδιοκτητών-μελών με τη «Συνεταιριστές» χρησιμοποιούνται, κατά τα έτη στα οποία η «Συνεταιριστές» παρουσιάζει κερδοφορία, ως βάση για τον καθορισμό των αντίστοιχων μερίδων τους σε πόρους που διατίθενται σε αυτό το πρόγραμμα. Αρχικά, οι πληρωμές γίνονταν προς τα μέλη-ιδιοκτήτες, με τη μορφή των επενδυτικών (προνομιούχων) μερίδων, που ονομάζονται "Συμμετοχικές Μερίδες Μελών», οι οποίες δεν θα μπορούσαν να μεταβιβασθούν ή να εξαγοραστούν κατά τη βούληση των κατόχων τους. Το πρόγραμμα αργότερα επανεξετάσθηκε και αναθεωρήθηκε,

ώστε να γίνονται πληρωμές σε μετρητά και όχι σε μερίδες, με τη δυνατότητα των μελών-κατόχων να επενδύουν τα μετρητά σε πενταετείς εξαγοράσιμες επενδυτικές μερίδες της «Συνεταιριστές», με ετήσιο μέρισμα 5%, με το 1/5ο της αρχικής επένδυσης εξαγοράσιμο κατ'έτος από τη «Συνεταιριστές». Αυτό το πρόγραμμα παρέχει προβλέψιμες ταμειακές ροές τόσο για τα μέλη-κατόχους όσο και για την οργάνωση «Συνεταιριστές».

Αξίζει να σημειωθεί ότι, μία μέθοδος για την πρόσβαση σε κεφάλαια, την οποία η οργάνωση «Συνεταιριστές» δεν έχει επιχειρήσει, αν και η θυγατρική της, CFSL, σχεδιάστηκε ειδικά για το σκοπό αυτό, είναι με την έκδοση κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου, μέσω επενδύσεων από το κοινό. Με το πλεονέκτημα της ύστερης γνώσης, αυτό μπορεί κάλλιστα να ήταν μια μεταμφιεσμένη ευλογία, κατά το ότι η «Συνεταιριστές» δεν βρέθηκε με ενσωματωμένους στον συνεταιρισμό επενδυτές κεφαλαίων, με όλα τα δυνητικά αρνητικά και δηλητηριώδη αποτελέσματα που θα τους συνόδευαν.

ΤΟ ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΜΕ ΤΟ (ΜΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ) ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ

"Η κεφαλαιοποίηση μπορεί να οριστεί πιο απλά ως η πράξη της συγκέντρωσης χρημάτων»."³⁹ Η άντληση χρημάτων μπορεί να γίνει με έναν αριθμό διαφορετικών τρόπων – πολλοί από τους οποίους θα ήταν κοινοί τόσο για τους συνεταιρισμούς όσο και για τις επιχειρήσεις που ανήκουν σε επενδυτές. Κατά την άποψη των συγγραφέων, η σημαντική διαφορά δεν είναι το μέσον που χρησιμοποιείται, αλλά μάλλον ποιος αντλεί το κεφάλαιο, ποιος το ελέγχει, ποιες είναι οι προσδοκίες αυτών που το ελέγχουν, και - πιο ουσιαστικά – αν είναι «φιλοσοφικό κεφάλαιο" προς υποστήριξη της συνεταιριστικής μορφής επιχείρησης ή είναι κεφάλαιο που επενδύεται αποκλειστικά για τη μεγιστοποίηση του οικονομικού οφέλους.

Όπως προαναφέρθηκε, η άντληση και η χρήση του κεφαλαίου από την οργάνωση «Συνεταιριστές» και τον όμιλο εταιρειών της υπήρξε ποικίλη και, από ορισμένες απόψεις, πειραματική. Η κεφαλαιακή διάρθρωση της οργάνωσης «Συνεταιριστές» έχει εξελιχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να εξακολουθεί να είναι φιλοσοφικό κεφάλαιο, ενώ πληροί τις υψηλές απαιτήσεις που επιβάλλονται στις εταιρείες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, από απόψεως χρηματοπιστωτικής ισχύος, φερεγγυότητας και προστασίας των συμφερόντων των ασφαλισμένων και των πελατών. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπήρξαν προκλήσεις κατά την πορεία διατήρησης των βασικών χαρακτηριστικών ενός συνεταιρισμού. Υπήρξαν προκλήσεις,

³⁹ Δείτε [Http://www.larousse.com/en/dictionaries/french/capitaliser/12905](http://www.larousse.com/en/dictionaries/french/capitaliser/12905) όπως αναφέρεται στο 'Status of Co-operatives in Canada' Report of the Special Committee on Co-operatives, Richards, ο Μπλερ, Μ.Ρ., Chair, 41st Parliament, First Session, September 2012 41st Parliament, First Session, page 24.

αλλά ο όμιλος εταιρειών συνέχισε να είναι πιστός στη βασική φιλοσοφική προδιάθεσή του ως συνεταιρισμός.

Συμφωνούμε επίσης με την πεποίθηση που εκφράζεται στο άρθρο «Συνεταιριστικό Κεφάλαιο: Τι είναι και γιατί ο Κόσμος μας το Χρειάζεται» ("Co-operative Capital: What it is and Why Our World Needs It"), όπου οι συντάκτες υποστηρίζουν ότι «το Συνεταιριστικό κεφάλαιο πρέπει να συμπεριφέρεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην διαβρώσει το συνεταιριστικό επιχειρηματικό μοντέλο που αποτελείται από τον σκοπό, τις αρχές και τις αξίες του.»⁴⁰ Για να το θέσουμε λίγο διαφορετικά, η άποψή μας είναι ότι το συνεταιριστικό κεφάλαιο και το κεφάλαιο ιδιοκτησίας των επενδυτών (δηλαδή, μη συνεταιριστικό) είναι θεμελιωδώς ασύμβατα, και ότι η εισαγωγή κεφαλαίου επενδυτών σε μια συνεταιριστική οργάνωση μπορεί να είναι μια συνταγή για τη διάλυση αυτής της οργάνωσης ως συνεταιριστικής. Δεν είναι απαραίτητως έτσι, εφ' όσον ο χρόνος ο συνεταιρισμός παραμένει κερδοφόρος και μπορεί να καταβάλει την αποζημίωση που απαιτείται από τον επενδυτή στον οποίο ανήκει το κεφάλαιο, αλλά είναι σχεδόν αναπόφευκτο, αν ο συνεταιρισμός καταστεί ασύμφορος. Το 1993 και το 1995, εάν η οργάνωση «Συνεταιριστές» είχε αναγκασθεί να στηριχθεί σε κεφάλαια επενδυτών για την επιβίωσή της, μπορεί κάλλιστα να μην είχε καταλήξει να είναι η συνεταιριστική οργάνωση που είναι σήμερα. Πράγματι, εάν το 1988 η οργάνωση «Συνεταιριστές» είχε προσφύγει στις αγορές επιχειρηματικού κεφαλαίου με την έκδοση κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου, αυτό θα μπορούσε να επηρεάσει τη συνεταιριστική διαφορά και πιο ουσιαστικά τη συνέχεια με τη συνεταιριστική μορφή.

Συνεταιριστικό Κεφάλαιο - Διαθεσιμότητα και Πρόσβαση

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Όπως σημειώνεται στην εισαγωγή, δεν υπάρχει έλλειψη συνεταιριστικού κεφαλαίου, και με δεδομένες τις κατάλληλες δομές και το νομοθετικό πλαίσιο, δεν θα έπρεπε να υπάρχουν προβλήματα στη δυνατότητα των συνεταιρισμών να έχουν πρόσβαση σε κεφάλαια. Αναφέρονται μερικά σχετικά γεγονότα και αριθμοί:

⁴⁰ "Co-operative Capital: What it is and Why Our World Needs It", Robb, Alan J, Smith, James H, Webb, Tom J, St. Mary's University, Halifax, Canada, March 28, 2010, page 6

«Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1980 υπήρχαν 6.916 συνεταιριστικές επιχειρήσεις στον Καναδά με συνολικό αριθμό μελών που υπερβαίνει τα 21 εκατομμύρια άτομα. Δώδεκα εκατομμύρια Καναδοί ανήκαν σε τουλάχιστον μία συνεταιριστική οργάνωση, και τα περιουσιακά στοιχεία της κίνησης ήταν Καν. \$. 105 900 000 000»⁴¹

Τα παραπάνω στατιστικά στοιχεία είναι τώρα 35 ετών, και η συνεταιριστική κίνηση στον Καναδά και τα περιουσιακά της στοιχεία έχουν αυξηθεί σημαντικά από τότε:

«Ο Καναδάς έχει περίπου 9.000 συνεταιρισμούς εκπροσωπώντας 18 εκατομμύρια μέλη. Η ICA επίσης, αναφέρει ότι τέσσερις στους δέκα Καναδούς ανήκουν σε τουλάχιστον μία συνεταιριστική οργάνωση, η οποία περιλαμβάνει περίπου 70 τοις εκατό του πληθυσμού του Κεμπέκ και το 56 τοις εκατό του πληθυσμού στο Saskatchewan.»⁴²

«Περίπου 150.000 άνθρωποι εργάζονται για τους συνεταιρισμούς του Καναδά, οι οποίοι κατέχουν συνολικά περιουσιακά στοιχεία περίπου Καν. 330 δις \$.»⁴³

Σε παγκόσμιο επίπεδο, το 2013 οι συνεταιρισμοί και τα ταμεία αλληλασφάλισης είχαν συνολικά περιουσιακά στοιχεία US \$ 7,8 τρισεκ.⁴⁴

Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

«Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά ελεγχόμενης επιχείρησης.»⁴⁵

«Οι συνεταιριστικές αρχές είναι οι κατευθυντήριες γραμμές με τις οποίες οι συνεταιρισμοί εφαρμόζουν τις αξίες τους στην πράξη».

....

⁴¹ "An Overview to Co-operatives", Canada's Social Economy, Quarter, Jack, 1992, page 31.

⁴² "Building Resilient Businesses" by Brenda Bouw, Corporate Knights; the Magazine for Clean Capitalism, October 8, 2014. "ICA" is the old acronym for the International Co-operative Alliance.

⁴³ House of Commons Report of the Special Committee on Co-operatives, September 2012; information drawn from: Canadian Co-operative Association, the Power of Co-operation: Co-operatives and Credit Unions in Canada, Ottawa.

⁴⁴ "Protecting lives & livelihoods", the ICMIF Global Manifesto 2015, International Co-operative and Mutual Insurance Federation, Cheshire, United Kingdom, 2015, page 8.

⁴⁵ Statement on the Co-operative Identity, International Co-operative Alliance.

«Συνεργασία μεταξύ των Συνεταιρισμών: Οι συνεταιρισμοί εξυπηρετούν τα μέλη τους πιο αποτελεσματικά και ισχυροποιούν τη συνεταιριστική κίνηση με τη συνεργασία τους σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.»⁴⁶

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΜΟΙ ΚΑΙ ΟΛΙΣΤΙΚΟΙ

Κατά την ταπεινή άποψη των συγγραφέων, η κυρίαρχη πρόκληση για το συνεταιριστικό κεφάλαιο και της πρόσβασης σε αυτό δεν είναι ότι δεν υπάρχει αρκετό συνεταιριστικό κεφάλαιο. Αντίθετα, οι βασικές προκλήσεις αφορούν στην εξέλιξη και τη διάρθρωση των συνεταιρισμών σε έναν κόσμο που κυριαρχείται από επενδυτές, και περιλαμβάνει συνεταιρισμούς που δεν ερμηνεύουν και δεν εφαρμόζουν τις Συνεταιριστικές Αρχές με πιο ολιστικό και στιβαρό τρόπο.

Η πρώτη πρόκληση προκύπτει από το γεγονός ότι οι Συνεταιριστικές Αρχές, αν και με έμφαση τονίζουν ότι οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικά ελεγχόμενες οργανώσεις αυτοβοήθειας, δεν τονίζουν πραγματικά ότι η συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών πρέπει να είναι πιο στενή από τη δημιουργία εμπορικών ενώσεων και μερικές φορές από την κοινή υπεράσπιση.

Οι συνεταιρισμοί δεν θα είναι ποτέ καταλύτες για μια συνεταιριστική κοινωνία, αν επαναπαύονται και παρακολουθούν, ως συνάδελφοι, όταν οι συνεταιρισμοί ξεκοιλιάζονται από το ιδιωτικό επενδυτικό κεφάλαιο. Στα πολλά χρόνια που οι συγγραφείς έχουν εργαστεί στην οργάνωση «Συνεταιριστές», έχουμε δει πολλά παραδείγματα συνεταιριστικών οργανώσεων να καταλήγουν στον ιδιωτικό τομέα, επειδή έχουν ενσωματωμένα στις δομές τους ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια, και, όταν ο κόμπος έφθασε στο χτένι, δεν υπήρχαν συνεταιριστικές εναλλακτικές λύσεις για τη διάσωσή τους. Για εκείνους που έχουν υποστηρίξει ότι αυτό συμβαίνει επειδή (οι συνεταιρισμοί) ήταν κακοδιοικούμενοι, υπάρχει κάποια αλήθεια σε αυτό. Αλλά δεν υπάρχει καμία αλήθεια στην άποψη ότι είναι ή ήταν κακώς διοικούμενοι επειδή είναι συνεταιρισμοί. Αλλά αν είχαν πρόσβαση σε συνεταιριστικό κεφάλαιο, και οι συνεταιρισμοί είχαν τις δομές και νομική δυνατότητα να προσφύγουν σε άλλους συνεταιρισμούς για την αναχρηματοδότησή τους και για να τους θέσει σε σωστό δρόμο, τέτοιες αποτυχίες πιθανότατα δεν θα συνέβαιναν. Υπάρχουν μελέτες που υποστηρίζουν ότι οι συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν πολύ υψηλότερο ποσοστό επιτυχίας από τις επιχειρήσεις ιδιωτών επενδυτών. Η συνεταιριστική δομή δεν είναι το πρόβλημα.⁴⁷

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ “Taux de survie des cooperatives au Quebec, Sommaire”, Developpement economique innovation/Exportation, Edition 2008, page 5; “Co-operative Survival Rates in Alberta”, The BC-Alberta Social Economy Research Alliance, Richard Stringham, Alberta Community and Co-operative Association, Celia Lee, BC-Alberta Social Economy Research Alliance, August 2011, at page 10 ; “Co-operative Survival Rates in British Columbia”, The BC-Alberta Social Economy Research Alliance, Carol Murray, BC Co-operative Association, June, 2011, at page 2; Op. cit., note 5, at page 20.

ΞΕΠΕΡΝΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΤΟΜΕΑΚΗ ΠΕΡΙΧΑΡΑΚΩΣΗ

Μια δεύτερη πρόκληση είναι το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί έχουν την τάση να εξελίσσονται σε τομείς. Η πρόκληση που αυτό παρουσιάζει είναι, συχνά, ότι οι μετέχοντες σε έναν τομέα δεν βλέπουν την ανάγκη να εμπλακούν σε άλλους τομείς. Αυτό έχει ενισχυθεί από το γεγονός ότι πολλοί άνθρωποι στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς δεν βλέπουν τους εαυτούς τους ως έχοντες πολλά κοινά με μεγαλύτερους συνεταιρισμούς. Και εκείνοι στους μεγαλύτερους συνεταιρισμούς πολλές φορές ξεχνούν τη δική τους ιστορία και δεν θεωρούν ότι οι παρακλήσεις και οι ανάγκες που παρουσιάζονται από μικρότερους συνεταιρισμούς έχουν πολύ ενδιαφέρον.

Στον Καναδά, όπως σε πολλές χώρες, έχουν υπάρξει κύματα συνεταιριστικής ανάπτυξης. Πολλοί από τους πρώτους συνεταιρισμούς σε αυτή τη χώρα ήταν στη γεωργία, την αλιεία και την εξόρυξη. Παράλληλα με αυτή την εξέλιξη ήταν η ανάπτυξη της κίνησης Λαϊκών Τραπεζών (Caisses Populaires) από τον Alphonse Desjardins στον Γαλλόφωνο Καναδά και η κίνηση των Πιστωτικών Ενώσεων (Credit Unions) στον αγγλόφωνο Καναδά. Στη συνέχεια, υπήρξε η ανάπτυξη των στεγαστικών συνεταιρισμών. Πιο πρόσφατα έχουμε δει την ανάπτυξη συνεταιρισμών σε αναδυόμενους τομείς, όπως η ενέργεια, τα θέματα των φοιτητών, οι κηδείες. Όλες αυτές οι κινήσεις, με την πάροδο του χρόνου έχουν αναπτύξει συνεταιριστικό κεφάλαιο, αλλά, στις περισσότερες περιπτώσεις, σε ό,τι συνεταιριστικό κεφάλαιο έχουν αποκτήσει, υπάρχει πρόσβαση σε όσους συνεταιρισμούς βρίσκονται εντός του κύκλου των τομέων τους.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΕΝΑΝΤΙ ΜΙΚΡΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Σε πολλές περιπτώσεις, καθώς οι μεγαλύτεροι συνεταιρισμοί έχουν αυξηθεί, τα δικά τους συνεταιριστικά κεφάλαια έχουν χρησιμοποιηθεί είτε για εσωτερική ανάπτυξη ή για διανομή στα μέλη τους. Ωστόσο, δεν ανέπτυξαν την ικανότητα να βοηθούν άλλους συνεταιρισμούς των τομέων τους, όταν βρίσκονται σε οικονομική ανάγκη, ή να παρέχουν εναλλακτικές για αυτούς λύσεις έναντι του ιδιωτικού επενδυτικού κεφαλαίου.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΕΣ» - ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΚΑΝΑΔΑ

Η οργάνωση «Συνεταιριστές» έχει ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα που το χρηματοδοτεί από την 50ή επέτειο της ίδρυσής της το 1995, το οποίο χορηγεί φιλανθρωπικό κεφάλαιο για την

οικονομική ανάπτυξη στην Καναδά.⁴⁸ Από την ίδρυση του Ιδρύματος το 1995, έχουμε εκταμιεύσει πάνω από Καν. \$ 4,3 εκατομμύρια σε 105 οργανισμούς στον αν Καναδά. Το 2012, χορηγήθηκαν συνολικά Καν. \$ 461,509 σε 24 φορείς που βοηθούν περιθωριοποιημένα άτομα και κοινότητες, βοηθώντας τους να ενισχύσουν την ικανότητά τους για την οικονομική αυτοδυναμία και εξασφάλιση ικανοποιητικού επιπέδου διαβίωσης. Παρέχει επίσης κάθε χρόνο κεφάλαια για αρχικές ανάγκες συνεταιρισμών.⁴⁹ Κατά τα τελευταία 21 χρόνια, η οργάνωση «Συνεταιριστές» χορήγησε πάνω από Καν. \$ 1,8 εκατομμύρια σε δωρεές και επενδύσεις για την ανάπτυξη συνεταιρισμών.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ "ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ" ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Είναι το όραμα των συγγραφέων ότι οι συνεταιρισμοί, μεγάλοι και μικροί, φτωχοί και πλούσιοι σε κεφάλαια, θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους για να δημιουργήσουν μια συνεταιριστική κοινωνία. Δεν υπάρχει κανένας λόγος για τον οποίο συνεταιρισμοί που ξεκινούν ως μικρές, επιχειρήσεις αυτοβοήθειας και αναπτύσσονται και γίνονται μεγάλοι, πολυσύνθετες επιχειρήσεις, θα πρέπει να χάνουν την επαφή με τις Αξίες και τις Αρχές με τις οποίες ιδρύθηκαν. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα πολύ μεγάλων συνεταιρισμών στον Καναδά, οι οποίοι βλέπουν πολύ καθαρά τους εαυτούς τους ως μέρη του συνεταιριστικού ιστού και κάνουν ό,τι μπορούν για να βοηθήσουν άλλους συνεταιρισμούς να πετύχουν. Αυτοί οι συνεταιρισμοί βοηθούν όχι μόνο τους δικούς τους τομείς, αλλά διατομεακά. Ενισχύουν επίσης εμπορικούς οργανισμούς εκ μέρους της ευρύτερης συνεταιριστικής κοινότητας, για την προώθηση των συνεταιρισμών στον Καναδά και στο εξωτερικό.

ΔΙΑΦΘΩΤΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Ο Όμιλος Desjardins του Καναδά είναι μια συνεταιριστική οργάνωση ειδικής νομοθεσίας, που έχει ένα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως πρότυπο για άλλους συνεταιρισμούς. Αυτό το χαρακτηριστικό είναι η δυνατότητα που της παρέχει η ειδική νομοθεσία να παρεμβαίνει σε μια Λαϊκή Τράπεζα (Caisse Populaire), η οποία αντιμετωπίζει

⁴⁸ Η αρχική πρόθεση ήταν να δημιουργηθεί ένα ειδικό ταμείο εντός του Συνεταιριστικού Ιδρύματος Ανάπτυξης του Καναδά. Αυτό δεν αποδείχθηκε ιδιαίτερα επιτυχές, έτσι η οργάνωση «Συνεταιριστές» δημιούργησε το δικό της φιλανθρωπικό ίδρυμα, το οποίο αποτελέστηκε από το καθαυτό φιλανθρωπικό τμήμα και από μια μη κερδοσκοπική εταιρεία: το Ταμείο Κοινωνικής Οικονομικής Ανάπτυξης της οργάνωσης «Συνεταιριστές».

⁴⁹ Αυτό το πρόγραμμα έχει εξελιχθεί σε Εταιρικό πρόγραμμα χορηγιών, το οποίο περιλαμβάνει «μικρές χορηγίες σε πολλούς συνεταιρισμούς, μη-κερδοσκοπικές οργανώσεις και φιλανθρωπικά ιδρύματα σε ολόκληρο τον Καναδά ...» Το πρόγραμμα αποτελείται τώρα από την Εθνική Συνεταιριστική Πρόκληση, το Όλοι Μαζί και τις εταιρικές χορηγίες.

οικονομική πίεση, και η οποία είναι μέλος της ομοσπονδίας τους, και να αναλαμβάνει κατά 100% τον έλεγχο της, παρέχοντας διορθωτικές ενέργειες, είτε για αποκατάσταση είτε για διακοπή των εργασιών της Τράπεζας. Ο Desjardins μπορεί να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που διαθέτει, περιλαμβανόμενου του συνεταιριστικού κεφαλαίου, για να διορθωθεί η κατάσταση. Αυτό το χαρακτηριστικό είναι πραγματικά διαθέσιμο μόνο λόγω των όρων του ειδικού καθεστώτος στο Κεμπέκ. Νομοθετική αλλαγή και δημιουργία ενός συνεταιρισμού οργανισμού σταθεροποίησης, χρηματοδοτούμενου από όλους τους Καναδικούς συνεταιρισμούς, θα ήταν αναγκαία για να τεθεί στη διάθεση και άλλων και πιο γενικά στο συνεταιριστικό τομέα.

Όταν πρόκειται για την «Συνεργασία μεταξύ των Συνεταιρισμών» στον Καναδά, αυτό τείνει να λάβει τη μορφή της συνεργασίας για την υποστήριξη κοινών στόχων, υποστηρίζοντας εμπορικές ενώσεις, και περιστασιακά συνεργαζόμενοι σε βασικές πρωτοβουλίες, όπως η βιωσιμότητα. Συνεργασία σχεδιασμένη να παρέχει μεγαλύτερη πρόσβαση στο συνεταιριστικό κεφάλαιο ή να βοηθά στη διάσωση συνεταιρισμών που αντιμετωπίζουν οικονομική δυσχέρεια, δεν έχει γενικά μελετηθεί.

Οι συνεταιρισμοί τείνουν να εργάζονται στους δικούς τους τομείς ενδιαφέροντος. Εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στα μέλη τους και όχι απαραίτητα στο ευρύτερο ιδανικό μιας συνεταιριστικής κοινωνίας. Από την πλευρά μας, ταπεινά θεωρούμε ότι η τρίτη και η τέταρτη Αρχές από την Δήλωση για τη Συνεταιριστική Ταυτότητα της Συμμαχίας ενισχύουν στην πραγματικότητα αυτήν την τάση να μην εμπλέκονται και να μη βοηθούν.

Η τρίτη Αρχή «Οικονομική Συμμετοχή των Μελών» αναφέρει ότι:

"Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για οποιονδήποτε από τους ακόλουθους σκοπούς:

α) Την ανάπτυξη του συνεταιρισμού, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, μέρος των οποίων τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητο.

β) Διανομή στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό.

γ) Στήριξη άλλων δραστηριοτήτων που έχουν εγκριθεί από τα μέλη τους.»⁵⁰

Δεν προτείνεται σε αυτή την αρχή ότι πλεονάσματα ίσως θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία συνεταιριστικού ταμείου σταθεροποίησης ή συνεταιριστικού ταμείου ανάπτυξης.

⁵⁰ Op. cit., σημείωση 55.

Η τέταρτη Αρχή, «Αυτονομία και Ανεξαρτησία» αναφέρει ότι:

«Αν [οι συνεταιρισμοί] ... αντλούν κεφάλαια από εξωτερικές πηγές, το κάνουν με όρους που διασφαλίζουν τον δημοκρατικό έλεγχο από τα μέλη τους και να διατηρούν την συνεταιριστική ταυτότητα.»⁵¹

Η Αρχή αυτή ασχολείται με το ζήτημα του φιλοσοφικού κεφαλαίου και την εξασφάλιση ότι το κεφάλαιο παραμένει συνεταιριστικό κεφάλαιο, αλλά δεν προχωρεί στο επόμενο επίπεδο - που είναι η προώθηση της άντλησης και της πρόσβασης στο κεφάλαιο εντός του ίδιου του συνεταιριστικού τομέα. Επίσης, δεν ασχολείται με το πρόβλημα που δημιουργείται όταν οι συνεταιρισμοί ενσωματώνουν ιδιωτικό επενδυτικό κεφάλαιο στις δομές τους και αργότερα αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες.

Προς τιμήν της, στις πολλές περιπτώσεις στις οποίες η οργάνωση «Συνεταιριστές» έχει ασχοληθεί με την άντληση και χορήγηση κεφαλαίου, πράγματι έχει εμπλακεί σε συνεργασία με άλλους συνεταιρισμούς, με τήρηση του κανόνα της συμβολής σε κεφάλαιο και άντλησης κεφαλαίου από τον συνεταιριστικό τομέα από φιλοσοφικά παρόμοιες οργανώσεις. Η οργάνωση «Συνεταιριστές» έχει χρησιμοποιήσει κεφάλαια εκκίνησης, που αποτελούσαν συνεταιριστικό κεφάλαιο. Έχουμε βοηθήσει τα μέλη μας και άλλες οργανώσεις με τα δικά μας συνεταιριστικά κεφάλαια και αυτή τη στιγμή ενισχύουμε προσπάθειες εντός του Καναδά για τη δημιουργία ενός συνεταιρισμού ταμείο ανάπτυξης.

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

«Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις αποτελούν νησιά σε μια θάλασσα από επιχειρήσεις που ανήκουν σε επενδυτές. Όπως τα νησιά, οι συνεταιρισμοί δανείζονται τη γλώσσα και τις έννοιες από τον κόσμο γύρω τους, ακόμη και όταν ξέρουν ότι δεν είναι γι' αυτούς και δεν ταιριάζουν σ' αυτούς. Οι συνεταιρισμοί είναι προφανώς ριζικά διαφορετικοί από τις επιχειρήσεις που ανήκουν σε επενδυτές, και η διαφορά αυτή είναι το κλειδί για την ουσιαστική κατανόηση κάθε πτυχής της συνεταιριστικής επιχείρησής.»⁵²

Η επίδραση της "θάλασσας των επιχειρήσεων που ανήκουν σε επενδυτές" δεν μπορεί να υπερτονιστεί, δεδομένου ότι εισβάλλει όλες τις πτυχές της επιχείρησης. Ακόμα και η ονοματολογία οδηγείται από τις επιχειρήσεις που ανήκουν σε επενδυτές. Οι συνεταιρισμοί συχνά αγοράζουν στην ιδέα ότι αν δεν κάνουν ό,τι κάνουν οι επιχειρήσεις που ανήκουν σε επενδυτές, τότε με κάποιο τρόπο δεν ακολουθούν στην πραγματικότητα τις βέλτιστες

⁵¹ Ibid.

⁵² Op. cit., Σημείωση 18, σελίδα 2.

πρακτικές. Στον Καναδά, οι συνεταιρισμοί, που έχουν συσταθεί ή λειτουργούν βάσει του Διατάγματος για τους Συνεταιρισμούς του Καναδά, δεν λογοδοτούν σε μια «συνεταιριστική ρυθμιστική αρχή», αλλά στον Διευθυντή του Τμήματος Εταιρειών, του οποίου κύριο αντικείμενο ιστορικά υπήρξε η επιχείρηση Ανώνυμης Εταιρείας και όχι ο συνεταιρισμός. Αν κοιτάξει κανείς τους νομικούς συμβούλους, τα δικηγορικά γραφεία, και άλλους επαγγελματίες συμβούλους, πολύ λίγοι έχουν πραγματικά εξειδίκευση στη συνεταιριστική νομοθεσία ή θεωρία - και ακόμα λιγότεροι πραγματικά πιστεύουν στο φιλοσοφικό κεφάλαιο.

Η διαφορετικότητα των συνεταιρισμών δεν είναι επαρκώς κατανοητή από την αγορά ή από τους χρηματοπιστωτικούς ενδιαμέσους των εταιρειών. Δεν κατανοούν τους κινδύνους ή τα ισχυρά σημεία που εμπεριέχονται στους συνεταιρισμούς. Υπάρχουν πολλές παρανοήσεις γύρω από τους συνεταιρισμούς ως προς την μη επιδίωξη κέρδους (not-for profit) και γύρω από την οικονομική βιωσιμότητα των συνεταιρισμών. Ως αποτέλεσμα, η συνεταιριστική διαφορετικότητα γίνεται επίσης αντιληπτή ως εμπόδιο για τους συνεταιρισμούς που επιθυμούν να έχουν πρόσβαση σε κεφάλαια. Το κεφάλαιο και η κεφαλαιοποίηση δεν διαφέρουν καθεαυτά για τους συνεταιρισμούς και για και τους μη-συνεταιρισμούς ή τις επιχειρήσεις των επενδυτών. Αυτό που γίνεται αντιληπτό ως διαφορετικό είναι η ικανότητα των συνεταιρισμών να έχουν πρόσβαση σε κεφάλαια τόσο εύκολα όσο οι επιχειρήσεις των επενδυτών.⁵³

Το «συνεταιριστικό κεφάλαιο» αποτελεί μια ευρύτερη έννοια από το μη-συνεταιριστικό ή επενδυτικό κεφάλαιο. Περιλαμβάνει τα βασικά είδη των μέσων που χρησιμοποιούνται για το κεφάλαιο των επενδυτών, καθώς και μια ευρύτερη έννοια, σχετιζόμενη με την «εξυπηρέτηση αναγκών των μελών και της κοινότητας»⁵⁴, «ότι οι ανάγκες του μέλους και της κοινότητας θα καλυφθούν με δίκαιο και ισότιμο τρόπο, σύμφωνα με τον συνεταιριστικό σκοπό, τις αξίες και τις αρχές.»⁵⁵

Παρά το γεγονός ότι οι συγγραφείς σε αυτή την εργασία έχουν εστιάσει κυρίως στο συνεταιριστικό κεφάλαιο ως χρηματοοικονομικό μέσο που στηρίζει τους συνεταιρισμούς στην αφετηρία τους, στην ανάπτυξη και την επιτυχία, αυτό το έχουμε κάνει κυρίως επειδή θέλουμε να το συγκρίνουμε με τα κεφαλαιακά μέσα των ιδιωτών επενδυτών. Ωστόσο, δεν πρέπει να λησμονείται η ευρύτερη έννοια του συνεταιριστικού κεφαλαίου. Αυτή η ευρύτερη έννοια, ίσως δεν έχει αξία για τους επενδυτές, αλλά έχει μεγάλη αξία για τους συνεταιρισμούς.

⁵³ 'Status of Co-operatives in Canada', Report of the Special Committee on Co-operatives, Richards, Blair, M.P. Chair, September 2012, 41st Parliament, First Session, page 25.

⁵⁴ Op. cit. note 49, page 6.

⁵⁵ Ibid.

Η οργάνωση «Συνεταιριστές» έχει συμμετάσχει σε πολλές δραστηριότητες, οι οποίες επικεντρώνονται στην «κοινωνική» πτυχή του συνεταιριστικού κεφαλαίου (δείτε τα παραδείγματα στο πληροφοριακό πλαίσιο κάτω). Η κύρια δραστηριότητά της είναι

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΕΣ» - ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

- Πρόγραμμα Κοινοτικής Συμβουλευτικής Ομάδας (CAP): Τώρα στο 10ο έτος τους, αυτές οι κοινοτικές ομάδες μας επιτρέπουν να συναντηθούμε, να ακούσουμε και να ανταποκριθούμε στον προβληματισμό των βασικών ενδιαφερομένων μερών της κοινότητας και να ενσωματώσουμε την άποψή τους προς ενίσχυση και επέκταση των προϊόντων μας, των υπηρεσιών, και του κοινοτικού προγραμματισμού.

- Επιτροπές αναθεώρησης των υπηρεσιών: Αυτό είναι μια μοναδική διαδικασία προσφυγής για ασφαλιστικές αξιώσεις, η οποία επιτρέπει σε επιτροπές ασφαλισμένων να επανεξετάσουν και να αποφανθούν για την έκβαση ορισμένων αξιώσεων. Η εταιρεία αποδέχεται να δεσμεύεται από τις αποφάσεις αυτές των επιτροπών ασφαλισμένων.

- Συνεταιριστική συμμετοχή υπαλλήλων: Η οργάνωση «Συνεταιριστές» προσφέρει υποστήριξη στο εσωτερικό της και προς την συνεταιριστική κοινότητα σε μόνιμη (pro bono) βάση, επιτρέποντας στο προσωπικό να χρησιμοποιήσει την εξειδικευμένη εμπειρογνομosύνη του για να βοηθήσουν άλλους συνεταιρισμούς και παρόμοιες οργανώσεις. Μέσω του προγράμματος «Άδεια για Αλλαγή», τα μέλη του προσωπικού μας ανταγωνίζονται για να τους δοθεί η ευκαιρία, να βοηθήσουν, με τη βοήθεια της εταιρείας, συνεταιρισμούς σε αναπτυσσόμενες χώρες. Επίσης υποστηρίζουμε το δικό μας προσωπικό για την παρακολούθηση συνεταιριστικής εκπαίδευσης.

- Συνεταιριστική Εκπαίδευση: Η οργάνωση «Συνεταιριστές» υποστηρίζει προγράμματα μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην έρευνα και διαχείριση των συνεταιρισμών, όπου περιλαμβάνονται τα Πανεπιστήμια:

- Saint Mary's University (Sobeys School of Business – Master of Management Co-operatives and Credit Unions), University of Victoria (Centre for Co-operative and Community Based Economy),
- University of Saskatchewan (Centre for Study of Co-operatives),
- York University (Schulich School of Business - Co-operative Certificate management program),

- Université de Sherbrooke (Maitrise en gestion et gouvernance des cooperatives et des mutuelles).

- Κοινοπραξίες Συνεταιριστικού Εμπορίου: Η οργάνωση «Συνεταιριστές» είναι ένας από τους κύριους υποστηρικτές των μεγάλων συνεταιριστικών και αλληλοβοηθητικών εμπορικών κοινοπραξιών στον Καναδά, συμπεριλαμβανομένων Συνεταιρισμών και Ταμείων Αλληλασφάλισης Καναδά, της Canadian Association of Mutual Insurance Companies, καθώς και διεθνών οργανώσεων όπως η International Co-operative and Mutual Insurance Federation και η International Co-operative Alliance.

- Πολυσυμμετοχικοί Συνεταιρισμοί: Το 1985, η οργάνωση «Συνεταιριστές» άρχισε ένα πείραμα με «πολυσυμμετοχικούς» συνεταιρισμούς, με σκοπό την επίτευξη μιας μεγαλύτερης και πιο άμεσης σχέσης μεταξύ του συνεταιρισμού και του προσωπικού του και πελάτες / χρήστες. Η δομή της μητρικής εταιρείας «Συνεταιριστές», με άλλα λόγια, κατέστησε δύσκολο για τους χρήστες / πελάτες των εταιρειών μελών της να επηρεάζουν άμεσα αυτές τις εταιρίες μέσω του δημοκρατικού ελέγχου. Η ιδέα των πολλών ενδιαφερομένων μερών επίσης περιλάμβανε τη φροντίδα το προσωπικό και οι πελάτες να εισφέρουν κεφάλαια, τα οποία θα είναι ουσιαστικά φιλοσοφικά κεφάλαια. Η πιλοτική έρευνα αρχικά στόχευε σε δύο θυγατρικές εταιρείες, και η ιδέα εφαρμόσθηκε πλήρως σε μία από αυτές: την Cooperators Data Services Limited (CDSL). Οι ιδρυτές της οργάνωσης «Συνεταιριστές» (Co-operators) θεώρησαν τον εαυτό τους ως θεματοφύλακες των συμφερόντων των μελών της, του προσωπικού και των πελατών. Η πολυσυμμετοχική συνεταιριστική έννοια ήταν μια προσπάθεια να αναπαραχθεί αυτός ο φιλοσοφικός προσανατολισμός - με την «Συνεταιριστές» να εκπροσωπεί τους ιδρυτές, και τόσο το προσωπικό όσο και τους χρήστες να εκπροσωπούνται στο Διοικητικό Συμβούλιο και να κάνουν μια χρηματική εισφορά. Δυστυχώς, η πιλοτική έρευνα τελικά εγκαταλείφθηκε, διότι η CDSL πωλήθηκε, καθόσον δεν θεωρήθηκε βασικό τμήμα της επιχείρησης «Συνεταιριστές».

η ασφαλιστική και πολλές από τις προσεγγίσεις της στις ασφαλίσσεις αντανakλούν τις φιλοσοφικές πεποιθήσεις της αναφορικά με την αξία των ανθρώπων να ελέγχουν δημοκρατικά τη δική τους ευημερία και το μέλλον. Ωστόσο, αυτό δεν αποτελεί εγγενές κίνητρο για τις μη-συνεταιριστικές εταιρείες επενδυτών.

Οι προκλήσεις και Ευκαιρίες Προχωρώντας

Όπως προτάθηκε νωρίτερα, για την προώθηση μεγαλύτερης πρόσβασης των συνεταιρισμών σε συνεταιριστικό κεφάλαιο, και όχι σε κεφάλαιο ιδιωτών επενδυτών, αφετηρία πρέπει να είναι οι Συνεταιριστικές Αρχές. Είναι αλήθεια ότι οι συνεταιρισμοί τείνουν να είναι οργανώσεις οι οποίες εστιάζονται στις ανάγκες αυτοβοήθειας συγκεκριμένων ομάδων και ότι - εκτός από συνεταιριστικές ομοσπονδίες ή παρόμοιες ομάδες και επαγγελματικές ενώσεις - δεν υπάρχουν απαραίτητως τα είδη των αλληλεπιδράσεων μεταξύ συνεταιρισμών, που θα έπρεπε να προωθούν ευρύτερη πρόσβαση και χρήση συνεταιριστικού κεφαλαίου. Ωστόσο, αυτό παρουσιάζει μια προφανή ευκαιρία και πρέπει να αλλάξει.

Οι Συνεταιριστικές Αρχές πρέπει να προωθήσουν πιο σθεναρά την ιδέα ότι οι συνεταιρισμοί αποτελούν καταλύτες για μια συνεταιριστική κοινωνία. Με τον τρόπο αυτό, η αρχή της «συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών» θα πρέπει να περιλαμβάνει την έννοια ότι οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να διευκολύνουν την πρόσβαση σε συνεταιριστικό κεφάλαιο από άλλους συνεταιρισμούς, και όχι σε κεφάλαιο ιδιωτών επενδυτών.

Η έννοια αυτή πρέπει να συμπληρωθεί με τη δημιουργία νέων θεσμών και νόμων, οι οποίοι θα υποστηρίζουν και θα ενθαρρύνουν τους συνεταιρισμούς να συμβάλουν σε πρωτοβουλίες συνεταιριστικής σταθεροποίησης και χρηματοδότησης. Με τέτοιες πρωτοβουλίες, θα πρέπει να δίδεται η δύναμη και η ικανότητα σε οργανισμούς σταθεροποίησης να αναλαμβάνουν τη διαχείριση ενός οικονομικά αναξιοπαθόντος συνεταιρισμού, να βοηθούν στην αναχρηματοδότησή του, και να προσπαθούν να τον επαναφέρουν σε κανονική πορεία, ή (στην χειρότερη περίπτωση) να τον οδηγήσουν σε εκκαθάριση, έχοντας πάντα κατά νου τα συμφέροντα του συνεταιριστικού τομέα.

Πριν από αρκετά χρόνια, η νομοθετική τροποποίηση Butterfills στο Ηνωμένο Βασίλειο κατέστησε δυνατή τη συγχώνευση δύο παρόμοιων οργανώσεων βασισμένων στα μέλη χωρίς την ανάγκη αποαμοιβαιοποίησης. Αυτός ο αναθεωρημένος νόμος επέτρεψε στο Co-operative Group και την Britannica Building Society να συγχωνευθούν σε ένα νέο οργανισμό. Δυστυχώς λειτουργικά προβλήματα προέκυψαν, αλλά αυτά φαίνεται να έχουν σχέση περισσότερο με φτωχή επιχειρηματική συμπεριφορά και δέουσα επιμέλεια και όχι με τη δομή του νέου συνεταιρισμού.

Το 2015, η κυβέρνηση του Καναδά εξέδωσε νέους κανονισμούς που επιτρέπουν την αποαμοιβαιοποίησης της αμοιβαίας περιουσίας και των εταιρειών ασφάλισης ατυχημάτων. Ως μέρος της κυβερνητικής διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης, η οργάνωση «Συνεταιριστές» πρότεινε να εξετασθεί το θέμα της δημιουργίας μιας οργάνωσης για αμοιβαία συνεταιριστικά οφέλη. Η ιδέα πίσω από αυτή την πρόταση είναι να υιοθετηθεί μια προσέγγιση παρόμοια με την τροπολογία Butterfills στο Ηνωμένο Βασίλειο, που να επιτρέπει παρόμοιες και με την ίδια

κατεύθυνση, δημοκρατικά ελεγχόμενες οργανώσεις να συγχωνεύονται χωρίς την ανάγκη αποαμοιβαιοποίησης. Το πλεονέκτημα αυτής της προσέγγισης έγκειται στο γεγονός ότι τα κεφάλαια παρόμοιων οργανώσεων θα μπορούσαν να συγκεντρώνονται προς όφελος των μελών αμφοτέρων (ή πολλαπλάσιο) των οργανώσεων με κοινή, δημοκρατική συμμετοχή. Με τον τρόπο αυτό, το συνεταιριστικό κεφάλαιο δεν θα χρησιμοποιείται για την αγορά ιδιωτικών επιχειρήσεων, ούτε να διαχέεται προς όφελος του κεφαλαίου των επενδυτών. Αντιθέτως, θα διατηρείται για περαιτέρω ενδυνάμωση του συνεταιριστικού, του αλληλοβοηθητικού και των παρόμοιων τομέων.

Δεδομένου ότι οι συντάκτες είναι δικηγόροι που εργάζονται για λογαριασμό μιας συνεταιριστικής επιχείρησης, έχουμε πλήρη επίγνωση της απουσίας υποστήριξης των συνεταιριστικών και άλλων παρόμοια δομημένων οργανώσεων εκ μέρους του ιδιωτικού επενδυτικού κεφαλαίου. Γενικά, δεν θα βρείτε μαθήματα συνεταιριστικής νομοθεσίας ή νομοθεσίας για τις πιστωτικές ενώσεις στις περισσότερες νομικές σχολές. Οι περισσότεροι δικαστές, δικηγόροι, αξιωματούχοι ρυθμιστικών αρχών, ακόμα και αιρετοί αξιωματούχοι των συνεταιρισμών έχουν μικρή έως καθόλου γνώση των συνεταιρισμών. Στον κόσμο των επενδυτών, το «απελευθερωμένο κεφάλαιο»⁵⁶ δεν θεωρείται ως αρνητική, αλλά ως θετική εξέλιξη. Ωστόσο, αυτό δεν αποτελεί πραγματικά υπαιτιότητα του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Είναι ευθύνη μας ως συνεταιριστικών φορέων να ανταποκριθούμε στην πρόκληση – να προωθήσουμε τη νομοθετική και τη διαρθρωτική αλλαγή που είναι απαραίτητη για να επιτρέψει και να ενθαρρύνει τους συνεταιρισμούς να έχουν πρόσβαση σε συνεταιριστικό κεφάλαιο με νέους και καινοτόμους μηχανισμούς.

Συμπέρασμα

«Πρόσβαση σε πρόσθετο κεφάλαιο προερχόμενο από τα μέλη ή κεφάλαιο από εξωτερικές πηγές και τήρηση των συνεταιριστικών αρχών δεν είναι ζήτημα επιλογής του ενός ή του άλλου. Υπάρχουν πολλές επιλογές και δομές που διατηρούν τον δημοκρατικό έλεγχο, εξασφαλίζοντας ότι το σύνολο ή η πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου σε μια συνεταιριστική επιχείρηση παραμένουν στα χέρια των μελών της.»⁵⁷

⁵⁶ «Απελευθερωμένο κεφάλαιο» είναι ο όρος που χρησιμοποιείται συχνά από ληστρικές οργανισμούς, που επιθυμούν να αποκτήσουν πρόσβαση στο πλεόνασμα που δημιουργήθηκε με την πάροδο του χρόνου στους φορείς αλληλοσφάλισης, τους συνεταιρισμούς, και παρομοίως διαρθρωμένες οργανώσεις, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ποιος και γιατί το δημιούργησε και σίγουρα χωρίς την πρόθεση να διασφαλιστεί ότι εκείνοι που δημιούργησαν πραγματικά τον πλούτο πρέπει να τον κρατήσουν.

⁵⁷ Op. Cit., Σημείωση 4, στη σελίδα 36.

Η άποψη που υποστηρίζεται στην παρούσα εργασία, είναι ότι το συνεταιριστικό κεφάλαιο είναι εγγενώς ασύμβατο με το κεφάλαιο των επενδυτών, και ότι υπάρχει μια αφθονία συνεταιριστικών κεφαλαίων διαθέσιμων προς υποστήριξη συνεταιρισμών. Τα πραγματικά ζητήματα, ωστόσο, αφορούν την Συνεταιριστική Αρχή της «Συνεργασίας μεταξύ Συνεταιρισμών» και πώς οι συνεταιρισμοί μπορούν να αποκτήσουν τη δυνατότητα πρόσβασης στο συνεταιριστικό κεφάλαιο που είναι διαθέσιμο.

Η ιστορία της οργάνωσης «Συνεταιριστές» καταδεικνύει την επιτυχία που ένας μεγάλος συνεταιρισμός χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στον Καναδά γνώρισε, με την πάροδο του χρόνου, στους αγώνες του να παραμείνει πιστός στις συνεταιριστικές ρίζες και στη φύση του φιλοσοφικού κεφαλαίου των ιδρυτικών μελών του. Αυτή η ιστορία δείχνει επίσης ότι η οργάνωση «Συνεταιριστές» δεν είναι απλώς ένας χρήστης του συνεταιριστικού κεφαλαίου, αλλά επίσης, πάροχος κεφαλαίων σε άλλους συνεταιρισμούς στο πνεύμα της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών. Και η οργάνωση «Συνεταιριστές» δεν είναι μόνη. Υπάρχουν πολλοί άλλοι συνεταιρισμοί στον κόσμο που κάνουν το ίδιο πράγμα.

Κατά την άποψη των συγγραφέων, πρόσβαση σε κεφάλαιο επενδυτών από συνεταιρισμούς θα γίνεται γενικά σε μία από τις δύο καταστάσεις: με απλά λόγια, στις καλές εποχές και στις κακές εποχές.

Στην πρώτη, και ίσως πιο χαρακτηριστική περίπτωση, ο συνεταιρισμός που αναζητεί κεφάλαια είναι οικονομικά υγιής και ισχυρός και είναι σε θέση να ανταγωνίζεται για διαθέσιμο κεφάλαιο ιδιωτών επενδυτών, συχνά με τους ίδιους αν όχι καλύτερους όρους από εκείνους που συνήθως διατίθενται στην αγορά. Αλλά από τη στιγμή απόκτησης πρόσβασης, δεδομένης της ασφάλειας και της προτεραιότητας που απαιτεί το κεφάλαιο των επενδυτών, δεν υπάρχουν "επιλογές και δομές που διασφαλίζουν ότι η διατήρηση του δημοκρατικού ελέγχου, με την εξασφάλιση του συνόλου ή της πλειοψηφίας των δικαιωμάτων ψήφου σε μια συνεταιριστική επιχείρηση, θα παραμείνει στα χέρια των μελών της"⁵⁸ θα αποτρέψει το επενδυτικό κεφάλαιο από το να εξωθήσει τη συνεταιριστική επιχείρηση σε μια οικονομική ύφεση. Όπως σημειώθηκε νωρίτερα, το συνεταιριστικό κεφάλαιο πρέπει κατ' ανάγκη να είναι και να συνεχίσει να είναι φιλοσοφικό κεφάλαιο. Θα πρέπει να επικεντρώνεται στις απολαβές που βασίζονται στις Συνεταιριστικές Αρχές, περιλαμβανομένων των απολαβών που αναφέρονται στα συμφέροντα των μελών και των κοινοτήτων τους, όχι μόνο για τη μεγιστοποίηση των οικονομικών απολαβών των ιδιοκτητών του κεφαλαίου (που αποτελεί το μόνο επίκεντρο του κεφαλαίου των επενδυτών).

Η δεύτερη κατάσταση στην οποία οι συνεταιρισμοί θα μπορούσαν να στραφούν σε κεφάλαια επενδυτών, αναφέρεται σε περιόδους χρηματοοικονομικής αβεβαιότητας, πίεσης ή κρίσης.

⁵⁸ Ibid., στη σελίδα 38.

Υπό αυτές τις συνθήκες οργανωτικής πίεσης και αδυναμίας, το κεφάλαιο επενδυτών μπορεί να γίνει ελκυστικό σε πιεζόμενο συνεταιρισμό. Είναι, επίσης, σε τέτοιες περιόδους οργανωτικής πίεσης και αδυναμίας που ένας συνεταιρισμός εκτίθεται περισσότερο στον κίνδυνο να χάσει το δρόμο του, και - με την αναζήτηση κεφαλαίου από επενδυτές - μπορεί να αρχίσει έναν ολισθηρό κατήφορο προς την απώλεια της συνεταιριστικής ταυτότητάς του και την τελική εξαφάνισή του. Ως εκ τούτου, η πρόσβαση σε αξιόπιστες πηγές συνεταιριστικού κεφαλαίου καθίσταται κρίσιμη, και το κεφάλαιο των επενδυτών θα πρέπει να θεωρείται ως μια λύση έσχατης ανάγκης. Σε έναν κόσμο όπου η συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών θα αποτελούσε κάτι περισσότερο από μια φράση, η πρόσβαση αυτή δεν θα ήταν αναγκαία. Οι αδελφές συνεταιριστικές οργανώσεις πρέπει να αξιολογούν την ανάγκη και να παρέχουν κεφάλαιο για την αποκατάσταση του συνεταιρισμού ή, στη χειρότερη περίπτωση, να σώσει ό,τι μπορεί να διασωθεί, για τον συνεταιριστικό τομέα και την συνεταιριστική κίνηση. Με τον τρόπο αυτό, θα πρέπει να επικεντρώνονται τόσο στα συμφέροντα των μελών καθώς και στη διατήρηση της συνεταιριστικής μορφής επιχείρησης.

Δεν υπάρχει έλλειψη συνεταιριστικών κεφαλαίων. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι συνεταιρισμοί πρέπει να επικεντρωθούν στην Αρχή της «Συνεργασίας μεταξύ Συνεταιρισμών», ωσάν να πρόκειται για κάτι περισσότερο από ενιαία εταιρική ταυτότητα ή άσκηση πίεσης στην κυβέρνηση. Θα πρέπει να μοχλεύσουμε την τεράστια συλλογική δύναμή μας, να βοηθήσουμε άλλους συνεταιρισμούς να επιβιώσουν σε έναν κόσμο που κυριαρχείται από κεφάλαια επενδυτών. Πολλοί μηχανισμοί υπάρχουν ήδη.⁵⁹ Πρέπει να πάρουμε τα καλύτερα από καθένα από αυτούς και να τους αναπαραγάγουμε σε χώρες όπου δεν υπάρχουν ακόμη. Αν αυτό σημαίνει άσκηση πίεσης για τη νομοθετική αλλαγή, τότε ας προχωρήσουμε στην πρόκληση. Οι συνεταιρισμοί ήταν μια καινοτομία στον καιρό τους. Ας καινοτομήσουμε τώρα συνεταιριστικά, να γίνουμε ένας καταλύτης για μια συνεταιριστική κοινωνία.

Εάν οι Σκαπανείς της Rochdale μπόρεσαν να ξεπεράσουν τις αντιξοότητες που αντιμετώπισαν - με μια ημέρα εργασίας που εκτεινόταν από την αυγή ως το βράδυ, την αδυναμία ακόμη να μισθώσουν χώρο για να παρέχουν καλής ποιότητας τρόφιμα και εφόδια προς τους εργαζόμενους, την έλλειψη ενός κοινού νομίσματος για τους εργαζόμενους να πληρώνουν για τα αγαθά που αγόραζαν από τον συνεταιρισμό, την έλλειψη χρηματικού κεφαλαίου, και τις ενεργές και συχνά βίαιες ενέργειες των επενδυτών-ιδιοκτητών για να τους καταπιέσουν - μόνο με το πνεύμα, τη βασισμένη σε αρχές προσέγγιση, τις αξίες και το δικό τους ανθρώπινο κεφάλαιο, τότε σίγουρα μπορούμε με όλους τους στη διάθεσή μας πόρους, να ξεπεράσουμε αυτή την πρόκληση του συνεταιριστικού κεφαλαίου και την πρόσβαση σε αυτό.

⁵⁹ Ό.π., στις σελίδες

Είμαστε, ως συνεταιριστές του 21ου αιώνα, έτοιμοι για το έργο αυτό; Ας το αποδείξουμε.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:

Οι συγγραφείς θα ήθελαν να αναγνωρίσουν την πολύτιμη συμβολή δύο επιπλέον υπαλλήλων της οργάνωσης «Συνεταιριστές». Η Heather Ryckman, Εταιρική αρχιονόμος, βοήθησε να εξασφαλιστεί η ακρίβεια των ιστορικών αναφορών στην οργάνωση «Συνεταιριστές και στις προκατόχους της, αλλά και για την παροχή ουσιαστικών παρατηρήσεων και την επεξεργασία προηγούμενων σχεδίων. Η Sandra Kelly, Συντονίστρια Ανάκτησης Πληροφοριών, βοήθησε επίσης την εξασφάλιση της ακρίβειας των αναφορών στις θυγατρικές επιχειρήσεις του ομίλου εταιρειών «Συνεταιριστές» καθώς και την επεξεργασία και μορφοποίηση προηγούμενων σχεδίων. Πολλές ευχαριστίες μας προς τις δύο σας.

3. Το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο ενός Μεγάλου Χρηματοπιστωτικού Συνεταιρισμού: Η Εξέλιξη της Κεφαλαιοποίησης της Rabobank

ARNOLD KUIJPERS και HANS GROENEVELD⁶⁰

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζεται η κεφαλαιοποίηση μιας συνεταιριστικής τράπεζας κατά την έναρξη και την επακόλουθη περαιτέρω εξέλιξη. Για την παροχή σε άλλους συνεταιριστικούς φορείς, ενδεχομένως σχετικών και χρήσιμων πληροφοριών, θα χειρισθούμε το θέμα με βάση την εξελικτική εμπειρία της ολλανδικής συνεταιριστικής Rabobank. Σε διεθνές επίπεδο, είναι κοινώς παραδεκτό ότι αυτή η τράπεζα είναι ένας από τους ιδιαίτερα ολοκληρωμένους συνεταιριστικούς τραπεζικούς ομίλους στον κόσμο, με ισχυρές εσωτερικές θεσμικές ρυθμίσεις, που έχουν οδηγήσει σε στιβαρή κεφαλαιοποίηση και αποτελεσματικό καταμερισμό των κινδύνων. Όλα αυτά τα στοιχεία συμβάλλουν στην οικονομική ευρωστία της τράπεζας και αποτελούν σημαντικούς λόγους για τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας να απονέμουν στη Rabobank υψηλή πιστοληπτική βαθμολογία. Αυτό με τη σειρά του έχει διευκολύνει τη συνεχιζόμενη πρόσβαση στις διεθνείς κεφαλαιαγορές τις τελευταίες περιόδους οικονομικής δυσχέρειας, καθώς και σχετικά ευνοϊκές συνθήκες για την προσέλκυση εξωτερικής χρηματοδότησης. Εν ολίγοις, η υψηλή κεφαλαιοποίηση της Rabobank έχει αποδειχθεί ότι είναι ένας βασικός παράγοντας επιτυχίας και υπήρξε ευνοϊκό στοιχείο για την στρατηγική ανάπτυξη της όλα αυτά τα χρόνια. Πριν συζητήσουμε την περίπτωση της Rabobank, δίνουμε πρώτα τον ορισμό του τραπεζικού κεφαλαίου.

Τι είναι κεφάλαιο;

⁶⁰ Arnold Kuijpers και Hans Groeneveld είναι στελέχη της Rabobank. Οι απόψεις σε αυτή την εργασία είναι προσωπικές και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Rabobank.

Όπως και σε κάθε κλάδο, το κεφάλαιο στον τραπεζικό τομέα είναι το ποσό των χρηματικών πόρων που είναι διαθέσιμο για επιχειρηματικές δραστηριότητες. Προμηθευτές των κεφαλαίων των τραπεζών είναι οι μέτοχοι, στην περίπτωση των κοινών κεφαλαιουχικών εταιρειών ή τα μέλη στην περίπτωση των συνεταιριστικών τραπεζών. Ο τρόπος με τον οποίο οι τράπεζες κεφαλαιοποιούνται αντικατοπτρίζει τους πρωταρχικούς στόχους, τους κινδύνους, και την αναμενόμενη οικονομική απόδοση από τους ιδιοκτήτες του, δηλαδή, τους μετόχους ή τα μέλη, αντίστοιχα.

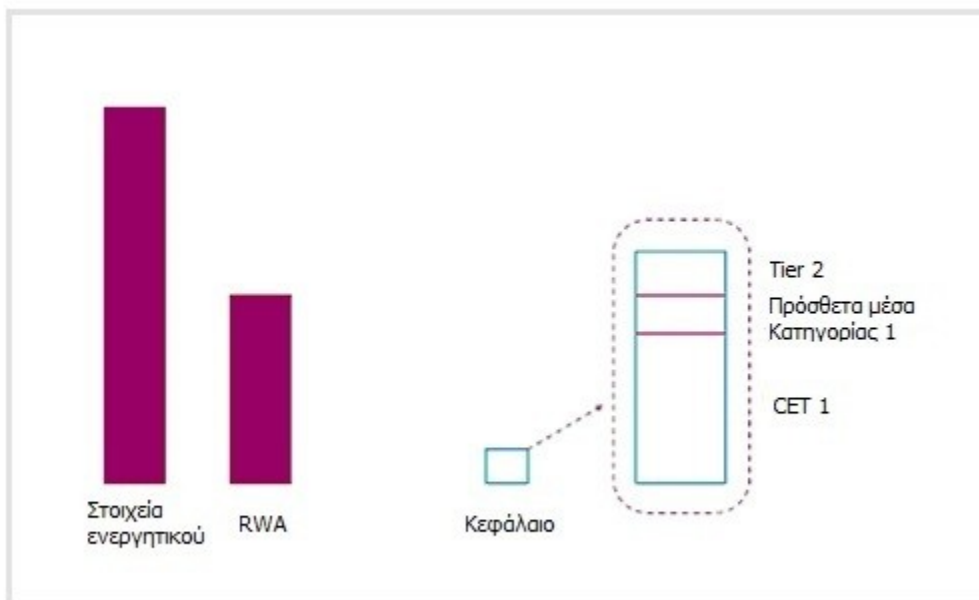
Για μια συνεταιριστική τράπεζα, η μεγιστοποίηση του κέρδους δεν είναι ο κύριος στόχος. Ωστόσο, ένα εύλογο επίπεδο κερδών είναι απαραίτητο για την κεφαλαιοποίηση, την εξασφάλιση της συνέχειας προσφοράς των προϊόντων και /ή υπηρεσιών στα μέλη της, την πραγματοποίηση των φιλοδοξιών ανάπτυξης, καθώς και για να είναι σε θέση να εκπληρώσει κοινωνικούς στόχους. Τα μέλη δεν υπολογίζουν την προοπτική του επενδυτή, αλλά υποστηρίζουν την οργάνωση, γιατί συμβάλλει στην ευημερία τους μακροπρόθεσμα. Με άλλα λόγια, μια συνεταιριστική τράπεζα πρέπει να είναι χρήσιμη και ουσιαστική για τα μέλη της. Ταυτόχρονα, αυτός ο προσανατολισμός επιτρέπει στον συνεταιρισμό να στρέψει την προσφορά των προϊόντων του κυρίως προς την κατεύθυνση της ικανοποίησης των αναγκών των μελών του. Ένα ικανοποιητικό επίπεδο κέρδους σημαίνει ότι ο συνεταιρισμός λειτουργεί με τρόπο οικονομικά ορθό και αποτελεσματικό. Σε αυτήν την περίπτωση, τα μέλη έχουν επίσης δικαίωμα σε ορισμένη οικονομική ανταμοιβή για την παροχή κεφαλαίων τους στη συνεταιριστική τράπεζα.

Ωστόσο, τα κέρδη είναι ιδιαίτερης σημασίας για τις συνεταιριστικές τράπεζες, διότι αποτελούν την κύρια πηγή τους για κεφαλαιοποίηση. Οι συνεταιριστικές τράπεζες δεν μπορούν να εκδώσουν μετοχές στο χρηματιστήριο και έτσι εξαρτώνται από τη συσσώρευση εσωτερικού κεφαλαίου για την ανάπτυξη της επιχείρησης και την αύξηση της αξίας της για τα μέλη τους. Το κέρδος, κατά συνέπεια, μια εσωτερική πηγή για κεφάλαιο, είναι υψίστης σημασίας για το μέλλον μιας συνεταιριστικής τράπεζας. Στον τραπεζικό χώρο, όλο και περισσότερο κεφάλαιο απαιτείται από τις ελεγκτικές αρχές, και ως εκ τούτου η συσσώρευση κεφαλαίου είναι καθήκον. Οι συνεταιριστικές τράπεζες έχουν χτίσει την κεφαλαιακή τους βάση κυρίως με το δύσκολο τρόπο: μέσω αδιανέμητων κερδών.

Μια τράπεζα διαφέρει από μια βιομηχανική εταιρεία, διότι οι πιστωτές της δεν παραδίδουν αγαθά και υπηρεσίες στην εταιρεία. Οι πιστωτές των τραπεζών είναι κυρίως ιδιώτες καταθέτες, οι οποίοι καταθέτουν την πλεονάζουσα ρευστότητα τους σε μια τράπεζα, επειδή δεν τη χρειάζονται για άμεση χρησιμοποίηση, και εμπιστεύονται την τράπεζα. Μια δεύτερη διάκριση είναι ότι η ιδιωτική αποταμίευση είναι συνήθως το μεγαλύτερο συστατικό του

παθητικού της τράπεζας, ενώ αυτό είναι πολύ ασυνήθιστο για τους πιστωτές σε άλλους οικονομικούς τομείς. Τέλος, το κεφάλαιο και οι λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις χρησιμεύουν σε μια βιομηχανική εταιρεία για τη χρηματοδότηση των παγίων περιουσιακών στοιχείων, όπως η γη, τα κτίρια και τα μηχανήματα. Αντίθετα, οι τράπεζες χρησιμοποιούν τις αποταμιεύσεις κυρίως για τη χρηματοδότηση εταιρειών και ιδιωτών. Ως εκ τούτου, το τραπεζικό κεφάλαιο απαιτείται για τη διευκόλυνση των καταθετών (και των ομολογιούχων), οι οποίοι μπορούν να επωφεληθούν από τα χρήματά τους ανά πάσα στιγμή, ακόμη και αν η τράπεζα βρίσκεται αντιμέτωπη με μεγάλες απώλειες και / ή απομείωση κεφαλαίου. Το ποσό του κεφαλαίου των τραπεζών θα πρέπει, επομένως, να είναι επαρκές για να αντισταθμίσει πιθανές ζημιές από προεπιλογές πίστωσης και από άλλους κινδύνους. Λόγω του είδους των κινδύνων και του τρόπου με τον οποίο γίνεται η διαχείρισή τους, το ποσοστό του κεφαλαίου που απαιτείται για μια τράπεζα σε σχέση με το σύνολο του ενεργητικού της είναι σημαντικά χαμηλότερο από ό,τι στις βιομηχανικές επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, είναι πολύ σημαντικό η τράπεζα να είναι επαρκώς κεφαλαιοποιημένη στα μάτια των καταθετών. Εάν αυτό δεν συμβαίνει, είναι πιθανό να συμβεί ένας τραπεζικός πανικός, ο οποίος θα οδηγήσει σε αποτυχία της τράπεζας και σε διακοπή των εργασιών της. Δεδομένου ότι οι αποταμιευτές δεν μπορούν να εκτιμήσουν την υγεία και τη σταθερότητα της τράπεζάς τους, οι τράπεζες ελέγχονται και εποπτεύονται αυστηρά. Αυστηρές απαιτήσεις κεφαλαίου και ρευστότητας εφαρμόζονται για να στηριχθεί η εμπιστοσύνη των καταθετών στην ευρωστία των τραπεζών τους. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις αναφέρονται στο ύψος των κεφαλαίων που μια τράπεζα πρέπει να έχει σε σχέση με όλα τα είδη των κινδύνων των δραστηριοτήτων της. Ως εκ τούτου, γίνεται διάκριση μεταξύ επιχειρηματικού κεφαλαίου και απαιτήσεων σε ρυθμιστικό (ελάχιστο) κεφάλαιο.

Το ύψος του ρυθμιστικού κεφαλαίου προσδιορίζεται από τραπεζικό κανονισμό (κεφαλαιακών απαιτήσεων Οδηγία IV και κεφαλαιακών απαιτήσεων κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Για μια τράπεζα, αυτό αποτελεί το ελάχιστο επίπεδο των αναγκαίων κεφαλαίων. Αν το πραγματικό επίπεδο του κεφαλαίου μειωθεί κάτω από αυτό το όριο, η άδεια τραπεζικής λειτουργίας μπορεί να ανακληθεί και η Εποπτική Αρχή θα παρέμβει για την αναδιάρθρωση ή τη διάλυση της τράπεζας. Στο παρόν κανονιστικό πλαίσιο, τρεις κατηγορίες κεφαλαίου διακρίνονται: Κοινών Μετοχών Tier 1(CET1), Πρόσθετο Κεφάλαιο

Tier 1 και Κεφάλαιο Tier 2. Ο κύριος σκοπός του κεφαλαίου είναι να απορροφά ζημιές όταν συμβαίνουν, και η αρχή αυτή αποτελεί τη βάση για τις κύριες απαιτήσεις. Το CET1 αποτελείται βασικά από το κεφάλαιο των μετόχων ή πιστοποιητικά μελών, παρακρατηθέντα κέρδη και άλλα αποθεματικά. Το Πρόσθετο Tier 1 περιλαμβάνει ουσιαστικά διαρκή μέσα των οποίων η ανάληψη χρειάζεται την έγκριση του επόπτη. Εκτός αυτού, οι πληρωμές μερισμάτων για τα μέσα αυτά μπορεί να ανασταλούν ανά πάσα στιγμή κατά την απόλυτη διακριτική ευχέρεια της τράπεζας. Για τα Κατηγορίας 2 (Tier 2) κεφάλαια, οι συνθήκες είναι κάπως πιο χαλαρές. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει μειωμένης εξασφάλισης ομόλογα, αλλά και υπό αίρεση μετατρέψιμα ομόλογα (CoCos), τα οποία είναι ομόλογα που θα μετατραπούν σε ίδια κεφάλαια, αν ο κεφαλαιακός δείκτης πέσει κάτω από ένα σημείο αναφοράς. Το συνολικό κεφάλαιο, CET1, το Πρόσθετο της Κατηγορίας 1 (Tier 1) και το Κατηγορίας 2 (Tier 2), σε σχέση με τα σταθμισμένα με τον εκτιμώμενο κίνδυνο περιουσιακά στοιχεία (RWA) της τράπεζας (αυτός είναι ο κεφαλαιακός δείκτης) πρέπει να είναι τουλάχιστον 8% (εξαιρουμένων των ειδικών ρυθμιστών). Ο αντίστοιχος δείκτης CET1 έχει ένα ελάχιστο απαιτούμενο επίπεδο 4,5%.

Υπάρχουν, ωστόσο, πειστικά επιχειρήματα για μια τράπεζα να αγωνίζεται για ένα υψηλότερο επίπεδο κεφαλαίου από το απαιτούμενο. Υψηλότεροι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας κάνουν την τράπεζα ασφαλέστερη και ενισχύουν την εμπιστοσύνη των καταθετών, καθώς και των εξωτερικών παρόχων κεφαλαίου. Πράγματι, εκτός από τις αποταμιεύσεις, πολλές τράπεζες βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις κεφαλαιαγορές για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους μέσω της έκδοσης ομολόγων. Οι επενδυτές θα απαιτήσουν ένα ασφάλιστρο επιπλέον του επιτοκίου όταν η πιστοληπτική ικανότητα της τράπεζας, η οποία αντικατοπτρίζεται στην αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητάς της, θεωρείται χαμηλή. Επιπλέον, μια υψηλή

πιστοληπτική ικανότητα προσελκύει επιχειρήσεις από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και εταιρείες, επειδή ο κίνδυνος του αντισυμβαλλομένου θεωρείται ότι είναι χαμηλότερος. Σε γενικές γραμμές, ένας υψηλός δείκτης πιστοληπτικής ικανότητας ενισχύει τη φήμη της τράπεζας. Για το λόγο αυτό, μπορεί να είναι οικονομικά σκόπιμο να έχουν ένα σημαντικά υψηλότερο επίπεδο κεφαλαίων από το ελάχιστο επίπεδο που απαιτείται από τις ρυθμιστικές αρχές και τις εποπτικές αρχές.

Κεφαλαιοποίηση κατά την έναρξη

Οι περισσότερες από τις συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη αρχικά κεφαλαιοποιήθηκαν με την έκδοση μερίδων των μελών. Συνήθως, τα μέλη ανέμεναν χαμηλότερη απόδοση επί των μερίδων σε σύγκριση με την απαιτούμενη απόδοση των μετοχών των εισηγμένων τραπεζών. Ωστόσο, ανέμεναν να λάβουν μια κάπως υψηλότερη απόδοση των μερίδων από το επιτόκιο σε κατάθεση ταμειυτηρίου. Οι μερίδες των μελών έχουν ονομαστική αξία που σημαίνει ότι το δικαίωμα του μέλους σχετίζεται με ένα ονομαστικό ποσό και όχι με ανάλογο μέρος στο κεφάλαιο της τράπεζας. Αυτό σημαίνει ότι κατά την εξαγορά των μερίδων – αυτό μπορεί μόνο να συμβεί κάτω από αυστηρές συνθήκες, για παράδειγμα, όταν το μέλος έχει πεθάνει – η αύξηση της αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας λόγω διατήρησης των κερδών δεν θα καταβληθούν στους κληρονόμους του μέλους. Κατά συνέπεια, το μεγαλύτερο μέρος του κεφαλαίου αυτών των συνεταιριστικών τραπεζών στην Ευρώπη αποτελείται σήμερα από αποθεματικά, για τα οποία δεν έχει κανείς δικαίωμα. Τα μέλη μιας Συνεταιριστικής Τράπεζας δεν έχουν καμία αξίωση κυριότητας για τα αποθεματικά της τράπεζας και, ως εκ τούτου δεν έχουν κανένα κίνητρο να διαθέσουν ποσά στην τράπεζά τους για προσωπικό οικονομικό όφελος.

Οι τοπικές Rabobanks στην Ολλανδία εμφανίστηκαν στα τέλη του 19ου αιώνα με την σύνταξη Καταστατικού, το οποίο υποχρέωνε τους δανειολήπτες της Συνεταιριστικής Τράπεζας να γίνουν πρώτα μέλη. Σε άλλη διάταξη, αναφερόταν ότι όλα τα μέλη ήταν προσωπικά υπεύθυνα για όλα τα χρέη της τράπεζας. Εάν ένα μέλος ήθελε να λάβει ένα δάνειο, τα άλλα μέλη έπρεπε να «εγγυηθούν» γι' αυτό σιωπηρά. Ως εκ τούτου, το κεφάλαιο στον ισολογισμό κατά την έναρξη ήταν μηδενικό. Αυτές οι απαιτήσεις πρόσφεραν διασφάλιση και ενθάρρυναν τους αποταμιευτές να τοποθετούν τα χρήματά τους σε μια συνεταιριστική τράπεζα, αφού οι αποταμιευτές ήξεραν ότι τα άλλα μέλη θα επενέβαιναν σε περίπτωση που μια κεφαλαιακή στενότητα ήταν επικείμενη. Με τα χρόνια, οι τράπεζες συσώρευαν κεφάλαιο με τη διατήρηση των κερδών. Επειδή δεν υπήρχαν μερίδες, όλα τα κέρδη μπορούσαν να διατηρούνται και όχι να διανέμονται ως επιστροφές στα μέλη. Με την πάροδο των ετών, αυτή η κεφαλαιακή βάση έγινε πολύ σημαντική, ώστε να επιτρέπει τη μείωση της ευθύνης των μελών σταδιακά και τελικά να εγκαταλειφθεί (το 1998). Αυτό το τελικό βήμα τόνωσε την

επιχειρηματική και την ανταγωνιστική θέση της τράπεζας, διότι πολλοί πιθανοί δανειολήπτες δεν ήταν διατεθειμένοι να λάβουν ένα δάνειο από την Rabobank, διακινδυνεύοντας ταυτόχρονα ένα μέρος της ευημερίας τους.

Ένα μεγάλο όφελος για τα μέλη που ιδρύουν τη δική τους τοπική Rabobank ήταν ότι θα μπορούσαν να αρχίσουν τραπεζικές εργασίες, χωρίς να πρέπει να εφοδιάσουν την τράπεζα με ένα σημαντικό ποσό κεφαλαίου από τις δικές τους αποταμιεύσεις. Θα μπορούσαν να κρατήσουν τα χρηματοδοτικά τους μέσα για άλλους επιχειρηματικούς σκοπούς. Την ίδια στιγμή, το στοιχείο της ευθύνης των μελών αποδείχθηκε μια τεράστια δέσμευση των μελών προς τη συνεταιριστική τράπεζα, διότι η εγγύηση ήταν αρχικά απεριόριστη. Επίσης, χρειαζόταν να εμπιστεύονται τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου που εξέλεγαν - από την άποψη της ακεραιότητας, εξειδίκευσης και νοοτροπίας - ώστε να διαχειρίζονται την τράπεζα με συνετό τρόπο.

Κεφάλαιο για ανάπτυξη

Στα τέλη του 20ου αιώνα, η Rabobank δεν μπορούσε πια να σωρεύσει επαρκή κεφάλαια με τη διατήρηση των κερδών, επειδή η τράπεζα επέλεξε να διευρύνει σημαντικά και σε άλλες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες (ασφάλιση, διαχείριση περιουσιακών στοιχείων) και σε νέες αγορές, στην εγχώρια αγορά (νομικά πρόσωπα) και διεθνώς. Μετά από μια μακρά περίοδο έντονων συζητήσεων - που έγινε γνωστή ως η Μεγάλη Συνεταιριστική Διαβούλευση του 1995-1998 - αποφασίστηκε ότι η Rabobank θα παραμείνει μια συνεταιριστική τράπεζα στο μέλλον. Ως εκ τούτου, προσέλκυση χρημάτων μετόχων μέσω εισαγωγής στο χρηματιστήριο, δεν θεωρήθηκε ως ικανοποιητική επιλογή για τη λήψη πρόσθετων κεφαλαίων.

Σε κάποιο σημείο στο χρόνο, εξετάσθηκε η προσφυγή στο χρηματιστήριο για μια μειοψηφία των μετοχών. Στην περίπτωση αυτή η πλειοψηφία των μετοχών - και ως εκ τούτου η δύναμη ψήφου - θα παρέμενε στα χέρια των τοπικών τραπεζών. Με τον τρόπο αυτό, ορισμένοι ισχυρίστηκαν ότι η τράπεζα θα ελέγχεται από συνεταιριστές και ως εκ τούτου θα μείνει ουσιαστικά ένας συνεταιρισμός. Άλλοι έφεραν αντιρρήσεις ως προς την άποψη αυτή και ανέμεναν ότι οι απαιτήσεις των εξωτερικών μετόχων θα οδηγούσαν σε συγκρούσεις με τις προτεραιότητες των μελών. Υποστήριξαν επίσης ότι οι εξωτερικοί πάροχοι κεφαλαίου θα επηρεάσουν τη λειτουργία της εσωτερικής διακυβέρνησης. Υπήρχε ανησυχία ότι οι εξωτερικοί μέτοχοι θα άρχιζαν να πιέζουν για υψηλότερα κέρδη, εις βάρος της παροχής προστιθέμενης αξίας στα μέλη. Εντάσεις μεταξύ των δύο ομάδων ενδιαφερομένων θα αναδύονταν, με αποτέλεσμα στη συνέχεια να μην είναι διαχειρίσιμες. Στο τέλος, αποφασίστηκε ότι οποιαδήποτε εισαγωγή στο χρηματιστήριο ενός ουσιαστικού μέρους της Rabobank δεν θα ήταν συμβατή με τον στόχο να είναι ένα πραγματικό συνεταιριστικό ίδρυμα.

Σε εκείνο το σημείο, τέθηκε το ζήτημα ως προς τον τρόπο απόκτησης πρόσθετων κεφαλαίων χωρίς την αποδοχή εξωτερικών μετόχων και με ταυτόχρονη διατήρηση του ελέγχου από τα μέλη. Πράγματι, από τη δεκαετία του 1990, οι τοπικές συνεταιριστικές τράπεζες βρέθηκαν αντιμέτωποι με το λεγόμενο έλλειμμα καταθέσεων (δηλαδή, η τοπική αύξηση των καταθέσεων ήταν πολύ χαμηλή για να ανταποκριθεί στην τοπική ζήτηση πιστώσεων). Παράλληλα, η κεφαλαιακή βάση που αποτελείται μόνο από αδιανέμητα κέρδη ήταν πολύ μικρή για να υποστηρίξει την εγχώρια και διεθνή επέκταση. Για την κάλυψη της ανεπάρκειας καταθέσεων και ιδίων κεφαλαίων, η Rabobank άρχισε να εκδίδει διάφορα είδη υβριδικών μέσων της αγοράς κεφαλαίων. Ως αποτέλεσμα, οι τοπικές τράπεζες κατέστησαν ικανές να ανταποκριθούν στη ζήτηση πιστώσεων του ιδιωτικού τομέα. Η αντίθετη άποψη ήταν ότι ο Όμιλος Rabobank έγινε πιο εξαρτημένος από τη χρηματοδότηση χονδρικής και όφειλε να συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις των χρηματοπιστωτικών αγορών συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και της υποχρέωσης τήρησης αυστηρών κανόνων ενημέρωσης. Αυτό είχε συνέπειες για τη λειτουργία της εσωτερικής διακυβέρνησης της τράπεζας.

Μια λύση βρέθηκε με την εισαγωγή ενός υβριδικού κεφαλαιακού μέσου: του πιστοποιητικού μέλους. Αυτός ο οικονομικός τίτλος είναι βασικά ένα μειωμένης εξασφάλισης ομόλογο, χωρίς δικαίωμα ψήφου και με απροσδιόριστη διάρκεια και απόδοση εξαρτώμενη από την αποκομιδή επαρκών κερδών για τον σχηματισμό κεφαλαίου. Ένα τέτοιο κεφαλαιακό μέσο μπορεί να θεωρηθεί ως Κοινή Μετοχή της Κατηγορίας 1 (Tier 1) σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό κανονισμό. Εκείνη την εποχή, η Rabobank ακόμα διέθετε ένα τριπλό A στην αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας και συνειδητοποίησε ότι θα υπήρχε μεγάλη ζήτηση για πιστοποιητικά μελών μεταξύ ιδιωτών που ήταν μέλη. Τα ομόλογα θα επέφεραν ένα σημαντικό πριμ λόγω της φύσης τους ως μειωμένης εξασφάλισης, αλλά οι πελάτες λιανικής αντιλαμβάνονταν τον κίνδυνο αθέτησης της Rabobank ως πολύ χαμηλό. Επομένως, πολλοί πελάτες θεώρησαν αυτά τα μειωμένης εξασφάλισης ομόλογα ως εναλλακτική λύση για τις καταθέσεις των αποταμιεύσεών τους με πολύ χαμηλότερη απόδοση. Η Rabobank εξέδωσε τα εν λόγω πιστοποιητικά το 2000, 2001, 2002, και 2005. Περίπου 150.000 μέλη αγόρασαν αυτά τα πιστοποιητικά, τα οποία δεν ήταν εισηγμένα, αλλά αποτελούν αντικείμενα συναλλαγής σε μια εσωτερική αγορά που διατηρείται από την Rabobank.

Θα μπορούσε κανείς να πει ότι η Rabobank είχε, μετά από έναν αιώνα ύπαρξης, με τον τρόπο αυτόν επιτρέψει στα μέλη της να γίνουν προμηθευτές κεφαλαίων για την τράπεζα - όπως και οι άλλες συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη είχαν κάνει από την ίδρυσή τους - με τη διαφορά ότι η αγορά των εν λόγω πιστοποιητικών που δεν συνεπάγονταν δικαίωμα ψήφου στον συνεταιρισμό, ήταν εκούσια για τα μέλη της Rabobank. Ο μηχανισμός εσωτερικής διακυβέρνησης συνέχισε να στηρίζεται στην αρχή «ένα μέλος, μία ψήφος». Το συνολικό ποσό των εκκρεμών πιστοποιητικών μελών αυξήθηκε σταθερά σε περίπου 6 δισεκατομμύρια ευρώ.

Τον Δεκέμβριο του 2013, η Rabobank εξέφρασε την πρόθεσή της να ενισχύσει την εμπορευσιμότητα αυτών των πιστοποιητικών. Κάνοντας τα εν λόγω πιστοποιητικά διαθέσιμα σε εξωτερικούς επενδυτές, θεσμικοί επενδυτές θα μπορούσαν επίσης να αγοράσουν τα εν λόγω πιστοποιητικά. Αυτό το βήμα κατά ένα μέρος ξεκίνησε από το γεγονός ότι η προσφορά στην εσωτερική αγορά είχε αυξηθεί σημαντικά κατά το τελευταίο τέταρτο του 2013. Μια σημαντική αιτία ήταν η απαίτηση του ολλανδού επόπτη συμπεριφοράς (Autoriteit Financiële Markten (AFM)) - Αρχή Εποπτείας των Χρηματοπιστωτικών Αγορών της Ολλανδίας (AFM)), ότι η Rabobank έπρεπε να επιστήσει την προσοχή όλων των κατόχων πιστοποιητικών μελών για το γεγονός ότι ένα πιστοποιητικό μέλους δεν ήταν προϊόν αποταμίευσης άνευ κινδύνου, αλλά θα πρέπει να θεωρείται ως ένα επενδυτικό προϊόν. Η AFM ζήτησε, επίσης, από τη Rabobank να συμβουλευεί κάθε κάτοχο πιστοποιητικού να περιορίσει το μερίδιο συμμετοχής των πιστοποιητικών μελών στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιό του στο 20%.

Από τον Ιανουάριο του 2014, τα εν λόγω πιστοποιητικά έχουν καταχωρηθεί ως Rabobank Certificates στο Euronext του Άμστερνταμ και εξακολουθούν να λογίζονται ως ίδιο κεφάλαιο Tier 1, χωρίς δικαίωμα ψήφου. Αυτή η μετατροπή θα μπορούσε να επηρεάσει τη λειτουργία της εκ των κάτω («bottom-up») διακυβέρνησης της τράπεζας. Ειδικότερα, το νομικό ζήτημα ανέκυψε όσον αφορά το βαθμό στον οποίο η στρατηγική του ομίλου θα μπορούσε να συζητηθεί ελεύθερα στα τοπικά και κεντρικά όργανα διακυβέρνησης, δεδομένου του ενδεχόμενου αντικτύπου αυτών των συζητήσεων στην τιμή των εισηγμένων πιστοποιητικών. Εάν τα μέλη για αυτόν το λόγο έπρεπε να περιοριστούν από την ελεύθερη συζήτηση της πολιτικής και της στρατηγικής του ομίλου, η εσωτερική λειτουργία του δημοκρατικού ελέγχου και του μοντέλου συνεταιριστικής διακυβέρνησης θα παρεμποδιζόταν. Μετά από μερικούς μήνες, αποδείχθηκε ότι ο φόβος αυτός ήταν σε μεγάλο βαθμό αβάσιμος. Δύο φορές το χρόνο, μαζί με την παρουσίαση των οικονομικών αποτελεσμάτων στον Τύπο, γίνεται μια λεπτομερής παρουσίαση στους προέδρους των τοπικών συμβουλίων και στους γενικούς διευθυντές των τοπικών τραπεζών. Επίσης, τα ενδιαφερόμενα μέρη κατανοούν ότι - για έναν συνεταιρισμό - τα χρηματοοικονομικά μεγέθη είναι μόνο μία πτυχή της επίδοσης. Άλλα αποτελέσματα, όπως η ικανοποίηση του μέλους / πελάτη, μπορεί να αποκαλυφθούν και να συζητηθούν χωρίς περιορισμούς.

Μια άλλη ανησυχία σχετίζεται με το απίθανο σενάριο κατά το οποίο τα αποθεματικά και τα μη διανεμόμενα κέρδη αποδεκατιστούν από βαριές απώλειες. Αυτό θα μπορούσε να θέσει εξωτερικούς παρόχους κεφαλαίου σε μια πολύ πιο ισχυρή θέση και θα μπορούσε να οδηγήσει σε εξασφάλιση από αυτούς κάποιου βαθμού ελέγχου της τράπεζας.⁶¹ Η κατάσταση αυτή θα μπορούσε τελικά να είναι δύσκολο να συμβιβαστεί με την επιθυμητή συνέχιση του

⁶¹ Η κατάσταση αυτή εμφανίστηκε στην Συνεταιριστική Τράπεζα (The Co-operative Bank) στο Ηνωμένο Βασίλειο, με αποτέλεσμα τα hedge funds να γίνουν μέτοχοι (με δικαίωμα ψήφου).

συνεταιριστικού χαρακτήρα. Για την άμβλυση αυτής του ενδεχόμενης και απόμακρης απειλής, περισσότερο από το ήμισυ του κεφαλαίου αποτελείται από αποθεματικά προερχόμενα μόνο από τα μη διανεμόμενα κέρδη.

Προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος τα εξωτερικά κεφάλαια να γίνουν ασυμβίβαστα με τη συνεταιριστική φιλοσοφία και το συνεταιριστικό μοντέλο, είναι ύψιστης σημασίας το δικαίωμα των εξωτερικών επενδυτών να μην περιλαμβάνει συμμετοχή με ψήφους και η ανταμοιβή τους να είναι άσχετη με το επίπεδο της κερδοφορίας της τράπεζας. Η μακροχρόνια συνέχιση της παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών θα πρέπει να είναι προς το συμφέρον όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να υπάρχει ένα επαρκές επίπεδο κέρδους, αλλά ποτέ μια τάση για μεγιστοποίηση των κερδών.

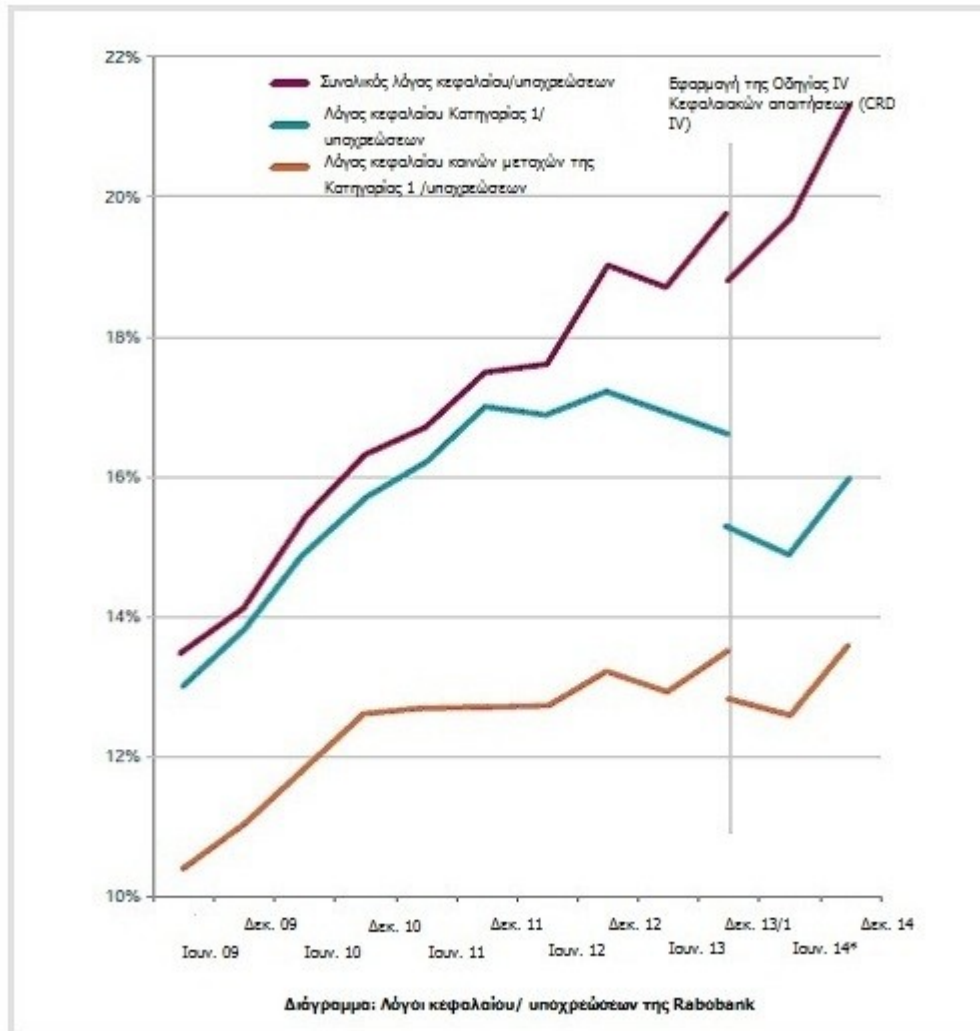
Τον Ιανουάριο του 2014, η CET1 της Rabobank ανερχόταν σε 31 δισεκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων τα πιστοποιητικά της Rabobank ανέρχονταν σε 6 δισεκατομμύρια ευρώ, ένα σημαντικό τμήμα μετά το μεγαλύτερο τμήμα που ήταν τα αδιανεμήτα κέρδη. Το οφειλόμενο ποσό του Συμπληρωματικού Tier 1 κεφαλαίου ήταν 8 δισεκατομμύρια ευρώ και εκείνο της Κατηγορίας Tier 2, 12 δις ευρώ. Ως εκ τούτου, το συνολικό κεφάλαιο της Rabobank ήταν 51 δισεκατομμύρια ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σε λόγο κεφαλαίου /υποχρεώσεων 21,3%, με λόγο κεφαλαίου Κατηγορίας Tier1 προς υποχρεώσεις (ratio CET1) 13,6%. Αυτό ήταν αρκετά καλύτερο από τα ελάχιστα απαιτούμενα από τις ρυθμιστικές αρχές όρια του 8,0% και 4,5%, αντίστοιχα. (Βλέπε Διάγραμμα κατωτέρω).

Οι υψηλοί δείκτες κεφαλαιοποίησης είναι σημαντικοί για την Rabobank υπό το φως της εξάρτησής της από χρηματοδότηση χονδρικής, η οποία είναι η πιο σημαντική πηγή κεφαλαίων μετά τη χρηματοδότηση λιανικής που παρέχεται από τους πελάτες της. Το προαναφερθέν έλλειμμα καταθέσεων και χρηματοδότησης σχετίζεται με τη συγκεκριμένη κατάσταση στην Ολλανδία, σχετικά με τη χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών συστημάτων από το 1960. Ένα σημαντικό μέρος των αποταμιεύσεων των ιδιωτών είναι συμβατικά επενδυμένο σε ταμεία συντάξεων. Στο τέλος του 2014, το σύνολο του ενεργητικού των ολλανδικών συνταξιοδοτικών ταμείων ανήλθε σε 1,3 τρισεκατομμύρια ευρώ, ενώ οι καταθέσεις ταμειουτηρίου σε τράπεζες ισοδυναμούσε με μόνο 390 δισεκατομμύρια ευρώ. Ως συνέπεια, σε αυτή τη χρονική στιγμή, το ένα τρίτο των υποχρεώσεων της Rabobank αποτελείται από ομόλογα και άλλα χρεόγραφα που αγοράζονται κυρίως από θεσμικούς επενδυτές. Προκειμένου να διατηρηθεί το κόστος αυτής της χρηματοδότησης όσο το δυνατόν χαμηλότερα, ύψιστης σημασίας είναι το υψηλό επίπεδο κεφαλαιοποίησης και, κατά συνέπεια, μια υψηλή αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας.

Εκτός από αυτό, η Rabobank προβλέπει υψηλότερες μελλοντικές κεφαλαιακές απαιτήσεις. Τα ρυθμιστικά κεφάλαια που θεωρούνται ότι είναι επαρκή σήμερα θα είναι ίσως ανεπαρκή αύριο.

Ένα σαφές σημάδι είναι το ότι η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS), μια παγκόσμια πλατφόρμα για επόπτες, ξεκίνησε μια διαβούλευση σχετικά με την Αναθεωρημένη Τυποποιημένη Προσέγγιση και τα Ελάχιστα Κεφάλαια στο τέλος του 2014. Μία από τις επιπτώσεις των προτάσεων είναι ότι οι εποπτικές αρχές θα βασίζονται λιγότερο στους υπολογισμούς του εσωτερικού μοντέλου κινδύνου των τραπεζών για τον προσδιορισμό των απαιτούμενων επιπέδων κεφαλαίου. Ο αντίκτυπος της προτεινόμενης νέας προσέγγισης στο επίπεδο του ρυθμιστικού κεφαλαίου για τις τράπεζες θα είναι ουσιαστικός. Το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, μια άλλη πλατφόρμα που εμπλέκεται στην ρύθμιση του τραπεζικού συστήματος, όρισε ότι οι μεγάλες τράπεζες θα πρέπει να έχουν ακόμα περισσότερα πρόσθετα κεφάλαια για την (απίθανη) περίπτωση κατά την οποία ο φορέας έπρεπε να διαλυθεί από τις Αρχές Εξυγίανσης. Αυτή η τελευταία πρόταση θα συνεπαγόταν ένα επίπεδο συνολικού ρυθμιστικού κεφαλαίου της τάξης του 25% για τις μεγαλύτερες τράπεζες. Ένας τέτοιος δείκτης θα υπερέβαινε σημαντικά το μελλοντικό επίπεδο-στόχο, ακόμη και μιας πολύ συνετής τράπεζας όπως η Rabobank.

Η έκδοση senior bonds (ομολογιών προτεραιότητας) θα πρέπει επίσης να αξιολογηθεί, υπό το φως της Οδηγίας για την Ανάκαμψη και την Εξυγίανση Πιστωτικών Ιδρυμάτων στην Ευρώπη, η οποία θα τεθεί σε ισχύ το 2016. Δεν θα αρκεί να υπάρχει ένα επαρκές επίπεδο ρυθμιστικού κεφαλαίου. Επιπλέον του ρυθμιστικού κεφαλαίου, μια τράπεζα χρειάζεται επαρκή πρόσθετα χρεόγραφα (ελάχιστη απαίτηση για παθητικό αυτο-διάσωσης – “bail-inable” liabilities) για να αντιμετωπίσουν την απίθανη κατάσταση εισόδου σε διαδικασία εξυγίανσης. Σε αυτή την κατάσταση, οι ομολογίες προτεραιότητας θα μετατραπούν σε ίδια κεφάλαια. Συνεπώς, μετά το κεφάλαιο, το «ρυθμιστικό απόθεμα» γίνεται ένα άλλο κριτήριο για τη μέτρηση της ανθεκτικότητας μιας τράπεζας έναντι απρόβλεπτων απωλειών. Στο πλαίσιο αυτό, ο ορισμός του κεφαλαίου ή η «ικανότητα απορρόφησης ζημιών» γίνεται κάπως θολή.

Πιθανά προβλήματα από την έκδοση κεφαλαιακών μέσων

Η ρυθμιστική αρχή δέχεται κεφάλαιο χαμηλότερης ποιότητας, ως προσθήκη στο CET1 αλλά μόνο σε περιορισμένο βαθμό. Όταν αντλείται πρόσθετο κεφάλαιο με την έκδοση κεφαλαιακών μέσων επιπλέον του ποσού των μη διανεμόμενων κερδών, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη τα ζητήματα που ενδεχομένως ανακύπτουν και οι περιορισμοί.

Οι ρυθμιστικές απαιτήσεις αλλάζουν συχνά, και από το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης οι απαιτήσεις τα κεφαλαιακά μέσα να πληρούν τις προϋποθέσεις για ρυθμιστικούς σκοπούς έχουν σταδιακά γίνει πιο αυστηρές. Η εμπειρία δείχνει ότι αυτό που θεωρείται ως κεφάλαιο σήμερα μπορεί να μην θεωρείται ως κεφάλαιο αύριο. Υπάρχει ένας σημαντικός βαθμός ρυθμιστικής αβεβαιότητας στο θέμα αυτό. Αν ένα μέσο χάνει την ιδιότητα του ως

κεφάλαιο στο μέλλον, η απόδοση που καταβλήθηκε σχετικά με την (αντιληπτή ως αέναη) αξία του μέσου κατά το παρελθόν ήταν πολύ υψηλή.

Ένα δεύτερο πιθανό πρόβλημα σχετίζεται με την αστάθεια και την αβεβαιότητα στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Για παράδειγμα, αν μια τράπεζα αποτύχει και η αξία των κεφαλαιακών μέσων της ελαττώνεται, αυτό θα μπορούσε να δημιουργήσει ουσιαστική δυσφορία και ανησυχία στα μέλη και τους πελάτες της Rabobank οι οποίοι κατέχουν αυτά τα είδη των μέσων. Η τράπεζα θα μπορούσε μόνο να επαναγοράσει αυτά τα κεφαλαιουχικά μέσα, με την συγκατάθεση του επόπτη, αν το CET1 της (κυρίως μη διανεμηθέντα κέρδη) παραμένει σε ικανοποιητικά επίπεδα μετά από μια τέτοια επαναγορά.

Ένα τρίτο πιθανό πρόβλημα αφορά τις δαπάνες που συνδέονται με αυτά τα κεφαλαιακά μέσα. Οι επενδυτές είναι διατεθειμένοι να αναλάβουν μόνο τους κινδύνους που συνδέονται με τα μέσα αυτά, εφόσον λάβουν επαρκή αποζημίωση. Οι δαπάνες αυτές θα περιορίσουν την κερδοφορία της τράπεζας και, συνεπώς, τη δυνατότητά της να σωρεύσει αποθεματικά, αν η απόδοση αυτών των πρόσθετων κεφαλαιακών μέσων είναι μικρότερη από το κόστος τους. Ως εκ τούτου, όσο περισσότερο μια τράπεζα βασίζεται στην έκδοση κεφαλαιακών μέσων, τόσο περισσότερο επηρεάζεται αρνητικά η δυνατότητά της να βελτιώσει την υψηλή ποιότητα της κεφαλαιακής βάσης της.

Εν ολίγοις, η έκδοση των πρόσθετων κεφαλαιακών μέσων μπορεί να είναι ένας καλός τρόπος για την ενίσχυση του φορέα, για να αυξήσει τον όγκο των δραστηριοτήτων του και να ενισχύσει την αξία για λογαριασμό των μελών και των πελατών. Ωστόσο, οι συνέπειες της επέκτασης της χρήσης των μέσων αυτών θα πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά. Είναι σημαντικό να εξετασθεί εις βάθος η σχετική βαρύτητα όλων των κατηγοριών κεφαλαίου καθώς και να αξιολογηθούν προσεκτικά οι δαπάνες και τα έσοδα του πρόσθετου κεφαλαίου.

Συμπέρασμα

Όποιος και αν είναι ο τύπος ή η μορφή του κεφαλαίου, όποιος ο πάροχος αυτού του κεφαλαίου και οποιοδήποτε το στάδιο ανάπτυξης της Συνεταιριστικής Τράπεζας η οποία το λαμβάνει, η ελάχιστη απαίτηση πρέπει να είναι ότι όλες οι μορφές του κεφαλαίου θα χρησιμοποιηθούν με παραγωγικό και κερδοφόρο τρόπο. Με άλλους λόγους, οι αποδόσεις για κάθε τύπο κεφαλαίου πρέπει πάντοτε να υπερβαίνουν το κόστος του. Η μειωμένη απόδοση υπονομεύει τελικά την κεφαλαιακή βάση των συνεταιριστικών τραπεζών και απειλεί τη βιωσιμότητά τους. Λόγω των περιορισμών στην σημαντική άντληση πρόσθετου κεφαλαίου από τα μέλη και της αδυναμίας για απόκτηση κεφαλαίου στο χρηματιστήριο, οι συνεταιριστικές τράπεζες είναι πλήρως εξαρτώμενες από τα αδιανεμήτα κέρδη για την

ενίσχυση της κεφαλαιακής τους θέσης. Η έσχατη γραμμή είναι ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες θα πρέπει να είναι κερδοφόρες, αποτελεσματικές και καινοτόμες για να αντέξουν τον έντονο ανταγωνισμό στον τραπεζικό τομέα, να εκπληρώσουν τις μελλοντικές αυστηρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις, και να επιτρέψουν τη συνέχεια και την ανάπτυξή τους στο μέλλον. Μόνο εάν αυτές οι προϋποθέσεις πληρούνται, η έκδοση πρόσθετων κεφαλαιακών μέσων για να προωθήσουν την ανάπτυξη, είναι δικαιολογημένη.

4. Συνεταιριστικό Κεφάλαιο:

Ένα Αναγκαίο Κακό

Η Περίπτωση των Πιστωτικών Ενώσεων των ΗΠΑ

BILL HAMPEL

Το κεφάλαιο είναι ένα στενόχωρο θέμα για τους συνεταιρισμούς. Είναι απαραίτητο για τη λειτουργία τους, αλλά φέρνει στο νου φορείς που εμβαθύνουν σε αυτό που διακρίνει τους συνεταιρισμούς από τις επιχειρήσεις ιδιοκτησίας επενδυτών. Η εισφορά κεφαλαίου (αγορά μετοχών) από "καπιταλιστές" είναι το χαρακτηριστικό μιας επιχείρησης ιδιοκτησίας επενδυτών. Ορισμένοι μάλιστα πρότειναν ότι ο συνεργατισμός μπορεί να είναι το αντίδοτο στο σύστημα του καπιταλισμού, ο οποίος απέτυχε τόσο δραματικά και άθλια στην οικονομική κρίση και τη Μεγάλη Ύφεση της περασμένης δεκαετίας.⁶²

Φυσικά, ο καπιταλισμός και ο συνεργατισμός, όπως οι όροι αυτοί είναι κοινώς κατανοητοί, δεν είναι εναλλακτικές λύσεις ούτε αλληλοαναιρούνται. Ο καπιταλισμός αναφέρεται συνήθως για το πώς το οικονομικό σύστημα μιας κοινωνίας είναι οργανωμένο, που χαρακτηρίζεται από την ιδιωτική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής. Εναλλακτικές στον καπιταλισμό είναι ο σοσιαλισμός, ο κομμουνισμός, ο κρατισμός, κλπ. Ο συνεργατισμός ασχολείται με το πώς διαρθρώνονται οι μεμονωμένες επιχειρήσεις μέσα σε ένα οικονομικό σύστημα. Οι συνεταιρισμοί μπορούν, και το κάνουν, να υπάρχουν στις καπιταλιστικές κοινωνίες. Αλλά το γεγονός ότι οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων που ανήκουν σε επενδυτές αναφέρεται μερικές φορές ως «καπιταλιστές», επιτείνει τη σύγχυση. Και στην ειδικότερη περίπτωση των συνεταιρισμών εργαζομένων, υπάρχει πραγματική διάκριση από την άποψη της ιδιοκτησίας

⁶² Βλέπε για παράδειγμα: Zamagni, Stefano. "Comparing Capitalistic and Co-operative Firms on the Ground of Humanistic Management." SSRN Working Paper Series (2008). Simon Birch, Can Co-operatives provide an alternative to capitalism? The Guardian, (September 17, 2013). Harrison, Rob. People Over Capital: The Co-Operative Alternative to Capitalism. (New Internationalist Publications, Ltd., 2013).

των μέσων παραγωγής μεταξύ μιας συνεταιριστικής επιχείρησης και μιας επιχείρησης ιδιοκτησίας επενδυτών.

Όλα αυτά δείχνουν ότι το κεφάλαιο είναι πράγματι ένα δύσκολο θέμα συζήτησης για τους συνεταιρισμούς. Μια εταιρεία επενδυτών λειτουργεί αποκλειστικά προς όφελος των παρόχων του κεφαλαίου, των καπιταλιστών. Αντίθετα, μια συνεταιριστική επιχείρηση λειτουργεί προς όφελος ορισμένων ή όλων των άλλων ενδιαφερόμενων για στην επιχείρηση μερών: τους καταναλωτές, τους παραγωγούς, ή / και τους εργαζόμενους. Το κεφάλαιο μπορεί να είναι απαραίτητο για τη λειτουργία ενός συνεταιρισμού, αλλά τα συμφέροντα των ιδιοκτητών του δεν είναι τόσο έντονα σε σχέση με άλλα συμφέροντα στην επιχείρηση; ακριβώς το αντίθετο. Το πλεόνασμα σε έναν συνεταιρισμό είναι πιο πιθανό να διανέμεται με βάση τις συναλλαγές και όχι με βάση το ποσό του καταβεβλημένου κεφαλαίου.

Η δύσκολη φύση του κεφαλαίου είναι εμφανής στην περίπτωση των πιστωτικών ενώσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η διατήρηση επαρκούς κεφαλαίου είναι ζωτικής σημασίας για μια πιστωτική ένωση, αλλά αυτό περιπλέκει την τήρηση τριών από τις επτά Συνεταιριστικές Αρχές: τον «Δημοκρατικό Έλεγχο από τα Μέλη», την «Οικονομική Συμμετοχή των Μελών» και την «Αυτονομία και Ανεξαρτησία». Περισσότερα για αυτό αργότερα.

Πρώτον, δυο λόγια σχετικά με την ορολογία. Όπως χρησιμοποιείται από τους συνεταιρισμούς, ο όρος «κεφάλαιο» μπορεί να αναφέρεται σε κάτι που λειτουργεί με έναν ή περισσότερους από τρεις τρόπους:

1. Ως πηγή των κονδυλίων για χρηματοδότηση δράσεων με προσδοκία μελλοντικών εσόδων (βραχυπρόθεσμο κόστος παραγωγής, συσσώρευση αποθεμάτων ή μακροπρόθεσμη απόκτηση πάγιων στοιχείων του ενεργητικού),
2. Ως εκδήλωση της κυριότητας του συνεταιρισμού, και
3. Ως το κεφάλαιο σε κίνδυνο για την προστασία των πιστωτών και για τη συνεχή βιωσιμότητα του συνεταιρισμού.

Για την πρώτη από αυτές τις ανάγκες - γενική χρηματοδότηση - η πηγή των κεφαλαίων μπορεί να είναι εισφορές των μελών σε μερίδες ιδίου κεφαλαίου, αδιανέμητα πλεονάσματα, ή δανειακό κεφάλαιο από μέλη ή μη μέλη. Για τη δεύτερη από αυτές τις λειτουργίες - ιδιοκτησία - το κεφάλαιο μπορεί να προέλθει μόνο από τις μερίδες των μελών. Για την τρίτη - των ιδίων κεφαλαίων σε κίνδυνο - η πηγή μπορεί να είναι είτε μερίδες των μελών, με διανεμόμενα πλεονάσματα, και (σε ορισμένες περιπτώσεις) δανειακά κεφάλαια.

Για τους συνεταιριστικούς χρηματοπιστωτικούς ενδιάμεσους, όπως οι πιστωτικές ενώσεις - των οποίων η κύρια λειτουργία είναι να δέχονται μερίδες ή καταθέσεις από κάποια μέλη και

να δανείζουν τα κεφάλαια αυτά σε άλλα μέλη - ο όρος «κεφάλαιο» χρησιμοποιείται μόνο για την τρίτη πτυχή: ίδια κεφάλαια σε κίνδυνο. Για τις πιστωτικές ενώσεις των ΗΠΑ, το «Κεφάλαιο» αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από μη διανεμόμενα πλεονάσματα ή μη διανεμηθέντα πλεονάσματα ή/και κέρδη.⁶³

Το θέμα περιπλέκεται περαιτέρω από το γεγονός ότι για τις πιστωτικές ενώσεις των ΗΠΑ, οι μερίδες των μελών, παρά τον όρο που χρησιμοποιείται, δεν θεωρούνται συστατικό του κεφαλαίου, επειδή δεν είναι σε κίνδυνο. Οι μερίδες που τα μέλη τοποθετούν σε πιστωτικές ενώσεις έχουν δύο πολύ διακριτούς ρόλους. Πρώτα, αντιπροσωπεύουν πλήρως τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα των μελών στην πιστωτική ένωση. Δεν υπάρχει άλλο μερίδιο ιδιοκτησίας σε μια πιστωτική ένωση. Σε περίπτωση εκκαθάρισης μιας πιστωτικής ένωσης, όλο το πλεόνασμα διανέμεται στους μεριδιούχους σε αναλογία προς τον αριθμό των μερίδων. Υπό το πρίσμα αυτό, οι μερίδες είναι πράγματι ίδια κεφάλαια. Αλλά δεν είναι εκτεθειμένες σε μεγάλο κίνδυνο. Λειτουργούν ως καταθέσεις, ή υποχρεώσεις, και είναι η κύρια πηγή χρηματοδότησης των δανείων της πιστωτικής ένωσης προς τα μέλη και άλλες χρηματοοικονομικές επενδύσεις. Τυπικά, πάνω από το 85% του πιστωτικού υπολοίπου του ισολογισμού της πιστωτικής ένωσης χρηματοδοτείται από μερίδες μελών. Η ένταξη των μερίδων των μελών στο παθητικό τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι καλύπτονται από ένα σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων που υποστηρίζεται από την κυβέρνηση, όπως ακριβώς είναι καταθέσεις στις εμπορικές τράπεζες που ανήκουν σε επενδυτές με ανώτατο όριο \$ 250.000 ανά λογαριασμό κατόχου.

Αυτός είναι ο λόγος, για τον οποίο για τις πιστωτικές ενώσεις των ΗΠΑ, η κύρια λειτουργία του υπό την στενή έννοια οριζόμενου «κεφαλαίου» δεν είναι να χρηματοδοτεί λειτουργίες αλλά να χρησιμεύσει ως ένας ρυθμιστικός μηχανισμός ή αποθεματικό, για την προστασία των πιστωτών και των μελών /καταθετών (και του ασφαλιστικού ταμείου των μερίδων) από απώλειες, που μπορεί να προκύψουν για τα περιουσιακά στοιχεία της πιστωτικής ένωσης (ζημίες από δάνεια, επενδύσεις, άλλα περιουσιακά στοιχεία, ή που προκύπτουν από εργασίες).

Η δυνατότητα διανομής των παρακρατηθέντων θετικών οικονομικών αποτελεσμάτων των πιστωτικών ενώσεων στους κατόχους των μερίδων, θα μπορούσε θεωρητικά να δημιουργήσει ένα κίνητρο για τα μέλη να προκαλέσουν την εκκαθάριση μιας πιστωτικής ένωσης που έχει δημιουργήσει σημαντικά αδιανέμητα κέρδη. Στην πράξη, αυτό υπήρξε ένα πολύ σπάνιο περιστατικό. Ωστόσο, η δυνατότητα διανομής είχε παρακινήσει ορισμένες πιστωτικές ενώσεις να επιχειρήσουν να από-αμοιβαιοποιηθούν, μετατρέπόμενες σε εμπορικές τράπεζες

⁶³ Για ένα υποσύνολο των πιστωτικών ενώσεων με «χαρακτηρισμό χαμηλού εισοδήματος», ορισμένες μορφές δανειακού κεφαλαίου από μη-μέλη μπορούν να θεωρηθούν κεφάλαιο.

επενδυτών. Σε αυτές τις περιπτώσεις, μόνο τα μέλη που αγοράζουν μετοχές στη νέα τράπεζα θα έχουν πρόσβαση στα συσσωρευθέντα αδιανέμητα αποθεματικά της πρώην πιστωτικής ένωσης. Αυτό μπορεί να συγκεντρώσει την αξία των συσσωρευθέντων αποθεματικών σε ένα μικρό αριθμό των αγοραστών μετοχών: τους γνώστες της συναλλαγής. Στην ουσία δεν υπήρξαν σχεδόν καθόλου τέτοιες απόπειρες αποαμοιβαιοποίησης πριν από το 1998, όταν μια αλλαγή στο νόμο χαλάρωσε τις απαιτήσεις σε ψήφους για τροποποίηση του καταστατικού. Στα δεκαεπτά χρόνια από τότε, υπήρξαν 35 επιτυχημένες περιπτώσεις αποαμοιβαιοποίησης, από τις οποίες 31 σημειώθηκαν κατά την πρώτη δεκαετία μετά την αλλαγή του νόμου. Η μείωση σε τέσσερις του αριθμού των επιτυχημένων προσπαθειών αποαμοιβαιοποίησης από το 2007 οφείλεται σε μια σειρά από επιτυχημένες εκστρατείες από τα μέλη πιστωτικών ενώσεων για την ενθάρρυνση της ψήφου εναντίον της μετατροπής και σε έναν τραπεζικό επόπτη που ήταν λιγότερο δεκτικός σε μετατροπές.

Το ποσό του κεφαλαίου που μια πιστωτική ένωση απαιτεί για την κάλυψη του κινδύνου εξαρτάται φυσικά από το μέγεθος του κινδύνου στον οποίο εκτίθεται, ο οποίος προσδιορίζεται τόσο από το μέγεθος του ισολογισμού της πιστωτικής ένωσης όσο και από τον τρόπο χειρισμού του ισολογισμού. Ο δεύτερος από αυτούς τους παράγοντες δεν είναι θέμα αυτού του κεφαλαίου.

Το μέγεθος του ισολογισμού μιας πιστωτικής ένωσης καθορίζεται από το ποσό των μερίδων ή των καταθέσεων που τα μέλη τοποθετούν στην πιστωτική ένωση. Δεδομένου ότι οι μερίδες αυτές ή οι καταθέσεις ουσιαστικά δεν αντιμετωπίζουν κίνδυνο, διότι καλύπτονται από ένα ομοσπονδιακό σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων, υπάρχουν μερικά θεωρητικά όρια για το μέγεθος του ισολογισμού της πιστωτικής Ένωσης, και συνεπώς για το μέγεθος του κινδύνου στον οποίο μπορεί να εκτεθεί. Με άλλα λόγια, οι πιστωτικές ενώσεις θα μπορούσαν ενδεχομένως να αναλάβουν τεράστια μόχλευση, δηλ. σχέση μεταξύ παθητικού (καταθέσεις) και κεφαλαίου(διακινδυνευόμενα ίδια κεφάλαια). Πράγματι, μία από τις πολλές αιτίες της οικονομικής κρίσης της τελευταίας δεκαετίας ήταν η πολύ υψηλή έκθεση σε μόχλευση των μεγάλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ιδιοκτησίας επενδυτών.

Υπάρχουν δύο δυνάμεις που περιορίζουν το ποσό της μόχλευσης στις πιστωτικές ενώσεις των ΗΠΑ. Πρώτη είναι η φυσική τάση των οργανώσεων συνεταιριστικής μορφής να προκαλούν μια μορφή διαχείρισης που αποστρέφεται περισσότερο τον κίνδυνο από αυτή που διαπιστώνεται σε επιχειρήσεις επενδυτών.⁶⁴ Μην έχοντας σημαντικό προσωπικό ενδιαφέρον, που να

⁶⁴ Edward J. Kane and Robert J. Hendershott, The Federal Deposit Insurance Fund that Didn't Put a Bite on U.S. Taxpayers, *Journal of Banking and Finance*, 20 (September, 1996), pp. 1305-1327. Οι Kane και Hendershott περιγράφουν πώς η συνεταιριστική διάρθρωση των πιστωτικών ενώσεων παρουσιάζει στους ιθύνοντες μια πιστωτική ένωση κίνητρα που είναι πολύ διαφορετικά από εκείνα που παρουσιάζει ένα κερδοσκοπικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, καθιστώντας το λιγότερο εφικτό για τους διαχειριστές της πιστωτικής ένωσης να επωφεληθούν από τις στρατηγικές υψηλού κινδύνου.

διακυβεύεται στα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα της επιχείρησης, οι διαχειριστές (μέλη του διοικητικού συμβουλίου και ανώτερα στελέχη) των πιστωτικών ενώσεων έχουν ελάχιστα κίνητρα για να αναλάβουν υπερβολικό κίνδυνο. Αν μια πιστωτική ένωση καταφέρει σε μια επιχειρηματική πρωτοβουλία υψηλού κινδύνου και υψηλής απόδοσης, υπάρχει μικρή δυνατότητα τα διαχειριστικά στελέχη να επωφεληθούν, σε αντίθεση με την περίπτωση μιας τράπεζας επενδυτών, οι διαχειριστές της οποίας είναι πιθανό να κατέχουν μετοχές και να κατέχουν δικαιώματα αγοράς μετοχών. Στην περίπτωση που το συγκεκριμένο εγχείρημα αποτύχει, οι διαχειριστές της πιστωτικής ένωσης είναι πιθανό να μείνουν άνεργοι. Η ασυμμετρία μεταξύ κινδύνου και ανταμοιβής ως προς τα αποτελέσματα, εξυπηρέτησε αρκετά καλά τις πιστωτικές ενώσεις και άλλους συνεταιρισμούς που αποφεύγουν τον επιχειρηματικό κίνδυνο κατά τη διάρκεια της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης.⁶⁵ Αυτή η τάση των διαχειριστών των πιστωτικών ενώσεων να αποστρέφονται τον κίνδυνο, επηρεάζει τόσο τον κίνδυνο που διατρέχουν τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν όσο και το ποσό του κεφαλαίου της πιστωτικής ένωσης που κατέχει σε σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία.

Το δεύτερο, και πολύ ισχυρό, όριο για την μόχλευση της πιστωτικής ένωσης είναι η επίδραση της ρυθμιστικής αρχής, της National Credit Union Administration (NCUA), η οποία διαχειρίζεται το ομοσπονδιακό σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων: το National Credit Union Share Insurance Fund (NCUSIF)⁶⁶. Όσο μεγαλύτερο είναι το ίδιο κεφάλαιο που διακινδυνεύεται σε σχέση με το σύνολο του ενεργητικού (δηλ. όσο χαμηλότερη είναι η μόχλευση), τόσο μικρότερη είναι η πιθανότητα η NCUSIF να χρειαστεί να αποζημιώσει τα μέλη της πιστωτικής ένωσης στην περίπτωση αποτυχίας της πιστωτικής ένωσης. Το 1998, το Κογκρέσο των ΗΠΑ έδωσε εντολή τα ελάχιστα επίπεδα του κεφαλαίου που απαιτούνται για μια πιστωτική ένωση, να ταξινομούνται ως «καλή» ή «επαρκώς» κεφαλαιοποιημένη (7% και 6% του συνολικού ενεργητικού, αντίστοιχα), σε έναν Κανονισμό Άμεσης Διορθωτικής Ενέργειας (Prompt Corrective Action) που τέθηκε σε ισχύ από την NCUA.

Με το νόμο αυτό, η NCUA οφείλει να προβαίνει όλο και σε σκληρότερες εποπτικές ενέργειες

⁶⁵ Βλέπε για παράδειγμα: Birchall, Johnston. Resilience in a downturn: The power of financial co-operatives. International Labour Organization, (2013). Chiaramonte, L., Poli, F. and Oriani, M. E. Are Co-operative Banks a Lever for Promoting Bank Stability? Evidence from the Recent Financial Crisis in OECD Countries. European Financial Management, 21: 491–523. (2015).

⁶⁶ Το National Credit Union Share Insurance Fund (NCUSIF), διοικούμενο από το National Credit Union Administration (NCUA), ασφαλίζει μερίδες και καταθέσεις σε όλες τις εγκεκριμένες ομοσπονδιακές πιστωτικές ενώσεις των ΗΠΑ και σε όλες τις ομοσπονδιακά ασφαλισμένες και κρατικά εγκεκριμένες πιστωτικές ενώσεις μέχρι \$ 250.000 ανά λογαριασμό. Όλες, εκτός από 240 από το εθνικό σύνολο των πάνω από 6.000 ομοσπονδιακών και πολιτειακών εγκεκριμένων πιστωτικών ενώσεων, καλύπτονται από την ασφάλιση NCUSIF.

εναντίον μιας πιστωτικής ένωσης, όσο περισσότερο μειώνεται ο λόγος κεφαλαίου σε σχέση με τα ρυθμιστικά κατώτατα όρια. Για να αποφευχθούν τέτοιου είδους ενέργειες, οι πιστωτικές ενώσεις τυπικά προσπαθούν να διαθέτουν ίδια κεφάλαια που υπερβαίνουν το 7% για να αποφεύγουν τις συνέπειες, εάν θεωρηθούν λιγότερο καλώς κεφαλαιοποιημένες. Επιπλέον, πολλές πιστωτικές ενώσεις αναφέρουν σημαντικές πιέσεις από τους αξιολογητές της NCUA να διατηρούν λόγους κεφαλαίου αρκετά ψηλότερους από 7%.

Ως αποτέλεσμα των δύο ρυθμιστικών πιέσεων και της δικής τους εγγενούς απέχθειας στον κίνδυνο, οι περισσότερες πιστωτικές ενώσεις των ΗΠΑ λειτουργούν με κεφαλαιακούς δείκτες άνω του 10% των περιουσιακών στοιχείων, αν και μερικές πιστωτικές ενώσεις με πολύ καλή διαχείριση, ζωτικότητα και ασφάλεια, λειτουργούν επιτυχώς με κεφαλαιακούς δείκτες μεταξύ 7% και 10%. Και δεδομένου ότι ουσιαστικά ολόκληρο το κεφάλαιο των πιστωτικών ενώσεων τηρείται με τη μορφή των αδιανέμητων αποθεματικών, τα οποία θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως Κοινές Μετοχές της Κατηγορίας 1, σύμφωνα με τα πρότυπα κεφαλαίου της Βασιλείας, οι πιστωτικές ενώσεις ως ομάδα είναι πολύ καλά κεφαλαιοποιημένες.⁶⁷

Η εκτιμώμενη ανάγκη ή επιθυμία να λειτουργεί με υψηλά ποσοστά μόχλευσης, μπορεί να θέσει εμπόδια στην ανάπτυξη μιας πιστωτικής ένωσης. Καθιστά επίσης πολύ δύσκολη την ίδρυση μιας νέας πιστωτικής ένωσης.⁶⁸ Εκτός αν κάποιος ευεργέτης δωρίσει ίδια κεφάλαια σε μια πιστωτική ένωση, αρχίζει τη ζωή της χωρίς αδιανέμητα αποθεματικά. Ο Κανονισμός Άμεσης Διορθωτικής Ενέργειας δίνει περιθώριο μερικών ετών σε μια νέα πιστωτική ένωση να σωρεύσει κεφάλαιο, αλλά είναι εξαιρετικά δύσκολο για την εκκίνηση του κεφαλαίου με τον τρόπο αυτό. Ως αποτέλεσμα, καταστατικά νέων πιστωτικών ενώσεων είναι σπάνια. Στα είκοσι πέντε χρόνια από το 1988, μόνο 209 νέες πιστωτικές ενώσεις έχουν σχηματιστεί – κατά μέσο όρο μόλις πάνω από 8 ανά έτος. Κατά την ίδια περίοδο, 2.836 καταστατικά τραπεζών έχουν εκδοθεί - κατά μέσο όρο πάνω από 9 ανά μήνα. Νέα καταστατικά πιστωτικών ενώσεων δεν είναι αδύνατο να εκδοθούν, αλλά είναι πολύ δύσκολο.

Η αριθμητική των επιθυμητών ή απαιτούμενων δεικτών κεφαλαίου και της ανάπτυξης είναι αρκετά απλή και αναπόφευκτη. Οι πιστωτικές ενώσεις στις ΗΠΑ δεν έχουν πρόσβαση σε εξωτερικό κεφάλαιο ή σε συμπληρωματικές μορφές κεφαλαίου.⁶⁹ Έτσι, για τις περισσότερες, η

⁶⁷ Οι λόγοι κεφαλαίου / υποχρεώσεων που αναφέρονται εδώ, στην τραπεζική γλώσσα αναφέρονται συνήθως ως δείκτες μόχλευσης, δηλαδή, το συνολικό κεφάλαιο διαιρούμενο με το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων, όχι των περιουσιακών στοιχείων με επιχειρηματικό ρίσκο.

⁶⁸ Αυτό βέβαια διαφέρει από τη γενική χρήση του όρου «δείκτης μόχλευσης», ο οποίος συνήθως ορίζεται ως ο λόγος των δανειακών προς τα ίδια κεφάλαια.

⁶⁹ Αν και οι πιστωτικές ενώσεις που χαρακτηρίζονται ως χαμηλού εισοδήματος μπορούν να έχουν πρόσβαση σε ορισμένες μορφές συμπληρωματικού κεφαλαίου, στην πράξη είναι περιορισμένη. Λιγότερο από το 1% του συνολικού κεφαλαίου στις πιστωτικές ενώσεις χαμηλού εισοδήματος είναι με τη μορφή συμπληρωματικού κεφαλαίου, αντιπροσωπεύοντας λιγότερο από το 0,1% του ενεργητικού σε αυτές τις πιστωτικές ενώσεις.

μόνη πηγή κεφαλαίου είναι η παρακράτηση των κερδών, και το ποσοστό κατά το οποίο η αξία των περιουσιακών στοιχείων μπορεί να αυξηθεί χωρίς μείωση του λόγου κεφαλαίου/υποχρεώσεων, εξαρτάται από το πόσο γρήγορα αυξάνεται το κεφάλαιο με πρόσθετα κέρδη. Αυτή η σχέση παρίσταται από τον ακόλουθη ισότητα, η οποία ορίζει ότι το μέγιστο ποσοστό αύξησης των περιουσιακών στοιχείων που μια πιστωτική ένωση μπορεί να αντέξει χωρίς μείωση του λόγου κεφαλαίου/υποχρεώσεων, δίνεται από την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων:

Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων = Μέγιστος Ρυθμός Αύξησης = Καθαρό Εισόδημα / Κεφάλαιο

Ο μέσος λόγος καθαρού εισοδήματος προς το σύνολο του ενεργητικού για τις πιστωτικές ενώσεις κατά τα τελευταία αρκετά χρόνια έχει κατά μέσο όρο μέγεθος περίπου 80 μονάδων βάσης. Με μια σχέση επιθυμητού προς απαιτούμενο κεφάλαιο 10%, αυτό συνεπάγεται απόδοση ιδίων κεφαλαίων 8% (0,8% / 10%). Αυτό σημαίνει ότι, υπό τις υφιστάμενες συνθήκες, η συνολική αύξηση του ενεργητικού της πιστωτικής ένωσης περιορίζεται στο 8% ετησίως.

Ο μέσος ρυθμός μεγέθυνσης των πιστωτικών ενώσεων κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες υπήρξε ακριβώς αυτός: 8,2%. Κατά την πρώτη δεκαετία αυτού του αιώνα - πριν τα πολύ χαμηλά επιτόκια καταστήσουν τις καταθέσεις σε ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς μη ελκυστικές για τους καταναλωτές, επιβραδύνοντας τις καταθέσεις στις πιστωτικές ενώσεις και συνεπώς την αύξηση του ενεργητικού - ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ενεργητικού των πιστωτικών ενώσεων υπερέβη το 8% τέσσερις στις δέκα φορές. Με άλλα λόγια, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις πιστωτικές ενώσεις είναι συχνά δεσμευτικές και λειτουργούν ως παράγοντες συγκράτησης της ανάπτυξης. Πράγματι, οι πιστωτικές ενώσεις συχνά αναφέρουν συγκράτηση της ανάπτυξης ως τακτική για την προστασία του δείκτη κεφαλαίου/υποχρεώσεων σε περιόδους μειωμένων κερδών ή ευκαιριών ταχείας ανάπτυξης.

Αυτή είναι η ουσία του προβλήματος με το κεφάλαιο για τις πιστωτικές ενώσεις. Προκειμένου να διατηρηθεί σχετικά υψηλά ο απαιτούμενος δείκτης κεφαλαίου /υποχρεώσεων, οι πιστωτικές ενώσεις πρέπει είτε να αυξήσουν τα κέρδη είτε να καθυστερήσουν τη μεγέθυνση. Η πρώτη από αυτές τις επιλογές συνεπάγεται οι πιστωτικές ενώσεις να δρουν, κατά κάποιο τρόπο, περισσότερο σαν εταιρείες επενδυτών, παρά ως συνεταιρισμοί. Η δεύτερη απαιτεί οι πιστωτικές ενώσεις να αποθαρρύνουν τα μέλη από το να κάνουν πλήρη χρήση των υπηρεσιών του συνεταιρισμού. Καμιά από αυτές τις επιλογές δεν είναι ελκυστική, και αμφότερες συγκρούονται με τις Συνεταιριστικές Αρχές.

Για να αυξήσει τα κέρδη της, μια πιστωτική ένωση θα πρέπει είτε να μειώσει το κόστος ή να αυξήσει το εισόδημα. Η μείωση του κόστους μπορεί να επιτευχθεί είτε με τη μείωση των

λειτουργικών εξόδων ή με τη μείωση του επιτοκίου που καταβάλλεται στα μέλη για τις καταθέσεις τους. Επειδή οι πιστωτικές ενώσεις ήδη λειτουργούν σε ιδιαίτερα ανταγωνιστικές αγορές, τείνουν να είναι αρκετά αποτελεσματικές. Οι δείκτες εξόδων-προς-ενεργητικό είναι παρόμοιοι με εκείνους των παρόμοιου μεγέθους εμπορικών τραπεζών. Ως εκ τούτου, η μείωση των εξόδων συνήθως σημαίνει αφαίρεση κάποιας υπηρεσίας προς τα μέλη ή πίεση του προσωπικού να είναι ακόμη πιο αποτελεσματικό. Αύξηση στο εισόδημα σημαίνει σχεδόν πάντα λιγότερο ελκυστικές τιμές για τα μέλη. Τα μέλη είτε θα πληρώνουν υψηλότερα επιτόκια για τα δάνεια, ή θα πληρώνουν περισσότερο ή / και υψηλότερες αμοιβές για άλλες υπηρεσίες. Πρόσφατα, με πολύ τα χαμηλά επιτόκια της αγοράς, συμπιέζοντας προς τα κάτω τα έσοδα από τόκους, οι πιστωτικές ενώσεις έπρεπε να καταφύγουν σε υψηλότερες και πιο συχνές αμοιβές στις υπηρεσίες προς τα μέλη.

Όλες αυτές οι τεχνικές για να αυξηθούν τα κέρδη ή το πλεόνασμα καθιστούν πιο δύσκολο για μια πιστωτική ένωση να τηρεί την Αρχή για την Οικονομική Συμμετοχή των Μελών. Φυσικά, το εισόδημα από τόκους θα μπορούσε επίσης να αυξηθεί με την επένδυση σε πιο ριψοκίνδυνα δάνεια ή επενδύσεις, αλλά αυτή η επιλογή κρίνεται παρακινδυνευμένη από την προληπτική ρυθμιστική αρχή και έρχεται σε αντίθεση με τη φυσική αποστρόφη των πιστωτικών ενώσεων προς τον επιχειρηματικό κίνδυνο.

Αντί για αύξηση των κερδών, ώστε να επωφεληθεί από την ανάπτυξη, μια πιστωτική ένωση θα μπορούσε, αντίθετα, να αποφασίσει τον περιορισμό της ανάπτυξης για να αποτρέψει την πτώση του λόγου κεφαλαίων /υποχρεώσεων. Αυτό θα μπορούσε να αντιστρατεύεται την Αρχή της Εθελοντικής και Ελεύθερης Συμμετοχής Μελών. Ο περιορισμός της ανάπτυξης θα κάνει μια πιστωτική ένωση λιγότερο ελκυστική από ό,τι θα ήταν στα υφιστάμενα και πιθανά νέα μέλη ο περιορισμός της πρόσβασης σε υπηρεσίες της πιστωτικής ένωσης. Είναι, απλώς, σε αντίθεση με τον στόχο της προώθησης και ενίσχυσης του συνεταιριστικού τρόπου επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Οι πιστωτικές ενώσεις θα μπορούσαν να σπάσουν τον περιορισμό της σύνδεσης μεταξύ ανάπτυξης και κερδών, με την έκδοση εναλλακτικών μορφών κεφαλαίου, με τις οποίες τα μέλη ή άλλοι επενδυτές θα μπορούσαν να θέσουν σε ριψοκίνδυνη τοποθέτηση κεφάλαια στην πιστωτική ένωση, για να αυξήσει τα αδιανέμητα κέρδη. Οι πιστωτικές ενώσεις στις ΗΠΑ είναι σχεδόν οι μόνες στον συνεταιριστικό χρηματοοικονομικό κόσμο από την άποψη ότι δεν έχουν αυτή την εξουσία. Λαμβάνοντας υπόψη την επιτυχή χρήση του συμπληρωματικού κεφαλαίου από συνεταιριστικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε άλλες χώρες, ασφαλώς αυτό θα αποτελούσε μια πολύτιμη προσθήκη στην εργαλειοθήκη των πιστωτικών ενώσεων των ΗΠΑ, ως προς τη διαχείριση της κεφαλαιακής επάρκειας. Αυτό θα ίσχυε περισσότερο στις περιπτώσεις ισχυρών, επιτυχημένων πιστωτικών ενώσεων, που αντιμετωπίζουν σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης, όπου μια προσθήκη κεφαλαίου θα απέτρεπε την ανάγκη να στηριχθούν

στην αργή διαδικασία της παρακράτησης κερδών. Ωστόσο, τα συμπληρωματικά κεφάλαια δεν θα ήταν χωρίς τα δικά τους μειονεκτήματα.

Συμπληρωματικά κεφάλαια θα μπορούσαν να δημιουργηθούν με μια ποικιλία τρόπων, τόσο από τα μέλη όσο και από εξωτερικούς επενδυτές. Όλα τα μέλη θα μπορούσαν να υποχρεωθούν να αγοράσουν μια μερίδα συνεταιριστικού κεφαλαίου (σε αντίθεση με τις γενικότερες μερίδες που λειτουργούν ως καταθέσεις), ως προϋπόθεση για την συμμετοχή. Ωστόσο, το συνολικό ποσό των κεφαλαίων από αυτή την πηγή θα ήταν περιορισμένο, και δεν θα μπορούσε να αυξηθεί γρήγορα, χωρίς να απαιτηθεί από όλα τα μέλη να αυξήσουν ταυτόχρονα τις συνδρομές τους.

Πιο σημαντική ή ταχεία προσθήκη συμπληρωματικού κεφαλαίου, θα απαιτούσε την έκδοση αρκετά μεγάλου αριθμού ονομαστικών μερίδων κεφαλαίου στα μέλη, ή χρεογράφων μειωμένης εξασφάλισης σε μη μέλη, με την επιφύλαξη της κατάλληλης γνωστοποίησης και τήρησης των απαιτήσεων καταλληλότητας.⁷⁰ Συμπληρωματικό κεφαλαίο αυτής της μορφής θα ήταν πιθανόν να συγκεντρώνεται στα χέρια ενός σχετικά μικρού αριθμού σημαντικών επενδυτών. Αυτό εγείρει ένα από τα προβλήματα του συμπληρωματικού κεφαλαίου για τις πιστωτικές ενώσεις. Οι επενδυτές αυτοί, με κεφάλαια υποκείμενα σε επιχειρηματικό κίνδυνο, είτε είναι μέλη είτε όχι, είναι πιθανό να εκδηλώσουν ένα ισχυρό ενδιαφέρον για τη λειτουργία της πιστωτικής ένωσης. Για να διατηρηθεί η συνεταιριστική φυσιογνωμία της πιστωτικής ένωσης, οι τίτλοι θα πρέπει να διευκρινίζουν ότι οι επενδυτές δεν έχουν κανένα δικαίωμα στη διακυβέρνηση της πιστωτικής ένωσης. Για παράδειγμα, τα δικαιώματα ενδεχόμενης διακυβέρνησης, που υπάρχουν σε ορισμένα χρεόγραφα μειωμένης εξασφάλισης, που εκδίδονται από επιχειρήσεις επενδυτών, δεν θα μπορούσαν να υπάρχουν σε χρεόγραφα μιας πιστωτικής ένωσης.⁷¹ Ωστόσο, προκειμένου να διατηρηθεί η πρόσβαση σε διαρκείς πηγές συμπληρωματικού κεφαλαίου, η διαχείριση της πιστωτικής ένωσης ενδέχεται να πεισθεί να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στα συμφέροντα ενός μικρού αριθμού θορυβωδών επενδυτών με επιρροή. Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει εκτροπή από τη Συνεταιριστική Αρχή του Δημοκρατικού Ελέγχου από τα Μέλη. Αυτό το πιθανό πρόβλημα θα μπορούσε να ελαχιστοποιηθεί με τη ρητή αναφορά στην απουσία δικαιωμάτων διακυβέρνησης των

⁷⁰ Η γνωστοποίηση συνεπάγεται την παροχή στον υποψήφιο επενδυτή όλων όσων πρέπει να γνωρίζει για να λάβει τεκμηριωμένη απόφαση. Η καταλληλότητα προχωρεί περαιτέρω. Ο εκδότης του χρεογράφου έχει κάποια υποχρέωση να ελέγξει τους επενδυτές ως προς το εάν πραγματικά κατανοούν τους κινδύνους και είναι σε θέση να απορροφήσουν πιθανές ζημιές.

⁷¹ Μια τυπική περίπτωση έκτακτης ανάγκης σε ένα χρεόγραφο μειωμένης εξασφάλισης, είναι ότι οι ομολογιούχοι καθίστανται δικαιούχοι θέσεων μελών στο διοικητικό συμβούλιο, ή ότι τα ομόλογα μετατρέπονται σε μερίδες κυριότητας, σε περίπτωση που η κατάσταση της εκδότριας επιχείρησης επιδεινώνεται κάτω από ένα ορισμένο επίπεδο.

επενδυτών, καθώς και με την αυστηρή τήρηση των κανόνων από το διοικητικό συμβούλιο και τη διαχείριση (management) της πιστωτικής ένωσης.

Το δεύτερο πρόβλημα με το συμπληρωματικό κεφάλαιο θα είναι το κόστος του. Η απόκτηση συμπληρωματικού κεφαλαίου ουσιαστικά σημαίνει την ενοικίαση μηχανισμού απορρόφησης κινδύνου, αντί για την κατασκευή τέτοιου μηχανισμού μέσω της παρακράτησης κερδών. Οι επενδυτές θα απαιτήσουν απολαβές προσαρμοσμένες στον κίνδυνο, επαρκείς για να τους αποζημιώσουν για την ανάληψη αυτού του κινδύνου. Το ασφάλιστρο κινδύνου θα ήταν πιθανόν αυξημένο από τη ρητή απουσία οποιωνδήποτε δικαιωμάτων ενδεχόμενης διακυβέρνησης. Κρίνοντας από τα επίπεδα που πληρώνουν οι εμπορικές τράπεζες στις ΗΠΑ για χρεόγραφα μειωμένης εξασφάλισης, το κόστος της απόκτησης συμπληρωματικών κεφαλαίων από τις πιστωτικές ενώσεις δεν θα ήταν απαγορευτικό, αλλά δεν θα είναι δωρεάν. Θα μπορούσε να μειώσει την πίεση για αύξηση των κερδών σε ανταπόκριση στην έντονη ανάπτυξη αλλά δεν θα μπορούσε να την εξαλείψει, διότι μια πιστωτική ένωση που χρησιμοποιεί συμπληρωματικό κεφάλαιο θα ήθελε ίσως να αυξήσει τα κέρδη κατά τι για να καλύψει μέρος του κόστους της έκδοσης του συμπληρωματικού κεφαλαίου.

Φυσικά, υπάρχει ένας άλλος τρόπος για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν από την ανάγκη των πιστωτικών ενώσεων για κεφάλαιο. Υπενθυμίζοντας την ισότητα για την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων, όπου ο μέγιστος δυνατός ρυθμός αύξησης του ενεργητικού προσδιορίζεται τόσο από το ποσοστό της παρακράτησης κερδών και τον επιδιωκόμενο λόγο κεφαλαίου/υποχρεώσεων, συνάγεται ότι όσο χαμηλότερος είναι ο απαιτούμενος ή επιθυμητός λόγος κεφαλαίου/υποχρεώσεων, τόσο πιο γρήγορος είναι ο ρυθμός ανάπτυξης που μπορεί να υποστηριχθεί από ένα συγκεκριμένο ποσοστό κερδών. Στην περίπτωση που περιγράφηκε προηγουμένως, ένα ποσοστό κερδών 80 μονάδων βάσης του ενεργητικού και ένας στόχος για δείκτη κεφαλαίου/υποχρεώσεων του 10%, επιτρέπει έναν ετήσιο ρυθμό αύξησης του ενεργητικού μόνο 8%. Μείωση του επιδιωκόμενου λόγου κεφαλαίου/υποχρεώσεων στο 8% θα επιτρέψει ένα ρυθμό ανάπτυξης 10%, με το ίδιο επίπεδο παρακρατούμενου πλεονάσματος. Τα μακροπρόθεσμα οφέλη μιας τέτοιας αλλαγής θα είναι σημαντικά. Μετά από 10 χρόνια, μια πιστωτική ένωση που αναπτύσσεται με ρυθμό 10% ετησίως θα είναι κατά 20% μεγαλύτερη από μία που αυξάνεται με ρυθμό 8%. Μετά από 20 χρόνια, θα είναι κατά 44% μεγαλύτερη.

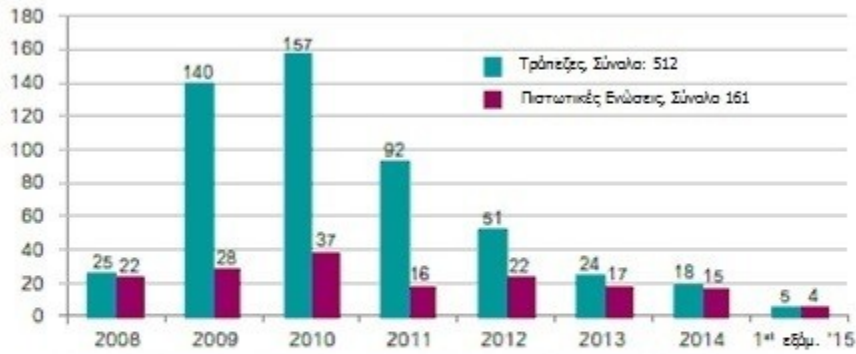
Αν η διατήρηση "μεγάλου ποσού" κεφαλαίου είναι τόσο επιβλαβής, τότε ποιο είναι το κατάλληλο επίπεδο του κεφαλαίου που πρέπει να διατηρείται; Δεν υπάρχει βέβαια εύκολη απάντηση σε αυτή την ερώτηση. Κατ' αρχήν, ποικίλλει για κάθε πιστωτική ένωση, εξαρτώμενη από το ύψος του κινδύνου που η πιστωτική ένωση αναλαμβάνει με τις δραστηριότητές της, τα είδη των δανείων που συνάπτει, πώς θα επενδύει, κ.λπ. Ωστόσο, υπάρχει τεκμηρίωση ότι τα επίπεδα κεφαλαίου που οι πιστωτικές ενώσεις έχουν καταλήξει να θεωρούν αναγκαία μπορεί

να είναι λίγο αυξημένα. Ο απαιτούμενος ρυθμιστικός δείκτης δανειακής επιβάρυνσης (ιδίων προς ξένα κεφάλαια) για τις πιστωτικές ενώσεις των ΗΠΑ, ώστε να είναι επαρκώς ή καλά κεφαλαιοποιημένες, είναι δύο πλήρεις ποσοστιαίες μονάδες ανώτερος από εκείνους που ισχύουν για τις εμπορικές τράπεζες. Παίρνοντας υπόψη τις ισχυρές διαφορές σε κίνητρα αποφυγής κινδύνου που ενέχει το συνεταιριστικό μοντέλο σε αντίθεση με τα μοντέλα των επιχειρήσεων ιδιοκτησίας επενδυτών, θα μπορούσε κανείς ευλόγως να αναμένει ότι οι απαιτήσεις σε κεφάλαιο των πιστωτικών ενώσεων θα έπρεπε να είναι χαμηλότερες από εκείνες που εφαρμόζονται στις τράπεζες.

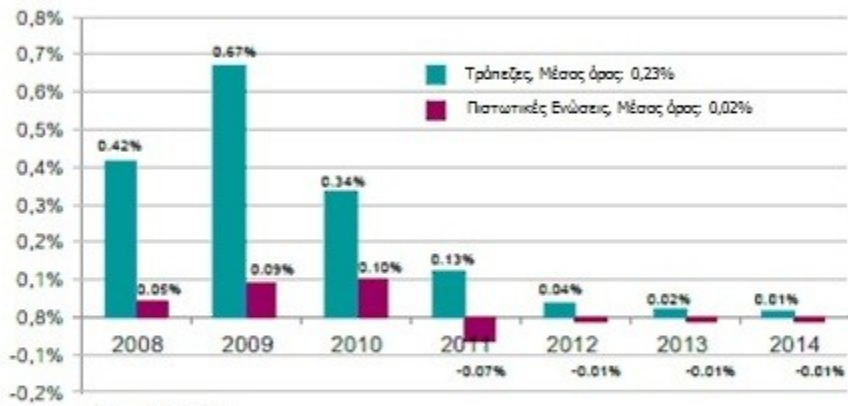
Το γεγονός ότι οι πιστωτικές ενώσεις των ΗΠΑ ξεπέρασαν την οικονομική κρίση και τη Μεγάλη Ύφεση με πολύ λιγότερη ζημιά από τις εμπορικές τράπεζες, παρέχει ένα πρόσφατο εμπειρικό παράδειγμα της ισχύος της συνεταιριστικής δομής να περιορίζει τον κίνδυνο. Το Διάγραμμα 1 δείχνει τον αριθμό των αποτυχιών στις τράπεζες και στις πιστωτικές ενώσεις από την αρχή της Μεγάλης Ύφεσης του 2008. (Οι αριθμοί των τραπεζών και των πιστωτικών ενώσεων ήταν παρόμοιοι το 2008). Οι αποτυχίες στις τράπεζες ξεπερνούσαν τις 100 το 2009 και το 2010, με κορύφωση σε 157 το 2010, και έφθασαν σε 512 από το 2008 ως τα μέσα το 2015. Οι αποτυχίες στις πιστωτικές ενώσεις ήταν στο ανώτερο σημείο σε 37 το 2010, και συνολικά σε 161, δηλ. λιγότερες από το ένα τρίτο του συνολικού αριθμού των τραπεζών.⁷²

Η διαφορά στα σχετικά ποσά σε δολάρια των ζημιών που προκλήθηκαν στις τράπεζες και στις πιστωτικές ενώσεις κατά τη διάρκεια της Ύφεσης και στα επακόλουθά της, είναι ακόμη πιο εντυπωσιακή. Κατά τη διάρκεια ήρεμων χρηματοοικονομικών περιόδων, οι απώλειες σε ταμεία ασφάλισης των καταθέσεων είναι σπάνιες. Στη δεκαετία που προηγήθηκε της Μεγάλης Ύφεσης, οι απώλειες ασφαλιστρών, ως ποσοστό ασφαλισμένων καταθέσεων, τόσο στο ασφαλιστικό ταμείο για τράπεζες που λειτουργεί από την Ομοσπονδιακή Εταιρεία Ασφάλισης Καταθέσεων και στο παρόμοιο ταμείο για τις πιστωτικές ενώσεις που λειτουργεί από την Εθνική Διοίκηση Πιστωτικών Ενώσεων, ήταν κατά μέσο όρο περίπου στο

⁷² Ο αριθμός των πιστωτικών ενώσεων και των τραπεζών κατά την έναρξη της Ύφεσης ήταν σχεδόν ο ίδιος. Από τον Δεκέμβριο του 2007, ήταν 8.534 FDIC-ασφαλισμένα τραπεζικά ιδρύματα στις ΗΠΑ και 8.396 πιστωτικές ενώσεις.

Διάγραμμα 1 Αποτυχίες Τραπεζών και Πιστωτικών Ενώσεων από την έναρξη της μεγάλης ύφεσης

Πηγές: NCUA, FDIC

Διάγραμμα 2 Απώλειες Ασφαλιστικού Ταμείου Ζημιών ως Ποσοστό των Ασφαλισμένων Καταθέσεων

μισό από μια μονάδα βάσης ετησίως. Ωστόσο, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 2, στα επτά χρόνια από την έναρξη της ύφεσης, οι απώλειες στο ασφαλιστικό ταμείο των τραπεζών έχουν κατά μέσο όρο 23 μονάδες βάσης, φθάνοντας στο ανώτερο των 67 μονάδων βάσης το 2009. Σε έντονη αντίθεση, κατά την ίδια ασφαλιστική περίοδο, οι απώλειες στο ασφαλιστικό ταμείο των πιστωτικών ενώσεων ήταν κατά μέσο όρο λιγότερο από το ένα δέκατο του μέσου όρου των τραπεζών, δηλ. 2 μονάδες βάσης των ασφαλισμένων καταθέσεων, με μέγιστη τιμή τις 10 μονάδες βάσης το 2010.

Ο δηλωμένος σκοπός του τμήματος Άμεσης Διορθωτικής Ενέργειας του νόμου των Ομοσπονδιακών Πιστωτικών Ενώσεων, ο οποίος θεσπίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις πιστωτικές ενώσεις, είναι να ελαχιστοποιηθούν οι απώλειες για το ασφαλιστικό ταμείο των μερίδων.⁷³ Η σθεναρή απόδοση και η υγεία των πιστωτικών ενώσεων κατά τη διάρκεια της πρόσφατης χρηματοοικονομικής κρίσης, όπως αποδεικνύεται από το χαμηλό επίπεδο των ζημιών που υπέστη το ταμείο, είναι ισχυρά τεκμήρια ότι οι πιστωτικές ενώσεις δεν εισήλθαν στην ύφεση υπο-κεφαλαιοποιημένες. Η σύγκριση των αποτελεσμάτων των πιστωτικών ενώσεων προς τα αποτελέσματα των τραπεζών, δείχνει ότι οι πιστωτικές ενώσεις θα μπορούσαν κάλλιστα να λειτουργήσουν με χαμηλότερους κεφαλαιακούς δείκτες από τις τράπεζες.

Παρά τις πιέσεις που τα υπερβολικά επίπεδα κεφαλαίων μπορούν να ασκούν στις πιστωτικές ενώσεις, τόσο με την μορφή του μειωμένου δυναμικού ανάπτυξης και της λιγότερο ελκυστικής τιμολόγησης των υπηρεσιών προς τα μέλη, οι πιστωτικές ενώσεις έχουν καταφέρει κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών να κινηθούν ικανοποιητικά σε αυτό το περιβάλλον. Όπως δείχνουν τα δεδομένα στο Πληροφοριακό πλαίσιο (κατωτέρω), αν και εξακολουθούν να είναι μικρές σε σύγκριση με τον εμπορικό τραπεζικό κλάδο, οι πιστωτικές ενώσεις έχουν ξεπεράσει τις τράπεζες κατά τα τελευταία τριάντα-πέντε χρόνια στις ΗΠΑ. Με ένα ρυθμό ανάπτυξης του ενεργητικού, που είναι κατά μέσο όρο περισσότερες από δύο ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερος από τον ρυθμό ανάπτυξης των τραπεζών, το μερίδιο των πιστωτικών ενώσεων στα συνδυασμένα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών και των πιστωτικών ενώσεων έχει υπερδιπλασιαστεί, από 3,6% σε 7,3%. Οι πιστωτικές ενώσεις έχουν επιτύχει αυτό το αποτέλεσμα με την παραγωγή προσόδων που συμβαδίζουν με τα κέρδη των τραπεζών μετά τη φορολόγησή τους. Το έχουν καταφέρει αυτό, τονίζοντας τη λειτουργική αποτελεσματικότητα, στηριζόμενες σε διοικητικά συμβούλια χωρίς αποζημίωση, και στο ότι απαλλάσσονται από ομοσπονδιακούς φόρους εισοδήματος. Η απουσία της υποχρέωσης να καταβάλλουν μερίσματα σε μετόχους, έχει επιτρέψει στις πιστωτικές ενώσεις να διατηρούν όλες τις προσόδους ως κεφάλαιο, γεγονός που συμβάλλει στη διατήρηση ενός κεφαλαιουχικού δείκτη ισοδύναμου με εκείνον των τραπεζών. Μια σειρά από πηγές αναφέρουν, κατά κανόνα, ότι τα

⁷³ USC §1790d§216 (α)

τέλη των πιστωτικών ενώσεων, τα επιτόκια των δανείων, καθώς και τα επιτόκια καταθέσεων συγκρίνονται ευνοϊκά με εκείνα των τραπεζών.

Η ανάγκη να κατέχουν επαρκή κεφάλαια, δεν έχει υποβιβάσει τις πιστωτικές ενώσεις σε στασιμότητα και παραίτηση. Μάλλον, έχει συγκρατήσει τις πιστωτικές ενώσεις από την επίτευξη πλήρως των δυνατοτήτων τους. Χωρίς την ανάγκη να διαθέτουν τα επίπεδα του κεφαλαίου που σήμερα θεωρούνται ότι είναι απαραίτητα, οι πιστωτικές ενώσεις θα μπορούσαν να προσφέρουν ακόμη πιο πλεονεκτική τιμολόγηση στα μέλη, και να αναπτυχθούν, ώστε να γίνουν πραγματικά σημαντικοί πάροχοι χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Μια πρόκληση για τις πιστωτικές ενώσεις, και κατ' επέκταση για όλους τους συνεταιρισμούς, είναι να αριστοποιούν τα οφέλη από επαρκή κεφάλαια, χωρίς να υφίστανται το κόστος και συμβιβασμούς στις Συνεταιριστικές Αρχές, που θα προέκυπταν από τη διατήρηση πάρα πολλών κεφαλαίων. Αυτό υποδηλώνει ότι ειδική μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται από τις πιστωτικές ενώσεις, ώστε να κρατούν μόνο το ποσό του κεφαλαίου που είναι πραγματικά απαραίτητο.

Δεδομένου ότι υπάρχουν δύο πολύ ισχυρές δυνάμεις, που ίσως τείνουν να αυξάνουν τους στόχους κεφαλαιακής επάρκειας πάνω από ό,τι ίσως πραγματικά είναι απαραίτητο - την εσωτερική αποστροφή στον επιχειρηματικό κίνδυνο και την προληπτική ρυθμιστική πίεση - συχνή επανεξέταση των στόχων του κεφαλαίου είναι σκόπιμη.

Συνεπώς, το κεφάλαιο για τις πιστωτικές ενώσεις των ΗΠΑ μπορεί να θεωρηθεί ως αναγκαίο κακό. Το κακό με την έννοια ότι η παροχή και η διατήρησή του απαιτεί οι πιστωτικές ενώσεις να ενεργούν με κάποιους τρόπους που μπορεί να φαίνεται ότι παραβαίνουν κάποιες από τις Συνεταιριστικές Αρχές. Αναγκαίο με την έννοια ότι είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της συνεχούς βιωσιμότητας μιας πιστωτικής ένωσης σε έναν αβέβαιο και ριψοκίνδυνο κόσμο.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

Τον Δεκέμβριο 2014	Τράπεζες	Πιστωτικές Ενώσεις
Αριθμός φορέων	6.509	6.513
Σύνολο περιουσίας κλάδου	\$ 15,6 τρισεκ.	\$ 1,1 τρισεκ.
Περιουσία μεγαλύτερου φορέα	\$ 2,1 τρισεκ.	\$ 60 δισεκ.

Περιουσία μέσου όρου φορέων	\$ 2,4 δισεκ.	\$ 176 εκατ.
Περιουσία διάμεσου φορέα	\$ 181 εκατ.	\$ 25 εκατ.
Μέσος δείκτης μόχλευσης	11,1	11,1
Μέσοι όροι, 1980 ως 2014		
Ετήσια αύξηση περιουσίας	8,7%	6,3%
Ετήσια αύξηση δανείων	8,4%	6,2%
Καθαρό εισόδημα προς περιουσία	92 μονάδες βάσης	89 μονάδες βάσης

5. Συνεταιριστικό κεφάλαιο: Ένας ουσιαστικός συνδυασμός επιστήμης (διαχείρισης) και συνείδησης (Συνεταιριστικές Αρχές)

JEAN-LOUIS BANCEL

Εισαγωγή

Ορθολογική ανάλυση της έννοιας της επιχειρηματικής δομής απαιτεί την εξέταση των συστατικών μερών της: κεφάλαιο, εργασία, δραστηριότητες με τους πελάτες και τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Συμβατικά, αυτή η ανάλυση προσπαθεί να κατανοήσει το πώς αυτά τα συστατικά στοιχεία συγκρούονται το ένα στο άλλο, σχηματίζουν μια ιεραρχική δομή, και συνδυάζονται στην πράξη.

Σήμερα, η "θεωρία της αντιπροσώπευσης" (agency theory) χρησιμοποιείται πιο συχνά για να περιγράψει πώς λειτουργεί η επιχείρηση. Μέσα σε αυτή τη θεωρία, η επιχειρηματική δραστηριότητα προκύπτει από το άθροισμα των αντιθέσεων μεταξύ του "κύριου" (χορηγού) και του «μέσου» (αξιωματούχου ή υπαλλήλου). Όλη αυτή η θεωρία βασίζεται στην αρχή της σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των δύο ενδιαφερομένων μερών, και συγκεκριμένα: ο κύριος ενδιαφερόμενος επιδιώκει να μεγιστοποιήσει τα κέρδη του και οι υπάλληλοι, οι οποίοι επιδιώκουν να μεγιστοποιήσουν τα εισοδήματά τους σε το βάρος των κερδών των μετόχων.

Αυτή η ανάλυση, εφαρμοζόμενη ομοιόμορφα, χωρίς να γίνεται διάκριση του είδους της επιχείρησης, δεν λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών. Με την "διπλή ιδιότητα των μελών" των συνεταιρισμών – των εργαζομένων, οι οποίοι είναι οι πάροχοι της χρηματοδότησης στον συνεταιρισμό εργαζομένων, ή των καταναλωτών, οι οποίοι είναι και χρηματοδότες στην περίπτωση των συνεταιρισμών καταναλωτών - η κατάσταση ριζικά αλλάζει. Οι συνεταιριστικοί φορείς έχουν μάθει να φέρνουν σε επαφή τη "σχιζοφρένεια" της

συνεταιριστικής δομής και αυτές τις προφανείς αντιφάσεις μεταξύ των συστατικών της επιχείρησης και κατορθώνουν να τις θέτουν στην υπηρεσία του συνεταιριστικού έργου. Αυτό μας οδηγεί να προτείνουμε στη Συμμαχία να καλέσει, μέσω της επιτροπής έρευνας, όλους τους ερευνητές να διευρύνουν και να διαφοροποιήσουν τα περιγραφικά μοντέλα επιχειρήσεων υπό το πρίσμα του συνεταιριστικού μοντέλου.

Πριν προχωρήσουμε, πρέπει να θυμόμαστε ότι, για εμάς, μια συνεταιριστική οργάνωση είναι "Μια εταιρεία που περιλαμβάνει πολλά άτομα που συνεργάζονται εθελοντικά με σκοπό την ικανοποίηση οικονομικών ή κοινωνικών αναγκών μέσω της κοινής προσπάθειάς τους και της παροχής των απαραίτητων μέσων"⁷⁴.

1. Κριτική ανάλυση ορισμένων θέσεων του χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού.

Ο προβληματισμός σχετικά με τη θέση του κεφαλαίου στη συνεταιριστική δραστηριότητα απαιτεί να γνωρίζουμε το τεράστιο αποτύπωμα της τυπικής θεωρίας του καπιταλισμού, η οποία υποτίθεται ότι βασίζεται στην ουδετερότητα της επιστήμης της διαχείρισης (management). Δεν πρέπει να παραλείψουμε την εξέταση αυτών των θέσεων.

1.1 ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ ΟΤΙ ΟΙ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΥΠΑΡΞΟΥΝ ΧΩΡΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟ;

Η κυριαρχία της θεωρίας της αντιπροσώπευσης μας οδηγεί να υποθέσουμε ότι μια εταιρεία δεν θα είναι σε θέση να υπάρξει χωρίς μια αρχική τοποθέτηση κεφαλαίων. Η διερεύνηση της ιστορίας, ωστόσο, δείχνει ότι η τεκμηρίωση αυτής της θέσης απέχει πολύ από του να είναι αναμφισβήτητη. Καθ' όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα και μέχρι το σημείο καμπής στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, οι ανώνυμες εταιρείες εξετάζονταν με καχυποψία. Μια γενική εταιρεία, με εγγύηση την απεριόριστη δέσμευση των μελών της, θεωρείτο πιο αξιόπιστη από τρίτους πιστωτές. Αρκεί να παρατηρήσουμε το γεγονός ότι οι τραπεζίτες τώρα τείνουν να απαιτούν εγγυήσεις από την προσωπική περιουσία των μελών του διοικητικού συμβουλίου των κεφαλαιουχικών εταιρειών για εξασφάλιση των δανείων τους.

Κατά τον 19ο αιώνα, όταν η συσσώρευση του πλούτου ήταν πολύ μικρότερη από ό,τι σήμερα, η δύναμη μιας εταιρείας κρινόταν από τη δέσμευση των ιδρυτών για παροχές στη βιομηχανία (με τη μορφή εργασίας και εξειδίκευσης). Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο μια εταιρεία

⁷⁴ Αυτός ο νομικός ορισμός ενός συνεταιρισμού διατηρείται ως μεταφορά των διεθνών Συνεταιριστικών Αρχών σε μια νέα έκδοση (της 31ης Ιουλίου 2014) του Άρθρου 1 του Γαλλικού νόμου του 1947 για τους συνεταιρισμούς.

περιορισμένης ευθύνης - ως ένας τρόπος συνδυασμού της βιομηχανικής προσφοράς, χορηγίας και χρηματοδότησης από το χορηγό - οδήγησε στη δημιουργία επιχειρήσεων με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας.

Αυτοί οι διαφορετικοί τρόποι κατανόησης της δημιουργίας επιχειρήσεων έχουν εισαχθεί, επίσης, στον κόσμο των γερμανικών χρηματοπιστωτικών συνεταιρισμών από το 19ο αιώνα: είναι η διαφορά προσέγγισης μεταξύ Friedrich-Wilhelm Raiffeisen και Hermann Schulze-Delitzsch.

Ο πρώτος, ένας δημιουργός των ομώνυμων αγροτικών πιστωτικών συνεταιρισμών, είχε ως βασική θέση ότι τα περιορισμένα περιουσιακά στοιχεία των αγροτών, οι οποίοι ξεκίνησαν τον συνεταιρισμό, θα μπορούσαν να αντισταθμιστούν από την απεριόριστη ευθύνη καθενός από τα μέλη για την κάλυψη, εάν είναι απαραίτητο, της δέσμευσης του συνεταιρισμού τους. Από την άλλη πλευρά, τα μέλη δέχθηκαν ο συνεταιρισμός να παρακρατεί όλα τα κέρδη, επιτρέποντας έτσι τη συσσώρευση κεφαλαίου με την πάροδο του χρόνου. Για να αποφευχθεί ο κίνδυνος της πτώχευσης των μελών σε περίπτωση δικαστικής προσβολής, το σύστημα ενισχύθηκε χάρη στην ομοσπονδιακή διασύνδεση των συνεταιρισμών. Στον ασφαλιστικό τομέα, αυτός ο μηχανισμός εγγύησης των μελών μεταφράζεται σε μια πρόσκληση για εισφορές, με τα μέλη να καταβάλλουν συμπληρωματική εισφορά σε περίπτωση ζημιάς στο τέλος του οικονομικού έτους.

Ο δεύτερος ήταν ο δημιουργός του "vorschussvereine". Οι συνεταιριστικές τράπεζες που ίδρυσε αποτελούνταν από μικρές επιχειρήσεις λιανικής πώλησης και τεχνίτες, με περισσότερη περιουσία από τους αγρότες. Τα μέλη κατέβαλλαν μια αρχική προκαταβολή, με τη μορφή ενός ταμείου ίδρυσης. Από αυτή την άποψη, οι διαφορές στην ορολογία σηματοδοτούν τις διαφορές στο συνεταιριστικό όραμα από εκείνο του καπιταλιστικού τομέα. Δεδομένου ότι οι εισφορές των μελών, δεν θα μπορούσαν να είναι κερδοσκοπικές, τα μέλη δεν μπορούσαν να έχουν πρόσβαση σε κέρδη κεφαλαίου σε περίπτωση αποχώρησης από τον συνεταιρισμό.

Είναι πολύ ενδιαφέρον να θυμηθούμε την έντονη αντίθεση, εκείνη την περίοδο, μεταξύ αυτών των δύο επιφανών πρωτοπόρων του συνεργατισμού. Αυτή η ιστορική εμπειρία δείχνει ότι οι διαφορετικοί τύποι συνεταιρισμών - εκείνων που σχηματίζονται με αρχικό κεφάλαιο και εκείνων που σχηματίζονται χωρίς αρχικό κεφάλαιο - έχουν βιώσει επιτυχίες καθώς και δυσκολίες. Αυτό μας οδηγεί να αναρωτηθούμε ποια είναι η ιδρυτική ενέργεια του συνεταιρισμού. Είναι η αρχική παροχή κεφαλαίων από τους ιδρυτές, ή η επιθυμία τους να συνεργαστούν – ακόμη και χωρίς αρχική συμβολή σε κεφάλαιο - κάνοντας μια δέσμευση μέσω ενέργειας και του αισθήματος της ευθύνης; Η ιστορία μας βοηθά να αντιληφθούμε ότι το «κεφάλαιο» μιας επιχείρησης, συνεταιριστικής ή άλλης, δεν μπορεί να περιορίζεται στο ποσό των μερίδων που καταβάλλονται για την εγγραφή.

1.2 ΟΙ ΜΕΡΟΛΗΨΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Πάρα πολύ συχνά τα τελευταία χρόνια, η έννοια του κεφαλαίου έχει περιορισθεί στον λογιστικό ορισμό του κεφαλαίου των μερίδων. Η αποδοχή περιορισμού αυτού του είδους στο όραμά μας, αποδυναμώνει τη σοβαρή ελεύθερη σκέψη. Το κεφάλαιο είναι μια έννοια που αναδύεται από διάφορες περιοχές ανάλυσης:⁷⁵ οικονομική, χρηματοπιστωτική, λογιστική, διαχειριστική, κοινωνιολογική, φιλοσοφική. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ο ρόλος που έπαιξαν οι πλούσιοι και φιλόδοξοι επενδυτές κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα, που ήταν η ένδοξη εποχή για την εμφάνιση των συνεταιρισμών. Χρειάζεται κάποιος απλώς να ρίξει μια ματιά στις φωτογραφίες των σημαντικότερων συνεταιριστών, για να συνειδητοποιήσει τον εξέχοντα ρόλο που διαδραμάτισαν οι κοινωνικά προνομιούχοι και πλούσιοι, που επίσης φρόντιζαν για την ανθρώπινη πρόοδο και άλλες μορφές γνώσης και όχι απλώς για το οικονομικό κεφάλαιό τους.

Η ποικιλία των αναλύσεων καταδεικνύει τον πλούτο της έννοιας του «κεφαλαίου» και ενισχύει το επιχείρημα ότι είναι απαραίτητο η συνεταιριστική κίνηση να μην αποδεχθεί να περιορίζεται σε έναν αυστηρά λογιστικά-επικεντρωμένο ορισμό του κεφαλαίου ⁷⁶, ο οποίος είναι επίσης έντονα μεροληπτικός λόγω αμφισβητήσιμων απόψεων. Όπως του Γαλιλαίου, ο οποίος καταδικάστηκε από την Ιερά Εξέταση για το γεγονός ότι υποστήριζε την ηλιοκεντρική αρχή, αφού είπε "e pure se muove (και όμως κινείται)" ⁷⁷, δεν μπορούμε να δεχτούμε την απόφαση των σύγχρονων αμφισβητιών για τον περιορισμό των συνεταιρισμών σε έναν λογιστικό ορισμό, που είναι ακατάλληλος για το συνεταιριστικό κεφάλαιο. Ελπίζουμε ότι η συνεταιριστική κίνηση θα ενθαρρύνει τους διαχειριστές των συνεταιρισμών και τους ερευνητές τους να εργαστούν για τις έννοιες του άυλου κεφαλαίου, του πολιτιστικού κεφαλαίου και του φυσικού κεφαλαίου, που είναι τομείς στους οποίους μπορεί να αποδειχθεί η δυναμική και η ζωτικότητα των συνεταιρισμών. Οι συνεταιρισμοί πρέπει επίσης να βρουν έναν τρόπο, μέσω της αποτελεσματικής επικοινωνίας, να αναδείξουν την ικανότητά τους να ενισχύσουν τους άλλους τύπους κεφαλαίου και όχι μόνο τη λογιστική έννοια του κεφαλαίου.

Δύο αναλυτικές μεροληψίες απεικονίζουν τα όρια της λογιστικής επιστήμης όσον αφορά το συνεταιριστικό κεφάλαιο.

⁷⁵ <https://fr.wikipedia.org/wiki/Capital>

⁷⁶ Είναι σημαντικό στο σημείο αυτό να σημειωθεί η πρόσφατη συμβολή της μελέτης του Christopher Nobes: «Λογιστική για το κεφάλαιο: η εξέλιξη μιας ιδέας», στον τομέα της λογιστικής και της επιχειρησιακής έρευνας, 45, σελ. 413-441, η οποία δείχνει μέσω διεθνούς συγκριτικής ανάλυσης ότι το κεφάλαιο απέχει πολύ από το να είναι ένα γενικό χαρακτηριστικό της λογιστικής.

⁷⁷ Αυτό σημαίνει, "και ακόμη καθώς κινείται".

Πρώτον, ο χαρακτηρισμός των ιδίων κεφαλαίων των συνεταιριστικών μερίδων από ορισμένους λογιστές, που κατατάσσουν τις συνεταιριστικές μερίδες στο παθητικό (χρέος) με την αιτιολογία ότι είναι επιστρεφόμενες από την επιχείρηση, όταν το μέλος αποχωρεί. Η ανάλυση αυτή είναι μεροληπτική σε διάφορα επίπεδα. Πρώτα απ' όλα, ξεχνά το γεγονός ότι η αξία των μετοχών μπορεί να μειωθεί για να απορροφήσει ενδεχόμενες ζημίες του συνεταιρισμού. Αυτό είναι ριζικά διαφορετικό από την κατάσταση των παραδοσιακών ομολόγων ή χρέους, που λαμβάνουν σταθερό εισόδημα και είναι ως επί το πλείστον αδιάφορα για τα επιχειρηματικά αποτελέσματα. Επιπλέον, θα ήταν απατηλό να υποθέσουμε για μια κεφαλαιουχική εταιρία ότι το κεφάλαιό της είναι συνεχώς σταθερό. Τα τελευταία χρόνια, μας έχουν αποδείξει πόσο συχνά οι εντάσεως κεφαλαίου επιχειρήσεις των επενδυτών έχουν χρησιμοποιήσει την εξαγορά των μετοχών τους ή τη διανομή αποθεματικών για να ενισχύσουν τις τιμές των μετοχών τους στο χρηματιστήριο. Μπορεί να συναχθεί από αυτό ότι η νομική πτυχή της επιστρεψιμότητας των μερίδων δεν είναι αρκετή για να αποτελέσει επαρκή βάση για τον χαρακτηρισμό των μερίδων από τους λογιστές .

Επιπλέον, είναι εξίσου σημαντικό να τονισθεί η μεροληψία της Επιτροπής της Βασιλείας - η αρχή που είναι υπεύθυνη για τον συντονισμό των εθνικών ρυθμιστικών αρχών για τις τράπεζες – αναφορικά με τον ορισμό των ιδίων κεφαλαίων. Μετά από την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008, οι G20 ανέθεσαν στην Επιτροπή να ενισχύσει την οικονομική φερεγγυότητα των τραπεζών, ειδικότερα όσον αφορά τα κύρια ίδια κεφάλαια (Tier 1 ίδια κεφάλαια). Για να γίνει αυτό, η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε ένα έγγραφο, τον Δεκέμβριο του 2010,⁷⁸ που προοριζόταν να τυποποιήσει τον ορισμό των τραπεζικών κεφαλαίων μεταξύ των εθνικών αρχών. Είναι σημαντικό να αναλύσουμε τη διατύπωση της παραγράφου 52 αυτού του εγγράφου, για να δούμε πώς αυτό το παράδειγμα δεν έχει συμπεριλάβει την ειδική φύση των συνεταιριστικών τραπεζών στην ανάλυσή του. Πρώτα απ' όλα θα πρέπει να σημειώσουμε,⁷⁹ μια υποσημείωση στη σελίδα 12 του εγγράφου,⁸⁰ η οποία δείχνει ότι τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται από τις καπιταλιστικές τράπεζες εφαρμόζονται στις συνεταιριστικές δομές και στις δομές των ταμείων αλληλοβοήθειας. Στη συνέχεια, μια ανάλυση των 14 κριτηρίων που χρησιμοποιούνται για τον ορισμό του κεφαλαίου δείχνει ότι τα δύο κριτήρια μπορούν να

⁷⁸ Ένα παγκόσμιο ρυθμιστικό πλαίσιο για τις ανθεκτικές τράπεζες και τα τραπεζικά συστήματα: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

⁷⁹ Θα θέλαμε να τονίσουμε εδώ ότι το αναφερόμενο επιχείρημα της ουδετερότητας θεωρείται από τις ρυθμιστικές αρχές ως πιο σημαντικό από το καθήκον του σεβασμού των νομικών διαφορών. Εν ολίγοις, είναι ένα είδος της άποψης «ένα μέγεθος ταιριάζει σε όλους».

⁸⁰ Τα κριτήρια εφαρμόζονται επίσης και στις μη μετοχικές εταιρείες, όπως τα ταμεία αλληλασφάλισης, οι συνεταιρισμοί, ή τα ταμειούτσια, λαμβάνοντας υπ' όψη την ειδικότερη συγκρότησή τους και τη νομική τους δομή. Η εφαρμογή των κριτηρίων θα πρέπει να διασφαλίζει την ποιότητα των μέσων με την απαίτηση αυτά να θεωρούνται πλήρως ισοδύναμα με τις κοινές μετοχές από άποψη ποιότητας κεφαλαίου τους, όσον αφορά την απορρόφηση ζημιών και δεν έχουν χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να προκαλέσουν μια κατάσταση αποδυνάμωσης της τράπεζας ως μια ανησυχία κατά τη διάρκεια περιόδων πίεσης της αγοράς.

προκαλέσουν δυσκολίες στις συνεταιριστικές τράπεζες. Πρώτα απ' όλα, το κριτήριο με αριθμό 3,⁸¹ το οποίο υπαγορεύει ότι οι τίτλοι είναι αόριστης διάρκειας και μη επιστρεπτέοι εκτός από την περίπτωση της εκκαθάρισης της εταιρείας. Αυτό μας φέρνει πίσω στο προαναφερθέν σημείο σχετικά με την επιστροφή των μερίδων. Δεύτερον, και πιο σημαντικό, το κριτήριο με αριθμό 5,⁸² που αποκαλύπτει την έλλειψη κατανόησης σχετικά με το συνεταιριστικό μοντέλο – αναφέρεται ότι η αμοιβή του κεφαλαίου δεν μπορεί να είναι συμβασιακά περιορισμένη. Αυτή η άποψη είναι σε άμεση αντίθεση με τον μη-κερδοσκοπικό χαρακτήρα και τις διατάξεις για τον περιορισμό της αμοιβής των συνεταιριστικών μερίδων. Υποστηρίζει την αμφισβητούμενη άποψη ότι όλες οι επενδύσεις κεφαλαίου είναι για την αύξηση του προσωπικού πλούτου του μετόχου. Αυτή η προσέγγιση ξεχνά το γεγονός ότι, στον συνεταιριστικό τομέα, ο οποίος βασίζεται στη διττή ιδιότητα των μελών επενδυτών και ταυτόχρονα πελατών, μπορεί κάποιος να επιλέξει να είναι πάροχος κεφαλαίου κυρίως για την απόκτηση αγαθών ή υπηρεσιών σε μια δίκαιη τιμή, σε αντάλλαγμα για την επένδυση και να μην λαμβάνει μερίσματα ή κέρδη επί του κεφαλαίου.

1.3 ΠΩΣ ΑΠΟΔΕΙΚΝΟΥΜΕ ΟΤΙ ΟΙ ΜΕΤΟΧΟΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ;⁸³

Η επέκταση της θεωρίας της αντιπροσώπευσης έχει οδηγήσει στη διάδοση της έννοιας της αξίας της μετοχής ως βασικό κριτήριο της αξιολόγησης της εταιρικής διακυβέρνησης.

Σήμερα, δεν μας εκπλήσσει αν ακούσουμε ότι οι μέτοχοι που ενδιαφέρονται κατά κύριο λόγο για την απόδοση των επενδύσεων τους σε μια εταιρεία μπορεί να υποχρεώσουν μια επιχείρηση να πάρει αποφάσεις που είναι αντίθετες με τα συμφέροντα των εργαζομένων ή άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Αυτό είναι το αποτέλεσμα της αυστηρής εφαρμογής της αρχής της αξίας για τους μετόχους.

⁸¹ Το κύριο ίδιο κεφάλαιο είναι αόριστης διάρκειας και δεν επιστρέφεται ποτέ εκτός με την εκκαθάριση (παραβλέποντας αναίρεση διακριτική επαναγορές ή άλλα μέσα που μειώνουν αποτελεσματικά το κεφάλαιο κατά διακριτική ευχέρεια που επιτρέπεται από τη σχετική νομοθεσία).

⁸² Τα διανεμόμενα ποσά καταβάλλονται από διανεμητέα στοιχεία (περιλαμβάνονται τα παρακρατούμενα κέρδη). Το επίπεδο των διανεμόμενων ποσών δεν είναι με κανένα τρόπο συνδεδεμένο ή σχετιζόμενο με το ποσό που καταβάλλεται κατά την έκδοση και δεν υπόκειται συμβασιακό ανώτατο όριο (εκτός στο βαθμό που μια τράπεζα αδυνατεί να καταβάλει διανεμόμενα ποσά που υπερβαίνουν το επίπεδο των διανεμητέων στοιχείων).

⁸³ Στο πλαίσιο αυτό, είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι ακόμη και ο Εκτελεστικός Διευθυντής και Επικεφαλής Οικονομολόγος της Τράπεζας της Αγγλίας πιστεύει ότι αυτή η υπόθεση πρέπει να αναθεωρηθεί. Συμπέρασμα της ομιλίας του στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, στις 22 Μαΐου 2015: http://www.bis.org/review/r150811a.pdf?utm_source=BIS+-+All+categories+-+daily&utm_campaign=e99d1f60ea-RSS_EMAIL_CAMPAIGN_RSS_ALL_CATEGORIES&utm_medium=email&utm_term=0_9691579743-e99d1f60ea-93527521

Στη βάση αυτή, η επιχείρηση θα έπρεπε να κρίνεται μόνο από τα άμεσα ή μελλοντικά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα, που δημιουργούνται υπέρ των ιδιοκτητών: των μετόχων. Από την άποψη αυτή, οι ιδιοκτήτες δεν θα έπρεπε να ανησυχούν για τον αντίκτυπο της στρατηγικής τους αν δημιουργούσε αρνητικές εξωτερικότητες (για παράδειγμα, η ρύπανση που προκαλείται από την επιχειρηματική δραστηριότητα).

Συνειδητοποιώντας τις αρνητικές επιπτώσεις που προκύπτουν από αυτή τη μυωπική θεώρηση και με όλο και περισσότερη συνειδητοποίηση των ζημιών που προκλήθηκαν από την οικονομική κρίση του 2008, μερικοί άνθρωποι ζητούν την αναδιάρθρωση του καπιταλισμού, απορρίπτοντας την υπεροχή της έννοιας της αξίας της μετοχής. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι G20 στην Ουάσιγκτον - σε μια εποχή που οι ηγέτες των βασικών χωρών του κόσμου θέλησαν να γυρίσουν σελίδα στον ανεξέλεγκτο και επικίνδυνο χρηματοπιστωτικό καπιταλισμό – ζήτησαν καλύτερη ρύθμιση, καθώς και μεγαλύτερη εταιρική κοινωνική ευθύνη.

Αυτή η επαν-ανακάλυψη των αρετών του «μέτρου» και της ισορροπίας μπορεί επίσης να αποτελεί καλό οικονομικό για την επαν-ανακάλυψη των αρετών του συνεταιριστικού μοντέλου.

Πρώτα απ' όλα, η διπλή ιδιότητα των μελών ως χρηματοδοτών και ως χρηστών του συνεταιρισμού, μας οδηγεί να βρούμε ένα σημείο ισορροπίας που αποφεύγει την (αυτο-)εκμετάλλευση. Γι' αυτό χρειάζεται πολλή προσοχή όταν εξετάζεται η άποψη διαχωρισμού των στοιχείων της διπλής ιδιότητας των μελών στους συνεταιρισμούς. Εάν, ωστόσο, θεωρείται χρήσιμος και απαραίτητος από τη γενική συνέλευση των μελών, ένας τέτοιος διαχωρισμός, θα πρέπει να εφαρμοστεί μόνο μαζί με μηχανισμούς που εγγυώνται ότι τα συμφέροντα των συνεταιρισμένων μελών γίνονται σεβαστά σε σχέση με τους επενδυτές.

Επιπλέον, ο συνεταιριστικός μηχανισμός για τη δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων - «ένα μέλος, μία ψήφος»- επιτρέπει να αποφεύγεται η κακοποίηση της πλειοψηφίας, στην οποία το καπιταλιστικό μοντέλο μπορεί μερικές φορές να οδηγήσει, που είναι «μία μετοχή, μία φωνή».

Τέλος, ο σεβασμός της 7ης Συνεταιριστικής Αρχής "Ενδιαφέρον για την Κοινότητα", είναι επίσης ένας τρόπος παραμερισμού της ιδιοτέλειας, ώστε να καταστεί δυνατό ο συνεταιρισμός να αναπτυχθεί αρμονικά.

2. Η χρησιμότητα του κεφαλαίου υπό την προϋπόθεση ότι παραμένει ένα εργαλείο στην υπηρεσία του συνεταιρισμού

Παρά το γεγονός ότι, όπως θυμόμαστε, ο συνεταιριστικός τομέας ήταν σε θέση να οικοδομήσει επιτυχημένες και βιώσιμες επιχειρήσεις χωρίς καμία αρχική διάθεση κεφαλαίου από την πλευρά των συνεταιριζόμενων μελών, δεν απορρίπτουμε τον χρήσιμο ρόλο του κεφαλαίου για τους συνεταιρισμούς στο βαθμό που εξετάζεται υπό το φως των Συνεταιριστικών Αρχών, όπως ερμηνεύονται από τη Διεθνή Συνεταιριστική Συμμαχία.

2.1 ΑΠΟ ΠΟΙΟΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΠΟΙΟΝ ΣΚΟΠΟ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ;

Το κεφάλαιο επιτρέπει σε μια επιχείρηση να επιτύχει μακροζωία. Αυτή η ιδιότητα μας οδηγεί να σκεφτούμε πιο σοβαρά σχετικά με τη χρησιμότητά του για τους συνεταιρισμούς.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το μετοχικό κεφάλαιο δεν έχει την ίδια λειτουργία σε όλες τις χώρες, λόγω νομικών ή κοινωνιολογικών παραδόσεων που υιοθετούν διαφορετικές προσεγγίσεις στα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη των επιχειρήσεων. Έχουμε καλύψει ήδη το σημείο το σχετικό με τη δυσπιστία που έχει επικρατήσει επί μακρόν έναντι των κεφαλαιουχικών εταιρειών και την προτίμηση για προσωπικές εταιρείες, όπου οι εγγυήσεις και οι δεσμεύσεις των συνεργαζόμενων ατόμων ως προς τα στοιχεία του ενεργητικού τους είναι σαφέστερα αναγνωρίσιμες.

Αυτή είναι η βάση της ευρωπαϊκής ηπειρωτικής προσέγγισης - ότι το μετοχικό κεφάλαιο μιας επιχείρησης είναι το υποκατάστατο για την προσωπική εγγύηση των συνεργατών και η τελική εγγύηση για τους πιστωτές- τρίτους (είτε είναι υπάλληλοι είτε προμηθευτές, ή χρηματοδότες). Αυτός είναι ο λόγος, στην ευρωπαϊκή ηπειρωτική παράδοση, για τον οποίο οι φορείς θέσπισης προτύπων έχουν επιβάλλει λογιστικούς κανόνες, όπως η αρχή της σύνεσης, της λογιστικής του ιστορικού κόστους (για να αποφεύγεται η μεταβίβαση στους χρηματοδότες των αρνητικών συνεπειών της αστάθειας των νομισμάτων και των τιμών της αγοράς), καθώς και η υποχρέωση να προνοούν για αποσβέσεις κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η παραγωγική αξία των εξοπλισμών εργασίας να διατηρείται διαμέσου της ανασύστασής τους.

Η αγγλο-αμερικανική προσέγγιση είναι διαφορετική. Στην περίπτωση αυτή, η λογιστική πρέπει να αντικατοπτρίζει την εύλογη αξία των επενδύσεων που έχουν πραγματοποιηθεί από τον μέτοχο. Είναι σημαντικό να παρέχεται στον μέτοχο η δυνατότητα να είναι σε θέση να απαλλαγεί από τις επενδύσεις του πωλώντας τις ανά πάσα στιγμή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μια προοπτική που είναι συχνά σχετικά βραχυχρόνια, και διαρκεί μόνο όσο διαρκεί το τρέχον οικονομικό έτος, και η οποία χρησιμοποιεί την αγοραία αξία ως μόνη βάση με την παραδοχή ότι η αγορά υποτίθεται ότι έχει ενσωματώσει κάθε πληροφορία που είναι χρήσιμη για τον

ορθολογικό επενδυτή. Η αποδόμηση αυτού του συστήματος ήταν πράγματι ο λόγος που οδήγησε στην οικονομική κρίση του 2008. Για τον λόγο αυτό οι ηγέτες του G20 κάλεσαν το Διοικητικό Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB), να αναπτύξει εννοιολογικό πλαίσιο ώστε να αποφεύγεται μια βραχυπρόθεσμη προοπτική, γεγονός που αποτελούσε μια πηγή μεταβλητότητας όταν χρησιμοποιείτο ευρέως για την αξιολόγηση εταιρειών. Όμως, η μελέτη των τελικών εκδόσεων του IASB, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το εννοιολογικό πλαίσιο της δεν έχει πραγματικά αλλάξει και ότι οι αρχικές μεροληψίες του υπάρχουν ακόμα.

Αυτές οι διαφορές στην προσέγγιση συχνά επίσης μεταφράζονται σε επιχειρηματικές διαδικασίες εκκαθάρισης που είναι πολύ διαφορετικές από τη μία χώρα στην άλλη, ιδιαίτερα όσον αφορά την αποζημίωση των πιστωτών.⁸⁴

Για παράδειγμα, η αρχή της σύνεσης μας οδηγεί να απορρίπτουμε τα μη απτά στοιχεία στη λογιστική αξιολόγηση. Αυτά περιλαμβάνουν άυλα στοιχεία ενεργητικού που είναι δύσκολο να αξιολογηθούν, διότι είναι αλληλένδετα με τη δημιουργία και τη χρήση τους από την εταιρεία, όπως το ανθρώπινο κεφάλαιο, η αποκτώμενη εντός της επιχείρησης εμπειρογνωμοσύνη, ή η προσκόλληση των καταναλωτών στο σήμα της επιχείρησης.

Σε γενικές γραμμές, αυτό μας οδηγεί να σημειώσουμε ότι η αξία μιας επιχείρησης δεν πρέπει να υποβιβασθεί στη λογιστική εικόνα της. Πρέπει να σημειώσουμε τη διαφορά μεταξύ των «πραγματικών» λογιστικών στοιχείων και της αξίας των συναλλαγών που σχετίζονται με την επιχείρηση. Αυτό αποδεικνύει ότι η απλή ανάγνωση των λογαριασμών, με μεγάλη διαφορά, δεν θα μας δώσει τη σωστή εικόνα του αληθινού πλούτου μιας εταιρείας.

Ισχύουν τα ίδια, τηρουμένων των αναλογιών, για τους συνεταιρισμούς. Αυτός είναι ο λόγος που η διεθνής συνεταιριστική κίνηση ενδιαφέρεται να ασχολείται ενεργά με θέματα όπως η αναθεώρηση ή η προετοιμασία συμπληρωματικών εκθέσεων, εκτός από την απαραίτητη έκθεση λογιστικών στοιχείων, όπως για παράδειγμα, μια έκθεση για την κοινωνική και περιβαλλοντική ευθύνη.

2.2 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ, ΕΝΑ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΔΙΑΓΕΝΕΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το κεφάλαιο χρηματοδοτεί τη βιώσιμη απόκτηση αγαθών που απαιτούνται για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, διασφαλίζοντας παράλληλα τη σταθερή αυτονομία σε σχέση με τρίτους,

⁸⁴ Για να φανεί αυτό, όταν η Ευρώπη επιδίωξε να τυποποιηθεί η διαδικασία εκκαθάρισης των ασφαλιστικών εταιρειών μέσω μιας οδηγίας, αναγνώρισε δύο διαφορετικές διαδικασίες: εκείνες της ηπειρωτικής Ευρώπης και εκείνες του Ηνωμένου Βασιλείου. Η πρώτη νομικά εγγυάται τα συμφέροντα των ασφαλισμένων καλύτερα από τη δεύτερη.

όπως προμηθευτές ή τραπεζίτες. Το κεφάλαιο έχει αξία για τους συνεταιρισμούς, διότι τους επιτρέπει να εκτελέσουν την αποστολή τους υπό τον έλεγχο των μελών του συνεταιρισμού.

Αυτός είναι ο λόγος που οι συγγραφείς και οι σχολιαστές των Συνεταιριστικών Αρχών της Συμμαχίας είναι πάντα προσεκτικοί όσον αφορά την στροφή προς εξωτερικές πηγές κεφαλαίων πέραν των συνεταιρισμένων μελών. Η χρησιμοποίηση εξωτερικών πηγών κεφαλαίων συνιστά παραβίαση της ισορροπίας της διπλής ιδιότητας των μελών του συνεταιρισμού. Αυτή η διπλή ιδιότητα ισχυροποιεί τον συνεταιρισμό μέσω της απαραίτητης σύγκλισης συμφερόντων, διότι είναι δύσκολο να φαντασθεί κανείς ότι τα συνεταιριζόμενα μέλη θα σκοπεύουν να εκμεταλλευτούν τον εαυτό τους. Ωστόσο, για πρακτικούς λόγους, οι συνεταιρισμοί ποτέ δεν απαγόρευαν τις εξωτερικές πηγές κεφαλαίου, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό το κεφάλαιο παραμένει υπό τον έλεγχο των μελών και δεν έρχεται σε αντίθεση με τα συμφέροντά τους.

Η εμπειρία διδάσκει ότι, δυστυχώς, σε πολλές περιπτώσεις, έχουμε αποδείξει ότι η υπερβολική χρήση εξωτερικών κεφαλαίων μπορεί να είναι ένα προοίμιο της αποαμοιβαιοποίησης. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα συμφέροντα των μελών του συνεταιρισμού θα υποστούν βλάβη. Αυτά τα καταστροφικά προηγούμενα πρέπει να διατηρούνται στη μνήμη μας και να χρησιμεύουν ως ένα προστατευτικό κιγκλίδωμα.

Οι συνεταιρισμοί έχουν σημαντική ικανότητα να χτίζουν σταδιακά κεφάλαιο, μέσω της συσσώρευσης των κερδών με τη μορφή αδιανέμητων αποθεματικών. Αυτό είναι το αποτέλεσμα της αποδοχής ανωτάτου ορίου σχετικά με την αμοιβή των μερίδων σε συνδυασμό με την άρνηση να επιτρέπεται η ατομική ιδιοποίηση των κερδών του κεφαλαίου. Το υπόλοιπο του ενεργητικού δεν διανέμεται στα μέλη με την επιστροφή των μερίδων στην περίπτωση εκκαθάρισης, και επίσης, συνήθως δεν διανέμεται στα τελευταία μέλη του συνεταιρισμού, αλλά μεταφέρονται σε άλλον συνεταιρισμό. Σε ορισμένες χώρες, η νομοθεσία επιπροσθέτως επιβάλλει ατομική ευθύνη των συνεταιρισμένων μελών και μέτρα που απαιτούν από αυτά να χρησιμοποιούν τον προσωπικό τους πλούτο για την κάλυψη ζημιών του συνεταιρισμού. Τα μέτρα αυτά απορρέουν από τις αρχές της αλληλεγγύης, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοοικονομικής αλληλεγγύης, που είναι σύμφυτη με τη συνεταιριστική προσέγγιση.

Όλα αυτά τα συνεταιριστικά μέτρα έχουν ένα προσόν: περιορίζουν το φαινόμενο των «ελεύθερων σκοπευτών»⁸⁵, το οποίο είναι ένα πολύ γνωστό θέμα της οικονομικής ανάλυσης. Από αυτή την άποψη, η συνεταιριστική προσέγγιση είναι πιο πλεονεκτική, όχι μόνο από ηθική άποψη αλλά επίσης για το ότι εγγυάται τη λειτουργία της αγοράς.

⁸⁵ Αυτό αναφέρεται σε ένα πρόσωπο ή φορέα που λαμβάνει και επωφελείται από ένα πλεονέκτημα εις βάρος των άλλων επιχειρηματικών εταίρων.

Τέλος, και πάνω απ' όλα, τα αδιανέμητα αποθεματικά είναι ένα θαυμάσιο εργαλείο για να μεταφέρεται συνεταιριστικό κεφάλαιο μεταξύ των γενεών, και αυτό, κατ' αρχήν, βελτιώνει τη βιωσιμότητα της συνεταιριστικής μορφής επιχείρησης. Από αυτή την άποψη, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι είμαστε οι δικαιούχοι των αποθεματικών τα οποία δημιουργήθηκαν από προηγούμενες γενιές μελών συνεταιρισμών, και έχουμε ένα καθήκον να τα κάνουμε να καρποφορήσουν για τις μελλοντικές γενιές.

Άλλες προσεγγίσεις, που έχουν ήδη αναγνωριστεί σε ορισμένες χώρες, πρέπει να διερευνηθούν στο διεθνές επίπεδο:

1. Διασυνεταιριστική συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών, είτε με τη δημιουργία κοινών μέσων που συντελούν στην εξοικονόμηση κεφαλαίων (κοινή χρήση περιουσιακών στοιχείων), αμοιβαίες εισφορές χρηματοπιστωτικών μέσων, είτε με κοινά μέσα⁸⁶ για την οικοδόμηση χρηματοδοτικής ικανότητας.

2. Η αύξηση του αριθμού των επενδυτών που διαθέτουν αναξιοποίητα κεφάλαια, ή κεφάλαιο με ένα κοινωνικό ή φιλανθρωπικό σκοπό. Αυτό θα μπορούσε να είναι ένας τρόπος για την ανανέωση των δεσμών μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων μερών μέσα στην ίδια εταιρεία.

Συμπέρασμα

Πέρα από τη δική της αυτο-εξέταση, η διεθνής συνεταιριστική κίνηση πρέπει - στον συνεχή της προβληματισμό για το μέλλον της ανθρωπότητας - να προσφέρει ένα όραμα για το μέλλον για τις επόμενες γενιές.

Κατά συνέπεια, εφόσον το όραμά μας καταστεί εφικτό με τη γονιμότητα και την καινοτομία του ανθρώπινου νου, πρέπει να διευκολύνουμε την πιο ανθρώπινη και πιο οικονομικά αποδοτική επιχειρηματική και οικονομική ανάπτυξη σε όλες τις μορφές της: χρησιμοποιώντας το χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο, το ανθρώπινο κεφάλαιο, και το φυσικό κεφάλαιο. Από αυτή την άποψη, είναι σημαντικό να εξεταστεί πώς οι συνεταιρισμοί μπορούν να διαχειρισθούν καλύτερα τα κοινά αγαθά.

⁸⁶ Σε αυτόν τον τομέα η ιταλική εμπειρία των κονδυλίων συνεταιριστικής ανάπτυξης, που χρηματοδοτείται από την συμβολή μέρους των ετήσιων πλεονασμάτων των συνεταιρισμών είναι πολύ ενθαρρυντική.

Έχοντας αρχίσει αυτή την εργασία με τον τίτλο ενός κομματιού από τον Rabelais,⁸⁷ θα ήθελα να τελειώσω αναφέροντας μια έκφραση για τη συνεταιριστική κίνηση από έναν άλλο μεγάλο ανθρωπιστή της Αναγέννησης: Jean Bodin - η επιβεβαίωση ότι ο πλούτος των συνεταιρισμών βρίσκεται στους άνδρες και στις γυναίκες που εργάζονται για να τους φέρουν στη ζωή.⁸⁸

⁸⁷ Έντονα επικριτικός της εκπαίδευσης της Σορβόννης της εποχής του, ο Rabelais αναφέρεται σε σχέση με την εκπαίδευση του Gargantua: "Επιστήμη χωρίς συνείδηση δεν είναι παρά η καταστροφή της ψυχής".

⁸⁸ Στο έργο του με τίτλο τα Έξι Βιβλία της Κοινοπολιτείας, ο Jean Bodin έγραφε: «Αλλά κανείς δεν πρέπει να ανησυχεί αν θα έχει πάρα πολλούς υπηκόους ή πάρα πολλούς πολίτες, διότι η δύναμη της κοινοπολιτείας συνίσταται στους ανθρώπους. Επιπλέον, όσο μεγαλύτερη είναι η ποικιλία στη σύνθεση των πολιτών, τόσο μεγαλύτερος έλεγχος υπάρχει στις ταραχοποιούς στάσεις. Διότι θα υπάρξουν πολλοί σε μια ενδιάμεση θέση μεταξύ των πλούσιων και των φτωχών, των καλών και των κακών, των σοφών και των ανόητων. Δεν υπάρχει τίποτα πιο επικίνδυνο για την κοινοπολιτεία από τη διαίρεση των υπηκόων της σε δύο παρατάξεις, με κανένα να μεσολαβεί μεταξύ τους. Αυτή είναι η φυσιολογική κατάσταση σε μια μικρή κοινοπολιτεία με λίγους πολίτες.

6. Νέα κεφαλαιακά μέσα για χρηματοπιστωτικά αλληλασφαλιστικά ταμεία: Ιδέες για συνεταιρισμούς από την εμπειρία του Ηνωμένου Βασιλείου

PETER HUNT

Εισαγωγή

Τον Μάρτιο του 2015, το Κοινοβούλιο του Ηνωμένου Βασιλείου ενέκρινε μια νομοθεσία ορόσημο για τα ταμεία αλληλοβοήθειας και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία, που τους επιτρέπει να εκδίδουν «Αμοιβαίες Προνομιούχες Μερίδες με Απόδοση υπό Αίρεση» (Mutual Deferred Shares) για πρώτη φορά.

Αυτοί οι αλληλασφαλιστικοί φορείς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών διαχειρίζονται ασφαλιστικές και αποταμιευτικές επιχειρήσεις προς το συμφέρον των μελών τους, αλλά σήμερα δεν έχουν καθόλου κεφάλαιο μερίδων.

Η Νομική Πράξη του 2015 για τις Αμοιβαίες Προνομιούχες Μερίδες ανταποκρίνεται στην πρόκληση του τρόπου άντλησης πρόσθετου εξωτερικού κεφαλαίου από μια συνεταιριστικής ιδιοκτησίας επιχείρηση, ενώ θα διατηρεί τον κύριο αμοιβαίο σκοπό της τής παροχής της καλύτερης υπηρεσίας και ποιότητας στα μέλη ιδιοκτήτες.

Η οργάνωση Mutuo⁸⁹ συνεργάζεται σήμερα με το Υπουργείο Οικονομικών της Αυτής Μεγαλειότητας (HM Treasury) και με τις ρυθμιστικές αρχές βοηθώντας στην σύνταξη των κανονισμών που θα διέπουν την πρώτη έκδοση μερίδων (αναμένονται το 2016).

Το κεφάλαιο αυτό εξηγεί το σκεπτικό πίσω από τη δημιουργία αυτών των νέων μερίδων και πώς έχουν σχεδιαστεί για να προσαρμοσθούν άνετα σε μια συνεταιριστική δομή ιδιοκτησίας.

Η ανάγκη για νέα κεφαλαιακά μέσα

Τα Βρετανικά ταμεία αλληλοβοήθειας (friendly societies) και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία έχουν τις ρίζες τους πίσω στα 1700. Μέσω αποταμιεύσεων και ασφαλιστικών προϊόντων, έχουν παράσχει συλλογική ασφάλεια για μεγάλους αριθμούς εργαζομένων για προστασία από δυσμενή γεγονότα της ζωής, όπως είναι η ασθένεια, η ανεργία, και ο θάνατος.

Οι επιχειρήσεις αυτές ιδρύθηκαν σε βάση καθαρά συνεταιριστική καθώς επικεντρώνονται εξ ολοκλήρου στην παροχή των καλύτερων υπηρεσιών για την επιβάρυνση που καταβάλλουν τα μέλη και οι πελάτες τους. Η νομοθεσία⁹⁰ θεσπίστηκε αρχικά για την εγγραφή τους ως «ταμείων αλληλοβοήθειας». Στα νεότερα χρόνια, κάποιες καταχωρήθηκαν ως "εταιρείες με εγγυητικές εισφορές", δηλαδή, χωρίς κεφάλαιο από μερίδες.

Με την εισαγωγή των κυβερνητικών προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας, οι επιχειρήσεις αυτές προσαρμόστηκαν να παρέχουν ασφάλιση και αποταμιεύσεις σε μαζικούς χώρους. Σήμερα, τα προϊόντα τους είναι συχνά φθηνότερα, προσφέρουν με συνέπεια ευρύτερα οφέλη και καλύτερη εξυπηρέτηση, και καταβάλλουν υψηλότερες αποδόσεις από ό,τι οι ανταγωνιστές τους από τη χρηματιστηριακή αγορά.⁹¹

Ανάμεσά τους, αυτοί οι τύποι των αμοιβαίων ασφαλιστών⁹² σήμερα διαχειρίζονται τις

⁸⁹ Η Mutuo εργάζεται για να αναπτυχθεί και να ενισχυθεί ο τομέας των συνεταιριστικών και αλληλασφαλιστικών φορέων του Ηνωμένου Βασιλείου με πολλούς τρόπους, όπως: διάδοση των προτεραιοτήτων τους στους υπεύθυνους φορείς λήψης αποφάσεων, ενέργειες συνηγόρου προς τους πολιτικούς και τις ρυθμιστικές αρχές, δημιουργία δεσμών μεταξύ ηγετών αλληλασφαλιστικών επιχειρήσεων, και ανάπτυξη νέων αλληλασφαλιστικών επιχειρήσεων.

⁹⁰ Πράξη Ταμείων Αλληλοβοήθειας (Friendly Societies Act) 1875

⁹¹ Ένωση των Χρηματοπιστωτικών Αλληλασφαλιστικών Ταμείων

<http://www.financialmutuals.org/files/files/key%20facts%20040615.pdf>

⁹² Προς τον αναγνώστη: Ο όρος αμοιβαίος ασφαλιστής χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει ταμεία αλληλοβοήθειας αλληλασφαλιστικά ταμεία.

αποταμιεύσεις, τις συντάξεις, την προστασία, και τις ανάγκες υγειονομικής περίθαλψης πάνω από 30 εκατομμυρίων ανθρώπων στο Ηνωμένο Βασίλειο, αποκομίζοντας ετήσια ασφαλιστικά εισοδήματα £ 15,9 δισεκ. και απασχολώντας περίπου 38.000 εργαζόμενους.

Τα ταμεία αλληλοβοήθειας και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία δεν έχουν μετοχικό κεφάλαιο με τον τρόπο που έχουν οι εισηγμένες επιχειρήσεις και πολλοί συνεταιρισμοί. Αντ' αυτού, το κεφάλαιο που έχει συσσωρευτεί σε αυτές τις επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια πολλών ετών, προήλθε από τα αδιανέμητα πλεονάσματα και κέρδη και αποτελεί συλλογική ιδιοκτησία των πελατών μελών τους.

Ανάμεσα στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και του 2000, ο τομέας αυτός επηρεάστηκε ιδιαίτερα από την αποαμοιβαιοποίηση και την ενοποίηση με πολλές συγχωνευόμενες ασφαλιστικές επιχειρήσεις ζωής, και από άλλες που αναζητούσαν ένταξη στη χρηματιστηριακή αγορά. Σε πολλές περιπτώσεις, η αδυναμία πρόσβασης σε πρόσθετα κεφάλαια χρησιμοποιήθηκε ως κύριος λόγος για έναν αμοιβαίο ασφαλιστή να προχωρήσει σε αποαμοιβαιοποίηση.

Η ανάγκη για αμοιβαίους ασφαλιστές να αντλήσουν περισσότερα κεφάλαια είναι πιθανόν να αυξηθεί στο μέλλον, καθώς η Φερεγγυότητα II⁹³ θέτει πρόσθετες απαιτήσεις για τα ταμεία αλληλοβοήθειας και τους αλληλασφαλιστικούς φορείς.

Αυτοί οι παράγοντες ασκούν ισχυρές αρνητικές πιέσεις σε αυτές τις επιχειρήσεις αμοιβαίας ιδιοκτησίας. Η βραδεία αύξηση του κεφαλαίου μέσω των παρακρατούμενων κερδών είναι ένα μειονέκτημα σε αυτό το περιβάλλον διαπάλης με εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, οι οποίες έχουν ξεχωριστό κεφάλαιο των μετόχων και, επομένως, περισσότερες επιλογές για να αντλήσουν νέα κεφάλαια.

Αυτό που ισχυρίζομαι στο παρόν κεφάλαιο είναι ότι είναι ζωτικής σημασίας να δώσουμε τη δυνατότητα στα ταμεία αλληλοβοήθειας και στα αλληλασφαλιστικά ταμεία να έχουν πρόσβαση σε νέες μορφές κεφαλαίου, που υποστηρίζουν τον μακροχρόνιο επιχειρηματικό σκοπό τους.

Αυτή η μορφή καινοτομίας περιλαμβάνει μια σειρά από σημαντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν αυτές οι επιχειρήσεις:

⁹³ Φερεγγυότητα II (Solvency II) είναι ένα νομοθετικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που θα εφαρμοστεί σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Εισάγει ένα νέο, εναρμονισμένο σε επίπεδο ΕΕ ασφαλιστικό κανονιστικό καθεστώς, που ορίζει τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις.

1. ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ ΔΙΑΔΡΑΜΑΤΙΣΟΥΝ ΕΝΑΝ ΠΛΗΡΗ ΡΟΛΟ ΣΕ ΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΕ ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Τα ταμεία αλληλοβοήθειας και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία δεν έχουν τη δυνατότητα άντλησης κεφαλαίων, που έχουν οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες και ορισμένοι συνεταιρισμοί και στεγαστικοί συνεταιρισμοί, οπότε βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

Αυτό αφενός μειώνει την ανταγωνιστική πίεση από τη λειτουργία των διαφόρων επιχειρηματικών μοντέλων στην ίδια αγορά και αφετέρου προσθέτει μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της οικονομίας.

2. ΧΩΡΙΣ ΝΕΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΠΟΛΛΑ ΑΛΛΗΛΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΝ ΝΑ ΟΔΗΓΗΘΟΥΝ ΣΕ ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΜΕΣΩ ΑΠΟΑΜΟΙΒΑΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το 1994, τα αλληλασφαλιστικά ταμεία αντιπροσώπευαν το 50% της ασφαλιστικής αγοράς του Ηνωμένου Βασιλείου. Σήμερα είναι πιο κοντά στο 7%. Ο βασικός παράγοντας σε αυτή την αλλαγή ήταν η αποαμοιβαιοποίηση, με βασική δικαιολογία για αυτή την εταιρική μεταβολή την έλλειψη πρόσβασης σε κεφάλαια. Η διαδικασία της αποαμοιβαιοποίησης έχει καταστρέψει τον ανταγωνισμό και την αξία του μέλους σε αυτές τις επιχειρήσεις.⁹⁴

Αποαμοιβαιοποίηση σημαίνει ότι οι καταναλωτές δεν θα έχουν πλέον στην αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών την επιλογή μη εισηγμένων στο χρηματιστήριο φορέων, που να ανήκουν στα μέλη.

3. Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΖΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΧΘΟΥΝ ΝΕΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Η πρόσβαση σε κεφάλαια επιτρέπει στις επιχειρήσεις να εξετάζουν καινοτομίες σε νέους επιχειρηματικούς τομείς. Η περιορισμένη φύση της αμοιβαίας ιδιοκτησίας, σημαίνει ότι συχνά οι πόροι δεν είναι διαθέσιμοι για αυτό το είδος ανάπτυξης, οπότε νέα προϊόντα και υπηρεσίες αναπτύσσονται πιο αργά σε αλληλασφαλιστικούς φορείς σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους, που αντλούν κεφάλαια από το χρηματιστήριο.

⁹⁴ Δείτε Διακομματική Κοινοβουλευτική Ομάδα για τα Ταμεία Αλληλασφάλισης http://www.mutuo.co.uk/wp-content/uploads/2013/03/windfallsorshor_tfalls.pdf

Ως αποτέλεσμα, νέα προϊόντα που απαιτούν επενδύσεις σε κεφάλαιο κίνησης, προκειμένου να αναπτυχθούν, είναι πιο δύσκολο να χρηματοδοτηθούν σε έναν αλληλασφαλιστικό φορέα, οπότε περιορίζεται περαιτέρω η ικανότητά του να προσφέρει επιλογές στους καταναλωτές και ανταγωνιστικότητα στην αγορά.

4. Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΛΥΣΗ ΑΝΤΙ ΤΗΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΔΑΝΕΙΟΥ

Μεγάλοι αμοιβαίοι ασφαλιστικοί φορείς έχουν αντλήσει επιτυχώς κεφάλαια μέσω εκδόσεως ομολόγων το 2013 και το 2014.

Αυτά υπερκαλύφθηκαν σημαντικά, γεγονός που δείχνει ότι υπάρχει ουσιαστικό θεσμικό ενδιαφέρον για επενδύσεις στον τομέα.

Ωστόσο, το δανειακό κεφάλαιο είναι χαμηλότερης ποιότητας από τα κεφάλαια του μέλους, για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να χτίσουν την κεφαλαιακή τους βάση. Υπάρχει αναπόφευκτα ένα όριο για το ποσό του δανειακού κεφαλαίου που μπορεί, ή θα έπρεπε, να αντληθεί.

5. ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ ΕΞΕΤΑΖΟΥΝ ΠΙΟ ΕΥΚΟΛΑ ΕΞΑΓΟΡΕΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ

Τα αλληλασφαλιστικά ταμεία συχνά δεν διαθέτουν τα κεφάλαια για να επωφεληθούν από άμεσες εξαγορές τακτικής. Το νέο κεφάλαιο μπορεί να βοηθήσει τα ταμεία αλληλασφάλισης να ανταγωνιστούν με τις αντίστοιχες ιδιόκτητες επιχειρήσεις, διευκολύνοντας την ανάπτυξη της επιχείρησης και την ενσωμάτωση αλυσίδων εφοδιασμού μέσω εξαγοράς.

6. ΟΙ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΜΕΛΩΝ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΧΤΙΣΟΥΝ ΣΤΑΘΕΡΟΥΣ ΑΛΛΗΛΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Υπάρχουν μια σειρά από παραδείγματα παγκοσμίως, όπου τα μέλη συμβάλλουν στην κεφαλαιακή βάση των συνεταιρισμών στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Παραδείγματα από τον Καναδά και την Ολλανδία αλλά και από όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση δείχνουν πώς οι φορείς αλληλασφάλισης μπορούν να επιστρατεύσουν τα μέλη τους για άντληση κεφαλαίων μέσω της έκδοσης συνεταιριστικών μερίδων.

Αυτή η επενδυτική σχέση με τα μέλη χτίζει ισχυρότερους αμοιβαίους δεσμούς μεταξύ μελών και θεσμικών οργάνων.

Προνομιούχες Αλληλασφαλιστικές Μερίδες με απόδοση υπό αίρεση: ένα νέο μέσο κεφαλαίου στο Ηνωμένο Βασίλειο

Για τα ταμεία αλληλοβοήθειας και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία, η έννοια της εισαγωγής κεφαλαίου μερίδων είναι μια ριζική και δυνητικά αμφιλεγόμενη αλλαγή. Λειτουργώντας επί αιώνες, σε πολλές περιπτώσεις, βάσει των συλλογικών πόρων, η κανονιστική έμφαση στην ποιότητα του κεφαλαίου (ρευστότητα και κάλυψη ζημιών), έχει δημιουργήσει νέες προκλήσεις για τις επιχειρήσεις αυτές.

Θα πρέπει να διακρίνουμε από την αρχή μεταξύ της ανάγκης για μια ισχυρή κεφαλαιακή βάση για τη στήριξη της διαχείρισης των ασφαλίσεων και των αποταμιεύσεων, αφενός, και της πρόσβασης σε κεφάλαιο κίνησης για την ανάπτυξη της επιχείρησης αφετέρου. Επίκεντρο του ενδιαφέροντός μας υπήρξε το τελευταίο, όπου οι αλληλασφαλιστικοί φορείς μειονεκτούν περισσότερο σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους. Η κύρια κεφαλαιακή τους βάση είναι γενικά ισχυρή⁹⁵ και περισσότερο από επαρκής για την καθημερινή λειτουργία τους, αντανakλώντας τη συνετή τους στάση για τον επιχειρηματικό σχεδιασμό.

Ωστόσο, ο τρόπος που τα κεφάλαιά τους είναι οργανωμένα (συχνά σε χωριστά ταμεία) και ο τρόπος με τον οποίο αυξάνονται (μέσω αδιανέμητων πλεονασμάτων και κερδών), παρουσιάζουν ειδικές προκλήσεις ως προς την ικανότητά τους να λειτουργούν τόσο ευέλικτα όσο οι εισηγμένοι στο χρηματιστήριο ανταγωνιστές τους.

Η συμβατότητα των κεφαλαίων των επενδυτών με τις Συνεταιριστικές Αρχές.

Οι επενδύσεις από συναλλασσόμενα μέλη είναι κοινός τόπος σε πολλούς συνεταιρισμούς. Είναι λιγότερο συνηθισμένο να υπάρχουν εξωτερικοί επενδυτές, των οποίων το κύριο ενδιαφέρον είναι η οικονομική απόδοση των κεφαλαίων τους. Για τους ορθόδοξους συνεταιριστές, οποιαδήποτε εισαγωγή εξωτερικών κεφαλαίων είναι δυνητικά προβληματική.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΕΣ ΑΛΛΗΛΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΡΙΔΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΥΠΟ ΑΙΡΕΣΗ. ΔΙΑΤΑΓΜΑ (ACT) 2015

Η νομοθεσία (Πράξη) για τις Προνομιούχες Αλληλασφαλιστικές Μερίδες με Απόδοση υπό Αίρεση, έλαβε τη Βασιλική έγκριση τον Μάρτιο 2015. Πρόκειται για συνοπτική νομοθετική

⁹⁵ Δείτε www.financialmutuals.org

πράξη, η οποία εισήγαγε το νομικό πλαίσιο, ώστε τα ταμεία αλληλοβοήθειας και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία, να μπορούν να εκδίδουν προνομιούχες μερίδες απόδοσης υπό αίρεση και έδωσε τη δυνατότητα στο Υπουργείο Οικονομικών να εκδίδει κανονισμούς που διέπουν το καθεστώς αυτών των μερίδων.

Η ΠΡΑΞΗ ΕΧΕΙ ΜΟΛΙΣ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥΣ:

Το **Άρθρο 1**, παρέχει τη δυνατότητα στον Υπουργό να επιτρέπει τη χρήση των προνομιούχων μερίδων απόδοσης υπό αίρεση από ταμεία αλληλοβοήθειας και από αλληλασφαλιστικά ταμεία.

Τέτοιες μερίδες μπορούν να μεταβιβασθούν, αλλά όχι να αποσυρθούν, αλλά το Διάταγμα απαγορεύει την εξόφληση εκτός από την περίπτωση διάλυσης ή εκκαθάρισης του εκδότη ή όταν η κατάλληλη ρυθμιστική αρχή έχει δώσει τη συγκατάθεσή της για την εξόφληση.

Αυτό αφαιρεί κάθε κίνδυνο καιροσκοπίας από όσους ενδιαφέρονται αποκλειστικά για αποαμοιβαιοποίηση. Επιπλέον, δεν θα εκδίδονται μερίδες πριν δοθεί η έγκριση από τα μέλη.

Το **Άρθρο 2**, περιορίζει τα δικαιώματα ψήφου των κατόχων προνομιούχων μερίδων απόδοσης υπό αίρεση, ως πρόσθετη διασφάλιση έναντι κινήτρων αποαμοιβαιοποίησης.

Το **Άρθρο 3** καθορίζει τους κατάλληλους νομικούς ορισμούς για τα διάφορα είδη αμοιβαίων ταμείων, που επηρεάζονται από αυτή τη νομοθεσία.

Το **Άρθρο 4** είναι η συνήθης συντομογραφία του τίτλου, η έναρξη και η έκταση κάλυψης.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Η ιδέα της πολιτικής για το Διάταγμα ήρθε από τη Mutuo, η οποία εξέτασε τον τρόπο με τον οποίο ορισμένοι συνεταιρισμοί άντλησαν κεφάλαια από τα μέλη τους και προβληματίστηκε πώς αυτό θα μπορούσε να προσαρμοστεί σε αμοιβαίους ασφαλιστές, που δεν είχαν κεφάλαιο μερίδων στο παρελθόν

Η διαδικασία με την οποία το νομοσχέδιο έγινε νόμος χρειάστηκε άνω των δύο ετών υπομονητικής εργασίας. Τα εμπόδια που υπήρξαν στην πορεία δεν οφείλονταν σε εχθρότητα προς τη μεταρρύθμιση, αλλά μάλλον προέκυψαν από παρανοήσεις σχετικά με τη φύση, το σκοπό και το πεδίο εφαρμογής του αμοιβαίου και του συνεταιριστικού κεφαλαίου

Ένα κρίσιμο στοιχείο για την επιτυχία του νομοσχεδίου ήταν η στάση των αρχών. Ήταν απαραίτητο να ευθυγραμμιστούν οι φορείς χάραξης πολιτικής με τις ρυθμιστικές αρχές, για να κατανοήσουν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους οι συνεταιρισμοί χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών μπορούν να αντλούν κεφάλαια σε διάφορες χώρες, καθώς και να τεθούν νέα ερωτήματα στο πλαίσιο του Ηνωμένου Βασιλείου, για το πώς να αυξηθεί το κεφάλαιο ενώ θα εξακολουθούν να προστατεύονται οι Συνεταιριστικές Αρχές

Η έγκριση από τις ρυθμιστικές αρχές ήταν κρίσιμη. Μερίδες εκδιδόμενες στο πλαίσιο του νομοσχεδίου ήταν αναγκαίο, επίσης, να πληρούν τις προϋποθέσεις για σκοπούς φερεγγυότητας. Δεδομένου ότι ο επιδιωκόμενος σκοπός ήταν να θεσπιστούν μόνιμης διάρκειας μερίδες στους αμοιβαίους ασφαλιστές, η λογική που ακολουθήθηκε ήταν ότι θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, όπως οι κοινές μετοχές σε μια εταιρεία - για λογιστικούς σκοπούς. Για το μέλλον, αυτό το νέο κεφάλαιο θα ήταν μέρος των υψηλότερης ποιότητας περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων και να συνέβαλλε στη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού με τους ανταγωνιστές, τους εισηγμένους στο χρηματιστήριο.

Η Προνοιακή Ρυθμιστική Αρχή (PRA) έθεσε το θέμα αρχικά, καθώς ήταν ο φορέας ο υπεύθυνος για να λάβει την κρίσιμη απόφαση για τα χαρακτηριστικά των μερίδων που απαιτούνται για σκοπούς φερεγγυότητας και για την εποπτεία των επιχειρήσεων που σκοπεύουν να τις εκδίδουν. Μόνο όταν η PRA θα είχε πεισθεί ότι οι μερίδες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως περιορισμένης πρώτης κατηγορίας κεφάλαιο, θα μπορούσε το Υπουργείο Οικονομικών να υποστηρίξει το νομοσχέδιο.

καθώς εισάγει νέα ενδιαφερόμενα μέρη με διαφορετικά κίνητρα στα υφιστάμενα μέλη της επιχείρησης.

Είναι εύκολο να δούμε πώς τα συμφέροντα των επενδυτών - οι οποίοι μπορούμε να περιμένουμε να θέλουν να μεγιστοποιήσουν την απόδοση των επενδύσεων τους - μπορεί ενδεχομένως να παραποιήσουν τον μακροπρόθεσμο σκοπό μιας συνεταιριστικής οργάνωσης που υπηρετεί τα μέλη της. Αυτό μπορεί να συμβεί αν οι επενδυτές λαμβάνουν ένα μεγαλύτερο βάρος γνώμης από τα μεμονωμένα μέλη ή ένα μεγαλύτερο μερίδιο από τα κέρδη λειτουργίας. Μερικές φορές υποστηρίζεται ότι ο κίνδυνος αυτός καθιστά το κεφάλαιο των επενδυτών θεμελιωδώς ασύμβατο με τη συνεταιριστική φιλοσοφία και το συνεταιριστικό επιχειρηματικό μοντέλο. Αλλά αυτό δεν χρειάζεται να είναι έτσι.

Η δεύτερη και η τρίτη Συνεταιριστικές Αρχές: "Δημοκρατικός Έλεγχος από τα Μέλη" και "Οικονομική Συμμετοχή των Μελών" αποτελούν οδηγούς στην προκείμενη περίπτωση.⁹⁶ Πρέπει να διασφαλιστεί ότι ο βασικός σκοπός του συνεταιρισμού δεν θα "κυριαρχείται" από την ανάγκη να καταβάλλει μερίσματα σε μετόχους, ή, ακόμη χειρότερα, να ανοίγει μια κερκόπορτα στην αποαμοιβαιοποίηση.

Κατά την παραγωγή αυτής της νέας μερίδας, έχουμε εξασφαλίσει ότι οι Αρχές αυτές τηρούνται. Τα χαρακτηριστικά των προνομιούχων μερίδων απόδοσης υπό αίρεση των αμοιβαίων ασφαλιστών, διέπουν τη σχέση μεταξύ των επενδυτών και του συνεταιρισμού, και πιστεύουμε ότι τα κεφάλαια των επενδυτών μπορεί να είναι ευπρόσδεκτα, εφόσον αυτές οι Αρχές τηρούνται σε κάθε μέτρο που θεσπίζεται.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΥ ΜΕΡΙΔΑΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΥΠΟ ΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΗΛΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

- Οι νέες προνομιούχες μερίδες απόδοσης υπό αίρεση είναι μόνιμες
- Παρέχουν την ιδιότητα μέλους στους κατόχους
- Θα μπορούσαν να ανήκουν σε ιδιώτες ή οργανισμούς
- Ωστόσο, κανένα μέλος δεν θα έχει περισσότερες από μία ψήφο, ως αποτέλεσμα κατοχής μερίδων
- Μέλη επενδυτές που δεν συναλλάσσονται με την επιχείρηση θα πρέπει να μην κατέχουν ψήφους μελών σε θέματα που σχετίζονται με συγχώνευση ή διάλυση
- Τα μέλη θα ψηφίζουν για το επίπεδο αποζημίωσης που καταβάλλεται στους επενδυτές

Μήπως αυτό αμφισβητεί τις υφιστάμενες Συνεταιριστικές Αρχές; Το γεγονός ότι οι επενδύσεις από μέλη είναι κοινές σε πολλούς συνεταιρισμούς, σημαίνει ότι θα πρέπει να υπάρχει χώρος για καινοτομία σε αυτό το θέμα.

Για παράδειγμα, οι συνεταιριστικές τράπεζες στη Γερμανία (Volksbanken) αντλούν κεφάλαια από επενδύσεις των μελών. Ο Όμιλος Desjardins στον Καναδά, ένας από τους πιο

⁹⁶ www.ica.coop

επιτυχημένους ομίλους πιστωτικών ενώσεων, σε παγκόσμιο επίπεδο, προσφέρει κατά κανόνα συνεταιριστικές μερίδες στα μέλη του.

Θα έλεγα ότι το σημείο κλειδί είναι ότι πρέπει να εφαρμόζουμε τις Αρχές κατά τρόπο που να διασφαλίζεται ότι δεν περιορίζουμε αδικαιολόγητα μια σύγχρονη αμοιβαία επιχείρηση. Μπορούμε να τηρούμε τις αρχές ενώ παράλληλα θα διασφαλίσουμε ότι οι επιχειρήσεις μας έχουν την ευελιξία να ανταγωνιστούν σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, και ασφαλώς και αλλού, υπάρχει μεγάλη ευκαιρία να αυξηθεί ο συνεταιριστικός και ο αμοιβαίος τομέας. Ωστόσο, αυτό μπορεί να γίνει στη βάση νέων μοντέλων συνεργασίας με υβριδικές δομές κεφαλαίου και όχι με «αμιγείς» συνεταιριστικές δομές με κεφάλαιο μόνο των συναλλασσόμενων μελών.

Ένα πιο ακανθώδες ζήτημα είναι το κύρος της ιδιότητας του μέλους που προσφέρεται, όταν η μόνη εμπλοκή με τον συνεταιρισμό είναι ως επενδυτής, και μάλιστα, όταν ο επενδυτής είναι ένας φορέας, και, ως εκ τούτου, είναι απίθανο να συμμετέχει ως μέλος καταναλωτής.

Ο βασικός ορισμός του συνεταιρισμού, ή οποιασδήποτε επιχείρησης εν προκειμένω, σχετίζεται με τον σκοπό της οργάνωσης. Για ποιους υπάρχει και ποιους υπηρετεί; Σαφώς, κάθε συνεταιριστική επιχείρηση που υπάρχει για να υπηρετεί επενδυτές κεφαλαίων, δεν είναι καθόλου συνεταιριστική. Μια ορθόδοξη άποψη θα απέκλειε τις νέες διαρθρωτικές καινοτομίες και θα ανέστελλε τη δυνατότητα του συνεταιρισμού να αναπτυχθεί και να ανταγωνιστεί. Ωστόσο, υπάρχει ένας τρόπος για εξωτερικό κεφάλαιο να συνυπάρξει με τα υπάρχοντα συνεταιριστικά ενδιαφερόμενα μέρη.

Μπορούμε να δούμε μια σειρά από παραδείγματα συνεταιρισμών που μοιράζονται την ιδιοκτησία μέρους της επιχείρησης με επενδυτές, όπως η Credit Agricole,⁹⁷ όπου μέρος της επιχείρησης είναι εισηγμένο στο χρηματιστήριο. Σαφώς, η εισαγωγή των προνομιούχων μερίδων απόδοσης υπό αίρεση για αμοιβαίους ασφαλιστές είναι λιγότερο ριζοσπαστική εναλλακτική λύση από εκείνη.

Ένας συνεταιρισμός πρέπει επίσης να συμμορφώνεται με τη δεύτερη Αρχή του Δημοκρατικού Ελέγχου από τα μέλη. Σε αυτό το πλαίσιο, ο έλεγχος, κατά τη γνώμη μου, αποτελεί την σημαντικότερη λέξη. Αναφέρεται στη δημιουργία μιας δομής, που διατηρεί κατάλληλο έλεγχο από τα μέλη και διατηρεί τον συνεταιριστικό σκοπό της επιχείρησης. Προτείνει ένα «κλείδωμα» της ιδιοκτησίας από τα μέλη, και όχι κάποιο είδος καθαρότητας, όπου μπορεί να υπάρχει μόνο ένας τύπος των ενδιαφερομένων μερών. Αυτό είναι που έχουμε προσπαθήσει

⁹⁷ <http://www.theguardian.com/social-enterprise-network/2014/mar/18/can-coops-compete-capital-investors>

να επιτύχουμε με αυτή τη νομοθεσία και με τα δικαιώματα που συνδέονται με τις προνομιούχες μερίδες απόδοσης υπό αίρεση των αμοιβαίων ασφαλιστών.

Έτσι διαφορετικοί τύποι ενδιαφερομένων μερών μπορούν να συνυπάρχουν σε έναν συνεταιρισμό, εφ' όσον τα βασικά μέλη - για τα οποία είχε σχεδιαστεί ο αρχικός επιχειρηματικός σκοπός – διατηρούν τον απόλυτο έλεγχο.

Στην πράξη, αυτή είναι η καθημερινή πραγματικότητα στις περισσότερες συνεταιριστικές επιχειρήσεις, όπου εταιρική χρηματοδότηση του χρέους σημαίνει ότι οι τράπεζες και οι κάτοχοι ομολόγων θα είναι σημαντικά ενδιαφερόμενα μέρη, το καθένα των οποίων είναι ικανό να επηρεάσει την επιχείρηση, με σκοπό την προστασία των συμφερόντων τους.⁹⁸ Σε τέτοιες περιπτώσεις, αναπτύσσονται νέα επίπεδα πολυπλοκότητας στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις, προκειμένου να διαχειριστούν οποιοσδήποτε πιθανές συγκρούσεις, ενώ παραμένουν πιστές στον σκοπό της επιχείρησης.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η Mutuo πιστεύει ότι ένας μόνιμος έλεγχος της πλειοψηφίας του 50,1% + είναι απαραίτητος για να εξασφαλίζεται ότι η δεύτερη αρχή ικανοποιείται. Η μονιμότητα είναι ένα βασικό στοιχείο γι' αυτό, με μέτρα που απαιτούνται για να εξασφαλιστεί ότι το ελάχιστο όριο του ελέγχου υπάρχει πάντοτε.

Οι συνεταιρισμοί μπορούν να αναπτύξουν κανόνες για να διασφαλιστεί ότι αυτό θα συμβαίνει στο διηνεκές, για παράδειγμα, απαιτώντας από τα νέα μέλη να υπογράψουν εκχώρηση σε φιλανθρωπικές οργανώσεις στην περίπτωση αποαμοιβαιοποίησης (αφαιρώντας έτσι το κίνητρο να συμμετάσχουν προκειμένου να εισπράξουν), αλλά δεν υπάρχει υποκατάστατο στη νομοθεσία που να κλειδώνει την ιδιοκτησία στα μέλη.

Μέχρι στιγμής, τέτοια νομοθεσία δεν υπάρχει στο Ηνωμένο Βασίλειο, και η Mutuo στρέφεται προς την προσαρμογή της έννοιας της «αφιλοκερδούς διανομής»,⁹⁹ που είναι κοινή στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η αντιμετώπιση της πρόκλησης άντλησης κεφαλαίων στους συνεταιρισμούς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

⁹⁸ <http://www.co-operativebank.co.uk/aboutus/governance>

⁹⁹ Για μια περιγραφή, δείτε www.mutuo.co.uk

Η αιτιολόγηση για να γίνουν βήματα που να επιτρέπουν την εγγραφή επενδυτών ως μελών, απαιτεί, συνεπώς, να εξεταστεί μια ρεαλιστική άποψη της συνεταιριστικής ιδιοκτησίας, που αναγνωρίζει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις που έχουν χρησιμοποιήσει ένα εταιρικό μοντέλο, που είναι σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητο για πάνω από 100 χρόνια.

Οι συνεταιρισμοί χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών λειτουργούν σε περιφερειακές και παγκόσμιες αγορές που είναι αυστηρά ρυθμιζόμενες. Οι ανταγωνιστές τους είναι συχνά περίπλοκες, πολυεπίπεδες επιχειρήσεις. Αυτό σημαίνει ότι ο τρόπος με τον οποίο οι επιχειρήσεις χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ρυθμίζονται συνολικά, θα αντικατοπτρίζει την ανάγκη να ελέγχονται οι συμπεριφορές σε όλους τους τύπους των επιχειρήσεων.

Οι συνεταιρισμοί δεν λειτουργούν με ξεχωριστούς ρυθμιστικούς κανόνες, παρά τα πολλά διακριτικά χαρακτηριστικά που επηρεάζουν τις συμπεριφορές τους. Αυτό σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί θα βρεθούν κάτω από τις ίδιες κεφαλαιακές πιέσεις, όπως όλες οι άλλες επιχειρήσεις χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών - με ελάχιστα επίπεδα φερεγγυότητας και κεφαλαιακές απαιτήσεις τις ίδιες με το σύνολο του κλάδου αλλά με λιγότερες ευκαιρίες πρόσβασης σε νέα κεφάλαια. Σε ένα περιβάλλον πίεσης, αυτό μπορεί να τοποθετήσει τους συνεταιρισμούς σε σαφώς μειονεκτική θέση σε σύγκριση με τους ιδιοκτήτες ανταγωνιστές τους.

Οι ιδρυτές αυτών των αμοιβαίας ιδιοκτησίας επιχειρήσεων δεν πρόβλεψαν αυτή την κατάσταση. Είναι αποτέλεσμα ενός μεταβαλλόμενου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, και έτσι οι συνεταιρισμοί πρέπει να βρουν τρόπους για να προσαρμοστούν.

Μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι η έλλειψη πρόσβασης σε κεφάλαια επενδυτών καθιστά πολύ δύσκολη την ίδρυση νέων επιχειρήσεων, συνεταιριστικών ή αλληλασφαλιστικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Φαίνεται ότι κανένας εκτός από τους πιο μικρούς φορείς στην αγορά, δεν θα μπορέσει να εισέλθει στις αγορές αυτές, εφόσον αυτή είναι η κατάσταση.

Πολλές συνεταιριστικές τράπεζες έχουν κεφάλαια από τα μέλη, τα οποία συμπληρώνουν τα παρακρατούμενα πλεονάσματα και κέρδη, έτσι ώστε επηρεάζονται λιγότερο από ενδεχόμενες μεγαλύτερες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Ωστόσο, οι συνεταιριστικής ιδιοκτησίας ασφαλιστικοί φορείς δεν έχουν τέτοιες μερίδες μελών και έτσι έχουν λιγότερη ευελιξία στην άντληση κεφαλαίων, ενώ διατηρούν παράλληλα τον συνεταιριστικό τους χαρακτήρα.

Η απάντησή τους πρέπει να είναι ρεαλιστική και να αναγνωρίσουν τις νέες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Ανταποκρινόμενα σε αυτά, τα ταμεία αλληλοβοήθειας και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία εξετάζουν πώς να αναπλάσουν τον ρόλο των μελών τους ως επενδυτών και παρόχων κεφαλαίου.

Σε αυτό το κεφάλαιο, ελπίζω ότι έχω καταφέρει να εξηγήσω πώς προσπάθησαν να επιλύσουν αυτόν τον "γρίφο του κεφαλαίου" στο Ηνωμένο Βασίλειο για ένα μέρος του αλληλασφαλιστικού τομέα. Έχω ταυτόχρονα προσπαθήσει να δείξω πώς έχουμε ωφεληθεί από μια δραστήρια, γόνιμη και συνεργατική σχέση με την κυβέρνηση και τις ρυθμιστικές αρχές. Ελπίζω το παράδειγμά μας από τη στενή συνεργασία, θα αποτελεί ένα χρήσιμο παράδειγμα για εκείνους που προσπαθούν παρόμοιες μεταρρυθμίσεις σε άλλες χώρες.

7. Συνεταιριστικές Αρχές και Κεφαλαιακές Ανάγκες του Συνεταιριστικού Τομέα της Αφρικής

GEORGE OMBADO

Εισαγωγή

Ο χρηματοπιστωτικός τομέας είναι αναπόσπαστο μέρος οποιασδήποτε οικονομίας, δεδομένης της ικανότητας του κλάδου να διευκολύνει τη δημιουργία εισοδήματος και την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Παράλληλα, η οργάνωση συνεταιρισμών έχει αναδειχθεί ως μια διακριτή συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη ενός έθνους. Επιδιώκοντας να αυξήσουν το επίπεδο της συμμετοχής τους σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, οι συνεταιρισμοί ελπίζουν να ενεργοποιήσουν ένα ευρύ φάσμα των μελών τους, ώστε να επιτύχουν οικονομική χειραφέτηση μέσω των συνεταιριστικών οργανώσεών τους. Ως επακόλουθο, οι χρηματοπιστωτικοί συνεταιρισμοί στις αναπτυσσόμενες χώρες, ενδεχομένως θα χρειαστεί να παίξουν ιδιαίτερο ρόλο στην εθνική κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη, με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, μέσω της παροχής υπηρεσιών με τρόπο που να ικανοποιεί τις ανάγκες της συντριπτικής πλειονότητας του πληθυσμού.

Για να επιτευχθεί αυτό, ένας χρηματοπιστωτικός συνεταιρισμός πρέπει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις κεφαλαιοποίησής του. Η επίτευξη οικονομικής ευρωστίας και βιωσιμότητας απαιτεί από έναν συνεταιρισμό να ενισχύσει την πρόσβαση σε κεφάλαια, ενώ οι Συνεταιριστικές Αρχές απαιτούν να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μελών του, να εξασφαλίζει τον έλεγχο από τα μέλη και να διατηρεί την αυτονομία και την ανεξαρτησία του. Αυτό το κεφάλαιο συζητά τη χρηματοδότηση και τις ανάγκες κεφαλαιοποίησης των αφρικανικών συνεταιρισμών, ιδίως των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, και πώς αυτή αλληλεπιδρά με τις Συνεταιριστικές Αρχές.

Οι συνεταιρισμοί και η κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη της Αφρικής

Η Παγκόσμια Τράπεζα προβλέπει ότι η αύξηση του ΑΕΠ της Αφρικής κατά το 2015-2016 θα παραμείνει σταθερή στο 5,6%, καθιστώντας την μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομικές περιοχές του κόσμου. Η επίδοση αυτή μπορεί να αποδοθεί σε πολλούς παράγοντες, όπως ένα βελτιωμένο επιχειρηματικό περιβάλλον, η διαφοροποίηση του εμπορίου, και, στην υποσαχάρια Αφρική, ο εκδημοκρατισμός και η βελτίωση της διαχείρισης των ανακαλυφθέντων φυσικών πόρων.

Από τη σκοπιά της εθνικής κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης, το συνεταιριστικό επιχειρηματικό μοντέλο ξεχωρίζει, δεδομένου του διεπιστημονικού χαρακτήρα του. Στην Αφρική, ο συνεταιριστικός τομέας έχει τη δυνατότητα να είναι ένας από τους πιο σημαντικούς τομείς, διότι είναι σε θέση να υποστηρίξει σχεδόν όλους τους τομείς της οικονομίας. Η ικανότητά του να υποστηρίξει τόσο μεγάλης κλίμακας όσο και μικρής κλίμακας εμπορικές επιχειρήσεις, είναι τεράστια. Ωστόσο, ο συνεταιριστικός τομέας πρέπει ακόμα να αναγνωριστεί στην εθνική, οικονομική, αναπτυξιακή ατζέντα των περισσότερων χωρών - ενδεχομένως με την εξαίρεση της Κένυα και της Γκάνα, οι οποίες έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο με την υιοθέτηση του συνεταιριστικού μοντέλου στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις τους. Η πλειονότητα των αγορών στην Αφρική βρίσκονται σε μια ζοφερή κατάσταση, με τις επιχειρήσεις που υποτίθεται ότι προορίζονται για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στη χειρότερη κατάσταση. Αρκετά σημαντικός αριθμός κεντρικών κυβερνήσεων σε όλη την Αφρική αγωνίζονται να ενδυναμώσουν οικονομικά τις μάζες. Για να διευκολυνθεί η ουσιαστική οικονομική ανάπτυξη, που θα ενδυναμώσει τους ανθρώπους, θα επιτρέψει επιχειρηματικές δραστηριότητες, θα ενισχύσει την επιχειρηματικότητα, και θα βοηθήσει στο χειρισμό αδυναμιών σε σχέση με τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών, ένας μεγαλύτερος ρόλος για τον συνεταιριστικό τομέα είναι απαραίτητος.

Πολυάριθμες μελέτες κατέδειξαν ότι οι ανεπτυγμένες και οι ικανοποιητικές δημοσιονομικές δομές μπορούν να επιταχύνουν την οικονομική ανάπτυξη, ειδικά όταν αναγνωρίζουν το ρόλο που διαδραματίζουν οι άλλοι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, όπως οι συνεταιριστικές οργανώσεις.¹⁰⁰ Αν και οι περισσότερες από αυτές τις μελέτες έχουν διεξαχθεί στον ανεπτυγμένο κόσμο, το βασικό συμπέρασμα που έχει σημασία για την Αφρική είναι ότι η οικονομική ανάπτυξη στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην αποτελεσματική κινητοποίηση του λιγοστού κεφαλαίου και στη μετατροπή του σε παραγωγικές και βιώσιμες επενδύσεις. Σχετικά

¹⁰⁰ Ως παράδειγμα, βλ. "Key Drivers for soundness of the Banking Sector: Lessons from Developing Countries" by Vaithilingam, Santha, Nair Mahendhiran, and Samundram Muthi (2006) Journal of Global Business and Technology, Vol. 2,

με την τελευταία δεκαετία, όταν η οικονομία της Αφρικής είχε σχετικά ισχυρή ανάπτυξη, η κατάσταση παραμένει εύθραυστη και ευάλωτη, λόγω των πολυδιάστατων παραγόντων που επηρεάζουν αρνητικά τον σχηματισμό κεφαλαίου. Λόγω της περιορισμένης διαθεσιμότητας κεφαλαίων ή της αυτοσχέδιας φύσης των κεφαλαιακών δομών, δεν καταφέραμε να κάνουμε πολύ παραγωγικές και βιώσιμες επενδύσεις που βελτιώνουν σημαντικά την οικονομική ευημερία της πλειονότητας του πληθυσμού.

Με αυτό το δεδομένο, είναι σημαντικό και αναγκαίο οι αφρικανικές συνεταιριστικές οργανώσεις και ιδιαίτερα οι χρηματοπιστωτικοί συνεταιρισμοί, να είναι καλά κεφαλαιοποιημένοι, έτσι ώστε ο συνεταιριστικός τομέας στο σύνολό του να μπορεί να διαδραματίσει μεγαλύτερο ρόλο στην εθνική και περιφερειακή κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη. Αυτό απαιτεί τη δημιουργία μιας δομής που να επιτρέψει τον σχηματισμό κεφαλαίου στην Αφρική, σε μια μορφή που να αντλεί διαθέσιμες αποταμιεύσεις στην οικονομία, ενώ θα είναι συνεπής με το συνεταιριστικό επιχειρηματικό μοντέλο

Οι συνεταιρισμοί στο υπάρχον χρηματοπιστωτικό σύστημα της Αφρικής

Η εταιρική χρηματοδότηση στην Αφρική σήμερα κυριαρχείται από μεγάλες πολυεθνικές ή περιφερειακές εμπορικές τράπεζες, στόχος των οποίων είναι να επιτύχουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κέρδος για τους μετόχους τους. Στα ζητήματα των προσωπικών δανείων, η πλειοψηφία του πληθυσμού επιδιώκει χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες από εμπορικές τράπεζες και όχι από τον συνεταιριστικό τομέα. Ακόμη και εκείνοι που είναι μέλη των συνεταιρισμών, αναζητούν τις υπηρεσίες των εμπορικών τραπεζών, παρά τα υψηλά επιτόκια δανεισμού και τα χαμηλά επιτόκια καταθέσεων.

Γιατί συμβαίνει αυτό; Ένας λόγος είναι ότι οι εμπορικές τράπεζες έχουν λειτουργήσει με έναν πιο οικονομικά βιώσιμο τρόπο, δεδομένου ότι επικεντρώνονται στην απόδοση προς τους μετόχους. Το συγκριτικά υψηλό επίπεδο δανειακού κεφαλαίου στην κεφαλαιακή διάρθρωση μιας τράπεζας, οδηγεί τους διαχειριστές να ακολουθούν συνετά βήματα αναφορικά με την ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων, αναγκάζοντάς τους να εξασφαλίσουν ότι παρέχουν κερδοφόρες οικονομικές υπηρεσίες με τη δέουσα επιμέλεια. Σε ορισμένους Αφρικανικούς χρηματοπιστωτικούς συνεταιρισμούς, όμως, η έμφαση στην αντιμετώπιση των ανθρώπινων αναγκών έχει μερικές φορές παρερμηνευθεί από τους διαχειριστές, ώστε να σημαίνει δανεισμό χωρίς να εξετάζεται ο κίνδυνος δανεισμού.

Ορισμένες συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν ακόμη δανεισθεί από εμπορικές τράπεζες με

υψηλότερα επιτόκια για να δανείσουν τα μέλη τους με χαμηλότερο επιτόκιο. Αυτό είναι ανησυχητικό, διότι ενώ η οργάνωση βραχυχρονίως ανταποκρίνεται στις χρηματοδοτικές ανάγκες των μελών, έχει θέσει σε κίνδυνο την ίδια τη βιωσιμότητά της.

Αυτή η ανησυχία μπορεί να επεκτείνεται σε όλες τις μορφές συνεταιριστικών οργανώσεων, και ένα μέρος του προβλήματος έχει να κάνει με την λανθασμένη αντίληψη ότι οι συνεταιρισμοί είναι απλώς οργανώσεις κοινωνικής πρόνοιας, που εξυπηρετούν τους φτωχούς.

Ενώ είναι αλήθεια ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να συμβάλλουν προς την κατεύθυνση ανακούφισης από τη φτώχεια, πρωταρχικός τους στόχος είναι η ενδυνάμωση των μελών τους, και όχι η φιλανθρωπία.

Πέρα από τα θέματα διαχείρισης, ένα βασικό μειονέκτημα που αντιμετωπίζουν οι χρηματοπιστωτικοί συνεταιρισμοί έναντι των εμπορικών τραπεζών, είναι η σχετικά αδύναμη κεφαλαιακή και χρηματοπιστωτική τους θέση. Σήμερα, στις περισσότερες αφρικανικές χώρες, οι οικονομικές απαιτήσεις των υφιστάμενων και των δυνητικών μελών των συνεταιριστικών τραπεζικών ιδρυμάτων υπερβαίνει τη διαθέσιμη προσφορά κεφαλαίων. Αυτό εμποδίζει τη δυνατότητα των συνεταιρισμών να ανταποκριθούν στις οικονομικές ανάγκες των μελών τους.

Το πρόβλημα των κεφαλαίων στους χρηματοπιστωτικούς συνεταιρισμούς της Αφρικής οφείλεται είτε στην έλλειψη επαρκών αποταμιεύσεων των μελών είτε στην αδυναμία πρόσβασης σε διαθέσιμα κεφάλαια από πιθανά ενδιαφερόμενα μέρη, που δεν είναι μέλη, και που θεωρούνται ότι έχουν διαφορετικές βλέψεις από εκείνες των συνεταιρισμών - ή και τα δύο. Το αποτέλεσμα είναι το ίδιο: τα μέλη εντάσσονται στους συνεταιρισμούς με την προσδοκία ότι θα είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση σε φθηνότερες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, αλλά η διευρυμένη πιστωτική διευκόλυνση είναι συχνά ανεπαρκής ή επαρκής για να καλύψει μόνο τις ανάγκες της κατανάλωσης και όχι τις ανάγκες της παραγωγής.

Ίσως αυτή η αδυναμία είναι αποτέλεσμα της αδυναμίας του τομέα να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις σε κεφάλαιο μέσω κινητοποίησης των μελών και μόνο, ιδιαίτερα σε χώρες με λιγότερο ισχυρά χρηματοπιστωτικά συστήματα και λιγότερο αναπτυγμένους συνεταιριστικούς τομείς. Αυτό μας οδηγεί να εξετάσουμε αν υπάρχει χώρος για άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, που δεν είναι απαραίτητα μέλη, αλλά χρηματοδότες ή επενδυτές, να συμμετέχουν στην κεφαλαιοποίηση των συνεταιρισμών. Ωστόσο, προκύπτουν ερωτήματα σχετικά με τη διακυβέρνηση: ειδικότερα, μπορούμε να περιμένουμε τα μέλη να έχουν τον έλεγχο των υποθέσεών τους, χωρίς επηρεασμό από χρηματοδότες μη-μέλη;

Θέματα κεφαλαίου και Συνεταιριστικές Αρχές

Οι συνεταιρισμοί έχουν μια μοναδική προσέγγιση, η οποία καθοδηγείται από τις διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές. Ωστόσο, δεν μπορεί κανείς να μη διερωτηθεί μήπως, κάποιες από τις Αρχές θα απαιτούσαν μια κάποια ευελιξία και εννοιολογική επεξεργασία, προκειμένου να δώσουν τον ουσιαστικό αντίκτυπο.

Για την Αφρική, υπάρχει ανάγκη οι συνεταιρισμοί να εξελιχθούν περαιτέρω για να μετατοπίσουν τον πρωταρχικό στόχο τους από τη βοήθεια προς τους φτωχούς στην υποστήριξη επιχειρηματιών, ώστε να καταστούν παράγοντες αλλαγής των οικονομιών τους. Ενώ η εξέλιξη αυτή έχει ήδη αρχίσει, ο αριθμός των ατόμων που χρησιμοποιούν τους συνεταιρισμούς είναι πολύ κάτω του μέσου επιπέδου (με βάση το επίπεδο των μελών).

Σε ορισμένες περιπτώσεις, έχουν διατυπωθεί προβληματισμοί σε σχέση με τα μοναδικά χαρακτηριστικά των Συνεταιριστικών Αρχών. Δεν πρέπει κάποιος να διστάζει να αξιολογεί αποφασιστικά τις επιπτώσεις των Συνεταιριστικών Αρχών για την ανάπτυξη και την μεγέθυνση του συνεταιριστικού τομέα συνολικά. Παρακάτω, θα συζητήσω την Αρχή 2: Δημοκρατικός Έλεγχος από τα Μέλη και την Αρχή 4: Αυτονομία και Ανεξαρτησία, της Δήλωσης της Συμμαχίας για την Συνεταιριστική Ταυτότητα (η οποία περιλαμβάνει τις Συνεταιριστικές Αξίες και Αρχές), ειδικά όπως αυτές εφαρμόζονται από τους χρηματοπιστωτικούς συνεταιρισμούς.

Σχετικά με τον δημοκρατικό έλεγχο από τα μέλη - Η αρχή αυτή βασίζεται στην πεποίθηση ότι όλα τα μέλη μέσα στην κοινωνία είναι ίσα. Αυτό δίνει στα μέλη μιας κοινότητας την ευκαιρία να αναλαμβάνουν τον έλεγχο της δικής τους οικονομικής διαδρομής, μέσω της συνεργασίας. Συνεπώς, κάθε μέλος ενός χρηματοπιστωτικού συνεταιρισμού έχει μία ψήφο, ανεξάρτητα από το ύψος των πόρων που το άτομο τοποθετεί στον συνεταιρισμό. Η εξουσία των μελών στον συνεταιρισμό δεν συνδέεται άρρηκτα με το ποσό των χρημάτων που αποταμιεύθηκαν ή κατατέθηκαν. Αυτό μπορεί να στερεί από τις συνεταιριστικές οργανώσεις τα τόσο αναγκαία κεφάλαια από επενδυτές (συμπεριλαμβανομένων των νομικών προσώπων), καθόσον, αν και δεν είναι μέλη, εκτιμούν αρκετά το συνεταιριστικό μοντέλο για να επενδύσουν σε αυτό. Ένα αυστηρό σύστημα "ένα μέλος μία ψήφος", θα μπορούσε έτσι να υποβάλλεται σε σκληρή δοκιμασία, σε ένα περιβάλλον όπου ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού αποκλείεται από την πρόσβαση στο σύστημα χρηματοδότησης, όπου η κοινωνική ανισότητα είναι ανεξέλεγκτη, όπου μεγαλύτερες αποταμιεύσεις / καταθέσεις φυσικά ασκούν μεγάλη επιρροή, και όπου ο επαγγελματισμός δεν έχει ακόμη πλήρως εφαρμοσθεί. Έχοντας τον έλεγχο των ψήφων, αλλά χωρίς δυνατότητα μιας σοβαρής θετικής επίδρασης, θα μπορούσε επίσης να είναι αυτοκαταστροφική για τα μέλη. Τα μέλη χρειάζονται πόρους για να έχουν έναν αντίκτυπο, και αυτό είναι εκείνο που προσφέρουν οι επενδυτές. Ως εκ τούτου, μπορεί να χρειάζεται μια πιο ισορροπημένη αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών και των επενδυτών που δεν είναι μέλη.

Δεδομένου ότι ο βασικός στόχος των Συνεταιριστικών Αξιών και Αρχών είναι να καθοδηγήσει τις συνεταιριστικές οργανώσεις να ανταποκριθούν στις ανάγκες των μελών, άποψή μου είναι ότι θα πρέπει να είμαστε δεκτικοί σε παράγοντες που θα συμβάλλουν προς τον απώτερο στόχο. Πράγματι, για τους αφρικανικούς χρηματοπιστωτικούς συνεταιρισμούς, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το κεφάλαιο είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας για την εξυπηρέτηση των οικονομικών αναγκών των μελών. Ενώ απαιτείται προσοχή στην αποδοχή επενδυτών που δεν είναι μέλη, που εισφέρουν κεφάλαια σε συνεταιρισμούς, τέτοιο κεφάλαιο προσθέτει αξία στα μέλη μας, ενδυναμώνοντάς τα οικονομικά - κάτι που δεν μπορούμε να κάνουμε αν έχουμε περιορισμένο κεφάλαιο. Αν και μπορεί κανείς να αμφισβητήσει την πρόθεση των επενδυτών, η εστίαση του ενδιαφέροντός μας θα πρέπει να είναι στη χρήση των πόρων και στην καθιέρωση διασφαλίσεων, έτσι ώστε να μπορούμε να ανεχθούμε εξωτερικό κεφάλαιο που μας επιτρέπει να αυξήσουμε σημαντικά τα συνολικά οφέλη των μελών (ενώ ικανοποιούν τις απολαβές των επενδυτών). Σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές στην Αφρική, συνεταιριστικοί φορείς έχουν δημιουργήσει συνεταιριστικούς επενδυτικούς ομίλους, που μετέχουν στο ίδιο σώμα μελών. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι επενδυτές ασχολούνται με τον συνεταιρισμό στενά.

Εκτός αυτού, τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα, επίσης γνωστά ως πιστωτικές ενώσεις ή ως αποταμιευτικές και πιστωτικές συνεταιριστικές οργανώσεις (SACCOS), έχουν επίσης αναπτυχθεί για να παρέχουν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες σε άλλους συνεταιριστικούς φορείς. Επομένως, είναι σημαντικό να εκτιμούν ότι, ενώ οι συνεταιρισμοί δεν σκοπεύουν μόνο στην αναζήτηση κέρδους, δεν θα πρέπει να εμποδίζονται να παράγουν πλεόνασμα, για να ενισχύουν την οικονομική ευρωστία τους και τη σταθερότητά τους για χάρη των μελών και της συνεταιριστικής κοινότητας.

Για την αυτονομία και την ανεξαρτησία - Ένα συναφές ερώτημα είναι αν το κεφάλαιο των επενδυτών θα επηρεάσει δυσμενώς την αυτονομία του συνεταιρισμού.

Κάνοντας ένα βήμα πίσω, η έννοια του "ελέγχου"(control) στο συνεταιριστικό μοντέλο είναι ένα περίπλοκο θέμα. Αυτό το μοντέλο, το οποίο "προβλέπει τον έλεγχο από τα μέλη", σημαίνει ότι τα μέλη καθορίζουν την κατεύθυνση που θέλουν να πάρει η οργάνωση. Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες τα μέλη παρερμηνεύουν την Αρχή, ώστε να σημαίνει ότι θα πρέπει να συμμετέχουν στη μικροδιαχείριση του συνεταιρισμού. Η πρακτική έχει δείξει, ότι αυτό που οι συνεταιριστικές οργανώσεις χρειάζονται για να πετύχουν, είναι ένας συνδυασμός εύρωστης οικονομικής δυνατότητας και εξειδικευμένου ανθρώπινου κεφαλαίου, το οποίο να επιβλέπει τη διαχείριση (management).

Είναι η προσδοκία των συνεταιρισμένων μελών - και δικαίως - ότι η οργάνωσή τους θα βάζει τα συμφέροντά τους πάνω από το συμφέρον των κύριων οικονομικών παρόχων. Κατά

την άποψή μου, ωστόσο, μια υπερβολικά αυστηρή και στενή ερμηνεία των Συνεταιριστικών Αρχών θα ήταν αντιπαραγωγική, στην περίπτωση που η εμπλοκή άλλων ενδιαφερόμενων μερών είναι απαραίτητη για την επιτυχία των συνεταιριστικών οργανώσεων και την επίτευξη των συνεταιριστικών στόχων. Σε περιοχές με ένα σχετικά ώριμο συνεταιριστικό τομέα, διαπιστώνουμε ότι συχνά είναι δυνατό να ληφθεί υποστήριξη από άλλα ενδιαφερόμενα μέρη και άλλες ισχυρότερες συνεταιριστικές οργανώσεις, για τη δημιουργία μιας κεφαλαιακής βάσης. Η άποψή μου είναι ότι οι δομές διακυβέρνησης θα πρέπει να αναγνωρίζουν τα εν λόγω άλλα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, που υποστηρίζουν τους συνεταιρισμούς. Αυτό, με κανένα τρόπο δεν τους παρέχει την ευκαιρία να προωθήσουν το πρόγραμμά τους, το οποίο είναι διαφορετικό από εκείνο των μελών, εάν ο συνεταιρισμός είναι επαρκώς ώριμος.

Για τους αφρικανικούς συνεταιρισμούς, ένα σενάριο που πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της Αρχής της "Αυτονομίας και Ανεξαρτησίας" είναι όταν η κυβέρνηση γίνεται ένας δυναμικός συμμετέχων στο κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Κατά τη γνώμη μου, η κυβερνητική υποστήριξη των συνεταιρισμών μπορεί να είναι αποτελεσματική όταν ήδη εφαρμόζονται πολιτικές προσανατολισμένες προς υποστήριξη συγκεκριμένων κοινοτήτων και όπου αυτές οι πολιτικές εναρμονίζονται με τους στόχους του συνεταιρισμού.

Στην Κένυα και την Γκάνα, για παράδειγμα, ορισμένες συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν χρησιμοποιήσει επιχειρηματικά κεφάλαια για τη νεολαία ή τις γυναίκες, που διατίθενται από την κυβέρνηση για να αναπτύξουν τα μέλη τους, και αυτό προωθεί τελικά την ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Είναι ενδιαφέρον το ότι τα κονδύλια αυτά στοχεύουν μόνο σε συνεταιρισμούς που πληρούν ορισμένα κατώτατα όρια που προβλέπονται από το κανονιστικό πλαίσιο. Μια τέτοια πολιτική ενθαρρύνει τον επαγγελματισμό και την ανάπτυξη σε συνεταιρισμούς και χρησιμεύει για τη βελτίωση της εμπιστοσύνης του κοινού στον τομέα αυτόν. Το ίδιο δεν μπορεί να ειπωθεί για περιπτώσεις στις οποίες η κυβέρνηση χρησιμοποίησε τους συνεταιρισμούς για να αποκτήσει πολιτική πελατεία κατά τη διάρκεια ενός έτους εκλογών. Η πιθανότητα επιτυχίας, ως αποτέλεσμα εξωτερικής υποστήριξης από την κυβέρνηση είναι περιορισμένη, όπου δεν υφίστανται τα κατάλληλα συστήματα, όπου ο συνεταιριστικός τομέας είναι σχετικά αδύναμος, και όπου οι κυβερνητικές αρχές δεν κατανοούν ή δεν εκτιμούν τη μοναδικότητα του συνεταιριστικού μοντέλου.

Η ίδρυση μιας επιτυχημένης Αφρικανικής Συνεταιριστικής Τράπεζας

Στο πρόσφατο παρελθόν, υπήρξε κάποια συζήτηση σχετικά με το ενδεχόμενο σχηματισμού μιας Αφρικανικής Συνεταιριστικής Τράπεζας, για την παροχή οικονομικής υποστήριξης των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην Αφρική. Η ιδέα πίσω από αυτό είναι να

καλυφθούν υφιστάμενα κενά στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, που εμποδίζουν την ανάπτυξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Έχουν στο παρελθόν γίνει προσπάθειες για τη δημιουργία συνεταιριστικών τραπεζών σε ορισμένες αφρικανικές χώρες και συγκεκριμένα: Μπενίν, Καμερούν, Κένυα, Νιγηρία, Ρουάντα, Νότια Αφρική και Ουγκάντα. Από αυτές, μόνο η Συνεταιριστική Τράπεζα της Κένυας έχει αντέξει στη δοκιμασία του χρόνου και είναι σε θέση να ανταγωνιστεί με άλλες πολυεθνικές τράπεζες. Άλλες συνεταιριστικές τράπεζες σε ολόκληρη την ήπειρο είτε ξεκίνησαν σε λάθος βάση ή πωλήθηκαν εξαιτίας παραγόντων όπως το περιορισμένο κεφάλαιο για την υποστήριξη επαρκών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και η έλλειψη επαγγελματισμού (και μερικές φορές ως αποτέλεσμα κυβερνητικής παρέμβασης).

Μια ισχυρή συνεταιριστική τράπεζα απαιτεί οι συνεταιριστικές στρατηγικές της χώρας να συνιστούν αναπόσπαστο μέρος του χρηματοπιστωτικού συστήματος και υπηρεσίες που απευθύνονται στις μάζες. Η αναγνώριση του συνεταιριστικού μοντέλου στο εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα έχει πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα. Στην περίπτωση της Συνεταιριστικής Τράπεζας της Κένυας, η τράπεζα αρχικά επικεντρώθηκε στην υποστήριξη γεωργικών δραστηριοτήτων (σύμφωνα με το προφίλ της πλειονότητας των συνεταιρισμών της Κένυας).

Η δυνατότητα να υποστηρίζει αυτόν τον τομέα, τον οποίο απέφευγαν τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, έδωσε στην τράπεζα μια στρατηγική ώθηση. Αντίθετα, οι άλλες εθνικές συνεταιριστικές τράπεζες βασίστηκαν σε ισχυρές επιχειρηματικές δραστηριότητες αλλά αποτέλεσαν μέρος μιας πρωτοβουλίας της κυβέρνησης να βοηθήσει το φτωχότερο τμήμα του πληθυσμού - που θεωρείτο απίθανο να πληρώσει για την προσφερόμενη υπηρεσία. Η επιτυχία και η διάρκεια ζωής τους υπήρξαν περιορισμένες.

Συμπέρασμα

Η δημιουργία δομών που θα επιτρέψουν την κεφαλαιοποίηση των συνεταιρισμών στην Αφρική είναι αναγκαία για την επιβίωση του τομέα. Για τη δημιουργία τους απαιτείται σχεδιασμός σε εθνικό επίπεδο για την υποστήριξη πολιτικών και κανονισμών που προσφέρονται για τους συνεταιρισμούς, όπως η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών που θα μπορούν να αυξήσουν τα επίπεδα των μελών. Οι συνεταιρισμοί πρέπει να είναι σε θέση να υποστηρίζουν με επιτυχία ένα μοντέλο στο οποίο οι συνεταιρισμοί έχουν επαρκή ικανότητα και ρόλο στις οικονομικές δομές και τα συστήματα των χωρών τους.

Η επίτευξη αυτού απαιτεί ευελιξία ή επανεξέταση ορισμένων από τις ισχύουσες

Συνεταιριστικές Αρχές. Ενώ το συνεταιριστικό μοντέλο αναφέρεται σε όλους τους τομείς της οικονομίας, η ικανότητά του να ικανοποιήσει τις ανάγκες και τις προσδοκίες των μελών καθορίζεται συχνά από την οικονομική του ισχύ. Με δεδομένο αυτό, υπάρχουν τεράστιες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν από συνεταιριστικές οργανώσεις που χρειάζονται εξωτερικές πηγές κεφαλαίων αλλά δεν είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση σε αυτές. Οι Συνεταιριστικές Αρχές δεν αποτελούν εντολές χαραγμένες σε πέτρα. Ας κοιτάξουμε τον λόγο ύπαρξής μας. Το ύπατο ενδιαφέρον μας θα πρέπει να είναι τα μέλη μας, και εμείς πρέπει να διαθέτουμε έναν εύλογο βαθμό ευελιξίας, ιδίως όταν τα μέλη μας αγωνίζονται να αντλήσουν επαρκή κεφάλαια για να αναλάβουν σημαντικές συνεταιριστικές επιχειρηματικές δραστηριότητες για τη βελτίωση της ζωής τους.

8. Προοπτικές από τη Βάση: Συνεταιρισμός Fonterra - Μελέτη Περίπτωσης

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ NICOLA M SHADBOLT και ALEX DUNCAN ¹⁰¹

Εισαγωγή

Η Νέα Ζηλανδία αντιπροσωπεύει το 2% -3% της παγκόσμιας παραγωγής γάλακτος και ακόμη είναι ο μεγαλύτερος έμπορος γάλακτος σε διασυνοριακό επίπεδο. Σε πλήρη αντίθεση με άλλες χώρες που παράγουν γάλα, λιγότερο από 5% του γάλακτος της Νέας Ζηλανδίας καταναλώνεται στο εσωτερικό της χώρας. Επίσης, κατά τη διάρκεια των ετών, ο αριθμός των προμηθευτών γαλακτοκομικών προϊόντων στους καταναλωτές της Νέας Ζηλανδίας έχει μειωθεί, καθώς οι συνεταιρισμοί έχουν συγχωνευθεί και το ενδιαφέρον έχει στραφεί στην ανάπτυξη εξαγωγικής δύναμης.

Καθώς οι συνεταιρισμοί συγχωνεύονται, διατηρώντας την αμοιβαιότητα της σχέσης μεταξύ των μελών, η καρδιά των συνεταιρισμών και η δύναμη και η προσαρμοστικότητα τους (Boardman & Shadbolt, 2005), αποτελούν μια πρόκληση. Η βιβλιογραφία σχετικά με τους συνεταιρισμούς είναι γεμάτη με συζητήσεις για τις αιτίες της δημιουργίας συνεταιρισμών, για τη διάρκεια της ζωής τους και για την ανάπτυξη. Αλλά ο περίγυρος στον οποίο αναπτύσσονται διαμορφώνει την εξέλιξη τους και σημαίνει ότι το πλαίσιο έχει σημασία στην κριτική αξιολόγηση της ποικιλίας της μορφής τους.

Στη Νέα Ζηλανδία υπάρχουν δύο νομοθετήματα που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για

¹⁰¹ Ο Καθηγητής Shadbolt είναι εκλεγμένος από τους αγρότες μέλος του ΔΣ του Fonterra, και ο κ Duncan είναι πρώην υπάλληλος του Fonterra Cooperative Π.Ε. Οι απόψεις των συντακτών δεν είναι απαραίτητα εκείνες του Fonterra Co-operative Limited.

τους συνεταιρισμούς (Evans & Meade, 2005): Ο Νόμος περί Συνεταιριστικών Εταιρειών του 1996, ο οποίος χρησιμεύει ως συνοδευτικός της Πράξης περί Εταιρειών γενικώς της Νέας Ζηλανδίας του 1993 και η Πράξη για τις Βιομηχανικές και Προνοιακές Εταιρείες (Industrial and Provident Societies Act) του 1908. Επιπλέον, ψηφίστηκε το 2001, η Πράξη Αναδιάρθρωσης της Γαλακτοβιομηχανίας (Dairy Industry Restructuring Act) του 2001 (DIRA), η οποία επέτρεψε τη δημιουργία του Fonterra.

Ο Fonterra είναι ένας γαλακτοκομικός, συνεταιρισμός των αγροτών. Όλα τα μέλη του είναι αγρότες Νεοζηλανδοί προμηθευτές γάλακτος, με την προϋπόθεση ότι κατέχουν τουλάχιστον μία μερίδα για κάθε κίλο στερεού υπολείμματος γάλακτος που παραδίδεται. Ο συνεταιρισμός δεσμεύεται να συλλέγει το γάλα και πληρώνει γι' αυτό, σύμφωνα με έναν υπολογισμό που λαμβάνει υπόψη το ποσοστό του λίπους στο γάλα, της πρωτεΐνης στο γάλα και τον όγκο του γάλακτος. Υπάρχει μια μέση τιμή στη θύρα του αγροκτήματος, που ορίζεται για το σύνολο της περιόδου προσφοράς γάλακτος. Αυτή η τελική τιμή εξελίσσεται κατά τη διάρκεια της περιόδου προσφοράς, καθώς η ζήτηση από την αγορά και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες ποικίλλουν, γι' αυτό δεν καθορίζεται ούτε καταβάλλεται εξ ολοκλήρου στους αγρότες πριν από το τέλος της γαλακτικής περιόδου.

Ο συνεταιρισμός επεξεργάζεται το γάλα που συλλέγει στη Νέα Ζηλανδία (18 δισεκατομμύρια λίτρα) σε μια γκάμα προϊόντων, με το μεγαλύτερο μέρος σε αποξηραμένο γάλα σε σκόνη για εξαγωγή. Ο συνεταιρισμός παράγει περίπου 2,5 εκατομμύρια τόνους συστατικών γαλακτοκομικής προέλευσης σε ετήσια βάση, καθώς και συστατικών τροφίμων και καταναλωτικών προϊόντων και εξάγει σε περισσότερες από 100 αγορές. Τα προϊόντα αυτά αποφέρουν ένα έσοδο για τον συνεταιρισμό, το οποίο κρατείται για ανάπτυξη ή καταβάλλεται στους κατόχους μερίδων ως μέρισμα (σ.μ. επιστροφή πλεονάσματος).

Ο Fonterra διαθέτει επίσης εγκαταστάσεις επεξεργασίας και συλλέγει γάλα από μη-μέλη του συνεταιρισμού σε άλλες δεξαμενές γάλακτος, όπως η Χιλή (500 εκατομμύρια λίτρα) και η Αυστραλία (1,5 δισεκατομμύριο λίτρα), και έχει πρόσβαση σε γάλα στην Ευρώπη και την Κίνα μέσα από μια ποικιλία κοινοπραξιών και εξ ολοκλήρου ιδιόκτητων εταιρειών. Κέρδη και ζημιές από όλες τις γεωγραφικές περιοχές αντικατοπτρίζονται στα μερίσματα που καταβάλλονται στους μεριδιούχους.

Ο Fonterra διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται από εννέα μέλη, τα οποία εκλέγονται από τα μέλη και τέσσερα τα οποία ορίζονται. Η ψηφοφορία για τα μέλη του ΔΣ και τις τροποποιήσεις του καταστατικού βασίζεται στην παραγωγή γάλακτος που υποστηρίζεται από αντίστοιχες μερίδες που κατέχουν τα μέλη. Η εκπροσώπηση από τη βάση των μελών ενεργοποιείται μέσω ενός 35-μελούς Συμβουλίου των μελών, που εκλέγονται με βάση ένα αγρόκτημα, μία ψήφος – που ανταποκρίνεται περισσότερο στην παραδοσιακή συνεταιριστική ψηφοφορία.

Ο Fonterra ιδρύθηκε το 2001 από τη συγχώνευση δύο γαλακτοκομικών συνεταιρισμών (Kiwi Cooperative Dairies Limited, the New Zealand Co-operative Dairy Company Limited) και του New Zealand Dairy Board. Η συγχώνευση ενεργοποιήθηκε από την DIRA (Dairy Industry Restructuring Act). Για να αντιμετωπίσει τον προβληματισμό σχετικά με πιθανές ανταγωνιστικές επιπτώσεις της συγχώνευσης – ιδιαίτερα σε σχέση με τους τοπικούς καταναλωτές αλλά και την απόκτηση του γάλακτος από τους γεωργούς – η DIRA μερίμνησε για σημαντικούς σε εξέλιξη περιορισμούς στη συμπεριφορά του Fonterra. Ένας από τους κύριους περιορισμούς, που τέθηκε στον Fonterra από την DIRA, ήταν η απαίτηση της «ελεύθερης εισόδου και εξόδου», που προβλέπει ότι στη Νέα Ζηλανδία ο Fonterra πρέπει:

- Να αποδέχεται όλη την ποσότητα γάλακτος που προσφέρεται από τους γαλακτοπαραγωγούς της Νέας Ζηλανδίας, που επιθυμούν να κατέχουν μετοχές σε αναλογία με την προσφερόμενη ποσότητα γάλακτος.
- Να επιτρέπει σε κάθε αγρότη που επιθυμεί να παύσει να εφοδιάζει τον Fonterra, να αποχωρεί ύστερα από προειδοποίηση στο τέλος της παραγωγικής περιόδου (με την επιφύλαξη τυχόν μακροπρόθεσμης συμβατικής ρύθμισης που έχει συναφθεί με τον σχετικό προμηθευτή). Ο Fonterra επίσης δεσμεύεται ως προς την ποσότητα γάλακτος που μπορεί να συγκεντρώσει κάτω από μακροπρόθεσμες συμβάσεις.
- Να παρέχει τη δυνατότητα στον αγρότη που αποχωρεί να απολαμβάνει την αξία της επένδυσής του στον Fonterra χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.
- Να εξασφαλίζει ότι οι νεοεισερχόμενοι και οι αποχωρούντες προμηθευτές (ή εκείνοι που αυξάνουν ή μειώνουν την παραγωγή γάλακτος και, συνεπώς, του αριθμού μερίδων) υπό τις ίδιες συνθήκες, να αντιμετωπίζονται με τους ίδιους όρους.

Η DIRA επέβαλε επίσης μια σειρά άλλων περιορισμών στον Fonterra: ειδικότερα ότι ο Fonterra πρέπει να διαθέτει μέχρι το 5% της παραγωγής γάλακτος σε ανεξάρτητους επεξεργαστές, σε μια ρυθμιζόμενη τιμή του γάλακτος που αναφέρεται στην τιμή στο κατώφλι του αγροκτήματος του Fonterra. Αυτό έγινε για να διασφαλισθεί ότι οι καταναλωτές της Νέας Ζηλανδίας θα μπορούν να εξυπηρετηθούν από μια ποικιλία παρόχων, που δεν θα μπορούσαν όλοι να προμηθεύονται γάλα. Το βασικό σκεπτικό για το καθεστώς ελεύθερης εισόδου και εξόδου που περιγράφηκε ανωτέρω ήταν να περιορίσει τα εμπόδια στην είσοδο νέων ανταγωνιστών, ώστε να προωθηθεί μια ανταγωνιστική τιμή του γάλακτος στο κατώφλι της εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης της Fonterra ως αποτελεσματικής και καινοτόμου στο μέλλον. Τα τελευταία στοιχεία δυναμικής οικονομικής αποδοτικότητας ήταν εμφανή ως βασικό κίνητρο πολιτικής στον σχολιασμό και τα δεδομένα εκείνης της περιόδου. Η θεσμική

μορφή του Fonterra ως συνεταιρισμού έχει σημασία στο πλαίσιο αυτό, δεδομένου ότι αντιμετωπίζει ένα ισχυρό κίνητρο για να πληρώνει την υψηλότερη τιμή του γάλακτος στους ιδιοκτήτες-προμηθευτές του σε μακροπρόθεσμη βιώσιμη βάση.

Το προ-ανταγωνιστικό κανονιστικό καθεστώς που διευκόλυνε το σχηματισμό του Fonterra το 2001, συμπληρώθηκε από τις διατάξεις του Καταστατικού του Fonterra.

Ένα χαρακτηριστικό των δύο μεγάλων γαλακτοκομικών συνεταιρισμών που συγχωνεύτηκαν για να σχηματίσουν τον Fonterra, ήταν να οριστεί η ονομαστική αξία των μερίδων. Ωστόσο, τα μέλη (μεριδιούχοι) των δύο συνεταιρισμών ψήφισαν για τη δημιουργία του Fonterra με τους όρους υπό τους οποίους εκδόθηκαν οι μερίδες και παραδόθηκαν στην «εύλογη αξία» τους. Το κίνητρο για την αλλαγή αυτή απορρέει από τις τάσεις "λαθρεπιβάτη" ("free-rider") εντός των συνεταιρισμών κατά τη φάση της ταχείας επέκτασης του κλάδου κατά το τελευταίο εξάμηνο του 1990. Αυτό απαίτησε σημαντικές επενδύσεις σε νέα δυναμικότητα επεξεργασίας. Ένα νέο κεφαλαιακό μέσον υιοθετήθηκε για να μεταφέρει στα νέα μέλη το πλήρες κόστος της αύξησης της δυναμικότητας για την παραγωγή της αυξημένης ποσότητας γάλακτος (Bekkuim, 2001). Η αποτίμηση των μετοχών με βάση την «εύλογη αξία», βρήκε με τον τρόπο αυτό έκφραση στη δομή του ιδρυτικού κεφαλαίου του Fonterra.¹⁰² Η εκτίμηση της αξίας της μερίδας - που υπολογίζεται κάθε χρόνο από εξωτερικό φορέα – στηρίζεται στην καθαρή παρούσα αξία των εκτιμώμενων μελλοντικών ροών εσόδων και δαπανών στα επιχειρηματικά σχέδια του συνεταιρισμού. Η ένταση που δημιουργήθηκε από την αποτίμηση των μερίδων στην τιμή της αγοράς σε αυτό το καθεστώς, είναι ότι, εάν είναι πάρα πολύ υψηλή, δημιουργείται ένα εμπόδιο στην είσοδο νέων προμηθευτών γάλακτος και καθιστά ελκυστική την αποχώρηση, ενώ αν είναι πολύ χαμηλή προσελκύονται νέοι προμηθευτές σε βάρος των υφιστάμενων προμηθευτών.

Όπως συζητήθηκε αλλού, ο ίδιος ο Fonterra - και όχι ένας ρυθμιστής - έχει ορίσει τους ακριβείς κανόνες με τους οποίους ορίζει την τιμή του γάλακτος (η οποία καθορίζει τελικά την τιμή της μερίδας της) εντός του πλαισίου των παραπάνω προ-ανταγωνιστικών κινήτρων.¹⁰³

Η μορφή που πήρε ο Fonterra καθορίστηκε, ως εκ τούτου, κατά ένα μέρος από τη νομοθεσία και κατά ένα άλλο μέρος από το καταστατικό, που εγκρίθηκε από τα μέλη του συνεταιρισμού κατά την σύλληψη της ιδέας ίδρυσης του Fonterra.

¹⁰² Όπως έκανε και το ξεχωριστό κεφαλαιακό μέσο «Peak Note», που χρησιμοποιήθηκε από τη New Zealand Co-operative Dairy Company, αν και αυτό το χαρακτηριστικό αφαιρέθηκε, όταν η κεφαλαιακή διάρθρωση του Fonterra απλοποιήθηκε το 2005.

¹⁰³ Για μια πληρέστερη συζήτηση για τα αποτελέσματα των κινήτρων της ελεύθερης εισόδου και εξόδου και για την εύλογη αξία (της μερίδας), ανατρέξτε στο Evans and Quigley, (2001) και Evans, E, & Γ Guthrie (2006).

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει πώς εξελίχθηκε ο Fonterra από το σημείο αυτό, για την αντιμετώπιση των περιορισμών που δημιουργήθηκαν από τη νομοθεσία και άδραξε ευκαιρίες που δημιούργησαν οι παγκόσμιες αγορές, με επίκεντρο ζητήματα κεφαλαίου. Χρησιμοποιώντας δευτερογενή δεδομένα που έχουν συλλεγεί από δημόσια διαθέσιμα έγγραφα και την εμπειρία των δύο συγγραφέων, οι οποίοι είχαν εμπλακεί στη διαδικασία (ως διοικητής και διαχειριστής αντίστοιχα), αναλύει λεπτομερώς το σκεπτικό για τη διάρθρωση του κεφαλαίου που εγκρίθηκε από τον Fonterra («Εμπόριο Μεταξύ Αγροτών») και περιγράφει την αυστηρή διαδικασία με την οποία ο Fonterra εργάστηκε με τα μέλη του για να το εφαρμόσει. Κάποιες σκέψεις αναφέρονται επίσης στη διαδικασία που ακολουθήθηκε και στο χρόνο που απαιτείται για τη δημοκρατία να λειτουργήσει.

Υπάρχει ένα σημαντικό μέρος της βιβλιογραφίας σχετικά με την «εξαφάνιση των παραδοσιακών συνεταιρισμών», με την παρατήρηση ότι είτε παύουν να υπάρχουν ή αναδιαρθρώνονται και στρέφονται σε διαφορετικές μορφές, ως αποτέλεσμα των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Ωστόσο, λίγη έρευνα υπάρχει στο πώς συμπεριφέρονται οι νέες μορφές και περαιτέρω προσαρμόζονται, ώστε να ενδυναμώνονται επιχειρηματικά και να παραμένουν πιστοί στις βασικές αρχές του συνεργατισμού. Αυτό ίσως οφείλεται - όπως σημειώνεται από τους Nilsson, Svendsen και Svendsen (2012) - στο ότι οι περισσότεροι συνεταιρισμοί εξακολουθούν να οργανώνονται παραδοσιακά. Η παρούσα εργασία παρέχει στοιχεία για έναν συνεταιρισμό που έχει μετατραπεί από την παραδοσιακή του μορφή και τεκμηριώνει πώς αντιμετώπισε και επέλυσε ένα συγκεκριμένο ζήτημα του κινδύνου εξαγοράς, που δημιούργησε η νέα του μορφή.

Η πρόοδος του Fonterra μετά το 2001

Μέχρι το 2014, ο Fonterra είχε γίνει η μεγαλύτερη επιχείρηση επεξεργασίας γάλακτος στον κόσμο (ως προς τον όγκο του γάλακτος που επεξεργάζεται). Απασχολεί 17.300 υπαλλήλους σε παγκόσμιο επίπεδο, και κατά το οικονομικό έτος 2013-2014, είχε έσοδα NZ \$ 22,2 δισεκατομμύρια. Ως η μεγαλύτερη επιχείρηση της Νέας Ζηλανδίας, η επιτυχία της (που μετράται με το ποσό που καταβάλλει στους αγρότες για το γάλα τους και το κέρδος που παράγει με αυτόν τον τρόπο), έχει ένα μεγάλο αντίκτυπο στην οικονομία της Νέας Ζηλανδίας.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο Fonterra χαρακτηρίζεται από έναν εξαγωγικό προσανατολισμό ασυνήθιστο στην παραγωγή γάλακτος. Η συλλογική ισχύς του Fonterra, επομένως, αντικατοπτρίζεται στην ικανότητά του να είναι ανταγωνιστικός στις παγκόσμιες αγορές, που είναι πολλές, ποικίλες και απαιτούν υψηλό βαθμό εσωτερικής γνώσης της αγοράς, καθώς και τελειοποιημένες αλυσίδες προσφοράς, εφοδιαστικής (logistics), και αποτελεσματική επεξεργασία και συσκευασία.

ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ DIRA (Dairy Industry Restructuring Act) ΚΑΙ ΟΙ ΛΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΟΤΑΘΗΚΑΝ

Μετά από μια περίοδο σχετικής σταθερότητας μετά την ίδρυσή του, ο Fonterra αντιμετώπισε αυξανόμενες προκλήσεις, από το 2007 και εξής, αναφορικά με τρεις αλληλένδετους παράγοντες:

- Μεγαλύτερη αστάθεια των τιμών του γάλακτος. Αυτό οδήγησε τον Fonterra να ξεκινήσει μια πλατφόρμα δημοπρασιών για να διαπιστώνει τις τιμές των βασικών εμπορευμάτων (αρχικά την πλήρη σκόνη γάλακτος, αλλά αργότερα επεκτάθηκε σε άλλα προϊόντα και πωλητές). Αυτή η πλατφόρμα - γνωστή ως Παγκόσμιο Εμπόριο Γαλακτοκομικών («Global Dairy Trade») ή GDT - πραγματοποίησε την πρώτη δημοπρασία της τον Ιούλιο του 2008.
- Μεγαλύτερος ανταγωνισμός για το γάλα, εν μέρει ως αποτέλεσμα του ρυθμιστικού καθεστώτος. Το μερίδιο νωπού γάλακτος του Fonterra στη Νέα Ζηλανδία σταδιακά μειώθηκε από περίπου 96% το 2001/02 σε κάτω από το 90% το 2012/13. Παρ' όλα αυτά, λόγω της μεγάλης αύξησης της παραγωγής γάλακτος στη Νέα Ζηλανδία, ενώ το μερίδιο του Fonterra έχει μειωθεί, ο όγκος του γάλακτος που επεξεργάζεται έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία 14 χρόνια.
- Μια εθνικού επιπέδου ξηρασία στην περίοδο 2007/08, που είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του όγκου του γάλακτος. Οι επιπτώσεις της ξηρασίας συνέπεσαν με την πτώση της τιμής της μερίδας του Fonterra τον Ιούνιο του 2008 και την έναρξη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Οι παραπάνω παράγοντες, σε συνδυασμό με έναν κανόνα που συνέδεε αυστηρά τον αριθμό των μερίδων του μέλους με την παραγωγή, είχε ως αποτέλεσμα οι αγρότες να υποχρεούνται να παραδώσουν μερίδες, λόγω της χαμηλότερης παραγωγής και ο Fonterra να δεσμεύεται για την αγορά τους κατά τη διάρκεια των δυσμενών συνθηκών που συνδέονταν με την Παγκόσμια Οικονομική Κρίση. Το αποτέλεσμα ήταν μια σημαντική καθαρή εκροή κεφαλαίου από τον συνεταιρισμό στα μέλη (μεριδιούχους). Ο συνεταιρισμός βρέθηκε αντιμέτωπος με αδικαιολόγητο κίνδυνο εξαγοράς των μερίδων, που περιόριζε την ικανότητά του να επωφεληθεί από ευκαιρίες ανάπτυξης που παρουσιάζονταν στην αγορά.

Αξιοσημείωτη ήταν η απώλεια του ποσοστού νωπού γάλακτος που αντιπροσώπευε τη ρυθμιστική υποχρέωση του Fonterra να διαθέτει μέχρι 5% της παραγωγής του σε γάλα σε ανεξάρτητους επεξεργαστές, σε μια ρυθμιζόμενη τιμή γάλακτος. Αυτή η ποσότητα γάλακτος που υπαγόταν στη ρύθμιση, διαθέτονταν κυρίως σε εταιρείες που ιδρύονταν για να εξαγάγουν

γάλα και όχι να προμηθεύσουν την εγχώρια αγορά, συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών που υπήρχαν πριν από την DIRA. Δεν υπήρχε περιοριστικός όρος για πόσο καιρό οι εταιρίες αυτές θα μπορούσαν να λαμβάνουν γάλα βάσει του ρυθμιστικού κανόνα, και μπορούσαν να ενεργούν «επιλεκτικά», λαμβάνοντας γάλα για να βελτιστοποιήσουν την εποχική αξιοποίηση των εγκαταστάσεών τους. Αυτά τα αποτελέσματα ήταν αντίθετα με τον στόχο της πολιτικής μείωσης των κινδύνων προμήθειας γάλακτος κατά τη διάρκεια της αρχικής φάσης των νεοεισερχομένων, καθώς και των επιχειρήσεων που προμήθευαν την εγχώρια αγορά. Το κόστος για τον Fonterra ήταν η απώλεια γάλακτος, συχνά σε πολύ σημαντικές στιγμές κατά τη διάρκεια της ξηρασίας και στην αρχή και στο τέλος της γαλακτικής περιόδου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μειωμένη απόδοση των μονάδων, καθώς και τον ανταγωνισμό στις αγορές του εξωτερικού από τις εταιρείες που χρησιμοποιούσαν το γάλα που προμηθεύονταν από τους παραγωγούς του Fonterra σε τιμή πολύ κάτω του κόστους ευκαιρίας. Οι περισσότερες από τις νέες εταιρείες που ιδρύθηκαν από την εφαρμογή της DIRA, ανήκουν τώρα κατά πλειοψηφία σε ξένους.

Αυτοί οι παράγοντες έδωσαν ώθηση τόσο στο αίτημα για αλλαγή της DIRA όσο και αλλαγή στην κεφαλαιακή διάρθρωση του συνεταιρισμού. Κατάργηση της υποχρέωσης του συνεταιρισμού να εκδίδει και να εξαργυρώνει μερίδες, θα απαιτούσε μια εναλλακτική βάση για τη ρευστότητα και η πιο προφανής ήταν η αγοραπωλησία των μερίδων μεταξύ των αγροτών-μελών.

Πριν από αυτό, το 2009, ο συνεταιρισμός υποκίνησε μια κρίσιμη αλλαγή, που περιλάμβανε τη δυνατότητα των μελών να κατέχουν περισσότερες μερίδες από ό,τι απαιτείται για την υποστήριξη της παραγωγής και τη διάκριση της πληρωμής των αγροτών σε ένα μέρος με βάση τις μερίδες και σε τιμή του γάλακτος με βάση τα στερεά κατάλοιπα. Αυτό υποστηρίχθηκε με συντριπτική πλειοψηφία από τα μέλη (μεριδιούχους). Η αρχή του δημοκρατικού ελέγχου από τα μέλη δεν αμφισβητήθηκε, καθώς το δικαίωμα ψήφου δεν συνδέθηκε με αυτές τις άνευ-ψήφου μερίδες ("dry shares"). Ωστόσο, οι αλλαγές κατέληξαν σε κατάλοιπα δικαιώματα (μερίσματα) που συνδέονται με μερίδες και όχι με την προσφορά γάλακτος και συνεπώς αποκλίνουν από την αρχή της απόδοσης της ωφέλειας στον χρήστη και τον κανόνα των Chaddad και του Cook (2002), ότι οι επιστροφές βασίζονται στις συναλλαγές. Ωστόσο, η αλλαγή ενίσχυσε τα κίνητρα για τους αγρότες να διατηρήσουν τις μερίδες άνευ ψήφου, όταν η παραγωγή γάλακτος μειώθηκε, δεδομένου ότι θα συνέχιζαν να αποκομίζουν ένα μέρος. Αυτός ο μειωμένος κίνδυνος του ισολογισμού, ενώ το είδος της μερίδας συνέχιζε να διατηρεί ισχυρή σύνδεση μεταξύ της παραγωγής και της ιδιοκτησίας (οι μερίδες άνευ ψήφου ως ποσοστό στο σύνολο όλων των μερίδων που εκδόθηκαν αποτελούν ένα μικρό ποσοστό του συνόλου των μερίδων). Οι μερίδες άνευ ψήφου ανακούφισαν, αν και μόνο σε περιορισμένο βαθμό, από την πίεση για αύξηση των ιδίων κεφαλαίων που συνδέονται συνήθως με τα υπόλοιπα κριτήρια των δικαιωμάτων άσκησης δημοκρατικού ελέγχου.

Η Πορεία από την Ιδέα στη Λειτουργικότητα

Η συμβουλή από τους εμπειρογνώμονες των αγορών κεφαλαίων προς τον Fonterra και την κυβέρνηση ήταν ότι η διαπραγμάτευση των μερίδων μεταξύ αγροτών-μελών μόνο, ήταν απίθανο να δημιουργήσει μια αγορά αρκετά βαθιά ώστε να παρέχει επαρκή ρευστότητα ή να αποφύγει «μονόπλευρη διαπραγμάτευση», που προκύπτει όταν μια σχετικά ομοιογενής ομάδα κατόχων κινητών αξιών αποφασίσει, ταυτόχρονα, να πωλήσει ή να

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΒΑΣΙΚΑ ΟΡΟΣΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΟΥ FONTERRA

- 2007: Υπήρξε μια αποτυχημένη προσπάθεια να αλλάξει η διάρθρωση του κεφαλαίου, μέσω της δημιουργίας μιας εισηγμένης στο χρηματιστήριο οντότητας, η οποία θα διέθετε τα επιχειρησιακά στοιχεία του ενεργητικού του συνεταιρισμού, και το 85% να κατέχεται από τον κατά 100% ιδιοκτησία των αγροτών συνεταιρισμό, που συνδέει την ιδιοκτησία με την προσφορά γάλακτος. Αυτό δεν εφαρμόστηκε λόγω της ανησυχίας ότι αυτό θα οδηγούσε τελικά σε απώλεια του ελέγχου από τους αγρότες.

- 2008-2010: Η πλατφόρμα δημοπρασιών Global Dairy Trade (GDT) τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιούλιο του 2008, για να παρέχει ένα βασικό αντικειμενικό σημείο αναφοράς για τον καθορισμό της τιμής του γάλακτος του Fonterra στο κατώφλι του αγροκτήματος και ως εκ τούτου τη βελτίωση της διαφάνειας των τιμών. Στη γαλακτοκομική περίοδο που έληξε τον Ιούνιο του 2010, εισήχθη πρόσθετη ευελιξία στο είδος της μερίδας με:

- 1) την παροχή δυνατότητας στους αγρότες να κατέχουν περισσότερες μερίδες άνευ ψήφου ("dry shares") από ό,τι αναλογεί σε μερίδες που συνδέονται με την παραγωγή γάλακτος, και

- 2) την καταβολή μερίσματος επί των μερίδων, χωριστά από την τιμή του γάλακτος για το γάλα που παραδίδεται (προηγούμενως, τα διανεμόμενα ποσά ήταν "πακέτο" με την πληρωμή για το γάλα).

Μετά από διαβουλεύσεις με τα μέλη (μεριδιούχους) τον Μάρτιο του 2010, τον Ιούνιο του 2010 οι μεριδιούχοι με συντριπτικό ποσοστό ενέκριναν τις αλλαγές στο καταστατικό του Fonterra, ώστε να επιτρέψει αλλαγές στην κεφαλαιακή διάρθρωση (συμμετοχή στην ψηφοφορία 78%, έγκριση από το 90% των ψήφων). Αυτό το νέο καθεστώς αναφέρεται ως "Αγοραπωλησία Μερίδων Μεταξύ Αγροτών" (TAF).

- 2012: Τον Ιούνιο του 2012, πραγματοποιήθηκε μια δεύτερη ψηφοφορία για το TAF. Πρόσθετες εγγυήσεις ενσωματώθηκαν στο καταστατικό του Fonterra. Τον Ιούλιο του 2012, μετά από μια διαδικασία διαβούλευσης έξι μηνών, ψηφίστηκαν τροποποιήσεις στην DIRA, που ενεργοποίησαν το TAF και ανέθεσαν σε Επιτροπή Εμπορίου την εποπτεία της τιμής του γάλακτος. Η Επιτροπή ολοκλήρωσε μια προσομοίωση αναθεώρησης της τιμής του γάλακτος, χωρίς ουσιαστικά προβλήματα.

Πριν από την εισαγωγή των «μονάδων» στο χρηματιστήριο, οι κάτοχοι των μερίδων κλήθηκαν να πωλήσουν τα οικονομικά δικαιώματα των μερίδων τους στο Ταμείο των μεριδιούχων του Fonterra, λαμβάνοντας ως αντάλλαγμα μια τιμή ίση με την αρχική NZ \$ 5,50 ανά μερίδα. Ωστόσο, μόνο NZ \$ 30 εκατομ. προσφέρθηκαν από τους μεριδιούχους. Ως εκ τούτου, ο Fonterra εξέδωσε μερίδες του συνεταιρισμού προς το Ταμείο για την επίτευξη ενός στόχου εισαγωγής στο χρηματιστήριο, ποσού μέχρι NZ \$ 525 εκατ.

Τον Νοέμβριο του 2012, εγκαινιάστηκε το TAF και «μονάδες» του Ταμείου άρχισαν να εντάσσονται στις συναλλαγές στο χρηματιστήριο.

- 2013 και εξής: Τον Ιούνιο του 2013, μια δεύτερη ευκαιρία δόθηκε στους μεριδιούχους του Fonterra να πωλήσουν οικονομικά δικαιώματα στο Ταμείο. Η προσφορά υπερκαλύφθηκε και οι αποδοχές αποκλιματώθηκαν. Ως αποτέλεσμα, το σύνολο του ποσού των NZ \$ 525 εκατομ. που αντλήθηκε όταν το Ταμείο ξεκίνησε στα τέλη του 2012, επανήλθε στους μεριδιούχους. Από την έναρξη, τον Νοέμβριο του 2012, οι τιμές «μονάδων» και μερίδων του Fonterra έχουν σχεδόν ευθυγραμμισθεί και υποστηριχθεί από καλή ρευστότητα (κατάταξη μεταξύ των κορυφαίων 10 μετοχών στο Χρηματιστήριο της Νέας Ζηλανδίας). Η ρευστότητα ενισχύεται τόσο από την αγορά «μονάδων» όσο και των μερίδων που υπάγονται στη διαπραγμάτευση μόνο μεταξύ μεριδιούχων.

αγοράσει. Η επαρκής ρευστότητα θεωρήθηκε ότι είναι κρίσιμης σημασίας τόσο για τους γεωργούς (δεδομένου ότι θα παραιτούνταν από τη δυνατότητα να εξαγοράσουν ή να αποκτήσουν μερίδες από τον συνεταιρισμό) όσο και για την κυβέρνηση, η οποία εξέφρασε προβληματισμό μήπως η ανεπαρκής ρευστότητα θα αποδυνάμωνε το καθεστώς ελεύθερης εισόδου / εξόδου, στο οποίο υπαγόταν ο Fonterra.

Σημαντικά γεγονότα που οδήγησαν τον Fonterra να αλλάξει την κεφαλαιακή του δομή το 2012, διαμόρφωσαν τη μορφή αυτών των αλλαγών, όπως φαίνεται στο πλαίσιο.

Η κεφαλαιακή διάρθρωση του Fonterra, η Αγοραπωλησία Μερίδων Μεταξύ Αγροτών (TAF) που εφαρμόστηκε τον Νοέμβριο 2012, σκιαγραφείται στο Σχήμα 2. Αποτελείται από δύο

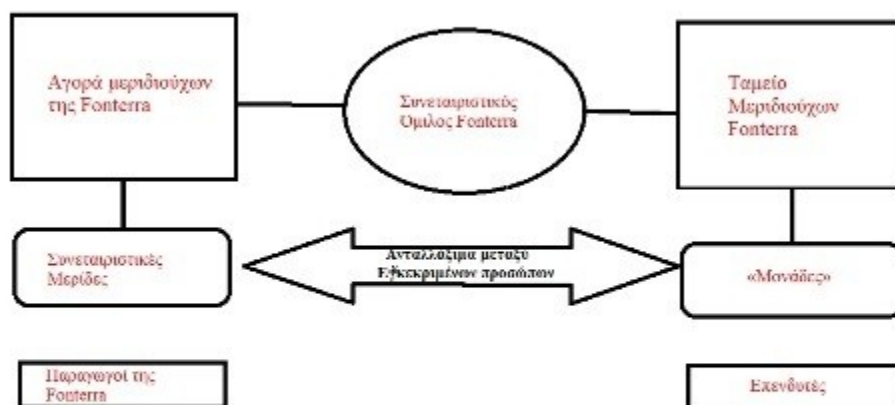
αγορές: μία μόνο για μεριδιούχους (για μερίδες) και μία για το κοινό (για «μονάδες») και προέκυψε από τις ακόλουθες εξελίξεις:

- Δημιουργία ενός παράγωγου μέσου ιδίων κεφαλαίων (μία «μονάδα» που εκδίδεται από ένα «Κεφάλαιο Μεριδιούχων του Fonterra»), που μπορεί να αποκτήσει από το κοινό με τα ίδια οικονομικά δικαιώματα με την μερίδα.
- Χαλάρωση των ιδιοτήτων της μερίδας, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους μεριδιούχους γαλακτοπαραγωγούς να διατηρούν μερίδες άνευ ψήφου μέχρι του διπλασίου της παραγωγής τους (με τον γενικό περιορισμό του 20% του συνόλου των μερίδων), με την προσδοκία ότι ένας μικρός αριθμός των μεριδιούχων μπορεί να παρέχει ένα σημαντικό ποσό της ρευστότητας, και
- Παροχή μεγαλύτερης ευελιξίας στο χρόνο αγοράς ή πώλησης μερίδων, με την αλλαγή της βάσης πάνω στην οποία υπολογίζεται ο απαιτούμενος ελάχιστος αριθμός μερίδων ενός αγρότη, σε κινητό μέσο όρο του παραγόμενου όγκου κατά τις προηγούμενες τρεις γαλακτικές περιόδους, όχι μόνο της προηγούμενης περιόδου, όπως προηγουμένως.

Οι μεριδιούχοι έχουν τη δυνατότητα να πωλούν τα "οικονομικά δικαιώματα" των μερίδων τους σε οποιουδήποτε επενδυτές, μέσω του Ταμείου, με τους περιορισμούς που επιβάλλονται από τον Fonterra. Αν αυτές οι μερίδες ανταποκρίνονται σε παραγωγή γάλακτος του γεωργού, η αγοραπωλησία δεν μειώνει τα δικαιώματα ψήφου του αγοραστή. Ο γεωργός εξακολουθεί να ασκεί τα δικαιώματα ψήφου για την εν λόγω παραγωγή με την καταγραφή σχετικής ένδειξης στο μητρώο του Fonterra. Το Ταμείο εκδίδει μια «μονάδα» για το κοινό για κάθε μερίδα για την οποία αγοράζονται οικονομικά δικαιώματα. Η «μονάδα» στη συνέχεια τίθεται προς πώληση, και τα έσοδα από την έκδοση της «μονάδας» καταβάλλονται στον γεωργό.

Μετά από μια σημαντική περίοδο επανεξέτασης και διαβουλεύσεων που διήρκεσε σχεδόν δύο χρόνια, η κυβέρνηση της Νέας Ζηλανδίας θέσπισε αλλαγές στη DIRA τον Ιούλιο του 2012, οι οποίες διευκόλυναν την αγοραπωλησία των μερίδων του Fonterra και δημιούργησαν ένα ρόλο για την Επιτροπή Εμπορίου (ρυθμιστική αρχή ανταγωνισμού της Νέας Ζηλανδίας), για την εποπτεία της ετήσιας διαδικασίας με την οποία ο Fonterra ορίζει την τιμή του γάλακτος για κάθε γαλακτική περίοδο.

Διάγραμμα 2: Συνεταιριστικές Μερίδες και "Μονάδες"

Βασικά χαρακτηριστικά
 -Ανεπιτότητα αγοραπωλησίας Συνεταιριστικών Μεριδών
 -Δικαιώματα Ψήφου
 -Μόνο για τους Γαλακτοπαραγωγούς
 -Μικροβίβη Ειδικό Διαπραγματευτή
 -Λειτουργεί στο Χρηματιστήριο της ΝΖ

Βασικά χαρακτηριστικά
 -Ανεπιτότητα Αγοραπωλησίας «Μονάδων»
 -Οι «Μονάδες» μπορούν να μετατρέγονται σε Μερίδες από τους παραγωγούς
 -Χωρίς δικαίωμα ψήφου στον συνεταιρισμό
 -Θεσμικοί και Μικροεπενδυτές
 -Ανταρραγματεύουμε στα χρηματιστήρια Ν. Ζηλανδίας και Αυστραλίας

Σε γενικές γραμμές, η νομοθεσία απαιτούσε από τον Fonterra να εξασφαλίσει ότι η διαδικασία αγοραπωλησιών μερίδων είναι μια αναγνωρισμένη (επίσημη) αγορά, υπαγόμενη στους κανόνες της αγοράς ιδίου κεφαλαίου (εφαρμόζοντας, συνεπώς, απαιτήσεις σχετικές με τους κανόνες της αγοράς, την εποπτεία και τη συμπεριφορά), καθώς και να παρέχει ορισμένα βασικά δικαιώματα και προστασίες για τους κατόχους «μονάδων» σε σχέση με τη διαχείριση του Ταμείου (αλλά, το σημαντικότερο), όχι σε σχέση με τον Fonterra).

Η DIRA επέβαλε επίσης ορισμένες άλλες υποχρεώσεις γνωστοποίησης και διαδικαστικές υποχρεώσεις στον Fonterra, όσον αφορά τον καθορισμό της τιμής του γάλακτος και, ιδίως, απέσυρε την υποχρέωση του Fonterra να παρέχει γάλα σε ανταγωνιστές, οι οποίοι είχαν τη δική τους προμήθεια γάλακτος και τροποποίησε τις συνθήκες υπό τις οποίες οι ανταγωνιστές θα μπορούσαν να προμηθεύονται το γάλα κατά τη διάρκεια της παραγωγικής περιόδου.

Παράλληλα με αυτή τη διαδικασία, τον λεπτομερή σχεδιασμό των νέων δομών και

διαδικασιών για να επηρεάσουν τη νέα κεφαλαιακή διάρθρωση του Fonterra, που προχώρησε υπό την εποπτεία του διοικητικού συμβουλίου, μια επιτροπή οφειλόμενης επιμέλειας του Διοικητικού Συμβουλίου δημιουργήθηκε αποκλειστικά για να επικεντρωθεί σε αυτές τις αλλαγές.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του σχεδιασμού αντανακλούν τους στόχους των αλλαγών στη δομή του κεφαλαίου. Ο πρωταρχικός στόχος ήταν να αρθεί η υποχρέωση του συνεταιρισμού να εκδίδει και να εξαργυρώνει τις μερίδες του, οι οποίες είχαν δημιουργήσει σημαντικό κίνδυνο στον ισολογισμό. Είναι σημαντικό ότι ο στόχος δεν ήταν να αντληθεί κεφάλαιο - τυχόν εισπράξεις από την έκδοση «μονάδων» στο κοινό θα καταβάλλονταν στους μεριδιούχους (μέλη), και όχι στον Fonterra. Ίδιο κεφάλαιο θα συνέχιζε να αντλείται με παρακράτηση από τα πλεονάσματα και τα κέρδη ή από συμβατικές μεθόδους αύξηση μετοχικού κεφαλαίου.¹⁰⁴

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Fonterra, το Συμβούλιο των Μεριδιούχων και οι μεριδιούχοι γενικότερα είχαν επίσης επίγνωση των κινδύνων για τη σταθερότητα του συνεταιρισμού, αν τα ίδια κεφάλαια που προέρχονται από τους συναλλασσόμενους (μέλη) μειώνονταν σημαντικά με την πάροδο του χρόνου, ως ποσοστό του συνόλου του ιδίου κεφαλαίου. Το διοικητικό συμβούλιο δέχθηκε εισηγήσεις ότι μια πραγματική απόκλιση θα όξυνε την αντιπροσώπευση και άλλα ζητήματα (Cook, 2012). Ως αποτέλεσμα, δόθηκε πολλή προσοχή στο σχεδιασμό των πολιτικών και των διαδικασιών για τον περιορισμό του βαθμού στον οποίο θα μπορούσε να αναπτυχθεί το Ταμείο των Μεριδιούχων (μελών), ως ποσοστό των μερίδων που εκδόθηκαν (με όριο το 20% κατά το οποίο θα απαιτείτο σημαντική δράση). Ομοίως, το ποσοστό των μερίδων που έχουν εκδοθεί καθ' υπέρβαση του συνόλου που απαιτείται από τους μεριδιούχους να κατέχουν (μερίδες άνευ ψήφου), υπόκειται σε παρόμοια όρια και εποπτεία.

“Μονάδες” (μερίδες άνευ ψήφου) του Ταμείου Μεριδιούχων του Fonterra εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο της Νέας Ζηλανδίας και της Αυστραλίας τον Νοέμβριο του 2012. Την εισαγωγή ακολούθησε ένα βιβλίο που ετοιμάστηκε από θεσμικούς επενδυτές, το οποίο οδήγησε σε μια τιμή έκδοσης των NZ \$ 5,50 ανά “μονάδα” (η οποία ήταν το άνω όριο του φάσματος NZ \$ 4.60- NZ \$ 5.50 για την έναρξη της διαδικασίας προσφορών). Ο Fonterra εξέδωσε “μονάδες” για NZ \$ 525 εκατομμύρια σε αυτήν την τιμή. Τα NZ \$ 525 εκατ. καταβλήθηκαν πλήρως στη συνέχεια στους μεριδιούχους μέσω μιας δεύτερης προσφοράς για την πώληση οικονομικών δικαιωμάτων, τον Ιούνιο του 2013, όπως σημειώνεται στο Πληροφοριακό πλαίσιο. Αυτοί είναι οι μόνοι τίτλοι που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα, με όλες τις άλλες συναλλαγές να αποτελούν συναλλαγές και μεταβιβάσεις μερίδων άνευ ψήφου. Η τιμή των “μονάδων” (και των μερίδων του Fonterra κατ' ακολουθία) μεταβλήθηκαν σημαντικά κατά τους επόμενους μήνες, καθώς η αγορά εξοικειώθηκε με το συνεταιριστικό επιχειρηματικό μοντέλο και την ακραία αστάθεια των τιμών στην αγορά του γάλακτος (διπλασιασμός των τιμών του γάλακτος και στη συνέχεια

¹⁰⁴ Fonterra Prospectus (2012), Fonterra Co-operative Group, p.114

μείωση στο ήμισυ μέσα σε λίγα χρόνια). Αυτό, σε συνδυασμό με τη διαπίστωση ότι η ανάπτυξη χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από τα αδιανέμητα πλεονάσματα και κέρδη, έχει οδηγήσει σε μια πιο προσεκτική προσέγγιση, που τώρα χρησιμοποιείται για την αποτίμηση των “μονάδων” και την εμφάνιση ενός βήτα κινδύνου όχι διαφορετικού σε μέγεθος από εκείνη που χρησιμοποιήθηκε όταν οι μερίδες αποτιμήθηκαν πριν δημιουργηθεί ο ΤΑΦ.

Συζήτηση & Συμπεράσματα

Η εξέλιξη του Fonterra από την αρχική του μορφή, αν και ήδη έχει αλλάξει από την παραδοσιακή συνεταιριστική μορφή, έχει περιλάβει μακρά και σημαντική διαβούλευση με τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη, ιδίως την κυβέρνηση και τους μεριδιούχους-μέλη του. Έχει επίσης περιλάβει κάποιον πειραματισμό παρόμοιο με αυτόν που περιγράφεται από τον Fairbairn (2004), όταν το διοικητικό συμβούλιο έκανε την πρώτη του προσπάθεια να εισαγάγει αλλαγές στην κεφαλαιακή διάρθρωση το 2007. Αυτή η πρώτη προσπάθεια αμφισβήτησε την αρχή χρήστη-ιδιοκτήτη (Barton, 1989) και τα κριτήρια για τα δικαιώματα ελέγχου του υπολοίπου του ενεργητικού των Chaddad και Cook (2004), και απορρίφθηκε από τα μέλη.

Είναι ενδιαφέρον το ότι το επόμενο «πείραμα» το 2009, που επέτρεψε στα μέλη να κατέχουν περισσότερες μερίδες από αυτές που απαιτούνται, και ο διαχωρισμός των πληρωμών στους αγρότες σε μερίσματα επί των μερίδων και σε τιμή του γάλακτος με βάση τα στερεά κατάλοιπα, υποστηρίχθηκε συντριπτικά. Η τελική αλλαγή σχετικά με τον κίνδυνο εξαγοράς, που προέκυψε από την DIRA, ήταν πιο αμφιλεγόμενη, δεδομένου ότι αφορούσε την εισαγωγή εξωτερικών ιδίων κεφαλαίων: όχι για την αγορά μερίδων για να γίνουν ιδιοκτήτες στον συνεταιρισμό, αλλά για να αγοράσουν «οικονομικά δικαιώματα» από τα μέλη και να τα εμπορευθούν σε ένα ξεχωριστό ανταλλακτήριο. Στους κατόχους δικαιωμάτων του υπολοίπου του ενεργητικού (μερίσματα και αξία των μερίδων) περιλήφθηκαν πλέον και μη μέλη. Αν το καθοριστικό χαρακτηριστικό ενός συνεταιρισμού είναι ότι τα μέλη του είναι οι δικαιούχοι του υπολοίπου του ενεργητικού, όπως δηλώνεται από τους Chaddad και Ηλιόπουλο (2013), τότε αυτή η αλλαγή έθεσε μια πρόκληση.

Αναγνωρίστηκε ότι αυτό το τελευταίο βήμα θα μπορούσε να θέσει τις Συνεταιριστικές Αρχές σε κίνδυνο, γι' αυτό συμπεριλήφθηκαν κάποια βήματα για την αντιμετώπισή του. Πρώτον, τα δικαιώματα ψήφου, που είναι τα δικαιώματα ελέγχου του υπολοίπου του ενεργητικού, διατηρήθηκαν στα μέλη, ακόμη και μετά την πώληση των οικονομικών δικαιωμάτων των μερίδων τους. Τα δικαιώματα επιστροφής του υπολοίπου του ενεργητικού δεν αλλάζουν, εκτός από το γεγονός ότι οι μερίδες αποτιμώνται τώρα από την αγορά των αγροτών και την αγορά “μονάδων” και όχι μέσω μιας προκαθορισμένης διαδικασίας αποτίμησης.

Ένα εξασφαλιστικό πλεονέκτημα της αγοράς “μονάδων” που είναι δημόσια εμπορεύσιμες, είναι ότι ο συνεταιρισμός υπόκειται τώρα σε μηχανισμούς εξωτερικού ελέγχου που προβλέπονται από οικονομικούς αναλυτές που εξετάζουν τις επενδύσεις. Αυτό αναγνωρίστηκε τόσο από τον Holmstrom (1999) και τον Coque (2008, που παραθέτουν οι Arcas-Lario et al, 2014) ως απαραίτητο για τη βέλτιστη και αποδοτική επένδυση. Είναι συζητήσιμο αν ο συνεταιρισμός αναλύεται καλύτερα και το θέμα της ασύμμετρης πληροφόρησης επιλύεται καλύτερα στο πλαίσιο της νέας δομής από ό,τι στο παρελθόν. Παρ' όλα αυτά, η γλώσσα των χρηματοπιστωτικών αγορών είναι άγνωστη σε πολλά μέλη αγρότες, οπότε η συνεχής εκπαίδευση είναι απαραίτητη για την αύξηση της συμμετοχής σε πλατφόρμες συναλλαγών και την κατανόησή τους.

Ο καθορισμός ενός ορίου για το ποσοστό των μερίδων των οποίων τα οικονομικά δικαιώματα θα μπορούσαν να αναγνωρισθούν στην αγορά “μονάδων” και για το ποσοστό των μερίδων άνευ ψήφου επί συνόλου των μετοχών που εκδίδονται, αποτέλεσαν αμφότερα εγγυήσεις για την αντιμετώπιση την αρχής χρήστη-ιδιοκτήτη (δικαιώματα ελέγχου υπολοίπου του ενεργητικού) και της επιστροφής πλεονασμάτων με βάση το ύψος των συναλλαγών. Ενώ υπήρξε ευρεία υποστήριξη για την εισαγωγή των μερίδων που δεν συνδέονται με την παραγωγή το 2009, ακόμα κι αν αυτό απείχε από την αρχή του οφέλους για τον χρήστη (επιστροφές με βάση το ύψος των συναλλαγών), το θέμα της αντιπροσώπευσης και άλλα προβλήματα που συνδέονται με την καταβολή επιστροφών σε μη μέλη αντιμετώπισαν πιο έντονη αντίθεση με τις αλλαγές στην κεφαλαιακή διάρθρωση που εφαρμόστηκε το 2012. Ο αυστηρός έλεγχος του μεγέθους του ταμείου των “μονάδων”, ως ποσοστού των μερίδων που εκδόθηκαν ήταν η απάντηση.

Ενώ σε όλη τη διαδικασία, εξετάστηκε το πλήρες φάσμα των παραγόντων που σχετίζονται με την ικανοποίηση των μελών, συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών στην ηγεσία, ένας βασικός στόχος ήταν να διασφαλιστεί ότι τα μέλη κατανόησαν τις αλλαγές και είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν. Τα ποσοστά συμμετοχής ήταν υψηλά: το 78% των μερίδων στην ψηφοφορία του Ιουνίου 2010 και 85% στην ψηφοφορία του Ιουνίου του 2012. Προβλημάτισε η παρανόηση από το εσωτερικό όσο και από εξωτερικούς σχολιαστές, ότι αυτή η αλλαγή ήταν για τους σκοπούς αύξησης του κεφαλαίου. Αυτό δημιούργησε ένταση στο εσωτερικό του συνεταιρισμού, καθώς παρομοιάστηκε με το πρώτο αποτυχημένο πείραμα και με μια πιθανή απώλεια των δικαιωμάτων ελέγχου του υπολοίπου του ενεργητικού σε μη μέλη - τον ολισθηρό κατήφορο για την εταιρική ιδιότητα.

Εν κατακλείδι, η καινοτομία στην κεφαλαιακή διάρθρωση που τέθηκε σε εφαρμογή από τον Fonterra έχει ανταποκριθεί στον στόχο της ενίσχυσης της σταθερότητας της κεφαλαιακής του βάσης, επιτρέποντας συγχρόνως στους μεριδιούχους αγρότες να αγοράζουν και να πωλούν μερίδες μέσω της δικής τους κλειστής αγοράς και για μια παράλληλη αγορά “μονάδων” για τη

συμπλήρωση της ρευστότητας από την αγορά, μόνο για αγρότες, προς διευκόλυνση της διαμόρφωσης «εύλογης» τιμής αγοράς, όπως απαιτείται από την DIRA. Η σταθερή απόφαση να είναι συνεταιρισμός, η αναγνώριση της αμοιβαιότητας και των οφελών της, η δύναμη της βάσης των μελών να ανταποκριθούν και να αποδέχονται την αλλαγή μετά από ζωντανή συζήτηση, όλα αυτά παρατηρήθηκαν σε αυτό το ταξίδι από την ιδέα στην λειτουργικότητα. Τώρα το επίκεντρο είναι η περαιτέρω σταθεροποίηση του συνεταιρισμού και, παραφράζοντας τον Arcas-Lario et al (2014), η ενίσχυση της ικανοποίησης του μέλους-αγρότη μέσω της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών, προκειμένου να τους βοηθήσει να επιτύχουν τους στόχους τους και να αποδείξουν ότι ο συνεταιρισμός τους είναι αξιόπιστος και κατάλληλος.

References

- Arcas-Lario, N., Martin-Ugedo, J.F., Minguez-Vera, A. (2014). Farmers' Satisfaction with Fresh Fruit and Vegetable Marketing Spanish Co-operatives: An Explanation from Agency Theory. *International Food and Agribusiness Management Review* Volume 17 Issue 1, 2014:127-146
- Barton, D. 1989. What is a Co-operative? *Co-operatives in Agriculture*. Prentice-Hall. 1-20.
- Bekkum, O.-F. v. 2001. *Co-operative models and farm policy reform: exploring patterns in structure-strategy matches of dairy co-operatives in regulated vs. liberalized markets*: Assen: Van Gorcum.
- Boardman, M., & Shadbolt, N. M. (2005) *Economic Mutuality. The Co-operative Difference*. *Journal of New Zealand Institute of Primary Industry Management*, 2005.
- Chaddad, F.R. & Iliopoulos, C. (2013) *Control Rights, Governance, and the Costs of Ownership in Agricultural Co-operatives*. *Agribusiness*, Vol. 29 (1) 3–22 (2013)
- Chaddad, F. R., & Cook, M. L. (2002). *Testing for the presence of financial constraints in U.S. agricultural co-operatives*. *Department of Agricultural Economics, University of Missouri, Columbia*.
- Chaddad, F. R., & M. L. Cook. 2004. *Understanding new co-operative models: An ownership-control rights typology*. *Review of Agricultural Economics* 26(3): 348-360.
- Cook, M. L. (1995). *The Future of U.S. Agricultural Co-operatives: A Neo-Institutional Approach*. *American Journal of Agricultural Economics*, 77(5), 1153-1159.

- Cook, M.L.(2012) Farmlink, June 2012 Fonterra Co-operative shareholder newsletter.
- Cook, M.L. (2013) Personal comment.
- Evans, E., & Meade, R. (2005). The Role and Significance of Co-operatives in New Zealand Agriculture: A Comparative Institutional Analysis (pp. 147). Wellington: New Zealand Institute for the Study of Competition and Regulation Inc.
- Fairbain, B. (Ed.). 2004. History of Co-operatives. New York: Armonk, N.Y. :M.E. Sharpe c2004.
- Holmstrom, B. (1999). The future of co-operatives: A corporate perspective. Finnish Journal of Business Economics 48 (4), 404–417.
- Nilsson, J., Svendsen, G.L.H., Svendsen, G.T (2012). Are large and traditional co-operatives losing their social capital? Agribusiness 28 (2): 187-204.

Η ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ: "Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους διαμέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης"

ΑΞΙΕΣ: "Οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτεθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης. Ακολουθώντας την παράδοση των πρωτεργατών, τα μέλη των συνεταιρισμών στηρίζονται στις ηθικές αξίες της εντιμότητας, της διαφάνειας, της κοινωνικής υπευθυνότητας και της φροντίδας για τους άλλους".

ΑΡΧΕΣ: Οι συνεταιριστικές αρχές αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές με τις οποίες οι συνεταιρισμοί θέτουν σε εφαρμογή τις αξίες τους.

1η Αρχή: Εθελοντική και Ελεύθερη Συμμετοχή.

Οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοικτές σε όλα τα πρόσωπα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φύλου, κοινωνικού επιπέδου, φυλής, πολιτικών πεποιθήσεων ή θρησκείας.

2η Αρχή: Δημοκρατική Διοίκηση εκ Μέρους των Μελών.

Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις διοικούμενες από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη των αποφάσεων. Άνδρες και γυναίκες που προσφέρουν υπηρεσίες ως αιρετοί εκπρόσωποι είναι υπόλογοι στα μέλη. Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου (κάθε μέλος μία ψήφο) και στους συνεταιρισμούς ανωτέρου βαθμού οργανώνονται επίσης με δημοκρατικό τρόπο.

3η Αρχή: Οικονομική Συμμετοχή των Μελών.

Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο αυτό αποτελεί συνήθως την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα μέλη συνήθως απολαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση ή

καθόλου για το κεφάλαιο που καταθέτουν για να γίνουν μέλη. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για οποιονδήποτε ή για όλους από τους ακόλουθους σκοπούς: α) Ανάπτυξη του συνεταιρισμού, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, από τα οποία μέρος τουλάχιστον θα είναι αδιανέμητα, β) Απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον συνεταιρισμό και γ) Υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη.

4η Αρχή: Αυτονομία και Ανεξαρτησία.

Οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες οργανώσεις αυτοβοήθειας, διοικούμενες από τα μέλη τους. Εάν συνάπτουν συμφωνίες με άλλους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, ή αντλούν κεφάλαια από εξωτερικές πηγές, είναι σ' αυτό ελεύθεροι, ακολουθώντας κανόνες που διασφαλίζουν τη δημοκρατική διοίκηση από τα μέλη και διατηρούν τη συνεταιριστική αυτονομία.

5η Αρχή: Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Πληροφόρηση.

Οι συνεταιρισμοί παρέχουν εκπαίδευση και κατάρτιση στα μέλη τους, στα αιρετά μέλη της διοίκησης, στα διευθυντικά στελέχη και στους υπαλλήλους, ώστε να μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών τους. Παρέχουν πληροφόρηση στο κοινό - ιδιαίτερα στους νέους και στους διαμορφωτές της κοινής γνώμης - σχετικά με τη φύση και τα οφέλη της συνεργασίας.

6η Αρχή: Συνεργασία μεταξύ Συνεταιρισμών.

Οι συνεταιρισμοί υπηρετούν με τη μέγιστη αποτελεσματικότητα τα μέλη τους και ισχυροποιούν τη συνεταιριστική κίνηση όταν συνεργάζονται μεταξύ τους δια μέσου οργανώσεων τοπικού, εθνικού, περιφερειακού και διεθνούς επιπέδου.

7η Αρχή: Ενδιαφέρον για την Κοινότητα.

Οι συνεταιρισμοί εργάζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους, με πολιτικές που εγκρίνονται από τα μέλη τους.

Ανωτάτη Επιτροπή της Συμμαχίας για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο

Η Ανωτάτη Επιτροπή για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο είναι ένας ηγετικός όμιλος προβληματισμού ατόμων με εξειδικευμένη γνώση και εμπειρία σε ζητήματα συνεταιριστικού κεφαλαίου. Αποστολή της είναι να πλαισιώσει και να κατευθύνει τη στρατηγική για το κεφάλαιο του Προσχεδίου για μια Συνεταιριστική Δεκαετία, η οποία αποτελεί μια παγκόσμια στρατηγική για την συνεταιριστική ανάπτυξη που εγκρίθηκε από τα μέλη της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας. Θέλουμε να αναγνωρίσουμε και να εκτιμήσουμε τη σημαντική συνεισφορά και υποστήριξη των μελών της Επιτροπής:

- Πρόεδρος: Ms. Kathy Bardswick – CEO, The Co-operators Group, Ltd. (Canada)
- Mr. Evandro Kotz – Executive Director, Superintendent, Sicredi (Brazil)
- Ms. Monique Leroux – Chair of the Board, President, and CEO, Desjardins Group (Canada)
- Mr. Arnold Kuijpers – Director, Corporate Affairs, Rabobank (The Netherlands)
- Mr. TAN Suee Chieh – Group CEO, NTUC Enterprise (Singapore)
- Mr. Bill Cheney – President and CEO, SchoolsFirst Federal Credit Union (USA)

Βιογραφίες συγγραφέων

TAN SUEE CHIEH (Mr)

Tan Suee Chieh is the Group Chief Executive of NTUC Enterprise, the holding entity of the group of NTUC social enterprises in Singapore. He serves as Deputy Chairman on the Boards of NTUC First Campus, NTUC Foodfare, NTUC Health, NTUC LearningHub, NTUC Link and Mercatus, and is director of NTUC Income and NTUC FairPrice.

He was previously the Chief Executive of NTUC Income from 2007 to 2013. Prior to that, he was President, Asia Pacific Region, of the SHL Group PLC. From 1981 to 2001, he was with Prudential PLC and held several senior positions including Chief Executive of Prudential Singapore and Managing Director, Established Markets of Prudential Corporation Asia.

He is an Advisory Board Member of the Sim Kee Boon Institute for Financial Economics at SMU as well as UniSIM College. He is a Trustee of the Singapore LSE Trust, the Vice Chairman of the Singapore Children's Society, a Fellow of the Royal Statistical Society and Institute of Actuaries, and a Past President of the Life Insurance Association of Singapore.

Suee Chieh is an alumnus of the London School of Economics and has a Master's in Social Organisational Psychology from Columbia University. He is a Fellow of the Royal Statistical Society and Institute of Actuaries, and was a Past President of the Life Insurance Association of Singapore and the Actuarial Society of Malaysia.

He received the "Outstanding CEO of the Year" award from the Singapore Business Awards (2013).

CHUIN TING WEBER (Ms)

O Chuin Ting is currently Senior Vice President, Corporate Office/ Cluster Development at NTUC Enterprise Co-operative Limited, the holding co-operative for the Singapore Labour Movement's Group of social enterprises. Over the past three years, she has played a key role in advancing various Group strategic initiatives in the areas of capital restructuring and capital management, as well as in the engagement of key stakeholders on Co-operative Principles and structure. Chuin Ting is also the Cluster Head for the Group's financial services cluster, in which role she supports the holding co-operative's engagement with its insurance subsidiary on strategic issues.

Before NTUC Enterprise, Chuin Ting was an investment professional at Lion Global Investors Limited, one of Singapore's largest local asset management firms. During a five-year tenure that encompassed the Global Financial Crisis of 2008-2009, Chuin Ting was first a fixed income analyst and thereafter a macro strategist. Prior to investment, Chuin Ting served the Singapore Ministry of Defence for nine years in a variety of positions in its Defence Policy Office, including as its Deputy Director, advising the Minister and Permanent Secretary for Defence on policy responses to international strategic issues.

Chuin Ting read Modern History at Oxford University, from which she has Masters of Arts and Bachelor of Arts (Honours) degrees. She also holds a Bachelor of Arts in Chinese Language and Culture from the Beijing Language and Culture University, the Chartered Financial Analyst (CFA), designation and the Chartered Alternative Investment Analyst (CAIA) designation.

BRUNO ROELANTS (Mr)

Bruno Roelants has a Master's in labour studies. He is Secretary General of CICOPA, the sectoral organization of the International Co-operative Alliance for industrial and service co-operatives, and of its regional organization CECOP CICOPA-Europe. He worked on development projects in China, India, and Eastern Europe, and coordinated the co-operative negotiating group on ILO Recommendation 193 on the Promotion of Cooperatives. He has lectured on co-operatives in Italy and is a co-author of *Capital and the Debt Trap – Learning from Cooperatives in the Global Crisis* (second edition 2013) and of *Cooperatives and Employment – a Global Report* (2014).

FRANK LOWERY (Mr)

Frank has been a long-time employee of The Co-operators having worked there in positions of increasing responsibility for the last 28 years. He is currently the senior legal officer of the company and corporate secretary. He oversees the legal, compliance, records and corporate secretarial functions of the company. He has also had past involvements on the public policy committee of the Canadian Cooperative Association, as Chair of the Government Relations Committee of the Ontario Cooperative Association, and as a director of AIESEC and of HOA. He was formerly a candidate for election to the House of Commons and to the Legislative Assembly of Ontario. He was one of the first group of legislative interns for the Legislative Assembly of Ontario in 1975.

WAYNE SCHATZ (Mr)

Wayne has been with The Co-operators and its subsidiaries for nearly 20 years in various, progressively responsible legal and business roles. He is currently Vice President and General Counsel (P&C Operations) and Assistant Secretary. Wayne completed his legal education and training in the Provinces of Saskatchewan and Ontario, Canada. In 1996, after five years in private legal practice, he joined The CUMIS Group Limited, an insurance provider focused on Canadian credit unions. Following a successful 26-year joint venture, in 2010 The Co-operators acquired CUMIS. In his current role, Wayne supports the corporate, commercial, and regulatory legal needs of The Co-operators property and casualty insurance businesses. He is also a second year student in the Masters of Management (Co-operatives and Credit Unions) program through Saint Mary's University in Halifax, Nova Scotia. Wayne and his wife, Clara, have three daughters and live in Ancaster, Ontario, Canada.

ARNOLD KUIJPERS (Mr)

Arnold Kuijpers has been working with the Rabobank Group since 1981. At Rabobank Nederland and Rabobank International he had positions in various divisions including economic research, treasury, retail banking, and corporate banking. Arnold Kuijpers has been Managing Director for Rabobank Ireland Limited, as well as Director, Group Strategy. Currently Arnold Kuijpers is Director, European Affairs of Rabobank and is based in Brussels. He has vast experience serving as chairman or member of non-executive boards of banks and other financial institutions in various countries.

He is a member of the Executive Committee of UNICO Banking Group and the Executive Committee of the European Association of Cooperative Banks. He is also a member of the Banking Stakeholders Group of the European Banking Authority in London.

Arnold holds a master degree in economic sciences from Tilburg University in the Netherlands.

HANS GROENEVELD (Mr)

Hans Groeneveld is SVP of Co-operative & Governance Affairs at Rabobank Nederland, as well as Professor, 'Financial Services Co-operatives' at TIAS School for Business and Society, Tilburg University in The Netherlands. His responsibilities at Rabobank comprise initiating and managing strategic projects, as well as representing the bank in the national and international co-operative world on behalf of the Executive Board as speaker, consultant, or member of working groups/task forces. Previously, he held various senior and managerial positions in staff

divisions and business directorates. He has been Deputy Chief Economist as well as Director, 'International Services'. Before joining Rabobank Group, he worked as manager at the Dutch Central Bank in the monetary and supervisory department, respectively. He holds a PhD in financial and banking economics. He is Board member of the International Raiffeisen Union (IRU) in Germany, Chairman of the Think Tank on European Co-operative Banks, and member of the Co-operative Business Education Consortium. He has published extensively on economic and financial topics, co-operative banks, and strategic organizational issues in academic and policy journals. As Professor, he teaches the co-operative organisational form and focuses particularly on financial co-operatives worldwide. Moreover, he is program director of research projects on co-operatives for third parties.

BILL HAMPEL (Mr)

Bill Hampel is Chief Economist and Chief Policy Officer of the Credit Union National Association (CUNA), the largest and most influential national trade association advocating for America's credit unions, with over 100 million memberships and \$1 trillion in assets.

Bill is one of the longest tenured executives of CUNA having joined the association as economist in 1978. He was promoted to Chief Economist in 1985, and to Senior Vice President of Research and Policy Analysis in 1992. He transferred from CUNA's Madison office in 1997, and since then has been a senior member of CUNA's advocacy team. He served as Interim President/CEO of the association from June to September 2014.

Bill is an expert on the economy and credit union issues, and is regularly interviewed by the media for stories appearing on major national television, radio, and print outlets. He has also testified before Congress about a number of key credit union issues. Bill served as a staff member at Navy Federal Credit Union in Virginia during a one-year sabbatical in 1989.

He was on the board of directors for CUNA Credit Union (now Summit Credit Union) from 1991 to 2003 serving as board chair from 1999 to 2001. From 2004 to 2011 he served on the board of the National Cooperative Bank.

Hampel holds a doctorate in economics from Iowa State University. He and his wife Diane live in Alexandria, Virginia and have two children: Alan, a credit union loan officer; and Vonnie, a Congressional staffer.

JEAN-LOUIS BANCEL (Mr)

Jean-Louis Bancel is member of the Board of the International Co-operative Alliance and Chair of its Principles Committee (the body in charge of keeping alive the Co-operative Principles). He is also President of the International Cooperative Banking Association (since 2006) and was President of the International Cooperative and Mutual Insurance Federation (2001 – 2005), both Alliance sectoral organisations. He is a former civil servant of the French Ministry of Finance in various senior positions. He worked as secretary general of the Groupement des Entreprises Mutuelles d'Assurances (trade body of the non life mutual insurance sector, 1997 – 2004). He joined Credit Cooperatif in 2005 as Vice President and became Chairman in 2009.

PETER HUNT (Mr)

Peter founded Mutuo in 2001 as the first cross mutual sector body to promote co-operative and mutual business to opinion formers and decision-makers. He has twenty years' experience in the mutual sector working with co-operatives, mutuals, and employee-owned businesses. For ten years, he was General Secretary of the Co-operative Party.

In 1999, he was a co-founder and secretary of Supporters Direct, the football supporters' initiative, which has gone on to establish over 100 supporters' trusts at professional football clubs.

He led the Parliamentary teams which piloted five private members bills through the UK Parliament, working with all parties to update co-operative and mutual law.

He led the Mutuo teams in major constitutional and governance reviews by the Co-operative Group and Nominet. He is a founder member of the management board of the Oxford Centre for Mutual and Employee-Owned Business, based at Kellogg College, Oxford University.

Since 2004, he has worked closely on a number of public sector structural reforms – including NHS Foundation Trusts advising both Government and Trust Boards on the adoption of new membership structures. In 2011, he advised the Coalition Government on its plans to mutualise Post Office Ltd and in 2012 published the report of the Ownership Commission, a two-year study into corporate diversity.

In 2015, Peter published an independent review into public policy affecting mutuals and completed work on the Mutuals Deferred Shares Act, which permits mutual insurers to issue cooperative share capital.

GEORGE OMBADO (Mr)

George Ombado is a development economist with a significant amount of exposure in strategic management within the financial sector. He has undertaken assignments in government agencies, development agencies, and in the financial sector. He holds a B.Com. (with Honours), an M.A. in Economics of Development from Erasmus University in The Netherlands, and a M Sc in Management from Strathclyde Business School, UK. George is the current Chief Executive Officer of the African Confederation of Co-operative Saving and Credit Association (ACCOSCA) having joined ACCOSCA as the Head of Research and consultancy; he played a key role in developing the five-year strategic plan for ACCOSCA presently under midway stream. He has worked with three leading financial institutions in FTSE 100 (UK) and international development agencies. Mr. Ombado holds the I – CUDE designation. He is currently the Convener of the Alliance for Africa Banking Group.

NICOLA M SHADBOLT (Ms)

Nicola M Shadbolt is elected director of Fonterra Cooperative, a dairy co-operative with approximately 10,000 members; \$22b turnover; 16800 staff globally; ingredients to over 100 countries; and branded products to Asia, Australia, China, Latin America, the Middle East, and New Zealand. She is also Massey University Professor of Farm & AgriBusiness Management delivering research and education. Her research interests include cooperatives – their management and strategies, farm business analysis and performance indicators, ownership structures in dairying, investment and risk analysis, and overall strategic management by farmers. She is also Dairy NZ Chair in Farm Business Management; Director of the International Food & Agribusiness Management Association; Director of Hopkins Farming Group, Ltd.; Editor of International Food and Agribusiness Management Review and International Journal of Agricultural Management; and represents New Zealand in the International Farm Comparison Network (IFCN) in Dairying. Nicola has a depth and breadth of understanding of farming and has been a farmer for over 30 years. She is shareholder and Director of five farming and forestry equity partnerships that include two dairy farms. The farming venture boasts a turnover of \$3m with assets of \$20m and complex arrangement of share farming arrangements within equity partnerships to leverage resources. In 2006 the farm won the Ballance Supreme Farm Environment Award for the Horizon's region. Nicola is a Fellow of the New Zealand Institute of Primary Industry Management and the Australian Institute of Company Directors.

ALEX DUNCAN (Mr)

Alex's time in Fonterra commenced in early 2002 and ended amicably in July 2015. During most of that time, Alex led the Corporate Finance function of the Office of the CFO and played a key role in many significant changes made by the Co-operative. The most recent was leading the design and implementation of Fonterra's capital structure changes that took effect in December 2012. This included engagement with government agencies on refinements to the regulatory regime to which Fonterra is subject. In May 2007, Alex initiated the development of Global Dairy Trade (GDT) through which Fonterra now sells around a third of its production. Alex was also a key advisor to the Board subcommittee that oversaw the development of the basis upon which Fonterra has set its Milk Price since 2008/09, of which GDT was a key foundation. Prior to joining Fonterra in 2002, Alex led the New Zealand Corporate Finance function of Arthur Andersen (and in that capacity was an advisor to the CEO's of the two co-operatives involved in the formation of Fonterra) and was earlier an official with the New Zealand Treasury for a decade from 1986. He commenced his career in the fishing industry during a period of significant reform in the early 1980s.

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
με θέμα

«Συνεταιρισμοί και ανάπτυξη των γεωργικών προϊόντων διατροφής»
(Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)
NAT/541 – CESE 1593/2012

Εισηγητής: ο κ. Carlos Trias Pintó

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 19ης Ιανουαρίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Συνεταιρισμοί και ανάπτυξη των γεωργικών προϊόντων διατροφής
(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Ιουνίου 2012.

Κατά την 482^η σύνοδο ολομέλειας της 11^{ης} και 12^{ης} Ιουλίου 2012 (συνεδρίαση της 11^{ης} Ιουλίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 144 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

*

* *

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Κατά την αναζήτηση ενός πιο βιώσιμου οικονομικού μοντέλου, οι συνεταιρισμοί αναδεικνύονται ως μια ανταγωνιστική και αποτελεσματική εναλλακτική λύση, η οποία προσφέρει νέες απαντήσεις στις ανισορροπίες της αξιακής αλυσίδας του τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής, ενώ παράλληλα προωθεί την απασχόληση, τις τοπικές αλυσίδες διατροφής, την επισιτιστική ασφάλεια, τη συμμετοχή και την κοινωνική ευθύνη.

- 1.2 Είναι απαραίτητο να επέλθουν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις σημερινές αγορές των γεωργικών προϊόντων διατροφής, σύμφωνα με τις προκλήσεις που επισημαίνονται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και άλλες κοινοτικές πρωτοβουλίες. Οι συμβατικοί δίαυλοι εμπορικής διάθεσης δεν παρέχουν τη δέουσα διαφάνεια όσον αφορά τη διαμόρφωση των τιμών, γεγονός που δημιουργεί σοβαρές ανισορροπίες στη διαπραγματευτική ικανότητα των εμπλεκόμενων φορέων, ζημιώνοντας τους παραγωγούς και τους καταναλωτές (τον πρώτο και τον τελευταίο κρίκο της αλυσίδας). Επιπροσθέτως, δημιουργείται περιττό περιβαλλοντικό κόστος εξαιτίας ενός μη αποτελεσματικού, από ενεργειακή άποψη, καταμερισμού, π.χ. με την εναποθήκευση υπό ψύξη νωπών τροφίμων εκτός εποχής και τη μεταφορά τους σε αγορές πολύ μακριά από τον τόπο παραγωγής τους.
- 1.3 Η αναδιοργάνωση της αγοράς θα πρέπει να προσανατολιστεί προς έναν κυκλικό σχεδιασμό, που προωθεί τις συντομότερες διαδρομές εμπορικής διάθεσης, για μια καλύτερη σύνδεση προσφοράς και ζήτησης σε δίκτυο, το οποίο ξεκινά από τις πιο στοιχειώδεις μονάδες τους, σε πλαίσιο καινοτομίας και τεχνολογικής προόδου.
- 1.4 Οι συνεταιρισμοί, χάρη στις αρχές και τις αξίες ταυτότητας στις οποίες βασίζονται, συντείνουν σε ισότιμες και συνεργειακές εμπορικές σχέσεις, οι οποίες συμβάλλουν στην επανεξισορρόπηση της αξιακής αλυσίδας του τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής, συνδυάζοντας τα συμφέροντα, μεγιστοποιώντας το κοινό όφελος και καθιερώνοντας πιο βιώσιμους τρόπους παραγωγής και κατανάλωσης.
- 1.5 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να προωθήσουν τις απαραίτητες συνθήκες για τη διάδοση του συνεταιριστικού μοντέλου, υιοθετώντας κοινοτικές πολιτικές που προβλέπουν τα κατάλληλα μέτρα σε νομικό, οικονομικό, φορολογικό, τεχνικό κλπ. επίπεδο, ώστε να εξασφαλιστεί η αρμονική ανάπτυξή του.

2. Εισαγωγή

- 2.1 Το συνεταιριστικό μοντέλο προωθεί τη βελτίωση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως την οικονομική δημοκρατία, συμβάλλοντας στην απαραίτητη αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου.
- 2.2 Το 2012, που έχει ανακηρυχθεί από τον ΟΗΕ Διεθνές Έτος των Συνεταιρισμών, αποτελεί ιδανικό πλαίσιο για προβληματισμό σχετικά με τον ρόλο των συνεταιρισμών στον σχεδιασμό μιας νέας κινητήριας δύναμης για βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, που θα συμβάλει ώστε να αναδυθεί από την τρέχουσα κρίση μια άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς¹.

¹

Ανακοίνωση της Επιτροπής «Η Πράξη για την Ενιαία Αγορά», COM(2011) 206 τελικό.

- 2.3 Η πρακτική εφαρμογή του συνεταιριστικού τομέα στην ΕΕ παρουσιάζει μεγάλη ποικιλομορφία. Υπάρχουν συνεταιρισμοί που αναπτύσσουν εμπορική δραστηριότητα η οποία δεν διαφέρει σε τίποτα από των ανταγωνιστών τους, ενώ άλλοι συνδυάζουν την εμπορική τους δραστηριότητα με «πολιτικές» δράσεις υπέρ των καταναλωτών, του περιβάλλοντος κλπ., ενσωματωμένες στις στρατηγικές ενημέρωσης ή πώλησής τους. Επίσης, μπορούμε να διακρίνουμε μεταξύ των συνεταιρισμών που λειτουργούν στην αρχή (παραγωγή) και στο τέλος (κατανάλωση) της αξιακής αλυσίδας, συχνά χωρίς συντονισμό μεταξύ τους.
- 2.4 Η διαρθρωτική μεταρρύθμιση των αγορών για να διευκολυνθεί η επίτευξη ενός βιώσιμου προτύπου παραγωγής και κατανάλωσης απαιτεί επανεξισορρόπηση της αξιακής αλυσίδας του τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής², με την ανάθεση στις ενώσεις αγροτών, γενικά, και στους συνεταιρισμούς, ειδικότερα, λειτουργιών συντονισμού και ολοκλήρωσης, οι οποίες θα επιτρέψουν την υλοποίηση των απαιτούμενων προσαρμογών και αλλαγών μέσω του διαλόγου και της διατομεακής αλληλεπίδρασης.
- 2.5. Αυτή η προσέγγιση συμβάλλει στην ανάπτυξη των θέσεων της ΕΟΚΕ και επιδιώκει να ανταποκριθεί στις μελλοντικές προκλήσεις των κοινοτικών πολιτικών στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», της νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, του σχεδίου δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση, παραγωγή και βιομηχανική πολιτική και της Πράξης για την Ενιαία Αγορά.
- 2.6 Πρέπει να υπογραμμιστεί εδώ ότι η παρούσα πρωτοβουλία εδράζεται στην αρχή της έξυπνης, διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, η οποία βασίζεται στη γνώση, στην οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών³, στην απασχολησιμότητα και στην κοινωνική και εδαφική συνοχή.
- 2.7 Τέλος, η παρούσα πρόταση συμβάλλει και σε άλλες οριζόντιες πτυχές ζωτικής σημασίας για τις κοινοτικές πολιτικές, όπως είναι, μεταξύ άλλων, εκείνες που σχετίζονται με την επισιτιστική κυριαρχία και ασφάλεια, την εδαφική ισορροπία και τη διατήρηση των τοπικών αλυσίδων διατροφής⁴, την κοινωνική επιχειρηματικότητα, την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των καταναλωτών και την άμεση συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στον τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής⁵.

2 Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά το σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και τη βιώσιμη βιομηχανική πολιτική, COM(2008) 397 τελικό.

3 Γνωμοδότηση CESE 1389/2011 «Χάρτης πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών το 2050» [EE C 376 της 22.12.2011, σ. 110-116](#)

4 Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, «Έκθεση του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για το δικαίωμα στη διατροφή», Olivier de Schutter (A/HRC/19/59 – 26 Δεκεμβρίου 2011).

5 Συμπεράσματα του Προέδρου κ. Nilsson μετά τη διάσκεψη «*Food for everyone: Towards a global deal*».

3. Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

3.1 Διάγνωση των προβλημάτων της σημερινής αγοράς

- 3.1.1 Η λειτουργία της αγοράς θα πρέπει να εξασφαλίζει την προσφορά προϊόντων του είδους και της ποιότητας που επιθυμούν οι καταναλωτές. Γι' αυτό, είναι απαραίτητο οι αντιδράσεις των καταναλωτών να μεταδίδονται σε όλο το μήκος της αξιακής αλυσίδας και να φθάνουν χωρίς στρεβλώσεις στους παραγωγούς. Δυστυχώς, η αγορά σήμερα χαρακτηρίζεται συχνά από γραμμικότητα —γεγονός που εμποδίζει τις θετικές αναδράσεις— και από έναν βαθμό πολυπλοκότητας που στρεβλώνει την αποστολή της, εις βάρος του πραγματικού έργου της, που είναι η διάθεση των προϊόντων της στον πληθυσμό με όσο το δυνατόν πιο ικανοποιητικό τρόπο.
- 3.1.2 Οι καταναλωτές ζητούν, ολοένα και περισσότερο, ασφαλή και βιώσιμα προϊόντα που παράγονται με καινοτόμο και υπεύθυνο τρόπο, με σεβασμό στο περιβάλλον και υπό κατάλληλες συνθήκες εργασίας και καλής μεταχείρισης των ζώων —όλα αυτά χωρίς να λησμονείται και η συνεκτίμηση των φθηνότερων προϊόντων, αφού η τιμή εξακολουθεί να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τις αποφάσεις αγοράς. Δυστυχώς, η αξιακή αλυσίδα των γεωργικών προϊόντων διατροφής δεν μεταδίδει σήμερα τις σχετικές πληροφορίες μεταξύ των διάφορων κρίκων της (πρωτογενής παραγωγή, επεξεργασία, αποθήκευση, διανομή και πώληση).
- 3.1.3 Οι διάυλοι εμπορικής διάθεσης, μεγαλώνοντας την απόσταση ανάμεσα στους προμηθευτές και τους καταναλωτές, έχουν δυσχεράνει τη διαφάνεια των λειτουργιών που περιλαμβάνουν, με αποτέλεσμα να υποτιμάται το κόστος παραγωγής και οι τιμές που πληρώνονται στους παραγωγούς συχνά να μην φθάνουν τα ελάχιστα όρια που επιτρέπουν την οικονομική τους επιβίωση.
- 3.1.4 Παράλληλα, η ελάχιστη διαπραγματευτική ισχύς και η δέσμια εξάρτηση εκείνων των φορέων που υφίστανται άδικες τιμές για τη δραστηριότητά τους επιδεινώνουν ακόμα περισσότερο την υπάρχουσα ανισορροπία της αλυσίδας των γεωργικών προϊόντων διατροφής⁶, διαιωνίζοντας μια ανύσικη συμπεριφορά της αγοράς.
- 3.1.5 Κατά συνέπεια, η ανάλυση της σημερινής αγοράς, η οποία είναι απαραίτητη για τη μεταρρύθμισή της, καταλήγει στην ακόλουθη διάγνωση: κατακερματισμένη προσφορά, συγκεντρωμένη διανομή και ασταθής ζήτηση. Σε αυτό το πλαίσιο, η κερδοσκοπία βρίσκει εύφορο έδαφος για να αναπτυχθεί.
- 3.1.6 Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στο στάδιο της διανομής εμπλέκονται επίσης οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις που προκύπτουν από τις μεταφορές μεγάλων αποστάσεων, την παρατεταμένη εναποθήκευση υπό ψύξη, τη μετεγκατάσταση επιχειρήσεων κλπ.

3.2 Προς μια πιο συνεταιριστική αγορά: έμφαση σε νέες, βιώσιμες μεθόδους παραγωγής και κατανάλωσης

Η συνεταιριστική ταυτότητα ενισχύεται από τις αξίες της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισονομίας, της αλληλεγγύης, της διαφάνειας και της κοινωνικής ευθύνης. Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (ICA) έχει θεσπίσει επτά αρχές που οφείλουν να εφαρμόζουν οι συνεταιρισμοί: «εθελοντική και ανοικτή συμμετοχή· δημοκρατικός έλεγχος από τα μέλη· οικονομική συμμετοχή των μελών· αυτονομία και ανεξαρτησία· εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση· συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών· και μέριμνα για την κοινότητα»⁷.

Συνεταιριστική αγορά στον τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής είναι μια αγορά που βασίζεται σε συνεταιρισμούς της βάσης για την προσφορά και τη ζήτηση των εν λόγω προϊόντων, καθώς και στις σχέσεις αμοιβαιότητας ή αμοιβαίου οφέλους των δύο πλευρών, με στόχο την επίτευξη μιας πιο δίκαιης και αποδοτικής αξιακής αλυσίδας από άποψη οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική. Εν κατακλείδι, συνίσταται στη διαμόρφωση της αγοράς σαν ένα παίγνιο θετικού αθροίσματος, όπου κερδίζουν όλοι οι συμμετέχοντες, χάρη στη μεγιστοποίηση της δημιουργίας κοινού οφέλους μέσω της σύναψης συμμαχιών και μακροπρόθεσμων δεσμεύσεων μεταξύ των κύριων φορέων (παραγωγών και καταναλωτών) στο πλαίσιο ισότιμων συνθηκών θεμιτού ανταγωνισμού. Οι κυριότεροι παράγοντες για την αναδιοργάνωση της αγοράς σύμφωνα με τις αρχές που εκτίθενται στο παρόν έγγραφο μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- 3.2.1 **Αντιστροφή της «πυραμίδας της παραγωγής»** με έμφαση στους διακρατικούς συνεταιρισμούς, η κρίσιμη μάζα των οποίων εγγυάται την απαραίτητη κλίμακα και έκταση. Με αφετηρία τον μεμονωμένο ή τον οικογενειακό παραγωγό, πρέπει να προωθηθεί η δημιουργία ενώσεων ή συνεταιρισμών της βάσης —που είναι ο κινητήριος μοχλός της αγροτικής οικονομίας— και η ενσωμάτωσή τους σε μεγαλύτερες δομές —περιφερειακά δίκτυα και ανταγωνιστικούς πόλους— οι οποίες φέρνουν τους παραγωγούς πιο κοντά στα τμήματα των διαύλων εμπορίας που έχουν μεγαλύτερη συνολική αξία. Αυτή η συνεταιριστική διάρθρωση θα επιτρέψει τη μεγιστοποίηση των αποδόσεων και την ικανοποίηση της ποικιλομορφίας της ζήτησης, συντομεύοντας τις εμπορικές διαδρομές μεταξύ των κόμβων παραγωγής και κατανάλωσης⁸. Η ολοκλήρωση μεταξύ των συνεταιρισμών⁹ διασφαλίζει επίσης μεγαλύτερη ιχνηλασιμότητα καθ'όλη τη διαδικασία, τόσο στο πεδίο της ποιότητας όσο και σε εκείνο της διαμόρφωσης των τιμών, γεγονός που με τη σειρά του επιφέρει βελτιστοποίηση των πόρων και μεγαλύτερη αποδοτικότητα.

7

Γνωμοδότηση CESE 1049/2012 «Συνεταιρισμοί και αναδιάρθρωση» [EE C 191 της 29.6.2012, σ. 24-30](#).

8

Ανακοίνωση της Επιτροπής «Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντων», COM(2003) 302 τελικό.

9

Ως νεοεμφανιζόμενη μορφή επιχείρησης, ο **ολοκληρωμένος συνεταιρισμός** ή **συνεταιριστική εταιρεία συλλογικού συμφέροντος** είναι μια επιχείρηση που παράγει αγαθά ή υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των συλλογικών αναγκών μιας περιοχής, μέσω της κοινής κινητοποίησης των ενδιαφερόμενων φορέων.

- 3.2.2 **Κοινωνικές επιστροφές του συνεταιρισμού.** Τα κέρδη που παράγει το δίκτυο των συνεταιρισμών επιστρέφουν στους ίδιους τους συνεταιρισμούς που συμμετέχουν, γεγονός που αυξάνει τις δυνατότητές τους να ενισχύσουν τη θέση τους στην αγορά, για καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης και καθολικότερη πρόσβαση στους βασικούς πόρους, υπό ευνοϊκότερες συνθήκες για τους παραγωγούς και τους καταναλωτές, γεγονός που ευνοεί τις συνέργειες στο νέο πλαίσιο εμπορικών σχέσεων.
- 3.2.3 **Συγκέντρωση της ζήτησης¹⁰.** Μέσω των συνεταιρισμών των καταναλωτών, πέρα από την προώθηση δικτύων των καταναλωτών που συγκεντρώνουν τη ζήτηση των πολιτών, επιδιώκεται και η διευκόλυνση της πρόσβασης στα προϊόντα με πιο ευνοϊκούς όρους τιμής και ποιότητας. Η άμεση επικοινωνία με τους παραγωγούς αρχίζει από τις τοπικές αγορές και τη γειτονιά και σταδιακά κατευθύνεται προς την τελειοποίηση των ηλεκτρονικών εμπορικών συνδιαλλαγών στο Διαδίκτυο. Αυτή η προσέγγιση συμπίπτει με τους στόχους που έχουν εκφραστεί από τις κυριότερες αγροτικές οργανώσεις και τους συνεταιρισμούς γεωργικών προϊόντων διατροφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης: «Στόχος είναι η προώθηση/στήριξη των πρωτοβουλιών των αγροτών σχετικά με την απευθείας πώληση των προϊόντων τους στους τελικούς καταναλωτές (για παράδειγμα απευθείας πωλήσεις επιτόπου, μέσω αγροτικών συνεταιρισμών· στις τοπικές αγορές, μέσω συλλογικών πλατφορμών ή επιχειρήσεων που ελέγχονται από τους παραγωγούς)»¹¹.
- 3.2.4 **Κυκλικό¹² μοντέλο αγοράς** με συντόμευση των εμπορικών διαδρομών. Προκειμένου να αντισταθμιστεί το υπερβολικό βάρος των φορέων που δεν προσθέτουν αξία στην αλυσίδα εμπορικής διάθεσης των γεωργικών προϊόντων διατροφής, πρέπει να προαχθεί η επιλογή διαύλων εμπορίας που φέρνουν όσο το δυνατόν κοντύτερα τις μονάδες παραγωγής και κατανάλωσης, με τις οποίες νοούνται οι πρωτογενείς παραγωγοί και οι τελικοί καταναλωτές αντίστοιχα¹³. Έτσι διευκολύνεται η εμφάνιση «βρόχων αγοράς» που καθιστούν δυνατή την κατάλληλη προσαρμογή των μέσων και του κόστους στις ανάγκες του πληθυσμού και στους παραγωγικούς πόρους, αποτρέποντας πλεονάσματα ή ελλείμματα, τα οποία θα μπορούσαν επιπλέον να προκαλέσουν τεχνητές διακυμάνσεις των τιμών. Όλα τα ανωτέρω στοιχεία θα οδηγήσουν σε μια πιο δίκαιη, διαφανή και ισορροπημένη λειτουργία της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων, η οποία θα συμβάλει στην εξάλειψη διάφορων καταχρηστικών και αθέμιτων πρακτικών που θέτουν σε κίνδυνο τον θεμιτό ανταγωνισμό.

10 Ανακοίνωση της Επιτροπής «Η ΚΓΠ με χρονικό ορίζοντα το 2020: η αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων όσον αφορά τη διατροφή, τους φυσικούς πόρους και το έδαφος», COM(2010) 672 τελικό.

11 Η Κοινή Γεωργική Πολιτική μετά το 2013. Αντιδράσεις των αγροτών και των αγροτικών συνεταιρισμών της ΕΕ στις νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής (COPA-COGECA, 2012).

12 Salcedo Aznal, Alejandro. «¿Sociedad de consumo o redes de consumidores? Esbozo para un análisis social del consumidor actual (Κοινωνία κατανάλωσης ή δίκτυα καταναλωτών; Δοκίμιο για μια κοινωνική ανάλυση του σημερινού καταναλωτή)», 2008.

13 Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά το σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και τη βιώσιμη βιομηχανική πολιτική, COM(2008) 397 τελικό.

3.2.5 **Νέες τεχνολογίες**¹⁴. Η τεχνολογική καινοτομία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο στον οποίο θα οικοδομηθεί μια πιο συνεταιριστική αγορά, τόσο με την έννοια της καινοτόμου εξέλιξης των τεχνικών παραγωγής των γεωργικών προϊόντων διατροφής όσο και από την πλευρά του αναγκαίου σχεδιασμού της εφοδιαστικής για να βελτιστοποιηθεί η αποδοτικότητα των διαδικασιών επικοινωνίας κατά την υλοποίηση έξυπνων δικτύων παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης (ως μορφών οργάνωσης που διαθέτουν υψηλό επίπεδο αυτοοργάνωσης και εξελικτικής ευελιξίας και έχουν την ικανότητα να μαθαίνουν νέες συμπεριφορές για την επίτευξη των στόχων τους). Η μεταδοτικότητα, η διαλειτουργικότητα και η αμοιβαία συνδεσιμότητα των εν λόγω δικτύων σε ένα ψηφιοποιημένο περιβάλλον θα επιτρέψει την αντικατάσταση των περιττών μεσολαβητών. Κατά συνέπεια, οι νέες τεχνολογίες θα πρέπει να είναι τα εργαλεία με τα οποία θα διαμορφωθεί μια διαδικασία που θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη συλλογική αποδοτικότητα, μέσω της εφαρμογής της καινοτομίας στις αλυσίδες εμπορικής διάθεσης των τροφίμων και στην αξία της επεξεργασίας τους.

3.3 Πώς θα επιτευχθεί μια πιο συνεταιριστική αγορά

Η συνολική αναδιοργάνωση της αγοράς με βάση την υπεύθυνη και βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση θεωρείται πραγματικότητα που αφορά πολλούς ενδιαφερόμενους (*multistakeholder*) και στην οποία κάθε ομάδα συμφερόντων μπορεί να επηρεάσει και να επηρεαστεί από τη συνεταιριστική δραστηριότητα («συνεταιριστική κοινωνική συνευθύνη»). Ένα ζήτημα στρατηγικής σημασίας που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την προώθηση μοντέλων συνεταιριστικής και διασυνεταιριστικής κατανάλωσης και παραγωγής είναι η πρόβλεψη θεσμικών μέσων και μηχανισμών για την εισαγωγή του συνεταιριστικού μοντέλου υπό συνθήκες ανταγωνιστικότητας με τη συμβατική αξιακή αλυσίδα. Ορισμένοι συλλογισμοί που μπορούν να αποδειχθούν χρήσιμοι στη λήψη των σχετικών αποφάσεων είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:

3.3.1 **Θέσπιση μέτρων στο πλαίσιο των κοινοτικών πολιτικών**. Πρέπει να προωθηθούν, μέσω της μεταρρύθμισης του νομικού πλαισίου και μιας κατάλληλης πολιτικής κινήτρων, μέτρα στήριξης της σύστασης συνεταιρισμών μέσω αναπτυξιακών οργανισμών, χρηματοδοτικών πιστώσεων κλπ., μέτρα ολοκλήρωσης και διεθνοποίησης των συνεταιρισμών, μέτρα κοινωνικής συνοχής και καινοτομίας και μέτρα ενίσχυσης των εταιρικών σχέσεων μεταξύ δημόσιων αρχών και μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, συνεταιρισμών, ενώσεων καταναλωτών και άλλων ομάδων.

- 3.3.2 **Ανάθεση δημόσιων συμβάσεων σε συνεταιρισμούς**¹⁵. Η πρόοδος που έχει συντελεστεί τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο των «πράσινων» δημόσιων συμβάσεων και, πιο πρόσφατα, στην εισαγωγή κριτηρίων δεοντολογίας στις διαδικασίες ανάθεσης των δημόσιων συμβάσεων από τις δημόσιες αρχές έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην κοινωνική και οικονομική προβολή των δράσεων βιωσιμότητας και συνεργασίας. Ο παραδειγματισμός που χαρακτηρίζει τις δημόσιες συμβάσεις, καθώς και ο μεγάλος όγκος αγορών που συνεπάγονται, αποτελούν αναμφίβολα ένα अपαράμιλλο μέσο προώθησης των επιδιωκόμενων στόχων. Η ενίσχυση της κυκλοφορίας των ροών της αγοράς μεταξύ των δημόσιων διοικήσεων και των δικτύων συνεταιρισμών μπορεί να διαδραματίσει αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης.
- 3.3.3 **Σήματα ποιότητας**¹⁶. Τα σήματα ποιότητας είναι έμμεσα εργαλεία προώθησης που πιστοποιούν την προέλευση, τα χαρακτηριστικά και τις μεθόδους παραγωγής των εμπορικών προϊόντων· σε αυτή την περίπτωση ξεχωρίζει η προστιθέμενη αξία του κοινωνικού στοιχείου που συνοδεύει την συνεταιριστική παραγωγή («σήμα συνεταιρισμού»). Το γόητρο αυτού του σήματος προσφέρει φήμη και επιτρέπει στους αγροτικούς συνεταιρισμούς να μεταστρέψουν τον προσανατολισμό τους από την παραγωγή στην αγορά.
- 3.3.4 **Διαφάνεια και ενημέρωση των καταναλωτών**¹⁷. Η διαφάνεια, ιδίως όσον αφορά την ποιότητα και την ιχνηλασιμότητα, σε συνδυασμό με εκστρατείες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης των πολιτών σχετικά με τη λήψη αποφάσεων αγοράς στο πλαίσιο μιας συνεταιριστικής αγοράς, αποτελεί εξισοροπητικό παράγοντα στην αξιακή αλυσίδα, που οδηγεί σε μεγαλύτερη ενημερωτική συμμετρία και σε συντονισμένη δράση μεταξύ της παραγωγής και της κατανάλωσης (στοιχεία απαραίτητα για την αποδοτικότητα ενός μοντέλου που βασίζεται στη βιωσιμότητα), καθώς συνδέει χρονικά και χωρικά την προσφορά και τη ζήτηση, με ολοκλήρωση των αντίστοιχων διαδικασιών εμπορίας. Επίσης, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη συνένωση των καταναλωτών, καθώς και στη χάραξη των οδών που οδηγούν στη συγκέντρωση της τελικής ζήτησης των γεωργικών προϊόντων διατροφής.

15 Ανακοίνωση της Επιτροπής «Μια ανανεωμένη στρατηγική ΕΕ 2011-14 για την εταιρική κοινωνική ευθύνη», COM(2011) 681 τελικό.

16 Ανακοίνωση της Επιτροπής «Η ΚΓΠ με χρονικό ορίζοντα το 2020: η αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων όσον αφορά τη διατροφή, τους φυσικούς πόρους και το έδαφος», COM(2010) 672 τελικό.

17 Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά το σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και τη βιώσιμη βιομηχανική πολιτική, COM(2008) 397 τελικό.

- 3.3.5 **Εκπαίδευση και κατάρτιση στην κοινωνική επιχειρηματικότητα και το συνεταιριστικό μοντέλο**¹⁸. Παρότι πρόκειται για ένα σαφώς προληπτικό εργαλείο, τα αποτελέσματα του οποίου δεν παρατηρούνται άμεσα, είναι ωστόσο θεμελιώδες για την εδραίωση των αλλαγών που συντελούνται στην αγορά. Η γνώση και η αφομοίωση των αρχών του συνεταιρισμού στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, όχι μόνο δημιουργεί από νωρίς θετική στάση έναντι του συνεταιριστικού μοντέλου και της συνεργασίας ως πηγής εμπιστοσύνης, αλλά διαδίδει την πρακτική εφαρμογή τους και στους γονείς, καθώς τα παιδιά τους ωθούν προς καταναλωτικά πρότυπα που συνάδουν με τις ενέργειες που τους προτείνουν. Πρωταρχική σημασία εδώ έχει η προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος μεταξύ των νέων και η παροχή ώθησης και κινήτρων για τη σύσταση και την εδραίωση συνεταιρισμών, στην παραγωγική, εμπορική ή καταναλωτική φάση. Σε όλα αυτά θα συμβάλουν, αναμφίβολα, η γνώση, η ανταλλαγή και η διάδοση των ορθών πρακτικών των συνεταιρισμών.
- 3.3.6 **Διαφοροποιημένη φορολογική μεταχείριση**¹⁹. Απαιτείται μια πιο δίκαιη φορολόγηση, που να προσανατολίζει την κατανάλωση προς μια αποδοτική χρήση των πόρων²⁰, όπου θα συνεκτιμώνται καλύτερα οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις κάθε προϊόντος και η κοινωνική προστιθέμενη αξία του βάσει του συνεταιριστικού μοντέλου. Με αφετηρία ένα συγκεκριμένο φορολογικό πλαίσιο, τα φορολογικά κίνητρα και οι ενισχύσεις αποζημίωσης είναι μερικά από τα πιο άμεσα εργαλεία με τις μεγαλύτερες δυνατότητες επίτευξης των προβλεπόμενων στόχων. Όπως δείχνει η πείρα του παρελθόντος σε διάφορα κράτη μέλη, η υιοθέτηση διαφοροποιημένης φορολογικής μεταχείρισης προωθεί την οικονομική αυτονομία και ανεξαρτησία, αλλά, όπως και για άλλες πρωτοβουλίες που είχαν προταθεί στο παρελθόν, απαιτείται εκ των προτέρων ανάλυση των επιπτώσεών της.
- 3.3.7 **Τεχνολογική εφαρμογή**. Η τεχνολογική πρόοδος και η καθολική πρόσβασή της αποτελούν την καλύτερη ώθηση για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. Εδώ αξίζει να αναφερθούν οι ακόλουθες πρωτοβουλίες: η έρευνα και η καινοτομία και η εφαρμογή τους στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων διατροφής, η δημιουργία νέων χώρων και διαύλων εμπορικής διάθεσης και, τέλος, η αναπτυσσόμενη πιστοποίηση της ποιότητας, με χορήγηση πρόσθετων μονάδων ανάλογα με τη διατροφική αξία, τις εγγυήσεις εφοδιασμού και άλλα δημόσια οφέλη και αφαίρεση μονάδων, μεταξύ άλλων, για το αρνητικό εξωτερικό κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος, ούτως ώστε να μπορούν να συνυπολογίζονται κριτήρια όπως η υγιεινή και η ασφάλεια των τροφίμων ή το οικολογικό και το κοινωνικό αποτύπωμα και να αξιολογούνται από τους καταναλωτές μαζί με την τιμή και το κόστος παραγωγής και εμπορίας. Για την εφαρμογή αυτού του εργαλείου πιστοποίησης θα χρειαστεί η συμβολή στοιχείων όπως τα έξυπνα τηλέφωνα, ειδικές εφαρμογές πληροφορικής και τα κοινωνικά δίκτυα.

18 Ανακοίνωση της Επιτροπής «Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα - Οικοδόμηση ενός οικοσυστήματος για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο επίκεντρο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας» COM(2011) 682 τελικό.

19 Γνωμοδότηση CESE 1454/2009 «Οι διάφοροι τύποι επιχειρήσεων» (EE C 318 της 23.12.2009, σ. 22-28).

20 COM(2011) 571 τελικό και γνωμοδότηση NAT/537 «Η προώθηση βιώσιμων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης στην ΕΕ».

3.4 Ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της συνεταιριστικής αγοράς

Πέρα από τα προφανή πλεονεκτήματα που προσφέρει ένα μοντέλο βασισμένο στη βιωσιμότητα και την οικονομική και κοινωνική συνεργασία, η συνεταιριστική αγορά διαθέτει ορισμένα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, με επιπτώσεις σε πτυχές μεγάλης σημασίας για τις κοινοτικές πολιτικές στους εξής τομείς:

- 3.4.1 Οικονομικός: σταθερή και ασφαλής πρόσβαση των προϊόντων των αγροτών στις αγορές, βιώσιμη χρηματοδότηση, κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις, δυναμισμός της αγοράς, προάσπιση του ανταγωνισμού, προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των καταναλωτών κλπ.
- 3.4.2 Κοινωνικός: χωροταξία, αγροτική ανάπτυξη και ενσωμάτωση, πολιτιστική κληρονομιά και τοπική και περιφερειακή ταυτότητα, επισιτιστική κυριαρχία και ασφάλεια, απουσία υπερπαραγωγής, προσβασιμότητα των τροφίμων, κοινωνική ιχνηλασιμότητα των προϊόντων, μη μετεγκατάσταση επιχειρήσεων, εγγύηση αξιοπρεπών αποδοχών και βελτίωση των συνθηκών εργασίας, κοινωνική ευθύνη και υπεύθυνη κατανάλωση, κοινοτική υγεία και υγιεινοί τρόποι ζωής, άμεση συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων των οργάνων που τους εκπροσωπούν κλπ.
- 3.4.3 Περιβαλλοντικός: εξοικονόμηση ενέργειας, προστασία των οικοσυστημάτων, οικολογικό αποτύπωμα, αγροοικολογία και μόνιμη καλλιέργεια (permaculture), ορθολογική και υπεύθυνη χρήση των πρώτων υλών και των φυσικών πόρων, κύκλος ζωής των γεωργικών προϊόντων διατροφής, δημιουργία πράσινης απασχόλησης ως στρατηγική διάδοσης της αγοράς κλπ.

Βρυξέλλες, 11 Ιουλίου 2012

Ο Πρόεδρος
Της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Staffan NILSSON

Οι Συνεταιρισμοί στην κοινωνική ανάπτυξη και την τήρηση του Παγκοσμίου Έτους των Συνεταιρισμών

Έκθεση του Γενικού Γραμματέα

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ Α/ 68/168 ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

22, Ιουλίου, 2013

Πρωτότυπο: Αγγλικά

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έκθεση υποβάλλεται ως απάντηση στο ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης 66/123, στο οποίο η Συνέλευση ζήτησε από τον Γενικό Γραμματέα να συντάξει έκθεση σχετικά με την τήρηση του Παγκοσμίου Έτους των Συνεταιρισμών 2012, συμπεριλαμβανομένης μιας επισκόπησης των δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του Έτους. Η έκθεση ανασκοπεί το μέγεθος και το πεδίο εφαρμογής των συνεταιρισμών και συζητά τη συμβολή τους στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, με βάση πραγματικά αποτελέσματα διεθνών διασκέψεων και συναντήσεων των Ηνωμένων Εθνών, που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του Έτους. Συνοψίζει τις κύριες δραστηριότητες και δράσεις που αναλήφθηκαν σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Έτους. Η έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η τήρηση του Έτους συνέβαλε στην αύξηση της συνολικής συνειδητοποίησης ότι οι συνεταιρισμοί αποτελούν σημαντικούς εταίρους στην ανάπτυξη για την ενδυνάμωση των φτωχών, των νέων και των γυναικών, των ατόμων με αναπηρία και άλλων περιθωριοποιημένων ομάδων, καθώς και για την επίτευξη των στόχων της συνολικής και αειφόρου ανάπτυξης

1. Εισαγωγή

I. Η παρούσα έκθεση, η οποία υποβάλλεται εις απάντηση του ψηφίσματος 66/123 της Γενικής Συνέλευσης, εξετάζει το μέγεθος και το πεδίο εφαρμογής των συνεταιρισμών και συζητά τη συμβολή τους στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, με βάση πραγματικά αποτελέσματα

διεθνών συνεδρίων, θεματικών διασκέψεων και άλλων φόρουμ που οργανώθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών. Συνοψίζει τις δραστηριότητες και πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο για να τιμηθεί το Έτος των Συνεταιρισμών.

II. Ο συνεταιρισμός ως μοντέλο επιχείρησης

2. Το Παγκόσμιο Έτος των Συνεταιρισμών γιόρτασε τον συνεταιριστικό τρόπο επιχειρηματικής δραστηριότητας: πρόκειται για τον τρόπο που δεν έχει ως μοναδικό κίνητρο το κέρδος αλλά πρωτίστως την προσφορά υπηρεσίας στα συνεταιρισμένα μέλη, τα οποία είναι ιδιοκτήτες και ελέγχουν δημοκρατικά την επιχείρηση. Τα οφέλη και τα πλεονάσματα από τις συνεταιριστικές δραστηριότητες τα απολαμβάνουν συλλογικά τα μέλη.

3. Το Παγκόσμιο Έτος παρείχε μια ευκαιρία να ανανεωθεί το ενδιαφέρον των κυβερνήσεων, της επιχειρηματικής κοινότητας και, το πιο σημαντικό, του ευρέος κοινού όσον αφορά τις δυνατότητες και τα πλεονεκτήματα του συνεταιριστικού μοντέλου τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Υπενθύμισε στους ανθρώπους ότι όταν εργάζονται συλλογικά, μπορούν να κάνουν τις κοινότητές τους πιο ασφαλείς, να οικοδομούν συνεταιριστικές επιχειρήσεις από κοινού, και να στηρίζουν την πραγματική οικονομία, στην πράξη. Οι επιχειρήσεις που ανήκουν στα μέλη, όχι μόνο ενδυναμώνουν τις κοινότητες αλλά δίνουν δύναμη στους ανθρώπους και ελπίδα στα πλαίσια των πολλαπλών παγκοσμίων κρίσεων

και καταστροφών και φιλοδοξίες κατά την αναζήτηση μιας νέας αναπτυξιακής ατζέντας για την μετά το 2015 περίοδο και την τελική επιτάχυνση για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας ως το 2015.

4. Οι πρώιμοι σύγχρονοι συνεταιρισμοί ιδρύθηκαν στην Ευρώπη πριν από περισσότερα από 200 χρόνια.¹ Πρώιμοι συνεταιρισμοί δημιουργήθηκαν κυρίως ως αμυντικές απαντήσεις για τις κακουχίες και την πείνα, που προκλήθηκαν από τη βιομηχανική επανάσταση και τη φτώχεια στην ύπαιθρο Ευρώπη.¹ Σήμερα, το συνεταιριστικό μοντέλο χρησιμοποιείται σε όλο τον κόσμο και μπορεί να βρεθεί σε όλους τους κλάδους των εθνικών οικονομιών, όπου έχει προσφέρει ένα όλο και πιο μεγάλο μερίδιο εισοδήματος και απασχόλησης.

5. Νέες μορφές συνεταιρισμών, όπως κοινωνικοί και κοινοτικοί συνεταιρισμοί, έχουν εμφανισθεί ως απάντηση στην αυξανόμενη αδυναμία του δημόσιου τομέα να ανταποκριθεί στις ανάγκες και τις επιλογές των πληθυσμών, από την άποψη των βασικών υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, κυρίως λόγω των οικονομικών περιορισμών. Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί αποσκοπούν στη διεύρυνση των συλλογικών ωφελημάτων και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης. Αναλαμβάνουν δύο κυρίως τύπους δραστηριοτήτων: δραστηριότητες μέριμνας, όπως η φροντίδα των παιδιών, φροντίδα των ηλικιωμένων, βοήθεια σε άτομα με αναπηρίες, υγειονομική περιθάλψη και εκπαιδευτικές υπηρεσίες, καθώς και δραστηριότητες κατάρτισης που διευκολύνουν την επαγγελματική ένταξη των φτωχών και των μειονεκτούντων στην κοινωνία.

III. Το μέγεθος και το πεδίο εφαρμογής του συνεταιριστικού τομέα

6. Λαμβάνοντας υπόψη τη διπλή καταμέτρηση,

¹ Johnston Birchall, Co-op: The People's Business (Manchester, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Manchester University Press, 1994).

εκτιμάται ότι τουλάχιστον 650 εκατομμύρια πρόσωπα, ή σχεδόν το 15 τοις εκατό του ενήλικου πληθυσμού του πλανήτη, είναι μέλη ενός ή περισσότερων συνεταιρισμών.² Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Ερευνών για τις Συνεταιριστικές και τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις, σε όλο τον κόσμο, υπάρχουν τρεις φορές περισσότερα μέλη σε συνεταιρισμούς από ό,τι φυσικά πρόσωπα μέτοχοι, επενδύοντες σε επιχειρήσεις. Στη Βραζιλία, την Κίνα, την Ινδία και η Ρωσική Ομοσπονδία, η αναλογία μεταξύ των μελών συνεταιρισμών και μετόχων εταιρειών είναι ακόμη μεγαλύτερη: 4 έως 1.

7. Οι συνεταιρισμοί κατέχουν σημαντική θέση σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της γεωργίας και της βιομηχανίας τροφίμων, των τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, της ασφάλισης, των καταναλωτικών υπηρεσιών και του λιανικού εμπορίου, της βιομηχανίας και των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας, της υγείας και της κοινωνικής μέριμνας, των τεχνολογιών της πληροφορίας και της βιοτεχνίας. Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί έχουν ένα ιδιαίτερα υψηλό μερίδιο αγοράς στην Ευρώπη, με ένα μερίδιο περίπου 60 τοις εκατό στην επεξεργασία και εμπορία των γεωργικών προϊόντων και εκτιμώμενο μερίδιο 50 τοις εκατό στην προμήθεια των εισροών. Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, οι αντίστοιχοι αριθμοί είναι μερίδιο περίπου 28 τοις εκατό στη μεταποίηση και εμπορία των γεωργικών προϊόντων και ένα μερίδιο 26 τοις εκατό στην προμήθεια εισροών.³ Στην Αφρική, την Ασία και τη Λατινική Αμερική, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί κατέχουν επίσης μια σημαντική συνιστώσα του γεωργικού τομέα. Για παράδειγμα, οι συνεταιρισμοί έκαναν την Ινδία

² Claudia Sanchez-Bajo and Bruno Roelants, Capital and the Debt Trap: Learning from Cooperatives in the Global Crisis (New York, Palgrave Macmillan, 2011).

³ European Research Institute on Cooperative and Social Enterprises, Report of the Conference on "Promoting the Understanding of Cooperatives for a Better World", organized in Venice, Italy on 15 and 16 March 2012 by the Research Institute and the International Cooperative Alliance.

έναν από τους μεγαλύτερους παραγωγούς γάλακτος στον κόσμο.

8. Οι χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί είναι σημαντικοί παίκτες στο παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα, εξυπηρετώντας τους φτωχότερους ανθρώπους με σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις. Σε όλο τον κόσμο, εξυπηρετούν πάνω από 857 εκατομμύρια ανθρώπους, μεταξύ των οποίων 78 εκατομμύρια ζουν με λιγότερο από \$ 2 την ημέρα, και αντιπροσωπεύουν το 23 τοις εκατό του συνόλου των τραπεζικών υποκαταστημάτων.⁴ Οι χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί περιλαμβάνουν τόσο τις συνεταιριστικές τράπεζες (που εδρεύουν κυρίως στην Ευρώπη) και τις πιστωτικές ενώσεις (που συστάθηκαν αρχικά στη Βόρεια Αμερική και σε αναπτυσσόμενες χώρες), καθώς και τις τράπεζες που ανήκουν σε γεωργικούς ή καταναλωτικούς συνεταιρισμούς. Οι συνεταιριστικές τράπεζες, αν και ανήκουν στα μέλη τους, μπορούν να έχουν μη-μέλη ως πελάτες, ενώ οι πιστωτικές ενώσεις αδειοδοτούνται να εξυπηρετούν μόνο τα μέλη.

9. Στην Ευρώπη, υπάρχουν 4.000 συνεταιριστικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε 20 χώρες, με 50 εκατομμύρια μέλη, 780.000 εργαζόμενους, €5,65 δις σε περιουσιακά στοιχεία και μέσο μερίδιο αγοράς 20 τοις εκατό.⁵ Παγκοσμίως, υπάρχουν πάνω από 51.000 πιστωτικές ενώσεις, που δραστηριοποιούνται σε 100 χώρες, με 196 εκατ. μέλη και \$1,56 δις. σε περιουσιακά στοιχεία. Κατά μέσο όρο, η διείσδυσή τους στην αγορά⁶ είναι 7,8 τοις εκατό, αλλά αυτό ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό μεταξύ περιοχών.

⁴ David Grace, “Five lessons for growing financial coops”, presentation at the United Nations Expert Group Meeting on Harnessing the Cooperative Advantage to Build a Better World, Addis Ababa, 4-6 September 2012.

⁵ International Labour Organization, Resilience in a downturn: The power of financial cooperatives (Geneva, International Labour Office, 2013).

⁶ Αναλογία του αριθμού μελών προς τον συνολικό οικονομικά ενεργό πληθυσμό (ηλικίας 15-64 ετών).

Η διείσδυση στην αγορά είναι υψηλότερη στη Βόρεια Αμερική, στην Ωκεανία και στην Καραϊβική, με 45 τοις εκατό, 23,6 τοις εκατό και 17,5 τοις εκατό, αντίστοιχα, και πολύ χαμηλότερα στην Αφρική, τη Λατινική Αμερική, την Ευρώπη και την Ασία, με 7,2 τοις εκατό, 5,7 τοις εκατό, 3,5 τοις εκατό και 2,7 τοις εκατό, αντίστοιχα.⁵

10. Οι ασφαλιστικοί συνεταιρισμοί είχαν μερίδιο 25 τοις εκατό της παγκόσμιας ασφαλιστικής αγοράς το 2008, συμπεριλαμβανομένων 44 τοις εκατό στη Γερμανία, 39 τοις εκατό στη Γαλλία, 38 τοις εκατό στην Ιαπωνία και 30 τοις εκατό τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες όσο και τον Καναδά.³

11. Στην Ευρώπη, 4.500 τοπικοί και περιφερειακοί συνεταιρισμοί καταναλωτών, που ασχολούνται κυρίως με το λιανικό εμπόριο, έχουν 450.000 εργαζόμενους, 30 εκατομμύρια μέλη, 35.000 σημεία πώλησης και 75 δις € ετήσιο κύκλο εργασιών.⁷

12. Οι συνεταιρισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα της κοινής ωφέλειας έχουν σημαντική παρουσία στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου σχεδόν 1.000 συνεταιρισμοί ηλεκτρικής ενέργειας κατέχουν και συντηρούν το 42 τοις εκατό των εθνικών γραμμών διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, που καλύπτουν το 75 τοις εκατό της επικράτειας της χώρας. Απασχολούν 70.000 άτομα και εξυπηρετούν κατ'εκτίμηση 42 εκατομμύρια πελάτες. Στην Αργεντινή και στο Πολυεθνικό Κράτος της Βολιβίας, οι συνεταιρισμοί διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στη διαχείριση της υδροδότησης. Ένας μεγάλος αστικός συνεταιρισμός υδροδότησης εξυπηρετεί περίπου 700.000 πελάτες.⁸

⁷ “Consumer co-operatives in Europe: overview”, presentation by Rodrigo Gouveia, Secretary- General of the European Community of Consumer Cooperatives, 26 February 2012. Available from <http://www.uk.coop/>.

⁸ National Rural Electric Cooperative Association of the United States of America, “Cooperative Facts and Figures: A National Overview”. Available from <http://www.nreca.coop/members/Co-opFacts/>.

13. Οι συνεταιρισμοί είναι επίσης παρόντες σε ένα ευρύ φάσμα κλάδων, συμπεριλαμβανομένων της βιομηχανίας, των κατασκευών, των μεταφορών και των υπηρεσιών. Υπάρχουν περισσότεροι από 25.000 συνεταιρισμοί εργαζομένων και πάνω από 10.000 συνεταιρισμοί εργαζομένων στην Ιταλία και την Ισπανία, αντίστοιχα.³

14. Κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί έχουν γίνει βασικοί συμμετοχοί στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας. Κοινωνικοί συνεταιρισμοί είναι ιδιαίτερα διαδεδομένοι σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες και στον Καναδά, αλλά αναδεικνύονται επίσης ως σημαντικοί φορείς σε άλλες περιοχές του κόσμου. Στην Ιταλία, όπου είναι πιο ανεπτυγμένοι,⁹ οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί κατέγραψαν μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης που κυμαίνεται από 10 έως 20 τοις εκατό από τα τέλη της δεκαετίας του 1970. Το 2008, υπήρχαν 3.938 ενεργοί κοινωνικοί συνεταιρισμοί στην Ιταλία, απασχολούσαν περίπου 320.000 εργαζόμενους, εξυπηρέτησαν 4,5 εκατομμύρια χρήστες, ο ετήσιος κύκλος εργασιών τους ήταν €9,0 δις και τα περιουσιακά τους στοιχεία ήταν €7.2 δις.¹⁰ Στη Δημοκρατία της Κορέας, η Κυβέρνηση αναμένει ότι έως και 10.000 κοινωνικοί συνεταιρισμοί θα ιδρυθούν εντός των επόμενων πέντε ετών, στο πλαίσιο του νέου νομικού πλαισίου για τους συνεταιρισμούς, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2012, με αποτέλεσμα τη δημιουργία 40.000 έως 50.000 νέων θέσεων εργασίας.¹¹

⁹ Στην Ιταλία, η νομοθεσία για την ίδρυση και τον ορισμό των κοινωνικών συνεταιρισμών υφίσταται από το 1991. Η Ιταλία ήταν η πρώτη χώρα στην Ευρώπη που θέσπισε τέτοια νομοθεσία.

¹⁰ Chiara Carini and others, "The Italian social cooperatives in 2008: A portrait using descriptive and principal component analysis". Euricse Working Paper, No. 35|12 (2012).

¹¹ Jasper Kim, "Business Law: Social Coop Law (South Korea) — 5 things to know" (Asia-Pacific Global Research Group, 2012).

IV. Οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις των συνεταιρισμών

15. Οι συνεταιριστικές δραστηριότητες εξασφαλίζουν τη διαβίωση 3 δισεκατομμυρίων ανθρώπων και συμβάλλουν σημαντικά στην εθνική οικονομία.³ Σύμφωνα με τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση, οι συνεταιρισμοί εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύουν μεταξύ 3 και 10 τοις εκατό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), και οι 300 μεγαλύτεροι συνεταιρισμοί στον κόσμο έχουν συνολικό ετήσιο κύκλο εργασιών \$ 2 τρισεκατομμύρια, το οποίο είναι περισσότερο από ό,τι το ΑΕΠ της Ιταλίας, της έβδομης μεγαλύτερης οικονομίας του κόσμου.

16. Πέρα από τις ποσοτικές επιπτώσεις τους, οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη με διάφορους τρόπους.³ Πρώτον, οι ιδιοκτησιακές δομές τους και οι στόχοι τους διαφέρουν από εκείνους των επιχειρήσεων που ανήκουν σε επενδυτές, επιτρέποντας στους συνεταιρισμούς να παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στη μείωση των αποτυχιών στην αγορά με τη συμβολή τους στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά. Αυτό, με τη σειρά του, εμποδίζει το σχηματισμό μονοπωλίων, μειώνει τις λιανικές τιμές, παρέχει ευκαιρίες για καινοτομία, και περιορίζει την ασυμμετρία στην πληροφόρηση. Δεύτερον, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Έρευνας για τις Συνεταιριστικές και Κοινωνικές Επιχειρήσεις, οι συνεταιρισμοί διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη σταθεροποίηση της οικονομίας, ιδιαίτερα σε τομείς που χαρακτηρίζονται από σημαντική αβεβαιότητα και διακυμάνσεις των τιμών, όπως χρηματοδότηση και γεωργία, όπως αποδεικνύεται από τη σταθεροποιητική επίδραση των συνεταιριστικών τραπεζών στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική στο τραπεζικό σύστημα κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Τρίτον, οι συνεταιρισμοί επικεντρώνονται στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για την ικανοποίηση των αναγκών των ανθρώπων που εξυπηρετούν. Τέταρτον, υιοθετούν μια μακροπρόθεσμη προοπτική, που είναι εντελώς

απαραίτητη για να αυξηθούν οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις. Τέλος, οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν σε μια πιο δίκαιη κατανομή του εισοδήματος, συμβάλλοντας στην αποφυγή της φτώχειας και της εισοδηματικής ανισότητας.

17. Η κοινωνικοοικονομική σημασία των συνεταιρισμών αναδεικνύεται σε εποχές πολλαπλών κοινωνικών κρίσεων. Το γεγονός ότι το 70 τοις εκατό των πεινασμένων ζουν σε αγροτικές περιοχές έχει οπλίσει τους γεωργικούς συνεταιρισμούς με τον καίριο ρόλο της βελτίωσης της επισιτιστικής ασφάλειας. Ομοίως, ο ρόλος τους για βιώσιμες γεωργικές πρακτικές, μπορεί να είναι ζωτικής σημασίας στο πλαίσιο των περιβαλλοντικών κρίσεων.¹² Οι συνεταιρισμοί βελτιώνουν τη γεωργική παραγωγικότητα των αγροτών και διευκολύνουν την πρόσβαση στις αγορές, τις αποταμιεύσεις, τη δανειοδότηση, την ασφάλιση και την τεχνολογική βελτίωση. Οι συνεταιρισμοί έχουν αποδείξει την ικανότητά τους για αποτελεσματική ανασυγκρότηση και ειρήνη σε περιοχές καταστροφών, όπως φαίνεται από την πρόσφατη ανταπόκρισή τους μετά από μεγάλους σεισμούς και τσουνάμι.¹³ Επιπλέον, οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί έχουν καλύψει το κρίσιμο κενό που προκλήθηκε από την οικονομική ύφεση, καθώς πολλές κυβερνήσεις έχουν μειώσει τις δημόσιες δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων των παροχών κοινωνικής πρόνοιας.

¹² Food and Agriculture Organization of the United Nations, International Fund for Agricultural Development and World Food Programme, Agricultural cooperatives: paving the way for food security and rural development (2012). Available from <http://www.fao.org/docrep/016/ap431e/ap431e.pdf>.

¹³ Για παράδειγμα, η Συνεταιριστική Ένωση Εργαζομένων Ιαπωνίας έχει προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες μέσω προγραμμαμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και με δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης για τον πληθυσμό των περιοχών που επλήγησαν από το τσουνάμι μετά τον σεισμό του Μαρτίου 2011. Οι πληροφορίες αυτές είναι διαθέσιμες από το <http://english.roukyou.gr.jp/>.

18. Οι χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί έχουν αποδείξει τη δύναμη και την αντοχή τους από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση του 2007-2008, προς όφελος των μελών τους, των υπαλλήλων και των πελατών τους. Έχουν διατηρήσει καλές αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας, αύξησαν το ενεργητικό και τον κύκλο εργασιών, και γνώρισαν αύξηση των μελών και της πελατειακής βάσης τους. Μεταξύ του 2003 και του 2010, τα κέρδη των συνεταιριστικών τραπεζών (μέση απόδοση 7,5 %) βελτιώθηκαν σε σύγκριση με τα κέρδη των τραπεζών που ανήκουν σε επενδυτές (μέση απόδοση 5,7 %). Μεταξύ του 2007 και του 2010, τα στοιχεία ενεργητικού τους αυξήθηκαν κατά 10 τοις εκατό και η πελατειακή τους βάση αυξήθηκε κατά 14 τοις εκατό. Οι αποταμιεύσεις των πιστωτικών ενώσεων αυξήθηκαν κατά 1% το 2008, 15% το 2009 και 7,3% το 2010. Τα αποθεματικά τους αυξήθηκαν κατά 14% και τα δάνειά τους μειώθηκαν ελαφρά το 2008, αλλά αυξήθηκαν κατά 7,6 % και 5,3%, αντίστοιχα, κατά τα επόμενα δύο έτη.³

Στην Ευρώπη, μόνο ένα μικρό ποσοστό των συνεταιριστικών τραπεζών (7 τοις εκατό) υπέστησαν απώλειες και διαγραφές επισφαλειών από το τρίτο τρίμηνο του 2007 έως το πρώτο τρίμηνο του 2011, ενώ το μέσο βάρος για τον τραπεζικό τομέα ήταν πολύ υψηλότερο (περίπου 20 τοις εκατό της αγοράς των καταθέσεων). Οι ζημιές χρηματοοικονομικών συνεταιρισμών καλύφθηκαν γρήγορα και μόνο μερικοί απ' αυτούς χρειάστηκε να δεχθούν κρατική βοήθεια.¹⁴

19. Η Διάσκεψη του 2012 των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη αναγνώρισε το ρόλο των συνεταιρισμών στη συμβολή τους στην κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες (βλέπε ψήφισμα Γενικής Συνέλευσης 66/288, Παράρτημα). Οι συνεταιρισμοί έχουν δώσει δύναμη στους ανθρώπους με παράλληλη προστασία του πλανήτη (έναν από τους στόχους της ατζέντας για την ανάπτυξη μετά το 2015)

¹⁴ J. Mooij and W. W. Boonstra, eds. Raiffeisen's Footprint: The Cooperative Way of Banking (Amsterdam, VU University Press, 2012).

και έχουν αποδείξει ότι είναι ένα αποτελεσματικό μέσο για την επίτευξη βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.

20. Η κοινωνική ένταξη είναι μια διαδικασία με την οποία γίνονται προσπάθειες για να εξασφαλιστούν ίσες ευκαιρίες, έτσι ώστε ο καθένας, ανεξάρτητα από την προέλευσή του, να μπορεί να αναπτύξει το πλήρες δυναμικό του στη ζωή. Για πολλές ευάλωτες ομάδες, όπως οι νέοι, οι γυναίκες, οι αυτόχθονες πληθυσμοί και τα άτομα με αναπηρία, οι συνεταιρισμοί αποτελούν ένα μονοπάτι για να την κοινωνική ένταξη, επιτρέποντας στα μέλη να ιδρύουν και να κατέχουν επιχειρήσεις, να εξασφαλίζουν ικανοποιητική ζωή και να παρακάμπτουν τις κοινωνικές διακρίσεις.

21. Οι νέοι πλήττονται από υψηλότερα ποσοστά ανεργίας και έχουν μεταξύ των πληγεί περισσότερο από την οικονομική κρίση. Πρόσφατες εκτιμήσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) δείχνουν ότι 73 εκατομμύρια νέοι ηλικίας 15 έως 24 ετών παρέμεναν άνεργοι το 2013, με το ποσοστό ανεργίας να εξακολουθεί να είναι κοντά στην κορυφή της κρίσης (επί του παρόντος στο 12,6%). Οι συνεταιρισμοί νέων δεν προσφέρουν μόνο ένα μονοπάτι εξόδου από τη φτώχεια, παρέχοντας στους νέους δεξιότητες και ευκαιρίες απασχόλησης, αλλά επίσης, δίνουν μια αίσθηση ευθύνης για τα μέλη τους. Για παράδειγμα, η Κυβέρνηση του Παναμά, αναγνωρίζοντας τα οφέλη των συνεταιρισμών στη χειραφέτηση των νέων, θέσπισε το νομικό πλαίσιο για τους συνεταιρισμούς των νέων από το 1981, και το 1990 έκανε την διδασκαλία του συνεργατισμού υποχρεωτική σε όλα τα σχολεία. Το Ινστιτούτο Συνεταιρισμών του Παναμά συνεργάζεται με συνεταιρισμούς της νεολαίας, ευαισθητοποιώντας τους για την σημασία του περιβάλλοντος, καθώς και με σχολικά αγροκτήματα για την καταπολέμηση της πείνας και την προώθηση της ποικιλομορφίας, του πολιτισμού και της παράδοσης.

22. Τα άτομα με αναπηρία έχουν επίσης ωφεληθεί από τη συμμετοχή τους σε συνεταιρισμούς. Στις Φιλιππίνες, η Εθνική Ομοσπονδία Συνεταιρισμών Ατόμων με

Αναπηρία ιδρύθηκε το 1998 για την προώθηση των συνεταιρισμών ως εναλλακτικό όχημα για τη χειραφέτηση και την κοινωνικοοικονομική πρόοδο των ατόμων με αναπηρίες. Ξεκινώντας με μόλις πέντε μέλη, η Ομοσπονδία έχει μεγαλώσει και περιλαμβάνει 16 πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς και ανήκει και στελεχώνεται εξ ολοκλήρου από άτομα με σωματική αναπηρία.¹⁵ Με τη βοήθεια της Καναδικής Ένωσης Συνεταιρισμών, η Ομοσπονδία έχει δημιουργήσει εκατοντάδες θέσεις εργασίας για άτομα με ειδικές ανάγκες.

23. Οι συνεταιρισμοί έχουν επίσης συμβάλει στη χειραφέτηση των γυναικών παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να έχουν άμεση εμπειρία με τη λήψη αποφάσεων και με εκλογικές διαδικασίες εντός των συνεταιρισμών και παρέχοντάς τους αυξημένη διαπραγματευτική ισχύ για να αποκτήσουν πρόσβαση σε εισροές, πιστώσεις, υπηρεσίες πληροφόρησης και συμμετοχή στη γνώση. Για παράδειγμα, το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Πιστωτικών Ενώσεων και Ελευθερίας από την Πείνα προσέφερε δάνεια και αποταμιευτική και πιστωτική εκπαίδευση σε φτωχές γυναίκες στις Φιλιππίνες και το Εκουαδόρ που ασχολούνται με μικροεπιχειρήσεις, που οδηγούν σε βελτιωμένο χρηματοοικονομικό και κοινωνικό επίπεδο καθώς και με συλλογική δράση ευεργετική στις τοπικές τους κοινότητες.

24. Οι γυναίκες καταθέτες είναι ισχυρά μέλη των πιστωτικών ενώσεων. Στην Κένυα, την Ηνωμένη Δημοκρατία της Τανζανίας και την Ουγκάντα, οι αποταμιεύσεις των γυναικών αντιπροσωπεύουν περίπου το 40% των συνολικών αποταμιεύσεων και τα δάνεια των γυναικών περίπου το 35% του συνόλου των δανείων. Η συμπεριφορά των γυναικών καταθετών από απόψεως εξόφλησης είναι πιο ικανοποιητική από αυτή των ανδρών συναδέλφων τους. Η καθυστερημένη αποπληρωμή των γυναικών ανέρχεται σε 8,1% έναντι 19% στους άνδρες. Η μη εξόφληση των

¹⁵ Jo-Anne Ferguson, "Generating sustainable livelihoods: the role of cooperatives", presentation at the United Nations Expert Group Meeting on Harnessing the Cooperative Advantage to Build a Better World.

γυναικών ανέρχεται σε 3,4% έναντι 9,9% των ανδρών.¹⁶

25. Οι Συνεταιρισμοί ενισχύουν τη χειραφέτηση των γυναικών μέσω της υποστήριξης της άτυπης οικονομίας. Στην Ινδία, το 94% των ατόμων που εργάζονται στον τομέα της άτυπης οικονομίας είναι γυναίκες. Ο τομέας αυτός συμβάλλει με 60% στο ΑΕΠ της Ινδίας, το 47% των εξαγωγών και το 55% της εθνικής αποταμίευσης. Ο Σύλλογος των Αυτοαπασχολούμενων Γυναικών είναι η μεγαλύτερη οργάνωση γυναικών στην Ινδία, με 1,35 εκατομμύρια εργαζομένων γυναικών στον τομέα της άτυπης οικονομίας. Προσφέρει αύξηση ικανοτήτων, μάρκετινγκ και υπηρεσίες ανάπτυξης επιχειρήσεων, συμβουλευτικές υπηρεσίες, έρευνα και δημοσιεύσεις.¹⁷

V. Η τήρηση της Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών 2012

A. Θεσμικές ρυθμίσεις

26. Το Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων της Γραμματείας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ήταν υπεύθυνο για την προώθηση του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών. Οι δραστηριότητές του επικεντρώθηκαν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία των συνεταιρισμών και την προώθηση της διάδοσης και της ανάπτυξής τους. Το Τμήμα συνεργάστηκε στενά με τα μέλη της Επιτροπής για την Προώθηση των Συνεταιρισμών τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση, τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO), τη ΔΟΕ (ILO) και το Τμήμα

¹⁶ Erick Sile, “Women and cooperatives: Promoting empowerment and equality through financial cooperatives”, presentation at the United Nations Expert Group Meeting on Harnessing the Cooperative Advantage to Build a Better World.

¹⁷ Lalita Krishnaswami, “Cooperatives: Our strength, struggle and development”, presentation at the United Nations Expert Group Meeting on Harnessing the Cooperative Advantage to Build a Better World.

Πληροφόρησης του Κοινού της Γραμματείας για την προώθηση του Έτους. Οικονομική στήριξη για το Έτος χορηγήθηκε κυρίως από τον Όμιλο Rabobank, η οποία εκταμίευσε \$ 200.000 για να βοηθήσει τη χρηματοδότηση της εκστρατείας επικοινωνίας και άλλες δραστηριότητες, που εστιάστηκαν στην προώθηση και τη στήριξη του ρόλου των συνεταιρισμών στην κοινωνική ανάπτυξη.

27. Σε κάθε περιοχή του κόσμου, οι Κυβερνήσεις έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην εγκαίνιαση των δραστηριοτήτων που αφορούσαν το Έτος. Το Έτος προβλήθηκε στην Αφρική (συμπεριλαμβανομένων της Αιθιοπίας, της Κένυας, της Σουαζιλάνδης, της Ηνωμένης Δημοκρατίας της Τανζανίας και της Ζιμπάμπουε), στην Ασία και την Ωκεανία (συμπεριλαμβανομένης της Αυστραλίας, Ιαπωνίας, Μαλαισίας, Νεπάλ, Νέας Ζηλανδίας, Φιλιππίνων, Δημοκρατίας της Κορέας και της Σιγκαπούρης), στην Ευρώπη (συμπεριλαμβανομένων του Βελγίου, της Βουλγαρίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Μάλτας, της Πορτογαλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας), στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική (συμπεριλαμβανομένων των Μπαρμπάντος, Μπελίζ, Βραζιλίας, Ντομίνικο, Εκουαδόρ, Γουιάνα, Αγίου Βικεντίου και Γρεναδίνων, και Τρινιδάδ και Τομπάγκο), και στη Βόρεια Αμερική, ιδιαίτερα στον Καναδά.

B. Δράσεις σε εθνικό επίπεδο

Εθνικές επιτροπές

28. Οι κυβερνήσεις συγκρότησαν εθνικές επιτροπές για το συντονισμό των προπαρασκευαστικών, τιμητικών και επακόλουθων δραστηριοτήτων σχετιζόμενων με το Έτος. Οι εθνικές επιτροπές συμπεριλάμβαναν φορείς σε επίπεδο χώρας, συμπεριλαμβανομένων των εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, συνεταιρισμών από διαφορετικούς κλάδους και μέλη συνεταιρισμών, ιδιωτικού τομέα, της κοινωνίας των πολιτών, της ακαδημαϊκής κοινότητας και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Οι δραστηριότητες των εθνικών επιτροπών περιλάμβαναν: (α) τη διάδοση πληροφοριών

σχετικά με τους συνεταιρισμούς για την ευαισθητοποίηση, ιδίως σχετικά με καλές πρακτικές και επιτυχημένους συνεταιρισμούς, μέσω φυλλαδίων, πολύπτυχων φύλλων, ηλεκτρονικών μέσων και κοινωνικών δικτύων, (β) την εγκατάσταση μιας ιστοσελίδας της εθνικής επιτροπής, (γ) τη χρήση των τοπικών μέσων μαζικής ενημέρωσης για την ενθάρρυνση της εκπαιδευτικής κάλυψης και προβολής συνεταιριστικών θεμάτων, (δ) τη διοργάνωση συναντήσεων, συνεδρίων, εργαστηρίων και ειδικών εκδηλώσεων για συνεταιριστικά θέματα προτεραιότητας, τοπικού και εθνικού επιπέδου, (ε) την παροχή κατευθυντήριων γραμμών για την ίδρυση συνεταιρισμών, και (στ) το συντονισμό της κατάρτισης σχετικά με συνεταιρισμούς.

29. Ιδρύθηκαν εθνική επιτροπές σε όλες τις περιοχές. Στην Αφρική, επιτροπές συγκροτήθηκαν στην Αλγερία, Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, Αιθιοπία, Γκάνα, Κένυα, Μαδαγασκάρη, Μαυρίκιο, Ηνωμένη Δημοκρατία, Τανζανία, Σουαζιλάνδη και Ζιμπάμπουε. Στην Ευρώπη, εθνικές επιτροπές συγκροτήθηκαν στο Βέλγιο, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρο, Φινλανδία, Γερμανία, Ελλάδα, Μάλτα, Μαυροβούνιο, Σλοβακία και Ισπανία. Στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, εθνικές επιτροπές συστάθηκαν στις Κόστα Ρίκα, Ισημερινό, Ονδούρα, Παναμά, Περού, Άγιο Βικέντιο και Γρεναδίνες, και Τρινιδάδ και Τομπάγκο. Στην Ασία και την Ωκεανία, εθνικές επιτροπές συστάθηκαν στην Αυστραλία, το Μπανγκλαντές, Μπρουνέι Νταρουσαλάμ, Κίνα, Ιαπωνία, Ιορδανία, Λίβανο, Μογγολία, Νέα Ζηλανδία, Φιλιππίνες, Κατάρ, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη, Τουρκία, Τουβαλού και Βανουάτου. Στη Βόρεια Αμερική, μια εθνική επιτροπή συστάθηκε στον Καναδά.

Ευαισθητοποίηση

30. Διάφορες ενέργειες έγιναν από πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο για να δοθούν πληροφορίες σχετικά με τη συμβολή των συνεταιρισμών στην ανάπτυξη των κοινωνιών τους. Αυτό βοήθησε να αυξηθεί η αναγνώριση των ισχυρών σημείων και των πλεονεκτημάτων των συνεταιρισμών. Η αύξηση της ενημέρωσης επικεντρώθηκε στις

προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί στο πλαίσιο των πολλαπλών κρίσεων.

31. Δραστηριότητες για την ευαισθητοποίηση σχετικά με το Έτος περιέλαβαν συνεντεύξεις τύπου, ερευνητικά, εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά προγράμματα, διαγωνισμούς τραγουδιού και τέχνης, ζωντανές μεταδόσεις εκδηλώσεων και έκδοση αναμνηστικών γραμματοσήμων και νομισμάτων. Για παράδειγμα, η Οργάνωση Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων της Μογγολίας και η Μογγολική Συνεταιριστική Ένωση, μαζί με συνεταιριστικές τομεακές ενώσεις διοργάνωσαν συνεντεύξεις τύπου σχετικά με το Έτος. Χώρες όπως η Φινλανδία, η Μαδαγασκάρη και ο Παναμάς ξεκίνησαν έρευνα και εκπαιδευτικά προγράμματα κατάρτισης για να προβληθεί η σημασία και να εκτιμηθεί η φυσιογνωμία των συνεταιρισμών.

32. Ορισμένες χώρες διοργάνωσαν επίσης διαγωνισμούς πολιτιστικών τεχνών, χρησιμοποίησαν το Διαδίκτυο και εξέδωσαν ειδικά σήματα για να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τους συνεταιρισμούς. Για παράδειγμα, ο Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες και Τρινιδάδ και Τομπάγκο διοργάνωσαν διαγωνισμούς τραγουδιού με θέμα το Παγκόσμιο Έτος των Συνεταιρισμών. Επίσης, η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση οργάνωσε δικό της διαγωνισμό συνεταιριστικής τέχνης. Το Βέλγιο, η Βουλγαρία, ο Καναδάς, το Εκουαδόρ, η Γαλλία, η Ιταλία, η Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο είχαν ζωντανές μεταδόσεις από τα εγκαίνια του Έτους. Ορισμένες χώρες, όπως η Αργεντινή, η Αυστραλία, η Κίνα, η Κόστα Ρίκα, η Πορτογαλία, η Σιγκαπούρη, η Τουρκία και η Ουρουγουάη, εξέδωσαν αναμνηστικά γραμματόσημα και νομίσματα.

Νομοθετικά πλαίσια και μέτρα πολιτικής

33. Ένας από τους σκοπούς του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών ήταν να ενθαρρύνει τις Κυβερνήσεις και τα ρυθμιστικά σώματα να καθιερώσουν και να ισχυροποιήσουν περαιτέρω τις πολιτικές, τους νόμους και τους κανονισμούς που ευνοούν την ίδρυση και την ανάπτυξη των

συνεταιρισμών. Οι εθνικές Κυβερνήσεις έχουν υποστηρίξει σθεναρά την συνεταιριστική υπόθεση μέσα από την ψήφιση νομοθετημάτων και διακηρύξεων για ίδρυση ή ισχυροποίηση των συνεταιρισμών.

34. Το Παγκόσμιο Έτος των Συνεταιρισμών οδήγησε στην εισαγωγή νέων - ή σε αναθεώρηση των υφιστάμενων - συνεταιριστικών νόμων σε Αυστραλία, Βραζιλία, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, Κούβα, Φινλανδία, Γαλλία, Γκάνα, Ελλάδα, Ινδία, Μαδαγασκάρη, Παναμά, Δημοκρατία της Κορέας, Άγιο Βικέντιο και Γρεναδίνες, Τουρκία και Ηνωμένο Βασίλειο. Η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, η Μαδαγασκάρη και η Τουρκία έχουν προετοιμάσει ή ετοιμάζουν σχέδια συνεταιριστικής στρατηγικής και προγράμματα συνεταιριστικής ανάπτυξης.

Δημιουργία δυνατοτήτων προώθησης της ανάπτυξης των συνεταιρισμών

35. Η δημιουργία δυνατοτήτων είναι ουσιαστικής σημασίας για τον σχηματισμό και την ανάπτυξη συνεταιρισμών για κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, καθώς και επωφελής για όλες τις πτυχές της συνεταιριστικής ανάπτυξης. Είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική ηγεσία, τους ανθρώπινους πόρους και την ανάπτυξη των μελών, για ισχυρά εσωτερικά λειτουργικά συστήματα και γενικά για επιτυχημένες πρακτικές.

36. Σε εθνικό επίπεδο, έχουν υπάρξει μια σειρά από πρωτοβουλίες για την προώθηση της συνεταιριστικής ανάπτυξης. Η Μαδαγασκάρη και η Αυστραλία έχουν εισαγάγει νέους εθνικούς μηχανισμούς για την προώθηση της ανάπτυξης των συνεταιρισμών.

37. Οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν αναδείξει τον ρόλο των διεθνών υποστηρικτών και χορηγών για την προώθηση της συνεταιριστικής ανάπτυξης. Για παράδειγμα, η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, η Μαδαγασκάρη, και ο Παναμάς έχουν αναφέρει υποστήριξη για τις δραστηριότητές τους να ενισχύσουν τις δυνατότητές τους για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών.

Γ. Δράσεις σε διεθνές επίπεδο

Ευαισθητοποίηση

38. Το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών έχει διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στην προώθηση του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών. Μια σειρά από δραστηριότητες αναλήφθηκαν για την αύξηση της συνειδητοποίησης του ρόλου και της συμβολής των συνεταιρισμών. Αυτές οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν προβολή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, μηνύματα πολιτικής, έρευνα, εκπαίδευση, κατάρτιση και εκδηλώσεις, συμπεριλαμβανομένων των συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης.

39. Το Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων, σε συνεργασία με τους εταίρους εντός και εκτός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, χρησιμοποίησαν ενεργά τα μέσα ενημέρωσης, το Διαδίκτυο και τις τέχνες, όλο το χρόνο, για τη διάδοση των βασικών μηνυμάτων, για την αύξηση της ευαισθητοποίησης και την ενθάρρυνση των ατόμων και των κοινοτήτων τους να υποστηρίζουν τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις και τις κοινότητές τους για να υποστηρίζουν την ανάπτυξη των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Πολλά εργαλεία κοινωνικών μέσων ενημέρωσης χρησιμοποιήθηκαν όπως το Facebook, το Twitter και μια ιστοσελίδα. Ένα φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους οργανώθηκε. Το Τμήμα εξέδωσε επίσης πολλά συνοπτικά κείμενα πολιτικής για τους συνεταιρισμούς: "Συνεταιρισμοί στον τομέα της υγείας: Unimed do Brasil και Pay-for-performance", "Συνεταιρισμοί και Γυναίκες: Προώθηση Αυτο-ενδυνάμωσης" και "Συνεταιρισμοί και Κοινωνική δικαιοσύνη".

40. Ο FAO παρήγαγε υλικό επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένου ενός βίντεο κλιπ, φυλλάδια, αφίσες και πολύπτυχα, για να επιδείξει το ρόλο των γεωργικών συνεταιρισμών. Τα γεγονότα αυτά καλύφθηκαν από τα διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης και πολλά μεταδόθηκαν από το Διαδίκτυο. Ιστοσελίδες ενημερώθηκαν για την κάλυψη εκδηλώσεων και συνεντεύξεων με εκπροσώπους συνεταιρισμών, αγρότες και

συνεταιριστικούς εμπειρογνώμονες. Ο μέσω διαδικτύου πολιτικός διάλογος διευκολύνθηκε από το Παγκόσμιο Φόρουμ για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τη Διατροφή, το οποίο περιείχε βασικές συστάσεις για το μελλοντικό έργο του FAO για τους συνεταιρισμούς.

41. Ένα επίσημο φιλμ για το Παγκόσμιο Έτος των Συνεταιρισμών παρήχθη από τη Διεύθυνση Συνεταιρισμών της ΔΟΕ. Η ταινία προβλήθηκε κατά τα εγκαίνια του Έτους και ήταν διαθέσιμη στα αγγλικά, γαλλικά και ισπανικά. Χρησιμοποιήθηκε ευρέως σε όλο τον κόσμο για τον εορτασμό του Έτους και είχε υπότιτλους σε πολλές γλώσσες. Αναφέρεται στα 10 βασικά μηνύματα του Έτους για τους συνεταιρισμούς.

42. Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης του έτους 2012 του ανωτάτου τμήματος του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, οργανώθηκαν αρκετές εκδηλώσεις υψηλού επιπέδου για την ευαισθητοποίηση, αναφορικά με τη συμβολή των συνεταιρισμών. Μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα «Προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας στις αγροτικές περιοχές για την επίτευξη επισιτιστικής ασφάλειας», που διοργανώθηκε από το Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων, τον FAO, τη ΔΟΕ, το Διεθνές Ταμείο για τη Γεωργική Ανάπτυξη (IFAD) και το Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα (WFP), πραγματοποιήθηκε στις 3 Ιουλίου 2012. Ένα Πρόγευμα-Συνάντηση των Υπουργών με θέμα «Προώθηση της παραγωγικής ικανότητας για την αειφόρο διαβίωση: ο ρόλος των συνεταιρισμών», που διοργανώθηκε από το Τμήμα, σε συνεργασία με τον FAO και την ΔΟΕ, πραγματοποιήθηκε στις 5 Ιουλίου 2012.

43. Το Τμήμα οργάνωσε μια ανεπίσημη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης που πραγματοποιήθηκε στις 31 Οκτωβρίου 2011, για να γιορτάσει την έναρξη του Παγκοσμίου Έτους των Συνεταιρισμών. Η συζήτηση ασχολήθηκε με το θέμα «Οι Συνεταιριστικές επιχειρήσεις χτίζουν έναν καλύτερο κόσμο: συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη». Σε συνεργασία με τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ισπανίας στα Ηνωμένα Έθνη, το Τμήμα οργάνωσε μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα «Ο ρόλος των συνεταιρισμών στην εξάλειψη της

φτώχειας», η οποία πραγματοποιήθηκε την 1η Φεβρουαρίου 2012, κατά τη διάρκεια της πεντηκοστής συνόδου της Επιτροπής για την Κοινωνική Ανάπτυξη. Την επόμενη μέρα, οργανώθηκε επίσης μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα «Απασχόληση των νέων μέσω της επιχειρηματικότητας: ο ρόλος των συνεταιρισμών». Η συζήτηση οργανώθηκε από το Τμήμα, σε συνεργασία με τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Βραζιλίας, την οργάνωση Βορειοαμερικανοί μελετητές του συνεργατισμού και του Κέντρου Φοιτητικών Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου της Μασσαχουσέτης στο Amherst. Με την ευκαιρία της 56^{ης} συνόδου της Επιτροπής για το Καθεστώς των Γυναικών, η Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Μογγολίας στα Ηνωμένα Έθνη, το Τμήμα, ο FAO και η IFAD οργάνωσαν μια παράπλευρη εκδήλωση, που πραγματοποιήθηκε την 1η Μαρτίου 2012 με θέμα "Γυναίκες της υπαίθρου: καταφέρουμε χτυπήματα στις δεσμεύσεις μας;". Επιπλέον, μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης διεξήχθη με θέμα "Συνεταιρισμοί και ο ρόλος των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών», στις 6 Ιουνίου 2012, για να εξετάσει πώς οι τεχνολογίες πληροφορίας και των επικοινωνιών συμβάλλουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της ανάπτυξης της συνεταιριστικής κινήσεως. Στις 2 Ιουλίου του 2012, έγινε μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα «Η αειφόρος ανάπτυξη γίνεται τοπική: πώς οι συνεταιρισμοί της Νέας Υόρκης προωθούν τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας». Το Τμήμα διοργάνωσε το επίσημο κλείσιμο του Παγκοσμίου Έτους των Συνεταιρισμών, που πραγματοποιήθηκε στην έδρα του Οργανισμού στη Νέα Υόρκη στις 19 και 20 Νοεμβρίου 2012. Η διήμερη εκδήλωση υπογράμμισε τα σημαντικότερα αποτελέσματα των διαφόρων εκδηλώσεων κατά τη διάρκεια του έτους, καθώς και επικείμενες πρωτοβουλίες για την ενίσχυση των συνεταιρισμών μετά το 2012.

44. Ο Γενικός Διευθυντής του FAO διόρισε δύο Ειδικούς Πρεσβευτές Καλής Θέλησης για τους Συνεταιρισμούς: την Ελισάβετ Atangana αγρότισσα, ηγετική μορφή από το Καμερούν, και τον Roberto Rodrigues, από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση, Πρόεδρο και ηγέτη των αγροτών από τη Βραζιλία. Οι δύο Πρεσβευτές

Καλής Θελήσεως και οΓενικός Διευθυντής, καθώς και πολλά ανώτερα μέλη του προσωπικού, υποστήριξαν τους γεωργικούς και τους αγροτικούς συνεταιρισμούς σε εκδηλώσεις σε όλο τον κόσμο. Ο Γενικός Διευθυντής συναντήθηκε με αρχηγούς κρατών και υπουργούς, για να μεταδώσει το όραμα του FAO σχετικά με την σημασία των γεωργικών συνεταιρισμών και των οργανώσεων των παραγωγών ως έναν αποτελεσματικό τρόπο για την επίτευξη της επισιτιστικής ασφάλειας και για τη μείωση της πείνας στον κόσμο. Οκτώ σημαντικές υψηλού επιπέδου εκδηλώσεις οργανώθηκαν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων του FAO με κυβερνητικά όργανα και τεχνικές επιτροπές, με αποκορύφωμα διάφορες εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια της Παγκόσμιας Εβδομάδας Τροφίμων.

45. Ο γενικός διευθυντής της ΔΟΕ έκανε δηλώσεις κατά τη διάρκεια του έτους για την προώθηση και υποστήριξη της συνεταιριστικής ανάπτυξης. Η ΔΟΕ μετείχε σε υψηλού επιπέδου εκδηλώσεις σχετιζόμενες με το Έτος, που διοργανώθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη και τους φορείς τους, τα κράτη μέλη, την Επιτροπή για την Προαγωγή και Ανέλιξη των Συνεταιρισμών, τη συνεταιριστική κίνηση και την ακαδημαϊκή κοινότητα, σε όλες τις περιοχές του κόσμου και σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, συνοπτικά ενημερωτικά κείμενα και κείμενα πολιτικής παρήχθησαν από κοινού από τη Διεύθυνση Συνεταιρισμών και τις άλλες μονάδες της ΔΟΕ, για την διεύρυνση της γνώσης και την προώθηση νέων δραστηριοτήτων προς ενθάρρυνση των συνεταιρισμών. Τα θέματα περιέλαβαν τον κοινωνικό διάλογο, την απασχόληση των νέων, πράσινες θέσεις εργασίας, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, το HIV / AIDS και αλλοδαπούς εργάτες. Η ΔΟΕ οργάνωσε επίσης εκδηλώσεις για τη διάδοση της γνώσης για τους συνεταιρισμούς.

46. Στις ερευνητικές δραστηριότητες δόθηκε προβολή κατά τη διάρκεια του Παγκοσμίου Έτους των Συνεταιρισμών. Για παράδειγμα, η ΔΟΕ δημοσίευσε μια ερευνητική εργασία με τίτλο «Ανθεκτικότητα σε μια περίοδο ύφεσης: η δύναμη των χρηματοοικονομικών Συνεταιρισμών», καθώς και έξι εργασίες για

χώρες της Λατινικής Αμερικής σχετικά με την κατάσταση των συνεταιρισμών. Νέα άρθρα και αναλύσεις που δείχνουν ότι "οι συνεταιρισμοί χτίζουν έναν καλύτερο κόσμο» δημοσιεύονταν τακτικά από τη ΔΟΕ, και το προσωπικό της ΔΟΕ ανταποκρίθηκε σε αιτήματα των μέσων ενημέρωσης. Παρουσιάσεις σχετικά με το Έτος περιλήφθηκαν στο ενημερωτικό δελτίο της Διεύθυνσης Συνεταιρισμών.

47. Μια κοινή δημοσίευση των FAO-IFAD, «Καλές Πρακτικές στην Οικοδόμηση Καινοτόμων Φορέων της Υπαίθρου για την Αύξηση της Επισιτιστικής Ασφάλειας» δόθηκε στην κυκλοφορία. Επίσης ετοιμάστηκε και ένα κοινό φυλλάδιο των FAO-IFAD-ΠΕΠ σχετικά με το Έτος, με τίτλο «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί: Ανοίγοντας το δρόμο για τη Διατροφική Ασφάλεια και την Ανάπτυξη της Υπαίθρου». Θεματικά συνοπτικά κείμενα για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς προετοιμάστηκαν από τον FAO και σε συνεργασία με φορείς που έχουν έδρα στη Ρώμη. Τα κείμενα αυτά κάλυψαν θέματα όπως οι νέοι, η αλιεία, η δασοκομία, το φύλο, διασύνδεση με την αγορά, το αγρο-επιχειρηματικό μοντέλο, οι απώλειες τροφίμων και κλιματικά-έξυπνη γεωργία.

48. Ο FAO και η Παγκόσμια Τράπεζα προετοίμασαν από κοινού μια επανεξέταση των επενδύσεων της Παγκόσμιας Τράπεζας στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των αγροτικών οργανώσεων παραγωγών από το 2004 έως το 2010, η οποία χρησιμοποιήθηκε για να αναλύσει τις τάσεις των επενδύσεων της Παγκόσμιας Τράπεζας στην ανάπτυξη των δυνατοτήτων των αγροτικών οργανώσεων παραγωγών. Η ετήσια έκθεση του FAO σχετικά με τις δραστηριότητες για τη στήριξη των οργανώσεων παραγωγών και συνεταιρισμών είναι υπό ολοκλήρωση.

49. Επιπλέον, η τρίτη αναθεωρημένη έκδοση του έργου της ΔΟΕ, «Κατευθυντήριες γραμμές για την Συνεταιριστική Νομοθεσία» κυκλοφόρησε τον Δεκέμβριο του 2012. Το έργο αυτό προσφέρει στους υπευθύνους χάραξης πολιτικής, στους νομοθέτες και στα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη τρόπους εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων νόμων και σύνταξης νέων συνεταιριστικών νόμων σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, 10 χρόνια μετά

την έκδοσή της, μια μελέτη σχετικά με την εφαρμογή της Σύστασης Νο 193 της ΔΟΕ για την προώθηση των συνεταιρισμών, δόθηκε στη δημοσιότητα τον Δεκέμβριο του 2012.

50. Το παγκόσμιο δίκτυο των Κέντρων Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών ανέλαβε επίσης πρωτοβουλίες για την προώθηση του Έτους των Συνεταιρισμών. Με θέμα " Οι Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Χτίζουν έναν Καλύτερο Κόσμο», το Κέντρο Πληροφοριών του ΟΗΕ στην Άγκυρα εξασφάλισε κάλυψη στα μέσα ενημέρωσης για την τελετή έναρξης του Έτους και κανόνισε ώστε ο Οργανισμός για τη Βιομηχανική Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών (UNIDO) να εκπροσωπήσει το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών σε ένα διεθνές συνέδριο της Κεντρικής Ένωσης των Τουρκικών Αστικών Συνεταιρισμών. Το Κέντρο Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών στη Βηρυτό κατέγραψε συνεντεύξεις τηλεοράσεως και ραδιοφώνου, έδωσε αγγλικά και αραβικά άρθρα σε παν-Αραβικές εφημερίδες, και παρουσίασε ιστορίες στην ιστοσελίδα του, στο Facebook και μέσω της περιφερειακής βάσης δεδομένων Αραβικών μέσων ενημέρωσης.

51. Το Περιφερειακό Κέντρο Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών στις Βρυξέλλες οργάνωσε μια συνέντευξη τύπου με την πόλη της Τουλούζης, στη Γαλλία, και τη Σχολή Γεωπόνων Μηχανικών της Purpan, της Γαλλίας, στην οποία παρέστη ο Πρόεδρος των της Coop de France (σ.μ. επαγγελματικής οργάνωσης των γεωργικών συνεταιρισμών της Γαλλίας) και η οποία ερμηνεύεται στη νοηματική γλώσσα. Εκτός από αυτή τη συνέντευξη, το Κέντρο εγκαινίασε επίσημα το Έτος με έξι συνεταιρισμούς, από τη γεωργία, την τεχνολογία, τις τράπεζες και τις πιστωτικές ενώσεις. Το Κέντρο Πληροφοριών στη Βαρσοβία δημοσίευσε ένα άρθρο στο Te c z a P o l s k a, ένα μηνιαίο περιοδικό για τους συνεταιρισμούς.

52. Κέντρο Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών αγκάλιασε επίσης το Έτος με ειδικές εκδηλώσεις. Στο Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών στην Αρμενία πραγματοποιήθηκε μια έκθεση τέχνης του Samvel Sevada, ενός διάσημου Αρμένιου καλλιτέχνη, και το Κέντρο

Πληροφόρησης του ΟΗΕ στην Μπογκοτά στελέχωσε ένα εκθετήριο στην εικοστή πέμπτη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου και παρουσίασε την εναρκτήρια ομιλία στο 12ο Εθνικό Συνέδριο των Συνεταιρισμών στην Cartagena de Indias, που διοργανώθηκε από την Συνομοσπονδία των Συνεταιρισμών της Κολομβίας.

53. Από την πλευρά του, το Κέντρο Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών στη Μανίλα υποστήριξε την Αρχή Συνεταιριστικής Ανάπτυξης στα εγκαίνια του Έτους, εξασφαλίζοντας την παρουσία του Διευθυντή της ΔΟΕ για τη χώρα σε Εθνική Έκθεση 1.000 συνεταιρισμών. Το Κέντρο Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών στο Ρίο ντε Τζανέιρο, της Βραζιλίας, οργάνωσε και παρουσίασε εισήγηση σε ημερίδα το θέμα "Οι Συνεταιρισμοί χτίζουν έναν καλύτερο κόσμο», με 300 συμμετέχοντες από συνεταιρισμούς όλης της χώρας, και είχε καλή κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης κατά την παρουσίαση ενός βιβλίου με τίτλο «Σύγχρονος Συνεργατισμός: Πορεία προς τη Βιωσιμότητα».

54. Το Τμήμα Ενημέρωσης του Κοινού, βοήθησε στη δημοσιότητα του Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους για το Παγκόσμιο Έτος των Συνεταιρισμών. Τα κέντρα πληροφοριών προώθησαν το Φεστιβάλ με ενθουσιασμό και το Κέντρο Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών του Κολόμπο στην πραγματικότητα σκηνοθέτησε, παρήγαγε και κέρδισε ένα βραβείο για το βίντεο του Red Chillies (κόκκινες πιπεριές)! Το έγχρωμο βίντεο παρουσίασε πώς οι συνεταιρισμοί άλλαξαν τη ζωή γυναικών της Σρι Λάνκα που αδυνατούσαν να πετύχουν ικανοποιητικές τιμές για το προϊόν τους. Το Κέντρο Πληροφοριών των Ηνωμένων Εθνών στο Port of Spain, διέδωσε το μήνυμα στα μέσα ενημέρωσης όλης της περιοχής και το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών στην Ουκρανία ξεκίνησε μια εκστρατεία ενημέρωσης μέσω εθνικών και τοπικών μέσων ενημέρωσης, ενθαρρύνοντας συνεταιριστικές οργανώσεις να παραγάγουν και να υποβάλουν ταινίες στο Φεστιβάλ.

55. Εκτός από τις πολλές συναντήσεις που οργανώθηκαν από το σύστημα των Ηνωμένων

Εθνών και Κυβερνήσεις, άλλες διεθνείς συναντήσεις και συνέδρια οργανώθηκαν από συνεταιρισμούς και άλλους φορείς για τον εορτασμό του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών. Σ' αυτά περιλαμβάνονται τα ακόλουθα συνέδρια: «Η Έλευση του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών», Mashhad, Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν, 10 και 11 Ιανουαρίου 2012, "Συνεταιρισμοί: Μηχανισμός Ανάπτυξης", Βόννη, Γερμανία, 3 - 5 Φεβρουαρίου, 2012, "Συνεταιρισμοί για Βιώσιμη Οικονομική και Κοινωνική Αλλαγή", Μποπάλ, Ινδία, 9 και 10 Φεβρουαρίου του 2012, Ένατη Διάσκεψη των Υπουργών Ασίας-Ειρηνικού για τους Συνεταιρισμούς, Μπανγκόκ, 27 Φεβρουαρίου έως 1 Μαρτίου 2012, διεθνές σεμινάριο με θέμα "Οι Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Χτίζουν έναν Καλύτερο Κόσμο», Petaling Jaya, Μαλαισία, 12 ως 14 Μαρτίου 2012, Αφρικανικό Φόρουμ Γυναικών για τις πιστωτικές ενώσεις, Μποτσουάνα, 17-23 Μαρτίου 2012, "Προώθηση της Κατανόησης των Συνεταιρισμών για έναν καλύτερο κόσμο», το San Servolo, Βενετία, Ιταλία, 15 και 16 Μαρτίου 2012, "Συνεταιριστικές απαντήσεις στις παγκόσμιες προκλήσεις», Πανεπιστήμιο Humboldt, Βερολίνο, Γερμανία, 21 - 23 Μαρτίου 2012, Συνεταιριστική Έκθεση 2012, Latitpur, Νεπάλ, 24 - 26 Μαρτίου 2012, "Συνεισφορές των Συνεταιρισμών στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική 2020 της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Βρυξέλλες, 23 - 27 Απρίλιος 2012, Δεύτερη Σύνοδος Κορυφής των Συνεταιρισμών της Αμερικής, Πόλη του Παναμά, 28 Μαΐου -1 Ιουνίου 2012, " Οι Συνεταιρισμοί προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη" Πεκίνο, 12 Ιουνίου 2012, Διάσκεψη για την Συνεταιριστική Έρευνα, Μόντρεαλ, Καναδάς, 25 - 27 Ιουνίου 2013, Δέκατη έβδομη Διεθνής Διάσκεψη για τις Συνεταιριστικές Σπουδές, Πανεπιστήμιο της Βιέννης, 18 ως 20 Σεπτεμβρίου, 2012, Συνέδριο για το Παγκόσμιο Έτος των Συνεταιρισμών, Λευκωσία, Κύπρος, 28 και 29 Σεπτεμβρίου 2012, "Η καταπληκτική δύναμη των Συνεταιρισμών" Διεθνής Σύνοδος Κορυφής, Πόλη του Κεμπέκ, Καναδάς, 8 ως 11 Οκτωβρίου 2012, Πρώτη σύνοδος κορυφής για τους αποταμιευτικούς και πιστωτικούς συνεταιρισμούς της Αφρικής, Ναϊρόμπι, 11 και 12 του Οκτωβρίου, 2012, Εικοστό όγδοο

Συνέδριο της Διεθνούς Συνομοσπονδίας των Λαϊκών Τραπεζών, Μαρακές, Μαρόκο 21 - 23 Οκτωβρίου 2012, "Δυνατότεροι Μαζί: Εορτασμός Συνεταιρισμών και Γεωργίας", Πανεπιστήμιο της Μασαχουσέτης, Ηνωμένες Πολιτείες, 23 Οκτωβρίου 2012, "Συνεταιρισμοί: Μια λύση για μια Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία », Nimes, Γαλλία, 24 Οκτωβρίου 2012, Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση, Expro 2012, Μάντσεστερ, Ηνωμένο Βασίλειο, 29 Οκτωβρίου - 2 Νοεμβρίου, 2012, Έβδομο Διεθνές Συνέδριο Μικροασφάλισης, Rio de Janeiro, Βραζιλία, 8 έως 10 Νοεμβρίου 2011, "Ο συνεταιρισμός, ένα οικονομικό μοντέλο για το αύριο;», Λωζάνη, Ελβετία, 13 Νοεμβρίου 2012, Διεθνές Συνέδριο για τους συνεταιρισμούς εργαζομένων και τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς», Μασσαλία, Γαλλία, 16 Νοεμβρίου 2012, Σειρά Διαλέξεων Συνεταιριστικής Θεωρίας, Πανεπιστήμιο του Κόμπε, Ιαπωνία, 28 Νοεμβρίου 2012, και "Επιχειρηματική Στρατηγική Συνεταιρισμών», Logroño, Ισπανία, 14 Δεκεμβρίου 2011.

56. Παρά το γεγονός ότι τα θέματα ποίκιλαν ανάλογα με τα συνέδρια, η βασική εστίαση βρισκόταν στην ανθεκτικότητα του συνεταιριστικού μοντέλου και τις δυνατότητές του για την προώθηση της γενικής και βιώσιμης ανάπτυξης. Τα περισσότερα συνέδρια επικεντρώθηκαν σε αποτελεσματικές στρατηγικές για ενδυνάμωση των συνεταιρισμών και την ανάγκη για συνεχή συλλογική επικέντρωση, σε διεθνές επίπεδο, στους συνεταιρισμούς και τη συνεταιριστική ανάπτυξη. Η διεθνής συνεταιριστική κίνηση, εκπροσωπούμενη από την Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση, συνέδεσε αυτά στο "Σχέδιο για μια Συνεταιριστική Δεκαετία», το οποίο επικεντρώθηκε στις στρατηγικές για την αύξηση της συμμετοχής και στη βιωσιμότητα και αναφέρθηκε σε θέματα ταυτότητας και κεφαλαίου, καθώς και στο νομικό πλαίσιο για να διεξάγονται οι συνεταιριστικές δραστηριότητες αποτελεσματικά.

Οικοδόμηση δυνατοτήτων για την προώθηση της ανάπτυξης των συνεταιρισμών

57. Κατά τη διάρκεια του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών, το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών πρόσφερε ευκαιρίες για την ανάπτυξη ικανοτήτων στις εθνικές κυβερνητικές υπηρεσίες, στους συνεταιρισμούς και στις ενώσεις των νέων να προωθήσουν την περαιτέρω ανάπτυξη των συνεταιρισμών.

58. Το παγκόσμιο φόρουμ και Ομάδα Εργασίας με θέμα «Αξιοποίηση του Συνεταιριστικού Πλεονεκτήματος για το Χτίσιμο ενός Καλύτερου Κόσμου», πραγματοποιήθηκε στην Οικονομική Επιτροπή για την Αφρική (ECA), Αντίς Αμπέμπα, 4-6 Σεπτεμβρίου 2012. Η εκδήλωση αυτή, μια πρωτοβουλία του Τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων, πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την ECA, τη Διεύθυνση Φύλου, Ισότητας και Αγροτικής Ανάπτυξης του FAO, και το Συνεταιριστικό Υποκατάστημα, Τμήμα δημιουργίας θέσεων εργασίας και ανάπτυξης επιχειρήσεων της ΔΟΕ, σε συνεννόηση με διάφορους συνεταιριστικούς εταίρους. Το φόρουμ ήταν μια ευκαιρία για την ανταλλαγή ιδεών με και μεταξύ εμπειρογνομόνων σχετικά με το συνεταιριστικό μοντέλο επιχείρησης και την ανάπτυξη, και περιλάμβανε ευκαιρίες για την ανάπτυξη ικανοτήτων για τους συμμετέχοντες από πολλές χώρες.

59. Το μακρόχρονο πρόγραμμα του FAO, Δήμητρα, μια μεθοδολογία ευαίσθητη στη διάσταση του φύλου, της συμμετοχικής πληροφόρησης και των επικοινωνιών, αναβαθμίζεται σε ένα εργαλείο κοινωνικής κινητοποίησης, για τη βελτίωση της συμμετοχής των ανδρών και των γυναικών σε οργανώσεις παραγωγών και συνεταιρισμούς, μέχρι και σε ηγετικούς ρόλους. Συνεργασίες μεταξύ κορυφαίων οργανώσεων έχουν αναπτυχθεί μεταξύ των ενώσεων οργανώσεων παραγωγών και συνεταιρισμών (στην Μπουρκίνα Φάσο, τον Καναδά, τη Γαλλία και το Μαρόκο) ως ένας τρόπος οργάνωσης ανταλλαγής γνώσεων και δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων, με σκοπό την προώθηση αποτελεσματικής εξυπηρέτησης, αυτοδυναμίας και οικονομικά βιώσιμης και αειφόρου διακυβέρνησης.

60. Επιπλέον, η νέα ολοκληρωμένη μεθοδολογία

της ΔΟΕ, με τίτλο «CoOPequity» αναπτύσσεται σε επίπεδο χώρας για τη βελτίωση της διατροφικής ασφάλειας ανδρών και γυναικών της υπαίθρου μέσω καλώς διοικούμενων αποδοτικών συνεταιρισμών και οργανώσεων παραγωγών που τηρούν την ισότητα των φύλων.

61. Η ΔΟΕ ξεκίνησε το πακέτο κατάρτισης και πλατφόρμα για το Έτος, με την ονομασία «My.COOP (ο συνεταιρισμός μου): Διευθύνοντας τον Αγροτικό Συνεταιρισμό σας». Προς το παρόν είναι διαθέσιμο στην Αγγλική και την Ισπανική γλώσσα, αλλά σύντομα θα είναι διαθέσιμο στην Αραβική, την Κινεζική, τη Γαλλική και την Ινδονησιακή Bahasa. Το πακέτο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο μιας εταιρικής προσέγγισης και θα διαδοθεί στην Αφρική, την Ασία και τη Λατινική Αμερική.

62. Η ενθάρρυνση των νέων να ενταχθούν στη συνεταιριστική κίνηση είναι ένας τρόπος αντιμετώπισης του επείγοντος προβλήματος της αναγέννησης και της ένταξης μελών για τις επερχόμενες δεκαετίες. Ο σύγχρονος τρόπος ζωής έχει αποθαρρύνει τους νέους από την εμπλοκή με τα κοινά και οι περισσότεροι δεν είναι ούτε γνώστες ούτε ενήμεροι για τα οφέλη των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Η δημιουργία ενός επίσημου συστήματος, όπου οι νέοι θα μπορούν να μάθουν για τους συνεταιρισμούς αποτελεί προτεραιότητα.

63. Ένα φόρουμ με θέμα «Συνεταιρισμοί και Νεότητα: Χειραφέτηση, Απασχόληση, Δέσμευση», που διοργανώθηκε από το Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων, πραγματοποιήθηκε στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη ως μέρος της τελετής λήξης του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών 2012. Το φόρουμ έδωσε την ευκαιρία σε νέους ανθρώπους, διεθνείς οργανισμούς, κράτη μέλη και άλλους σχετικούς εμπλεκόμενους φορείς να συμμετάσχουν σε διάλογο σχετικά με τα οφέλη και τις προκλήσεις που συνδέονται με την εμπλοκή των νέων σε συνεταιρισμούς, με ιδιαίτερη έμφαση στα θέματα της χειραφέτησης, της απασχόλησης και της κοινωνικής εμπλοκής. Το φόρουμ πραγματοποιήθηκε σε συνδυασμό με μια ηλεκτρονική διαβούλευση με νέους και άλλους ενδιαφερόμενους, ώστε να εξασφαλισθεί η

ευρύτερη δυνατή συμμετοχή. Το σωρευτικό αποτέλεσμα του φόρουμ και της διαβούλευσης ήταν η Διεθνής Συνεταιριστική Δήλωση για τους Νέους 2012, που παρουσιάστηκε στις 20 Νοεμβρίου 2012. Η Δήλωση περιέγραψε τη σημασία και τις δυνατότητες των συνεταιρισμών για τη χειραφέτηση της νεολαίας και την απασχόληση, ιδίως σε σχέση με τις δυσκολίες και τις προκλήσεις για τους νέους σε όλο τον κόσμο. Η δήλωση προβαίνει σε συστάσεις προς τις κυβερνήσεις, τους διεθνείς οργανισμούς, τη διεθνή κοινότητα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, την κοινωνία των πολιτών και τον συνεταιριστικό τομέα για τρόπους με τους οποίους να προωθηθεί η συνεταιριστική χειραφέτηση της νεολαίας.

VI. Ενδυνάμωση των συνεταιρισμών μέσω του διεθνούς σχεδίου δράσης των συνεταιρισμών για την ανάπτυξη μετά το 2012

64. Οι συνεταιρισμοί, όπως και οι άλλοι θεσμοί της κοινωνίας, έχουν αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις παρά το δυναμικό και την πραγματική συμβολή τους στις διαδικασίες ανάπτυξης. Μερικές από τις προκλήσεις αυτές περιλαμβάνουν την έλλειψη ρύθμισης και εποπτείας σε ορισμένες χώρες ή, αντιστρόφως, περιοριστικές ρυθμίσεις σε άλλες, ιδιαίτερα μετά την οικονομική κρίση, θέματα διακυβέρνησης, παραδοσιακές πρακτικές δανεισμού (δανεισμός βάσει μετοχών), περιορισμένη προσφορά προϊόντων, έλλειψη μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης και πολιτικές παρεμβάσεις. Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα εμπόδια για την συνεταιριστική ανάπτυξη, η ενδυνάμωση των συνεταιρισμών πρέπει να επικεντρωθεί στο περιβάλλον της πολιτικής, τη συνεταιριστική παιδεία, τους ανθρώπινους πόρους, τη βελτίωση της δικτύωσης και την αυξημένη συμμετοχή των μελών. Είναι επίσης σημαντικό να επεκταθεί και να ενισχυθεί η διάγνωση σχετικά με τις προκλήσεις και τις πιθανές λύσεις μέσω περαιτέρω έρευνας.

65. Με την υποστήριξη της κυβέρνησης της Μογγολίας, μια ομάδα διεθνών εμπειρογνομόνων για τους συνεταιρισμούς, εκπρόσωποι της Κυβέρνησης, συνεταιριστές της

πράξης και Υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών συναντήθηκαν στο Ulan Bator το 2011, για να εξετάσουν ένα σχέδιο δράσης για τους συνεταιρισμούς, για να βοηθήσουν στην προώθηση της συνεταιριστικής ανάπτυξης στο πλαίσιο της ατζέντας για τη διεθνή ανάπτυξη και να παράσχουν καθοδήγηση στις εθνικές κυβερνήσεις για συνεργασία με τους συνεταιρισμούς, προς υποστήριξη της εθνικής ανάπτυξης. Διάφορες διαδικασίες διαβούλευσης έλαβαν χώρα όλο το 2012, συμπεριλαμβανομένων συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης στην Έδρα του Οργανισμού, και άλλων συσκέψεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών. Συμβολή ζητήθηκε από κράτη μέλη και τη Συμβουλευτική Ομάδα του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών, που αποτελείται από υψηλού επιπέδου επαγγελματίες και εμπειρογνώμονες των συνεταιρισμών.

66. Οι συμμετέχοντες στους διάφορους διαλόγους συμφώνησαν ομόφωνα ότι, σε γενικές γραμμές, ένα διεθνές σχέδιο δράσης για τους συνεταιρισμούς αποτελεί έναν αποτελεσματικό μηχανισμό για την επίτευξη των στόχων του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών μετά το 2012, και ειδικότερα για την ενδυνάμωση των συνεταιρισμών. Κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων, συμφωνήθηκε ότι το σχέδιο θα πρέπει να σκιαγραφεί ενέργειες που επαναλαμβάνουν τους κύριους στόχους του Παγκόσμιου Έτους των Συνεταιρισμών στην παροχή καθοδήγησης για (α) θέσπιση αποτελεσματικής πολιτικής, νομοθεσίας και κανονιστικών διατάξεων, (β) αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού, (γ) προώθηση της δημιουργίας και βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεσματικών συνεταιρισμών, και (δ) την προώθηση της έρευνας σχετικά με τους συνεταιρισμούς προς στήριξη της χάραξης πολιτικής. Εκφράστηκε η ελπίδα ότι τα κράτη μέλη θα σταθμίσουν και θα υιοθετήσουν το σχέδιο δράσης, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά του ως μέσου πολιτικής, για το έργο τους με τους συνεταιρισμούς. Το σχέδιο δράσης έχει διανεμηθεί στα κράτη μέλη για σχόλια.

67. Στην προσωρινή του μορφή, το διεθνές

σχέδιο δράσης για τους συνεταιρισμούς για την ανάπτυξη μετά το 2012, που βασίστηκε στις υφιστάμενες εντολές των εθνικών κυβερνήσεων των συνεταιριστικών επιχειρήσεων και των διεθνών οργανισμών για να περιγράψουν ένα σχέδιο ανάπτυξης, επικεντρώθηκε ειδικά στον ρόλο των συνεταιρισμών και στην ανάπτυξη των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Μόλις εγκριθεί, το σχέδιο δράσης, αναμένεται να ενισχύσει όλες τις προηγούμενες προσκλήσεις σε δράση και να τις προωθήσει με ένα συνεκτικό και προσιτό τρόπο, με αναφορά στον ρόλο και τις προσδοκίες των κυβερνήσεων, των διεθνών οργανισμών και των ίδιων των συνεταιριστικών επιχειρήσεων, στην εξασφάλιση μιας εστιασμένη παρακολούθησης των δραστηριοτήτων του Παγκοσμίου Έτους των Συνεταιρισμών του 2012. Ιδανικά, το σχέδιο θα πρέπει να παρέχει καθοδήγηση σχετικά με την αποτελεσματική συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των ενδιαφερομένων για την υλοποίηση των προαναφερόμενων στόχων.

Καθιέρωση αποτελεσματικών πολιτικών, νόμων και κανονισμών

68. Καθ' όλη τη συμβουλευτική διαδικασία που προαναφέρθηκε, οι ειδικοί τόνισαν την ανάγκη οι κυβερνήσεις να επανεξετάσουν τις πολιτικές που επικρατούν, τους νόμους και τους κανονισμούς που επηρεάζουν τους συνεταιρισμούς και να προσδιορίσουν τις στρατηγικές για τη δημιουργία περιβάλλοντος ενισχυτικής πολιτικής. Καθοριστική για την συζήτηση της στρατηγικής, ήταν η ανάγκη για αξιολόγηση των επιπτώσεων και άλλη σχετική έρευνα, καθώς και η επίδραση του νομοθετικού πλαισίου για την πρόσβαση σε πιστωτικές και άλλες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, την πρόσβαση στις αγορές, καθώς και άλλα στοιχεία που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα.

69. Τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να συνεχίσουν να παίζουν ένα ρόλο στην ανάδειξη της σημαντικής συμβολής των συνεταιρισμών στην παγκόσμια κοινότητα, καθώς και στη διατήρηση του προγράμματος για την περαιτέρω ανάπτυξη των συνεταιρισμών. Η ενσωμάτωση της διάστασης των συνεταιρισμών στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών και τους ειδικευμένους οργανισμούς του,

καθώς και σε περιφερειακούς οργανισμούς, πρέπει να συνεχίσει να προωθείται.

70. Ενίσχυση της συμμετοχής συνεταιρισμών σε διεθνείς οργανισμούς και σε διακυβερνητικές διαδικασίες, θα διασφάλιζε τα συμφέροντα του κλάδου στη διεθνή σκηνή. Η συμμετοχή αυτή θα μπορούσε να περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την παροχή ανατροφοδότησης και επανεξέταση της καταλληλότητας των νομοθετικών και κανονιστικών προτύπων, που επηρεάζουν τους συνεταιρισμούς. Για παράδειγμα, οι χρηματοοικονομικοί συνεταιρισμοί που εργάζονται με οργανισμούς καθορισμού προτύπων, πρέπει να εξασφαλίζουν ότι έχουν ελεύθερη και δίκαιη πρόσβαση σε συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού, ασφάλεια των καταθέσεων και δίκτυα μεταφοράς χρημάτων με κάρτα ή κινητό τηλέφωνο. Οι ρυθμιστικές αυξήσεις των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας θα πρέπει να εξετάζουν τον διαφορετικό τρόπο αντιμετώπισης του κινδύνου και τον τρόπο διαχείρισης των συνεταιριστικών επιχειρήσεων.

71. Ενίσχυση της συμμετοχής συνεταιρισμών στις διαβουλεύσεις της Κυβέρνησης με τους κοινωνικούς εταίρους, θα συμβάλει στην καλύτερη εθνική και τοπική νομοθεσία. Συνεχής προβολή της Σύστασης Νο 193 της ΔΟΕ θα πρέπει να ενθαρρύνει τις κυβερνήσεις και τα κοινοβούλια να κατανοήσουν καλύτερα τα ρυθμιστικά θέματα και τις πολιτικές για τους συνεταιρισμούς.

Αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού

72. Προκειμένου να προωθηθούν περαιτέρω οι συνεταιρισμοί, πρέπει να υπάρχει ένας σαφής ορισμός και χαρακτηρισμός των συνεταιρισμών. Είναι επίσης ανάγκη να γίνουν γνωστές οι διαφοροποιήσεις του μοντέλου, στην πράξη, σε όλο τον κόσμο. Ενώ το Παγκόσμιο Έτος των Συνεταιρισμών έκανε πολλά για να τονισθούν οι δυνατότητες των συνεταιρισμών στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, η συνεχής υποστήριξη τέτοιων πρωτοβουλιών θα έδινε τη δυνατότητα να διαπιστωθεί και να εκτιμηθεί η συμβολή των συνεταιρισμών. Ο σωστός τρόπος προώθησης και ευαισθητοποίησης σχετικά με το συνεταιριστικό μοντέλο, συνδέεται στενά με την εκτεταμένη διάδοση των γνώσεων για τις

συνεταιριστικές επιχειρήσεις και τα αποτελέσματά τους. Μια προφανής στρατηγική ευαισθητοποίησης θα ήταν να διασφαλιστεί ότι οι συνεταιριστικές αξίες και το επιχειρηματικό μοντέλο είναι σωστά ενταγμένα στα σχολικά προγράμματα σπουδών και σε άλλες μορφές εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Πρώθηση της ίδρυσης και της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεσματικών συνεταιρισμών

73. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να εργαστούν για να προσδιορισθούν, μέσω ουσιαστικής διαβούλευσης και έρευνας, οι βασικοί παράγοντες και πρακτικές που είναι αναγκαίες για την επιτυχή λειτουργία συνεταιρισμών και οι στρατηγικές προτεραιότητας για την ανάπτυξη ικανοτήτων για την προώθηση και την ενίσχυση των συνεταιρισμών. Θα πρέπει να διερευνηθούν θέματα όπως η αντίδραση στην ανεπαρκή ρύθμιση και εποπτεία, ζητήματα διακυβέρνησης, παραδοσιακές πρακτικές δανεισμού, περιορισμένη προσφορά προϊόντων, έλλειψη μακροπρόθεσμου δανεισμού και πολιτικές παρεμβάσεις. Η ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί βασική στρατηγική, όχι μόνο για τη βελτίωση των ικανοτήτων των υφιστάμενων και των παραδοσιακών μελών, αλλά και για την αύξηση του αριθμού των μελών, ιδίως μεταξύ των γυναικών, των νέων, των ατόμων με αναπηρία και άλλων περιθωριοποιημένων ομάδων. Η αύξηση ένταξης νέων θα είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα του συνεταιριστικού μοντέλου. Η ενδυνάμωση των συνεταιρισμών πρέπει επίσης να επικεντρωθεί στα θέματα πολιτικής, τη συνεταιριστική εκπαίδευση και τη βελτίωση της δικτύωσης.

Η προώθηση της έρευνας για τους συνεταιρισμούς

74. Υπάρχει ανεπαρκής κατανόηση των οικονομικών επιπτώσεων, που προκαλούν οι συνεταιρισμοί, πάνω και πέρα από τα μεγέθη και τις ποσοτικές αξίες που αναφέρονται στις οικονομικές καταστάσεις. Η συνεταιριστική διαφορά πρέπει να ποσοτικοποιηθεί καλύτερα, να μετρηθεί πιο συστηματικά, και να είναι αρκετά τεκμηριωμένη, ώστε να αντέχει σε

επαγγελματική διερεύνηση. Η σαφής άρθρωση του συνεταιριστικού μοντέλου θα αποτελούσε τον καλύτερο συνήγορο για την υποστήριξη μέτρων πολιτικής του δημοσίου. Στρατολόγηση της ακαδημαϊκής και της ερευνητικής κοινότητας να εντάξουν στα ενδιαφέροντά τους το συνεταιριστικό επιχειρηματικό μοντέλο, θα επιτρέψει μεγαλύτερη έκθεση και κατανόηση και θα οδηγήσει στην αποδοχή του ως ενός βιώσιμου μοντέλου, συμπληρωματικού προς το κερδοσκοπικό επιχειρηματικό μοντέλο που επικρατεί.

75. Η ακαδημαϊκή κοινότητα θα πρέπει να ενθαρρυνθεί να επεκτείνει τον κατάλογο των θεμάτων που ερευνά και την εκπαίδευση, ώστε να δημιουργηθεί μια ευρύτερη βάση γνώσεων για τους συνεταιρισμούς, με την υποστήριξη μελετών περιπτώσεων, τόσο επιτυχημένων όσο και αποτυχημένων, βέλτιστων πρακτικών και μεθοδολογιών. Προς αυτές τις κατευθύνσεις, ένα δίκτυο διεθνών εμπειρογνομόνων στη συνεταιριστική εκπαίδευση θα πρέπει να συγκροτηθεί, προκειμένου να καθοριστούν και να ιεραρχηθούν θέματα έρευνας, σε συνεργασία με τη συνεταιριστική κίνηση και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Ένα από πολλού αναμενόμενο μακροπρόθεσμο σχέδιο θα ήταν η συστηματική συλλογή συγκρίσιμων δεδομένων για τους συνεταιρισμούς όλου του κόσμου.

76. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η κατανόηση της επίδρασης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος στη συνεταιριστική επιτυχία ή αποτυχία θα ήταν ένα άλλο σημαντικό πεδίο έρευνας.

Πρώθηση της συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών

77. Η συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών - όχι μόνο στο εσωτερικό του τομέα, αλλά και μεταξύ των τομέων σε όλους τους τομείς - ωφελεί τους συνεταιρισμούς μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, της παροχής τεχνικής εμπειρίας και της ανάπτυξης στρατηγικών δεσμών. Η συνεργασία μπορεί να ενθαρρυνθεί και να αναπτυχθεί μεταξύ συνεταιρισμών χώρας Νότου με συνεταιρισμούς χώρας Νότου, όπως στην περίπτωση της εταιρικής σχέσης συνεργασίας

μεταξύ των συνεταιρισμών γαλακτοκομικών προϊόντων της Ινδίας και της Ηνωμένης Δημοκρατίας της Τανζανίας και μεταξύ συνεταιρισμών χώρας του Βορρά με συνεταιρισμούς χώρας του Νότου, όπως στην περίπτωση του γεωργικού συνεταιρισμού, Land O'Lakes, των Ηνωμένων Πολιτειών, ο οποίος υποστηρίζει συνεταιρισμούς στην Ουγκάντα. Η αξιοποίηση δια-τομεακών ευκαιριών μεταξύ πιστωτικών ενώσεων και γεωργικών συνεταιρισμών θα μπορούσε επίσης να εξεταστεί. Η συνεργασία μεταξύ των Ηνωμένων Εθνών, της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης και συνεταιριστικών οργανώσεων πρέπει να διατηρηθεί ως δίαυλος για την καθιέρωση κοινών διεθνών στόχων.

VII. Συμπεράσματα και συστάσεις

78. Το Παγκόσμιο Έτος των Συνεταιρισμών 2012 ήταν ένας αξιοσημείωτος εορτασμός των συνεταιρισμών, ως επιχειρήσεων που ανήκουν στους ανθρώπους που εξυπηρετούν. Οι Συνεταιρισμοί επικεντρώνονται στην ευημερία των μελών και των πελατών τους, όχι σε κινήγι του κέρδους. Το Έτος θύμιζε στον κόσμο τις δυνατότητες και τα πλεονεκτήματα που παρέχονται από το συνεταιριστικό μοντέλο τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες.

79. Το Έτος επιβεβαίωσε ότι η συνεταιριστική κίνηση αποτελεί έναν ισχυρό εταίρο στην ανάπτυξη, που μπορεί να συνεργαστεί με τα Ηνωμένα Έθνη για την χειραφέτηση των φτωχών, των γυναικών, των ατόμων με ειδικές ανάγκες και άλλων περιθωριοποιημένων ομάδων. Οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν στην εκρίζωση της φτώχειας, ειδικά στις αγροτικές περιοχές, στη συνολική μεγέθυνση και βιώσιμη ανάπτυξη, ιδίως με αναφορά στους κοινωνικούς και οικονομικούς άξονες, και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και εξασφάλιση κοινωνικής προστασίας. Ως επιχειρήσεις που ανήκουν στα μέλη, οι συνεταιρισμοί δίνουν στους ανθρώπους ελπίδα, σε μια περίοδο πολλαπλών παγκόσμιων κρίσεων και καταστροφών. Ομοίως, μπορούν να χρησιμεύσουν ως ένα εναλλακτικό επιχειρηματικό μοντέλο κατά την αναζήτηση μια νέας, μετα-2015, αναπτυξιακής ατζέντας.

80. Η Γενική Συνέλευση μπορεί να έχει τη βούληση να εξετάσει τις ακόλουθες συστάσεις για την προώθηση της διαρκούς ανάπτυξης των συνεταιρισμών και περαιτέρω επέκτασης των κοινωνικοοικονομικών τους επιπτώσεων και να καλέσει κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς, από κοινού με συνεταιρισμούς και συνεταιριστικές οργανώσεις, να:

(α) Ενισχύσουν και να αναπτύξουν την ικανότητα όλων των μορφών συνεταιρισμών, ειδικά εκείνων που διοικούνται από φτωχούς, νέους, γυναίκες, άτομα με αναπηρία και άλλες ευάλωτες ομάδες, έτσι ώστε να μπορούν να ενδυναμώσουν τους ανθρώπους, ώστε να μεταμορφώσουν τη ζωή και τις κοινότητές τους θετικά και να οικοδομήσουν κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς.

(β) Εξετάσουν τις επικρατούσες πολιτικές, νόμους και κανονιστικές διατάξεις που αφορούν συνεταιρισμούς και να προσδιορίσουν στρατηγικές για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος, με τη δημιουργία ή τη βελτίωση των εθνικών νομοθετικών πλαισίων προς υποστήριξη της συνεταιριστικής ανάπτυξης.

(γ) Ευαισθητοποιήσουν το κοινό, όσον αφορά τη φύση των συνεταιρισμών, τα ισχυρά χαρακτηριστικά τους, τις αξίες και τις αρχές τους, καθώς και τη συμβολή τους στη βιώσιμη ανάπτυξη.

(δ) Εντατικοποιήσουν και επεκτείνουν τη διαθεσιμότητα και προσβασιμότητα της έρευνας για την λειτουργία και την συμβολή των συνεταιρισμών και να ορίσουν μεθοδολογίες για τη συλλογή και διάδοση συγκρίσιμων παγκόσμιων δεδομένων για τους συνεταιρισμούς και τις καλές πρακτικές τους.

(ε) Ενθαρρύνουν και υποστηρίζουν τη συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων, προς προαγωγή της περαιτέρω ανάπτυξης των συνεταιριστικών επιχειρήσεων και επέκτασης της συμβολής τους στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη.

Μετάφραση: Κ. Παπαγεωργίου

**ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4384/2016
ΦΕΚ 78/Α/26-4-2016**

**Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, μορφές
συλλογικής οργάνωσης του αγροτικού
χώρου και άλλες διατάξεις.**

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

Άρθρο 1

Ορισμός Σκοπός Νομική μορφή

1. Αγροτικός Συνεταιρισμός, στο εξής ΑΣ, είναι αυτόνομη ένωση προσώπων, η οποία συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει, με την αμοιβαία βοήθεια και την αλληλεγγύη των μελών της, τη συλλογική οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, μέσω μίας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης. ΑΣ θεωρούνται και οι αλιευτικοί, κτηνοτροφικοί, πτηνοτροφικοί, μελισσοκομικοί, σηροτροφικοί, αγροτουριστικοί, αγροβιοτεχνικοί, οικοτεχνικοί και άλλοι συνεταιρισμοί οποιουδήποτε κλάδου ή δραστηριότητας της αγροτικής οικονομίας. Οι Δασικοί Συνεταιρισμοί και οι Ενώσεις αυτών, δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Ο ΑΣ είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και έχει εμπορική ιδιότητα. Αναπτύσσει κάθε είδους δραστηριότητα για την επίτευξη των σκοπών του στο πλαίσιο του νόμου και του καταστατικού του.

3. Για την εκπλήρωση των σκοπών του, ο ΑΣ μπορεί να συνιστά νομικά πρόσωπα, να συμπράττει με καταναλωτικούς ή άλλους συνεταιρισμούς, με νομικά πρόσωπα του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, με κοινωφελείς οργανισμούς, με επιχειρήσεις οργανισμών

τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), με συνεταιριστικές οργανώσεις άλλων χωρών και με φυσικά ή νομικά πρόσωπα στο πλαίσιο της διακρατικής ή και διεπαγγελματικής συνεργασίας. Ο ΑΣ μπορεί, επίσης, να ιδρύει υποκαταστήματα, παραρτήματα ή γραφεία στο εσωτερικό και το εξωτερικό.

4. Για θέματα που δεν ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο, εφαρμόζονται συμπληρωματικά οι διατάξεις του εμπορικού δικαίου και του αστικού κώδικα.

Άρθρο 2

Γυναικείοι συνεταιρισμοί

1. Για τη σύσταση ΑΣ μέλη των οποίων, σύμφωνα με το οικείο καταστατικό μπορούν να γίνουν αποκλειστικά γυναίκες, στο εξής γυναικείοι ΑΣ, απαιτείται ελάχιστος αριθμός πέντε (5) ιδρυτικών μελών.

2. Αν τα μέλη του γυναικείου ΑΣ είναι λιγότερα από δέκα (10), δεν απαιτείται η εκλογή διοικητικού συμβουλίου, εκτός αν προβλέπεται από το καταστατικό του. Εφόσον δεν προβλέπεται η εκλογή διοικητικού συμβουλίου, η διοίκηση του γυναικείου ΑΣ ασκείται από όλα τα μέλη του ή από ένα μέλος που εκλέγεται από αυτά ως διαχειρίστρια, σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού.

3. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού εξειδικεύονται συγκεκριμένα μέτρα ανάπτυξης και εφαρμογής θετικών δράσεων για τους ΑΣ και τους γυναικείους ΑΣ, όπως δράσεις πληροφόρησης, δικτύωσης, προβολής και ανταλλαγής τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών, με σκοπό τη στήριξη της συμμετοχής και της απασχόλησης των γυναικών και την ενίσχυση της οικονομικής τους αυτοτέλειας στην αγροτική παραγωγή.

Άρθρο 3 **Περιφέρεια Έδρα Επωνυμία**

1. Η έδρα του ΑΣ, όπου είναι εγκατεστημένη η διοίκησή του, και η περιφέρεια του ΑΣ ορίζονται από το καταστατικό του.

2. Η επωνυμία του ΑΣ, εκφράζει υποχρεωτικά τον κύριο σκοπό ή τα αντικείμενα δραστηριότητάς του και περιλαμβάνει την ιδιότητά του ως αγροτικού, καθώς και την έδρα του. Στην επωνυμία του ΑΣ, μπορεί να περιλαμβάνεται και διακριτικός τίτλος. Η επωνυμία διακρίνεται από την επωνυμία άλλου ΑΣ με τον ίδιο σκοπό και την ίδια περιφέρεια. Η επωνυμία χρησιμοποιείται υποχρεωτικά στις συναλλαγές και τις νομικές πράξεις του ΑΣ. Τα έντυπα του ΑΣ αναφέρουν την επωνυμία, την έδρα, τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ), καθώς και τον αριθμό μητρώου ΑΣ, σύμφωνα με το άρθρο 20.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' **ΣΥΣΤΑΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ** **ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ**

Άρθρο 4 **Όροι σύστασης Καταχώριση** **καταστατικού**

1. ια τη σύσταση ΑΣ απαιτείται η σύνταξη καταστατικού και η υπογραφή του από είκοσι (20) τουλάχιστον πρόσωπα, που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 6, καθώς και η καταχώριση του καταστατικού στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών που τηρείται στο Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ. Από την καταχώριση αυτή, ο ΑΣ αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα. Για τη σύσταση αλιευτικού ΑΣ και για τη σύσταση ΑΣ στους οποίους συμμετέχουν

αποκλειστικά καλλιεργητές βιολογικών προϊόντων απαιτείται ελάχιστος αριθμός δέκα (10) προσώπων.

2. Για την καταχώριση του καταστατικού κατατίθεται από το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο του ΑΣ αίτηση στο Ειρηνοδικείο. Ο ειρηνοδίκης με πράξη του εντός τριάντα (30) ημερών από την κατάθεση της αίτησης διατάσσει ή αρνείται την καταχώριση του καταστατικού. Ο ειρηνοδίκης αρνείται την καταχώριση όταν λείπουν τα απαραίτητα στοιχεία του καταστατικού, που προβλέπονται στο άρθρο 5, ή αυτό περιέχει διατάξεις αντίθετες προς το νόμο. Αν αρνηθεί την καταχώριση, με την ίδια πράξη καλεί το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο και του υποδεικνύει τις απαραίτητες διορθώσεις. Κατά της αρνητικής πράξης του ειρηνοδίκη και εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την έκδοσή της, όποιος έχει έννομο συμφέρον μπορεί να ασκήσει ανακοπή, η οποία εισάγεται στο Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ και δικάζεται με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας.

3. Ύστερα από την καταχώριση, η γραμματεία του Ειρηνοδικείου αποστέλλει εντός τριάντα (30) ημερών στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18 αντίγραφο του καταστατικού με την ημερομηνία καταχώρισης.

4. Η διαδικασία του παρόντος άρθρου τηρείται και για την τροποποίηση του καταστατικού του ΑΣ.

5. Ο αριθμός των προσώπων της παραγράφου 1 δεν απαιτείται για:
α) Όσους ΑΣ λειτουργούν κατά τη έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου με λιγότερα από είκοσι (20) μέλη, εφόσον αυτοί έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών άνω των εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ και
β) όσους ΑΣ λειτουργούν κατά τη έναρξη

ισχύος του παρόντος νόμου με λιγότερα από είκοσι (20) μέλη και έχουν την έδρα τους σε νησιά εκτός Κρήτης και Εύβοιας, καθώς και σε ορεινές περιοχές, όπως αυτές ορίζονται στην Οδηγία 81/645/ΕΟΚ του Συμβουλίου, όπως ισχύει κάθε φορά.

Άρθρο 5

Τύπος Περιεχόμενο καταστατικού

Το καταστατικό του ΑΣ καταρτίζεται με ιδιωτικό έγγραφο που χρονολογείται και υπογράφεται από τα ιδρυτικά μέλη και για να είναι έγκυρο πρέπει να καθορίζει τουλάχιστον:

- α) Το ονοματεπώνυμο και το πατρώνυμο ή την επωνυμία, τον ΑΦΜ και την κατοικία ή έδρα των ιδρυτικών μελών.
- β) Την επωνυμία, την έδρα και την περιφέρεια του ΑΣ.
- γ) Το σκοπό, τα μέσα επίτευξης του σκοπού, καθώς και τις δραστηριότητες του ΑΣ.
- δ) Τις προϋποθέσεις εισόδου, αποχώρησης και διαγραφής των μελών, καθώς και τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις τους και τις επιβαλλόμενες κυρώσεις για τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους προς τον ΑΣ.
- ε) Τους όρους σύγκλησης και λειτουργίας, τις αρμοδιότητες και τη διαδικασία εκλογής των οργάνων διοίκησης του άρθρου 11.
- στ) Την αξία της υποχρεωτικής και της προαιρετικής συνεταιρικής μερίδας, τον τρόπο και το χρόνο καταβολής της αξίας τους, καθώς και τη διαδικασία απόδοσης των συνεταιρικών μερίδων.
- ζ) Την έκταση ευθύνης των μελών.
- η) Τον καθορισμό των ελάχιστων ποσοστών επί των πλεονασμάτων χρήσης για το σχηματισμό αποθεματικών.
- θ) Τη χρονική διάρκεια του ΑΣ.
- ι) Τον ορισμό προσωρινού διοικητικού συμβουλίου για την έγκριση του καταστατικού και το χρόνο σύγκλησης της πρώτης γενικής συνέλευσης για την ανάδειξη των οργάνων διοίκησης.

ια) Τη λύση και εκκαθάριση του ΑΣ.

ιβ) Τους ελεγκτές του άρθρου 21 της πρώτης εταιρικής χρήσης και την αμοιβή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΜΕΛΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Άρθρο 6 Μέλος ΑΣ

1. Μέλος του ΑΣ μπορεί να γίνει φυσικό πρόσωπο, που έχει πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία, απασχολείται σε οποιοδήποτε κλάδο ή δραστηριότητα της αγροτικής οικονομίας που εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του ΑΣ, πληροί τους όρους του καταστατικού του και αποδέχεται να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του. Εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό του ΑΣ, μέλος του μπορεί να γίνει και άλλος ΑΣ και άλλο νομικό πρόσωπο που η δραστηριότητά του είναι αποκλειστικά αγροτική σε έναν τουλάχιστον από τους κλάδους της αγροτικής οικονομίας και εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του ΑΣ. Το ποσοστό συμμετοχής των νομικών προσώπων μελών καθορίζεται από το καταστατικό.

2.

Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει την εγγραφή στον ΑΣ μελών επενδυτών, τους όρους και τις προϋποθέσεις εισόδου και εξόδου, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Τα μέλη επενδυτές είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία μπορούν να συντελέσουν στην επίτευξη των σκοπών του ΑΣ, αλλά δεν υποχρεούνται να συναλλάσσονται με αυτόν. Κατέχουν προαιρετικές συνεταιρικές μερίδες χωρίς τα

δικαιώματα ψήφου, εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Άρθρο 7

Εγγραφή Αποχώρηση Διαγραφή μέλους ΑΣ

1. Το διοικητικό συμβούλιο του ΑΣ αποφασίζει αιτιολογημένα για την αποδοχή ή μη της αίτησης εγγραφής προσώπου ως μέλους του ΑΣ στην πρώτη του συνεδρίαση μετά την υποβολή της αίτησης. Η γενική συνέλευση αποφασίζει για τις αιτήσεις εγγραφής που δεν έγιναν δεκτές από το διοικητικό συμβούλιο. Η ιδιότητα του μέλους αποκτάται από την ημερομηνία της απόφασης αποδοχής της αίτησης από το διοικητικό συμβούλιο ή εάν αυτή δεν έγινε δεκτή, από την ημερομηνία της απόφασης αποδοχής της αίτησης από τη γενική συνέλευση και με την προϋπόθεση ότι ο αιτών έχει καταβάλει το ποσοστό της αξίας της υποχρεωτικής συνεταιρικής μερίδας που προβλέπεται στο καταστατικό, σύμφωνα με το άρθρο 9. Δεν εγγράφονται μέλη ΑΣ κατά το χρονικό διάστημα των τριών (3) μηνών πριν την ημερομηνία διεξαγωγής των εκλογών για την ανάδειξη των μελών του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου. Τα ιδρυτικά μέλη αποκτούν τη συνεταιριστική ιδιότητα από την καταχώριση του καταστατικού στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών που τηρείται στο Ειρηνοδικείο και με την προϋπόθεση ότι έχουν καταβάλει το ποσοστό της αξίας της υποχρεωτικής συνεταιρικής μερίδας που προβλέπεται στο καταστατικό, σύμφωνα με το άρθρο 9.

2. Κάθε μέλος του ΑΣ μπορεί να αποχωρήσει από αυτόν οποτεδήποτε, αφού προειδοποιήσει έγκαιρα εγγράφως το διοικητικό συμβούλιο. Κατά παρέκκλιση του προηγούμενου εδαφίου, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει, για συγκεκριμένους

λόγους, την υποχρεωτική παραμονή των μελών του ΑΣ για ορισμένο διάστημα, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις του.

3. Η διαγραφή μέλους του ΑΣ μπορεί να αποφασιστεί με αιτιολογημένη απόφαση του διοικητικού συμβουλίου μετά από ακρόαση του μέλους. Το καταστατικό του ΑΣ καθορίζει τους λόγους και τη διαδικασία διαγραφής του μέλους.

4. Το μέλος μπορεί να προσφύγει κατά της απόφασης διαγραφής του στη γενική συνέλευση του ΑΣ. Η προσφυγή πρέπει να περιλαμβάνεται, με ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου, ως θέμα της ημερήσιας διάταξης στην πρώτη συνεδρίαση της γενικής συνέλευσης μετά την άσκηση της προσφυγής, η οποία συγκαλείται μέσα σε έξι (6) μήνες από την ημερομηνία της προσφυγής. Η απόφαση της γενικής συνέλευσης επί της προσφυγής λαμβάνεται με μυστική ψηφοφορία μετά από ακρόαση του μέλους που διαγράφηκε. Η απώλεια της ιδιότητας του μέλους επέρχεται με την κοινοποίηση της απορριπτικής επί της προσφυγής απόφασης της γενικής συνέλευσης ή όταν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία που ορίζεται στο καταστατικό για την άσκηση της προσφυγής της παρούσας παραγράφου.

5. Μετά την αποχώρηση ή τη διαγραφή του μέλους του ΑΣ, οι συνεταιρικές μερίδες του επιστρέφονται στην ονομαστική τους αξία μέσα σε ένα (1) έτος από την ημερομηνία που το μέλος έχασε τη συνεταιριστική του ιδιότητα.

Άρθρο 8

Δικαιώματα και υποχρεώσεις μέλους

1. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μέλους προς τον ΑΣ, ορίζονται από το καταστατικό, σύμφωνα με την περίπτωση δ' του άρθρου 5, το οποίο πρέπει να περιέχει

υποχρεωτικά διατάξεις που ρυθμίζουν:

α) Τη συμμετοχή του μέλους στις γενικές συνελεύσεις του ΑΣ.

β) Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

γ) Τη συμμετοχή στη διανομή των πλεονασμάτων της διαχειριστικής χρήσης.

δ) Τη συμμετοχή του μέλους στις δραστηριότητες και στις συναλλαγές του ΑΣ, σύμφωνα με τους σκοπούς του, χωρίς διάκριση. Ειδικότερα, το καταστατικό ορίζει τα είδη συμμετοχής ή τις ελάχιστες προϋποθέσεις συμμετοχής, καθώς και τους λόγους και τη διαδικασία απαλλαγής από τις υποχρεώσεις αυτές.

ε) Την υποχρέωση αποχής από δραστηριότητες ανταγωνιστικές με εκείνες του ΑΣ ή από πράξεις που μπορούν με οποιονδήποτε τρόπο να βλάψουν τα συμφέροντα του ΑΣ.

στ) Τη συμμετοχή των μελών στη συνεταιριστική εκπαίδευση.

ζ) Το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών, την πορεία των υποθέσεων και την οικονομική κατάσταση του ΑΣ.

η) Το δικαίωμα του μέλους να λαμβάνει αντίγραφα ή αποσπάσματα του καταστατικού και του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας, αν υπάρχει, των βιβλίων του ΑΣ, των αποφάσεων των οργάνων διοίκησης του ΑΣ και των ετήσιων οικονομικών καταστάσεών του, καθώς και τον τρόπο άσκησης των δικαιωμάτων αυτών.

2. Το μέλος του ΑΣ πρέπει να ασκεί τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, τους όρους του καταστατικού του ΑΣ και τις αποφάσεις των οργάνων διοίκησης του ΑΣ.

3. Στο καταστατικό του ΑΣ προβλέπεται το ποσοστό της παραγωγής που το κάθε μέλος υποχρεούται να παραδίδει στον ΑΣ, το

οποίο δεν μπορεί να είναι κατώτερο του ογδόντα τοις εκατό (80%) της ετήσιας παραγωγής του μέλους. Η γενική συνέλευση του ΑΣ αποφασίζει κάθε χρόνο για τον όγκο των προϊόντων, αυτούσιων ή μεταποιημένων, που πρόκειται να εμπορευθεί, σύμφωνα με την παραγωγή του κάθε μέλους, όπως προκύπτει από την ενιαία δήλωση καλλιέργειας/εκτροφής, καθώς και από την αίτηση για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης ή άλλο επίσημο έγγραφο αρμόδιας αρχής. Στο καταστατικό του ΑΣ προβλέπεται το ποσοστό κάθε είδους εφοδίων, απαραίτητων για τις ανάγκες των εκμεταλλεύσεων ή της οικιακής τους οικονομίας, που το μέλος υποχρεούται να προμηθεύεται από τον ΑΣ.

4. Με απόφαση της γενικής συνέλευσης που λαμβάνεται με την αυξημένη απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14, το μέλος μπορεί να απαλλάσσεται από την υποχρέωση της παραγράφου 3, εφόσον:

α) έχει αντικειμενική αδυναμία να εκπληρώσει την ανωτέρω υποχρέωση ή συντρέχουν άλλοι σοβαροί λόγοι, β) πριν από την ένταξή του στον ΑΣ είχε συνάψει αποδεδειγμένα συμβάσεις πώλησης των προϊόντων τους σε τρίτους, εφόσον ο ΑΣ έχει ενημερωθεί έγκαιρα για τη διάρκεια, τον όγκο παραγωγής και τις λοιπές λεπτομέρειες της σύμβασης και γ) ο ΑΣ αδυνατεί να απορροφήσει την προσφερόμενη παραγωγή.

5. Η μη παράδοση της παραγωγής στον ΑΣ ή η μη προμήθεια των εφοδίων από αυτόν, σύμφωνα με την παράγραφο 3 από μέλος του, συνεπάγεται τη διαγραφή του μέλους αυτού παράλληλα με κάθε άλλη κύρωση που τυχόν προβλέπεται από το καταστατικό του.

6. Η προσωπική εργασία που παρέχει το

μέλος του ΑΣ προς αυτόν, ανάλογα με τις ανάγκες του, συνιστά άσκηση δικαιώματος της περίπτωσης δ' της παραγράφου 1 και δεν θεωρείται ότι παρέχεται στο πλαίσιο σχέσης εξαρτημένης εργασίας. Ο ΑΣ εκδίδει παραστατικό σύμφωνα με την παρ. 10 του άρθρου 8 του ν. 4308/2014 (Α' 251) για την παρασχεθείσα προσωπική εργασία. Η αξία της προσωπικής εργασίας μεταφέρεται στο πλεόνασμα του ΑΣ της οικείας διαχειριστικής χρήσης και διανέμεται στα δικαιούχα μέλη σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 4 του άρθρου 23.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΚΕΣ ΜΕΡΙΔΕΣ ΕΥΘΥΝΗ ΜΕΛΟΥΣ ΑΣ

Άρθρο 9

Συνεταιριστικό κεφάλαιο Συνεταιρική μερίδα

1. Η συνεταιρική μερίδα είναι το ελάχιστο χρηματικό ποσό συμμετοχής κάθε μέλους στο κεφάλαιο του ΑΣ. Κάθε μέλος συμμετέχει στον ΑΣ με μία (1) υποχρεωτική μερίδα και έχει μία ψήφο στη γενική συνέλευση του ΑΣ. Το ύψος του ποσού και οι προϋποθέσεις καταβολής της μερίδας ορίζονται από το παρόν άρθρο και το καταστατικό. Η συνεταιρική μερίδα είναι αδιαίρετη και ίση για όλα τα μέλη. Η μεταβολή της αξίας της συνεταιρικής μερίδας του ΑΣ γίνεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης και με τροποποίηση του καταστατικού του. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει όρους και προϋποθέσεις για την απόκτηση από κάθε μέλος προαιρετικών μερίδων χωρίς δικαίωμα ψήφου. Προαιρετικές μερίδες κατέχουν και τα μέλη επενδυτές της παραγράφου 2 του άρθρου 6, εφόσον το καταστατικό του ΑΣ προβλέπει την εγγραφή τους. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει προνόμια υπέρ των προαιρετικών μερίδων.

2. Αν μέλη ΑΣ που υφίστανται και λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου κατέχουν πρόσθετες υποχρεωτικές μερίδες είτε επιστρέφονται οι μερίδες αυτές στην ονομαστική τους αξία, αυξημένη ή μειωμένη, ανάλογα με τα αποτελέσματα της τελευταίας χρήσης είτε μετατρέπονται σε προαιρετικές μερίδες, σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού.

3. Το πενήντα τοις εκατό (50%) τουλάχιστον της ονομαστικής αξίας της υποχρεωτικής συνεταιρικής μερίδας, καταβάλλεται με την εγγραφή του μέλους. Το υπόλοιπο ποσοστό καταβάλλεται το αργότερο μέσα σε ένα χρόνο από την εγγραφή του, εκτός αν το καταστατικό προβλέπει βραχύτερο διάστημα.

4. Αν το καταστατικό δεν απαγορεύει τη μεταβίβαση της συνεταιρικής μερίδας, αυτή είναι δυνατή μόνο με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του ΑΣ, σε πρόσωπο που πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 6.

5. Σε περίπτωση θανάτου μέλους του ΑΣ, ο κληρονόμος, μετά από αίτησή του ή όταν υπάρχουν περισσότεροι κληρονόμοι, αυτός που υποδείχθηκε με έγγραφη συμφωνία τους, υπεισέρχεται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του μέλους που πέθανε, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου.

6. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση, οι συνεταιρικές μερίδες του μέλους που πέθανε αποδίδονται στους κληρονόμους στην ονομαστική τους αξία, μετά από αίτησή τους, μέσα σε ένα (1) έτος από την ημερομηνία θανάτου του μέλους.

Άρθρο 10

Ευθύνη και υποχρεώσεις του μέλους προς τρίτους

1. Η ευθύνη του μέλους του ΑΣ για τις υποχρεώσεις του προς τρίτους είναι επικουρική και περιορίζεται μέχρι του ορίου που καθορίζεται από το καταστατικό και το οποίο μπορεί να είναι ίσο με το ποσό της υποχρεωτικής μερίδας ή με ακέραιο πολλαπλάσιο του ποσού αυτής.

2. Το μέλος έχει την ευθύνη της παραγράφου 1 και μετά την έξοδό του από τον ΑΣ, για υποχρεώσεις που δημιουργήθηκαν όταν ήταν μέλος ή για προηγούμενες υποχρεώσεις, τις οποίες αποδέχθηκε κατά την έγγραφη του.

3. Αξιώσεις τρίτων, από την ευθύνη του μέλους του ΑΣ κατά τις παραγράφους 1 και 2, παραγράφονται μετά την παρέλευση πέντε (5) ετών από τη λήξη του έτους μέσα στο οποίο γεννήθηκαν.

4. Η ευθύνη του μέλους παύει οπωσδήποτε μετά την πάροδο ενός (1) έτους από το πέρας της πτώχευσης ή της εκκαθάρισης του ΑΣ, εκτός αν μέσα στο έτος έχει ασκηθεί εναντίον του αγωγή.

5. Δεν απαγγέλλεται προσωπική κράτηση των μελών του ΑΣ για υποχρεώσεις του ΑΣ προς τρίτους και το Δημόσιο, καθώς και για υποχρεώσεις μεταξύ μελών και ΑΣ.

6. Οι δανειστές μέλους ΑΣ για την ικανοποίηση αξιώσεών τους κατά του μέλους, δεν έχουν δικαίωμα επί της περιουσίας του ΑΣ ή των πλεονασμάτων χρήσεων ή των συνεταιρικών μερίδων, υποχρεωτικών ή προαιρετικών των υπολοίπων μελών.

7. Δεν υπόκεινται σε κατάσχεση ή στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, για οφειλές των μελών προς τρίτους:

α) Το αντάλλαγμα για τη χρήση των περιουσιακών στοιχείων που έχουν παραχωρηθεί στον ΑΣ.

β) Τα προϊόντα της παραγωγής των μελών που παραδόθηκαν στον ΑΣ για πώληση ή διάθεση στην αγορά, αυτούσια ή μετά από μεταποίηση ή επεξεργασία. γ) Το τίμημα των προϊόντων της περίπτωσης β'. δ) Η υποχρεωτική και προαιρετική συνεταιρική μερίδα.

8. Δεν επιτρέπεται η κατάσχεση στα χέρια του ΑΣ, ως τρίτου, χρημάτων τα οποία έχουν ληφθεί από πιστωτικά ιδρύματα ως δάνειο για λογαριασμό μελών, καθώς και παροχές σε είδος του ΑΣ προς τα μέλη του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Άρθρο 11 Όργανα διοίκησης

Όργανα διοίκησης του ΑΣ είναι: α) Η γενική συνέλευση, β) το διοικητικό συμβούλιο και γ) το εποπτικό συμβούλιο, εφόσον ο αριθμός των μελών του ΑΣ είναι μεγαλύτερος από τριάντα (30). Αν τα μέλη του ΑΣ είναι λιγότερα από τριάντα (30), δεν απαιτείται εκλογή εποπτικού συμβουλίου, εκτός αν ορίζει διαφορετικά το καταστατικό.

Άρθρο 12 Γενική συνέλευση Αρμοδιότητες Σύγκληση

1. Η γενική συνέλευση αποτελεί το ανώτατο όργανο του ΑΣ. Στη γενική συνέλευση μετέχουν αυτοπροσώπως όλα τα μέλη που έχουν εκπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες οικονομικές τους υποχρεώσεις προς τον ΑΣ. Στη γενική συνέλευση κάθε μέλος έχει μία (1) ψήφο. Η γενική συνέλευση αποφασίζει

για κάθε θέμα για το οποίο δεν προβλέπεται απόφαση από άλλο αρμόδιο όργανο. Στην έναρξη της συνεδρίασης η γενική συνέλευση εκλέγει από τα μέλη της πρόεδρο, γραμματέα και εφορευτική επιτροπή. Δεν εκλέγεται πρόεδρος της γενικής συνέλευσης μέλος του διοικητικού συμβουλίου του ΑΣ.

2. Στην αποκλειστική αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης ανήκουν:

α) Η τροποποίηση του καταστατικού.

β) Η συγχώνευση, η παράταση της διάρκειας, η λύση και η αναβίωση του ΑΣ.

γ) Η εκλογή και η ανάκληση των μελών του διοικητικού συμβουλίου.

δ) Η έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων του άρθρου 22 και ο καθορισμός του τρόπου διάθεσης των πλεονασμάτων της χρήσης.

ε) Η επιβάρυνση των μελών από τυχόν ζημιές.

στ) Η μεταβολή της αξίας της συνεταιρικής μερίδας.

ζ) Η επιβολή εισφοράς στα μέλη.

η) Η έγκριση του προγράμματος επιχειρηματικής δράσης και ανάπτυξης του ΑΣ, καθώς και του αντίστοιχου προϋπολογισμού.

θ) Η έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων.

ι) Η απαλλαγή από κάθε ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου.

ια) Η ψήφιση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του Κανονισμού Υπηρεσιακής Κατάστασης Προσωπικού.

ιβ) Η απόφαση για την αγορά και πώληση ακινήτων.

ιγ) Η απόφαση για τη συγκρότηση και λειτουργία από τα μέλη του ΑΣ Ομάδων Παραγωγών ή Οργανώσεων Παραγωγών, που αντιστοιχούν στους κλάδους παραγωγής και στα βασικά προϊόντα του ΑΣ.

ιδ) Ο ορισμός των ελεγκτών του άρθρου 21 για την επόμενη οικονομική χρήση και ο καθορισμός της αμοιβής τους.

ιε) Η απόφαση απαλλαγής της παραγράφου 4 του άρθρου 8 από την υποχρέωση της παραγράφου 3 του άρθρου 8.

ιστ) Κάθε άλλο θέμα που προβλέπεται στον παρόντα νόμο και στο καταστατικό.

3. Η γενική συνέλευση μπορεί, με απόφασή της, να μεταβιβάζει την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, των περιπτώσεων ια' και ιγ' της παραγράφου 2 στο διοικητικό συμβούλιο.

4. Η γενική συνέλευση συγκαλείται σε τακτική συνεδρίαση από το διοικητικό συμβούλιο με πρόσκληση στην οποία περιλαμβάνονται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, μία (1) φορά το χρόνο και συνεδριάζει στην έδρα του ΑΣ μέσα σε έξι (6) το πολύ μήνες από τη λήξη της διαχειριστικής χρήσης. Η διαδικασία σύγκλησης της γενικής συνέλευσης και διεύθυνσης των εργασιών της, ορίζεται από το καταστατικό.

5. Η γενική συνέλευση συγκαλείται σε έκτακτη συνεδρίαση από το διοικητικό συμβούλιο για λόγους που προβλέπονται από το νόμο ή το καταστατικό ή όταν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του ΑΣ.

6. Το ένα πέμπτο (1/5) των μελών του ΑΣ μπορεί να ζητήσει από το διοικητικό συμβούλιο τη σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης με την υποχρεωτική αναφορά στην αίτησή του των προς συζήτηση θεμάτων. Το εποπτικό συμβούλιο του ΑΣ μπορεί να ζητήσει από το διοικητικό συμβούλιο τη σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης, όταν προκύπτει ανάγκη μετά από έλεγχο που έχει ασκήσει. Αν το διοικητικό συμβούλιο δεν συγκαλέσει τη γενική συνέλευση μέσα σε είκοσι (20) ημέρες από την υποβολή της αίτησης, τα παραπάνω μέλη ή το εποπτικό συμβούλιο έχουν το δικαίωμα σύγκλησής της.

7. Σε ΑΣ με περισσότερα από πεντακόσια

(500) μέλη, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει την εκλογή αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης. Τα μέλη της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης εκλέγονται από τη γενική συνέλευση της παραγράφου 1. Ο ελάχιστος αριθμός των μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης ορίζεται στα τετρακόσια (400) μέλη. Ο αριθμός των τετρακοσίων (400) μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης αυξάνεται κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) για τα επιπλέον μέλη του ΑΣ με πεντακόσια ένα (501) έως τρεις χιλιάδες (3.000) μέλη. Σε ΑΣ με περισσότερα από τρεις χιλιάδες (3.000) μέλη, ο αριθμός των μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης δεν μπορεί να είναι μικρότερος των χιλίων πεντακοσίων (1.500) μελών. Ο ακριβής αριθμός των μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης, τα καθήκοντά τους και ο τρόπος ανάκλησής τους καθορίζονται από το καταστατικό.

Στους ΑΣ που λειτουργεί αντιπροσωπευτική γενική συνέλευση, μπορεί να συγκαλείται έκτακτη γενική συνέλευση του συνόλου των μελών του ΑΣ μετά από αίτημα του ενός εικοστού (1/20) τουλάχιστον των μελών του προς το διοικητικό συμβούλιο, για σπουδαίους λόγους που αφορούν την οικονομική κατάσταση ή/και τη σημαντική μείωση των δραστηριοτήτων του ΑΣ.

8. Η σύγκληση από το διοικητικό συμβούλιο έκτακτης γενικής συνέλευσης του συνόλου των μελών του ΑΣ είναι υποχρεωτική, όταν στην ημερήσια διάταξη περιλαμβάνονται τα θέματα των περιπτώσεων α', β' και γ' της παραγράφου 3 του άρθρου 13.

Άρθρο 13

Απαρτία γενικής συνέλευσης

1. Η γενική συνέλευση συνεδριάζει νόμιμα, εφόσον κατά την έναρξη της συνεδρίασης ο αριθμός των μελών που παρίστανται ή

εκπροσωπούνται σε αυτήν και έχουν δικαίωμα ψήφου είναι μεγαλύτερος από το ήμισυ (1/2) του συνολικού αριθμού των μελών του ΑΣ που έχουν δικαίωμα ψήφου.

2. Αν διαπιστωθεί έλλειψη απαρτίας κατά την έναρξη της συνεδρίασης, η γενική συνέλευση συνέρχεται, χωρίς νέα πρόσκληση, στον ίδιο τόπο, την ίδια ημέρα και ώρα της επόμενης εβδομάδας και με τα ίδια θέματα της αρχικής ημερήσιας διάταξης. Στην επαναληπτική αυτή συνεδρίαση, απαρτία υπάρχει, οποιοσδήποτε και αν είναι ο αριθμός των παριστάμενων ή εκπροσωπούμενων μελών του ΑΣ που έχουν δικαίωμα ψήφου.

3. Κατ' εξαίρεση, αν πρόκειται για αποφάσεις που αφορούν στη:

α) Μεταβολή του σκοπού του ΑΣ,
β) συγχώνευση με άλλον ΑΣ,
γ) λύση του ΑΣ,
δ) τροποποίηση του καταστατικού του ΑΣ,
ε) απαλλαγή της παραγράφου 4 του άρθρου 8 από την υποχρέωση της παραγράφου 3 του άρθρου 8, η γενική συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει νόμιμα, εφόσον στην έναρξη της συνεδρίασης παρίστανται ή εκπροσωπούνται σε αυτήν τα δύο τρίτα (2/3) τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των μελών του ΑΣ που έχουν δικαίωμα ψήφου. Αν δεν συντελεστεί η απαρτία αυτή, η γενική συνέλευση συνέρχεται σε επαναληπτική συνεδρίαση, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στην παράγραφο 2 και βρίσκεται σε απαρτία, εφόσον στην έναρξη της συνεδρίασης παρίσταται ή εκπροσωπείται σε αυτήν το ήμισυ (1/2) τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των μελών που έχουν δικαίωμα ψήφου.

4. Το καταστατικό μπορεί να ορίζει και άλλα συγκεκριμένα θέματα, στα οποία για τη λήψη των αποφάσεων απαιτείται η απαρτία της παραγράφου 3.

Άρθρο 14 **Αποφάσεις γενικής συνέλευσης**

1. Η γενική συνέλευση αποφασίζει για τα θέματα της ημερήσιας διάταξης με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τον παρόντα νόμο ή το καταστατικό. Οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης είναι υποχρεωτικές για όλα τα μέλη του ΑΣ, έστω και αν διαφωνούν ή είναι απόντα.

2. Κατ' εξαίρεση, η γενική συνέλευση αποφασίζει με αυξημένη πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των παρόντων μελών για:

α) Τη μεταβολή του σκοπού του ΑΣ.

β) Τη συγχώνευση με άλλον ΑΣ.

γ) Τη λύση του ΑΣ.

δ) Την τροποποίηση του καταστατικού του ΑΣ.

ε) Την απαλλαγή της παραγράφου 4 του άρθρου 8 από την υποχρέωση της παραγράφου 3 του άρθρου 8. Το καταστατικό μπορεί να ορίζει και άλλα θέματα στα οποία, για τη λήψη αποφάσεων, απαιτείται η πλειοψηφία που προβλέπεται στην παρούσα παράγραφο.

3. Η γενική συνέλευση αποφασίζει με μυστική ψηφοφορία για τα θέματα που αφορούν:

α) Αρχαιρεσίες.

β) Απαλλαγή από την ευθύνη των μελών του διοικητικού συμβουλίου.

γ) Έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων του άρθρου 22.

δ) Προσωπικά θέματα.

ε) Ανάκληση των μελών του διοικητικού συμβουλίου.

στ) Διαγραφή μέλους ΑΣ.

ζ) Οποιοδήποτε άλλο θέμα, εφόσον το ζητήσει το ένα πέμπτο (1/5) τουλάχιστον των μελών που παρίστανται στη συνεδρίαση

της γενικής συνέλευσης όπου λαμβάνεται η απόφαση.

4. Αν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου δεν απαλλαγούν από την ευθύνη ή δεν εγκριθούν οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του άρθρου 22, η γενική συνέλευση, στην ίδια συνεδρίαση, μετά την ανάγνωση της έκθεσης των ελεγκτών, αποφασίζει για την ανάκληση ή μη των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Αν τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ανακληθούν, η γενική συνέλευση, στην ίδια συνεδρίαση, εκλέγει προσωρινό διοικητικό συμβούλιο, το οποίο υποχρεούται μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών να συγκαλέσει νέα γενική συνέλευση των μελών του ΑΣ, με θέμα την εκλογή νέου διοικητικού συμβουλίου.

5. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου δικαιούνται να μετάσχουν στην ψηφοφορία για τα θέματα της απαλλαγής από την ευθύνη τους.

Άρθρο 15 **Προσβολή αποφάσεων γενικής συνέλευσης**

1. Αποφάσεις της γενικής συνέλευσης που είναι αντίθετες στο νόμο ή στο καταστατικό είναι άκυρες.

2. Η ακυρότητα των αποφάσεων της παραγράφου 1 κηρύσσεται με απόφαση του Ειρηνοδικείου της έδρας του ΑΣ, μετά από αίτηση μέλους του ΑΣ ή της αρμόδιας αρχής του άρθρου 18 ή τρίτου που έχει έννομο συμφέρον, η οποία εκδικάζεται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Η αίτηση ασκείται μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη λήψη της απόφασης από τη γενική συνέλευση και κοινοποιείται στον ΑΣ.

3. Η απόφαση του Ειρηνοδικείου που

εκδίδεται, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο υπόκειται σε έφεση, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Δικαίωμα άσκησης έφεσης έχει και η αρμόδια αρχή του άρθρου 18. Αν η απόφαση δεν επιδοθεί, η έφεση ασκείται εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης.

Άρθρο 16

Διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο

1. Το διοικητικό και το εποπτικό συμβούλιο εκλέγονται από τη γενική συνέλευση με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία. Μέλη του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου μπορεί να εκλεγούν φυσικά πρόσωπα μέλη του ΑΣ, καθώς και οι νόμιμοι εκπρόσωποι των νομικών προσώπων μελών του ΑΣ. Ο αριθμός των μελών τους ορίζεται από το καταστατικό και είναι πάντοτε περιττός. Τα μέλη δεν μπορεί να είναι λιγότερα από τρία (3). Η διάρκεια της θητείας των μελών του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου ορίζεται από το καταστατικό και δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριών (3) ετών ούτε μεγαλύτερη των πέντε (5) ετών. Οι πρόεδροι των δύο συμβουλίων μπορούν να εκλεγούν μόνο για δύο (2) συνεχόμενες θητείες και ανακαλούνται ελεύθερα από τη γενική συνέλευση. Οι ιδιότητες μέλους του διοικητικού και μέλους του εποπτικού συμβουλίου δεν επιτρέπεται να συμπίπτουν. Μεταξύ των μελών του διοικητικού συμβουλίου και του εποπτικού συμβουλίου δεν επιτρέπεται να υπάρχει συγγενική σχέση πρώτου βαθμού, εξ αίματος ή εξ αγχιστείας.

2. Αν τρεις (3) μήνες πριν από την εκλογή των μελών του διοικητικού συμβουλίου, ο αριθμός προσωπικού του ΑΣ είναι μεγαλύτερος από είκοσι (20) άτομα, στο διοικητικό συμβούλιο μετέχει εκπρόσωπος του παραπάνω προσωπικού, ως επιπλέον μέλος του. Ο εκπρόσωπος αυτός συμμετέχει

με δικαίωμα ψήφου μόνο σε θέματα προσωπικού.

3. Το διοικητικό συμβούλιο εκπροσωπεί τον ΑΣ δικαστικώς και εξωδίκως. Την εκπροσώπησή του αυτή μπορεί να την αναθέτει στον πρόεδρο ή σε άλλο μέλος του ή στον κατά την παράγραφο 11 γενικό διευθυντή ή διευθυντή. Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί επίσης να αναθέτει την άσκηση αρμοδιοτήτων του σε μέλος αυτού ή σε στέλεχος ή υπάλληλο του ΑΣ.

4. Το διοικητικό συμβούλιο συνεδριάζει τουλάχιστον μία (1) φορά το μήνα και είναι αρμόδιο να αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά στη διοίκηση του ΑΣ, στη διαχείριση της περιουσίας και των υποθέσεων του και στην επιδίωξη του σκοπού του. Οι αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου καθορίζονται στο καταστατικό.

5. Το εποπτικό συμβούλιο ελέγχει τις πράξεις του διοικητικού συμβουλίου και την τήρηση των διατάξεων του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης. Το εποπτικό συμβούλιο έχει δικαίωμα και υποχρέωση να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου ή στοιχείου του ΑΣ και να παρακολουθεί την πορεία των υποθέσεων του ΑΣ. Το εποπτικό συμβούλιο μπορεί να υποβάλλει προτάσεις στο διοικητικό συμβούλιο, για τη βελτίωση των οικονομικών μεγεθών, την ανάπτυξη του ΑΣ και εισηγείται προγράμματα συνεταιριστικής εκπαίδευσης των υπηρεσιακών και αιρετών στελεχών, καθώς και των μελών του ΑΣ. Το εποπτικό συμβούλιο αν διαπιστώσει παραβάσεις του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης υποδεικνύει στο διοικητικό συμβούλιο την επανόρθωσή τους με σχετική έκθεσή του και συγκαλεί γενική συνέλευση, όταν θεωρεί ότι πρόκειται για σοβαρές

παραβάσεις που μπορεί να βλάψουν τα συμφέροντα του ΑΣ. Στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου, το εποπτικό συμβούλιο υποβάλλει τη σχετική έκθεσή του και στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18.

6. Το διοικητικό και το εποπτικό συμβούλιο βρίσκονται σε απαρτία όταν τα παρόντα μέλη είναι περισσότερα από τα απόντα, σε καμία όμως περίπτωση δεν μπορεί τα παρόντα μέλη να είναι λιγότερα από τρία (3). Το διοικητικό και το εποπτικό συμβούλιο αποφασίζουν με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών.

7. Τα μέλη του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου ευθύνονται προσωπικά και εις ολόκληρον έκαστο για κάθε ζημιά που προκάλεσαν στον ΑΣ κατά την άσκηση των καθηκόντων τους από δόλο ή βαριά αμέλεια. Οι αξιώσεις του ΑΣ παραγράφονται πέντε (5) έτη αφότου ο ΑΣ διαπίστωσε τη ζημιά, εκτός αν πρόκειται για ζημιά από δόλο, οπότε παραγράφονται μετά από δέκα (10) έτη. Σε κάθε περίπτωση επί της παραγραφής αξιώσεων του ΑΣ κατά των μελών του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου από αδικοπραξία, εφαρμόζεται το τρίτο εδάφιο του άρθρου 937 του Αστικού Κώδικα.

8. Μέλος του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου δεν μπορεί να ψηφίζει στις συνεδριάσεις του για θέματα που αφορούν το ίδιο το μέλος, το σύζυγο ή συγγενείς του εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι και δεύτερου βαθμού.

9. Αν ο πρόεδρος ή μέλος του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου είναι αντίδικοι του ΑΣ, αυτός εκπροσωπείται κατά την αντίστοιχη δίκη από μέλος του, ειδικώς εξουσιοδοτημένο από τον ΑΣ για το σκοπό αυτό, εκτός αν η γενική συνέλευση διορίσει ειδικούς εκπροσώπους.

10. Τα μέλη του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου δεν αμείβονται. Με απόφαση της γενικής συνέλευσης μπορεί να προβλέπεται αμοιβή του Προέδρου του διοικητικού συμβουλίου, εφόσον ο κύκλος εργασιών του ΑΣ υπερβαίνει τα δέκα εκατομμύρια (10.000.000) ευρώ. Το καταστατικό του ΑΣ μπορεί να προβλέπει την παροχή στα μέλη του διοικητικού και εποπτικού Συμβουλίου:

α) Εξόδων κίνησης, διαμονής και αποζημίωσης για υπηρεσίες εκτός της Περιφερειακής Ενότητας που βρίσκεται η έδρα του ΑΣ, και

β) εξόδων παράστασης για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις των συμβουλίων αυτών.

Το ύψος των εξόδων κίνησης, διαμονής και παράστασης των μελών του διοικητικού και του εποπτικού Συμβουλίου καθορίζεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης, ύστερα από εισήγηση του διοικητικού συμβουλίου.

11. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει τη δυνατότητα διορισμού από το διοικητικό συμβούλιο γενικού διευθυντή ή διευθυντή στον οποίο να ανατίθεται με σύμβαση η μερική ή ολική άσκηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων του διοικητικού συμβουλίου, εκτός από εκείνες που, κατά το νόμο ή το καταστατικό, απαιτούν συλλογική ενέργεια, καθώς και τη διεύθυνση και διαχείριση των υποθέσεων του ΑΣ. Ο διορισμός γενικού διευθυντή ή διευθυντή στους ΑΣ με κύκλο εργασιών πάνω από ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ, είναι υποχρεωτικός. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου καθορίζονται τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και οι αρμοδιότητες του γενικού διευθυντή ή διευθυντή. Ο γενικός διευθυντής ή διευθυντής επιλέγεται από το διοικητικό συμβούλιο μετά από προκήρυξη που δημοσιεύεται σε μία ημερήσια εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του ΑΣ, και αν δεν εκδίδεται τέτοια

σε μία περιοδική εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του ΑΣ και σε μία ημερήσια εφημερίδα πανελληνίας κυκλοφορίας, καθώς και στον ιστότοπο του ΑΣ, αν διαθέτει.

12. Οι διατάξεις του ν. 3213/2003 (Α' 309), έχουν εφαρμογή για τους προέδρους του διοικητικού συμβουλίου και τους γενικούς διευθυντές ή διευθύντες των ΑΣ που έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών άνω των δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ. Η διάταξη αυτή ισχύει και για τους Κλαδικούς Εθνικούς ΑΣ και Κλαδικούς ΑΣ του άρθρου 31 και τις Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις του άρθρου 33.

13. Όλα τα μέλη των διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων ΑΣ παρακολουθούν άπαξ, κατά τη διάρκεια των πρώτων έξι (6) μηνών της θητείας τους, τη βασική συνεταιριστική εκπαίδευση για θέματα, όπως είναι ιδίως ο σκοπός, η φιλοσοφία και ο τρόπος οργάνωσης, διαχείρισης και λειτουργίας των ΑΣ, με σεμινάρια που οργανώνονται με την συνδρομή του ταμείου του άρθρου 39. Σε περίπτωση άρνησης ή υπαίτιας παράλειψης, τα μέλη αντικαθίστανται από μέλη που πληρούν την προϋπόθεση της παρούσας παραγράφου, σύμφωνα με τις παραγράφους 5 και 7 του άρθρου 17.

14. Είναι δυνατή η διεξαγωγή συνεδρίασης του διοικητικού συμβουλίου μέσω τηλεδιάσκεψης, εφόσον τούτο προβλέπεται από το καταστατικό, στο οποίο καθορίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές ασφαλείας, οι προϋποθέσεις ενημέρωσης των μελών, η διαδικασία της εξ αποστάσεως συμμετοχής και κάθε σχετικό θέμα.

Άρθρο 17 **Αρχαιεσίες**

1. Οι εκλογές για την ανάδειξη των μελών

του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου του ΑΣ, καθώς και των αντιπροσώπων σε άλλα νομικά πρόσωπα που συμμετέχει ο ΑΣ διενεργούνται από εφορευτική επιτροπή της οποίας προεδρεύει δικαστικός λειτουργός που διορίζεται από το Πρωτοδικείο της έδρας του ΑΣ. Αν με έγγραφο του οικείου Πρωτοδικείου βεβαιώνεται η αδυναμία διορισμού δικαστικού λειτουργού, διορίζεται δικηγόρος ύστερα από πρόταση του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, κατόπιν αιτήματος του ΑΣ. Ο οικείος δικηγορικός σύλλογος, που ορίζει τον δικηγόρο, καθορίζει και το ύψος της αμοιβής του. Αν τα μέλη του ΑΣ είναι λιγότερα από τριάντα (30), οι εκλογές διενεργούνται χωρίς την παρουσία δικαστικού λειτουργού, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά από το καταστατικό. Η διαδικασία εκλογής και ο αριθμός των μελών της εφορευτικής επιτροπής καθορίζονται από το καταστατικό. Για τις αρχαιεσίες τηρείται από την εφορευτική επιτροπή πρακτικό. Το ποσοστό των γυναικών υποψηφίων να εκλεγούν μέλη του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου, αντιστοιχεί κατ' ελάχιστο στο ποσοστό των γυναικών μελών του ΑΣ. Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην επόμενη ακέραια μονάδα.

2. Η εκλογή των μελών του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου διενεργείται με μυστική ψηφοφορία και με ενιαίο ψηφοδέλτιο. Στο ψηφοδέλτιο αναγράφονται με αλφαβητική σειρά τα ονοματεπώνυμα των υποψηφίων.

3. Ο αριθμός των σταυρών προτίμησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα τρίτο (1/3) του όλου αριθμού των μελών του διοικητικού ή εποπτικού συμβουλίου. Αν προκύπτει κλάσμα ισχύει ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός. Ψηφοδέλτια που περιέχουν αριθμό σταυρών μεγαλύτερο από αυτόν που

ορίζεται από το καταστατικό ή χωρίς σταυρό είναι άκυρα.

4. Εκλεγέντες είναι αυτοί που συγκέντρωσαν τις περισσότερες ψήφους. Αν υπάρχει ισοψηφία γίνεται κλήρωση. Όσοι δεν εκλεγούν είναι επιλαχόντες κατά τη σειρά του αριθμού των ψήφων που έλαβαν.
5. Οι επιλαχόντες καταλαμβάνουν θέσεις τακτικών μελών που κενώνονται μέχρι τη λήξη της θητείας τους.

6. Το διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο στην πρώτη, μετά την εκλογή τους, συνεδρίαση συγκροτούνται σε σώμα, σύμφωνα με το καταστατικό. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει τη δυνατότητα και τις προϋποθέσεις ανακατανομής των αξιωμάτων στο διοικητικό συμβούλιο. Αν στο καταστατικό δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη, η ανακατανομή των αξιωμάτων μπορεί να γίνει, εφόσον αποφασισθεί, από τα δύο τρίτα (2/3) του συνόλου των μελών του. Όταν προκύπτει κλάσμα, ισχύει ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός.

7. Αν κενωθεί η θέση μέλους του διοικητικού ή του εποπτικού συμβουλίου και δεν υπάρχουν επιλαχόντα μέλη, το διοικητικό συμβούλιο με απόφαση των λοιπών μελών του, συμπληρώνει την κενή θέση με την εκλογή σε αυτήν μέλους του ΑΣ. Τα ως άνω οριζόμενα μέλη διατηρούν την ιδιότητά τους αυτή μέχρι τη σύγκληση της πρώτης τακτικής ή έκτακτης γενικής συνέλευσης, η οποία επικυρώνει την εκλογή τους ή, σε αντίθετη περίπτωση, εκλέγει νέα μέλη. Αν παραιτηθεί η πλειοψηφία ή το σύνολο των μελών του διοικητικού συμβουλίου και δεν υπάρχουν επιλαχόντα μέλη, διενεργούνται αρχαιρεσίες.

8. Δεν μπορεί να εκλεγεί μέλος στο διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο του ΑΣ:
α) Φυσικό πρόσωπο το οποίο

καταδικάστηκε με τελεσίδικη δικαστική απόφαση σε οποιαδήποτε ποινή για: κλοπή, απάτη, υπεξαίρεση (κοινή ή στην υπηρεσία), εκβίαση, πλαστογραφία, ψευδορκία, απιστία, δωροδοκία, παράβαση καθήκοντος, υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης, υπεξαγωγή εγγράφου, λαθρεμπορία και εμπορία ναρκωτικών και για τα αδικήματα που προβλέπονται στο άρθρο 28.

β) Μέλος του ΑΣ που δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του, όπως αυτές προβλέπονται στον παρόντα νόμο και στο καταστατικό. Η εκπλήρωση της υποχρέωσης της παραγράφου 3 του άρθρου 8 βεβαιώνεται εγγράφως για κάθε μέλος που είναι υποψήφιο ενώπιον της εφορευτικής επιτροπής από τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου του ΑΣ πριν την έναρξη της εκλογικής διαδικασίας.

γ) Πρόσωπο του οποίου η εκλογή προσκρούει σε όσα προβλέπονται στα τρία τελευταία εδάφια της παραγράφου 1 του άρθρου 16.

δ) Όποιος εργάζεται στον ΑΣ με οποιαδήποτε σχέση εργασίας ή έργου. Για τα κωλύματα της παρούσας παραγράφου, εκτός από αυτό του δευτέρου εδαφίου της περίπτωσης β', κάθε υποψήφιο μέλος για το διοικητικό και το εποπτικό συμβούλιο, υποχρεούται να προσκομίσει στον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής, υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986 (Α' 75) με την οποία δηλώνεται ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα κωλύματα των περιπτώσεων αυτών.

Αν κατά τη διάρκεια της θητείας του οργάνου διαπιστωθεί για μέλος του η ύπαρξη οποιουδήποτε από τα κωλύματα της παρούσας παραγράφου, το μέλος αυτό εκπίπτει αυτοδικαίως από μέλος του οργάνου και εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 5 και 7.

9. Με το καταστατικό ρυθμίζονται τα θέματα διαδικασίας εκλογής του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου,

καθώς και των αντιπροσώπων του ΑΣ σε άλλα νομικά πρόσωπα όπου συμμετέχει, που δεν ρυθμίζονται στον παρόντα νόμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Άρθρο 18

Κρατική εποπτεία αγροτικού συνεταιρισμού

Η εποπτεία επί των ΑΣ ασκείται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων δια της Διεύθυνσης Οικονομικών Ελέγχων και Επιθεώρησης, στο εξής αρμόδια αρχή. Η εποπτεία αφορά τη σύννομη λειτουργία και την υποβοήθηση του έργου των ΑΣ, τη διαπίστωση της νομιμότητας των πράξεων και την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων των οργάνων διοίκησης, και περιλαμβάνει, ιδίως, την τήρηση των διατάξεων των νόμων, του καταστατικού και των αποφάσεων των γενικών συνελεύσεων, την τήρηση του μητρώου του άρθρου 19 και την αξιολόγησή τους μέσω αυτού, την εξακρίβωση της αλήθειας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και γενικά των βιβλίων και στοιχείων που τηρούνται από τους ΑΣ, καθώς και την εξακρίβωση της καταβολής της αξίας των συνεταιρικών μερίδων ή άλλων ληξιπρόθεσμων οικονομικών υποχρεώσεων των μελών τους.

Άρθρο 19

Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων

1. Οι ΑΣ, οι Κλαδικοί Εθνικοί ΑΣ και Κλαδικοί ΑΣ του άρθρου 31, οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις, σύμφωνα με τις

διατάξεις του άρθρου 33, οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί του άρθρου 32 και το ταμείο του άρθρου 39 καταχωρίζονται στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων, στο εξής μητρώο, το οποίο τηρείται από την αρμόδια αρχή και αποτελεί ψηφιακή βάση δεδομένων.

2. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων συμπληρώνονται ή τροποποιούνται η μορφή, το περιεχόμενο, η διαδικασία καταγραφής σε αυτό, η τήρηση του μητρώου, καθώς και κάθε άλλο σχετικό με το μητρώο θέμα.

3. Οι ΑΣ απαλλάσσονται από την υποχρέωση εγγραφής τους στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ), στο Μητρώο Εμπόρων του ν. 3955/2011 (Α' 89) και στα Εμπορικά Επιμελητήρια της περιφέρειάς τους.

Άρθρο 20

Καταχώριση των αγροτικών συνεταιρισμών στο μητρώο

1. Οι ΑΣ υποχρεούνται να υποβάλλουν αίτηση καταχώρισης στο μητρώο του άρθρου 19. Η αίτησή τους υποβάλλεται μέσα σε ένα (1) μήνα από την ημερομηνία καταχώρισης στο βιβλίο μητρώου που τηρείται στο Ειρηνοδικείο, σύμφωνα με το άρθρο 4.

2. Με την αίτηση της εγγραφής τους στο μητρώο οι ΑΣ υποχρεούνται να υποβάλλουν ηλεκτρονικά στην αρμόδια αρχή:

α) Αντίγραφο του καταστατικού τους και βεβαίωση εγγραφής τους στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών του αρμόδιου Ειρηνοδικείου.

β) Κατάσταση των ιδρυτικών μελών του ΑΣ με το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία και το ΑΦΜ τους, σύμφωνα με το βιβλίο μητρώου μελών, και βεβαίωση ότι έχουν

καταβάλει το ποσοστό της αξίας της συνεταιρικής τους μερίδας, σύμφωνα με το άρθρο 9.

γ) Συνοπτικό επιχειρησιακό πλάνο διάρκειας τριών (3) ετών για τη λειτουργία τους, που περιγράφει τις δραστηριότητες τους σε συγκεκριμένους τομείς παραγωγής, τις ποσότητες που πρόκειται να διαχειριστούν, τις προγραμματισμένες δράσεις και τυχόν επενδυτικά σχέδια που προτίθενται να αναλάβουν για την υλοποίησή του.

Τα στοιχεία που υποβάλλονται από τους ΑΣ, επαληθεύονται από την αρμόδια αρχή και με βάση την πληρότητά τους, οι ΑΣ εγγράφονται ή όχι στο μητρώο. Από της εγγραφής αυτής, παρέχεται στους ΑΣ αριθμός μητρώου ο οποίος αναγράφεται υποχρεωτικά, σε κάθε έγγραφο που εκδίδουν, καθώς και στον ιστότοπό τους, εφόσον διαθέτουν. Για την απόκτηση ΑΦΜ από την αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (ΔΟΥ), οι ΑΣ προσκομίζουν σε αυτήν βεβαίωση εγγραφής τους στο μητρώο που χορηγείται από την αρμόδια αρχή και αναγράφει τον αριθμό μητρώου. Μετά την εκλογή του οριστικού διοικητικού συμβουλίου και του εποπτικού συμβουλίου, αποστέλλεται μέσα σε ένα (1) μήνα στην αρμόδια αρχή πρακτικό των αρχαιρεσιών για την ανάδειξη του διοικητικού ή/και του εποπτικού Συμβουλίου των ΑΣ, το οποίο προβλέπεται στο έκτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 17.

3. Ως τις 30 Ιουνίου εκάστου έτους οι ΑΣ υποχρεούνται να υποβάλουν ηλεκτρονικά στο μητρώο τακτικές δηλώσεις, με τις οποίες δηλώνουν τυχόν μεταβολές των στοιχείων της παραγράφου 2, καθώς και:

α) Τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του άρθρου 22

β) Την έκθεση ελέγχου των ελεγκτών του άρθρου 21.

γ) Το αποδεικτικό της αποστολής του καταλόγου υπόχρεων προσώπων προς τα

αρμόδια όργανα ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, σύμφωνα με την παράγραφο 12 του άρθρου 16.

δ) Υπεύθυνη δήλωση του Προέδρου του διοικητικού συμβουλίου ότι τα μέλη του ΑΣ παραδίδουν την παραγωγή τους ή/και προμηθεύονται τα εφόδιά τους, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 8.

4. Οι ΑΣ διαγράφονται από το μητρώο για λόγους που αφορούν τη μη υποβολή των απαιτούμενων εγγράφων και δικαιολογητικών που επισυνάπτονται στην τακτική δήλωση της παραγράφου 3 και τη μη τήρηση των διατάξεων του νόμου και του καταστατικού, όπως οι λόγοι αυτοί εξειδικεύονται με την υπουργική απόφαση της παραγράφου 5.

5. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται τα κριτήρια αξιολόγησης των τακτικών δηλώσεων της παραγράφου 3, επιπλέον απαιτούμενα έγγραφα και δικαιολογητικά που επισυνάπτονται στην τακτική δήλωση της παραγράφου 3, καθώς και η διαδικασία ηλεκτρονικής υποβολής τους, οι λόγοι και η διαδικασία διαγραφής των ΑΣ από το μητρώο και ρυθμίζεται κάθε σχετικό θέμα. Με όμοια απόφαση καθορίζονται οι διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται από την αρμόδια αρχή, στην περίπτωση μη σύννομης λειτουργίας των ΑΣ και ρυθμίζεται κάθε θέμα σχετικό με την άσκηση της κρατικής εποπτείας.

Άρθρο 21 **Έλεγχος**

1. Ο οικονομικός, λογιστικός και διαχειριστικός έλεγχος των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων του άρθρου 22 των ΑΣ και, αν συντρέχει περίπτωση, των ενοποιημένων ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, διενεργείται ετησίως, με την επιφύλαξη της

παραγράφου 2, από έναν (1) τουλάχιστον νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο του ν. 3693/2008 (Α' 174), για τους ΑΣ για τους οποίους συντρέχουν οι προϋποθέσεις τακτικού ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των νομικών οντοτήτων του ν. 4308/2014 (Α' 251) από τους ελεγκτές αυτούς, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 4336/2015 (Α' 94). Στους λοιπούς ΑΣ διενεργείται από έναν (1) τουλάχιστον ελεγκτή που έχει άδεια άσκησης οικονομολογικού επαγγέλματος, σύμφωνα με το Π.δ. 475/1991 (Α' 176).

2. Οι ΑΣ που έχουν λιγότερα από πενήντα (50) μέλη και ο ετήσιος κύκλος εργασιών τους είναι μέχρι πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ, μπορούν να υποβάλλουν τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις τους στον έλεγχο της παραγράφου 1 κάθε τρεις (3) συνεχόμενες διαχειριστικές χρήσεις σωρευτικά.

3. Δεν μπορούν να ορισθούν ως ελεγκτές μέλη και υπάλληλοι του ΑΣ που ελέγχεται ή συγγενείς αυτών εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι και δεύτερου βαθμού.

4. Οι ελεγκτές και ισάριθμοι αναπληρωτές τους ορίζονται από την προηγούμενη τακτική γενική συνέλευση του ΑΣ, εκτός από τους ελεγκτές της πρώτης εταιρικής χρήσης, οι οποίοι ορίζονται από το καταστατικό. Η αμοιβή των ελεγκτών ορίζεται με την απόφαση ορισμού τους ή από το καταστατικό. Οι ελεγκτές μπορούν να επαναδιορίζονται, μέχρι και για πέντε (5) συνεχείς χρήσεις.

5. Οι ελεγκτές υποχρεούνται να υποβάλλουν το πόρισμα του ελέγχου τους μαζί με τις απαραίτητες πληροφορίες στο διοικητικό συμβούλιο του ΑΣ που ελέγχεται, το αργότερο τριάντα (30) ημέρες πριν από τη γενική συνέλευση, καθώς και να υποβάλλουν αντίγραφο του πορίσματος

στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18. Στο πόρισμα πρέπει να προσδιορίζεται η πορεία της οικονομικής κατάστασης του ΑΣ στο πλαίσιο των καταστατικών του σκοπών και των ετήσιων προγραμμάτων δράσης του. Το διοικητικό συμβούλιο του ΑΣ υποχρεούται να ανακοινώσει το ως άνω πόρισμα στην πρώτη μετά τον έλεγχο γενική συνέλευση των μελών του και να καλεί εγγράφως τους ελεγκτές πέντε (5) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συνεδρίαση της γενικής συνέλευσης, για να παρίσταται σε αυτήν. Οι ελεγκτές υποχρεούνται να παρίστανται στη γενική συνέλευση και να παρέχουν οποιαδήποτε πληροφορία ή διευκρίνιση τους ζητηθεί. Αν από το πόρισμα του ελέγχου υπάρχουν ενδείξεις ότι έχουν τελεστεί πράξεις που τιμωρούνται από τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα ή ειδικών ποινικών νόμων, οι ελεγκτές υποχρεούνται να υποβάλλουν εντός δέκα (10) ημερών το πόρισμά τους στην αρμόδια Εισαγγελική Αρχή και να γνωστοποιήσουν στην αρμόδια αρχή την ως άνω υποβολή.

6. Ο ΑΣ που ελέγχεται υποχρεούται να θέτει στη διάθεση των ελεγκτών κατάλληλο χώρο, όλα τα λογιστικά βιβλία, στοιχεία (παραστατικά) και λογαριασμούς και να παρέχει κάθε άλλο στοιχείο και πληροφορία που χρειάζονται οι ελεγκτές για την εκτέλεση του έργου του. Οι ελεγκτές ελέγχουν ιδίως:

α) Τη νομιμότητα των αποφάσεων και των πράξεων των οργάνων διοίκησης του ΑΣ.

β) Τη λογιστική τάξη και ιδίως αν τηρήθηκαν οι αρχές και κανόνες της λογιστικής επιστήμης.

γ) Την οικονομική κατάσταση του ΑΣ, που προκύπτει από τον έλεγχο των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την έκθεση πεπραγμένων διαχείρισης του διοικητικού συμβουλίου.

δ) Τη διαχειριστική τάξη, όσον αφορά μόνο τη νομιμότητα της πραγματοποίησης των δαπανών. Ο έλεγχος αυτός αποσκοπεί

κυρίως στη διαπίστωση τυχόν ατασθαλιών, καταχρήσεων ή άλλων παραβάσεων που έχουν διαπραχθεί και τον εντοπισμό των υπεύθυνων.

7. Οι ελεγκτές, με αίτησή τους προς το διοικητικό συμβούλιο, στην οποία αναφέρουν τα προς συζήτηση θέματα, μπορεί να ζητήσουν τη σύγκληση έκτακτης γενικής συνέλευσης. Το Διοικητικό Συμβούλιο συγκαλεί υποχρεωτικά τη γενική συνέλευση μέσα σε ένα (1) μήνα από την υποβολή της αίτησης, με θέματα ημερήσιας διάταξης αυτά που αναφέρονται στην αίτηση.

8. Κατά τα λοιπά, για τη διενέργεια του ελέγχου από τους νόμιμους ελεγκτές ή τα ελεγκτικά γραφεία του ν. 3693/2008, σύμφωνα με την παράγραφο 1, εφαρμόζονται οι διατάξεις των νόμων 4336/2015 και 3693/2008.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Άρθρο 22 Διαχειριστική χρήση

1. Η διαχειριστική χρήση δεν μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερους από δώδεκα (12) μήνες.

2. Κατά τη λήξη της χρήσης κλείνονται τα λογιστικά βιβλία του ΑΣ, ενεργείται η απογραφή της περιουσίας του, καταρτίζονται οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4308/2014 και υποβάλλονται από το διοικητικό συμβούλιο στην τακτική γενική συνέλευση μαζί με την έκθεση των ελεγκτών του άρθρου 21 και την έκθεση διαχείρισης πεπραγμένων του

διοικητικού συμβουλίου για το έτος που έληξε.

3. Το διοικητικό συμβούλιο συντάσσει πρόγραμμα δράσης και ανάπτυξης του ΑΣ για την επόμενη χρήση, το οποίο συνοδεύεται από προϋπολογισμό εσόδων εξόδων και το υποβάλλει για έγκριση στην τακτική γενική συνέλευση.

4. Ο ΑΣ έχει υποχρέωση να δημοσιεύει κατ' έτος τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του στον ιστότοπο του ΑΣ, εφόσον διαθέτει, καθώς και στον ιστότοπο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το αργότερο είκοσι (20) ημέρες πριν από την ημερομηνία σύγκλησης της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης, η οποία τις εγκρίνει.

Άρθρο 23

Διαχειριστικό υπόλοιπο Πλεονάσματα Κέρδη Τηρούμενα βιβλία

1. Αν από τα ακαθάριστα έσοδα του ΑΣ αφαιρεθούν οι κάθε είδους δαπάνες, οι ζημιές, οι αποσβέσεις και οι τόκοι των προαιρετικών μερίδων, το υπόλοιπο που απομένει αποτελεί το διαχειριστικό υπόλοιπο της χρήσης. Το διαχειριστικό υπόλοιπο περιλαμβάνει πλεονάσματα και κέρδη. Τα πλεονάσματα προέρχονται από τις συναλλαγές του ΑΣ με τα μέλη του και με μέλη επενδυτές που συναλλάσσονται με τον ΑΣ. Το πέραν του πλεονάσματος υπόλοιπο λογίζεται ότι προέρχεται από τις συναλλαγές με τρίτους και αποτελεί κέρδος. Για φορολογικούς σκοπούς διανομής του πλεονάσματος και τήρησης των αποθεματικών, τηρούνται διακριτοί λογαριασμοί για το σχηματισμό των πλεονασμάτων και των κερδών.

2. Ο ΑΣ, με απόφαση της γενικής του συνέλευσης, μπορεί να παρέχει τις υπηρεσίες του και σε τρίτους μη μέλη του

ΑΣ, που δεν κατέχουν προαιρετικές μερίδες. Ο όγκος των συναλλαγών του ΑΣ με τους τρίτους σε σχέση με τα μέλη του καθορίζεται από το καταστατικό. Οι όροι αγοράς προϊόντων τρίτων από τον ΑΣ και διάθεσης σε αυτούς εφοδίων δεν μπορεί να είναι ευνοϊκότεροι από τους αντίστοιχους όρους συναλλαγών του ΑΣ με τα μέλη του.

3. Από τα πλεονάσματα κρατείται ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η κράτηση αυτή πάυει να είναι υποχρεωτική όταν το τακτικό αποθεματικό φθάσει στο ύψος του συνολικού ποσού των υποχρεωτικών μερίδων των μελών του ΑΣ και επαναφέρεται αν το τακτικό αποθεματικό υστερήσει έναντι του συνολικού ποσού των μερίδων των μελών. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει μεγαλύτερο ποσοστό κράτησης. Το μέρος των πλεονασμάτων που μεταφέρεται στο τακτικό αποθεματικό λογίζεται ως ισόποση εισφορά των μελών. Αν το καταστατικό προβλέπει συμμετοχή των προαιρετικών μερίδων στα πλεονάσματα τα ποσά που αναλογούν αφαιρούνται πριν από οποιαδήποτε άλλη χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων.

4. Το υπόλοιπο των πλεονασμάτων, που απομένει μετά την κράτηση της παραγράφου 3, διατίθεται για την:

α) Απόδοση στα μέλη, ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον ΑΣ.

β) Ανάπτυξη του ΑΣ.

γ) Υποστήριξη δραστηριοτήτων κοινωνικού σκοπού και εφαρμογή δράσεων βιώσιμης ανάπτυξης της κοινότητας όπου δραστηριοποιείται ο ΑΣ, σε ποσοστό που καθορίζεται από το καταστατικό του ΑΣ. Για τον σκοπό της περίπτωσης αυτής μπορεί να διατίθεται και μέρος των κερδών της παραγράφου 1 με απόφαση της γενικής συνέλευσης.

δ) Εκπαίδευση και επιμόρφωση των μελών

του ΑΣ, σε ποσοστό τουλάχιστον δύο τοις εκατό (2%) των πλεονασμάτων.

5. Με απόφαση της γενικής συνέλευσης, τα ποσά της περίπτωσης α' της παραγράφου 4, μπορεί να παραμείνουν στον ΑΣ ως εξατομικευμένες έντοκες καταθέσεις προθεσμίας των μελών. Το επιτόκιο που καταβάλλεται στην περίπτωση αυτή καθορίζεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης και δεν μπορεί να υπερβαίνει το επιτόκιο δανεισμού του ΑΣ από τις τράπεζες.

6. Στο τακτικό αποθεματικό περιέρχονται:

α) Το σύνολο των κερδών, όπως ορίζονται στην παράγραφο 1, μετά τη φορολόγησή τους, εκτός αν μέρος αυτών έχει διατεθεί για την εκπλήρωση του σκοπού της περίπτωσης γ' της παραγράφου 4. β) Η κράτηση της παραγράφου 3. γ) Τα έσοδα που περιέρχονται στον ΑΣ από χαριστική αιτία. δ) Κάθε άλλο έσοδο, για το οποίο δεν ορίζεται διαφορετικά από το καταστατικό.

7. Οι ΑΣ τηρούν τα λογιστικά βιβλία (αρχεία) και τα λογιστικά στοιχεία (παραστατικά) που προβλέπονται από τον ν. 4308/2014, καθώς και τα παρακάτω βιβλία θεωρημένα από το Ειρηνοδικείο της έδρας τους:

α) Βιβλίο μητρώου μελών.

β) Βιβλία πρακτικών των οργάνων διοίκησής τους.

γ) Κάθε άλλο βιβλίο που προβλέπεται από το καταστατικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΛΥΣΗ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΑΣ

Άρθρο 24

Συγχώνευση

1. Δύο (2) ή περισσότεροι ΑΣ μπορεί να

συγχωνευθούν είτε με τη σύσταση νέου ΑΣ στον οποίο ενσωματώνονται οι συγχωνευόμενοι ΑΣ είτε με την απορρόφηση ενός ή περισσότερων υφιστάμενων ΑΣ από άλλον ο οποίος ήδη λειτουργεί.

2. Η συγχώνευση πραγματοποιείται, εφόσον ο ΑΣ που προέρχεται από τη συγχώνευση έχει θετική οικονομική θέση.

3. Για τη συγχώνευση με τη σύσταση νέου ΑΣ απαιτείται:

α) Σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης που καταρτίζουν εγγράφως τα διοικητικά συμβούλια των ΑΣ που συγχωνεύονται. Το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης περιέχει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

αα) Την επωνυμία, την καταστατική έδρα των ΑΣ που συγχωνεύονται, τον αριθμό καταχώρισης των καταστατικών τους και των τροποποιήσεων αυτών στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών που τηρείται στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο και τον αριθμό εγγραφής τους στο μητρώο του άρθρου 19, καθώς και την επωνυμία και την έδρα που προτείνεται για τον νέο ΑΣ που προέρχεται από τη συγχώνευση.

ββ) Τον τρόπο κατανομής των συνεταιρικών μερίδων και την αξία της συνεταιρικής μερίδας του νέου ΑΣ.

γγ) Τους ενδεχόμενους ειδικούς όρους ή πλεονεκτήματα που συνδέονται με τις υποχρεωτικές και προαιρετικές μερίδες.

δδ) Την ημερομηνία από την οποία οι πράξεις των ΑΣ που συγχωνεύονται θεωρούνται λογιστικά τελούμενες για λογαριασμό του νέου ΑΣ.

εε) Τους όρους της αντιπροσωπευτικότητας, στην περίπτωση που ο αριθμός των μελών φυσικών προσώπων των συγχωνευόμενων ΑΣ υπερβαίνει τα πεντακόσια (500) μέλη, οπότε μπορεί η κοινή γενική συνέλευση των μελών των συγχωνευόμενων ΑΣ να είναι αντιπροσωπευτική, σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 12.

στστ) Την τήρηση κατ' ελάχιστον των διατάξεων του Π.δ. 178/2002 (Α' 162) σχετικά με τα δικαιώματα των εργαζομένων των ΑΣ που συγχωνεύονται.

β) Απόφαση των γενικών συνελεύσεων καθενός από τους προς συγχώνευση ΑΣ, που λαμβάνεται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14. Η απόφαση αυτή αφορά στην έγκριση της συγχώνευσης και του σχεδίου σύμβασης συγχώνευσης. Μέλη των ΑΣ που δεν επιθυμούν τη συγχώνευση, μπορεί να αποχωρήσουν, σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού.

γ) Δημοσίευση περίληψης του σχεδίου σύμβασης συγχώνευσης σε μία (1) ημερήσια εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας των υπό συγχώνευση ΑΣ, και αν δεν εκδίδεται τέτοια σε περιοδική εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας των ΑΣ, καθώς και στους ιστοτόπους τους, εφόσον διαθέτουν, εντός προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την ημερομηνία λήψης της απόφασης της γενικής συνέλευσης.

δ) Σύγκληση των μελών των υπό συγχώνευση ΑΣ, μετά από πρόσκληση των διοικητικών συμβουλίων τους, σε κοινή γενική συνέλευση, η οποία εγκρίνει το καταστατικό του νέου ΑΣ. Η ίδια γενική συνέλευση εκλέγει το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο του νέου ΑΣ που προκύπτει από τη συγχώνευση. Με κοινή αίτηση των υπό συγχώνευση ΑΣ, η απόφαση της παρούσας περίπτωσης αποστέλλεται στην αρμόδια αρχή για την καταχώρισή της στο μητρώο.

ε) Υποβολή του καταστατικού του νέου ΑΣ από το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο του νέου ΑΣ, στο Ειρηνοδικείο της έδρας του, για καταχώρισή του, σύμφωνα με το άρθρο 4.

στ) Καταχώριση του καταστατικού στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών του αρμόδιου Ειρηνοδικείου, με μνεία του αριθμού της πράξης του Ειρηνοδίκη,

σύμφωνα με το άρθρο 4. Ο Ειρηνοδίκης, προκειμένου να διατάξει την καταχώριση του καταστατικού, ελέγχει την τήρηση των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

4. Από την ημερομηνία καταχώρισης του καταστατικού συντελείται η συγχώνευση και όλα τα περιουσιακά στοιχεία των ΑΣ που συγχωνεύτηκαν αποτελούν περιουσία του νέου ΑΣ. Η μεταφορά των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των ΑΣ που συγχωνεύονται στον νέο ΑΣ γίνεται, σύμφωνα με την τρέχουσα λογιστική τους αξία. Για τα ακίνητα ισχύουν κάθε φορά οι υπάρχουσες αντικειμενικές αξίες ή οι τιμές εκκίνησης, όπου δεν υφίσταται το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού.

5. Η πράξη του Ειρηνοδίκη περί καταχώρισης του καταστατικού, σύμφωνα με το άρθρο 4, αποτελεί τίτλο μεταγραφής για τα ακίνητα που περιέρχονται στον νέο ΑΣ.

6. Ο νέος ΑΣ υποκαθίσταται αυτοδικαίως, από την ημέρα που συντελείται η συγχώνευση, σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ΑΣ που συγχωνεύθηκαν, καθώς και στις εκκρεμείς δίκες τους, τις οποίες και συνεχίζει χωρίς καμία ειδικότερη διατύπωση εκ μέρους του ΑΣ.

7. Τα μέλη των ΑΣ που συγχωνεύθηκαν είναι αυτοδικαίως μέλη του νέου ΑΣ με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που ορίζει το καταστατικό του νέου ΑΣ.

8. Το συνεταιριστικό κεφάλαιο του νέου ΑΣ, σχηματίζεται από το σύνολο της αξίας των συνεταιρικών μερίδων των μελών των ΑΣ που συγχωνεύονται. Αφαιρείται η τυχόν επιστροφή της αξίας των μερίδων των μελών, τα οποία αποχωρούν κατά τους όρους του καταστατικού του ΑΣ στον οποίο συμμετέχουν. Αν οι συνεταιρικές αυτές μερίδες είναι άνισες, η κοινή γενική

συνέλευση της περίπτωσης δ' της παραγράφου 3, με απόφασή της, ορίζει τον τρόπο προσαρμογής των μερίδων που υπολείπονται της αξίας της συνεταιρικής μερίδας του νέου ΑΣ.

9. Οι ΑΣ που συγχωνεύθηκαν παύουν να υφίστανται από τη συντέλεση της συγχώνευσης.

10. Μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από την καταχώριση του καταστατικού στο βιβλίο μητρώου του αρμόδιου Ειρηνοδικείου, το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο συγκαλεί τα μέλη του νέου ΑΣ σε γενική συνέλευση, εντός ενός (1) μηνός, για την εκλογή του νέου διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου.

11. Με την ολοκλήρωση της συγχώνευσης το νέο νομικό πρόσωπο του ΑΣ εγγράφεται στο μητρώο, σύμφωνα με το άρθρο 20.

12. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλογικά και για την περίπτωση της συγχώνευσης με απορρόφηση.

13. Οι διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 (Α' 37), εφαρμόζονται συμπληρωματικά για θέματα που δεν ρυθμίζονται με το παρόν άρθρο. Οι διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων που ρυθμίζουν θέματα του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλογικά.

Άρθρο 25 **Πτώχευση**

1. Ο ΑΣ κηρύσσεται σε κατάσταση πτώχευσης αν παύσει τις πληρωμές των χρεών του.

2. Η πτώχευση κηρύσσεται από το αρμόδιο δικαστήριο της έδρας του ΑΣ μετά από αίτηση:

α) Οποιοδήποτε πιστωτή, που έχει έννομο

συμφέρον.

β) Του διοικητικού συμβουλίου του ΑΣ.

γ) Των εκκαθαριστών.

3. Ο υπό εκκαθάριση ΑΣ κηρύσσεται σε πτώχευση μόνον αν δεν έχει ολοκληρωθεί η διανομή της περιουσίας του, σύμφωνα με το άρθρο 27.

4. Αν έχει υποβληθεί δήλωση παύσης πληρωμών ή αίτηση κήρυξης σε πτώχευση του ΑΣ από το διοικητικό συμβούλιο του ΑΣ ή αν έχει κατατεθεί αίτηση για την κήρυξή του σε πτώχευση από οποιονδήποτε πιστωτή ή τους εκκαθαριστές, το διοικητικό συμβούλιο ή οι εκκαθαριστές συγκαλούν εντός δέκα (10) ημερών τη γενική συνέλευση με θέμα την επιβολή έκτακτης εισφοράς για να αποφευχθεί η κήρυξη της πτώχευσης. Στη γενική συνέλευση υποβάλλεται ισολογισμός και έκθεση του διοικητικού συμβουλίου για την περιουσιακή κατάσταση του ΑΣ και την προτεινόμενη έκτακτη εισφορά. Η γενική συνέλευση, με απόφασή της που λαμβάνεται με την απαρτία των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 13 και την πλειοψηφία της παραγράφου 1 του άρθρου 14, επιβάλλει στα μέλη έκτακτη εισφορά, ανάλογα με τον αριθμό των υποχρεωτικών μερίδων τους και μέσα στα όρια της ευθύνης που προβλέπεται από το καταστατικό.

Η εισφορά αυτή βαρύνει και τα μέλη που αποχώρησαν για οποιονδήποτε λόγο μέσα στο τελευταίο έτος πριν από την υποβολή της αίτησης για την κήρυξη της πτώχευσης. Η εισφορά καταβάλλεται μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη λήψη της απόφασης στη γενική συνέλευση. Αν η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη, το διοικητικό συμβούλιο ή οι εκκαθαριστές υποχρεούνται να υποβάλουν στο Ειρηνοδικείο πίνακα για την έκτακτη εισφορά. Ο πίνακας κηρύσσεται εκτελεστός από το Ειρηνοδικείο.

5. Μέσα σε εξήντα (60) ημέρες από την κατάθεση της δήλωσης παύσης πληρωμών ή από την κοινοποίηση στον ΑΣ της αίτησης για την κήρυξή του σε πτώχευση, το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να δηλώσει στο αρμόδιο δικαστήριο, αν συνεχίζει ή όχι τις πληρωμές.

6. Το δικαστήριο προσδιορίζει δικάσιμο για την εκδίκαση της αίτησης δήλωσης μετά την πάροδο της προθεσμίας της παραγράφου 5 και, αν διαπιστώσει ότι εξακολουθεί η κατάσταση παύσης των πληρωμών, κηρύσσει τον ΑΣ σε πτώχευση.

7. Από την κήρυξή του σε πτώχευση ο ΑΣ λύεται. Η πτώχευση του ΑΣ δεν συνεπάγεται την πτώχευση των μελών του.

8. Αν επιτευχθεί πτωχευτικός συμβιβασμός, επικυρώνεται από το αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο, οπότε ο ΑΣ αναβιώνει και συνεχίζει τις εργασίες του. Μετά την κατάρτιση του συμβιβασμού οι πιστωτές δεν μπορούν να στραφούν κατά των μελών του ΑΣ. Η απόφαση με την οποία επικυρώνεται ο συμβιβασμός, κοινοποιείται με φροντίδα του ΑΣ στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο για την καταχώρισή της στο βιβλίο μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών και στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18 για την καταχώρισή της στο μητρώο.

9. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του πτωχευτικού κώδικα.

Άρθρο 26

Λύση ΑΣ

1. Ο ΑΣ λύεται:

α) Αν έληξε ο χρόνος διάρκειάς του, που ορίζεται στο καταστατικό και δεν αποφασίσθηκε η παράτασή του από τη γενική συνέλευση.

β) Με απόφαση της γενικής συνέλευσης, που λαμβάνεται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14.

γ) Αν κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης.

δ) Με απόφαση του Ειρηνοδικείου της έδρας του ΑΣ που δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας στις ακόλουθες περιπτώσεις:

αα) Μετά από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον, αν από το ανύπαρκτο της δραστηριότητάς του συνάγεται εγκατάλειψη του σκοπού του.

ββ) Μετά από αίτηση της αρμόδιας αρχής του άρθρου 18, αν ο ΑΣ δεν έχει υποβάλει στο μητρώο του άρθρου 19 τις εγκεκριμένες από τη γενική συνέλευση οικονομικές καταστάσεις τριών (3) συνεχόμενων διαχειριστικών χρήσεων, καθώς και αν ο ΑΣ διαγραφεί από το μητρώο.

2. Αν το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων του ΑΣ, όπως αναγράφονται στον ισολογισμό, καταστεί κατώτερο από το ένα πέμπτο (1/5) του συνεταιριστικού κεφαλαίου, το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να συγκαλέσει γενική συνέλευση, μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από τη λήξη της χρήσης του ισολογισμού, η οποία αποφασίζει την υιοθέτηση σχεδίου εξυγίανσης για έγκριση από τον πιστωτή με το μεγαλύτερο ύψος απαιτήσεων ή τη λήψη μέτρων για την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων ή τη λύση του ΑΣ.

3. Αν ο ΑΣ λύθηκε λόγω λήξης της διάρκειάς του, είναι δυνατή η αναβίωσή του με απόφαση της γενικής συνέλευσης που συγκαλείται από το ένα πέμπτο (1/5) των μελών του ΑΣ. Η απόφαση της γενικής συνέλευσης λαμβάνεται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14. Σε περίπτωση αναβίωσης λογίζεται ότι ο ΑΣ δεν έχει ποτέ λυθεί. Η αναβίωση

αποκλείεται όταν έχει αρχίσει η διανομή της περιουσίας του ΑΣ.

4. Η λύση του ΑΣ και η απόφαση αναβίωσης της παραγράφου 3 κατατίθεται με φροντίδα του ΑΣ στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο για την καταχώρισή της στα βιβλία μητρώου αγροτικών συνεταιρισμών και στην αρμόδια αρχή του άρθρου 18 για την καταχώρισή της στο μητρώο.

Άρθρο 27 **Εκκαθάριση ΑΣ**

1. Τη λύση του ΑΣ ακολουθεί το στάδιο της εκκαθάρισης, με εξαίρεση την περίπτωση της λύσης του ΑΣ που επέρχεται από την κήρυξή του σε κατάσταση πτώχευσης.

2. Το νομικό πρόσωπο του ΑΣ που λύεται εξακολουθεί να υπάρχει και να λειτουργεί μέχρι το τέλος της εκκαθάρισης για τις ανάγκες της. Η γενική συνέλευση του ΑΣ διατηρεί τα δικαιώματά της κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης, λειτουργεί για τις ανάγκες της εκκαθάρισης και λαμβάνει αποφάσεις για οποιοδήποτε θέμα με την απαρτία των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 1 του άρθρου 14. Ο διορισμός εκκαθαριστών συνεπάγεται αυτοδικαίως την παύση της εξουσίας του διοικητικού συμβουλίου. Όσον αφορά τους εκκαθαριστές, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για το διοικητικό συμβούλιο των ΑΣ. Οι συζητήσεις και οι αποφάσεις των εκκαθαριστών καταχωρούνται περιληπτικά στο βιβλίο πρακτικών του διοικητικού συμβουλίου.

3. Η εκκαθάριση διενεργείται από έναν (1) ή περισσότερους εκκαθαριστές που ορίζονται από τη γενική συνέλευση, εκτός αν το καταστατικό ορίζει διαφορετικά. Κατά παρέκκλιση του προηγούμενου εδαφίου, στην περίπτωση δ' της παραγράφου 1 του

άρθρου 26, ο εκκαθαριστής ορίζεται από το δικαστήριο με την απόφαση που κηρύσσει τη λύση του ΑΣ.

4. Σε περίπτωση θανάτου, μόνιμης αδυναμίας άσκησης καθηκόντων, παραίτησης ή αδράνειας των εκκαθαριστών, μετά από αίτηση μέλους ή πιστωτή του ΑΣ, το Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ που δικάζει με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, διορίζει άλλους εκκαθαριστές. Το ίδιο ισχύει και αν η γενική συνέλευση δεν όρισε εκκαθαριστές.

5. Οι εκκαθαριστές μέσα σε ένα (1) μήνα από την κοινοποίηση της απόφασης διορισμού τους δημοσιεύουν σε μία (1) ημερήσια εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας και σε μία (1) ημερήσια εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του ΑΣ, και αν δεν εκδίδεται τέτοια σε μία (1) περιοδική εφημερίδα της Περιφερειακής Ενότητας της έδρας του ΑΣ και στον ιστότοπο του ΑΣ, εφόσον διαθέτει, περίληψη της απόφασης που διατάσσει την εκκαθάριση και το διορισμό τους, καλούν τους πιστωτές να αναγγείλουν τις απαιτήσεις τους και κοινοποιούν πρόσκληση, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 62 του Ν.δ. 356/1974 (Α' 90). Οι εκκαθαριστές αποστέλλουν την απόφαση αυτή και στην αρμόδια αρχή για την καταχώρισή της στο μητρώο του άρθρου 19.

6. Οι εκκαθαριστές έχουν υποχρέωση να κάνουν απογραφή της περιουσίας του ΑΣ που εκκαθαρίζεται και να συντάξουν ισολογισμό, αντίγραφο του οποίου υποβάλλουν στην αρμόδια αρχή, εφόσον έχουν στη διάθεσή τους τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία του ΑΣ, και σε κάθε περίπτωση εντός χρονικού διαστήματος ενός (1) έτους από τη λύση του ΑΣ. Την ίδια υποχρέωση σύνταξης ισολογισμού έχουν και κατά τη λήξη της εκκαθάρισης. Αν η εκκαθάριση

παρατείνεται, ο ισολογισμός συντάσσεται στο τέλος κάθε έτους.

7. Οι εκκαθαριστές μπορούν να εκποιήσουν τα ακίνητα του ΑΣ μετά την πάροδο τεσσάρων (4) μηνών από τη λύση του.

8. Εντός προθεσμίας τεσσάρων (4) μηνών από τη λύση του ΑΣ, μέλος ή πιστωτής του ΑΣ μπορεί να ζητήσει από το Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ, το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, να καθορίσει την κατώτερη τιμή πώλησης των ακινήτων του ΑΣ. Η απόφαση του Ειρηνοδικείου δεσμεύει τους εκκαθαριστές και δεν υπόκειται σε τακτικά ή έκτακτα ένδικα μέσα. Αν για ένα (1) έτος μετά την έκδοση της απόφασης του Ειρηνοδικείου δεν καταστεί δυνατή η εκποίηση ακινήτων του ΑΣ, τότε παύει να ισχύει η δέσμευση της παρούσας παραγράφου.

9. Απαιτήσεις πιστωτών κατά του υπό εκκαθάριση ΑΣ παραγράφονται μετά την πάροδο τριών (3) ετών από την ημερομηνία της δημοσίευσης της παραγράφου 5.

10. Οι εκκαθαριστές υποχρεούνται να περατώνουν χωρίς καθυστέρηση τις εκκρεμείς υποθέσεις του ΑΣ, να μετατρέπουν σε χρήμα τη συνεταιριστική περιουσία, να εξοφλούν τα χρέη του και να εισπράττουν τις απαιτήσεις του ΑΣ. Μπορούν να ενεργήσουν και νέες πράξεις, εφόσον με αυτές εξυπηρετούνται η εκκαθάριση και το συμφέρον του ΑΣ.

11. Οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, καθώς και οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις πέρατος της εκκαθάρισης εγκρίνονται από τη γενική συνέλευση. Κάθε έτος τα αποτελέσματα της εκκαθάρισης υποβάλλονται στη γενική συνέλευση των μελών του ΑΣ με έκθεση των αιτιών τα οποία παρεμπόδισαν το τέλος της εκκαθάρισης. Μετά το πέρας της

εκκαθάρισης, οι εκκαθαριστές καταρτίζουν τις τελικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις και αποστέλλουν αντίγραφο τους στην αρμόδια αρχή για την καταχώρισή τους στο μητρώο του άρθρου 19.

12. Από το προϊόν της εκκαθάρισης εξοφλούνται τα ληξιπρόθεσμα χρέη του ΑΣ που εκκαθαρίζεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Οι προαιρετικές μερίδες εξοφλούνται μετά την ικανοποίηση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων του Ελληνικού Δημοσίου, των Ασφαλιστικών Ταμείων και των εργαζομένων. Το υπόλοιπο του ενεργητικού που απομένει διατίθεται σε άλλον ΑΣ ή για άλλο κοινωνικό σκοπό, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο καταστατικό και δεν διανέμεται στα μέλη.

13. Εάν το στάδιο της εκκαθάρισης υπερβεί τα πέντε (5) έτη, ο εκκαθαριστής υποχρεούται να συγκαλέσει γενική συνέλευση, στην οποία υποβάλλει σχέδιο επιτάχυνσης και περάτωσης της εκκαθάρισης για έγκριση. Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει έκθεση για τις μέχρι τότε εργασίες της εκκαθάρισης, τους λόγους της καθυστέρησης και τα μέτρα που προτείνονται για την ταχεία περάτωσή της. Τα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν παραίτηση του ΑΣ από δικαιώματα, δικόγραφα και αιτήσεις, αν η επιδίωξη αυτών είναι ασύμφορη σε σχέση με τα προσδοκώμενα οφέλη ή αβέβαιη ή απαιτεί μεγάλο χρονικό διάστημα, συμβιβασμούς, αναδιαπραγματεύσεις, καταγγελίες συμβάσεων ή και σύναψη νέων. Εάν το σχέδιο εγκριθεί από τη γενική συνέλευση, ο εκκαθαριστής ολοκληρώνει την εκκαθάριση, σύμφωνα με το ως άνω σχέδιο. Εάν το σχέδιο δεν εγκριθεί, ο εκκαθαριστής ή μέλη του ΑΣ που εκπροσωπούν το ένα τρίτο (1/3) του αριθμού των μελών μπορούν να ζητήσουν

την έγκρισή του από το Ειρηνοδικείο της έδρας του ΑΣ με αίτησή τους που δικάζεται με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Το δικαστήριο μπορεί να τροποποιήσει τα μέτρα που προβλέπει το σχέδιο, δεν μπορεί όμως να προσθέσει μέτρα που δεν προβλέπονται σε αυτό. Ο εκκαθαριστής δεν ευθύνεται για την εφαρμογή σχεδίου που εγκρίθηκε, σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο.

14. Οι εκκαθαριστές υποχρεούνται να ανακοινώνουν άμεσα στον αρμόδιο Εισαγγελέα τυχόν αξιόποινες πράξεις των μελών της διοίκησης του υπό εκκαθάριση ΑΣ, τις οποίες διαπίστωσαν ή πληροφορήθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Η διάταξη αυτή ισχύει και για τους εκκαθαριστές των Αγροτικών Συνεταιρισμών, των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), των Κεντρικών Συνεταιριστικών Ενώσεων (ΚΕΣΕ), των Κοινοπραξιών Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΑΣΟ) και των Συνεταιριστικών Εταιρειών (ΣΕ) του ν. 2810/2000 (Α' 61), που βρίσκονται σε εκκαθάριση κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

15. Κατά τα λοιπά για την εκκαθάριση εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί δικαστικής εκκαθάρισεως κληρονομίας.

16. ΑΣ ο οποίος τίθεται σε εκκαθάριση με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, καθώς και ΕΑΣ, ΚΕΣΕ, ΚΑΣΟ και ΣΕ του ν. 2810/2000, που βρίσκονται σε εκκαθάριση κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, μπορούν, με απόφαση του εκκαθαριστή, να μισθώσουν τις παραγωγικές τους εγκαταστάσεις, κινητές και ακίνητες, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι αποθηκευτικοί χώροι των προϊόντων τους και τις οποίες ο ΑΣ χρησιμοποιεί για τις παραγωγικές ανάγκες του, κατά προτεραιότητα σε ΑΣ που αποδεδειγμένα

είναι βιώσιμοι και διαθέτουν τόσο την απαραίτητη παραγωγική δυναμικότητα όσο και την τεχνογνωσία για την αποτελεσματική λειτουργία των μονάδων. Η μίσθωση ισχύει όσο διαρκεί η εκκαθάριση. Οι εκκαθαριστές ανακοινώνουν την πρόθεση εκμίσθωσης της παρούσας παραγράφου, με σχετική πρόσκλησή τους που δημοσιεύεται, σύμφωνα με την παράγραφο 5.

17. Τα πρόσωπα που ορίζονται εκκαθαριστές του ΑΣ, δεν διώκονται ποινικά, δεν υπόκεινται σε προσωπική κράτηση, ούτε υπέχουν οποιαδήποτε αστική ή άλλη ατομική ευθύνη, για χρέη του ΑΣ προς το Δημόσιο και τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης, ανεξαρτήτως του χρόνου βεβαίωσής τους. Δεν μπορούν να οριστούν εκκαθαριστές ΑΣ πρόσωπα που έχουν ασκήσει διοίκηση ή έχουν υπάρξει υπάλληλοί του. Η διάταξη αυτή ισχύει και για τους εκκαθαριστές των Αγροτικών Συνεταιρισμών, των ΕΑΣ, των ΚΕΣΣΕ, των ΚΑΣΟ και των ΣΕ του ν. 2810/2000, που έχουν τεθεί σε εκκαθάριση με οποιονδήποτε τρόπο.

18. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και για τις εκκαθαρίσεις των ΑΣ, ΕΑΣ, ΚΕΣΣΕ, ΚΑΣΟ και ΣΕ που βρίσκονται σε εκκαθάριση κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 28 **Ποινικές διατάξεις**

1. Τιμωρείται με φυλάκιση από τρεις (3) μήνες έως ένα (1) έτος, εφόσον από άλλες διατάξεις δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, μέλος του διοικητικού συμβουλίου ή υπάλληλος ΑΣ αν:

α) Εν γνώσει του παρέχει στη γενική συνέλευση, στο εποπτικό συμβούλιο ή σε εκείνον που ασκεί την εποπτεία ή τον έλεγχο του ΑΣ ψευδή στοιχεία ή αρνείται ή αποκρύπτει αληθή στοιχεία, γεγονότα ή περιστατικά, που αφορούν στην οικονομική κατάσταση του ΑΣ.

β) Εν γνώσει του προβαίνει σε ψευδείς ή εικονικές εγγραφές στα βιβλία του ΑΣ ή συντάσσει ψευδείς ή εικονικούς ισολογισμούς.

γ) Αρνείται να παραδώσει ή αποκρύπτει από το εποπτικό συμβούλιο ή από εκείνον που ασκεί έλεγχο ή εποπτεία, τα τηρούμενα στοιχεία ή βιβλία ή παρεμποδίζει με οποιονδήποτε τρόπο την άσκηση ελέγχου ή εποπτείας.

2. Με φυλάκιση από ένα (1) μήνα μέχρι ένα (1) έτος, εφόσον από άλλες διατάξεις δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, τιμωρείται όποιος διενεργεί έλεγχο σε ΑΣ, αν κατά την άσκηση των καθηκόντων του παρέχει εν γνώσει του ψευδή στοιχεία ή αποκρύπτει ή αρνείται αληθή γεγονότα ή περιστατικά, που αφορούν στη διαχείριση ή στην οικονομική κατάσταση του ΑΣ και περιήλθαν σε γνώση του από τον έλεγχο που διενήργησε σε αυτόν.

3. Τιμωρείται με φυλάκιση από ένα (1) μήνα μέχρι ένα (1) έτος ή με χρηματική ποινή ή και με τις δύο ποινές ταυτόχρονα, εφόσον από άλλες διατάξεις δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, όποιος παρεμποδίζει τις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου ή του εποπτικού συμβουλίου ή της γενικής συνέλευσης των μελών των ΑΣ, με χρήση ή με απειλή σωματικής βίας ή με άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη.

4. Τιμωρείται με φυλάκιση από ένα (1) μήνα μέχρι ένα (1) έτος, εφόσον από άλλες διατάξεις δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, όποιος:

α) Ενεργεί πράξεις διοίκησης ή διαχείρισης ή ελέγχου μετά τη λήξη της θητείας του.

β) Ψηφίζει χωρίς δικαίωμα ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο επιχειρεί παρά το νόμο να αλλοιώσει το αποτέλεσμα της εκλογής για την ανάδειξη διοικητικών συμβουλίων, εποπτικών συμβουλίων, μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης που προβλέπεται στην παράγραφο 7 του άρθρου 12, ελεγκτών και αντιπροσώπων των ΑΣ σε άλλα νομικά πρόσωπα.

5. Με τις ποινές της παραγράφου 4 τιμωρούνται τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, οι εκκαθαριστές και οι υπάλληλοι των ΑΣ, στους οποίους παραχώρησε το διοικητικό συμβούλιο την άσκηση ορισμένων αρμοδιοτήτων του, για ενέργειες που αντίκεινται στις αποφάσεις της γενικής συνέλευσης ή για μη εκτέλεση, σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό των καθηκόντων τους, καθώς και για την παράλειψη σύνταξης του ισολογισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΥΣ

Άρθρο 29

Οικονομικές ενισχύσεις φορολογικές απαλλαγές κίνητρα

1. Οι εισφορές των μελών προς τους ΑΣ δεν υπόκεινται σε φόρο ή σε τέλος χαρτοσήμου ή οποιαδήποτε άλλη επιβάρυνση υπέρ τρίτου.

2. Η νόμιμη προμήθεια, για τις ασφαλιστικές συμβάσεις που καταρτίζονται ή ανανεώνονται με τη μεσολάβηση ΑΣ, καταβάλλεται σε αυτούς.

3. Τα πλεονάσματα της διαχειριστικής χρήσης των ΑΣ, που διανέμονται στα μέλη και στα μέλη επενδυτές, εφόσον συναλλάσσονται με τον ΑΣ, σύμφωνα με το

άρθρο 23, υπόκεινται μόνο σε φορολογία εισοδήματος των μελών ανεξάρτητα από την καταβολή τους ή την εξατομικευμένη διατήρησή τους ως κατάθεση στον ΑΣ.

4. Οι ΑΣ μπορούν να εντάσσονται στους εκάστοτε ισχύοντες αναπτυξιακούς νόμους.

5. Οι ΑΣ που συγχωνεύονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου απαλλάσσονται της υποχρέωσης καταβολής κάθε είδους φόρου, τέλους, τέλους χαρτοσήμου, φόρου υπέρ τρίτων, δικαιωμάτων υποθηκοφυλάκων, δικαιωμάτων Ταμείων, αναλογικών δικαιωμάτων συμβολαιογράφων και κάθε άλλης απαλλαγής που προβλέπεται για την περίπτωση αυτή στον κ.ν. 2190/1920, στο Ν.δ. 1297/1972 (Α' 217) και στο ν. 2166/1993 (Α' 137), εφόσον συντρέχουν οι κατά περίπτωση προβλεπόμενες προϋποθέσεις των απαλλαγών. Η μεταγραφή στα υποθηκοφυλάκεια γίνεται ατελώς. Η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4178/2013 (Α' 174) δεν εφαρμόζεται και στην περίπτωση συμβάσεων συγχώνευσης των ΑΣ.

6. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, μπορεί να καθορίζονται πρόσθετα κίνητρα για τη συγχώνευση και την ανάπτυξη των ΑΣ. Τα κίνητρα αναφέρονται στις επενδύσεις, στην ανάπτυξη των ΑΣ, στην πρόσληψη και κατάρτιση στελεχών, στην επιλεξιμότητα για ανάθεση έργων και στην ενθάρρυνση ανάληψης πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων επ' ωφελεία των μελών τους. Με όμοιες αποφάσεις καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις υπαγωγής των ΑΣ στα παραπάνω κίνητρα.

7. Νομοθετικές διατάξεις που παρέχουν διευκολύνσεις ή απαλλαγές από φόρους, τέλη χαρτοσήμου ή άλλα υπέρ του

Δημοσίου τέλη, εισφορές ή δικαιώματα υπέρ οποιουδήποτε τρίτου για τη συγχώνευση επιχειρήσεων εφαρμόζονται αναλόγως και στους ΑΣ, εφόσον αυτοί πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τις αντίστοιχες διατάξεις.

8. Διατάξεις που θεσπίζουν κίνητρα ή απαλλαγές οικονομικής, φορολογικής ή άλλης φύσης για τη μετατροπή εμπορικών εταιρειών σε εμπορικές εταιρείες άλλου νομικού τύπου, ισχύουν με τις ίδιες προϋποθέσεις και για τη μετατροπή των αναγκαστικών συνεταιρισμών και των Ενώσεών τους, σύμφωνα με το άρθρο 32.

Άρθρο 30

Δικαιούχοι οικονομικών ενισχύσεων, φορολογικών απαλλαγών και κινήτρων

Οι ΑΣ, οι Κλαδικοί ΑΣ και οι Κλαδικοί Εθνικοί ΑΣ του άρθρου 31, οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί του άρθρου 32 και οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις του άρθρου 33, που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του άρθρου 19, έχουν δικαίωμα πρόσβασης:

α) Στις οικονομικές ενισχύσεις, φορολογικές απαλλαγές και κίνητρα του άρθρου 29, καθώς και των εκάστοτε αναπτυξιακών νόμων και ενωσιακών προγραμμάτων και
β) σε όλα τα αναπτυξιακά προγράμματα, τα οποία προκηρύσσονται από το Ελληνικό Δημόσιο ή για λογαριασμό του και χρηματοδοτούνται από εθνικούς και ενωσιακούς πόρους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'

ΑΛΛΟΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Άρθρο 31

Κλαδικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί

1. Δύο (2) ή περισσότεροι ΑΣ με αντικείμενο δραστηριότητας που αφορά ένα

προϊόν ή μια ομάδα ομοειδών προϊόντων μπορούν να συνιστούν μεταξύ τους Κλαδικούς ΑΣ, στο εξής ΚΑΣ. Με πρωτοβουλία τουλάχιστον των δύο τρίτων (2/3) των ΑΣ που δραστηριοποιούνται σε ένα προϊόν ή σε μια ομάδα ομοειδών προϊόντων, μπορεί να συνιστάται σε εθνικό επίπεδο ένας Κλαδικός Εθνικός ΑΣ, στο εξής ΚΕΑΣ, ανά προϊόν ή ανά ομάδα ομοειδών προϊόντων. Στους ΚΑΣ και ΚΕΑΣ μπορεί να συμμετέχουν και Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις του άρθρου 33, με την προϋπόθεση ότι μέλη τους είναι μόνο ΑΣ.

2. Στους σκοπούς των ΚΑΣ και ΚΕΑΣ περιλαμβάνονται ο συντονισμός του έργου των μελών τους, η διεύρυνση των δραστηριοτήτων τους σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και η ανάληψη οικονομικών δραστηριοτήτων ευρείας κλίμακας. Στα πλαίσια εκπλήρωσης του σκοπού τους, οι ΚΑΣ και ΚΕΑΣ συνεργάζονται με τους ΑΣ σε θέματα χρηματοδότησης, μάρκετινγκ, εξαγωγών και εισαγωγών, εμπορίας και μεταποίησης-τυποποίησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης, οικονομικής λογιστικής, νομικής και τεχνικής βοήθειας, καθώς και σε θέματα κοινωνικού ενδιαφέροντος, όπως η έρευνα, η ανάπτυξη των κοινοτήτων εντός των οποίων δραστηριοποιούνται τα μέλη τους και η προστασία του περιβάλλοντος. Οι δραστηριότητες των ΚΑΣ και ΚΕΑΣ είναι συμπληρωματικές των δραστηριοτήτων των ΑΣ και δεν λειτουργούν ανταγωνιστικά προς αυτές.

3. Για τη σύσταση των ΚΑΣ και των ΚΕΑΣ ακολουθείται η διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 4. Η εποπτεία και ο έλεγχος των ΚΑΣ και των ΚΕΑΣ ασκείται από την αρμόδια αρχή του άρθρου 18. Οι ΚΑΣ και ΚΕΑΣ εγγράφονται στο μητρώο του άρθρου 19, σύμφωνα με το άρθρο 20 και αξιολογούνται, σύμφωνα με την απόφαση της παραγράφου 4 του άρθρου 20. Τα

καταστατικά των ΚΑΣ και των ΚΕΑΣ καθορίζουν όλα τα θέματα που αφορούν στη λειτουργία τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου περί ΑΣ, που εφαρμόζονται αναλόγως.

Άρθρο 32 **Μετατροπή Αναγκαστικών** **Συνεταιρισμών**

1. Η μετατροπή των αναγκαστικών συνεταιρισμών και των Ενώσεών τους σε ΑΣ του παρόντος νόμου πραγματοποιείται με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ύστερα από απόφαση της γενικής τους συνέλευσης με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14 και αίτημά τους προς την αρμόδια αρχή ή κατόπιν έκδοσης σχετικής αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης ή προς εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας. Η μετατροπή πραγματοποιείται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου και ολοκληρώνεται σε έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της απόφασης. Με την παρέλευση του εξαμήνου καταργούνται οι ειδικοί νόμοι που ρυθμίζουν τη λειτουργία των αντίστοιχων αναγκαστικών συνεταιρισμών.

2. Η διαδικασία μετατροπής των αναγκαστικών συνεταιρισμών και των Ενώσεών τους σε ΑΣ του παρόντος νόμου πραγματοποιείται ως εξής:

α) Η Ένωση των αναγκαστικών συνεταιρισμών μετατρέπεται σε ΑΣ του παρόντος νόμου με τη συγχώνευση των αναγκαστικών συνεταιρισμών μελών της, ως εξής:

αα) Λαμβάνονται αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων καθενός από τους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς που είναι μέλη της Ένωσης περί συγχώνευσης, καθώς και της γενικής συνέλευσης της Ένωσης περί μετατροπής σε ΑΣ του παρόντος

νόμου, με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14.

ββ) Τα διοικητικά συμβούλια όλων των συγχωνευόμενων αναγκαστικών συνεταιρισμών κα της Ένωσης συντάσσουν το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης μετατροπής, που περιλαμβάνει τους όρους της συγχώνευσης και την αξία της μερίδας του νέου ΑΣ.

γγ) Τα μέλη των υπό συγχώνευση αναγκαστικών συνεταιρισμών συγκαλούνται σε κοινή γενική συνέλευση, μετά από πρόσκληση των διοικητικών συμβουλίων τους. Η συνέλευση αυτή εγκρίνει το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης μετατροπής, το καταστατικό του νέου ΑΣ και εκλέγει το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο, που προκύπτει από τη συγχώνευση.

β) Όσοι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί δεν αποφασίσουν τη συγχώνευσή τους, μετατρέπονται σε ΑΣ του παρόντος νόμου με τροποποίηση του καταστατικού τους για την προσαρμογή τους στον παρόντα νόμο, που εγκρίνεται από το αρμόδιο δικαστήριο, μετά από απόφαση της γενικής τους συνέλευσης που λαμβάνεται με την απαρτία της παραγράφου 3 του άρθρου 13 και με την πλειοψηφία της παραγράφου 2 του άρθρου 14. Οι αποχωρούντες λαμβάνουν την αξία της συνεταιρικής τους μερίδας κατά τους όρους του καταστατικού της Ένωσης εντός δύο (2) ετών από την αποχώρησή τους. Το νομικό πρόσωπο του ΑΣ που προκύπτει από την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας παραγράφου, είναι καθολικός διάδοχος της Ένωσης και των αναγκαστικών συνεταιρισμών μελών της που συγχωνεύονται μετατρέπονται και τους υποκαθιστά πλήρως σε κάθε δικαίωμα και υποχρέωση, καθώς και στις εκκρεμείς δίκες, τις οποίες συνεχίζει.

Για τη μετατροπή της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται συμπληρωματικά και αναλογικά οι διατάξεις του άρθρου 24.

Άρθρο 33 **Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις**

Οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις, στο εξής ΑΕΣ, είναι ανώνυμες εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε οποιονδήποτε κλάδο της αγροτικής οικονομίας, τις οποίες συνιστούν ΑΣ και στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν και άλλες ΑΕΣ. Οι μετοχές των εταιρειών αυτών είναι πάντοτε ονομαστικές. Σε κάθε περίπτωση μεταβίβασης μετοχών δικαίωμα προτίμησης έχουν οι ΑΣ και οι ΑΕΣ που συμμετέχουν στην ΑΕΣ. Κανένας μέτοχος δεν μπορεί να αποκτήσει μετοχές πέραν του 20% του συνολικού αριθμού των μετοχών της ΑΕΣ. Σε περίπτωση που οι μέτοχοι είναι λιγότεροι από πέντε, κανένας μέτοχος δεν μπορεί να αποκτήσει μετοχές πέραν του 50% του συνολικού αριθμού των μετοχών της ΑΕΣ. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζεται ο κ.ν. 2190/1920. ΑΕΣ των οποίων το 51% του μετοχικού τους κεφαλαίου ανήκει σε ΑΣ εγγράφονται στο μητρώο του άρθρου 19. Με την υπουργική απόφαση της παραγράφου 4 του άρθρου 20 καθορίζονται τα έγγραφα και τα δικαιολογητικά που υποβάλλουν οι ΑΕΣ για την εγγραφή τους στο μητρώο, καθώς και για την επικαιροποίηση αυτής.

Άρθρο 34 **Διεπαγγελματικές οργανώσεις**

1. Διεπαγγελματικές οργανώσεις είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που συνιστώνται, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα ανά τομέα αγροτικών προϊόντων και αποτελούνται από εκπροσώπους οικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με την παραγωγή των προϊόντων αυτών.
2. Οι διεπαγγελματικές οργανώσεις

συγκροτούνται, λειτουργούν και αναγνωρίζονται, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο και τα συμπληρωματικά εθνικά μέτρα εφαρμογής του.

3. Οι διεπαγγελματικές οργανώσεις εποπτεύονται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και αναγνωρίζονται και ελέγχονται από τις αρμόδιες καθ' ύλην υπηρεσίες του Υπουργείου, ανάλογα με τον τομέα αγροτικών προϊόντων που τις αφορούν.

4. Μόνο μία (1) διεπαγγελματική οργάνωση αναγνωρίζεται σε εθνικό επίπεδο για κάθε προϊόν ή κοινή ομάδα προϊόντων.

5. Οι διεπαγγελματικές οργανώσεις, στα πλαίσια εκπλήρωσης του σκοπού και των ειδικότερων στόχων τους, συνεργάζονται κατά περίπτωση με άλλους φορείς, όπως είναι ιδίως οι αγροδιατροφικές συμπράξεις της Περιφέρειας του άρθρου 35 και οι ομάδες προστασίας και διαχείρισης προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ του άρθρου 38.

Άρθρο 35 **Αγροδιατροφικές συμπράξεις της Περιφέρειας**

1. Με πρωτοβουλία των Περιφερειών της χώρας μπορεί να συνιστώνται αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες με σκοπό:
 - α) Την ανάδειξη, προβολή και προώθηση των διατροφικών προϊόντων που παράγονται στα διοικητικά όρια της κάθε Περιφέρειας. Η προώθηση δεν περιλαμβάνει τη χορήγηση σημάτων ποιότητας, εντοπιότητας και ασφάλειας στα τοπικά προϊόντα.
 - β) Την παροχή υπηρεσιών τεκμηρίωσης, υποστήριξης και προώθησης των προϊόντων της Περιφέρειας.Οι εταιρείες του παρόντος άρθρου φέρουν επωνυμίες στις οποίες περιλαμβάνεται οπωσδήποτε ο όρος «Αγροδιατροφική

Σύμπραξη», συνοδευόμενος από το όνομα της οικείας Περιφέρειας. Σε νησιά, η πρωτοβουλία ίδρυσης μπορεί να ανήκει στον αντίστοιχο δήμο, οπότε στην επωνυμία της αντίστοιχης εταιρείας, μετά τον όρο «Αγροδιατροφική Σύμπραξη», αναφέρεται το όνομα της νήσου.

2. Για την ίδρυση των εταιρειών του παρόντος άρθρου μπορεί να συμπράττουν:

α) Η οικεία Περιφέρεια.

β) Οι δήμοι της οικείας κάθε φορά Περιφέρειας.

γ) Οι ΑΣ της Περιφέρειας.

δ) Νομικά και φυσικά πρόσωπα που είναι φορείς της βιομηχανίας, του εμπορίου, του τουρισμού, της εστίασης και των καταναλωτών και που δραστηριοποιούνται στην οικεία Περιφέρεια και στο χώρο των διατροφικών αγροτικών προϊόντων.

ε) Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα και επιμελητήρια, τα οποία εδρεύουν στην οικεία Περιφέρεια ή δραστηριοποιούνται σε γνωστικά και ερευνητικά πεδία σχετικά με τα προϊόντα της Περιφέρειας.

Άρθρο 36

Συμβάσεις μελλοντικής πώλησης αγροτικών προϊόντων

1. Με ιδιωτικές γραπτές συμβάσεις βεβαίως χρονολογίας μπορεί να ρυθμίζεται η μελλοντική πώληση αγροτικών προϊόντων. Οι ΑΣ και οι ΑΕΣ μπορούν να συνάπτουν τις συμβάσεις του παρόντος άρθρου για τα προϊόντα των μελών τους που παραδίδονται υποχρεωτικά σε αυτούς με σκοπό τη διακίνηση και την εμπορία τους. Σε κάθε τέτοια σύμβαση πρέπει να περιλαμβάνονται οπωσδήποτε επί ποινή ακυρότητας:

α) Το είδος και ο συνολικός όγκος των προς πώληση αγροτικών προϊόντων.

β) Η ελάχιστη χρονική διάρκεια ισχύος, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από ένα έτος.

γ) Ο τρόπος συλλογής, φύλαξης και συντήρησης των αγροτικών προϊόντων, καθώς και η ποιότητά τους με βάση ποικιλίες ή συναφείς πιστοποιήσεις.

δ) Η τιμή του προϊόντος.

ε) Ο τρόπος και ο χρόνος πληρωμής, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

στ) Οι λόγοι και ο τρόπος καταγγελίας της σύμβασης.

ζ) Ο Κωδικός Αριθμός Δραστηριότητας (ΚΑΔ), καθώς και ο Ειδικός Αριθμός Εγγραφής (ΕΑΕ) στο Μητρώο Εμπόρων Αγροτικών Προϊόντων του ν. 3955/2011, του αντισυμβαλλόμενου, καθώς και ο κωδικός εγγραφής στο μητρώο πρώτων αγοραστών του τομέα αλιείας για τους υπόχρεους.

η) Βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής όλων των συμβαλλομένων.

θ) Τα στοιχεία από τα οποία προκύπτει η κατάθεση της σύμβασης στην αρμόδια ΔΟΥ.

Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μπορεί να καθορίζονται ο τύπος και το ελάχιστο περιεχόμενο των συμβάσεων ανά γεωργικό προϊόν, το οποίο κατισχύει κάθε αντίθετης βούλησης των συμβαλλομένων.

Άρθρο 37

Ομάδες παραγωγών, οργανώσεις παραγωγών και Ενώσεις Οργανώσεων Παραγωγών

1. Οι ομάδες παραγωγών του άρθρου 27 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 αποτελούν ομάδες στους τομείς της γεωργίας που συγκροτούνται, αναγνωρίζονται και λειτουργούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου και τα συμπληρωματικά εθνικά μέτρα εφαρμογής του.

2. Οι οργανώσεις παραγωγών αποτελούν αυτοτελείς νομικές οντότητες του συνεταιριστικού ή εμπορικού δικαίου ή

σαφώς οριζόμενα μέρη αυτών, με πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, οι οποίες συγκροτούνται, αναγνωρίζονται και λειτουργούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου και τα συμπληρωματικά εθνικά μέτρα εφαρμογής του.

3. Οι οργανώσεις και οι ομάδες παραγωγών που είναι σαφώς οριζόμενα μέρη νομικών οντοτήτων του συνεταιριστικού ή εμπορικού δικαίου λειτουργούν με ξεχωριστή λογιστική ή/και διοικητική διαχείριση. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ρυθμίζεται ανά τομέα κάθε θέμα σχετικό με την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου.

4. Οι Ενώσεις Οργανώσεων Παραγωγών αποτελούν αυτοτελείς νομικές οντότητες του συνεταιριστικού ή εμπορικού δικαίου ή σαφώς οριζόμενα μέρη νομικών οντοτήτων οι οποίες συγκροτούνται με πρωτοβουλία αναγνωρισμένων οργανώσεων παραγωγών και αναγνωρίζονται και λειτουργούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου και τα συμπληρωματικά εθνικά μέτρα εφαρμογής του.

Άρθρο 38

Ομάδες προστασίας και διαχείρισης προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΠ

1. Σε κάθε μία οριοθετημένη περιοχή παραγωγής γεωργικών προϊόντων ή τροφίμων με Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ), με Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη (ΠΓΕ) συμπεριλαμβανομένων των αμπελοοινικών προϊόντων και των αρωματισμένων οίνων ή για κάθε Εγγυημένο Παραδοσιακό Ιδιότυπο Προϊόν (ΕΠΠ) μπορεί να συνιστάται ομάδα προστασίας και διαχείρισης ΠΟΠ, ΠΓΕ ή ΕΠΠ, κατά περίπτωση, στο εξής ομάδα. Η ομάδα αποτελείται κυρίως από παραγωγούς και μεταποιητές του προϊόντος και έργο της

είναι η προστασία, η διαχείριση και η προώθηση των προϊόντων με τις ονομασίες ΠΟΠ, ΠΓΕ και ΕΠΠ, καθώς και η ενημέρωση των καταναλωτών για τα προϊόντα αυτά.

2. Οι ομάδες δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα και συνιστώνται ύστερα από κοινή πρωτοβουλία κυρίως των παραγωγών και των μεταποιητών γεωργικού προϊόντος ή τροφίμου της παραγράφου 1. Στις ομάδες αυτές εκπροσωπούνται αναλογικά όλες οι επαγγελματικές κατηγορίες που συμμετέχουν στην παραγωγή και την μεταποίηση των προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΠ.

3. Οι ομάδες αναγνωρίζονται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εφόσον καλύπτουν τα 2/3 της παραγωγής του πιστοποιημένου προϊόντος ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΠ. Οι ομάδες που έχουν αναγνωριστεί ασκούν τις δραστηριότητες που προβλέπονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 1151/2012 και συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές, καθώς και με την αναγνωρισμένη διεπαγγελματική οργάνωση του τομέα, εφόσον αυτή υφίσταται, για όλα τα θέματα που αφορούν σε οποιοδήποτε στάδιο της παραγωγής, μεταποίησης και της εμπορίας των προϊόντων αυτών, καθώς και τους ελέγχους που προβλέπονται στην παράγραφο 5.

4. Οι αποφάσεις των αναγνωρισμένων ομάδων για τα θέματα γενικής προώθησης της ονομασίας και διασφάλισης της συμμόρφωσης με τις προδιαγραφές του προϊόντος, μετά την έγκρισή τους με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, εφαρμόζονται υποχρεωτικά από όλους τους παραγωγούς και μεταποιητές του συγκεκριμένου προϊόντος.

5. Για θέματα που αφορούν στην προστασία

και στη συμμόρφωση με τις προδιαγραφές του προϊόντος, οι αναγνωρισμένες ομάδες μπορούν να διαθέτουν δικούς τους ελεγκτές, οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν και αυτοί εσωτερικούς ελέγχους στην παραγωγή, μεταποίηση, συσκευασία και διακίνηση του συγκεκριμένου ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ. Τα ευρήματα των ελέγχων αυτών τίθενται στη διάθεση των αρμόδιων αρχών. Οι έλεγχοι της παρούσας παραγράφου δεν υποκαθιστούν τους επίσημους ελέγχους των αρμόδιων αρχών.

6. Η χρηματοδότηση των αναγνωρισμένων ομάδων εξασφαλίζεται με τη θέσπιση εισφοράς επί των μελών της και με την αξιοποίηση ενωσιακών ή εθνικών προγραμμάτων.

7. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται οι απαραίτητες προϋποθέσεις, τα κριτήρια και η διαδικασία για την αναγνώριση των ομάδων. Με όμοια απόφαση καθορίζονται:

α) Ο τρόπος αναλογικής εκπροσώπησης των διαφόρων επαγγελματικών ομάδων παραγωγών και μεταποιητών στα όργανα διοίκησης, καθώς και οι όροι οικονομικής συμμετοχής των μη μελών της ομάδας.

β) Ο επιμερισμός των λειτουργικών δαπανών της ομάδας μεταξύ των μελών της.

γ) Κάθε θέμα που αφορά στους ελέγχους που διενεργεί η ομάδα, σύμφωνα με την παράγραφο 5.

δ) Ο τρόπος συνεργασίας των ομάδων με τις διεπαγγελματικές οργανώσεις, εφόσον υπάρχουν.

ε) Οι αρμοδιότητες που ασκούν και οι δράσεις που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο του έργου τους που προβλέπεται στον παρόντα νόμο.

Άρθρο 39

Ταμείο αγροτικής συνεταιριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

1. Συνιστάται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία «Ταμείο αγροτικής συνεταιριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης», στο εξής ταμείο, που εγγράφεται στο μητρώο του άρθρου 19. Σκοπός του ταμείου είναι η χρηματοδότηση, ο συντονισμός και η παρακολούθηση εφαρμογής επιμορφωτικών προγραμμάτων συνεταιριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των μελών των ΑΣ, των διοικητικών και εποπτικών τους συμβουλίων, καθώς και των γενικών διευθυντών, των λοιπών διευθυντικών στελεχών και των εργαζόμενων στους ΑΣ. Το ταμείο χρηματοδοτεί επίσης και επιμορφωτικά προγράμματα για θέματα που αφορούν το περιβάλλον, την προστασία από τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, το μάρκετινγκ, τη διοίκηση των ΑΣ, την εμπορία αγροτικών προϊόντων, καθώς και εξειδικευμένα προγράμματα για την κατάρτιση και ενημέρωση των αγροτισσών με σκοπό την προώθηση της ισότητας ευκαιριών και της άρσης των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων στο συνεταιριστικό κίνημα.

2. Μέλη του ταμείου είναι όλοι οι ΑΣ που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του άρθρου 19 και ο Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «ΔΗΜΗΤΡΑ».

3. Οι πόροι του ταμείου προέρχονται από τη διανομή του πλεονάσματος, σύμφωνα με την περίπτωση δ' της παραγράφου 4 του άρθρου 23, από προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και από κάθε άλλη ενίσχυση από τους ΑΣ.

4. Μετά από πρόσκληση της αρμόδιας αρχής του άρθρου 18, οι εκπρόσωποι των αγροτικών συνεταιρισμών που το οικονομικό έτος 2015 είχαν διαχειριστικό

πλεόνασμα και ο εκπρόσωπος του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, καταρτίζουν και δημοσιεύουν κατά νόμο μέσα σε έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, το καταστατικό του ταμείου. Όλοι οι ΑΣ που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο γίνονται μέλη του ταμείου.

Άρθρο 40

Ενιαία ψηφιακή βάση για την ιχνηλασιμότητα των συνεταιριστικών αγροτικών προϊόντων

1. Συνιστάται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ενιαία ψηφιακή βάση δεδομένων για την ιχνηλασιμότητα των συνεταιριστικών αγροτικών προϊόντων. Η ψηφιακή βάση έχει σκοπό την καταγραφή της διαδρομής που ακολουθούν τα πάσης φύσεως συνεταιριστικά προϊόντα του αγροτικού τομέα, αυτούσια ή μεταποιημένα, από την παραγωγή στην κατανάλωση.

2. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου:

α) «Ιχνηλασιμότητα» είναι η δυνατότητα παρακολούθησης και ανίχνευσης της προέλευσης και της πορείας παραγωγής ενός (1) προϊόντος σε όλα τα στάδια παραγωγής, μεταποίησης και διανομής τους.
β) «Προϊόντα» είναι τα πάσης φύσεως προϊόντα του αγροτικού τομέα αυτούσια ή μεταποιημένα.

γ) «Συνεταιριστικά Προϊόντα» είναι τα προϊόντα που παράγονται ή/και μεταποιούνται ή/και διακινούνται από ΑΣ που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του άρθρου 19.

3. Αρμόδια για τη δημιουργία, οργάνωση και τήρηση της ενιαίας βάσης δεδομένων ορίζεται η Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου. Η ψηφιακή βάση ενημερώνεται με καταχώριση δεδομένων από τους ΑΣ που

είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του άρθρου 19.

4. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές, η διαχείριση και η λειτουργία της ενιαίας βάσης δεδομένων, ειδικότερα θέματα ως προς τις αρμόδιες αρχές διαχείρισης της βάσης και τους υπόχρεους υποβολής, τα δεδομένα που πρέπει να υποβάλλονται, ο τρόπος διασύνδεσής της με άλλες βάσεις για την αξιοποίηση των στοιχείων τους, η συνεργασία των αρμόδιων αρχών με άλλες υπηρεσίες και φορείς του δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου για τη συλλογή στοιχείων, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Άρθρο 41

Ίδρυση Οργανισμού Διαχείρισης Ακινήτων Γαιών και Εξοπλισμών (ΟΔΙΑΓΕ)

1. Ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) με τη μορφή της Ανώνυμης Εταιρίας, με την επωνυμία «Οργανισμός Διαχείρισης Ακινήτων, Γαιών και Εξοπλισμών ΑΕ» και διακριτικό τίτλο «ΟΔΙΑΓΕ», εφεξής οργανισμός, με έδρα την Αθήνα. Ο οργανισμός τελεί υπό τον έλεγχο του Δημοσίου, διέπεται από τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α' του ν. 3429/2005 (Α' 314) και λειτουργεί για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Την εποπτεία του οργανισμού ασκεί ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

2. Το καταστατικό του οργανισμού εγκρίνεται με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Ο οργανισμός διοικείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο, τα μέλη του οποίου διορίζονται από τους Υπουργούς Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και

Τροφίμων. Η θητεία του διοικητικού συμβουλίου είναι τριετής.

3. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να είναι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι. και να διαθέτουν επιχειρηματική εμπειρία και διοικητικές ικανότητες.

4. Μεταξύ των μελών του διοικητικού συμβουλίου εκλέγεται ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος του οργανισμού. Η αμοιβή του προέδρου και διευθύνοντα συμβούλου, καθώς και η αποζημίωση των μελών του διοικητικού συμβουλίου για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις, καθορίζεται με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

5. Το μετοχικό κεφάλαιο του οργανισμού ορίζεται στο ποσό των είκοσι τεσσάρων χιλιάδων (24.000) ευρώ, το οποίο αναλαμβάνεται εξ ολοκλήρου από το Ελληνικό Δημόσιο. Το κεφάλαιο θα καταβληθεί μέσα σε δύο μήνες από τη δημοσίευση του καταστατικού του οργανισμού.

6. Οι σκοποί του οργανισμού είναι:
α) Η ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αγροτικής οικονομίας διαμέσου της καλύτερης δυνατής αξιοποίησης της δημόσιας γης που είναι κατάλληλη για αγροτική εκμετάλλευση.

β) Η έρευνα για την ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω της βελτίωσης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και της αναδιάρθρωσης του αγροτικού τομέα της οικονομίας.

γ) Η διατήρηση και η δημιουργία βιώσιμων αγροτικών εκμεταλλεύσεων και η βελτίωση της απόδοσής τους με την ανάληψη κατάλληλων επενδυτικών πρωτοβουλιών και την εισαγωγή σύγχρονης τεχνολογίας και σύγχρονων πρακτικών διαχείρισης.

δ) Η υποστήριξη των αγροτών σε θέματα αποδοτικής διαχείρισης της γης και του εξοπλισμού και η διευκόλυνση της εγκατάστασης νέων αγροτών σε παραγωγικά αποδοτικές αγροτικές εκτάσεις.

ε) Η διάθεση κινητών και ακινήτων σε πιλοτικά συνεργατικά σχήματα και νέους αγρότες για την ανάπτυξη βιώσιμων αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

στ) Η ενίσχυση και η υποστήριξη κάθε δραστηριότητας που συμβάλλει στην ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας.

7. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ορίζεται η περιουσία, κινητή και ακίνητη, του δημοσίου που του παραχωρείται, η διαδικασία της παραχώρησης και ρυθμίζεται κάθε θέμα σχετικό με τη λειτουργία του οργανισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ'

ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 42

Ρυθμίσεις λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

1. Συνιστάται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, επιτροπή με τίτλο «Εθνική Επιτροπή Δικτύου Γεωργικής Λογιστικής Πληροφόρησης» έργο της οποίας είναι η επιλογή των εκμεταλλεύσεων του Δικτύου Γεωργικής Λογιστικής Πληροφόρησης (ΔΙΓΕΛΠ). Η επιτροπή υποστηρίζεται από το Τμήμα Τεκμηρίωσης και Αγροτικής Στατιστικής της Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού, Αγροτικής Ανάπτυξης, Αξιολόγησης και Τεκμηρίωσης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων που αποτελεί το όργανο-σύνδεσμο με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής

Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται η συγκρότηση, οι ιδιότητες και ο ορισμός των μελών, οι αρμοδιότητες, η θητεία και κάθε θέμα σχετικό με το έργο και τον τρόπο λειτουργίας της επιτροπής.

2. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες εκτέλεσης των συμβάσεων μεταξύ Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ή των εποπτευόμενων από αυτό φορέων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η έγκριση διάθεσης του ποσού και η κατανομή της πίστωσης, η σύσταση και η συγκρότηση επιτροπών για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την παραλαβή του έργου και οι αρμοδιότητες αυτών και κάθε θέμα σχετικό με την υλοποίηση, παραλαβή και αξιολόγηση του συνόλου των παραδοτέων των συγχρηματοδοτούμενων έργων.

3. Το άρθρο 4 του Π.δ. 8/2012 (Α'11), τροποποιείται ως εξής:

α) Η περίπτωση α' του άρθρου 4 αντικαθίσταται ως εξής:

«α) Οι όροι που είναι σχετικοί με τη δόμηση του γηπέδου στο οποίο πρόκειται να γίνει η εγκατάσταση (θέση, έκταση, συντελεστής δόμησης, τήρηση αποστάσεων), όπως αυτοί ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία.»

β) Το τελευταίο εδάφιο της περίπτωσης β' του άρθρου 4 αντικαθίσταται ως εξής: «Οι ανωτέρω όροι της παρούσας περίπτωσης β' δεν αντικαθιστούν ενδεχόμενους άλλους δεσμευτικότερους όρους δόμησης, οι οποίοι προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις.»

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αναδιαρθρώνονται οι Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης και οι Ειδικές Υπηρεσίες Εφαρμογής του Υπουργείου Αγροτικής

Ανάπτυξης και Τροφίμων και εξειδικεύονται οι αρμοδιότητές τους.

5. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 10 της υποπαραγράφου Δ.9 του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 (Α' 94) δεν εφαρμόζονται για τις μετακινήσεις των υπαλλήλων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και των εποπτευόμενων φορέων αυτού που διενεργούν ή συμμετέχουν σε προβλεπόμενους ελέγχους, επιθεωρήσεις, παραλαβές έργων, αυτοψίες ή δειγματοληψίες. Για το ως άνω προσωπικό μπορεί με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, να καθορίζονται μέχρι 200 ημέρες μετακίνησης εκτός έδρας κατ' έτος.

Άρθρο 43

Ρυθμίσεις θεμάτων του Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων

Η Μικτή Επιτροπή Νομικής και Νομοτεχνικής Υποστήριξης που έχει συσταθεί και συγκροτηθεί στον ΟΠΕΚΕΠΕ με τις διατάξεις του άρθρου 17 παρ. 3 του ν. 2637/1998 (Α' 200), όπως ισχύει και των κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση αυτού, συνεδριάζει τέσσερις (4) τουλάχιστον φορές το μήνα εκτός του κανονικού ωραρίου εργασίας, εκτός του χρόνου που καλύπτεται από υπερωριακή απασχόληση και μετά τη λήξη του νομίμου ωραρίου λειτουργίας των υπηρεσιών και η αποζημίωσή της μειώνεται κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 21 παρ. 2 του ν. 4354/2015 (Α' 176), από την έναρξη ισχύος του.

Άρθρο 44

Τροποποίηση διατάξεων των νόμων 4061/2012 (Α' 66), 396/1976 (Α' 198), 1565/1985 (Α' 164), 4039/2012 (Α' 15),

**4186/2013 (Α' 193) και του Π.δ. 107/2014
(Α' 174)**

1. α) Η περίπτωση στ' της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4061/2012 αντικαθίσταται ως εξής:

«στ) Τα ακίνητα που περιήλθαν ή περιέρχονται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 3147/2003 (Α' 135), όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με την παρ. 12 του άρθρου 19 του ν. 3208/2003 (Α' 303) και τις παραγράφους 12 και 33 του άρθρου 20 του ν. 3399/2005 (Α' 255), την παρ. 9 του άρθρου 13 του ν. 3147/2003, την παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 2215/1994 (Α' 77), καθώς και με πράξεις δωρεάς ή κληρονομιάς.»

β) Η παρ. 2α του άρθρου 1 του ν. 4061/2012, όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 37 παρ. 1α του ν. 4235/2014, αντικαθίσταται ως εξής:

«2α. Οι Δήμοι ασκούν τη διαχείριση στα τμήματα των ακινήτων της παραγράφου 1, όπου έχουν διανοίξει γεωτρήσεις, πηγές και υδατοδεξαμενές για αρδευτικούς ή υδρευτικούς σκοπούς. Ο Δήμος υποβάλλει στη Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της οικείας Περιφερειακής Ενότητας και στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων απόσπασμα χάρτη (1: 5.000) ή απόσπασμα ορθοφωτοχάρτη σε προβολικό σύστημα ΕΓΣΑ '87, όπου απεικονίζεται το τμήμα του ακινήτου, το οποίο χρησιμοποιεί για τον παραπάνω σκοπό. Το δικαίωμα διαχείρισης παύει εφόσον ο Δήμος αλλάξει τη χρήση ή παύσει να το χρησιμοποιεί για το σκοπό αυτόν.»

γ) Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 2 του ν. 4061/2012 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) τηρείται βάση δεδομένων, όπου απεικονίζονται ψηφιακά όλα τα ακίνητα που διαχειρίζεται το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Η βάση δεδομένων που τηρείται

στον Οργανισμό Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ) για τα ακίνητα που διαχειρίζεται το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 1 μεταφέρεται και ενσωματώνεται στην ανωτέρω βάση δεδομένων που τηρείται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Στη βάση δεδομένων έχουν πρόσβαση οι Επιτροπές Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών του άρθρου 14, οι αρμόδιες υπηρεσίες των Περιφερειών της χώρας, οι Επιτροπές Ελέγχου και Νομιμότητας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων του άρθρου 17, ο ΟΠΕΚΕΠΕ, καθώς και κάθε ενδιαφερόμενος μετά από σχετική του αίτηση στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

2. Κάθε πράξη παραχώρησης, η οποία γίνεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4, καταχωρείται στην ψηφιακή βάση δεδομένων, με μέριμνα της Διεύθυνσης Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του Υπουργείου ή της αρμόδιας υπηρεσίας της Περιφέρειας της χώρας, αν η πράξη παραχώρησης εκδόθηκε από τον Περιφερειάρχη. Στην πράξη παραχώρησης περιγράφεται, με σαφήνεια, το παραχωρούμενο ακίνητο κατά θέση, εμβαδόν και συντεταγμένες στο ελληνικό γεωδαιτικό σύστημα αναφοράς. Οι ίδιες υπηρεσίες καταχωρούν στη βάση δεδομένων τις πράξεις ακύρωσης ή ανάκλησης των αποφάσεων παραχώρησης.»

δ) Η περίπτωση α' της παρ. 2 του άρθρου 4 του ν. 4061/2012 αντικαθίσταται ως εξής:

«α) Για την παραγωγή τροφίμων φυτικής ή ζωικής προέλευσης ή ζωοτροφών ή για βόσκηση, κατά χρήση, έναντι χαμηλού τιμήματος, για ακίνητα εμβαδού έως εκατό (100) στρεμμάτων, σε κατ' επάγγελμα αγρότες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όπως αυτά προσδιορίζονται στο άρθρο 2 του ν.

3874/2010 (Α' 151), σε αγροτικούς συνεταιρισμούς και ομάδες παραγωγών, καθώς και σε ανέργους, εγγεγραμμένους στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.), μετά από ανακοίνωση της οικείας Περιφέρειας στην ηλεκτρονική της σελίδα στο διαδίκτυο.»

ε) Η παρ. 4 του άρθρου 10 του ν. 4061/2012 αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Οι δημοπρασίες διεξάγονται στην Αθήνα σε χώρο και χρόνο που προσδιορίζεται και γνωστοποιείται με διακήρυξη του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η οποία αναρτάται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και τοιχοκολλάται στον πίνακα ανακοινώσεων της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ένα (1) μήνα πριν τη διεξαγωγή της δημοπρασίας.»

στ) Η παρ. 10 του άρθρου 10 του ν. 4061/2012, όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:

«10. Για την παραχώρηση της χρήσης ακινήτου, έναντι τιμήματος, σύμφωνα με τις περιπτώσεις β', γ' και δ' της παραγράφου 2 του άρθρου 4, η δημοπρασία διενεργείται από την Επιτροπή Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις προηγούμενες παραγράφους. Οι δημοπρασίες διεξάγονται στην έδρα της οικείας Περιφέρειας σε χώρο και χρόνο που προσδιορίζεται με τη διακήρυξη. Κάθε δημοπρασία γνωστοποιείται με διακήρυξη της οικείας Περιφέρειας, ένα (1) μήνα πριν τη διεξαγωγή της δημοπρασίας, η οποία δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Η διακήρυξη τοιχοκολλάται, επίσης, στον πίνακα ανακοινώσεων της Κεντρικής Υπηρεσίας της οικείας Περιφέρειας. Αν έχουν συγκροτηθεί περισσότερες Επιτροπές Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών, η δημοπρασία διεξάγεται στην έδρα της

Επιτροπής στη χωρική αρμοδιότητα της οποίας βρίσκεται το δημοπρατούμενο ακίνητο. Όπου στις παραπάνω παραγράφους αναφέρεται η Επιτροπή Δημοπρασίας νοείται η Επιτροπή Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών.»

ζ) Η περίπτωση δ' της παρ. 8 του άρθρου 22 του ν. 4061/2012, όπως αυτή προστέθηκε με την παρ. 9 του άρθρου 37 του ν. 4235/2014, αντικαθίσταται ως εξής: «δ) Για την μεταβίβαση της κυριότητας των δρόμων εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του οικείου Περιφερειάρχη, η οποία μεταγράφεται στο οικείο Υποθηκοφυλακείο ή καταχωρείται στο αρμόδιο Κτηματολογικό Γραφείο και κοινοποιείται στην εταιρεία «Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση Α.Ε.» και στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για ενημέρωση της ψηφιακής βάσης.»

η) Το άρθρο 24α του ν. 4061/2012, όπως αυτό προστέθηκε με την παρ. 13α του άρθρου 37 του ν. 4235/2014, αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 24^α

Κατάτμηση ακινήτου

Αν με την απόφαση της Επιτροπής Θεμάτων Γης και Επίλυσης Διαφορών δεν προβάλλεται δικαίωμα κυριότητας σε τμήμα του ακινήτου ή αν αναγνωρίζεται δικαίωμα εξαγοράς σε τμήμα αυτού, ο Περιφερειάρχης εκδίδει πράξη κατάτμησης του ενιαίου ακινήτου, μετά από εισήγηση της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού της οικείας Περιφέρειας, η οποία μεταγράφεται στο οικείο Υποθηκοφυλακείο ή καταχωρίζεται στο αρμόδιο Κτηματολογικό Γραφείο. Τα ακίνητα που προέρχονται από την κατάτμηση του ενιαίου ακινήτου καταχωρούνται με νέο κωδικό στην ψηφιακή βάση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με μέριμνα της αρμόδιας υπηρεσίας της οικείας Περιφέρειας.»

θ) Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 26

του ν. 4061/2012 αντικαθίστανται ως εξής:
«1. Ακίνητα που διαχειρίζεται το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και εντάσσονται σε εγκεκριμένα ρυμοτομικά σχέδια, ρυμοτομούνται κατ' εφαρμογή των πολεοδομικών διατάξεων, από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Οι αρμόδιες υπηρεσίες οφείλουν να διαβιβάζουν, αμελλητί, τη σχετική πράξη εφαρμογής, συνοδευόμενη από ψηφιακό διανυσματικό αρχείο, στο ελληνικό γεοδαιτικό σύστημα αναφοράς, στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου και της οικείας Περιφέρειας, προκειμένου να καταχωρήσει τις μεταβολές στα κτηματολογικά στοιχεία.

2. Η αρμόδια δασική υπηρεσία διαβιβάζει στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και στην οικεία Περιφέρεια την πράξη χαρακτηρισμού έκτασης που κρίνεται τελεσίδικα δασική ή κηρύσσεται αναδασωτέα, συνοδευόμενη από ψηφιακό διανυσματικό αρχείο, στο ελληνικό γεοδαιτικό σύστημα αναφοράς, προκειμένου να ενημερωθεί η ψηφιακή βάση δεδομένων.»

ι) Η περίπτωση α' της παρ. 6 του άρθρου 36 του ν. 4061/2012, αντικαθίσταται ως εξής:
«α) Ακίνητα, των οποίων η διαχείριση ανήκει στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και τα οποία παραχωρήθηκαν για την πραγματοποίηση συγκεκριμένου σκοπού βάσει διατάξεων που καταργούνται με το νόμο αυτό, όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά: του άρθρου 123 του Αγροτικού Κώδικα, του άρθρου 4 του ν. 3147/2003 (Α' 135), του Ν.δ. 203/1969 (Α' 109), των άρθρων 11 και 13 του ν. 1734/1987 (Α' 189), των υπ' αριθμ. 73/ 2005 και 2358/2004 αποφάσεων του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β' 837) και άλλων, εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις, βάσει των οποίων παραχωρήθηκαν.»

2. Η καταβολή του προστίμου από τους

δικαιούχους οικοπέδων, σύμφωνα με την παρ. 16 του άρθρου 36 του ν. 4061/2012 (Α' 66) γίνεται σε δύο άτοκες δόσεις, η πρώτη μέχρι 31.12.2016 και η δεύτερη μέχρι 31.12.2017.

3. Για την επιλογή του εκπροσώπου των πανελλήνιων εργοληπτικών οργανώσεων που συμμετέχει στο Κεντρικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Εγγειοβελτιωτικών Έργων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το οποίο προβλέπεται από τις διατάξεις του Ν.δ. 3881/1958 (Α' 181) και του από 27/2/1959 β.δ., (Α' 50) και διατηρήθηκε σε ισχύ με την υπ' αριθ. 393155/22.9.1992 απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Γεωργίας και Οικονομικών (Β' 579), ακολουθείται η εξής διαδικασία: οι πανελλήνιες εργοληπτικές οργανώσεις προτείνουν εκπρόσωπό τους μέσα σε προθεσμία που τάσσεται με γραπτή πρόσκληση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δέκα (10) ημέρες. Ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ορίζει τον εκπρόσωπο των πανελλήνιων εργοληπτικών οργανώσεων με τον αναπληρωτή του από τα πρόσωπα που προτάθηκαν.

4. Η παρ. 2 του άρθρου 19 του ν. 396/1976 (Α' 198), όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Οι όροι, οι προϋποθέσεις και οι διαδικασίες λειτουργίας και ελέγχου των οινοποιείων στις περιπτώσεις συστέγασης με εγκαταστάσεις παραγωγής σταφιδίνης, μαρμελάδας από ξηρή σταφίδα, χυμού από σταφύλια ή με εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν σάκχαρη και σακχαρούχες ύλες, καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εξαιρουμένης της περιπτώσεως της συστέγασης οινοποιείου με αποσταγματοποιείο και ποτοποιείο περί της οποίας διαλαμβάνουν οι διατάξεις του

τελευταίου εδαφίου της παρ. Γ.3 του άρθρου 7 του ν. 2969/2001, όπως προστέθηκαν με την υποπαράγραφο Δ.6 του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 (Α' 94).»

5. Οι περιπτώσεις α' και β' της παρ. 4 του άρθρου 11 του ν. 1565/1985 (Α' 164), όπως ισχύει, αντικαθίστανται ως εξής: «α) Όποιος πάνω από τρεις φορές υποπίπτει στην ίδια παράβαση των περιπτώσεων α', β', δ' και στ' της παραγράφου 1. β) Όποιος πάνω από μία φορά υποπίπτει στην ίδια παράβαση της περίπτωσης ι' της παραγράφου 1.»

6. α) Η παρ. 8 του άρθρου 9 του ν. 4039/2012 αντικαθίσταται ως εξής: «8. Στην περίπτωση υιοθεσίας των αδέσποτων ζώων συντροφιάς από ενδιαφερόμενο νέο ιδιοκτήτη, φυσικό πρόσωπο ή φιλοζωικό σωματείο, που δεν είναι μόνιμος κάτοικος της Ελλάδας ή δεν έχει την έδρα του στην Ελλάδα, η υιοθεσία πραγματοποιείται με την παράδοσή τους στον ενδιαφερόμενο νέο ιδιοκτήτη ή σε νόμιμο εκπρόσωπό του ή πληρεξούσιό του και η πληρεξουσιότητα αποδεικνύεται εγγράφως με βέβαιη χρονολογία, υπό την προϋπόθεση ότι τα ζώα έχουν στερηθεί, σημανθεί και καταγραφεί στη διαδικτυακή ηλεκτρονική βάση δεδομένων με τα πλήρη στοιχεία του προσωρινού κατόχου τους και τα πλήρη στοιχεία του νέου ιδιοκτήτη, τα οποία προκύπτουν από επίσημο αποδεικτικό έγγραφο.»

β) Το πρώτο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 4 του ν. 4039/2012 αντικαθίσταται ως εξής: «5. Η ηλεκτρονική σήμανση και καταγραφή και η έκδοση διαβατηρίου και βιβλιαρίου υγείας, σύμφωνα με τα υποδείγματα των Παραρτημάτων 2 και 3, πραγματοποιούνται από κτηνιάτρους που έχουν πιστοποιηθεί και ασκούν νόμιμα το κτηνιατρικό επάγγελμα στην Ελλάδα.»

γ) Η παρ. 3 του άρθρου 22 του ν. 4039/2012 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Τα Παραρτήματα 1 έως 5, που αναφέρονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του και δύνανται να τροποποιούνται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.»

7. Μετά την παρ. 4 του άρθρου 44 του ν. 4186/2013 προστίθεται νέα παράγραφος 5 ως εξής:

«5. α) Στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης, που παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο, μπορούν με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, να ιδρύονται, καταργούνται και συγχωνεύονται δημόσιοι φορείς μη τυπικής εκπαίδευσης του παρόντος νόμου, αρμοδιότητας Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) και να ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την οργάνωση, τη διοίκηση, το προσωπικό και τη λειτουργία των φορέων αυτών. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία για την εισαγωγή μαθητών και την υλοποίηση της τάξης μαθητείας πρακτικής άσκησης των ειδικοτήτων των φορέων αυτών.

β) Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μπορούν να δημιουργούνται νέες ειδικότητες για τους φορείς μη τυπικής εκπαίδευσης αρμοδιότητας ΥΠΑΑΤ, σύμφωνα με τις εθνικές και περιφερειακές ανάγκες της αγροτικής οικονομίας, και τις προτάσεις των επιστημονικών φορέων, των επαγγελματικών φορέων, των επιμελητηρίων και του ΟΑΕΔ.

γ) Μετά από εισήγηση του Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού ΔΗΜΗΤΡΑ, μπορεί να παρέχεται σε αυτόν, με απόφαση του

Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, εφόσον έχουν προβλεφθεί οι σχετικές δαπάνες στον εγκεκριμένο του προϋπολογισμό και ευρίσκονται εντός των ορίων του Μ.Π.Δ.Σ, έγκριση για να λάβει άδεια λειτουργίας φορέων μη τυπικής εκπαίδευσης του άρθρου 17 του παρόντος νόμου, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. Θ' του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α' 222). Με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την οργάνωση, τη διοίκηση, το προσωπικό και τη λειτουργία, καθώς και την ένταξη των φορέων αυτών στην οργανική διάρθρωση του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία για την εισαγωγή μαθητών και την υλοποίηση της τάξης μαθητείαςπρακτικής άσκησης των ειδικοτήτων των φορέων αυτών.»

8. α) Η υποπερίπτωση γ' των περιπτώσεων 1 και 3 της παραγράφου Δ' του άρθρου 4 του Π.δ. 107/2014 αντικαθίσταται ως εξής:

«γ) Τμήμα Παρακολούθησης Παραχωρούμενων Ακινήτων».

β) Το σημείο σστ' της υποπερίπτωσης γ' της περίπτωσης 3 της παρ. Δ' του άρθρου 4 του Π.δ. 107/2014 αντικαθίσταται ως εξής: «σστ) Η καταχώρηση στην ψηφιακή βάση δεδομένων, πράξεων μεταβολών αρμοδιότητας του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για τα ακίνητα που διαχειρίζεται το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4061/2012, όπως εκάστοτε ισχύει.»

γ) Η παρ. 2 του άρθρου 15 του Π.δ. 107/2014 αντικαθίσταται ως εξής:

«2) Της Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου, προΐσταται υπάλληλος των κλάδων ΠΕ5 Επιθεωρητών ή ΠΕ10 Οικονομικού.»

Άρθρο 45 **Ρυθμίσεις θεμάτων του Οργανισμού** **Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων**

Για την πρόσληψη από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.) γεωτεχνικού προσωπικού ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου η προθεσμία του άρθρου 20 του ν. 4305/2014 (Α' 237) ορίζεται σε δώδεκα (12) μήνες και εφόσον έχει γίνει η σχετική πρόβλεψη για τις δαπάνες μισθοδοσίας στον εγκεκριμένο του προϋπολογισμό. Ειδικώς, η εξάμηνη προθεσμία του άρθρου 20 του ν. 4305/2014 για τη σύναψη συμβάσεων ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου κατ' επίκληση της υπ' αριθμ. ΔΙΠΑΔΔ/Φ.ΕΓΚΡ./38/29786/π.ε. εγκριτικής απόφασης της Επιτροπής της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου 33/06 παρατείνεται κατά 60 ημέρες, αρχής γενομένης από της δημοσίευσης του παρόντος νόμου.

Άρθρο 46 **Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4235/2014** **(Α' 32)**

1. Το άρθρο 56 του ν. 4235/2014 (Α' 32) αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 56

Αγορές Παραγωγών - Οικοτεχνία
1.α) Σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα μπορούν να λειτουργούν αγορές παραγωγών. Στις αγορές παραγωγών συμμετέχουν αποκλειστικά παραγωγοί αγροτικών προϊόντων, με σκοπό την απευθείας διάθεση στο καταναλωτικό κοινό των νωπών αγροτικών προϊόντων που οι ίδιοι παράγουν ή/και μεταποιημένων το βασικό συστατικό των οποίων είναι δικής τους παραγωγής.

β) Για τη συμμετοχή σε αγορά παραγωγών, οι παραγωγοί πρέπει να είναι εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (Μ.Α.Α.Ε.), σύμφωνα με τους νόμους 3874/2010 (Α' 151) και

2520/1997 (Α' 173), όπως κάθε φορά ισχύουν, να υποβάλουν αίτηση ενιαίας ενίσχυσης και ενιαία δήλωση καλλιέργειας/εκτροφής. Οι παραγωγοί συμμετέχουν στις αγορές παραγωγών των Περιφερειακών Ενοτήτων στις οποίες έχουν τις αγροτικές τους εκμεταλλεύσεις, καθώς και στις αγορές παραγωγών όμορων Περιφερειακών Ενοτήτων. Στις αγορές παραγωγών της Περιφέρειας Αττικής και της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης μπορούν να συμμετέχουν οι παραγωγοί αγορών παραγωγών απ' όλη τη χώρα.

γ) Για την οργάνωση των αγορών παραγωγών, συνιστάται ανά περιφερειακή ενότητα, αυτοδιαχειριζόμενος φορέας αστικού μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα από τους ίδιους τους παραγωγούς, ορίζεται ο υπεύθυνος για τη λειτουργία τους και καταρτίζεται εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας. Κάθε αγορά παραγωγών μπορεί να λειτουργεί είτε σε δημόσιο χώρο που καθορίζεται μετά από έγκριση του οικείου Δήμου ή της οικείας Περιφερειακής Ενότητας είτε σε ιδιωτικό χώρο με ευθύνη των ίδιων των παραγωγών.

2. α) Οικοτεχνία είναι η μεταποίηση, μικρής κλίμακας, γεωργικών προϊόντων από τον παραγωγό, στο χώρο της αγροτικής κατοικίας ή της αγροτικής εκμετάλλευσής του. Το βασικό συστατικό του τελικού προϊόντος πρέπει να είναι ίδιας παραγωγής. Τα προϊόντα οικοτεχνίας προορίζονται για άμεση διάθεση από τον οικοτέχνη στους χώρους παρασκευής, σε περιοδικές τοπικές εκδηλώσεις, σε λαϊκές αγορές, σε αγορές παραγωγών και σε επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου και μαζικής εστίασης.

β) Δικαίωμα οικοτεχνικής παρασκευής μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων έχουν μόνο τα φυσικά πρόσωπα που είναι επαγγελματίες αγρότες εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (Μ.Α.Α.Ε.), σύμφωνα με τους νόμους 3874/2010 (Α' 151) και

2520/1997 (Α' 173), όπως κάθε φορά ισχύουν, υποβάλουν αίτηση ενιαίας ενίσχυσης και ενιαία δήλωση καλλιέργειας/εκτροφής, καθώς και τα μέλη της οικογένειάς τους. Στην οικοτεχνική τους δραστηριότητα, οι επαγγελματίες αγρότες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ως βασικό συστατικό του τελικού προϊόντος γεωργικά προϊόντα με ανώτατο όριο το σύνολο της παραγωγής τους. Ο παραγωγός που συμμετέχει σε αγροτικό συνεταιρισμό δύναται να χρησιμοποιεί στην οικοτεχνική του δραστηριότητα το μέρος της παραγωγής του που δεν υποχρεούται να διαθέτει στο συνεταιρισμό, σύμφωνα με το καταστατικό του.

γ) Στη Διεύθυνση Προγραμματισμού και Εφαρμογών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων συνιστάται Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Οικοτεχνίας (ΚΗΜΟ), στο οποίο καταγράφονται οι παραγωγοί αλλά και τα είδη των προϊόντων που παράγονται στα πλαίσια της οικοτεχνίας. Για την εγγραφή και την ανανέωση εγγραφής στο ΚΗΜΟ ορίζεται παράβολο δέκα (10) ευρώ.

3. α) Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται:

αα) Τα αρμόδια όργανα, τα δικαιολογητικά και η τηρούμενη διαδικασία για την έναρξη, τη χωροθέτηση και την παύση λειτουργίας των αγορών παραγωγών.

ββ) Οι κανόνες λειτουργίας των αγορών παραγωγών, ο έλεγχος τήρησης των κανόνων αυτών, η επιβολή διοικητικών κυρώσεων κατά των παραβατών, τα αρμόδια όργανα ελέγχου και εποπτείας και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παραγράφου 1.

β) Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται τα είδη των προϊόντων οικοτεχνίας, οι όροι και

οι προϋποθέσεις παραγωγής, μεταποίησης, μεταφοράς, διάθεσης και έκθεσης αυτών, τα της τήρησης, οργάνωσης και λειτουργίας του ΚΗΜΟ, η επιβολή κυρώσεων, οι αρμόδιες αρχές και κάθε σχετικό θέμα για την εφαρμογή της παραγράφου 2.»

2. Τα δύο πρώτα εδάφια της παρ. 2 του άρθρου 62 του ν. 4235/2014 (Α' 32) αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται τα αναγκαία συμπληρωματικά, οργανωτικά και εκτελεστικά μέτρα για την εφαρμογή των διατάξεων των κανονισμών και αποφάσεων των Οργάνων της ΕΕ, καθώς και για τη μεταφορά των οδηγιών των ιδίων ως άνω Οργάνων που αφορούν: α) την Κοινή Αγροτική Πολιτική, β) τους τομείς αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής πολιτικών της ΕΕ εκτός της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, εφόσον δεν υφίσταται ειδική εξουσιοδότηση.

Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνεται ιδίως ο ορισμός αρμόδιων αρχών, η σύσταση και η συγκρότηση συλλογικών οργάνων, ο καθορισμός αρμοδιοτήτων και διοικητικών διαδικασιών, καθώς και η θέσπιση διοικητικών και ποινικών κυρώσεων σε βαθμό πλημμελήματος.»

Άρθρο 47

Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4152/2013 (Α' 107)

Η περίπτωση 1 της υποπαραγράφου Ε.10 της παρ. Ε' του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013 (Α' 107) αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εμπορεύεται λιπάσματα υποχρεούται να απασχολεί σε κάθε εγκατάσταση εμπορίας λιπασμάτων υπεύθυνο επιστήμονα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης.

Φυσικό ή νομικό πρόσωπο που παράγει και εμπορεύεται ή εμπορεύεται πολλαπλασιαστικό υλικό καλλιεργούμενων φυτικών ειδών υποχρεούται να απασχολεί σε κάθε εγκατάσταση παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού καλλιεργούμενων φυτικών ειδών υπεύθυνο επιστήμονα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης. Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις παραγωγής και εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού καλλιεργούμενων φυτικών ειδών, όπως οι ανωτέρω επιχειρήσεις ορίζονται στη Σύσταση αριθμ. 2003/361/ ΕΚ της Επιτροπής (L 124/36/20.5.2003), μπορούν να απασχολούν υπεύθυνο επιστήμονα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μερικής απασχόλησης. Φυτωριακές επιχειρήσεις τύπου Α', Β' και μητρικών φυτειών αμπέλου που υπάγονται στην έννοια της πολύ μικρής επιχείρησης μπορούν να απασχολούν υπεύθυνο επιστήμονα με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μερικής απασχόλησης ή με σύμβαση παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Φυτωριακή επιχείρηση τύπου Α' ή Β' ή μητρικών φυτειών αμπέλου που υπάγεται στην έννοια της πολύ μικρής επιχείρησης, και η οποία αποτελείται από μία ή περισσότερες εγκαταστάσεις παραγωγής και εμπορίας του υλικού αυτού εντός του δήμου της έδρας της επιχείρησης και των όμορων δήμων, νοείται ως ενιαία εγκατάσταση για την απασχόληση υπεύθυνου επιστήμονα. Με προεδρικό διάταγμα, μετά από πρόταση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ρυθμίζεται κάθε θέμα που αφορά τους όρους και προϋποθέσεις απασχόλησης υπεύθυνου επιστήμονα στις επιχειρήσεις της παρούσας περίπτωσης.»

Άρθρο 48

Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4036/2012 (Α' 8)

1. Η περίπτωση β' της παρ. 5 του άρθρου 35

του ν. 4036/2012 αντικαθίσταται ως εξής: «β) Μέχρι την 26η Νοεμβρίου 2016, η έκδοση συνταγής δύναται να γίνεται τη στιγμή της πώλησης των γεωργικών φαρμάκων. Στην περίπτωση αυτή, η ηλεκτρονική καταγραφή σε ειδικό έντυπο της πώλησης των γεωργικών φαρμάκων, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 36, μπορεί να υπέχει θέση συνταγής χρήσης γεωργικού φαρμάκου αναφέροντας πλήρως τα στοιχεία του επιστήμονα που την εξέδωσε.»

2. Μετά την περίπτωση γ' της παρ. 5 του άρθρου 35 του ν. 4036/2012 προστίθεται νέα περίπτωση δ' ως εξής: «δ) Σε μεγέθη συσκευασιών γεωργικών φαρμάκων που: αα) προορίζονται να χρησιμοποιηθούν σε υπαίθριες καλλιέργειες των οποίων η έκταση δεν υπερβαίνει τα χίλια τετραγωνικά μέτρα (1.000 τ.μ.) και ββ) δεν φέρουν εικονόγραμμα κινδύνου με νεκροκεφαλή και χιαστί οστά εκδίδεται συνταγή ή τη στιγμή της πώλησης γίνεται ηλεκτρονική καταγραφή στο ειδικό έντυπο της πώλησης των γεωργικών φαρμάκων, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 36, η οποία υπέχει θέση συνταγής χρήσης γεωργικού φαρμάκου αναφέροντας πλήρως τα στοιχεία του επιστήμονα που την εξέδωσε. Στην περίπτωση αυτή, ο υπεύθυνος επιστήμονας που διενέργησε την πώληση υποχρεούται να παρέχει γενικές πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον από τη χρήση γεωργικών φαρμάκων, ιδίως σχετικά με τις πηγές κινδύνου, την έκθεση, τον ορθό τρόπο αποθήκευσης, το χειρισμό και την εφαρμογή, καθώς και την ασφαλή τους διάθεση, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία για τα απόβλητα, καθώς και σχετικά με εναλλακτικές λύσεις χαμηλού κινδύνου.»

3. Το πρώτο εδάφιο της περίπτωσης π' της παρ. 1 του άρθρου 50 του ν. 4036/2012

αντικαθίσταται ως εξής: «π) Το περιεχόμενο και ο τύπος της συνταγής χρήσης γεωργικού φαρμάκου, η διαδικασία και ο τρόπος έκδοσής της, η διάρκεια ισχύος της, η επιστημονική μεθοδολογία που ακολουθείται για την έκδοση και την επιλογή των δραστικών ουσιών και κάθε σχετικό θέμα για την εφαρμογή των περιπτώσεων της παραγράφου 5 του άρθρου 35.»

Άρθρο 49 **Μεταβατικές διατάξεις**

1. Το «Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Διεπαγγελματικών Οργανώσεων» που συστάθηκε στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με το άρθρο 2 του ν. 4015/2011 (Α' 210), στα πλαίσια άσκησης της κρατικής εποπτείας επί των ΑΣ, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 12 του Συντάγματος, συνεχίζει να λειτουργεί και να τηρείται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, και μετονομάζεται σε «Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων» του άρθρου 19.

2. Όσοι ΑΣ λειτουργούν και είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του άρθρου 2 του ν. 4015/2011 κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υποχρεούνται να τροποποιήσουν τα καταστατικά τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και να προσαρμοστούν στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 4 ως προς τον αριθμό των μελών τους, εντός ενός (1) έτους από την έναρξη ισχύος του. Μετά την πάροδο της προθεσμίας του πρώτου εδαφίου, οι ΑΣ που δεν έχουν προσαρμόσει το καταστατικό τους, διαγράφονται από το μητρώο.

3. Οι ΑΣ, οι οποίοι δεν έχουν υποβάλει αίτηση πρώτης εγγραφής στο μητρώο του

άρθρου 2 του ν. 4015/2011, καθώς και αυτοί που έχουν καταχωριστεί στο μητρώο αυτό ως ανενεργοί, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, μπορούν, εντός ενός (1) έτους από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου:

α) να συγχωνευθούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 24, με άλλον υφιστάμενο κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου ΑΣ, που είναι εγγεγραμμένος στο μητρώο του ν. 4015/2011 ή
β) να αποφασίσουν τη λύση τους και τη θέση τους σε εκκαθάριση.

4. α) Οι ΚΕΣΕ του ν. 2810/2000 που διατηρήθηκαν σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 50 του ν. 4315/2014 (Α' 269) και λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υποχρεούνται να μετατραπούν σε ΚΕΑΣ ή ΚΑΣ, με απόφαση των γενικών τους συνελεύσεων, μέσα σε ένα (1) έτος από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, ΚΕΣΕ που δεν έχουν μετατραπεί δεν υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

β) Οι ΚΕΣΕ πλην εκείνων της περίπτωσης α' και οι ΚΑΣΟ του ν. 2810/2000, με καθαρή οικονομική θέση ή σχέδιο βιωσιμότητας που έχει εγκριθεί από τον πιστωτή με το μεγαλύτερο ύψος απαιτήσεων, που λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υποχρεούνται να μετατραπούν σε ΑΣ του παρόντος νόμου μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του με τη συγχώνευση των αγροτικών συνεταιρισμών μελών τους, μετά από απόφαση των γενικών συνελεύσεων των ΚΕΣΕ και ΚΑΣΟ που μετατρέπονται, η οποία λαμβάνεται με την απαρτία των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 13 και την πλειοψηφία της παραγράφου 1 του άρθρου 14. Μέλη των ΑΣ που προέρχονται από τη μετατροπή γίνονται αυτοδικαίως τα φυσικά πρόσωπα που είναι μέλη των αγροτικών

συνεταιρισμών μελών των ΚΕΣΕ και ΚΑΣΟ που μετατρέπονται. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις του άρθρου 24. Μετά την πάροδο της προθεσμίας των έξι (6) μηνών, ΚΕΣΕ και ΚΑΣΟ που δεν έχουν μετατραπεί δεν υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

5. Οι ΣΕ του ν. 2810/2000, που λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υποχρεούνται να μετατραπούν σε ΑΕΣ του άρθρου 33, με απόφαση των γενικών τους συνελεύσεων, μέσα σε ένα (1) έτος από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, ΣΕ που δεν έχουν μετατραπεί δεν υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

6. ΕΑΣ, ΚΕΣΕ και ΚΑΣΟ του ν. 2810/2000, οι οποίες έχουν ήδη μετατραπεί σε αγροτικούς συνεταιρισμούς ή σε αγροτική εταιρική σύμπραξη, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4015/2011, μπορούν να διενεργήσουν εκ νέου, εντός τριών (3) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, οποιαδήποτε πράξη είτε παρέλειψαν να διενεργήσουν είτε διενήργησαν πλημμελώς, η οποία αφορά στη διαδικασία συγχώνευσης ή μετατροπής τους. Οι πράξεις αυτές πρέπει να εγκριθούν από τη γενική συνέλευση του νέου αγροτικού συνεταιρισμού ή της αγροτικής εταιρικής σύμπραξης.

7. Αγροτικές εταιρικές συμπράξεις που συστάθηκαν, σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 4015/2011 και υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, συνεχίζουν να λειτουργούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33 του παρόντος νόμου.

8. Διεπαγγελματικές οργανώσεις που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου συνεχίζουν να λειτουργούν,

σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 34 του παρόντος νόμου.

9. Αγροδιατροφικές συμπράξεις που συστάθηκαν, σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 4015/2011 και υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, συνεχίζουν να λειτουργούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 35 του παρόντος νόμου.

10. Οργανώσεις παραγωγών, ομάδες παραγωγών και ενώσεις ομάδων παραγωγών που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου συνεχίζουν να λειτουργούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 37 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 50 **Καταργούμενες διατάξεις**

1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται:

α) Ο ν. 2810/2000 (Α' 61), όπως ισχύει.

β) Το άρθρο 31 και η παρ. 7 του άρθρου 47 του ν. 2169/1993 (Α' 149) και διατηρείται σε ισχύ το άρθρο 44 και οι παράγραφοι 1 έως 6 και 8 του άρθρου 47.

γ) Τα άρθρα 1 έως 4 και 6 έως 16, 18, 19, και 19α του ν. 4015/2011 (Α' 210), όπως ισχύουν.

δ) Η παρ. 15 του άρθρου 61 του ν. 4277/2014 (Α' 156), όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 57 του ν. 4305/2014 (Α' 237).

ε) Η παρ. 1 του άρθρου 25 του ν. 4315/2014 (Α' 269).

στ) Το άρθρο 1 του ν. 2732/1999 (Α' 154), όπως ισχύει.

ζ) Η παρ. 5 του άρθρου 62 του ν. 4235/2014 (Α' 32).

η) Κάθε άλλη διάταξη, γενική ή ειδική, η οποία έρχεται σε αντίθεση ή ρυθμίζει διαφορετικά τα θέματα που ρυθμίζονται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος

νόμου καταργείται το β.δ. από 30-11-1940 «Περί επιθεώρησης σφαγίων» (Α' 419).

Άρθρο 51

1. Το άρθρο 97 του ν. 4368/2016 (Α' 21) αντικαθίσταται ως εξής:

«α. Κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης νόμου, οι κεντρικές, οι αποκεντρωμένες και όλες εν γένει οι υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας, καθώς και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), που εποπτεύονται από το Υπουργείο Υγείας, με απόφαση του Διοικητικού τους Συμβουλίου (Δ.Σ.) ή της Διοίκησης ή του κατά περίπτωση αρμόδιου οργάνου τους, δύνανται για την καθαριότητα των κτιρίων της ευθύνης τους και του περιβάλλοντος χώρου αυτών, καθώς και για τις ανάγκες σίτισης και φύλαξης τους, να συνάπτουν ατομικές συμβάσεις έργου ή μίσθωσης έργου ή παροχής υπηρεσιών, μέχρι τις 31.12.2017, με φυσικά πρόσωπα, που εργάζονταν ή εργάζονται αυτοπροσώπως, χωρίς να απασχολούν προσωπικό, στον καθαρισμό ή τη φύλαξη ή τη σίτιση των παραπάνω φορέων, βάσει οποιασδήποτε έννομης σχέσης ή σύμβασης, συναφθείσας είτε απευθείας με τους φορείς αυτούς είτε με τρίτα φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

β. Τα φυσικά πρόσωπα που συνάπτουν συμβάσεις σύμφωνα με το παρόν άρθρο υπάγονται στην ασφάλιση του ΙΚΑΕΤΑΜ. Το κόστος σύναψης των συμβάσεων αυτών βαρύνει και εκκαθαρίζεται σε βάρος των πιστώσεων των προϋπολογισμών των φορέων της παραγράφου α' του παρόντος και πρέπει να βρίσκεται εντός των ορίων των εγγεγραμμένων διαθέσιμων πιστώσεων του προϋπολογισμού τους, όπως αυτές έχουν εκτιμηθεί για την κάλυψη των αναγκών καθαριότητας, σίτισης και φύλαξης.

γ. Η συμφωνούμενη χρηματική αντιπαροχή

κάθε ατομικής σύμβασης της παραγράφου α' δεν μπορεί να υπερβαίνει τη συνολική ανά φυσικό πρόσωπο μηνιαία αμοιβή που θα λάμβανε ένας μόνιμος υπάλληλος της αντίστοιχης κατηγορίας στον ίδιο φορέα. Στη διαμόρφωση της παραπάνω χρηματικής αντιπαροχής συμπεριλαμβάνονται και όλα τα αντίστοιχα προβλεπόμενα επιδόματα, προσαυξήσεις και αποζημιώσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του ενιαίου μισθολογίου, όπως εκάστοτε ισχύουν. Στο διαμορφούμενο κατά τον ανωτέρω τρόπο ποσό χρηματικής αντιπαροχής, δεν περιλαμβάνονται και δεν παρακρατούνται οι εργοδοτικές εισφορές, οι οποίες και υπολογίζονται, ως ποσοστό, επιπλέον στο ποσό αυτό.

δ. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, δύνανται να ρυθμίζονται τα ειδικότερα θέματα που αφορούν στη διαδικασία, τους όρους και σε κάθε άλλη λεπτομέρεια σχετικά με τις συμβάσεις του παρόντος άρθρου.

Συμβάσεις που έχουν συναφθεί έως τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, σύμφωνα με το άρθρο 97 του ν. 4368/2016 (Α' 21), όπως ίσχυε, υπάγονται στις ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου από την ημερομηνία της σύναψής τους, οι δε σχετικές με αυτές δαπάνες θεωρούνται σύννομες και εκκαθαρίζονται σε βάρος των πιστώσεων των προϋπολογισμών των παραπάνω φορέων.»

2. α. Μετά το δεύτερο εδάφιο της παρ. 6 του άρθρου 44 του ν. 4368/2016 (Α' 21) προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Το ίδιο ισχύει και για όσους συμμετείχαν στην υπ' αριθμ. Α2γ/Γ.Π 7237/29.1.2016 προκήρυξη κενών και κενούμενων θέσεων Γενικών Νοσοκομείων Κέντρων Υγείας, Π.Ε.Δ.Υ.Κέντρων Υγείας, Π.Ε.Δ.Υ. Πολυδύναμων Περιφερειακών Ιατρείων, Π.Ε.Δ.Υ. Περιφερειακών Ιατρείων, Π.Ε.Δ.Υ. Ειδικών Περιφερειακών Ιατρείων και πλοίων του Υπουργείου Υγείας και δεν επελέγησαν.»

β. Στο τέλος της παρ. 6 του άρθρου 44 του ν. 4368/2016 (Α' 21) προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Τα ίδια δικαιώματα έχουν και οι επιλεγέντες από την υπ' αριθμ. Α2γ/Γ.Π 7237/29.1.2016 προκήρυξη κενών και κενούμενων θέσεων Γενικών Νοσοκομείων Κέντρων Υγείας, Π.Ε.Δ.Υ. Κέντρων Υγείας, Π.Ε.Δ.Υ. Πολυδύναμων Περιφερειακών Ιατρείων, Π.Ε.Δ.Υ. Περιφερειακών Ιατρείων, Π.Ε.Δ.Υ. Ειδικών Περιφερειακών Ιατρείων και πλοίων του Υπουργείου Υγείας, μετά την ανάληψη της υπηρεσίας για την εκπλήρωση της υποχρεωτικής υπηρεσίας υπαίθρου.»

γ. Η παρ. 5 του άρθρου 44 του ν. 4368/2016 (Α' 21) αντικαθίσταται ως εξής:

«5. Στον Διοικητή της αρμόδιας Υ.Πε. εκχωρούνται, από τις αρμοδιότητες του τμήματος Ιατρών Υπόχρεων και επί θητεία Υπηρεσίας Υπαίθρου της υποπερίπτωσης γγ' της περίπτωσης γ' της παρ. 3 του άρθρου 6 του Π.δ. 106/2014 (Α' 173), η απόσπαση των Ιατρών Υπηρεσίας Υπαίθρου σε Νοσοκομεία της χώρας, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 20 του ν. 1963/1991 (Α' 183), καθώς και η έγκριση της παράτασης της θητείας των ιατρών υπηρεσίας υπαίθρου σε Π.Ε.Δ.Υ. Περιφερειακά ιατρεία, Π.Ε.Δ.Υ. Κέντρα Υγείας, Π.Ε.Δ.Υ. Πολυδύναμα Περιφερειακά ιατρεία, Π.Ε.Δ.Υ. Ειδικά Περιφερειακά Ιατρεία και Γενικά Νοσοκομεία Κέντρα Υγείας της χώρας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 8 του ν. 4316/2014 (Α' 270). Η απόφαση της παράτασης και η ενδεχόμενη μη αποδοχή αυτής, καθώς επίσης και η αιφνίδια παραίτηση των ιατρών υπηρεσίας υπαίθρου που υπηρετούν με παράταση θα κοινοποιείται από τις αρμόδιες Δ.Υ.Πε. εντός δέκα (10) ημερών στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Υγείας.»

δ. Στην πρώτη παράγραφο της περίπτωσης Γ' της παρ. 11 του άρθρου 45 του ν. 3205/2003 (Α' 297), όπως ισχύει, η φράση

«των εδαφίων ι έως ιν», αντικαθίσταται με τη φράση «των εδαφίων ι έως ν». Η ισχύς της παρούσας αρχίζει από 4.12.2015.

3. Το άρθρο 58 του ν. 4316/2014 (Α' 270), όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής: «1. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας ιδρύονται, μετατρέπονται, συγχωνεύονται και καταργούνται δημόσια ΙΕΚ του ν. 4186/2013 (Α' 193) της ομάδας προσανατολισμού Υγείας και Πρόνοιας του άρθρου 24 της παραγράφου ζ' του ίδιου νόμου, που τελούν υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Υγείας. Η αρμοδιότητα της οργάνωσης και λειτουργίας αυτών ανήκει στα νοσηλευτικά ιδρύματα, όπου λειτουργούν και συνιστούν παραρτήματα αυτών. Η αρμοδιότητα διαμόρφωσης και εποπτείας του εκπαιδευτικού πλαισίου τους ανήκει στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας ορίζεται η έναρξη λειτουργίας τους (χειμερινό και εαρινό εξάμηνο), η ειδικότητα και το Νοσοκομείο στο οποίο λειτουργούν και στεγάζονται. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Υγείας ρυθμίζεται κάθε θέμα που αφορά στη λειτουργία, το προσωπικό των ΙΕΚ, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια. 2. Οι οργανικές θέσεις που κατέχει το εκπαιδευτικό, διοικητικό και λοιπό προσωπικό (ΤΕ Επιμελητών) που υπηρετεί στις καταργούμενες δυνάμεις του ν. 4186/2013 Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) Βοηθών Νοσηλευτών του ν. 3475/2006 αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας, μεταφέρονται αυτοδικαίως, καθώς και το προσωπικό που υπηρετεί σε αυτές, με την ίδια σχέση εργασίας και στην ίδια κατηγορία, κλάδο, βαθμό και ειδικότητα στα αντίστοιχα Δ.Ι.Ε.Κ. του ν. 4186/2013 αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας που

συνιστούν παραρτήματα των ιδίων Νοσοκομείων. Οι άδειες και το ωράριο του εκπαιδευτικού προσωπικού των Δ.Ι.Ε.Κ. του ν. 4186/2013 διέπονται από τις κείμενες διατάξεις που ισχύουν για το μόνιμο εκπαιδευτικό προσωπικό Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι κενές οργανικές θέσεις των κλάδων ΠΕ14 και ΠΕ 18 των ΕΠΑΣ Βοηθών Νοσηλευτών αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας μεταφέρονται και εντάσσονται στα Δ.Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας.

Οι οργανικές θέσεις κλάδου ΠΕ17 μετατρέπονται σε οργανικές θέσεις κλάδου ΠΕ18 μετά την με οποιοδήποτε τρόπο αποχώρηση των υπαλλήλων που τις κατέχουν.

Η μεταφορά και ένταξη του ανωτέρω προσωπικού γίνεται με διαπιστωτική πράξη του Διοικητή του οικείου Νοσοκομείου.

Η ισχύς των προηγούμενων εδαφίων ανατρέχει στις 15.9.2015. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος τα προσόντα του εκπαιδευτικού προσωπικού των Δ.Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας είναι κατά κατηγορία, ειδικότητα και κλάδο αυτά που ορίζονται στο άρθρο 14 του ν. 1566/1985 (Α' 37), όπως ισχύει. Όσοι καταλαμβάνουν εφεξής θέσεις εκπαιδευτικού προσωπικού εκτός των ανωτέρω προσόντων πρέπει να κατέχουν πιστοποιημένη επάρκεια για την επαγγελματική κατάρτιση στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης, όπως προσδιορίζεται σχετικά στο εκάστοτε ισχύον πιστοποιημένο Επαγγελματικό Περίγραμμα Εκπαιδευτή. Οι οργανικές θέσεις διοικητικού και λοιπού προσωπικού (ΤΕ Επιμελητών) των Δ.Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας καταργούνται με την καθ' οιονδήποτε τρόπο αποχώρηση από τις θέσεις αυτές του προσωπικού που τις καταλαμβάνει δυνάμει της παραγράφου 2, εδάφιο α' του παρόντος.

3. Σε περίπτωση κατάργησης Δ.Ι.Ε.Κ., το

εκπαιδευτικό, διοικητικό και λοιπό προσωπικό (ΤΕ Επιμελητών) που υπηρετεί σε αυτό μεταφέρεται στη νοσηλευτική (το εκπαιδευτικό και λοιπό προσωπικό {ΤΕ Επιμελητών}) και στη διοικητική (το διοικητικό προσωπικό) υπηρεσία των Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων που υπάγεται ή των μονάδων ΠΕΔΥ της ίδιας Υγειονομικής Περιφέρειας.»

4. α. Στην παρ. 2 του άρθρου 73 του ν. 4368/2016 (Α' 21) η ημερομηνία «30.6.2015» αντικαθίσταται με την ημερομηνία «31.3.2016».

β. Η ισχύς των προβλεπόμενων στην παρ. 28 του άρθρου 66 του ν. 3984/2011 (Α' 150) και στο άρθρο 37 του ν. 4238/2014 (Α' 38), όπως παρατάθηκαν, παρατείνεται μέχρι 31.3.2016.

5. Οι θέσεις του ήδη υπηρετούντος τακτικού νοσηλευτικού, παραϊατρικού και λοιπού προσωπικού, όλων των κλάδων και κατηγοριών, της κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου Υγείας και των φορέων Εποπτείας του, οι οποίες κενώνονται, λόγω της κατάληψης νέων θέσεων σε άλλους φορείς από το ανωτέρω προσωπικό, έπειτα από επιτυχία αυτού στους διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ, καλύπτονται από τους ακολουθούντες στους πίνακες κατάταξης, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής και ειδικής διάταξης. Η διάταξη αυτή ισχύει από την ημερομηνία δημοσίευσής των 4Κ (ΦΕΚ 5/15.10.2015) και 5Κ (ΦΕΚ 6/ 27.10.2015) προκηρύξεων του ΑΣΕΠ. Τυχόν περαιτέρω λεπτομέρειες δύνανται να καθορίζονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Υγείας και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού.

6. α. Στο τέλος της περίπτωσης β' της παρ. 7 του άρθρου 90 του ν. 4368/2016 (Α' 21) προστίθεται εδάφιο ως εξής: «Τα εκδιδόμενα από τις αρμόδιες οικονομικές υπηρεσίες του Ε.Ο.Π.Υ.Υ.,

δυνάμει των διατάξεων του Ν.δ. 496/1974, χρηματικά εντάλματα πληρωμής υπέρ των παρόχων υγείας, πλην φαρμακοποιών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις περιπτώσεις α' και β' της παρούσας παραγράφου, συνοδεύονται από τα έγγραφα των αρμόδιων οργάνων του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. που πιστοποιούν την τήρηση και το αποτέλεσμα της διαδικασίας εκκαθάρισης των οφειλών με δειγματοληψία. Ο προληπτικός έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των εν λόγω χρηματικών ενταλμάτων πληρωμής διενεργείται με βάση τα ίδια έγγραφα, ενώ παρέχεται πλήρης πρόσβαση στα δικαιολογητικά δαπανών ασφαλισμένων με βάση τα οποία διενεργήθηκε η εκκαθάριση με δειγματοληψία. Σε κάθε περίπτωση, ο/η Επίτροπος δύναται να επεκτείνει τον έλεγχο στο σύνολο των δικαιολογητικών που στηρίζουν την εκάστοτε εντελλόμενη δαπάνη, έστω και αν αυτά δεν συμπεριλήφθηκαν στο δείγμα.»

β. Στο τέλος της περίπτωσης δ' της παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 3816/2010 (Α' 6), όπως ισχύει προστίθεται εδάφιο ως εξής: «Η διοικητική ποινή του αποκλεισμού από τη θετική λίστα επιβάλλεται και σε κάτοχο ΚΑΚ, ο οποίος δεν προσέρχεται ενώπιον της Επιτροπής Διαπραγμάτευσης.»

γ. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, διαγράφονται, ισόποσα, οι απαιτήσεις των Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων του Ε.Σ.Υ. (ΝΠΔΔ) έναντι του Ε.Ο.Π.Υ.Υ., που προέρχονται από υπηρεσίες παρασχεθείσες σε ασφαλισμένους αυτού (εισπρακτέα νοσήλια) στο ύψος των ετησίων χρηματοδοτήσεών τους από τον Κρατικό Προϋπολογισμό (Φ.210/ΚΑΕ 2325, 2326), για τα έτη 2012, 2013 και 2014, ανεξαρτήτου του χρόνου τιμολόγησής τους, με διαγραφή των αντίστοιχων υποχρεώσεων του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. προς τα ανωτέρω Νοσηλευτικά Ιδρύματα, που προέρχονται από τις προαναφερόμενες υπηρεσίες. Οι ως άνω φορείς υποχρεούνται να προβούν στην απεικόνιση του αποτελέσματος των

αναφερομένων στην ανωτέρω παράγραφο διαγραφών απαιτήσεων και υποχρεώσεων, στις λογιστικές καταστάσεις (ισολογισμούς) της οικονομικής χρήσης του έτους 2016.

7. Στο δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης δ' της παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 3580/2007 (Α' 134), όπως ισχύει, μετά τις λέξεις «πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας» προστίθεται φράση ως εξής: «ή τον προϋπολογισμό του Ε.Κ.Α.Β., εάν καλύπτουν ανάγκες του Ε.Κ.Α.Β..»

8. Η θητεία των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων των Νοσοκομείων παρατείνεται από τη λήξη της και μέχρι το διορισμό νέου Διοικητή ή/και Αναπληρωτή Διοικητή, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής και ειδικής διάταξης. Η διάταξη αυτή ισχύει από 1.1.2016.

Άρθρο 52

Στο τέλος του ένατου εδαφίου της παρ. Α.1 του άρθρου 20 του ν. 4354/2015 (Α' 176) προστίθεται εδάφιο ως εξής: «Συγκεκριμένα για το έτος 2016 οι σχετικές αποφάσεις των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ν.Π.Ι.Δ. που έχουν δημοσιευθεί ή πρόκειται να δημοσιευθούν εντός του α' εξαμήνου του έτους, ισχύουν αναδρομικά από 1.1.2016.»

Άρθρο 53

1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομικών και του Υπουργού Επικρατείας, στον οποίον έχουν ανατεθεί οι αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, συνιστάται Ειδική Υπηρεσία επικοινωνιακού σχεδιασμού προσφυγικής και μεταναστευτικής πολιτικής, η οποία υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας και έχει ως σκοπό τον επικοινωνιακό σχεδιασμό, τον

αποτελεσματικό συντονισμό των επικοινωνιακών δράσεων των συναρμόδιων αρχών και υπηρεσιών, καθώς και την ενημέρωση των εκπροσώπων των ελληνικών και διεθνών μέσων μαζικής ενημέρωσης και της κοινής γνώμης για θέματα που αφορούν στην προσφυγική και μεταναστευτική πολιτική.

2. Με την ίδια απόφαση εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες της ειδικής υπηρεσίας, καθορίζεται η οργάνωση, ο αριθμός και η σύνθεση του προσωπικού κατά κατηγορία και κλάδο, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για τη λειτουργία της.

3. Παράλληλα ορίζεται ότι η εν λόγω ειδική υπηρεσία δύναται να συγκροτηθεί ως ενιαίος διοικητικός τομέας, του οποίου θα προΐσταται μετακλητός ειδικός γραμματέας με βαθμό 2ο της κατηγορίας ειδικών θέσεων, ενώ κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 53 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Π.δ. 63/2005 (Α' 98).

Άρθρο 54

Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4354/2015

Το άρθρο 18 του ν. 4354/2015 (Α' 176) τροποποιείται ως εξής:

«Το επίδομα επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4024/2011 εξακολουθεί να καταβάλλεται στο ίδιο ύψος, με τους ίδιους όρους και με τις ίδιες προϋποθέσεις στους δικαιούχους που έχουν οριστεί με τις υπουργικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση των ανωτέρω διατάξεων, καθώς και αυτών του άρθρου 67 του ν. 4235/2014 (Α' 32), εκτός από τις περιπτώσεις πλήρους απαλλαγής από τα καθήκοντα ή την εργασία τους για συνδικαλιστικούς λόγους με την επιφύλαξη της επικείμενης ευθυγράμμισης του

σχετικού καθεστώτος με την αντίστοιχη ευρωπαϊκή νομοθεσία έως τις 31.12.2017.»

Άρθρο 55

Παράταση προθεσμίας προσκόμισης επικαιροποιημένων στοιχείων του άρθρου 4 του ν. 3869/2010 (Α' 130)

Το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 2 της υποπαραγράφου Α.4 της παραγράφου Α' του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 (Α' 94), όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου τρίτου του ν. 4366/2016 (Α' 18), αντικαθίσταται ως εξής:

«Οι οφειλέτες, των οποίων η κύρια αίτηση εκκρεμούσε στις 19 Αυγούστου 2015, υποχρεούνται έως τις 30 Ιουνίου 2016, και εφόσον μέχρι τότε δεν έχει λάβει χώρα συζήτηση της αιτήσεώς τους, να υποβάλουν στη γραμματεία του Δικαστηρίου, όπου τηρείται ο φάκελος της αιτήσεώς τους, επικαιροποιημένα τα στοιχεία που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 4 του ν. 3869/2010.»

Άρθρο 56

Η ισχύς της αριθ. ΔΔΠ0005159/586B ΕΞ 2015/7.4.2015 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης «Απευθείας παραχώρηση, με αντάλλαγμα, του δικαιώματος απλής χρήσης αιγιαλού, παραλίας, όχθης και παρόχθιας ζώνης μεγάλων λιμνών και πλεύσιμων ποταμών, στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) Α' Βαθμού» (Β' 578), όπως ισχύει, παρατείνεται έως 30.4.2017. Συμβάσεις παραχώρησης του δικαιώματος χρήσης σε τρίτους που έληξαν ή λήγουν έως την 30.4.2016, δεν παρατείνονται.

Άρθρο 57

Στην παρ. 4 του άρθρου 48 του ν. 998/1979, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 36 του

ν. 4280/2014, προστίθεται δεύτερο εδάφιο ως εξής:

«Στις εν λόγω εκτάσεις το πλαίσιο διάνοιξης οδών ορίζεται από τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 15 του άρθρου 45 του παρόντος.»

Άρθρο 58

Στο ν. 4251/2014 προστίθεται άρθρο 13α ως ακολούθως:

«Άρθρο 13^α

Απασχόληση παράτυπα διαμενοντών πολιτών τρίτων χωρών στην αγροτική οικονομία

1. Αν οι θέσεις εργασίας που προβλέπονται στην κοινή υπουργική απόφαση της παραγράφου 1 του άρθρου 11 του παρόντος για την εργασία στην αγροτική οικονομία δεν καλυφθούν με την διαδικασία των άρθρων 12 και 13 του παρόντος, μπορεί ο εργοδότης να υποβάλει στην αρμόδια υπηρεσία της Αποκεντρωμένης Διοίκησης του τόπου διαμονής του αίτηση για την κατ' εξαίρεση απασχόληση πολιτών τρίτων χωρών, οι οποίοι στερούνται τίτλου διαμονής στην χώρα, προκειμένου για την αντιμετώπιση επείγουσών αναγκών της αγροτικής εκμετάλλευσης. Στην αίτηση αναγράφονται ο αριθμός των θέσεων εργασίας σύμφωνα με την αντιστοιχία καλλιεργήσιμης έκτασης ή ζωικού κεφαλαίου ανά εργαζόμενο κατ' εφαρμογή της κοινής υπουργικής απόφασης της παραγράφου 3 του άρθρου 11, τα στοιχεία και η ιθαγένεια των προς απασχόληση πολιτών τρίτων χωρών, η ειδικότητα και το χρονικό διάστημα της απασχόλησης. Η αίτηση συνοδεύεται από:

α) την Ενιαία Δήλωση Καλλιέργειας ή την Ενιαία Δήλωση Εκτροφής του άρθρου 9 του ν. 3877/2010 (Α' 160),

β) υπεύθυνη δήλωση του εργοδότη ότι αντιμετωπίζει κατάσταση ανωτέρας βίας εφόσον αδυνατεί να συνάψει εγκαίρως

νόμιμες συμβάσεις εργασίας για την αντιμετώπιση των αναγκών της εκμετάλλευσής του,

γ) τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 13 δικαιολογητικά.

2. Οι αιτήσεις εξετάζονται με την χρονική σειρά υποβολής τους από τον Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ο οποίος μπορεί να εκδώσει πράξεις έγκρισης για την κατ' εξαίρεση απασχόληση παράτυπα διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών, μέχρις ότου συμπληρωθεί ο αριθμός εργαζόμενων που προβλέπει η κοινή υπουργική απόφαση της παραγράφου 1 του άρθρου 11. Η χορηγηθείσα έγκριση για την κατ' εξαίρεση απασχόληση των πολιτών τρίτων χωρών συνιστά λόγο αναβολής απομάκρυνσης και εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 24 του ν. 3907/2011 (Α' 7). Η αρμόδια υπηρεσία της Αποκεντρωμένης Διοίκησης αποστέλλει στην κατά τόπον αρμόδια Αστυνομική Διεύθυνση την χορηγηθείσα πράξη έγκρισης. Σε περίπτωση που έχει ήδη εκδοθεί απόφαση επιστροφής, η αρμόδια αστυνομική αρχή εκδίδει, βεβαίωση αναβολής απομάκρυνσης κατ' εφαρμογή της παρ. 4 του άρθρου 24 του ν. 3907/2011, εφόσον δεν συντρέχει σπουδαίος λόγος δημόσιας τάξης και ασφάλειας, σύμφωνα με την περίπτωση γ' του άρθρου 6. Σε περίπτωση που δεν έχει εκδοθεί απόφαση επιστροφής, εκδίδεται απόφαση επιστροφής από την αρμόδια αστυνομική αρχή και, ακολούθως, εκδίδεται βεβαίωση αναβολής απομάκρυνσης κατ' εφαρμογή της παρ. 4 του άρθρου 24 του ν. 3907/2011. Οι πολίτες τρίτων χωρών, των οποίων αναβλήθηκε η απομάκρυνση, υποβάλλουν στην Περιφέρεια του τόπου διαμονής τους αίτηση χορήγησης άδειας εργασίας κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 της αριθ. 53619/735/2015 απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής

Αλληλεγγύης (Β' 2631). Η Περιφέρεια κοινοποιεί υποχρεωτικά τις χορηγούμενες άδειες εργασίας στον κατά τόπον αρμόδιο ανταποκριτή του ΟΓΑ και στο κατά τόπον αρμόδιο τμήμα του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας.

3. Εργοδότης που απασχολεί πολίτες τρίτων χωρών κατ' εφαρμογή των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου δεν υπόκειται στις κυρώσεις των άρθρων 85, 87 και 88 του ν. 4052/2012 (Α' 41).

4. Οι πολίτες τρίτων χωρών που απασχολούνται κατ' εφαρμογή των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου στην αγροτική οικονομία ασφαλίζονται στον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων με εργόσημο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 27 του ν. 2639/1998 (Α' 205) και του άρθρου 20 του ν. 3863/2010 (Α' 115).

5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών Αγροτικής Ανάπτυξης και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την προσμέτρηση των δαπανών που προκύπτουν από το παράβολο στα έξοδα των εργατών, για τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματός τους και κάθε άλλο σχετικό θέμα.»

Άρθρο 59

1. Στην παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 1474/1984 (Α' 128), μετά την περίπτωση θ' προστίθεται περίπτωση ι' ως εξής:

«ι) Το ΓΕΩΤΕΕ, μπορεί είτε αυτοτελώς είτε συνάπτοντας προγραμματικές συμβάσεις με φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, να παρέχει τη συνδρομή και υπηρεσίες του σε οργανισμούς, επιχειρήσεις, ιδιώτες και μέλη του, για την επίλυση ζητημάτων του αντικειμένου του και προώθηση του σκοπού του, μέσω μελετών, γνωμοδοτήσεων και συμβουλευτικών δραστηριοτήτων και να

παρέχει τη συνδρομή του σε εκπαιδευτικούς φορείς για παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και κατάρτισης, μεταπτυχιακών προγραμμάτων και λοιπών προγραμμάτων, έναντι αμοιβής, το ύψος της οποίας καθορίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΓΕΩΤΕΕ. Επιπλέον μπορεί να υλοποιεί και να συμμετέχει στην υλοποίηση προγραμμάτων και δράσεων που χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους, από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή από διεθνείς οργανισμούς. Τα προκύπτοντα έσοδα κατατίθενται σε διακεκριμένο κωδικό εσόδων του ΓΕΩΤΕΕ και διατίθενται αποκλειστικά για την κάλυψη των νομοθετημένων σκοπών του, όπως αυτοί καθορίζονται με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου. Για την αποτελεσματικότερη παροχή των ως άνω υπηρεσιών του, το ΓΕΩΤΕΕ μπορεί να συστήνει αμειβόμενες επιτροπές.»

2. Στην παρ. 1 του άρθρου 13 του ν. 1474/1984, μετά την περίπτωση η' προστίθενται νέες περιπτώσεις θ' και ι' ως εξής:

«θ) Έσοδα από την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, υπηρεσιών εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και κατάρτισης προς οργανισμούς, επιχειρήσεις, ιδιώτες και μέλη του ΓΕΩΤΕΕ.

ι) Έσοδα από την υλοποίηση και συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις που χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους, την Ευρωπαϊκή Ένωση ή διεθνείς οργανισμούς.»

3. Μετά την παρ. 7 του άρθρου 21 του ν. 4354/2015 (Α' 176) προστίθεται νέα παράγραφος 8 ως εξής:

«8. Για τους ελέγχους της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 3460/2006 (Α' 105), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 27 του ν. 3698/2008 (Α' 198) οι οποίοι διενεργούνται εκτός ωραρίου και κατά τις εξαιρέσιμες Κυριακές και αργίες στα σημεία εισόδου,

εξόδου και εκτελωνισμού, στους χώρους που τελούν υπό τελωνειακό καθεστώς, στα σφαγεία, καθώς και σε κάθε άλλο χώρο που διενεργούνται έλεγχοι επιθεωρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της ενδοκοινοτικής διακίνησης, μετά από αίτηση κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου και εισπράττονται ανταποδοτικά τέλη καθορίζεται αποζημίωση για τους ελεγκτές με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.»

Άρθρο 60

Η λειτουργία των Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ) του ν. 3475/2006 (Α' 146), αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, παρατείνεται και για τα σχολικά έτη 2017-2018, 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021, 2021-2022 και παύει την 15η Σεπτεμβρίου 2022.

Άρθρο 61 **Έναρξη ισχύος**

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός από τη διάταξη της παραγράφου 13 του άρθρου 16, η ισχύς της οποίας αρχίζει δύο (2) έτη μετά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 26 Απριλίου 2016

Τα «ολισθήματα» του νέου νόμου για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, τα οποία συνεπάγονται ζημία για τους Συνεταιρισμούς αυτούς

Της Ανδριανής- Άννας Μητροπούλου,
Δικηγόρου,
πρώην νομικού συμβούλου της ΠΑΣΕΓΕΣ

Είχαμε επισημάνει, σε γόνιμο χρόνο, το πλήθος των προβλημάτων, τα οποία θα δημιουργούσε, το σχέδιο νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, για λόγους, οι οποίοι ανάγονται κατά κύριο λόγο σε θέματα των Αρχών, που διέπουν τον θεσμό του αγροτικού συνεταιρισμού. Αντίστοιχες αντιρρήσεις εκφράστηκαν, από το σύνολο των παρισταμένων είκοσι πέντε (25) φορέων, πλην μιας εξαιρέσεως, στην Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου του Κοινοβουλίου, κατά την συζήτηση του νομοσχεδίου, πλην όμως ουσιαστικές βελτιώσεις δεν έγιναν. Όσες έγιναν ή ήταν δευτερεύουσας σημασίας, ή περιέπλεξαν περισσότερο τα πράγματα, όπως για παράδειγμα η εθελοντική εργασία των μελών στους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Αυτονόητο αποτέλεσμα, μη αναμενόμενο όμως σε τέτοια έκταση, υπήρξε η αδυναμία εφαρμογής ενός νόμου, που μόλις «χθες» ψηφίστηκε. Κάθε περαιτέρω σχολιασμός καθίσταται περιττός.

Οι σημαντικότερες διατάξεις, που δημιουργούν άμεσα προβλήματα, με παρεπόμενη ζημία στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, είναι:

1. Με την κατάργηση της παραγράφου 7 του άρθρου 18 του ν. 4015/2011, μένουν «νομικά άστεγοι» όλοι οι ελεύθεροι δασικοί συνεταιρισμοί.

Η παράγραφος 7 του άρθρου 18 του ν. 4015/2011 όριζε:

«Οι διατάξεις του ν. 2810/2000 εξακολουθούν να ισχύουν ως έχουν πριν την δημοσίευση του παρόντος νόμου, για τους δασικούς συνεταιρισμούς, καθώς και για τις ήδη υφιστάμενες Ενώσεις Δασικών Συνεταιρισμών και μέχρι την αντικατάστασή τους με ειδικό νόμο».

Η άνω διάταξη καταργήθηκε με το άρθρο 50 «καταργούμενες διατάξεις» παράγραφος 1 περίπτωση γ), του ν. 4384/2016, με την οποία ορίζεται ότι καταργούνται οι διατάξεις των άρθρων 1 έως 4 και 6 έως 16 ,18, 19, 19^α του ν. 4015/2011, όπως ισχύουν.

Επειδή μέχρι σήμερα, νέος νόμος για τους δασικούς συνεταιρισμούς, δεν έχει τεθεί σε ισχύ, όλοι οι ελεύθεροι δασικοί συνεταιρισμοί και οι Ενώσεις αυτών, μετά την κατάργηση της άνω διάταξης, βρίσκονται εκτός νομικού πλαισίου λειτουργίας τους, ως δασικών συνεταιριστικών οργανώσεων, λειτουργούν με τις καταστατικές τους διατάξεις, και προφανώς αντιμετωπίζονται ως ίδια νομικά πρόσωπα, τα οποία δεν απολαμβάνουν των προνομίων των αγροτικών ή των δασικών συνεταιρισμών, όπως συνέβαινε μέχρι την ψήφιση του 4384/2016, συνεπώς δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε αυτούς οι κείμενες διατάξεις, που αφορούν στις εργασίες τους. Προβλήματα, έχουν δημιουργηθεί και ενώπιον των δικαστηρίων, τα οποία πρέπει να εγκρίνουν τα υποβαλλόμενα καταστατικά των δασικών συνεταιρισμών .

Θεωρούμε ότι πρόθεση του νομοθέτη, για κατάργηση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των δασικών συνεταιρισμών και των ενώσεών τους, δεν υπήρχε, διότι, αν υπήρχε, όφειλε να το αναφέρει ρητά στην εισηγητική έκθεση του νόμου και μάλιστα για ένα τόσο σοβαρό θέμα. Αντίθετα με το άρθρο 1 του νόμου διατυπώνεται ακριβώς το αντίθετο, όταν αναφέρει ότι, μόνον οι δασικοί συνεταιρισμοί δεν υπάγονται στον νόμο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς (του ν. 4384/2016). Τούτο σημαίνει ότι θα υπαχθούν σε άλλο ειδικό νόμο, όπως άλλωστε ρητά οριζόταν στο καταργηθέν άρθρο 18 παρ. 7. Με την άστοχη αυτή κατάργηση, δημιουργείται ζημία στους δασικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι δεν μπορούν να λειτουργήσουν εντός του νομικού πλαισίου, που οφείλεται να τους διέπει, δεδομένου ότι δεν ορίζεται άλλως στον νόμο.

2. Με την κατάργηση της διάταξης του άρθρου 39 του ν. 2810/2000, δημιουργείται το πρόβλημα της αδυναμίας συγκροτήσεως των συμβουλίων των αναγκαστικών συνεταιριστικών οργανώσεων

Με την κατάργηση της διάταξης του άρθρου 39 του ν. 2810/2000, με το άρθρο 50 παρ. 1 περ. α) του ν. 4384/2011, και την επαναφορά σε ισχύ των διατάξεων των αναγκαστικών νόμων, οι οποίες αφορούν στα φυσικά πρόσωπα, τα οποία συγκροτούσαν τα διοικητικά συμβούλια των αναγκαστικών συνεταιριστικών

οργανώσεων, δημιουργείται το πρόβλημα της αδυναμίας συγκροτήσεως των συμβουλίων αυτών, διότι τα φυσικά πρόσωπα τα οποία συγκροτούσαν τα διοικητικά συμβούλια των αναγκαστικών συνεταιριστικών οργανώσεων, δεν υφίστανται, για πολλά χρόνια, λόγω καταργήσεως πολλών θεσμικών οργάνων, των οποίων αποτελούσαν μέλη, όπως π.χ. οι Επόπτες της Αγροτικής Τράπεζας. Για το λόγο άλλωστε αυτό, είχε θεσπισθεί η κατωτέρω αναφερόμενη διάταξη του άρθρου 39 παρ. 2, σύμφωνα με την οποία η εκλογή των οργάνων του Διοικητικού Συμβουλίου, γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 14 του ν. 2810/2000, όπως είχε τροποποιηθεί με το άρθρο 16 παρ.9 του ν. 4015/2011. Σημειώνουμε ότι οι αναγκαστικοί νόμοι, όσον αφορά στα διοικητικά και Εποπτικά Συμβούλια, **δεν παραπέμπουν** στην ισχύουσα για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς νομοθεσία, επιπρόσθετος λόγος για την θέσπιση της παρ. 2 του άρθρου 39.

Με την κατάργηση αυτή συνεπώς καθίσταται αδύνατος η συγκρότηση των διοικητικών συμβουλίων μεγάλων και σημαντικών αναγκαστικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων.

Ειδικότερα αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με **το άρθρο 39 του ν. 2810/2000, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 18 του άρθρου 18 του ν. 3147/2003, ορίστηκε ότι:**

«1.Οι διατάξεις των άρθρων 31, 44 και 47 του Ν. 2169/1993, όπως ισχύει, εξακολουθούν να ισχύουν. Όπου στους αναφερόμενους στα άρθρα αυτά ειδικούς νόμους, γίνεται παραπομπή στην ισχύουσα νομοθεσία, εφαρμόζεται ο παρών, όπως κάθε φορά ισχύει.

2. Οι διατάξεις των άρθρων 14, 16 και 17 του παρόντος όπως ισχύει, εφαρμόζονται και στις Αναγκαστικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις του άρθρου 47 του Ν. 2169/1993».

3. Η κατάργηση στο σύνολό τους των άρθρων 19 και 19^α του ν. 4015/2011, οδηγεί σε ανυπέρβλητα προβλήματα με τεράστιες οικονομικές ζημίες για τους συνεταιρισμούς και ειδικά με την κατάργηση της παρ. 10 του άρθρου 19, όπως τροποποιήθηκε με την παράγραφο 9 του άρθρου 61 του

ν. 4277/2014, η οποία κατάργηση επίσης δεν μπορεί να ερμηνευτεί ως βούληση του νομοθέτη, αφού, επίσης, για ένα τόσο σημαντικό θέμα σιωπά στην εισηγητική του έκθεση.

Η καταργηθείσα άνω διάταξη όριζε τα εξής:

«10. Οι ΑΣ, οι ΕΑΣ, οι ΚΕΣΕ οι ΚΑΣΟ και οι ΣΕ, που συγχωνεύονται - μετατρέπονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, απαλλάσσονται της υποχρέωσης καταβολής κάθε είδους φόρου, τέλους, τέλους χαρτοσήμου, φόρου υπέρ τρίτων, δικαιωμάτων υποθηκοφυλάκων, της μεταγραφής γενομένης ατελώς, δικαιωμάτων Ταμείων, αναλογικών δικαιωμάτων συμβολαιογράφων και κάθε άλλης απαλλαγής που προβλέπεται για την περίπτωση αυτή στον κ.ν. 2190/1920 και τους αναπτυξιακούς νόμους 1297/1972 και 2166/1993, όπως αυτοί ισχύουν. Η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 23 του ν. 4014/2011, όπως ισχύει, δεν εφαρμόζεται και στην περίπτωση συμβάσεων μετατροπής και συγχώνευσης των νομικών προσώπων του παρόντος άρθρου. Η διάταξη ισχύει από 21.9.2011.»

Με την άνω κατάργηση όλες οι Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών οι ΚΕΣΕ, οι ΚΑΣΟ και ΣΕ του ν. 2810/2000, **οι οποίες αναγκαστικά και όχι εκούσια** μετατράπηκαν με βάση τον ν. 4015/2011 και δεν έχουν ολοκληρώσει την διαδικασία μεταγραφής των ακινήτων τους στα υποθηκοφυλακεία, **επειδή έπρεπε να μεσολαβήσει χρονοβόρα η τακτοποίηση αυτών**, πρέπει, εξαιτίας της καταργήσεως αυτής να πληρώσουν όλους τους φόρους, τέλη κλπ., την απαλλαγή των οποίων προέβλεπε η διάταξη αυτή. Ενώ την ίδια στιγμή στον ίδιο ν.4384/2016 αναφέρεται ότι σε περίπτωση συγχωνεύσεως των Αγροτικών Συνεταιρισμών **του νόμου αυτού**, εφαρμόζονται όλες οι απαλλαγές, που προβλέπονται στην καταργηθείσα διάταξη. Είναι **αυτονόητο** ότι οι άνω μεταβολές δεν μπορούν να συμπληρωθούν με ερμηνευτική εγκύκλιο του ΥΠΑΑΤ.

Η αρχική διάταξη της παρ. 10 του άρθρου 19 του ν. 4015/2011, η οποία προέβλεπε τις φορολογικές απαλλαγές για τις συγχωνεύσεις-μετατροπές, επειδή παρουσίαζε κενά και σφάλματα στην διατύπωσή της, **τροποποιήθηκε με το άρθρο 61 του ν. 4277/1. 8.2014. Αυτό σημαίνει ότι η έναρξη ισχύος της διάταξης αυτής ήταν ο Αύγουστος του 2014.**

Αποτέλεσμα είναι η αδυναμία μεταγραφής των ακινήτων των συνεταιρισμών, οι οποίοι εφάρμοσαν τις διατάξεις του άρθρου 19 του ν. 4015/2011.

Για τυχόν αντίθετες απόψεις, που μπορεί να εκφραστούν περί απαγορεύσεως αναδρομικής φορολόγησης κλπ., επισημαίνουμε ότι οι απόψεις αυτές, όπως είναι γνωστό, κρίνονται κάθε φορά στα φορολογικά δικαστήρια. Συνεπώς στις αναγκαστικές και όχι εκούσιες συγχωνεύσεις-μετατροπές, αυτά τα θέματα υποχρεούται να τα επιλύει ο νόμος.

Και στο σημείο αυτό θα αναφέρουμε το πρόσφατο παράδειγμα της αναδρομικής φορολόγησης των αποθεματικών, που δημιουργήθηκαν από τα αφορολόγητα πλεονάσματα των αγροτικών συνεταιρισμών, με βάση το άρθρο 72 του ν. 4172/2013. Επίσης το θέμα αυτό λόγω της αδυναμίας του νόμου, θα πρέπει να κριθεί στα Δικαστήρια.

4. Με την κατάργηση της παραγράφου 14 του άρθρου 19, όπως η διάταξη αυτή προστέθηκε με την παράγραφο 9 του άρθρου 61 του ν.4277/2014 , θα δημιουργηθεί προβληματισμός στα δικαστήρια, ως προς την εφαρμογή των διαχρονικού δικαίου διατάξεων σε όλες τις δίκες, οι οποίες είχαν ανοίξει με την διάταξη αυτή, εφόσον ο νομοθέτης δεν προέβλεψε ρητά την διατήρησή τους, ή δεν διατύπωσε την βούλησή του για τις εκκρεμείς δίκες.

Η διάταξη που καταργήθηκε έχει ως εξής:

Άρθρο 61 του ν. 4277/2014 παρ. 9:

"Προστίθεται παράγραφος 14 στο άρθρο 19 του ν. 4015/2011 ως εξής :

α) Η μετατροπή των ΕΑΣ, ΚΑΣΟ, ΚΕΣΕ και ΣΕ σε ΑΕΣ κηρύσσεται άκυρη με απόφαση του Ειρηνοδικείου, το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας αν: αα) δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 19 του ν. 4015/2011, ββ) αν αποδειχθεί ότι η απόφαση μιας συνεταιριστικής

οργανώσεως, που αποφάσισε και ενέκρινε τη μετατροπή, δεν ελήφθη ή είναι άκυρη ή είναι ακυρώσιμη κατά τις διατάξεις του άρθρου 13 του ν. 2810/2000. Η αγωγή για την ακύρωση της μετατροπής ασκείται εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρούσας διάταξης. Το αρμόδιο δικαστήριο παρέχει στις ενδιαφερόμενες συνεταιριστικές οργανώσεις προθεσμία για την άρση των λόγων της ακυρότητας της μετατροπής, αν είναι εφικτή. Η δικαστική απόφαση που κηρύσσει την ακυρότητα της μετατροπής δημοσιεύεται στο ΓΕΜΗ και δεν θίγει το κύρος των υποχρεώσεων που γεννήθηκαν σε όφελος ή σε βάρος της ΑΕΣ στην περίοδο μετά την ημερομηνία καταχώρισης της ΑΕΣ στο ΓΕΜΗ και πριν τη δημοσίευση της απόφασης αυτής.

β) Εναντίον της απόφασης του Ειρηνοδικείου, που εγκρίνει το καταστατικό του ΑΣ, ο οποίος προήλθε από τη μετατροπή ΕΑΣ, ΚΕΣΕ, ΚΑΣΟ ασκείται έφεση ή τριτανακοπή από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον αν δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις του άρθρου 19 του νόμου αυτού, οι οποίες ασκούνται εντός προθεσμίας ενός (1) έτους από την έναρξη ισχύος της παρούσας διάταξης. Δικαίωμα ασκήσεως εφέσεως έχει και η Εποπτική Αρχή του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.»

5. Με την κατάργηση του άρθρου 19 παρ.3 περιπτ. στστ) καταργήθηκε το νομικό πλαίσιο λειτουργίας των Ενώσεων Δασικών-Αγροτικών Συνεταιρισμών, για τις οποίες ισχύουν όλα όσα αναφέρθηκαν στην περίπτωση 1. ανωτέρω.

Η διάταξη, που καταργήθηκε , έχει ως εξής :

« Η παράγραφος 3 του άρθρου 19 αντικαθίσταται ως εξής:

στστ) Αγροτικοί Συνεταιρισμοί μέλη Ενώσεων Δασικών-Αγροτικών Συνεταιρισμών, παραμένουν μέλη των Ενώσεων αυτών, οι οποίες διατηρούνται, ως δασικές, σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 18.»

6.Τέλος επισημαίνουμε την άστοχη κατάργηση του άρθρου 49 του Ν.4315/2014,ΦΕΚ Α 269/24.12.20, το οποίο είχε προστεθεί στο τέλος της παραγράφου 9 του

άρθρου 16 του ν. 4015/2011, τροποποιώντας το άρθρο 14 «Διοικητικό Συμβούλιο» του ν. 2810/2000 και το οποίο όριζε τα ακόλουθα:

«1. Τα πρόσωπα που είναι διευθυντές, «πρόεδροι» διαχειριστές, διευθύνοντες σύμβουλοι και εντεταλμένοι στη διοίκηση των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων (ΑΣΟ) και Συνεταιριστικών Εταιρειών (ΣΕ) του ν. 2810/2000, όπως ίσχυσε πριν την τροποποίησή του, και των ΑΣΟ του ν. 4015/2011 ευθύνονται προσωπικά και αλληλέγγυα με τα νομικά αυτά πρόσωπα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 50 του ν. 4174/2013, για οφειλές που γεννήθηκαν κατά το χρονικό διάστημα, που διετέλεσαν στις προαναφερόμενες θέσεις, ανεξάρτητα από το χρόνο βεβαίωσης αυτών. Η διάταξη καταλαμβάνει και τα φυσικά πρόσωπα του άρθρου 115 του ν. 2238/1994, όπως ο νόμος αυτός ίσχυσε, τα οποία διετέλεσαν σε θέσεις ή αξιώματα των προαναφερόμενων νομικών προσώπων. Η παρούσα διάταξη ισχύει από την έναρξη ισχύος του ν. 4174/2013.»

Επισημαίνουμε ιδιαίτερα την άνω κατάργηση, διότι σε επιστημονικά συνέδρια έχει επισημανθεί ότι η άνω διάταξη, θα πρέπει να υιοθετηθεί για όλα τα νομικά πρόσωπα.

Ειλικρινά διερωτάται κανείς, αξίζει ο συνεταιριστικός θεσμός τέτοια μεταχείριση :

Συνεπώς για την άρση των ανωτέρω επιβάλλεται η άμεση τροποποίηση του άρθρου ψηφισθέντος νόμου 4384/2016.

Επιφυλασσόμαστε να αναπτύξουμε τις διατάξεις του νέου νόμου, που παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες ή πλήρη αδυναμία, στην εφαρμογή τους (π.χ. ποσόστωση γυναικών, καθολική ψηφοφορία στην αντιπροσωπευτική γ. σ., εκπροσώπηση στην γενική συνέλευση, ενώ ο νόμος απαγορεύει ρητά την εκπροσώπηση στη γ. σ. κλπ.) καθώς και τις διατάξεις, που έρχονται σε αντίθεση με το Σύνταγμα και τις συνεταιριστικές Αρχές, που σημαίνει κατά την άποψή μας, την δικαστική επιδίωξη της ακυρώσεώς τους .

Η προσωπική εργασία των Συνεταίρων στον Συνεταιρισμό

Της Ανδριανής- Άννας Μητροπούλου
Δικηγόρου,
πρώην Νομικής Συμβούλου της ΠΑΣΕΓΕΣ

A. Η έννοια της προσωπικής εργασίας των Συνεταίρων στον Συνεταιρισμό.

1. Ιστορική Αναδρομή της διάταξης:

Τα έννοια της προσωπικής εργασίας των μελών του συνεταιρισμού στον αγροτικό συνεταιρισμό, τέθηκε για πρώτη φορά με το άρθρο 11 του ν. 1541/1985. Ειδικά οριζόταν, στην παράγραφο 2 του άνω άρθρου, ότι το μέλος παρέχει την προσωπική του εργασία εθελοντικά στον συνεταιρισμό, ανάλογα με τις ανάγκες του τελευταίου. Η ειδικότερη εργασία του κάθε μέλους καθορίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, η οποία μπορεί να προσβληθεί από τον ενδιαφερόμενο στην πρώτη, μετά από την απόφαση, τακτική ή έκτακτη γενική συνέλευση. Η προσφυγή του μέλους στη γενική συνέλευση αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης.

Συγχρόνως με το άρθρο 18 παρ.1 και 2 του ίδιου νόμου ορίστηκε ότι το καταστατικό και ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας του αγροτικού συνεταιρισμού ορίζουν ειδικότερα τους όρους, για την παροχή της προσωπικής εργασίας των συνεταίρων, όπως αυτά καθορίστηκαν στο άνω άρθρο 11 και ότι η τακτική γενική συνέλευση καθορίζει το ελάχιστο ημερομίσθιο, για την παροχή προσωπικής εργασίας των μελών του συνεταιρισμού, όχι κατώτερο από αυτό που ισχύει για τον ανειδίκευτο εργάτη, σύμφωνα με τις εθνικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Η σχέση του μέλους με τον συνεταιρισμό δεν είναι σχέση εξαρτημένης εργασίας.

Τέλος, με το άρθρο 6 του ίδιου ως άνω νόμου, ορίστηκε ότι το καταστατικό θα πρέπει υποχρεωτικά να συμπεριλαμβάνει διάταξη σχετικά με την εθελοντική εργασία των μελών στον συνεταιρισμό.

Από τα προαναφερόμενα αλλά και την σχετική ερμηνευτική εγκύκλιο του Υπουργείου Γεωργίας (31533/1985) προέκυπτε με σαφήνεια ότι η παρεχόμενη εθελοντική εργασία του μέλους στον συνεταιρισμό του, δηλαδή την επιχείρηση του ίδιου του μέλους κατά τους όρους του νόμου αυτού, **δεν συνιστά υποχρεωτική εργασία,**

διότι αποτελεί δικαίωμα και όχι υποχρέωση. Αυτός είναι ο λόγος, που ο νομοθέτης υιοθέτησε την έννοια της «εθελοντικής εργασίας».

Η ρύθμιση αυτή αποσκοπούσε στο να ξεκαθαρίσει το καταστατικό του συνεταιρισμού τη διαδικασία και κάτω από ποιες προϋποθέσεις μπορεί να προσφέρεται η προσωπική εργασία των συνεταίρων .

Η διάταξη στον νόμο ότι το μέλος προσφέρει την προσωπική του εργασία ανάλογα με τις ανάγκες του συνεταιρισμού, σημαίνει:

1) Ότι ο Συνεταίρος πρέπει να γνωρίζει ποιες είναι οι ανάγκες του συνεταιρισμού και οι ειδικότερες απαιτήσεις (είδος εργασιών κλπ.). Επομένως το καταστατικό ή ο εσωτερικός κανονισμός εργασιών του συνεταιρισμού, θα πρέπει να καθορίζουν τη διαδικασία με την οποία ο συνεταιρισμός θα γνωστοποιεί στους συνεταίρους τα θέματα αυτά (π.χ. ανακοίνωση στην αρχή του χρόνου ή κατά την αρχή της καλλιεργητικής περιόδου για κάθε προϊόν κλπ.).

2) Ότι ο συνεταίρος θα πρέπει να εκφράσει την επιθυμία του να προσφέρει την εργασία του με δήλωση ή αίτησή του. **Το καταστατικό ή ο εσωτερικός κανονισμός εργασιών θα πρέπει να προβλέψουν τον τρόπο, τις προθεσμίες, τη διαδικασία γενικά, για την δήλωση της βούλησης των συνεταίρων.**

Στην περίπτωση που κριθεί σκόπιμο τα πιο πάνω θέματα να ρυθμίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του συνεταιρισμού, θα πρέπει να προβλέπουν τον τρόπο, τις προθεσμίες, τη διαδικασία γενικά για τη δήλωση της βούλησης των συνεταίρων. Στην περίπτωση που κριθεί σκόπιμο τα πιο πάνω θέματα να ρυθμίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του συνεταιρισμού, το καταστατικό θα περιορίζεται σε γενικότητες και θα παραπέμπει στον κανονισμό. Θεωρείται όμως ότι είναι σκοπιμότερο οι σχετικές ρυθμίσεις να περιέχονται στο καταστατικό, ώστε οι συνεταίροι να γνωρίζουν επακριβώς τα δικαιώματά τους.

Η ειδικότερη εργασία του κάθε μέλους προσδιορίζεται από το διοικητικό συμβούλιο, που θα παίρνει υπόψη του τις ειδικές γνώσεις κάθε μέλους. Είναι φανερό ότι όλοι δεν μπορούν υποκειμενικά και αντικειμενικά να εργασθούν στην ίδια εργασία, αφού ενδεχομένως οι ανάγκες του συνεταιρισμού δεν θα καλύπτουν την προσφορά εργασίας. Αν κάποιο μέλος νομίζει ότι αδικείται με την απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, μπορεί να προσφύγει στην πρώτη μετά την απόφαση τακτική ή έκτακτη γενική συνέλευση.

Περαιτέρω η γενική συνέλευση, καθορίζει την ημερήσια αποζημίωση του μέλους, για την προσφορά της προσωπικής του εργασίας. Το ύψος της αποζημίωσης θα είναι

ανάλογο με το είδος της εργασίας του κάθε μέλους και τις οικονομικές δυνατότητες του συνεταιρισμού. Σύμφωνα όμως με την ρητή διάταξη του άνω νόμου, η αποζημίωση αυτή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη., όπως κάθε φορά προβλέπεται. Η διάταξη αυτή έχει τεθεί για την προστασία του μέλους.

Με τη διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 18 του ίδιου ως άνω νόμου, προβλέπεται η προστασία των μελών. Ειδικότερα ορίζεται ότι ο συνεταιρισμός δεν δικαιούται να χρησιμοποιεί τρίτους για την εκτέλεση εργασιών που μπορεί να γίνουν από τα μέλη του. Που σημαίνει ότι οι συνεταίροι πρέπει να προτιμώνται πάντοτε στις εργασίες του συνεταιρισμού **δηλαδή της δικής τους επιχείρησης.**

Μόνον στην περίπτωση, που οι εργασίες του συνεταιρισμού δεν μπορούν να γίνουν από τα μέλη του, είτε γιατί αυτά δεν έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις, είτε γιατί δεν θέλουν να προσφέρουν την εργασία τους στον συνεταιρισμό, μπορεί ο συνεταιρισμός να χρησιμοποιεί τρίτους. Η σχέση του μέλους που προσφέρει την εργασία του στον συνεταιρισμό του, δεν είναι σχέση εξαρτημένης εργασίας. **Διαφορετική ρύθμιση θα ήταν αντίθετη με την έννοια και τη φύση των σχέσεων των μελών με τον συνεταιρισμό.**

Ο συνεταιρισμός είναι η επιχείρηση των μελών και είναι φανερό ότι ο επιχειρηματίας που εργάζεται στην επιχείρησή του δεν συνδέεται με αυτή με σχέση εξαρτημένης εργασίας.

Ακολουθως το **Υπουργείο Γεωργίας, με την από 941/1986** εγκύκλιό του, είχε δεχθεί τα ακόλουθα: «Η σχέση του μέλους, όταν παρέχει προσωπική εργασία στον συνεταιρισμό, δεν είναι σχέση εξαρτημένης εργασίας, οι διατάξεις που προβλέπουν την ασφάλιση στο ΙΚΑ κάθε προσώπου, που παρέχει μέσα στα όρια της Χώρας κατά κύριο επάγγελμα εξαρτημένη εργασία έναντι αμοιβής, οι διατάξεις περί καταγγελίας της εργασιακής σχέσης, αποζημίωσης κλπ. δεν εφαρμόζονται επί των συνεταίρων, που παρέχουν την πιο πάνω προσωπική εργασία. Παρά το ότι δεν υπάρχει η πιο πάνω υποχρέωση για ασφάλιση στο ΙΚΑ, δεν αποκλείεται είτε για λόγους συνέχισης της ασφάλισης, είτε γιατί δεν υπάρχει άλλη κύρια ασφάλιση στο πρόσωπο των συνεταίρων, που παρέχουν προσωπική εργασία στον συνεταιρισμό, η δυνατότητα να υπαχθούν στην ασφάλιση του ΙΚΑ, με βάση τα στοιχεία της εργασίας και της αμοιβής τους, **κατά τον ν. 1305/1982 (άρθρο τέταρτο)** χωρίς το γεγονός αυτό να μεταβάλλει τη σχέση συνεταιριστικής εργασίας σε σχέση εξαρτημένης εργασίας, στην οποία (εξαρτημένη εργασία) εφαρμόζονται οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας.

Το άνω **άρθρο 4^ο του ν. 1305/1982 ορίζει τα ακόλουθα**, όπως ισχύει σήμερα: «Επίσης υπάγονται στην ασφάλιση του παρόντος νόμου και πρόσωπα που απασχολούνται ή παρέχουν εργασία ή υπηρεσία με αμοιβή είτε σε φυσικά πρόσωπα είτε στο Δημόσιο ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου είτε σε ανεξάρτητες αρχές με οποιαδήποτε άλλη σχέση, εφόσον για την απασχόληση, εργασία τους ή υπηρεσία τους αυτή δεν υπάγονται με ρητή διάταξη νόμου στην ασφάλιση άλλου ταμείου κύριας ασφάλισης. Η ως άνω διάταξη εφαρμόζεται και σε συνταξιούχους ελληνικού ή αλλοδαπού ασφαλιστικού φορέα. Από τα πρόσωπα του προηγούμενου εδαφίου οι απασχολούμενοι με σύμβαση μίσθωσης έργου στο Δημόσιο υπάγονται στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α., εφ' όσον εργάζονται με συνθήκες που απαντώνται στις μισθώσεις εργασίας". Οι προϋποθέσεις ασφαλίσεως, ο τρόπος υπολογισμού των ημερών ασφαλίσεως των προσώπων τούτων κατά κατηγορία, η μισθολογική περίοδος, ο τρόπος υπολογισμού και καταβολής των εισφορών, ο υπόχρεος για την καταβολή τους καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια με την εφαρμογή του παρόντος άρθρου θα καθορίζεται με Κανονισμό. Η υπαγωγή των ανωτέρω προσώπων στην ασφάλιση ισχύει από την πρώτη του δου μήνα από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου".

2. Ακολουθως με το άρθρο 7 του ν. 2810/2000, όπως τροποποιηθέν ίσχυσε, ορίστηκαν τα ακόλουθα :

«3. Η εθελοντική εργασία που παρέχουν τα Μέλη του Αγροτικού Συνεταιρισμού προς το Συνεταιρισμό τους, ανάλογα με τις ανάγκες του, δεν θεωρείται ότι παρέχεται στα πλαίσια σχέσης εξαρτημένης εργασίας. Ο Συνεταιρισμός εκδίδει αποδείξεις δαπάνης για την καταβαλλόμενη αμοιβή της προσωπικής εργασίας που παρέχεται από τα Μέλη του, σύμφωνα με τα οριζόμενα από τις διατάξεις του άρθρου 15 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (ΚΒΣ), ανεξάρτητα από το ύψος του ποσού που καταβάλλεται και εφόσον ο δικαιούχος δεν είναι επιτηδευματίας από άλλη αιτία. Το εισόδημα της παραγράφου αυτής θεωρείται γεωργικό εισόδημα.»

Β. Η άνω διάταξη λειτούργησε από το έτος 2003, μέχρι σήμερα χωρίς να παρουσιαστεί πρόβλημα στην εφαρμογή της. Το τελευταίο έτος, σε ελέγχους που πραγματοποίησε το ΙΚΑ, θεώρησε ότι οι αγρότες μέλη των αγροτικών συνεταιρισμών, ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ, οι οποίοι παρέχουν την εργασία τους κατά την έννοια των προαναφερόμενων διατάξεων, είχαν υποχρέωση να ασφαλισθούν, για την παρεχόμενη αυτή εθελοντική κατά τα ανωτέρω εργασία τους και στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Κατά την άποψη του ΙΚΑ, η υποχρέωση αυτή απέρρευε από τη διάταξη του

άρθρου 53 παρ.1 του ν.3518/2006, με την οποία αντικαταστάθηκε η παρ. 4 του άρθρου 6 του ν. 3050/2002. Με τις διατάξεις αυτές ορίστηκαν τα ακόλουθα.

Άρθρο 6 του ν. 3050/2002. Προσδιορισμός έννοιας κύριου επαγγέλματος Εποχική απασχόληση αγροτών.

1.α) Η κατά κύριο επάγγελμα απασχόληση στην αγροτική οικονομία κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του ν. 4169/1961 (ΦΕΚ 81 Α), όπως ισχύει, αποδεικνύεται από το εκκαθαριστικό της αρμόδιας Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (Δ.Ο.Υ.), εφόσον τα εκκαθαρισθέντα εισοδήματα προέρχονται από γεωργικές επιχειρήσεις.

β) Σε περίπτωση που ο απασχολούμενος στην αγροτική οικονομία δεν υποχρεούται σε υποβολή φορολογικής δηλώσεως, η κατά κύριο επάγγελμα απασχόληση στην αγροτική οικονομία αποδεικνύεται με τα δικαιολογητικά που προβλέπονται από τα εδάφια α`, β` και γ` της παραγράφου 2 του άρθρου 6 του π.δ. 78/1998 (ΦΕΚ 72 Α), όπως ισχύει

γ) Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν τα ανωτέρω δικαιολογητικά, η κατά κύριο επάγγελμα απασχόληση στην αγροτική οικονομία αποδεικνύεται με την άμεση αντίληψη των αρμόδιων οργάνων του άρθρου 3 του ίδιου προεδρικού διατάγματος.

(δ) Σε περίπτωση που δηλώνονται εισοδήματα και από άλλες επαγγελματικές δραστηριότητες, η κατά κύριο επάγγελμα απασχόληση στην αγροτική οικονομία αποδεικνύεται από το εκκαθαριστικό της αρμόδιας Δ.Ο. Υ., εφόσον το 50% και πλέον του συνολικού ετήσιου εισοδήματος προέρχεται από γεωργικές επιχειρήσεις, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 9 παρ. 1 εδάφια β` και γ` του παρόντος).

Η παράγραφος αυτή αντικαθίσταται από την παράγραφο 4 του άρθρου 1 του ν. 3518/2006.ως εξής :

"4. Ασφαλισμένοι του κλάδου κύριας ασφάλισης αγροτών, οι οποίοι απασχολούνται εποχικά για χρονικό διάστημα μέχρι έξι μήνες ετησίως σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, οι οποίες μεταποιούν, τυποποιούν και διακινούν προϊόντα εδάφους, κτηνοτροφίας, αλιείας, δασοπονίας, θηραματοπονίας και κάθε είδους εκτροφών, συνεχίζουν να ασφαρίζονται στον Ο.Γ.Α., εξαιρούμενοι της ασφάλισης του Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. για την απασχόληση τους αυτή. Το συνολικό χρονικό διάστημα των έξι μηνών μπορεί να

κατανεμηθεί κατά τη διάρκεια του έτους σύμφωνα με τις ανάγκες της επιχείρησης ή εκμετάλλευσης."

2. Μετά την εγγραφή στα Μητρώα ο ασφαλισμένος οφείλει ανά πενταετία να υποβάλλει στον Ο.Γ .Α. τα δικαιολογητικά της παραγράφου 1, από τα οποία θα αποδεικνύεται αν εξακολουθούν να συντρέχουν στο πρόσωπό του οι προϋποθέσεις υπαγωγής στην ασφάλιση.

3. Για τους ήδη εγγεγραμμένους η πενταετία αρχίζει από 1.1.2003».

Η άνω ερμηνεία την οποία έδωσε το ΙΚΑ στην εθελοντική εργασία των μελών των αγροτικών συνεταιρισμών, στην επιχείρησή τους, η οποία απορρέει από δικαίωμά τους, που καθορίζει ο ειδικός νόμος και η εργασία αυτή δεν εκτελείται στο πλαίσιο εξαρτημένης εργασίας, είναι εσφαλμένη, **διότι δεν συντρέχουν** οι προϋποθέσεις των νόμων, που επικαλείται το ΙΚΑ. Σε κάθε περίπτωση, το θέμα έχει αχθεί προς κρίσιν ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων.

Σύμφωνα με την τελευταία νομοθετική ρύθμιση για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, **ενώ ο νομοθέτης όφειλε να δώσει οριστική λύση στο θέμα αυτό,** το οποίο δημιουργήθηκε, με μια απλή προσθήκη στην ήδη υπάρχουσα ρύθμιση, περιέπλεξε τα θέματα (συχνό φαινόμενο στον νέο νόμο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς), με αποτέλεσμα να δημιουργήσει πρόσθετα προβλήματα, διότι απέδωσε έννοιες στην συγκεκριμένη διάταξη, ουδεμία σχέση έχουσες με την συνεταιριστική θεωρία. **Ο χαρακτηρισμός της διάταξης είναι: ο απόλυτος παραλογισμός.**

Πριν παραθέσουμε τις απόψεις μας για την εθελοντική απασχόληση, των μελών των συνεταιρισμών στον συνεταιρισμό τους, παραθέτουμε και την τελευταία διάταξη, που θεσπίστηκε **με το άρθρο 40 «Εισφορές ασφαλισμένων στον ΟΓΑ» παράγραφος 8 του ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας-Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού συνταξιοδοτικού»,** με το οποίο ορίστηκαν τα ακόλουθα :

8. Οι ασφαλισμένοι οι οποίοι, σύμφωνα με τις γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις, όπως ίσχυαν έως την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υπάγονταν ή θα υπάγονται στον Κλάδο Κύριας Ασφάλισης Αγροτών του ΟΓΑ και οι οποίοι απασχολούνται εποχικά για χρονικό διάστημα μέχρι 150 ημέρες ετησίως σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, οι οποίες μεταποιούν, τυπτοποιούν και διακινούν προϊόντα εδάφους, κτηνοτροφίας, αλιείας, δασοπονίας, θηραματοπονίας και κάθε

είδους εκτροφών, συνεχίζουν να ασφαρίζονται ως αυτοτελώς απασχολούμενοι αγρότες, εξαιρούμενοι της ασφάλισης ως μισθωτοί για την απασχόλησή τους αυτή. Το συνολικό χρονικό διάστημα των 150 ημερών μπορεί να κατανεμηθεί κατά τη διάρκεια του έτους, σύμφωνα με τις ανάγκες της επιχείρησης ή εκμετάλλευσης. Οι ασφαλισμένοι αυτοί υπάγονται **στις ρυθμίσεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου αυτού, αναλογικά εφαρμοζόμενων.**

Γ. Τέλος με το άρθρο 8 παράγραφος 1 περίπτωση δ), παράγραφος 6, και των παραγράφων 1, 4 περ. α) και 3 του άρθρου 23 του ν. 4384/2016, για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, ορίστηκαν τα εξής :

« 6. Η προσωπική εργασία που παρέχει το μέλος του ΑΣ προς αυτόν, ανάλογα με τις ανάγκες του, συνιστά άσκηση δικαιώματος της **περίπτωσης δ'** της παραγράφου 1 και δεν θεωρείται ότι παρέχεται στο πλαίσιο σχέσης εξαρτημένης εργασίας. Ο ΑΣ εκδίδει παραστατικό σύμφωνα με την παρ. 10 του άρθρου 8 του ν. 4308/2014 (Α' 251) για την παρασχεθείσα προσωπική εργασία. Η αξία της προσωπικής εργασίας μεταφέρεται στο πλεόνασμα του ΑΣ της οικείας διαχειριστικής χρήσης και διανέμεται στα δικαιούχα μέλη σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 4 του άρθρου 23».

« 1. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μέλους προς τον ΑΣ, ορίζονται από το καταστατικό, σύμφωνα με την περίπτωση δ' του άρθρου 5, το οποίο πρέπει να περιέχει υποχρεωτικά διατάξεις που ρυθμίζουν:

α)...β)...γ)... δ) **Τη συμμετοχή** του μέλους στις δραστηριότητες και στις συναλλαγές του ΑΣ, σύμφωνα με τους σκοπούς του, χωρίς διάκριση. Ειδικότερα, το καταστατικό ορίζει τα είδη συμμετοχής ή τις ελάχιστες προϋποθέσεις συμμετοχής, καθώς και τους λόγους και τη διαδικασία απαλλαγής από τις υποχρεώσεις αυτές.

1. Αν από τα ακαθάριστα έσοδα του ΑΣ αφαιρεθούν οι κάθε είδους δαπάνες, οι ζημιές, οι αποσβέσεις και οι τόκοι των προαιρετικών μερίδων, το υπόλοιπο που απομένει αποτελεί το διαχειριστικό υπόλοιπο της χρήσης. Το διαχειριστικό υπόλοιπο περιλαμβάνει πλεονάσματα και κέρδη. Τα πλεονάσματα προέρχονται από τις συναλλαγές του ΑΣ με τα μέλη του και με μέλη - επενδυτές που συναλλάσσονται με τον ΑΣ. Το πέραν του πλεονάσματος υπόλοιπο λογίζεται ότι προέρχεται από τις συναλλαγές με τρίτους και αποτελεί κέρδος. Για φορολογικούς σκοπούς διανομής του πλεονάσματος και τήρησης των αποθεματικών, τηρούνται διακριτοί λογαριασμοί για το σχηματισμό των πλεονασμάτων και των κερδών.

3. Από τα πλεονάσματα κρατείται ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού. Η κράτηση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική όταν το τακτικό αποθεματικό φθάσει στο ύψος του συνολικού ποσού των υποχρεωτικών μερίδων των μελών του ΑΣ και επαναφέρεται αν το τακτικό αποθεματικό υστερήσει έναντι του συνολικού ποσού των μερίδων των μελών. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει μεγαλύτερο ποσοστό κράτησης. **Το μέρος των πλεονασμάτων που μεταφέρεται στο τακτικό αποθεματικό λογίζεται ως ισόποση εισφορά των μελών.** Αν το καταστατικό προβλέπει συμμετοχή των προαιρετικών μερίδων στα πλεονάσματα, τα ποσά που αναλογούν αφαιρούνται πριν από οποιαδήποτε άλλη χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων

4. **Το υπόλοιπο των πλεονασμάτων,** που απομένει μετά την κράτηση της παραγράφου 3, διατίθεται για την:

α) Απόδοση στα μέλη, ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον ΑΣ.

β) Ανάπτυξη του ΑΣ.

γ) Υποστήριξη δραστηριοτήτων κοινωνικού σκοπού και εφαρμογή δράσεων βιώσιμης ανάπτυξης της κοινότητας όπου δραστηριοποιείται ο ΑΣ, σε ποσοστό που καθορίζεται από το καταστατικό του ΑΣ. Για τον σκοπό της περίπτωσης αυτής μπορεί να διατίθεται και μέρος των κερδών της παραγράφου 1 με απόφαση της γενικής συνέλευσης.

δ) Εκπαίδευση και επιμόρφωση των μελών του ΑΣ, σε ποσοστό τουλάχιστον δύο τοις εκατό (2%) των πλεονασμάτων»

Τα ερωτήματα που τίθενται είναι :

1. Η εθελοντική εργασία του μέλους, που αποτελεί δικαίωμά του, πως συνδέεται με την υποχρέωση του μέλους να συναλλάσσεται με τον συνεταιρισμό του; **Ο αγροτικός συνεταιρισμός δεν είναι συνεταιρισμός εργασίας, ώστε στην περίπτωση αυτή, να ορίζεται με άλλους όρους η συναλλαγή και η εξ αυτής δημιουργία του πλεονάσματος.**

Η έννοια της συναλλαγής είναι καθορισμένη στον αγροτικό συνεταιρισμό και προκύπτει και από τον ορισμό του μέλους στο αντίστοιχο άρθρο του νόμου, σύμφωνα με το οποίο το μέλος επιλέγει να γίνει μέλος σε έναν αγροτικό συνεταιρισμό αν εξυπηρετείται από τους σκοπούς του, που είναι η ενασχόληση του συνεταιρισμού με ένα ή περισσότερα αγροτικά προϊόντα, η προμήθεια εφοδίων, εργαλείων μέσω αγροτικής παραγωγής κλπ. Με βάση τα στοιχεία αυτά το μέλος κάνοντας χρήση αυτών συναλλάσσεται και εξυπηρετεί τις ανάγκες του, οι οποίες ικανοποιούνται από

την συναλλαγή του με τον αγροτικό συνεταιρισμό. Στο σκοπό του αγροτικού συνεταιρισμού, δεν εμπίπτει η έννοια της υποχρεωτικής παροχής εργασίας από τα μέλη. Αν αυτό συνέβαινε ενδεχομένως πολλά μέλη να επέλεγαν την μη συμμετοχή τους στον αγροτικό συνεταιρισμό.

2. Ακολούθως διερωτάται κανείς, αν είναι ποτέ δυνατόν το μεροκάματο που παίρνει το μέλος από την δουλειά του στον συνεταιρισμό, να μεταφέρεται στο πλεόνασμα και αφού προηγηθούν όλες οι αφαιρέσεις από δαπάνες και οι κρατήσεις που κάνει ο συνεταιρισμός για τα γενικά του έσοδα, ώστε να δημιουργηθεί το πλεόνασμα και αφού και από το πλεόνασμα να κρατηθεί και ποσοστό 10% ή και περισσότερο για την δημιουργία αποθεματικών, αν περισσέψει κάτι, τότε να αποδοθεί στα μέλη.

3. Και αν δεν υπάρξει υπόλοιπο πλεονάσματος, τα μέλη που δούλεψαν, δεν θα αμειφθούν; Η προσωπική εργασία του μέλους στον συνεταιρισμό του, αμείβεται στο πλαίσιο του άρθρου 22 του συντάγματος.

Όλα αυτά δεν επιδέχονται περαιτέρω αναλύσεων και κριτικής.

Συμπέρασμα: Για την αποφυγή προβλημάτων, τα οποία δημιουργεί το ΙΚΑ και προκειμένου να καταστεί σαφές τι σημαίνει εθελοντική παροχή εργασίας του μέλους, θα πρέπει να επανέλθει η διάταξη του ν. 2810/2000, με την προσθήκη ότι, η εργασία αυτή εξαιρείται της ασφάλισως του ΙΚΑ- ΕΤΑΜ, όπως ερμηνεύτηκε με την αρχική της θέσπιση, **δεδομένου ότι δεν παρέχεται στο πλαίσιο εξαρτημένης εργασίας.**

Μάλιστα ορθότερη αντιμετώπιση της έννοιας της εργασίας αυτής, ήταν η αρχική, όταν είχε χαρακτηριστεί, ως αποζημίωση του μέλους, για την προσφερόμενη αυτή εργασία, με υπολογισμό ενός κατωτάτου ορίου αμοιβής. Και είναι ορθό, διότι πολλές φορές τα μέλη προσφέρουν την εργασία τους έξω από τις εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού (καθαρισμός προϊόντος). Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να αφαιρεθεί μια τεκμαρτή ή όχι δαπάνη, ώστε να παραμένει η καθαρή αμοιβή του μέλους. Δηλαδή να αφαιρεθούν οι προσωπικές δαπάνες του μέλους για την παρεχόμενη εργασία.

ΥΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΘΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Το μεγάλο κεφάλαιο των τραπεζών είναι η εμπιστοσύνη των πελατών τους και ιδιαίτερα των καταθετών και των δανειοληπτών, που αποτελούν την πολυπληθέστερη κατηγορία. Το κεφάλαιο αυτό, στη διάρκεια της εξαετούς κρίσης που βρίσκεται σε εξέλιξη, μειώνεται για λόγους που αναφέρονται στην συνέχεια.

Κατάθετες: Η εμπιστοσύνη των καταθετών προς τις τράπεζες οικοδομήθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στη διάρκεια δεκαετιών, με την κατάλληλη πολιτική της Πολιτείας και των Τραπεζών, που έπεισαν τους καταθέτες να εμπιστευτούν τις αποταμιεύσεις τους στις τράπεζες για την ασφάλεια τους και για την πρόσοδο που απέφερε ο εκτοκισμός τους.

Από την έναρξη της κρίσης οι μειώσεις του οικογενειακού εισοδήματος που προέκυψαν από την πρωτοφανή αύξηση της ανεργίας και από τις βίαιες περικοπές μισθών και συντάξεων, σε συνδυασμό με τις δυσμενείς προοπτικές για την πορεία της οικονομίας, οδήγησαν πολλούς καταθέτες στην ανάληψη ποσών που υπερέβαιναν τις τρέχουσες ανάγκες τους.

Ήδη, η εμπιστοσύνη προς τις τράπεζες για την ασφάλεια των καταθέσεων άρχισε να δέχεται τα πρώτα πλήγματα. Ακολούθησε η περίπτωση της Κύπρου στην οποία προβλεπόταν χρησιμοποίηση καταθέσεων πάνω από 100.000 ευρώ, για την κάλυψη του κόστους εξυγίανσης προβληματικών τραπεζών και ζημιών τραπεζών που πτώχευσαν.

Στην συνέχεια, η επίσημη πολιτική της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης καθιέρωσε την κατά προτεραιότητα κάλυψη του κόστους εξυγίανσης των προβληματικών τραπεζών από τους μετόχους, τους ομολογιούχους και τους καταθέτες με ποσά καταθέσεων πάνω από 100.000 ευρώ. Για καταθέτες κάτω από 100.000 ευρώ προβλέπεται από κοινού εγγύηση με πόρους από Κοινό Ταμείο, που, λόγω αντιδράσεων ισχυρών οικονομιών της ευρωζώνης, δεν έχει τεθεί σε εφαρμογή, με συνέπεια να παραμένει ο φόβος για την ασφάλεια και των καταθέσεων μέχρι 100.000 ευρώ.

Η εμπιστοσύνη των καταθετών δέχθηκε νέο ισχυρό πλήγμα από το πρόσφατο κύμα κατασχέσεων καταθέσεων για την εξόφληση χρεών προς το Δημόσιο και τα Ασφαλιστικά ταμεία.

Για να αποκατασταθεί, έστω μερικώς, η εμπιστοσύνη των καταθετών, θα πρέπει η οικονομία να εισέλθει σε σταθερή πορεία ανάπτυξης, να μειωθεί σε λογικά επίπεδα η ανεργία και να επανέλθουν τα εισοδήματα σε επίπεδα που αντιστοιχούν στη θέση που η χώρα κατείχε πριν από την κρίση, μεταξύ των αναπτυγμένων οικονομιών της Ε.Ε. και του ΟΟΣΑ. Σκέψεις από τους εταίρους και ιδιαίτερα από το ΔΝΤ για μείωση των εισοδημάτων σε επίπεδα χωρών που αγωνίζονται να ξεφύγουν από την φτώχεια, αποτελούν προσβολή για τον Ελληνικό λαό.

Παράλληλα, προϋπόθεση για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταθετών αποτελεί η πλήρης εφαρμογή της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης και ειδικότερα των πυλώνων της Εποπτείας των Τραπεζών και της εγγύησης από Κοινό Ταμείο

των καταθέσεων ποσού μέχρι 100.000 ευρώ. Οι καταθέτες άνω των 100.000 ευρώ έχουν την δυνατότητα να επιλέγουν ασφαλή καταφύγια σε ισχυρές οικονομίες και εναλλακτικές μορφές επένδυσης των κεφαλαίων τους.

Δανειολήπτες: Οι τράπεζες μετά την ένταξη της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση ακλούθησαν επεκτατική και με μάλλον χαλαρά κριτήρια πιστωτική πολιτική, στην οποία ανταποκρίθηκαν οι δανειολήπτες παρακινούμενοι και από τα χαμηλά επιτόκια. Συνέπεια υπήρξε η συσσώρευση χρεών από καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια. Ένα μέρος των δανείων αυτών, ιδιαίτερα των καταναλωτικών, βρισκόταν σε καθυστέρηση και πριν από την κρίση, αλλά σε ποσοστά κάτω του 5%, που υπό κανονικές συνθήκες θεωρείται όριο για κώδωνα κινδύνου.

Μετά την κρίση και τη βίαιη μείωση των εισοδημάτων των μισθωτών και των συνταξιούχων και την εκτίναξη της ανεργίας στο 1/4 του εργατικού δυναμικού, το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων αναρριχήθηκε στο 50% περίπου. Τα μέτρα που αποφασίστηκαν από την Πολιτεία και τις Τράπεζες είναι αμφίβολης αποτελεσματικότητας, γιατί δεν αντιμετωπίζουν τα αίτια που προκάλεσαν τα κόκκινα δάνεια. Δεν περιλαμβάνονται μέτρα όπως η διασύνδεση της εξόφλησης με τη βελτίωση των εισοδημάτων των δανειοληπτών σε επίπεδα που να αφήνουν περιθώριο για εξυπηρέτηση έστω μερική των δανείων. Τα αποτελεσματικά μέτρα απαιτούν χρόνο, στη διάρκεια του οποίου θα πρέπει να ανασταλεί η εξυπηρέτηση των κόκκινων δανείων. Παράλληλα, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί και η μείωση, κατά περίπτωση, του ύψους των μη εξυπηρετούμενων δανείων κάνοντας χρήση των κεφαλαίων από τις προβλέψεις των τραπεζών και εθνικών και κοινοτικών πόρων, που θα ήτο δυνατό να εγκριθούν, κατ' εξαίρεση, από τους εταίρους μας στην Ευρωζώνη, γιατί φέρουν ευθύνη για την κρίση στην οποία έχει βυθιστεί η οικονομία μας. Επιβεβαίωση της αναποτελεσματικότητας των μέτρων που έχουν ληφθεί αποτελούν τα πρόσφατα στοιχεία της Τράπεζας Ελλάδος, που υπολογίζει στο 70% τα ρυθμισθέντα δάνεια, οι δανειολήπτες των οποίων δεν μπορούν να ανταποκριθούν στους όρους της ρύθμισης. Οι καθυστερήσεις στην ρύθμιση των κόκκινων δανείων διαβρώνουν την εμπιστοσύνη των δανειοληπτών στις τράπεζες.

Ήδη, η Πολιτεία και οι Τράπεζες προωθούν πώληση κόκκινων δανείων έναντι μικρού ποσοστού του ύψους τους σε ειδικές εταιρίες, υιοθετώντας την πρακτική άλλων χωρών. Ακόμη και για τα εξυπηρετούμενα δάνεια προβλέπεται δυνατότητα μεταβίβασης της διαχείρισης τους, δηλαδή της διαδικασίας είσπραξής τους, σε ειδικές εταιρίες.

Η λύση της πώλησης των κόκκινων δανείων και της διαχείρισης των πράσινων σε εταιρείες οδηγεί σε ρήξη των σχέσεων συνεργασίας και εμπιστοσύνης που χαρακτήριζαν ή έπρεπε να χαρακτηρίζουν την τραπεζική πρακτική και μεταφέρει περισσότερη ευθύνη στους δανειολήπτες, οι οποίοι θα πρέπει να μελετούν τα σχέδια τους για τραπεζική δανειοδότηση πριν από την υποβολή των αιτημάτων τους στις τράπεζες και να προσέχουν τους όρους των δανειστικών συμβάσεων. Παράλληλα, οι τράπεζες για να ξανακερδίσουν το μεγάλο κεφάλαιο που αντιπροσωπεύει η εμπιστοσύνη των πελατών τους, θα πρέπει να ενισχύσουν τον συμβουλευτικό τους ρόλο και να συνεργάζονται με τους δανειολήπτες για την έγκαιρη αντιμετώπιση προβλημάτων που προκύπτουν από απρόβλεπτες (π.χ. λόγοι υγείας) ή εκτός του ελέγχου τους συνθήκες, όπως η σημερινή κρίση.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

ΦΩΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΩΗΝ ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΤΕ

Μια άλλη ερμηνεία για τις διαρκώς αυξανόμενες εισαγωγές εισαγωγές φρούτων και λαχανικών

«*Η Ελλάδα της κρίσης εξακολουθεί να εισάγει φρούτα και λαχανικά*» ήταν ο τίτλος ενημερωτικού κειμένου εφημερίδας (Καθημερινή 18/19 Ιουνίου 2016). Ορθότερο θα ήταν να αναφερθεί ότι οι εισαγωγές φρούτων και λαχανικών ακολουθούν αυξητική πορεία, αφού μεταξύ του 2014 και του 2015 οι εισαγωγές αυτές αυξήθηκαν κατά 10,3%. Η δημοσιογραφική ερμηνεία είναι ότι ο καταναλωτής δεν μπορεί να εγκαταλείψει τις καταναλωτικές του συνήθειες, παρά την κρίση από την οποία μαστίζεται η χώρα. Αναφέρεται επίσης το ενδεχόμενο οι αλυσίδες σούπερ μάρκετ να αγοράζουν σε καλύτερες τιμές εισαγόμενα κηπευτικά.

Η ερμηνεία αυτού του γεγονότος θα ήταν πληρέστερη αν γινόταν γνωστές οι αλλαγές στις συνήθειες των καταναλωτών και στον τρόπο που λειτουργούν οι αλυσίδες των πολυκαταστημάτων. Ειδικότερα, το γεγονός ότι: α) το μεγαλύτερο μέρος των καταναλωτών προμηθεύεται τρόφιμα από τις αλυσίδες πολυκαταστημάτων και β) ότι οι αλυσίδες αυτές συνάπτουν μακροχρόνιες συμβάσεις με μεγάλους προμηθευτές ανά τον κόσμο, για μεγάλο μέρος των καταστημάτων τους.

Η τάση των καταναλωτών να πραγματοποιούν το μεγαλύτερο μέρος των αγορών τους από τα πολυκαταστήματα δεν φαίνεται ότι πρόκειται να περιοριστεί. Μάλλον θα επεκταθεί, όπως έχει παρατηρηθεί σε άλλες χώρες. Όσον αφορά τη συμπεριφορά των αλυσίδων των λιανοπωλητών, ο αναγνώστης παραπέμπεται στη Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ε.Ε. με θέμα «*Ο κλάδος των μεγάλων λιανοπωλητών – τάσεις και αντίκτυπος σε αγρότες και καταναλωτές*», που υπάρχει στο τεύχος 1 του Ιουλίου – Σεπτεμβρίου 2014, του παρόντος περιοδικού.

Το γενικότερο μήνυμα που ενδιαφέρει τους έλληνες αγρότες αλλά και τους καταναλωτές, είναι ότι αν δεν υπάρξουν συμπαγείς, σύγχρονες και μεγάλες συνεταιριστικές επιχειρήσεις, οι οποίες να διαχειρίζονται μεγάλες ποσότητες προϊόντων και ικανές να συνάπτουν και να τηρούν συμβάσεις με φορείς του λιανεμπορίου για συστηματική τροφοδοσία, με προϊόντα καλής ποιότητας και σε ανταγωνιστικές τιμές, η κατάσταση θα βαίνει προς το χειρότερο, όσο φθηνά και αν είναι διατεθειμένοι να προσφέρουν το προϊόν οι παραγωγοί, οι οποίοι τελικά δεν θα μπορέσουν και αυτοί να επιβιώσουν επαγγελματικά.

Το μήνυμα προς τους έλληνες αγρότες μικροπαραγωγούς είναι: συνεταιρισθείτε και οργανωθείτε επιχειρηματικά. Διαφορετικά δεν θα επιβιώσετε. Μην περιμένετε κάτι από την Πολιτεία, η οποία εμφανίζεται να «παίζει» με τον συνεταιριστικό θεσμό, δέσμια των ιδεοληψιών των εκάστοτε αρμοδίων. Στην ευλογημένη από το κλίμα Ελλάδα, θα καταναλώνουμε όλο και περισσότερο εισαγόμενα γεωργικά προϊόντα, αν θα αντέχουν οι καταναλωτές να τα αγοράζουν και αυτά.

Η νομοθετική διαδικασία

Ένας υπουργός δεν οφείλει να είναι γνώστης όλων των θεμάτων που είναι υποχρεωμένος να χειρίζεται. Γι' αυτό έχει έναν ολόκληρο υπηρεσιακό μηχανισμό, ο οποίος γνωρίζει τα θέματα και μπορεί να τον ενημερώνει για κάθε θέμα που οφείλει να χειρισθεί. Όμως και πάλι, ο υπηρεσιακός μηχανισμός δεν μπορεί να καλύπτει κάθε λεπτομέρεια για μεγάλα και σύνθετα θέματα, όπως για παράδειγμα η θέσπιση νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Στη διαδικασία κατάρτισης νόμων, έχει ορθώς προβλεφθεί περίοδος διαβούλευσης και ακρόασης εκπροσώπων των ενδιαφερομένων. Στην περίπτωση νομοσχεδίων για τους συνεταιρισμούς, η ακρόαση γίνεται από τη Διαρκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου. Για τον πρόσφατο νόμο (ν. 4384/2016, Αγροτικοί συνεταιρισμοί ...), η ακρόαση πραγματοποιήθηκε στις 13 Απριλίου 2016. Από την Επιτροπή κλήθηκαν και παραβρέθηκαν 25 εκπρόσωποι συνεταιρισμών και πολλών άλλων νομικών προσώπων, όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

	Όνοματεπώνυμο	Ιδιότητα
1	Πεβερέτος Παν.	Πρόεδρος Συνδέσμου Ελληνικής Κτηνοτροφίας (ΣΕΚ)
2	Γαρδικιώτης Μεν.	Γεν. Γραμματέας του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΓΕΩΤΕΕ)
3	Κακαβάς Νικ.	Μέλος του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΓΕΩΤΕΕ)
4	Παλαιολόγου Μιχ.	Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Σωματείων Εργαζομένων Γεωργικών Οργανώσεων Ελλάδας (ΟΣΕΓΟ)
5	Καραμπάσης Μ.	Πρόεδρος του Συλλόγου Βιοκαλλιεργητών Αγορών Αττικής (ΣΥΒΑΑ)
6	Κουτλιάμπας Νικ.	Πρόεδρος του Αγροτικού Συνεταιρισμού Επεξεργασίας και Πώλησης Οπωροκηπευτικών Προϊόντων (ΑΣΕΠΟΠ) Βελβεντού
7	Μελεμικλής Βασ.	Πρόεδρος της Πανελλήνιας Διεπαγγ. Οργάνωσης Ακατέργαστου Καπνού (ΠαΔΟΑΚ)
8	Σκούτας Ιω.	Πρόεδρος της Ένωσης Οινοποιητικών Συνεταιρισμών Σάμου (ΕΟΣΣ)
9	Βακάλης Αθαν.	Πρόεδρος του Συνεταιρισμού «ΘΕΣ γάλα»
10	Τούμπος Γεώργ.	Πρόεδρος της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου (ΕΜΧ)
11	Τσιάνος Δημ.	Πρόεδρος της Ένωσης Νέων Αγροτών Νομού Ημαθίας
12	Γιαλαγκολίδης Παύλ.	Πρόεδρος της Ένωσης Νέων Αγροτών Νομού Χαλκιδικής
13	Σταματάκος Δηγμ.	Πρόεδρος της Ένωσης Νέων Αγροτών Νομού Λακωνίας
14	Κουτσουπιάς Θωμάς	Αναπληρωτής Πρόεδρος της Πανελλήνιας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ)
15	Ιωαννίδου	Πρόεδρος του Γυναικείου Συνεταιρισμού «Άγιος Αντώνιος»

	Δέσποινα	Θεσσαλονίκης
16	Μητροπούλου Ανδριανή-Άννα	Νομική Σύμβουλος της Ένωσης Οινοποιητικών Σάμου (ΕΟΣΣ) και μέλος του ΔΣ του Ινστιτούτου Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (ΙΣΕΜ)
17	Μπαλάσης Στυλ.	Πρόεδρος του Αλιευτικού Συνεταιρισμού Βιστωνίδος
18	Κορδοπάτης Παρ.	Γεν. Διευθυντής της Κεντρικής Συνεταιριστικής Ένωσης Αμπελοοινικών Προϊόντων (ΚΕΟΣΟΕ)
19	Γαρόφλος Ευστ.	Πρόεδρος του Συνδέσμου Εργαζομένων Συνεταιριστικών Οργανώσεων Λάρισας
20	Παλαιοδήμος Ευάγγ.	Γενικός Γραμματέας της Συνομοσπονδίας Ζωοφιλικών Σωματείων Ελλάδος (ΣΥΖΩΣΩΕΛ)
21	Κουλοσούσας Γεώρ.	Πρόεδρος του Αγροτικού Συνεταιρισμού «ΣΤΕΒΙΑ»
22	Δημητρίου Ευάγγ.	Μέλος του ΔΣ του Πανελληνίου Συλλόγου Ιχθυολόγων Δημοσίου (ΠΣΙΔ) και Τεχνικός Σύμβουλος του Αλιευτικού Συνεταιρισμού «ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ»
23	Ψαλτοπούλου Χαρίκ.	Μέλος του ΔΣ του Πανελληνίου Συλλόγου Ιχθυολόγων Δημοσίου (ΠΣΙΔ).
24	Ταμπακιάρης Κων.	Πρόεδρος του Αγροτικού Συνεταιρισμού Νάουσας
25	Βαλασσάς Διον.	Διευθυντής του Αγροτικού Συνεταιρισμού Ζαγοράς
26	Δημητρίου Ανδρ.	Πρόεδρος του ΔΣ του Αγροτικού Πτηνοτροφικού Συνεταιρισμού Ιωαννίνων

Δύο σχόλια σχετικά με τη διαδικασία και την ουσία της ακρόασης:

1. Η Πρόεδρος της Διαρκούς Επιτροπής κα Χαρά Καφαντάρη όρισε από την αρχή ότι κάθε εκπρόσωπος έχει στη διάθεσή του 3 λεπτά με κάποια ανοχή, αν απαιτηθεί. Στην πράξη διατέθηκαν 4-5 λεπτά. Απορία προκαλεί η αίσθηση δημοκρατίας και λογικής της διαδικασίας, όταν ο ίδιος χρόνος διατίθεται στη συζήτηση για τα αδέσποτα ζώα και για το σύνολο των αγροτικών συνεταιρισμών της χώρας. Ο ίδιος χρόνος για ενδιαφερόμενους για ένα άρθρο του νομοσχεδίου και ο ίδιος για 40 άρθρα. Το επιχείρημα ότι είναι πολλοί οι προσκεκλημένοι, είναι αφελές, διότι η Επιτροπή αποφασίζει πόσοι και ποιοι θα κληθούν και γνωρίζει πόσους και ποιους εκπροσωπεί ο προσκαλούμενος. Το γεγονός ότι όσοι κατέθεσαν υπομνήματα, αυτά θα διανεμηθούν στα μέλη της Επιτροπής λογικά αντιστρατεύεται την αξία της ακρόασης, αφού θα μπορούσε να καταργηθεί εντελώς η διαδικασία της ακρόασης.
2. Το σχόλιο επί της ουσίας αναφέρεται στην αποτελεσματικότητα της ακρόασης. Είναι μοναδικό το γεγονός ότι όλοι ανεξαιρέτως οι κληθέντες είχαν σοβαρές επιφυλάξεις για ένα ή για πολλά άρθρα του νομοσχεδίου, ακόμη και για παραβίαση των παγκόσμιων Συνεταιριστικών Αρχών, για την τήρηση των οποίων η Ελλάδα έχει δεσμευθεί, αλλά και για αντισυνταγματικότητα. Το αποτέλεσμα

των επιφυλάξεων αυτών υπήρξε εντελώς οριακό, αφού το κείμενο που ψήφισε η Βουλή ελάχιστα διαφέρει από το νομοσχέδιο. Έτσι, ο τύπος τηρήθηκε αλλά η ουσία της ακρόασης εκμηδενίστηκε. Ο αρμόδιος Υπουργός μπορεί να αισθάνεται υπερήφανος.

Ολόκληρη η ακρόαση της 13.4.2016 στην Επιτροπή στο:

<http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/ToKtirio/Fotografiko-Archeio/#d5ce04a0-f3f1-4ebd-b84e-a5e800a868ac>

Συζήτηση 14.4.2016: [http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-](http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/ToKtirio/Fotografiko-Archeio/#c9b49240-f8cc-4292-b482-a5ea00af57eb)

[Ellinon/ToKtirio/Fotografiko-Archeio/#c9b49240-f8cc-4292-b482-a5ea00af57eb](http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/ToKtirio/Fotografiko-Archeio/#c9b49240-f8cc-4292-b482-a5ea00af57eb)

Κ. Παπαγεωργίου

Διατάξεις αντίθετες προς τις Συνεταιριστικές Αρχές στον νέο Νόμο

Είναι πολύ πρόσφατη η ψήφιση νέου νόμου για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, που έγινε με συνοπτικές διαδικασίες, αλλά και πολλές οι αδυναμίες του, που οφείλονται κυρίως στην άγνοια των ιδιαιτεροτήτων του συνεταιριστικού θεσμού. Ακόμη, δεν είναι γνωστό ότι η Ελλάδα δεσμεύεται για την τήρηση των Συνεταιριστικών Αρχών από τη «Σύσταση 193 του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ILO) για την προώθηση των συνεταιρισμών», την οποία έχει προσυπογράψει, και στην οποία είναι ενταγμένες οι **Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές**, οι οποίες στη συνοπτική τους διατύπωση είναι:

- 1. Ελεύθερη και εθελοντική συμμετοχή
- 2. Δημοκρατική διοίκηση εκ μέρους των μελών
- 3. Οικονομική συμμετοχή των μελών
- 4. Αυτονομία και ανεξαρτησία
- 5. Εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση
- 6. Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών, και
- 7. Ενδιαφέρον για την κοινότητα.

Στο ψηφισμένο κείμενο του νέου νόμου, υπάρχουν σημεία που καταστρατηγούνται ή εφαρμόζονται περιοριστικά οι περισσότερες από τις Συνεταιριστικές Αρχές. Παραβλέπονται επίσης και οι «Κατευθυντήριες Γραμμές του ΟΗΕ, που στοχεύουν στη δημιουργία υποστηρικτικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών» και οι «Ερμηνευτικές Οδηγίες για τις Συνεταιριστικές Αρχές» της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (ICA). Παραδείγματα εκτροπής είναι τα ακόλουθα:

Σχετικά με την Αρχή 1 (Ελεύθερη και εθελοντική συμμετοχή): Περιορίζεται η ελευθερία ίδρυσης συνεταιρισμού, με τον καθορισμό από τον νέο νόμο υψηλού αριθμού ιδρυτικών μελών. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι στις ευρωπαϊκές χώρες ο αριθμός κυμαίνεται μεταξύ 2 και 10. Η πράξη έχει δείξει ότι ο μεγάλος αριθμός ιδρυτικών μελών δεν είναι ο παράγων που οδηγεί στη δημιουργία μεγάλων συνεταιρισμών, ούτε ο μικρός αριθμός οδηγεί στη διάλυση μεγάλων συνεταιρισμών. Το μόνο που επιτυγχάνει ο μεγάλος αριθμός ιδρυτικών μελών είναι η αποθάρρυνση των ολιγομελών ομάδων και ο προσανατολισμός τους προς εταιρικές μορφές συνεργασίας.

Σχετικά με την Αρχή 2 (Δημοκρατική διοίκηση εκ μέρους των μελών): Ο περιορισμός που επιβάλλει ο νόμος στον αριθμό σταυρών στις αρχαιρεσίες στο 1/3 του αριθμού των μελών του Δ.Σ., δεν διευρύνει αλλά περιορίζει τον δημοκρατικό χαρακτήρα των συνεταιρισμών. Με τον περιορισμό του αριθμού σταυρών, ουσιαστικά δεν εκλέγεται διοίκηση του συνεταιρισμού αλλά συνέλευση αντιπροσώπων υποομάδων της γενικής συνέλευσης. Όμως, ο συνεταιρισμός δεν αποτελείται από υποομάδες αλλά συνιστά μία ομάδα με κοινούς στόχους. Γι' αυτό, άλλωστε, παρόμοιο σύστημα δεν ανευρίσκεται στη συνεταιριστική νομοθεσία καμιάς χώρας. Η Αιτιολογική Έκθεση δεν αιτιολογεί την επιλογή αυτή. Είναι δε απορίας άξιο το ότι δεν σχολιάζεται από την Επιστημονική Επιτροπή της Βουλής.

Επίσης, δεν παρέχεται η δυνατότητα υιοθέτησης της πολλαπλής ψήφου (μέχρι ενός χαμηλού αριθμού), με βάση τις συναλλαγές, εάν προβλέπεται από το καταστατικό. Η γενική συνέλευση, στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες έχει τη δυνατότητα να αποφασίζει, εάν επιθυμεί την υιοθέτηση της πολλαπλής ψήφου.

Σχετικά με την Αρχή 3 (Οικονομική συμμετοχή των μελών): Στερείται από τα μέλη η δυνατότητα διαφοροποιημένης συμμετοχής στον αριθμό μερίδων (μέσω πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων και συνδεδεμένων με πολλαπλή ψήφο), για τις οποίες εγγράφονται με βάση το ύψος των συναλλαγών. Έτσι, περιορίζεται η δυνατότητα άντλησης πόρων από τα ίδια τα μέλη και ενθαρρύνεται ο τραπεζικός δανεισμός, ο οποίος είναι πολλαπλώς επιβαρυντικός σε σύγκριση με το κεφάλαιο των μερίδων.

Σχετικά με την Αρχή 4 (Αυτονομία και ανεξαρτησία): Ο περιορισμός του αριθμού σταυρών στις αρχαιρεσίες, αποτελεί στοιχείο περιοριστικό στις επιλογές που είναι διαθέσιμες στα μέλη και δεν συναντάται σε άλλες μορφές επιχειρήσεων. Ερωτάται, γιατί δεν εφαρμόζεται ανάλογος κανόνας στη νομοθεσία για τις ανώνυμες εταιρείες.

Επίσης, η Εποπτεία εκ μέρους κρατικού φορέα δεν εξασφαλίζει ουδετερότητα και, επιπλέον, δεν υπάρχει μηχανισμός προετοιμασίας ειδικευμένων εποπτών.

Ακόμη, είναι αντίθετος προς την αυτονομία και ανεξαρτησία των συνεταιρισμών ο δια του νόμου καθορισμός του ποσοστού παράδοσης της παραγωγής, όπως με τους κανόνες της Ε.Ε. ισχύει για τις Οργανώσεις Παραγωγών. Οι Οργανώσεις Παραγωγών αποτελούν υποκατηγορία των συνεταιρισμών που επιλέγουν να εφαρμόζουν τους περιορισμούς του σχετικού κανονισμού της Ε.Ε. Στους συνεταιρισμούς, ο κανόνας

αυτός πρέπει να αποτελεί στοιχείο του καταστατικού ή του εσωτερικού κανονισμού και να αποφασίζεται από τη γενική συνέλευση.

Σχετικά με την Αρχή 5 (Εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση): Η ευθύνη και η υποχρέωση των συνεταιρισμών να παρέχουν οι ίδιοι εκπαίδευση και κατάρτιση, μεταβιβάζεται από τον νόμο σε κρατικό φορέα, ενώ χρηματοδοτείται από τους συνεταιρισμούς. Στους συνεταιρισμούς πρέπει να υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης σε μηχανισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης και όχι τυπική εφάπαξ συμμετοχή σε σεμινάριο.

Σχετικά με την Αρχή 6 (Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών): Αντί για την παροχή δυνατότητας ίδρυσης δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων συνεταιριστικών οργανώσεων, υποχρεώνονται οι συνεταιρισμοί να ιδρύουν Ανώνυμες Εταιρείες αν επιθυμούν (όπως επιβάλλουν οι Αρχές) να συνεργασθούν μεταξύ τους.

Ακόμη δεν προβλέπεται από τον νόμο δυνατότητα ίδρυσης συνεταιριστικής κορυφαίας οργάνωσης συντονισμού και εκπροσώπησης.

Επιπλέον, τόσο ο ΟΗΕ, όσο και η ΔΟΕ τονίζουν την υποχρέωση της Πολιτείας να θεσπίζει για τους συνεταιρισμούς κανόνες που δεν θα είναι λιγότερο ευνοϊκοί από τους ισχύοντες σε άλλες μορφές επιχειρήσεων και για τον σεβασμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του συνεταιριστικού θεσμού. Στον νέο νόμο η κρατική εμπλοκή πλεονάζει, πράγμα που δεν συμβαίνει στη νομοθεσία για τις εταιρείες.

Ειδικότερα σημειώνεται ότι:

- Όσο συχνότερα μεταβάλλεται το θεσμικό πλαίσιο των συνεταιρισμών, τόσο περισσότερο βλάπτεται ο συνεταιριστικός θεσμός.
- Ο συνεταιριστικός νόμος οφείλει να καθορίζει τις βασικές κατευθύνσεις του συνεταιριστικού θεσμού, χωρίς να επηρεάζεται από συγκυριακές καταστάσεις.

Επειδή οι συνεταιρισμοί αποτελούνται από μέλη που έχουν κοινό στόχο, όπως επισημαίνει και ο ορισμός του συνεταιρισμού, και ο θεσμός είναι διακομματικός, **θα ήταν πολύ χρήσιμο να συσταθεί στο Κοινοβούλιο μια Διαρκής Επιτροπή Συνεταιρισμών**, για όλες τις κατηγορίες συνεταιρισμών, η οποία να εμβαθύνει στα θέματα του συνεταιριστικού θεσμού και να επεξεργάζεται σχετικά θέματα, όπως συμβουλεύει ο ΟΗΕ.

Κ. Παπαγεωργίου

Μια παγκόσμια πρωτοτυπία

Μόνο θλίψη προκαλεί η υποκρυπτόμενη σκοπιμότητα σε διατάξεις του νέου νόμου 4384/2016 (Α 78) για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς. Ιδιαίτερα, όμως, κραυγαλέα περίπτωση είναι η περίπτωση του αριθμού σταυρών που μπορεί να θέσει το μέλος στο ενιαίο ψηφοδέλτιο για την εκλογή Διοικητικού Συμβουλίου συνεταιρισμού.

Στο άρθρο 17, στις παραγράφους 2 και 3 ο νόμος ορίζει:

«2. Η εκλογή των μελών του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου διενεργείται με μυστική ψηφοφορία και με ενιαίο ψηφοδέλτιο. Στο ψηφοδέλτιο αναγράφονται με αλφαβητική σειρά τα ονοματεπώνυμα των υποψηφίων.

3. Ο αριθμός των σταυρών προτίμησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα τρίτο (1/3) του όλου αριθμού των μελών του διοικητικού ή εποπτικού συμβουλίου. Αν προκύπτει κλάσμα, ισχύει ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός. Ψηφοδέλτια που περιέχουν αριθμό σταυρών μεγαλύτερο από αυτόν που ορίζεται από το καταστατικό ή χωρίς σταυρό είναι άκυρα.»

Για να αντιληφθεί ο αναγνώστης το μέγεθος της οπισθοδρόμησης που επιχειρείται με τον περιορισμό του αριθμού των σταυρών αξίζει να αναφερθούν πρώτα τα ακόλουθα:

- Σε κανένα μέρος του κόσμου δεν περιορίζεται ο αριθμός των σταυρών που δικαιούται να θέσει το μέλος του συνεταιρισμού σε επίπεδο χαμηλότερο από τον αριθμό των προς εκλογή μελών του ΔΣ.
- Σε κανέναν θεσμό οικονομικής συνεργασίας (εταιρείες) δεν τόλμησαν οι διαδοχικές κυβερνήσεις να «παίζουν» με το σύστημα αρχαιρεσιών, όπως συνέβη με τους συνεταιρισμούς.
- Το ότι ο νόμος 2810/2000 είχε πρώτος εισαγάγει περικοπή του αριθμού σταυρών στο ήμισυ, προέκυψε ως προσωρινός συμβιβασμός, για την αποφυγή των παραταξιακών ψηφοδελτίων του νόμου 1541/1985.

Ιδού το ιστορικό:

α) Ο αρχικός νόμος 602/1915 (Υπουργός Α. Μιχαλακόπουλος, επί κυβερνήσεως Ε. Βενιζέλου) περί συνεταιρισμών, ανέφερε απλώς ότι η συνέλευση εκλέγει διοικητικό συμβούλιο. Στην πράξη καθιερώθηκε το ενιαίο ψηφοδέλτιο και αριθμός σταυρών μέχρι του αριθμού των μελών του ΔΣ.

β) Ο νόμος 921/1979 (Υπουργός Ι. Μπούτος, επί κυβερνήσεως Κ. Καραμανλή), διατήρησε το ίδιο καθεστώς.

γ) Ο νόμος 1257/1982 (Υπουργός Κ. Σημίτης, επί κυβερνήσεως Α. Παπανδρέου) κατήργησε το ενιαίο ψηφοδέλτιο και καθιέρωσε παραταξιακά ψηφοδέλτια, που δεν συναντώνται πουθενά στον κόσμο σε εκλογές συνεταιρισμών. Εκτός από τους συνεταιρισμούς, βοήθησε να γίνουν στα χωριά τα πράσινα, τα μπλε και τα κόκκινα καφενεία.

δ) Ο νόμος 1541/1985 (Υπουργός Κ. Σημίτης, επί κυβερνήσεως Α. Παπανδρέου), συνέχισε τα παραταξιακά ψηφοδέλτια.

ε) Ο νόμος 2169/1993 (Υπουργός Χρ. Κοσκινάς, επί κυβερνήσεως Κ. Μητσοτάκη), επανέφερε το ενιαίο ψηφοδέλτιο, αλλά ο αριθμός των σταυρών προτίμησης που μπορούσε να τεθεί ήταν ίσος με το ήμισυ συν ένα του αριθμού των μελών του ΔΣ.

στ) Ο νόμος 2181/1994 (Υπουργός Γ. Μωραΐτης, επί κυβερνήσεως Α. Παπανδρέου) επανέφερε το σύστημα των παραταξιακών ψηφοδελτίων).

ζ) Ο νόμος 2810/2000 (Υπουργός Γ. Ανωμερίτης, επί κυβερνήσεως Κ. Σημίτη), επανέφερε το ενιαίο ψηφοδέλτιο αλλά ο αριθμός σταυρών προτίμησης δεν μπορούσε να είναι μεγαλύτερος του μισού του όλου αριθμού των μελών του ΔΣ.

η) Ο νόμος 4015/2011 (Υπουργός Κ. Σκανδαλίδης, επί κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου) διατήρησε, στο θέμα αυτό, το καθεστώς του νόμου 2810/2000.

θ) Ο πρόσφατος νόμος 4384/2016 (Υπουργός Ε. Αποστόλου, επί κυβερνήσεως Α. Τσίπρα) «καινοτομεί» περαιτέρω, διατηρώντας μεν το ενιαίο ψηφοδέλτιο αλλά περιορίζοντας τον αριθμό σταυρών στο 1/3 του όλου αριθμού των μελών του ΔΣ.

Το ερώτημα είναι προφανές: Γιατί χρειάστηκαν αυτές οι παλινωδίες;

Και η απάντηση εξίσου προφανής: Για την εξυπηρέτηση κομματικών σκοπιμοτήτων!

Η απάντηση των υποστηρικτών των παραταξιακών ψηφοδελτίων ή του περιορισμού του αριθμού των σταυρών, είναι: «Για να εκπροσωπούνται όλες οι τάσεις».

Όμως, στους συνεταιρισμούς δεν υπάρχουν διαμορφωμένες τάσεις. Γι' αυτό μπορούν να διακηρύσσουν το σύνθημά τους «εν τη ενώσει η ισχύς». Αν διαμορφώνονται συγκεκριμένες τάσεις, αυτές είναι κομματικές, καθοδηγούνται από κομματικούς μηχανισμούς και ενεργούν ανταγωνιστικά και όχι ενωτικά εντός του συνεταιρισμού. Επιδίωξή τους είναι η διαμόρφωση επιθυμητών κομματικών πλειοψηφιών στη διοίκηση του συνεταιρισμού και αυτό αποδείχθηκε κατά την περίοδο των μεγάλων κομματικών συγκρούσεων της δεκαετίας του '80 και εν μέρει του '90. Τότε, με την καθοδήγηση των ταλαντούχων κομματικών «εμπειρογνομόνων» ήταν δυνατό οι μειοψηφίες να αναδεικνύονται σε πλειοψηφίες στις διοικήσεις μεγάλων συνεταιριστικών οργανώσεων!

Για τον περιορισμό του αριθμού των σταυρών ο Υπουργός Α.Α.Τ. δήλωσε (διαβάζοντας τη σχετική περικοπή) στην Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου της Βουλής: «Δεν μπορώ να κατανοήσω ότι δημοκρατικά διοικούμενες οργανώσεις, όπως οι συνεταιρισμοί, δεν τους απασχολούν οι πλειοψηφίες που θα εκλέγουν τα όργανά τους. Όταν σε μια κοινωνία ανθρώπων, που πρέπει να τους συνδέει η αλληλεγγύη, η αμοιβαία εμπιστοσύνη και η διαφάνεια, κάποιοι θέλουν συμπαγείς χειραγωγούμενες πλειοψηφίες για να διοικήσουν τους συνεταιρισμούς. Το είδαμε και το διαπιστώσατε χτες στη σχετική συζήτηση. Οι συνεταιρισμοί οφείλουν να επιδιώκουν τη σύνθεση μέσα από δημοκρατικό διάλογο, για να οικοδομήσουν πλατιά και ισχυρή διοικητική πλειοψηφία, προς όφελος των μελών του συνεταιρισμού και όχι μιας κλειστής ομάδας που εκμεταλλεύεται τον συγκεκριμένο χώρο. Αυτή η αντίληψη πρέπει να αλλάξει και γι' αυτό εισάγεται/καθιερώνεται η σταυροδοσία του ενός τρίτου».

Θα ήταν εξαιρετικά συμπαθές το κήρυγμα του Υπουργού αν έλλειπε το «χειραγωγούμενες» και το «κλειστής ομάδας που εκμεταλλεύεται τον συγκεκριμένο χώρο».

Για να υπάρχουν χειραγωγούμενες πλειοψηφίες, θα πρέπει να υπάρχουν κάποιοι που τις χειραγωγούν. Αυτοί που έχουν τη δύναμη να το κάνουν είναι οι κυβερνήσεις και τα πολιτικά κόμματα. Οι συνεταιρισμοί είναι τα θύματα. Ο Υπουργός όφειλε να καταγγείλει τους θύτες, μεταξύ των οποίων και τον εαυτό του.

Οι κλειστές ομάδες που εκμεταλλεύονται τον συγκεκριμένο χώρο, ποιες μπορεί να είναι; Μήπως οι πλειοψηφίες που θα εκλέγονταν με το ενιαίο ψηφοδέλτιο και με δικαίωμα σε πλήρη αριθμό σταυρών; Μα ο κανόνας της δημοκρατίας είναι ότι «η πλειοψηφία κυβερνά και η μειοψηφία ελέγχει». Αν η πλειοψηφία αποτελεί κλειστή ομάδα που εκμεταλλεύεται το χώρο, στους συνεταιρισμούς, τουλάχιστον, η μειοψηφία μπορεί να εγκαταλείψει τους εκμεταλλευτές... Εκτός απ' αυτό, αν υπάρχει εκμετάλλευση, είναι έργο της εποπτείας και της δικαιοσύνης να επισημαίνουν και να τιμωρούν τους εκμεταλλευτές.

Αν ο Υπουργός έφθανε να εξηγήσει «εκ βαθέων» (όπως ο αείμνηστος πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ Ηλίας Σεϊτανίδης στο βιβλίο του) θα έλεγε: «Επιδιώξη μας είναι να συνδιοικούν τα κόμματα, και ακόμη τα μικρά κόμματα να συνασπίζονται διαμορφώνοντας τεχνητά πλειοψηφίες στο διοικητικό συμβούλιο».

Για να μην θεωρηθούν φαντασιώσεις τα παραπάνω, ιδού ένα παράδειγμα, που ανάλογό του χρησιμοποιήθηκε στο παρελθόν με επιτυχία, πετυχαίνοντας (π.χ.) 75 οργανωμένοι ψηφοφόροι να εκλέγουν 3 από τα 5 μέλη στο διοικητικό συμβούλιο έναντι 100 μη-οργανωμένων ψηφοφόρων:

Τα δεδομένα του παραδείγματος:

- Μέλη που ψήφισαν 175
- Αριθμός μελών στο ΔΣ 5

- Μέλη καθοδηγούμενα από 3 κόμματα 75 (25, 25, 25)
- Μέλη μη καθοδηγούμενα 100
- Αριθμός σταυρών το 1/3 των 5 (στρογγυλευόμενο σε) 2.
- Υποψήφιοι που προτείνονται από μη οργανωμένα μέλη 5 (ή περισσότεροι)
- Υποψήφιοι που προτείνονται από κόμματα 3.

Η προεργασία:

- Οι καθοδηγούμενοι από τα κόμματα ψηφοφόροι συγκεντρώνονται την παραμονή των αρχαιρεσιών και παραλαμβάνουν τα ψηφοδέλτια. Το άθροισμα των 150 σταυρών κατανέμεται σχεδιασμένα στους 3 υποψηφίους, από 50 σε καθέναν.
- Οι 200 σταυροί των μη καθοδηγούμενων ψηφοφόρων, διασπείρονται σε 5 ή περισσότερους υποψηφίους, π.χ. από 40 σε καθέναν.

Το αποτέλεσμα:

- Εκλέγονται οι 3 υποψήφιοι από τους 75 κομματικά καθοδηγούμενους ψηφοφόρους και 2 υποψήφιοι από τους 100 μη καθοδηγούμενους, οπότε η μειοψηφία των μελών αποτελεί πλειοψηφία του διοικητικού συμβουλίου.

Ευλόγως θα διερωτηθεί κάποιος: Γιατί να μην οργανωθούν και οι 100; Αυτό ακριβώς είναι το «τυρί στη φάκα». Διότι οδηγούνται και οι 100 να οργανωθούν κομματικά, με αποτέλεσμα όλοι να επιτυγχάνουν εκπροσώπηση στο διοικητικό συμβούλιο αλλά και όλοι να γίνονται κομματικά καθοδηγούμενοι. Αυτό, όμως, δεν είναι συνεταιρισμοί. Είναι σύμπραξη κομματικών στελεχών.

Αντί της ψεύτικης ενότητας εντός του συνεταιρισμού, είναι προτιμότερη η διάσπαση σε ανεξάρτητους συνεταιρισμούς και κομματικά εξαρτημένους (παράδειγμα της Ιταλίας), ώστε καθένας να εξυπηρετεί τα συμφέροντα των μετεχόντων με τον τρόπο που πιστεύει. Με τη διαφορά ότι οι εξαρτημένοι δεν μπορούν να επικαλούνται την τήρηση της 4^{ης} Αρχής της «Αυτονομίας και Ανεξαρτησίας» και της 6^{ης} Αρχής «Συνεργασία μεταξύ Συνεταιρισμών».

Όσον αφορά την αιτιολόγηση από τον Υπουργό, το «ωραίο ένδυμα» δεν μπορεί να κρύψει το «κακόσχημο σώμα».

Κ. Παπαγεωργίου

Ο ελάχιστος αριθμός ιδρυτικών μελών στους συνεταιρισμούς

Στο Σχέδιο Νόμου για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς που υπέβαλε στη Βουλή ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, προτάθηκε αρχικά, ως ελάχιστος αριθμός ιδρυτικών μελών:

- Για τη σύσταση αγροτικού συνεταιρισμού απαιτούνται 30 μέλη.
- Για τη σύσταση δεύτερου στην ίδια δημοτική ή τοπική κοινότητα απαιτούνται 60 μέλη.
- Για τη σύσταση αλιευτικού συνεταιρισμού απαιτούνται 15 μέλη.
- Για τη σύσταση συνεταιρισμού βιοκαλλιεργητών απαιτούνται 10 μέλη.
- Για τη σύσταση γυναικείου συνεταιρισμού απαιτούνται 3 μέλη.

[Στο τελικό κείμενο, ο ελάχιστος αριθμός για όλες τις κατηγορίες ορίστηκε σε 20 και των γυναικείων σε 5]

Στο παρελθόν είχαν γίνει οι ακόλουθες ρυθμίσεις:

- Ο νόμος 602/1915 για κάθε είδους συνεταιρισμό απαιτούσε 7 μέλη.
- Ο νόμος 921/1979 για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς απαιτούσε 10 μέλη και για δεύτερο του αυτού σκοπού στην ίδια περιφέρεια 100 μέλη.
- Ο νόμος 1541/1985 για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς απαιτούσε 50 μέλη. Ο αριθμός θα μπορούσε να είναι μικρότερος με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας και σύμφωνη γνώμη της ΠΑΣΕΓΕΣ.
- Ο νόμος 2169/1993 για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις απαιτούσε 20 μέλη.
- Ο νόμος 2810/2000 για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις επανέφερε τα 7 μέλη.
- Ο νόμος 4015/2011 για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς κλπ. απαιτούσε 20 μέλη, ενώ για τα μικρά νησιά (με πληθυσμό κάτω των 3.100 κατοίκων) απαιτούσε 10 μέλη.
- Με τον νόμο 4277/2014 ο αριθμός μειώθηκε σε 10 για όλους τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Για να φανεί η προχειρότητα, η αδαημοσύνη και ο ερασιτεχνισμός, που χαρακτηρίζει ένα σημείο μόνο του σχεδίου νόμου που κατατέθηκε στη Βουλή, παραθέτουμε, τον ελάχιστο αριθμό μελών που απαιτείται σε 31 χώρες του κόσμου, με βάση πολύ έγκυρη πηγή. Μόνο η Ινδία, η Κίνα, η Βραζιλία, η Κολομβία και η Ιαπωνία απαιτούν περισσότερα από 10 ιδρυτικά μέλη. Με τα 30 ιδρυτικά μέλη που απαιτούσε το σχέδιο νόμου, ερχόταν παγκοσμίως δεύτερο μετά την Ινδία:

Αργεντινή	10	Ιαπωνία	15
Αυστραλία	5	Μεξικό	5
Αυστρία	2	Ολλανδία	2
Βέλγιο	3	Νορβηγία	2
Βραζιλία	20	Περου	11
Καναδάς	5	Πολωνία	10
Χιλή	10	Πορτογαλία	5
Κίνα ¹	(20)	Κορέα	5
Κολομβία	20	Ρωσία	5

¹ Προκύπτει εμμέσως

Φινλανδία ²	3 (1)	N. Αφρική	5
Γαλλία	7	Ισπανία	3
Γερμανία	3	Τουρκία	7
Ουγγαρία	7	Ην. Βασίλειο	3
Ινδία	50	ΗΠΑ ³	..
Ιρλανδία	7	Ουρουγουάη	5
Ιταλία ⁴	9 (ή 3)		

Πηγή: D. Cracogna, A. Fici, H. Henry (eds.), International Handbook of Cooperative Law, 2013, Springer/Euricse

Αλλά, γιατί να γίνεται τόσος λόγος για ένα φαινομενικά ασήμαντο θέμα; Οι λόγοι είναι πολλοί:

α) Διότι η επιτυχία ενός συνεταιρισμού δεν εξαρτάται τόσο από τον αριθμό των μελών όσο από την ένταση της συνεργασίας και την αρμονία των σχέσεων μεταξύ των μελών.

β) Διότι υπάρχουν διάφορες κατηγορίες συνεταιρισμών, που καλύπτονται από τον ίδιο νόμο και στις οποίες ο αριθμός των μελών έχει διαφορετική σημασία. Π.χ. ένας συνεταιρισμός από κοινού παραγωγής γεωργικών προϊόντων πολύ δύσκολα θα ιδρυθεί όταν απαιτείται μεγάλος αριθμός ιδρυτικών μελών, διότι η φύση της από κοινού εργασίας αποτελεί μια προηγμένη και απαιτητική μορφή συνεργασίας, που δεν ευδοκιμεί εύκολα με πολλά μέλη.

γ) Διότι υπάρχουν περιπτώσεις που δεν είναι δυνατό να βρεθούν πολλά μέλη, τα οποία να αποδέχονται να συνεργαστούν, οπότε και οι ολίγοι που επιθυμούν δεν συγκεντρώνουν τον ελάχιστο αριθμό.

δ) Διότι η υιοθέτηση ενός μικρού αριθμού ιδρυτικών μελών κατά τίποτε δεν βλάπτει τη δημιουργία μεγάλων συνεταιρισμών. Άλλωστε, σε όλες τις περιπτώσεις τα άτομα που παίρνουν πρωτοβουλίες (οι καινοτόμοι) και αποδέχονται τις δυσκολίες και τους επιχειρηματικούς κινδύνους είναι ολίγα. Εφόσον επιτύχουν, προστίθενται πολλοί, που πείθονται από το επιτυχημένο παράδειγμα.

ε) Διότι για τη δημιουργία κάθε άλλης εταιρικής μορφής δεν τίθεται ελάχιστος αριθμός ατόμων που πρόκειται να συμπράξουν.

στ) Διότι εκείνοι που αποφασίζουν να ιδρύσουν συνεταιρισμό, γνωρίζουν πολύ καλύτερα και έχουν προβληματισθεί πολύ περισσότερο και από τον καλύτερο νομοθέτη για τις ευθύνες που αναλαμβάνουν με τον αριθμό ατόμων που θα συνεργασθούν. Εάν δε αποτύχουν, οι ίδιοι θα υποστούν τις συνέπειες και όχι το κοινωνικό σύνολο.

² Με πρόσφατο νόμο, δεκτή η ίδρυση συνεταιρισμού με 1 μέλος

³ Ο αριθμός των μελών ορίζεται από το καταστατικό

⁴ Τρία ιδρυτικά μέλη όταν όλα τα μέλη είναι φυσικά πρόσωπα

ζ) Διότι ο ορισμός ενός μεγάλου αριθμού ιδρυτικών μελών, με τον αποκλεισμό εκείνων που δεν εξυπηρετούνται για οποιονδήποτε λόγο, οι αποκλειόμενοι δεν μπορούν παρά να καταφύγουν σε εταιρικές μορφές. Άρα, ο νομοθέτης με την επιλογή του εξωθεί τις μικρές ομάδες προς τις εταιρικές μορφές, οι οποίες διαφέρουν ριζικά στα κύρια χαρακτηριστικά τους από τους συνεταιρισμούς, καθόσον επιζητούν το κέρδος από τη χρησιμοποίηση του κεφαλαίου και όχι από τη συνεργασία.

η) Διότι ανησυχίες που υπήρχαν κατά την συζήτηση στη Βουλή του Ν. 2810/2000 ότι με τη θέσπιση μικρού αριθμού ιδρυτικών μελών θα διαλυθούν οι μεγάλοι συνεταιρισμοί αποδείχθηκαν άνευ αντικρίσματος.

θ) Διότι ο συνεταιριστικός θεσμός είναι κοινωνικο-οικονομικός και προσφέρει και κοινωνικά οφέλη σε μια κοινωνία, εξ ου και τίθεται υπό την προστασία του Κράτους, όπως συμβαίνει και στην Ιταλία, την Ισπανία και την Πορτογαλία, αν περιορισθούμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κ. Παπαγεωργίου

Μαργαριτάρια Υπουργού και Βουλευτών στη συζήτηση για τους συνεταιρισμούς

Το επίπεδο επιχειρηματολογίας του Υπουργού Α.Α.Τ. και των εισηγητών της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας στην επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου δεν τιμά τα πρόσωπα αυτά. Δείχνει προχειρότητα, αδικαιολόγητη πεποίθηση για την ευστοχία των θέσεών τους και υποτίμηση της νοητικής ικανότητας των αποδεκτών των απόψεών τους. Θα χρειάζονταν πολλές σελίδες για να ανατραπούν τα λεγόμενά τους αλλά και πάλι θα ήταν μάταιο. Το ΙΣΕΜ δια της εκπροσώπου του και μέλους του διοικητικού του συμβουλίου, Δικηγόρου κας Άννας Μητροπούλου υπέβαλε πολυσέλιδο υπόμνημα, που αιτιολογούσε κάθε προβαλλόμενη ένσταση, αλλά ελάχιστη ως μηδενική απήχηση είχε. Επιλέγεται στη συνέχεια από ένα «μαργαριτάρι» του Υπουργού και των εισηγητών της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας, ως δείγματα του τρόπου προσέγγισης των θεμάτων:

Είπε ο κ. Υπουργός: *«Για το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας, για πρώτη φορά αφήνουμε ο κάθε συνεταιρισμός να την προσδιορίζει από το καταστατικό του, θέλοντας να τονίσουμε ότι ο συνεταιρισμός δεν είναι κεφαλαιουχική επιχείρηση».*

Η πραγματικότητα διαψεύδει τον κ. Υπουργό. Ακόμη και ο αρχικός νόμος 602/1915 δεν όριζε το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας. Οι μεταγενέστεροι νόμοι 921/1979, 1541/1985 και 2169/1993 όριζαν το ύψος σε δραχμές. Ο νόμος 2810/2000 επανέφερε τον ορισμό της μερίδας από το καταστατικό και όχι από τον νόμο, ενώ ο νόμος 4015/2011 όριζε ελάχιστο συνολικό κεφάλαιο.

Είπε η εισηγήτρια της πλειοψηφίας: *«Δεν μιλάμε εκ του ασφαλούς αλλά βάσει εμπειρίας αποκτημένης στην παραγωγή. Δεν μας ενδιαφέρει η πολιτική σκοπιμότητα και τα πρόσκαιρα οφέλη. Δεν μιλάμε σαν ακαδημαϊκοί του συνεργατισμού...».*

Δυστυχώς, η γνώση του συνεργατισμού δεν αποκτάται στην παραγωγή. Δεν θα όφειλε να μιλήσει σαν ακαδημαϊκός του συνεργατισμού, αλλά δεν θα έβλαπτε να επωφεληθεί από τη γνώση των ακαδημαϊκών του συνεργατισμού. Αν το έκανε, η όλη εισήγησή της θα μπορούσε να ήταν εποικοδομητική.

Είπε ο εισηγητής της μειοψηφίας: *«Γιατί υποχρεώνετε τα μέλη να προμηθεύονται από τον συνεταιρισμό; Αν ο συνεταιρισμός πωλεί ακριβότερα γιατί να τα πάρει από τον συνεταιρισμό;».*

Αν η άποψη του νομοθέτη είναι αφελής, αφού πιστεύει ότι με τον νόμο θα επιβάλει τη συνεργασία, εξίσου αφελής είναι η άποψη ότι η αποχή από τη συνεργασία είναι η λύση. Αγνοείται έτσι ότι ο συνεταιρισμός είναι επιχείρηση των ίδιων των μελών. Αν δεν συμφέρει τα μέλη να προμηθεύονται από τον συνεταιρισμό τους, ή θα πρέπει να τον κάνουν ανταγωνιστικό ή να τον κλείσουν.

Κ. Παπαγεωργίου

Ανταγωνισμοί υπουργείων ή ...

Στο τεύχος 7 υπάρχει σχόλιο, με τίτλο «Ξέρουν τι θέλουν; Μπορούν;». Μεταξύ άλλων αναφέρει:

«Σύμφωνα με την εισήγηση του Πρωθυπουργού Α. Τσίπρα στο πρώτο Υπουργικό Συμβούλιο της Κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, (24 Σεπτεμβρίου 2015), από τα πρώτα νομοσχέδια που θα περάσουν από τη Βουλή μετά την έναρξη των εργασιών της θα είναι και το νομοσχέδιο για τη συνεταιριστική οργάνωση των αγροτών. Στα μέσα Οκτωβρίου 2015 δόθηκε για διαβούλευση ένα Σχέδιο Νόμου με τίτλο «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί».

Στις αρχές Δεκεμβρίου 2015 δημοσιεύθηκε στις εφημερίδες ότι η Κυβέρνηση προσανατολίζεται προς τη ενοποίηση της συνεταιριστικής νομοθεσίας σε ένα νόμο στον οποίο θα εξειδικεύονται όλες οι διαφορετικές περιπτώσεις (αστικοί, αγροτικοί, κλπ.) και ότι για το λόγο αυτό συγκροτήθηκε Διυπουργική Επιτροπή για την Κοινωνική Οικονομία, με το Υπουργείο Εργασίας να αναλαμβάνει τον συντονισμό, ώστε το νέο πλαίσιο να έχει ολοκληρωθεί μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2016.

Όμως, δύο μέρες μετά, (8 Δεκεμβρίου 2015) ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, στο πλαίσιο διεθνούς συνεδρίου στη Θεσσαλονίκη, ανήγγειλε ότι το νομοσχέδιο για τον συνεργατισμό, την οργάνωση των ανθρώπων του πρωτογενούς τομέα σε ισχυρές ομάδες παραγωγών αλλά και τη δημιουργία διεπαγγελματικών οργανώσεων θα υποβληθεί τις επόμενες ημέρες στη Βουλή.»

Οι πρόσφατες εξελίξεις περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Πράγματι, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης έθεσε σε Διαβούλευση το Σχέδιο Νόμου κατά την περίοδο 26 Οκτωβρίου ως 27 Νοεμβρίου 2015

Στις 6 Απριλίου 2016 το επεξεργασμένο νομοσχέδιο κατατέθηκε στη Βουλή.

Στις 13 Απριλίου έγινε η ακρόαση των ενδιαφερομένων που προσκλήθηκαν από την Διαρκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου της Βουλής.

Στις 21 Απριλίου Ψηφίστηκε το νομοσχέδιο από τη Βουλή και

Στις 26 Απριλίου δημοσιεύθηκε ως νόμος 4384/2016 (Α 78).

Παράλληλα, στο Δημοσιογραφικό Portal για τον Αγροτικό Τομέα Agro 24, στις 24 Μαΐου 2016, αναφέρονται τα ακόλουθα (Δημοσιογράφος Πέτρος Αλεξανδρής):

«Υπερ-νομοσχέδιο που θα αφορά όλες τις συνεργατικές μορφές επιχειρήσεων ετοιμάζει το υπουργείο Εργασίας. Είναι κάτι που το έχει εξαγγείλει εδώ και μήνες η υφυπουργός Εργασίας, Ράνια Αντωνοπούλου, αλλά μιλώντας χτες στο 3ο Ελληνογερμανικό Φόρουμ Τροφίμων, ο Γιάννης Μπάρκας, σύμβουλος της κυρίας Αντωνοπούλου, έδωσε πιο συγκεκριμένη διάσταση στο τι θα περιλαμβάνει.

Στο περιθώριο της εκδήλωσης, είπε στο Agro24 ότι η νέα νομοθεσία θα είναι ενιαία και πάνω από τον οποιοδήποτε νόμο περί αστικών ή αγροτικών ή γυναικείων κ.ά.

συνεταιρισμών που ισχύει σήμερα. Οι τελευταίοι θα πάρουν άλλη θεσμική μορφή και θα εξειδικευτούν στη συνέχεια ανά κλάδο από τους αρμόδιους υπουργούς. Το χρονοδιάγραμμα είναι να ξεκινήσει να δουλεύει από τον Ιούνιο Διυπουργική Επιτροπή, που συστάθηκε για την ενοποίηση του θεσμικού πλαισίου περί συνεταιρισμών. Μέσα σε ένα εξάμηνο θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει τις εργασίες της και στη συνέχεια το νομοσχέδιο θα τεθεί σε διαβούλευση για να προχωρήσει η ψήφισή του, πράγμα που σημαίνει ότι τίποτα δεν αλλάζει προς το παρόν μέχρι περίπου την Άνοιξη του 2017. Μέχρι τότε, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί θα πρέπει να πορευτούν με το νόμο 4384/2016 του Βαγγέλη Αποστόλου.»

Αν κατανοούμε τα συμβαίνοντα, κάθε υπουργείο τραβά το δρόμο του. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης με διαδικασίες εξπρές ολοκλήρωσε τη διαδικασία ψήφισης νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, ενώ μετείχε σε Διυπουργική Επιτροπή προετοιμασίας ενιαίου νόμου για όλες τις κατηγορίες συνεταιρισμών. Το Υπουργείο Εργασίας συνεχίζει την προετοιμασία ενιαίου νόμου, με στόχο ολοκλήρωσης την άνοιξη του 2017. Άρα, ο «νόμος Αποστόλου» θα έχει διάρκεια το πολύ ενός έτους!

Δεν είναι σοβαρά πράγματα αυτά!!!

Κ. Παπαγεωργίου

Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς Πηλίου

Ιδρύθηκε το έτος 1916 από 199 Ζαγοριανούς και φέτος εορτάζει έναν αιώνα συνεχούς και επιτυχημένης λειτουργίας. Κύριο αντικείμενο δραστηριότητας του είναι το μήλο και ιδιαίτερα το μήλο *starking delicious*, μιας ποικιλίας που εισήχθη από την Αμερική το 1937 και βρήκε στην περιοχή Ζαγοράς ιδανικές συνθήκες παραγωγής. Εκτός από τα μήλα, ο συνεταιρισμός διαθέτει επίσης αχλάδια, ακτινίδια, κάστανα και κεράσια.

Ο συνεταιρισμός διαθέτει δικές του σύγχρονες εγκαταστάσεις διαλογητηρίου / συσκευαστηρίου και ψυγείων και διακινεί το 98% της παραγωγής μήλων της περιοχής, δηλαδή 15.000 – 20.000 τόνους. Ο ετήσιος κύκλος εργασιών του συνεταιρισμού είναι 12-15 εκατ. € και απασχολεί 44 άτομα μόνιμου προσωπικού και εκατοντάδες εποχικών εργαζομένων, ώστε να αποτελεί τον κυριότερο εργοδότη της περιοχής.

Σήμερα έχει 700 μέλη. Διευθυντής του Συνεταιρισμού είναι ο Διονύσιος Βαλασσάς.

Ο συνεταιρισμός πέτυχε την αναγνώριση, από το 1996, του μήλου Στάρκιν ως Προϊόντος Ονομασίας Προελεύσεως (ΠΟΠ) και επισημαίνει κάθε μήλο με το αυτοκόλλητο σήμα *zagorin*. Επίσης το μήλο Φιρίκι Ζαγοράς αναγνωρίστηκε ως ΠΟΠ από το 2011. Στις καινοτόμες πρωτοβουλίες του συνεταιρισμού είναι η σχεδιαζόμενη παραγωγή 17 νέων προϊόντων από τα προϊόντα της περιοχής.

Τα παιδιά αφηγούνται την ιστορία του συνεταιρισμού «Zagorin»

Δράσεις και εκδηλώσεις για τη συμπλήρωση 100 χρόνων από την αδιάλειπτη λειτουργία του Αγροτικού Συνεταιρισμού Ζαγοράς, που έγινε πανελληνίως γνωστός με τη διακριτική ετικέτα “zagorin”, προγραμματίζει το Διοικητικό Συμβούλιο, που έχουν πολιτιστικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

Μετά την έκδοση του επετειακού ημερολογίου για το 2016, εγκαινιάστηκαν δράσεις και εκδηλώσεις για το επετειακό έτος με την έκδοση της Δ' τάξης του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Ζαγοράς «Ρήγας Φεραίος», που αφορά μια αφήγηση για τις ιδέες και το όραμα του συνεταιρισμού

Ένας εμπνευσμένος δάσκαλος και μέλος του Δ.Σ. του συνεταιρισμού κατάφερε να μνήσει 12 μαθητές και μαθήτριες της Δ' τάξης του ολοήμερου δημοτικού σχολείου Ζαγοράς «Ρήγας Φεραίος», στο πλαίσιο της έκτης ενότητας του μαθήματος της Γλώσσας (ιστορίες παιδιών) και του μαθήματος Μελέτη Περιβάλλοντος (Πολιτισμός), στις ιδέες και στα οράματα του συνεταιριστικού κινήματος. Στις ώρες της ευέλικτης ζώνης δημιουργήθηκε μια πολύπλευρη αφήγηση με μια καινοτόμο υποστηρικτική μέθοδο εξ αποστάσεως, παράγοντας εκπαιδευτικό υλικό στηριγμένο στις απόψεις των παιδιών.

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς αγκάλιασε αυτή τη δημιουργική προσπάθεια των μαθητών εκδίδοντας αυτή την αξιόλογη εργασία.

Με αυτή την έκδοση ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς τιμά και στηρίζει τη νέα γενιά Ζαγοριανών συνεταιριστών και μελλοντικών επιστημόνων, θυμίζοντάς τους ότι όλα ξεκίνησαν από ένα χωριό που έχει ιστορία, παρόν και μέλλον.

Όπως ανέφερε στην ΕΡΤ Βόλου ο δάσκαλος των παιδιών Κυριαζής Παπούλιας, το βιβλίο έχει τίτλο «Ο πρώτος παιδικός συνεταιρισμός! Αναζητώντας τις ιδέες και τις αξίες του συνεταιριστικού πνεύματος». Αναπτύσσει δε την ιστορία του συνεταιρισμού μέσα από τις δράσεις δύο ηρώων. «Τα παιδιά εργάστηκαν και με δύο εκπαιδευτικούς που γνωρίζουν το θεατρικό παιχνίδι, την Μυρτώ Παπούλια και την Μαριαλένα Παπαχρήστου και έστησαν διαλόγους που ζωντανεύουν με τον καλύτερο τρόπο την ιστορία του συνεταιριστικού κινήματος και δη του Συνεταιρισμού Ζαγοράς που είναι ο παλαιότερος πανελλαδικά και με αδιάλειπτη παρουσία. Αποτελεί δε πηγή ζωής για τη Ζαγορά», τόνισε χαρακτηριστικά ο κ. Παπούλιας.

Το βιβλίο παρουσιάστηκε από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς στις 10 Μαΐου σε συνέντευξη Τύπου που δόθηκε στην Ένωση Συντακτών ενώ μετά τη συνέντευξη, οι μαθητές συνοδευόμενοι από τους γονείς τους, τους εκπαιδευτικούς και στελέχη του Αγροτικού Συνεταιρισμού Ζαγοράς, πρόσφεραν το βιβλίο και μήλα “zagorin” στο Ορφανοτροφείο Βόλου.

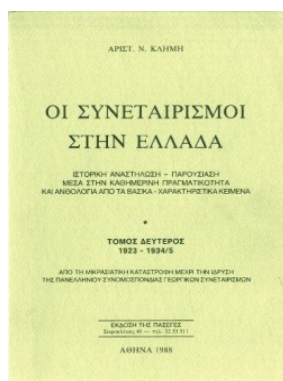
"ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"
ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΟ 1922
του Επίτιμου Διδάκτορα κ. Αριστείδη Ν. Κλήμη

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΠΡΟΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ - ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ
ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ - ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ
ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ - ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ - ΝΕΕΣ
ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΚΑΙ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΚΕΙΜΕΝΑ

Για το πλήρες κείμενο του βιβλίου <http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CoopGreeceI.pdf>

"ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"
ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
1923 - 1934/5
του Επίτιμου Διδάκτορα κ. Αριστείδη Ν. Κλήμη

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΚΕΙΜΕΝΑ

Για το πλήρες κείμενο του βιβλίου <http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CoopGreeceII.pdf>

"ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"
ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ
Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΤΑ ΕΤΗ - ΘΕΜΑΤΑ - ΤΟΠΟΥΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1935 - 1945
του Επίτιμου Διδάκτορα κ. Αριστείδη Ν. Κλήμη

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΚΕΙΜΕΝΑ

Για το πλήρες κείμενο του βιβλίου <http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CoopGreeceIII.pdf>

Το Δίκτυο ΚΑΠΑ ευχαριστεί την κα. Ολυμπία Κλήμη Καμινάρη και τον κ. Κωνσταντίνο Παπαγεωργίου για την ευγενική παραχώρηση της ελεύθερης πρόσβασης στο βιβλίο του αείμνηστου κ. Αριστείδη Ν. Κλήμη "ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ", καθώς και τον κ. Παναγιώτη Ζιγκίδη για την μεταφορά της έκδοσης σε ηλεκτρονική μορφή.

Σε όσους θα διαβάσουν το έργο αυτό θα ήταν, ίσως, χρήσιμες μερικές πληροφορίες σχετικές με τα θεωρητικά και τα πρακτικά εφόδια του συγγραφέα, πάνω στα οποία στηρίζεται και το κείμενο. Παρουσίαση του βιογραφικού του κ. Αριστείδη Ν. Κλήμη_

<http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/CVKlimis.pdf>

Edgar Parnell – Βιογραφικό

Ο Edgar Parnell ξεκίνησε την επαγγελματική ζωή του σε καταναλωτικούς συνεταιρισμούς στο βόρειο τμήμα της Αγγλίας μετά τη στράτευσή του στη βασιλική αεροπορία της Μ. Βρετανίας. Σπούδασε με υποτροφία στο Συνεταιριστικό Κολλέγιο της Αγγλίας. Στα επόμενα χρόνια κατείχε διάφορες θέσεις ανώτερων διοικητικών στελεχών στους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς του Ηνωμένου Βασιλείου και στη συνέχεια ως Γενικός Διευθυντής Συνεταιριστικής Ανάπτυξης στη Μποτσουάνα, όπου εγκατέστησε πρώτο σούπερ μάρκετ της χώρας και κεντρικό φορέα χονδρικής πώλησης.

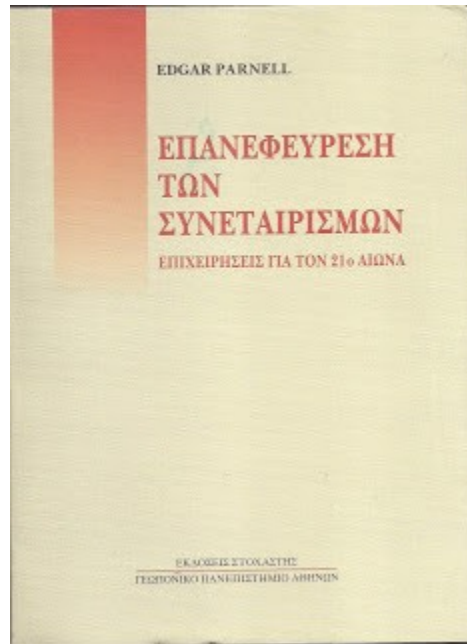
Κατά την επιστροφή του στο Ηνωμένο Βασίλειο, διορίστηκε ως σύμβουλος διαχείρισης λιανικών πωλήσεων στην εταιρεία Clarks Ltd και αργότερα κατέλαβε μια παρόμοια θέση στην Κεντρική Συνεταιριστική Οργάνωση Χονδρεμπορίου του Ην. Βασιλείου (CWS). Στη συνέχεια έγινε το Διευθυντής λιανικού εμπορίου μη εδωδιμων ειδών της CWS καλύπτοντας καταστήματα σε όλη την Σκωτία. Στη συνέχεια κατέλαβε θέση Συμβούλου της βρετανικής κυβέρνησης για το Συνεταιριστικό Μάνατζμεντ προς την κυβέρνηση της Τζαμάικα. Άλλες θέσεις που ακολούθησαν περιλαμβάνουν: Υπεύθυνος του Ταμείου για την Έρευνα και την Ανάπτυξη της Αφρικής, ΟΗΕ / ΔΟΕ, Σύμβουλος Διαχείρισης και Μάρκετινγκ των συνεταιρισμών στην Ινδία, Διευθύνων Σύμβουλος του Ιδρύματος Plunkett της Οξφόρδης με έργο την παροχή ενός ευρέος φάσματος υπηρεσιών υποστήριξης για τους συνεταιρισμούς και τις σχετικές οργανώσεις, τόσο στο Ηνωμένο Βασίλειο όσο και διεθνώς, όπως η διαχείριση έργων ανάπτυξης και έρευνας, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές.

Στα πιο πρόσφατα χρόνια του έχουν ανατεθεί καθήκοντα Συμβούλου στο Ηνωμένο Βασίλειο και σε πάνω από 30 άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ασχολούνται με την διακυβέρνηση των συνεταιρισμών, με οικονομικά και φορολογικά θέματα, με συνεταιριστική νομοθεσία, μελέτες σκοπιμότητας για την ίδρυση συνεταιρισμών, αναθεώρηση των προγραμμάτων βοήθειας για τους συνεταιρισμούς, εγκατάσταση και αξιολόγηση προγραμμάτων κατάρτισης για τους συνεταιρισμούς και το γεωργικό τομέα και την ανάπτυξη στρατηγικών για την αναδιοργάνωση συνεταιριστικών συστημάτων.

Έχει διατελέσει μέλος της Γενικής Συνέλευσης της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης, συν-πρόεδρος της επιτροπής της ΕΕ για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας της Πολωνίας, μέλος του Συμβουλίου της Ομοσπονδίας Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ηνωμένο Βασίλειο), πρόεδρος της Επιτροπής της Εθνικής Οργάνωσης Συνεταιριστικής Ανάπτυξης, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης του Ηνωμένου, καθώς και σε διάφορες ομάδες εργασίας της COGECA (Ομοσπονδίας των Γεωργικών Συνεταιρισμών της ΕΕ). Ο Edgar Parnell είναι ο συγγραφέας πολλών εξειδικευμένων εκδόσεων, συμπεριλαμβανομένου του βιβλίου «Επανεφεύρεση των Συνεταιρισμών – Επιχειρήσεις για τον 21^ο Αιώνα», στο οποίο εξετάζει το μεταβαλλόμενο ρόλο των συνεταιρισμών στο σημερινό επιχειρηματικό περιβάλλον. Το βιβλίο αυτό έχει μεταφραστεί σε διάφορες γλώσσες.

Από την αποχώρησή του από την εργασία πλήρους απασχόλησης, εργάστηκε ως εθελοντής (VSO)

στο Υπουργείο για την Αγροτική Μεταρρύθμιση στις Φιλιππίνες. Τώρα άλλη μια φορά επανήλθε και διαμένει στο Oxfordshire, Αγγλία.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ (ΙΣΕΜ)

«Οι Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα», τόμοι 7^{ος} και 8^{ος}

Τόμος 7^{ος} : Περίοδος 1977-1981, σελ. 390

Τόμος 8^{ος} : Περίοδος 1982-1993, σελ. 696

*Η ιστορική πορεία των ελληνικών συνεταιρισμών κατά την περίοδο 1977-1993
με αυτούσια τα σημαντικά κείμενα, σε δύο τόμους,*

συνέχεια των 6 τόμων του κλασικού έργου του ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ:

«ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

Συγγραφείς είναι οι συνεχιστές του έργου του ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ:

- **Κων/νος Παπαγεωργίου**, Ομότιμος Καθηγητής Συνεταιριστικής Οικονομίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών
- **Ολυμπία Κλήμη-Καμινάρη**, Επ. Καθηγήτρια Συνεταιριστικής Οικονομίας του Παντείου Πανεπιστημίου

Τόμος 7^{ος} , περίοδος 1977-1981

Προσπάθεια ανασύνταξης των συνεταιρισμών, σώρευση «νεφών» στον συνεταιριστικό ορίζοντα

- Προετοιμασία ένταξης στην ΕΟΚ – συγκρούσεις κομμάτων
- Κινητοποίηση για ενημέρωση αγροτών
- Ανάληψη σοβαρών πρωτοβουλιών από αγροτοσυνεταιριστικές επιχειρήσεις
- Απόκτηση επιστημόνων από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς
- Προετοιμασία ίδρυσης Τοπικών Αγορών
- Υποσχέσεις για συνεταιριστικοποίηση της ΑΤΕ
- Ανταγωνισμός ΑΤΕ-συνεταιρισμών για τις ασφαλιστικές εργασίες
- Εσωτερικές διχαστικές αντιπαραθέσεις στην ΠΑΣΕΓΕΣ με κομματικό «άρωμα»
- Νέα Κυβέρνηση, νέες ιδέες

Τόμος 8^{ος} , περίοδος 1982-1993

Η περίοδος κατεδάφισης των συνεταιρισμών, με όλα τα σημαντικά κείμενα της περιόδου

- Ο θρίαμβος του κομματισμού
 - Η καταδίκη της ΚΥΔΕΠ και η διάλυσή της
 - Το ναυάγιο των Τοπικών Αγορών
 - Η ΑΤΕ, που από υπόσχεση να γίνει συνεταιριστική τράπεζα, έγινε Α.Ε., για να καταλήξει στην Τράπεζα Πειραιώς
 - Το συνεχές Κόμμα-Κυβέρνηση-Συνεταιρισμοί
 - Οι ερασιτεχνισμοί με τους αγροτοβιομηχανικούς συνεταιρισμούς
 - Το σπρώξιμο της ΣΥΝΕΛ στο γκρεμό
 - Τα χρέη, η ρύθμιση και ο εμπαιγμός των συνεταιρισμών
 - Ο ρόλος του Τύπου
- Συνέβησαν τυχαία;
Ποιοί ωφελήθηκαν;

Με περίληψη του τόμου, και Ευρετήριο και των 8 τόμων

Έκδοση: Ινστιτούτο Συνεταιριστικών Ερευνών και Μελετών (ΙΣΕΜ)

Εκδοτικός Οίκος: «Αμφιλύκη», Τριών Ναυάρχων 17, 262 22 ΠΑΤΡΑ, Τηλ. 2610-338888,

e-mail: vivliothiki.pat.17@gmail.com

Τιμή (με έκπτωση) 30€ (οι δύο τόμοι), με αντικαταβολή. (Συμπεριλαμβάνονται τα έξοδα αποστολής). (Δύο ζεύγη τόμων 55€, τρία ζεύγη τόμων 75€)

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΑΙΜΗ*
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΕΥΣ 1942
Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ - ΟΔ. ΚΑΙΜΗ-ΚΑΜΙΝΑΡΗ

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΑΞΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΜΕ ΑΝΘΡΩΠΙΑ
ΑΠΟ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ
Παράρτηρ 1977 - 1981

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ
ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ - ΘΕΜΑΤΑ - ΤΟΠΟΥΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ι.Σ.Ε.Μ.)
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ

ΑΘΗΝΑ - ΠΑΤΡΑ 2014

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΑΙΜΗ*
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΕΥΣ 1942
Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ - ΟΔ. ΚΑΙΜΗ-ΚΑΜΙΝΑΡΗ

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΤΗΛΑΞΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΜΕ ΑΝΘΡΩΠΙΑ
ΑΠΟ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΤΟΜΟΣ ΟΥΔΕΚΑ
Παράρτηρ 1982 - 1983

ΜΕ ΠΕΡΑΙΗΤΗ ΤΟΥ 3^{ου} ΤΟΜΟΥ
ΚΑΙ ΕΥΡΕΤΗΡΟΙ ΟΔΗΓΟΙ ΤΩΝ 3 ΤΟΜΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ι.Σ.Ε.Μ.)
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ

ΑΘΗΝΑ - ΠΑΤΡΑ 2014

Κ. Παπαγεωργίου, «Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία
– Θεωρία και Πρακτική» (3η Έκδοση)

